Instans: Kommunstyrelsen

Tid: 2023-08-28 kl. 08:30

Plats: Nossan (A-salen) Kommunhuset

Mats Palm (S)	Anela Lennartsson
Kommunstyrelsens ordförande	Sekreterare

Förslag på justerare: Johannes Luiga (KD)

Samtliga ärenden har beretts av kommunstyrelsens ordförande. I samtliga beslutsärenden föreslås kommunstyrelsen besluta i enlighet med förvaltningens/tidigare nämnds förslag till beslut om inget annat framgår av ordförandeskrivelse.

Information:

- KS = slutgiltigt beslut fattas i Kommunstyrelsen.
- KF = slutgiltigt beslut fattas i Kommunfullmäktige.
- Info = Information.
- Ett X markerar att handlingar finns bifogade i kallelsen.
- VS markerar att handlingar presenteras vid sammanträdet.

Kl.	Nr.	Beslutsorgan	Ärende	DNR	Handlingar bifogas	Föredragande
08.30			Sammanträdets öppnande			Ordförande
			Upprop			AK-chef
			Val av justerare och tid för justering			Ordförande
08.35	1	INFO	Herrljunga kommuns remissvar gällande Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan	KS 2023/169	X	Samhällsutvecklare
08.50	2	INFO	Information om GIS-systemet	--	--	GIS-samordnare
09.00	3	KF	Budget och verksamhetsplan 2024–2026 för Tolkförmedling Väst	KS 2023/256	X	Ordförande
09.05	4	KF	Förslag till reviderad förbundsordning för Tolkförmedling Väst	KS 2023/257	X	Ordförande
09.10	5	KF	Sammanträdesplan 2024, årshjul	KS 2023/190	X	Nämndsamordnare & AK-chef
09.25	6	KF	Förslag på revidering av socialnämndens reglemente	KS 2023/265	X	Tf. kommundirektör
09.35	7	KF	Revidering av kommunstyrelsens reglemente	KS 2023/269	X	Ordförande
09.40	8	KS	Uppmaning från internservicenämnden att inleda dialog med Herbo avseende utveckling av Gäsenegården.	KS 2023/263	X	Ordförande
09.50	9	KF	Avgift för ledsagning beviljad enligt 4 kap 1 § Socialtjänstlagen	KS 2023/264	X	Tf. kommundirektör
09.55	10	KS	Översyn av förbundsordning för Sjuhärads samordningsförbund	KS 2023/268	X	Ordförande
10.00	--	--	PAUS	--	--	--
10.15	11	KS	Remissvar på betänkandet Värdet av vinden	KS 2023/228	X	Samhällsutvecklare
10.25	12	KS	Remissvar gällande Falköpings kommuns Vattentjänstplan	KS 2023/274	X	Samhällsutvecklare
10.30	13	KF	Redovisning av ej färdigberedda medborgarförslag hösten 2023	KS 2023/91	X	Ordförande
10.35	14	KF	Redovisning av ej färdigberedda motioner hösten 2023	KS 2023/92	X	Ordförande
10.40	15	KF	Svar på medborgarförslag om ungdomscafé	KS 2022/67 390	X	Ordförande

Kl.	*Nr.*	*Besluts -organ*	*Ärende*	*DNR*	*Handlingar bifogas*	*Föredragande*
10.45	16	KF	Svar på medborgarförslag om fler allmänna platser för ungdomar	KS 2022/72 380	X	Ordförande
10.50	17	KF	Svar på medborgarförslag om fritidsgård för äldre ungdomar	KS 2022/71 386	X	Ordförande
10.55	18	KS	Undertecknande av handlingar utifrån kommunstyrelsens delegationsordning (teckna firma Herrljunga kommun) för tillförordnad kommundirektör	KS 2023/299	X	Ordförande
11.00	19	KS	Initiativärende från S, L, C och V avseende att tillskriva regeringen att undanta kommunal verksamhet från anmälningsplikten	KS 2023/304	X	Ordförande

NR	*Meddelandeförteckning*	*DNR*	*Handlingar bifogas*
1	Protokoll från årsstämma för Coompanion Sjuhärad ekonomisk förening	KS 2023/192	X
2	Protokoll från årsmöte med Kommunforskning i Västsverige (KFi) 2023-05-16	Postlista KS 2023:59	X
3	Protokoll från Nossan Förvaltningsaktiebolags styrelsesammanträde 2023-05-15	KS 2023/123	X
4	Styrelseprotokoll från Herrljungabostäder 2023-05-22	KS 2023/139	X
5	Styrelseprotokoll från Herrljunga Elektriska 2023-03-15	KS 2023/139	X
6	Styrelseprotokoll från Herrljunga Vatten 2023-06-12	KS 2023/139	X
7	Förbundsavgift 2024 Sveriges Kommuner och Regioner	KS 2023/270	X
8	Informationsbrev från Länsstyrelsen Västra Götaland gällande kommuntal för mottagande av nyanlända för 2024	KS 2023/267	X
9	SN § 83/2023-06-13: Handlingsplan för budget i balans	KS 2022/9 942	X
10	Information från Luft i Väst	Postlista KS 2023:54	X
11	Styrelseprotokoll från Herrljunga Elkraft 2023-03-15	KS 2023/139	X
12	Budgetuppföljning till och med april 2023 från Boråsregionen	Postlista KS 2023:53	X
13	Protokoll från förbundsstyrelsen för Sjuhärads samordningsförbund 2023-05-31	KS 2023/7	X
14	Protokollsutdrag och yttrande kulturstrategi Västra Götaland från Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund	Postlista KS 2023:52	X
15	Protokoll från Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund 2023-06-09	KS 2023/41	X

NR	*Meddelandeförteckning*	*DNR*	*Handlingar bifogas*
16	Styrelseprotokoll från Herrljunga Elektriska 2023-05-24	KS 2023/139	X
17	ITVT §9/2023-03-01 Internkontrollplan 2023 för gemensam servicenämnd IT/Växel/Telefoni	KS 2023/13	X
18	KFU § 12/2023-06-21 Återkoppling gällande projekt fritidsbank	KS 2021/209 380	X
19	Styrelseprotokoll från Herrljunga Vatten 2023-03-15	KS 2023/139	X
20	Förbundsavgift 2024 Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)	KS 2023/270	X
21	KF § 99/2023-06-20 Avsteg från kommunens ekonomistyrningsprinciper avseende månadsrapport för Herrljunga kommun	KS 2023/245	X

NR	*Delegeringsbeslut*	*DNR*	*Handlingar bifogas*
1	Föreläggande enligt LSO 5 kap § 2	KS 2023/302	--

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
YTTRANDE
2023-06-16
KOMMUNENS DNR KS 169/2023 - 312

BOVERKET
remiss@boverket.se

Herrljunga kommuns remissvar gällande förslag till föreskrifter för Översiktsplan, Boverkets dnr 2787/2022

Sammanfattning av remiss

Herrljunga kommun har av Boverket inbjudits att lämna synpunkter på förslag till nya föreskrifter för Översiktsplaner. Förslagets syfte är att möjliggöra en enhetlig och effektiv samhällsbyggnadsprocess och att stötta kommunerna i hur de ska uppfylla kraven i 2 kap. 5c § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF. Föreskrifterna innehåller regler om hur informationen i en digital översiktsplan ska definieras och identifieras. Remiss, inklusive remissbrev (daterat 2023-03-29) och ”Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan; med konsekvensutredning” (Boverket, mars 2023) inkom till kommunen den 30 mars 2023. Sista svarsdag är den 25 augusti 2023. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 maj 2024 och ska senast tillämpas på översiktsplaner som påbörjas efter 31 december 2026.

Yttrande

Bakgrund och helhet

Herrljunga kommuns kommunstyrelseförvaltning har tagit del av Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan. Med hänsyn till remissens sista svarsdag, att Boverket meddelat att de inte medger förlängda svarstider och kommunens planering av politiska processer finns inte utrymme att lyfta remissvaret i kommunstyrelsen eftersom kommunstyrelsens första möte efter sommaren är förlagt till 28 augusti. Remissvaret är därför en tjänstemannaskrivelse. Förvaltningen vill framföra en önskan om att framtida remisser förlagda över sommaren ger större utrymme för politisk behandling efter sommaren.

Kommunstyrelseförvaltningen i Herrljunga ser, i likhet med Boverket, stora fördelar med digitala översiktsplaner. Förvaltningen menar därför att det är positivt att metodutvecklingen för att arbeta med digitala översiktsplaner fortsätter. Förvaltningen ser också positivt på att föreskrifter tas fram för att stötta kommunerna i att uppfylla Plan- och Byggförordningens bestämmelser. Förvaltningen bedömer att förslag till föreskrifter har potential att bidra positivt till en mer enhetlig samhällsbyggnadsprocess, både internt i kommunerna (genom att de underlättar samordningen med efterföljande processer som detaljplanering och bygglovsbedömningar) och på mellankommunal, regional och nationell nivå, men att vissa justeringar och bearbetningar är nödvändiga för att göra övergången hanterlig och säker för kommunerna, och för att fördelarna med digitala översiktsplaner ska överväga. Förslaget innebär också ett ändrat arbetssätt för samtliga kommuner och det är viktigt att vägledningar skapas för att stötta kommunerna framåt i detta arbete. Flera myndigheter (förslagsvis

Besöksadress
HERRLJUNGA KOMMUN
Torget 1 (Box 201)
524 23 HERRLJUNGA

Telefon
0513-170 00
Fax
0513-171 33

E-post
herrljunga.kommun@herrljunga.se
Internet
www.herrljunga.se

Boverket, Länsstyrelserna och Lantmäteriet) behöver dessutom få i uppdrag att stötta kommunerna i övergången, så att de statliga myndigheterna kan guida kommunerna in i övergången i stället för tvärtom.

Möjligheten att utforma en strategisk och flexibel plan
Herrljunga kommuns översiktsplan innehåller i dagsläget mer än endast rekommendationer för mark- och vattenanvändning. Bland annat innehåller översiktsplanen olika strategier och förhållningssätt för social hållbarhet, näringslivet, trafiksystemet och så vidare. Förvaltningen ställer sig frågande till vilka möjligheter det kommer att finnas i det digitala formatet att uttrycka kommunens strategiska utveckling inom dessa områden. Förvaltningen ser en risk att föreskrifterna medför att fokus i arbetet med översiktsplaneringen blir en i hög grad teknisk process kring hur mark och vatten ska användas i en framtid och att de mer strategiska frågorna inte får en naturlig plats i det nya systemet. Det är otydligt hur planens mer strategiska textavsnitt och kommunens proaktiva arbete med att få till stånd en hållbar utveckling kommer att kunna hanteras med de nya föreskrifterna. Hur kan exempelvis utredningsuppdrag och andra åtgärder för den kommunala organisationen läggas in i planen? Fokus i förslaget ligger väldigt mycket på den tekniska lösningen och definitioner. Förvaltningen saknar ett helhetsperspektiv på planeringsprocessen, till exempel genom att tydliggöra hur föreskriften dockar an till Planeringsstrategin. Det saknas också information om hur Fördjupade Översiktsplaner, som tas fram efter en Översiktsplan för kommunen som helhet, kan redovisa hur de påverkar och förhåller sig till tidigare antagen Översiktsplan (till exempel om de ersätter denna i en viss del).

Andra myndigheter och bestämmelser
Tidigare erfarenheter från kommuner som arbetat med att ta fram digitala planer visar att andra myndigheter, bland annat Länsstyrelserna, har svårt att hantera digitalt material. Det är viktigt för fortsatt utveckling av Boverkets ÖP modell att myndigheter som hanterar de kommunala översiktsplanerna finns med under utvecklingsarbetet och får i uppdrag att anpassa sina arbetssätt för att uppnå regeringens förväntningar på översiktsplanerna. Konsekvenserna av detta bör tydliggöras i förslaget. Det kommer dessutom krävas anpassning mellan länens geodata för att samordna statens underlag till kommunerna. Översiktsplanen och markanvändningen kan presenteras likartad i en standardiserad process, men om det grundläggande underlaget skiljer sig kan det ändå bli svårt att jämföra kommunernas översiktsplaner för exploatörer, invånare och regionala aktörer utan en specifik kopplad analys, vilket kan upplevas förvirrande. Förvaltningens bedömning är också att det är olämpligt att samtliga kommuner ska sammanställa statliga planeringsunderlag och göra dem digitalt tillgängliga. För att säkra genomförande och användbarhet av föreslagna föreskrifter ser förvaltningen först och främst behov av samråd och samarbete mellan Boverket och andra statliga myndigheter som berörs av förslaget, så som Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Länsstyrelserna med flera.

HERRLJUNGA KOMMUN

Avsnittsspecifika synpunkter

1 kapitlet: Författningsförslag
Generella synpunkter: Författningsförslaget (kap. 1, s.7-14) omfattar flera olika typer av identifikationer för mark- och vattenanvändning. Som exempel finns landsbygd, skogsbygd och jordbruksbygd där beskrivningen anger att landsbygd kan innehålla såväl skogsbygd som jordbruksbygd. En utmaning i det fortsatta arbetet är hur de olika begreppen definieras och var gränsen går mellan till exempel mångfunktionell bebyggelse och sammanhängande bostadsbebyggelse, mellan landsbygd och areella näringar samt skogsbruk och mellan grönområde och park samt natur- och friluftsliv. Syftet med enhetlighet i ett nationellt perspektiv försvåras med den mängd identifikationer som föreslås. Föreslagna föreskrifter ger även möjligheten till olika namnsättning i markanvändningskartan och identifikationen vilket försvårar den mellankommunala tolkningen. För att digitala översiktsplaner ska bidra till nationella analyser med hög kvalité bör olika markanvändning redovisas utifrån likartade förutsättningar.

Förvaltningen ser vidare en potentiell problematik kring den mer detaljerade skalan och föreslår att det bör utredas mer vilken nivå som ska omfattas av digital översiktsplan för nationella analyser och informationsutbyte. Särskilt tabell 2 möjliggör en hög detaljeringsgrad som förvaltningen tror kan passa bättre på detaljplanenivån.

Tabellerna i författningsförslaget innehåller även flera begrepp som behöver definieras tydligare för att vara möjliga att använda konsekvent. Exempel på detta är; *närhet, ytkrävande, liten varuhantering, hög* respektive *begränsad omgivningspåverkan,* med flera liknande begrepp som används för att beskriva olika typer av markanspråk.

Kap 2 § 1: ”*Planen ska återges i sin beslutade form*”. Detta förutsätter att förhållande kring hur en plan ska arkiveras och vad som ska anses vara originalet är fastställt. I dagsläget är det den analoga handlingen som utgör beslutsunderlaget. Även arkivlagstiftningen skulle behöva anpassas för att fungera bättre ihop med bestämmelser om digitala översiktsplaner. Förvaltningen bedömer att arkivlagstiftningen och bestämmelserna i Plan- och Byggförordningen om digitala översiktsplaner i dagsläget i viss mån motverkar varandra, vilket inte är önskvärt.

Kap 2 § 4: Den ökade möjligheten till aggregering av data från olika källor och på olika geografisk skala kan innebära en säkerhetsrisk genom att det blir möjligt att få fram information som kan vara säkerhetsklassad. Förvaltningens bedömning är att det kräver mycket av kommunerna att kunna göra en lämplig avvägning av vad som ur ett säkerhetsperspektiv ska vara möjligt att lägesbestämma. Detta kräver i så fall tydligt stöd utifrån ett helhetsperspektiv på nationell nivå. Här behöver kommunerna vägledning om vilken digital information som kan äventyra rikets säkerhet. U-områden eller markanvändningar för teknisk anläggning kanske inte äventyrar rikets säkerhet sett per

Besöksadress
HERRLJUNGA KOMMUN
Torget 1 (Box 201)
524 23 HERRLJUNGA

Telefon
0513-170 00
Fax
0513-171 33

E-post
herrljunga.kommun@herrljunga.se
Internet
www.herrljunga.se

kommun. Men användningarna redovisat för hela regioner eller för riket tillsammans ser kommunen som en risk. Finns det någon möjlighet att ”maska” känsligt innehåll? Hur detaljerade bör markanvändningarna vara? Delning av geodata måste ske på ett kontrollerat sätt, och många kommuner har redan i dagsläget problem med IT-säkerheten.

***Kap 3 § 2*:** Det är viktigt att vara medveten om att en utvecklingsinriktning/strategikarta framför allt är ett pedagogiskt verktyg för att illustrera hur kommunen tänker sig kommunens utveckling i stort. Visserligen har informationen en geografisk koppling men utan rätt layout finns risk att informationen misstolkas. Det är otydligt om föreskrifterna medger utrymme för den flexibilitet som ofta är nödvändig och önskvärd på översiktsplanenivå. Det digitala formatet riskerar att innebära att gränser som i själva verket är ungefärliga uppfattas som exakta, detta problem adresseras inte i föreskrifterna. Förvaltningen ser det som önskvärt att det är möjligt att använda sig av symbolspråk, som till exempel pilar som pekar ut en önskvärd utvecklingsriktning, utan att ange exakta gränser eller placeringar för ett fenomen.

Nytt förslag: *prioriterad landsbygdsutveckling*. Förvaltningen föreslår att tabell 1 kompletteras med en identifikation för att lyfta fram möjligheterna till mer diversifierade och levande landsbygder, på en nivå mellan bebyggelsestruktur (som förvaltningen uppfattar som kopplad till tätortskaraktär) och grön- och blåstruktur (som ger intrycket av att beteckna i det närmaste obebyggd natur): *prioriterad landsbygdsutveckling*. Förslag på beskrivning för denna identifikation kan vara ”Utvecklingsinriktning som redovisar prioritering och långsiktig utveckling av småskaliga miljöer med variation och blandning av bebyggelse, fritidsaktiviteter, småskaliga näringsverksamheter samt uppbrutna natur- och kulturmiljöer på övergripande nivå.”.

Kap 3 § 3: *Generell synpunkt:* Enligt tidigare information från Boverket är det tänkt att användningarna ska gå att kombinera och att kommunerna vid behov ska kunna precisera användningar. Exempelvis finns ett behov av att kunna specificera energiproduktion till att bara avse ex. vindkraft eller solcellsanläggning då bland annat omgivningspåverkan från dessa skiljer sig mycket åt. Detta bör tydliggöras i föreskrifterna, eller i alla fall i författnings-kommentarerna.

Överlappande markanvändningar som till exempel väg och infrastruktur blir en utmaning att visa på kartan beroende på hur dataseten byggs upp. Blir det skilda GIS-lager för till exempel infrastruktur och transportinfrastruktur, i vilket lager ska kommunen då lägga den kombinerade användningen? Eller bör mindre överlappningar av markanvändningar läggas in i det respektive lagren och lagren får överlappa? Det är en fördel om detta kan förtydligas i föreskriften.

Bostäder och bostadsbebyggelse: I förslaget finns två identifikationer med mycket likartade namn – ”bostäder” och ”bostadsbebyggelse” men där den ena användningen även ska innefatta enstaka inslag av servicefunktioner. Eftersom namnen är så likartade finns risk för sammanblandning. I ett tidigare förslag namngavs ”bostadsbebyggelse” istället som

”sammanhängande bebyggelse”. Även om det begreppet är något otydligt är skillnaden mot ”bostäder” ändå tydligare. Förvaltningen menar att dessa identifikationer skulle behöva bearbetas en gång till.

Verksamhet med hög/begränsad omgivningspåverkan: Beskrivningen av dessa användningar är mycket kortfattad i förslaget. Förvaltningen ser en risk att gränsdragningen mellan dessa två typer blir svår om inte beskrivningen är tydligare.

Teknisk infrastruktur och energiförsörjning: Dessa markanvändningar borde inrymmas helt och hållet i teknisk infrastruktur. En tydligare indelning av elledningar och ställverk ser kommunen som en risk för rikets säkerhet.

Nytt förslag: öppna myrar, våtmark och övrig öppen mark. Öppna myrar och övriga öppna marker med och utan vegetation samt glaciärer utgör tillsammans en femtedel av landytan i Sverige, enligt SCB’s ”Markanvändningen i Sverige”. Att dessa bevaras är viktigt både för den biologiska mångfalden och för att inte späda på klimatförändringarna ytterligare. Förvaltningen saknar denna identifikation i tabellen. Även om den skulle kunna inrymmas i identifikationen ”naturmiljö” så menar förvaltningen att just öppen mark kräver en särskild hantering för att bevaras, och därmed skulle gynnas av att redovisas särskilt. Förslag på beskrivning för identifikationen kan vara ”Öppen mark och våtmark som inte används för bebyggelse, jordbruk eller består av skog, som huvudsakligen inte brukas för ekonomisk vinning och som mestadels är öppen.”

Kap 3 § 4: Förvaltningen uppfattar det som oklart om förslaget innebär att all information i tabellerna 4-13 måste vara lägesbestämd. Exempelvis miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller eller utomhusluft är inte geografiskt knutna och blir svåra att redovisa på ett sådant sätt.

5e kapitlet: Konsekvenser

***Generella synpunkter*:** Förslagets sammanfattning andas en odelat positiv inställning till den digitala utvecklingens potential. I konsekvensutredningen bör det förtydligas hur sårbarheten i digitala system kan och bör hanteras.

Avsnitt 5.4.1 Ekonomiska konsekvenser för kommuner: Det finns anledning att anta att kraven på specifik programvara, programlicenser, kompetensbehov och behov av systemsupport kommer att innebära ökade kostnader och risker för störningar inom den kommunala verksamheten.

Avsnitt 5.4.2 Finanseringsprincipen: Av avsnittet framgår att kravet på att uppgifter i en översiktsplan ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt redan är infört i plan- och byggförordningen och att Föreskrifterna bara reglerar grundläggande förutsättningar för hur översiktsplanens information ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Boverket

bedömer mot denna bakgrund att den kommunala finansieringsprincipen inte är tillämplig för denna författning. Förvaltningen instämmer inte i denna bedömning utan gör bedömningen att föreskrifterna skulle öka kostnaderna för kommunen, såväl i form av arbetstid som i form av risk för ökade kostnader för programvara när vår programvaruleverantör ska implementera detta i sin produkt. Om det tillkommer ökade krav på att leverera nya digitala underlag eller konvertera gamla underlag behöver ytterligare resurser omfördelas till att säkerställa de digitala processerna i ÖP-sammanhang. Det kan exempelvis kräva en mer planerad och metodisk inmätning och överföring av analogt material till digitala kartor. Arbetsmässigt innebär föreskrifterna att det krävs andra resurser för att tillgängliggöra och göra översiktsplanen digital, det krävs GIS-resurs för att arbeta fram, tillgängliggöra och underhålla översiktsplanen. Det kan krävas personella kompetenshöjningar i form av utbildningar eller nyrekryteringar, något som inte bara är en ”initial kostnad”. Många kommuner som idag inte har programvara för att kunna göra översiktsplanen digital riskerar att drabbas ekonomiskt med förslag till ändring. Dessa ökade resurskrav kan drabba andra verksamheter då medel behöver omfördelas eller tillföras.

Sammanfattande slutsats

Herrljunga kommun ser att det finns behov av en del ytterligare arbete och förtydliganden, men anser trots det att en övergång till digitala översiktsplaner är bra och önskvärd då det kan bidra positivt till en mer enhetlig samhällsbyggnadsprocess, både internt i kommunerna, mellan olika myndigheter och organisationer och på olika geografisk nivå.

Ior Berglund
Kommunchef
Kommunstyrelsens förvaltning

Maja Sallander
Samhällsutvecklare
Kommunstyrelsens förvaltning

Boverket
Myndigheten för samhällsplanering, byggande och boende

Remiss

Datum	Processnummer	Diarienummer
2023-03-29	3.2.1	2787/2022

Remissinstanser (se s. 2)

Remiss om ”Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan; med konsekvensutredning”

Inbjudan att svara på Boverkets remiss

Boverket vill ha synpunkter på ”Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan; med konsekvensutredning”.

Remissvaren ska ha kommit in till Boverket **senast den 25 augusti 2023**. Svaren bör lämnas i två versioner; den ena i bearbetningsbar form (exempelvis Word), den andra i format som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service (exempelvis pdf). Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Svaren bör lämnas via e-post till remiss@boverket.se. Ange diarienummer 2787/2022.

Anvisningar om hur svaren kan utformas finns på Att svara på Boverkets remiss - Boverket.

Remissvaren kommer att publiceras på Boverkets webbplats.

Boverket bjuder in till informationstillfällen med möjlighet att ställa frågor om författningsförslaget, läs mer här: www.boverket.se/opregler

Yvonne Svensson
rättschef

Bilaga:

Remiss om ”Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan; med konsekvensutredning”.

Fastställd: dnr 4658/2022

Remissinstanser

Adtollo AB
Ale kommun
Alingsås kommun
Alvesta kommun
Aneby kommun
Arboga kommun
Arjeplogs kommun
Arkitektprogrammet, Umeå universitet
Arvidsjaurs kommun
Arvika kommun
Askersunds kommun
Avdelningen för lantmäteri, Kungliga Tekniska högskolan
Aveki
Avesta kommun
Bengtsfors kommun
Bergs kommun
Bjurholms kommun
Bjuvs kommun
Bodens kommun
Bollebygds kommun
Bollnäs kommun
Borgholms kommun
Borlänge kommun
Borås stad
Botkyrka kommun
Boxholms kommun
Bromölla kommun
Bräcke kommun
Burlövs kommun
Byggherrarna
Båstads kommun
Dals-Eds kommun
Danderyds kommun
Degerfors kommun
Digpro Solutions AB
Dorotea kommun
Eda kommun
Ekerö kommun
Eksjö kommun
Emmaboda kommun
Energimyndigheten
Enköpings kommun
Eskilstuna kommun
Eslövs kommun
Essunga kommun
Fagersta kommun
Falkenbergs kommun
Falköpings kommun
Falu kommun
Fastighetsägarna Sverige AB
Filipstads kommun
Finspångs kommun
Flens kommun
Forshaga kommun
Fortifikationsverket
Funktionsrätt Sverige
Fysisk planering, Blekinge Tekniska Högskola
Färgelanda kommun
Föreningen Sveriges Bygglovgranskare och Byggnadsnämndssekreterare
Föreningen Sveriges Stadsbyggare
Försvarsmakten
Gagnefs kommun
Geoforum Sverige
Gislaveds kommun
Gnesta kommun
Gnosjö kommun
Grums kommun
Grästorps kommun
Gullspångs kommun
Gällivare kommun
Gävle kommun
Göteborgs stad
Götene kommun
Habo kommun
Hagfors kommun
Hallsbergs kommun
Hallstahammars kommun
Halmstads kommun
Hammarö kommun
Haninge kommun
Haparanda stad
Havs- och vattenmyndigheten
Heby kommun
Hedemora kommun
Helsingborgs stad

Herrljunga kommun
Hjo kommun
Hofors kommun
HSB Riksförbund
Huddinge kommun
Hudiksvalls kommun
Hultsfreds kommun
Hylte kommun
Håbo kommun
Hällefors kommun
Härjedalens kommun
Härnösands kommun
Härryda kommun
Hässleholms kommun
Höganäs kommun
Högsby kommun
Hörby kommun
Höörs kommun
Jokkmokks kommun
Jordbruksverket
Järfälla kommun
Jönköpings kommun
Kalix kommun
Kalmar kommun
Karlsborgs kommun
Karlshamns kommun
Karlskoga kommun
Karlskrona kommun
Karlstads kommun
Katrineholms kommun
Kils kommun
Kinda kommun
Kiruna kommun
Klippans kommun
Knivsta kommun
Kommerskollegium
Kramfors kommun
Kristianstads kommun
Kristinehamns kommun
Krokoms kommun
Kumla kommun
Kungsbacka kommun
Kungsörs kommun
Kungälvs kommun
Kävlinge kommun
Köpings kommun
Laholms kommun
Landskapsarkitektprogrammet, SLU Alnarp
Landskrona stad
Lantmäteriet
Laxå kommun
Lekebergs kommun
Leksands kommun
Lerums kommun
Lessebo kommun
Lidingö stad
Lidköpings kommun
Lilla Edets kommun
Lindesbergs kommun
Linköpings kommun
Ljungby kommun
Ljusdals kommun
Ljusnarsbergs kommun
Lomma kommun
Ludvika kommun
Luleå kommun
Lunds kommun
Lycksele kommun
Lysekils kommun
Länsstyrelsen Blekinge län
Länsstyrelsen Dalarnas län
Länsstyrelsen Gotlands län
Länsstyrelsen Gävleborg
Länsstyrelsen Hallands län
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Länsstyrelsen i Kronobergs län
Länsstyrelsen Jämtlands län
Länsstyrelsen Kalmar län
Länsstyrelsen Norrbotten
Länsstyrelsen Skåne
Länsstyrelsen Stockholm
Länsstyrelsen Södermanlands län
Länsstyrelsen Uppsala län
Länsstyrelsen Värmland
Länsstyrelsen Västerbotten
Länsstyrelsen Västernorrland
Länsstyrelsen Västmanlands län
Länsstyrelsen Västra Götalands län
Länsstyrelsen Örebro län
Länsstyrelsen Östergötland
Malmö stad
Malung-Sälens kommun
Malå kommun

Mariestads kommun
Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt
Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt
Mark- och miljööverdomstolen
Markaryds kommun
Marks kommun
Melleruds kommun
Mjölby kommun
Mora kommun
Motala kommun
Mullsjö kommun
Munkedals kommun
Munkfors kommun
Myndigheten för delaktighet
Myndigheten för digital förvaltning
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Mölndals stad
Mönsterås kommun
Mörbylånga kommun
Nacka kommun
Naturvårdsverket
Niras
Nora kommun
Norbergs kommun
Norconsult Astando
Nordanstigs kommun
Nordmalings kommun
Norrköpings kommun
Norrtälje kommun
Norsjö kommun
Nybro kommun
Nykvarns kommun
Nyköpings kommun
Nynäshamns kommun
Näringslivets regelnämnd
Nässjö kommun
Ockelbo kommun
Olofströms kommun
Orsa kommun
Orust kommun
Osby kommun
Oskarshamns kommun
Ovanåkers kommun
Oxelösunds kommun
Pajala kommun
Partille kommun
Perstorps kommun
Piteå kommun
Post- och telestyrelsen
QGIS
Ragunda kommun
Regelrådet
Region Halland
Region Kronoberg
Region Skåne
Region Stockholm
Region Västernorrland
Riksantikvarieämbetet
Riksbyggen
Robertsfors kommun
Ronneby kommun
Rättviks kommun
Sveriges allmännytta
Sala kommun
Salems kommun
Sametinget
Samhällsbyggarna
Samhällsbyggnad, Luleå tekniska universitet
Sandvikens kommun
S-GROUPS Solutions AB
Sigtuna kommun
Simrishamns kommun
Sjöbo kommun
Skara kommun
Skellefteå kommun
Skinnskattebergs kommun
Skogsstyrelsen
Skurups kommun
Skövde kommun
Smedjebackens kommun
Sokigo AB
Sollefteå kommun
Sollentuna kommun
Solna stad
Sorsele kommun
Sotenäs kommun
Staffanstorps kommun
Statens Fastighetsverk
Statens geotekniska institut
Stenungsunds kommun

Stockholms stad
Storfors kommun
Storumans kommun
Strålsäkerhetsmyndigheten
Strängnäs kommun
Strömstads kommun
Strömsunds kommun
Studentbostadsföretagen
Sundbybergs stad
Sundsvalls kommun
Sunne kommun
Surahammars kommun
Svalövs kommun
Svedala kommun
Svenljunga kommun
Sveriges Arkitekter
Sveriges geologiska undersökning
Sveriges kommuner och regioner
Sveriges planerares riksförbund
Symetri AB
Säffle kommun
Säters kommun
Sävsjö kommun
Söderhamns kommun
Söderköpings kommun
Södertälje kommun
Sölvesborgs kommun
Tanums kommun
Tibro kommun
Tidaholms kommun
Tierps kommun
Tillväxtverket
Timrå kommun
Tingsryds kommun
Tjörns kommun
T-Kartor Group AB
Tomelilla kommun
Torsby kommun
Torsås kommun
Trafikverket
Tranemo kommun
Transportstyrelsen
Tranås kommun
Trelleborgs kommun
Trimble Solutions Sweden AB
Trollhättans stad
Trosa kommun
Tyresö kommun
Täby kommun
Töreboda kommun
Uddevalla kommun
Ulricehamns kommun
Umeå kommun
Upplands Väsby kommun
Upplands-Bro kommun
Uppsala kommun
Uppvidinge kommun
Vadstena kommun
Vaggeryds kommun
Valdemarsviks kommun
Vallentuna kommun
Vansbro kommun
Vara kommun
Varbergs kommun
Vaxholms stad
Vellinge kommun
Vetlanda kommun
Vilhelmina kommun
Vimmerby kommun
Vindelns kommun
Vingåkers kommun
Vårgårda kommun
Vänersborgs kommun
Vännäs kommun
Värmdö kommun
Värnamo kommun
Västerviks kommun
Västerås stad
Växjö kommun
Ydre kommun
Ystads kommun
Åmåls kommun
Ånge kommun
Åre kommun
Årjängs kommun
Åsele kommun
Åstorps kommun
Åtvidabergs kommun
Älmhults kommun
Älvdalens kommun
Älvkarleby kommun
Älvsbyns kommun
Ängelholms kommun
Öckerö kommun

Ödeshögs kommun
Örebro kommun
Örkelljunga kommun
Örnsköldsviks kommun
Östersunds kommun
Österåkers kommun
Östhammars kommun
Östra Göinge kommun
Överkalix kommun
Övertorneå kommun

Ärende 1

Från: Remiss <Remiss@boverket.se>
Skickat: 2023-03-30 09:58
Till: Jonfjärd Stina <stina.jonfjard@boverket.se>
Ämne: Remiss; Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan
Bilagor: Remissbrev.pdf, Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan.pdf

VARNING: Det här mejlet är skickat från en extern adress. Klicka inte på länkar eller bifogade filer om du inte känner igen avsändaren och vet att innehållet är säkert.

Remiss; Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan
Ni får härmed tillfälle att lämna synpunkter på remiss om Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan och konsekvensutredning.

Remissvaren ska ha kommit in till Boverket **senast den 23 augusti 2023**. Svaren bör lämnas via e-post remiss@boverket.se. Ange diarienummer 2787/2022.
Bifogar:
Remissbrev
Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan.

I samband med remissutskicket bjuder Boverket in till informationstillfällen med möjlighet att ställa frågor om författningsförslaget. Läs mer och anmäl dig till informationstillfällena på sidan Frågor och svar om föreskrifter för översiktsplan

Med vänlig hälsning

Stina Jonfjärd
administratör

Boverket – Myndigheten för samhällsplanering, byggande och boende
Telefon: växel 0455-35 30 00
Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona
stina.jonfjard@boverket.se
www.boverket.se

Boverket

För att Boverket ska kunna utföra sitt uppdrag och hantera ditt ärende kommer Boverket att behandla dina personuppgifter enligt GDPR. Följ länken och läs om hur Boverket behandlar personuppgifter och vilka rättigheter du har som registrerad. Information om hur Boverket behandlar personuppgifter

Ärende 1

Maja Sallander

Från: Maja Sallander
Skickat: den 16 juni 2023 13:16
Till: remiss@boverket.se
Ämne: Herrljunga kommuns remissvar i Boverkets ärende 2787/2022, Förslag till föreskrifter om Översiktsplan
Bifogade filer: Herrljunga_kommun_remissvar.pdf; Herrljunga_kommun_remissvar.docx

Hej!
Bifogat finner ni Herrljunga kommuns remissvar i ärende 2787/2022, Boverkets förslag till föreskrifter om Översiktsplan; med konsekvensutredning. Remissvaret är en tjänstemannaskrivelse.

Med vänlig hälsning,
Maja Sallander
Samhällsutvecklare
Tfn: 0513 17113
- -
Herrljunga kommun | Enhet strategisk planering
Box 201, 524 23 Herrljunga
Besöksadress: Torget 1, 524 30 Herrljunga
herrljunga.se

Herrljunga kommun

När du kommunicerar med Herrljunga kommun behandlar vi dina personuppgifter.
För mer information hur Herrljunga kommun hanterar personuppgifter se herrljunga.se/personuppgifter

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
YTTRANDE
2023-06-16
KOMMUNENS DNR KS 169/2023 - 312

BOVERKET
remiss@boverket.se

Herrljunga kommuns remissvar gällande förslag till föreskrifter för Översiktsplan, Boverkets dnr 2787/2022

Sammanfattning av remiss

Herrljunga kommun har av Boverket inbjudits att lämna synpunkter på förslag till nya föreskrifter för Översiktsplaner. Förslagets syfte är att möjliggöra en enhetlig och effektiv samhällsbyggnadsprocess och att stötta kommunerna i hur de ska uppfylla kraven i 2 kap. 5c § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF. Föreskrifterna innehåller regler om hur informationen i en digital översiktsplan ska definieras och identifieras. Remiss, inklusive remissbrev (daterat 2023-03-29) och "Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan; med konsekvensutredning" (Boverket, mars 2023) inkom till kommunen den 30 mars 2023. Sista svarsdag är den 25 augusti 2023. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 maj 2024 och ska senast tillämpas på översiktsplaner som påbörjas efter 31 december 2026.

Yttrande

Bakgrund och helhet

Herrljunga kommuns kommunstyrelseförvaltning har tagit del av Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan. Med hänsyn till remissens sista svarsdag, att Boverket meddelat att de inte medger förlängda svarstider och kommunens planering av politiska processer finns inte utrymme att lyfta remissvaret i kommunstyrelsen eftersom kommunstyrelsens första möte efter sommaren är förlagt till 28 augusti. Remissvaret är därför en tjänstemannaskrivelse. Förvaltningen vill framföra en önskan om att framtida remisser förlagda över sommaren ger större utrymme för politisk behandling efter sommaren.

Kommunstyrelseförvaltningen i Herrljunga ser, i likhet med Boverket, stora fördelar med digitala översiktsplaner. Förvaltningen menar därför att det är positivt att metodutvecklingen för att arbeta med digitala översiktsplaner fortsätter. Förvaltningen ser också positivt på att föreskrifter tas fram för att stötta kommunerna i att uppfylla Plan- och Byggförordningens bestämmelser. Förvaltningen bedömer att förslag till föreskrifter har potential att bidra positivt till en mer enhetlig samhällsbyggnadsprocess, både internt i kommunerna (genom att de underlättar samordningen med efterföljande processer som detaljplanering och bygglovsbedömningar) och på mellankommunal, regional och nationell nivå, men att vissa justeringar och bearbetningar är nödvändiga för att göra övergången hanterlig och säker för kommunerna, och för att fördelarna med digitala översiktsplaner ska överväga. Förslaget innebär också ett ändrat arbetssätt för samtliga kommuner och det är viktigt att vägledningar skapas för att stötta kommunerna framåt i detta arbete. Flera myndigheter (förslagsvis

Besöksadress
HERRLJUNGA KOMMUN
Torget 1 (Box 201)
524 23 HERRLJUNGA

Telefon
0513-170 00
Fax
0513-171 33

E-post
herrljunga.kommun@herrljunga.se
Internet
www.herrljunga.se

Boverket, Länsstyrelserna och Lantmäteriet) behöver dessutom få i uppdrag att stötta kommunerna i övergången, så att de statliga myndigheterna kan guida kommunerna in i övergången i stället för tvärtom.

Möjligheten att utforma en strategisk och flexibel plan

Herrljunga kommuns översiktsplan innehåller i dagsläget mer än endast rekommendationer för mark- och vattenanvändning. Bland annat innehåller översiktsplanen olika strategier och förhållningssätt för social hållbarhet, näringslivet, trafiksystemet och så vidare. Förvaltningen ställer sig frågande till vilka möjligheter det kommer att finnas i det digitala formatet att uttrycka kommunens strategiska utveckling inom dessa områden. Förvaltningen ser en risk att föreskrifterna medför att fokus i arbetet med översiktsplaneringen blir en i hög grad teknisk process kring hur mark och vatten ska användas i en framtid och att de mer strategiska frågorna inte får en naturlig plats i det nya systemet. Det är otydligt hur planens mer strategiska textavsnitt och kommunens proaktiva arbete med att få till stånd en hållbar utveckling kommer att kunna hanteras med de nya föreskrifterna. Hur kan exempelvis utredningsuppdrag och andra åtgärder för den kommunala organisationen läggas in i planen? Fokus i förslaget ligger väldigt mycket på den tekniska lösningen och definitioner. Förvaltningen saknar ett helhetsperspektiv på planeringsprocessen, till exempel genom att tydliggöra hur föreskriften dockar an till Planeringsstrategin. Det saknas också information om hur Fördjupade Översiktsplaner, som tas fram efter en Översiktsplan för kommunen som helhet, kan redovisa hur de påverkar och förhåller sig till tidigare antagen Översiktsplan (till exempel om de ersätter denna i en viss del).

Andra myndigheter och bestämmelser

Tidigare erfarenheter från kommuner som arbetat med att ta fram digitala planer visar att andra myndigheter, bland annat Länsstyrelserna, har svårt att hantera digitalt material. Det är viktigt för fortsatt utveckling av Boverkets ÖP modell att myndigheter som hanterar de kommunala översiktsplanerna finns med under utvecklingsarbetet och får i uppdrag att anpassa sina arbetssätt för att uppnå regeringens förväntningar på översiktsplanerna. Konsekvenserna av detta bör tydliggöras i förslaget. Det kommer dessutom krävas anpassning mellan länens geodata för att samordna statens underlag till kommunerna. Översiktsplanen och markanvändningen kan presenteras likartad i en standardiserad process, men om det grundläggande underlaget skiljer sig kan det ändå bli svårt att jämföra kommunernas översiktsplaner för exploatörer, invånare och regionala aktörer utan en specifik kopplad analys, vilket kan upplevas förvirrande. Förvaltningens bedömning är också att det är olämpligt att samtliga kommuner ska sammanställa statliga planeringsunderlag och göra dem digitalt tillgängliga. För att säkra genomförande och användbarhet av föreslagna föreskrifter ser förvaltningen först och främst behov av samråd och samarbete mellan Boverket och andra statliga myndigheter som berörs av förslaget, så som Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Länsstyrelserna med flera.

Avsnittsspecifika synpunkter

1 kapitlet: Författningsförslag
Generella synpunkter: Författningsförslaget (kap. 1, s.7-14) omfattar flera olika typer av identifikationer för mark- och vattenanvändning. Som exempel finns landsbygd, skogsbygd och jordbruksbygd där beskrivningen anger att landsbygd kan innehålla såväl skogsbygd som jordbruksbygd. En utmaning i det fortsatta arbetet är hur de olika begreppen definieras och var gränsen går mellan till exempel mångfunktionell bebyggelse och sammanhängande bostadsbebyggelse, mellan landsbygd och areella näringar samt skogsbruk och mellan grönområde och park samt natur- och friluftsliv. Syftet med enhetlighet i ett nationellt perspektiv försvåras med den mängd identifikationer som föreslås. Föreslagna föreskrifter ger även möjligheten till olika namnsättning i markanvändningskartan och identifikationen vilket försvårar den mellankommunala tolkningen. För att digitala översiktsplaner ska bidra till nationella analyser med hög kvalité bör olika markanvändning redovisas utifrån likartade förutsättningar.

Förvaltningen ser vidare en potentiell problematik kring den mer detaljerade skalan och föreslår att det bör utredas mer vilken nivå som ska omfattas av digital översiktsplan för nationella analyser och informationsutbyte. Särskilt tabell 2 möjliggör en hög detaljeringsgrad som förvaltningen tror kan passa bättre på detaljplanenivån.

Tabellerna i författningsförslaget innehåller även flera begrepp som behöver definieras tydligare för att vara möjliga att använda konsekvent. Exempel på detta är; *närhet, ytkrävande, liten varuhantering, hög* respektive *begränsad omgivningspåverkan,* med flera liknande begrepp som används för att beskriva olika typer av markanspråk.

Kap 2 § 1: "*Planen ska återges i sin beslutade form*". Detta förutsätter att förhållande kring hur en plan ska arkiveras och vad som ska anses vara originalet är fastställt. I dagsläget är det den analoga handlingen som utgör beslutsunderlaget. Även arkivlagstiftningen skulle behöva anpassas för att fungera bättre ihop med bestämmelser om digitala översiktsplaner. Förvaltningen bedömer att arkivlagstiftningen och bestämmelserna i Plan- och Byggförordningen om digitala översiktsplaner i dagsläget i viss mån motverkar varandra, vilket inte är önskvärt.

Kap 2 § 4: Den ökade möjligheten till aggregering av data från olika källor och på olika geografisk skala kan innebära en säkerhetsrisk genom att det blir möjligt att få fram information som kan vara säkerhetsklassad. Förvaltningens bedömning är att det kräver mycket av kommunerna att kunna göra en lämplig avvägning av vad som ur ett säkerhetsperspektiv ska vara möjligt att lägesbestämma. Detta kräver i så fall tydligt stöd utifrån ett helhetsperspektiv på nationell nivå. Här behöver kommunerna vägledning om vilken digital information som kan äventyra rikets säkerhet. U-områden eller markanvändningar för teknisk anläggning kanske inte äventyrar rikets säkerhet sett per

kommun. Men användningarna redovisat för hela regioner eller för riket tillsammans ser kommunen som en risk. Finns det någon möjlighet att "maska" känsligt innehåll? Hur detaljerade bör markanvändningarna vara? Delning av geodata måste ske på ett kontrollerat sätt, och många kommuner har redan i dagsläget problem med IT-säkerheten.

***Kap 3 § 2*:** Det är viktigt att vara medveten om att en utvecklingsinriktning/strategikarta framför allt är ett pedagogiskt verktyg för att illustrera hur kommunen tänker sig kommunens utveckling i stort. Visserligen har informationen en geografisk koppling men utan rätt layout finns risk att informationen misstolkas. Det är otydligt om föreskrifterna medger utrymme för den flexibilitet som ofta är nödvändig och önskvärd på översiktsplanenivå. Det digitala formatet riskerar att innebära att gränser som i själva verket är ungefärliga uppfattas som exakta, detta problem adresseras inte i föreskrifterna. Förvaltningen ser det som önskvärt att det är möjligt att använda sig av symbolspråk, som till exempel pilar som pekar ut en önskvärd utvecklingsriktning, utan att ange exakta gränser eller placeringar för ett fenomen.

Nytt förslag: *prioriterad landsbygdsutveckling*. Förvaltningen föreslår att tabell 1 kompletteras med en identifikation för att lyfta fram möjligheterna till mer diversifierade och levande landsbygder, på en nivå mellan bebyggelsestruktur (som förvaltningen uppfattar som kopplad till tätortskaraktär) och grön- och blåstruktur (som ger intrycket av att beteckna i det närmaste obebyggd natur): *prioriterad landsbygdsutveckling*. Förslag på beskrivning för denna identifikation kan vara "Utvecklingsinriktning som redovisar prioritering och långsiktig utveckling av småskaliga miljöer med variation och blandning av bebyggelse, fritidsaktiviteter, småskaliga näringsverksamheter samt uppbrutna natur- och kulturmiljöer på övergripande nivå.".

Kap 3 § 3: *Generell synpunkt:* Enligt tidigare information från Boverket är det tänkt att användningarna ska gå att kombinera och att kommunerna vid behov ska kunna precisera användningar. Exempelvis finns ett behov av att kunna specificera energiproduktion till att bara avse ex. vindkraft eller solcellsanläggning då bland annat omgivningspåverkan från dessa skiljer sig mycket åt. Detta bör tydliggöras i föreskrifterna, eller i alla fall i författnings-kommentarerna.

Överlappande markanvändningar som till exempel väg och infrastruktur blir en utmaning att visa på kartan beroende på hur dataseten byggs upp. Blir det skilda GIS-lager för till exempel infrastruktur och transportinfrastruktur, i vilket lager ska kommunen då lägga den kombinerade användningen? Eller bör mindre överlappningar av markanvändningar läggas in i det respektive lagren och lagren får överlappa? Det är en fördel om detta kan förtydligas i föreskriften.

Bostäder och bostadsbebyggelse: I förslaget finns två identifikationer med mycket likartade namn – "bostäder" och "bostadsbebyggelse" men där den ena användningen även ska innefatta enstaka inslag av servicefunktioner. Eftersom namnen är så likartade finns risk för sammanblandning. I ett tidigare förslag namngavs "bostadsbebyggelse" istället som

"sammanhängande bebyggelse". Även om det begreppet är något otydligt är skillnaden mot "bostäder" ändå tydligare. Förvaltningen menar att dessa identifikationer skulle behöva bearbetas en gång till.

Verksamhet med hög/begränsad omgivningspåverkan: Beskrivningen av dessa användningar är mycket kortfattad i förslaget. Förvaltningen ser en risk att gränsdragningen mellan dessa två typer blir svår om inte beskrivningen är tydligare.

Teknisk infrastruktur och energiförsörjning: Dessa markanvändningar borde inrymmas helt och hållet i teknisk infrastruktur. En tydligare indelning av elledningar och ställverk ser kommunen som en risk för rikets säkerhet.

Nytt förslag: öppna myrar, våtmark och övrig öppen mark. Öppna myrar och övriga öppna marker med och utan vegetation samt glaciärer utgör tillsammans en femtedel av landytan i Sverige, enligt SCB's "Markanvändningen i Sverige". Att dessa bevaras är viktigt både för den biologiska mångfalden och för att inte späda på klimatförändringarna ytterligare. Förvaltningen saknar denna identifikation i tabellen. Även om den skulle kunna inrymmas i identifikationen "naturmiljö" så menar förvaltningen att just öppen mark kräver en särskild hantering för att bevaras, och därmed skulle gynnas av att redovisas särskilt. Förslag på beskrivning för identifikationen kan vara "Öppen mark och våtmark som inte används för bebyggelse, jordbruk eller består av skog, som huvudsakligen inte brukas för ekonomisk vinning och som mestadels är öppen."

Kap 3 § 4: Förvaltningen uppfattar det som oklart om förslaget innebär att all information i tabellerna 4-13 måste vara lägesbestämd. Exempelvis miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller eller utomhusluft är inte geografiskt knutna och blir svåra att redovisa på ett sådant sätt.

5e kapitlet: Konsekvenser

***Generella synpunkter*:** Förslagets sammanfattning andas en odelat positiv inställning till den digitala utvecklingens potential. I konsekvensutredningen bör det förtydligas hur sårbarheten i digitala system kan och bör hanteras.

Avsnitt 5.4.1 Ekonomiska konsekvenser för kommuner: Det finns anledning att anta att kraven på specifik programvara, programlicenser, kompetensbehov och behov av systemsupport kommer att innebära ökade kostnader och risker för störningar inom den kommunala verksamheten.

Avsnitt 5.4.2 Finanseringsprincipen: Av avsnittet framgår att kravet på att uppgifter i en översiktsplan ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt redan är infört i plan- och byggförordningen och att Föreskrifterna bara reglerar grundläggande förutsättningar för hur översiktsplanens information ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Boverket

bedömer mot denna bakgrund att den kommunala finansieringsprincipen inte är tillämplig för denna författning. Förvaltningen instämmer inte i denna bedömning utan gör bedömningen att föreskrifterna skulle öka kostnaderna för kommunen, såväl i form av arbetstid som i form av risk för ökade kostnader för programvara när vår programvaruleverantör ska implementera detta i sin produkt. Om det tillkommer ökade krav på att leverera nya digitala underlag eller konvertera gamla underlag behöver ytterligare resurser omfördelas till att säkerställa de digitala processerna i ÖP-sammanhang. Det kan exempelvis kräva en mer planerad och metodisk inmätning och överföring av analogt material till digitala kartor. Arbetsmässigt innebär föreskrifterna att det krävs andra resurser för att tillgängliggöra och göra översiktsplanen digital, det krävs GIS-resurs för att arbeta fram, tillgängliggöra och underhålla översiktsplanen. Det kan krävas personella kompetenshöjningar i form av utbildningar eller nyrekryteringar, något som inte bara är en ”initial kostnad”. Många kommuner som idag inte har programvara för att kunna göra översiktsplanen digital riskerar att drabbas ekonomiskt med förslag till ändring. Dessa ökade resurskrav kan drabba andra verksamheter då medel behöver omfördelas eller tillföras.

Sammanfattande slutsats

Herrljunga kommun ser att det finns behov av en del ytterligare arbete och förtydliganden, men anser trots det att en övergång till digitala översiktsplaner är bra och önskvärd då det kan bidra positivt till en mer enhetlig samhällsbyggnadsprocess, både internt i kommunerna, mellan olika myndigheter och organisationer och på olika geografisk nivå.

Ior Berglund
Kommunchef
Kommunstyrelsens förvaltning

Maja Sallander
Samhällsutvecklare
Kommunstyrelsens förvaltning

Ärende 1

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering, byggande och boende

Remiss

– Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan; med konsekvensutredning

Titel: Remiss – Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan; med konsekvensutredning
Utgivare: Boverket, mars, 2023
Processnummer: 3.2.1
Diarienummer: 2787/2022

Sammanfattning

Boverket har tagit fram ett förslag till föreskrifter för översiktsplan som preciserar kraven i 2 kap. 5 c § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF. Föreskrifterna ska stötta kommuner i hur de ska uppfylla kraven. Föreskrifterna innehåller regler om hur informationen i en digital översiktsplan ska definieras och identifieras.

Många kommuner arbetar redan i dag med att ta fram digitala planer. För att nå den fulla potential som digitaliseringen möjliggör krävs dock ett regelverk som anger hur informationen ska definieras och identifieras för att den ska kunna överföras, behandlas och tillgängliggöras digitalt.

Arbetsmetodiken vid framtagandet av översiktsplanen kommer att förändras, vilket under införandefasen förväntas innebära en högre tidsåtgång. Förändringen förväntas ändå på sikt kunna ge tids- och kvalitetsvinster vid framtagandet av en översiktsplan, liksom vid tillämpningen av översiktsplanen.

Kommunernas kostnader kommer att variera beroende på hur de olika kommunerna idag producerar sina översiktsplaner. För de kommuner som idag inte arbetar digitalt kan kostnaderna bli högre. Ett digitalt arbetssätt kräver programvara, programlicenser, viss kompetenshöjning samt support för upprättande av databaser. Antingen kan kommunerna själva utveckla en programvara eller köpa in från en programvaruleverantör. Med en mer standardiserad information kan kommuner gå samman och ställa krav på programleverantörer som får incitament till att utveckla nya produkter.

Boverket har sedan 2020 tillhandahållit en databaslösning för ÖP-modellen till kommunerna och avser att även fortsättningsvis tillhandahålla motsvarande lösningar. Boverket kommer tillhandahålla en databasstruktur som följer kraven i föreskrifterna för att underlätta implementeringen i kommunerna.

Boverket ser ett antal konsekvenser för de företag som idag utvecklar programvara och databaser avsedda för att producera och hantera översiktsplaner. En av konsekvenserna är att dessa företag måste anpassa sina produkter efter föreskrifterna för att möta sina kunders behov. Samtidigt kan föreskrifterna leda till innovation och utveckling av nya produkter och tjänster.

Företag som är beroende av tillgång till planinformation kommer att få nyttor i form av minskad tidsåtgång för att få tag i önskad information, mer tillförlitlig information, effektivare utbyte mellan organisationer och därmed bättre förutsägbarhet.

Mindre konsultföretag, som arbetar på uppdrag av kommunerna med att ta fram översiktsplaner eller underlag till planerna, kan komma att påverkas. Enhetliga regler skapar tydlighet och förbättrar förutsägbarheten i förhållande till hur det ser ut idag. Detta bör ge mindre företag mer likvärdiga villkor att konkurrera på marknaden.

Översiktsplaner berör många delar av statens och regionernas verksamhet. Ett enhetligt system för översiktsplaners information underlättar möjligheten att söka ut informationen och ger förutsättningar för att effektivt göra nationella och regionala sammanställningar. Efterfrågan på digitalt lägesbestämda statliga planeringsunderlag kommer troligen öka som en följd av föreskrifterna. För statliga myndigheter och regioner kan det krävas nya programvaror och ökad kompetens för att hantera detta.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 maj 2024.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 3
1 Författningsförslag 7
Förslag till föreskrifter om översiktsplan 7
1 kap. Innehåll och definitioner 7
2 kap. Övergripande bestämmelser 7
3 kap. Identifikation av översiktsplanens innehåll 7
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser 14
2 Inledning 15
2.1 Läsanvisningar 15
2.2 På väg mot en enhetlig och digital samhällsbyggnadsprocess 16
2.3 Beskrivning av problemet 16
2.4 Vad som ska uppnås 17
2.4.1 Ger stöd till kommuner att uppfylla lagkrav 17
2.4.2 Möjliggör att återanvända information 17
2.4.3 Möjliggör gemensamma systemlösningar 17
2.4.4 Möjliggör analyser 18
2.4.5 Möjliggör mellankommunal och regional samordning 18
2.4.6 Möjliggör utbyte av information med andra aktörer 18
2.4.7 Möjliggör nationellt tillgängliga översiktsplaner 18
2.4.8 Effektiviserar myndigheters och andra aktörers arbete 18
2.4.9 Möjliggör genomförande av Inspire-direktivet 19
2.5 Alternativa lösningar 19
2.5.1 Nollalternativ 19
2.5.2 Allmänna råd 20
2.5.3 Föreskrifter för delar av översiktsplanens information 20
2.5.4 Alternativa styrmedel 20
2.6 Vilka som berörs av förslaget 21
2.7 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser 21
2.8 Arbetsmetod 22
2.9 Remissförfarande 23
2.10 Begrepp 23
3 Rättsliga förutsättningar 24
3.1 Boverkets bemyndigande 24
3.2 Anmälan av tekniska regler 24
3.3 Anmälan av krav enligt tjänstedirektivet 24
3.4 Regeringens medgivande 25
4 Ikraftträdande och informationsinsatser 26
4.1 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser 26
4.2 Informationsinsatser 26
5 Konsekvenser 27
5.1 Övergripande konsekvenser av författningsförslaget 27
5.2 Företag 28
5.2.1 Vilka företag som berörs 28
5.2.2 Tidsåtgång och administrativa kostnader för företag 28
5.2.3 Andra kostnader och förändringar för företag 29
5.2.4 Hur företags konkurrensförhållanden påverkas 29
5.2.5 Särskilda hänsyn till små företag 29
5.3 Staten och regioner 30

5.3.1 Ekonomiska konsekvenser för staten ... 31
5.3.2 Ekonomiska konsekvenser för regioner ... 31
5.4 Kommuner ... 31
5.4.1 Ekonomiska konsekvenser för kommuner ... 32
5.4.2 Finansieringsprincipen ... 33
5.4.3 Följdeffekter för översiktsplaneringen ... 33
5.5 Allmänheten ... 34
5.6 Europeiska unionen ... 34
5.7 Norden ... 35
5.8 Miljö och klimat ... 35
5.9 Kulturmiljö samt arkitektur och gestaltad livsmiljö ... 35
6 Social hållbarhet ... 36
7 Författningskommentarer ... 37
Förslag till föreskrifter om översiktsplan ... 37
1 kap. Innehåll och definitioner ... 37
2 kap. Övergripande bestämmelser ... 38
3 kap. Identifikation av översiktsplanens innehåll ... 40
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ... 49
Bilaga 1. Företag som kan påverkas av föreskrifterna ... 50

1 Författningsförslag

Förslag till föreskrifter om översiktsplan

Boverkets föreskriver följande med stöd av 10 kap. 31 § plan- och byggförordningen (2011:338).

1 kap. Innehåll och definitioner

1 § Författningen innehåller föreskrifter om digital identifikation av översiktsplanens information.

2 § Författningen gäller för översiktsplan och ändring av en sådan plan.

3 § I denna författning avses med
digital information: översiktsplanens uppgifter i digitalt format, och
lägesbestämd: koordinatsatt geometri som punkt, linje, yta eller volym.

2 kap. Övergripande bestämmelser

1 § Information i en översiktsplan ska kunna ingå i en digital överföring och planen ska vara möjlig att återge i sin beslutade form.

2 § Översiktsplanen ska vara lägesbestämd.

3 § Följande information ska kopplas till en översiktsplan
1. kommunens namn,
2. antagandebeslutets diarienummer,
3. länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 20 § plan- och bygglagen (2010:900), och
4. datum när antagandebeslutet fick laga kraft.

Första stycket gäller även för ändring av en översiktsplan enligt 3 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).

4 § Skyldigheterna enligt 2 kap. 5 c § plan- och byggförordningen (2011:338) gäller inte i de fall kommunen bedömer att lägesbestämd digital information äventyrar rikets säkerhet.

3 kap. Identifikation av översiktsplanens innehåll

1 § Information som ska framgå av en översiktsplan ska identifieras enligt tabellerna i 2–7 §§.

2 § Information enligt en beskrivning i tabell 1 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1. Annan utvecklingsinriktning får endast användas när tillämpbar beskrivning saknas.

Tabell 1 Utvecklingsinriktning

Identifikation	Beskrivning
Bebyggelsestruktur	Utvecklingsinriktning som redovisar prioritering och långsiktig utveckling av bebyggelse på en övergripande nivå.
Kommunikationer	Utvecklingsinriktning som redovisar prioritering och långsiktig utveckling av kommunikationer på en övergripande nivå.
Grön- och blåstruktur	Utvecklingsinriktning som redovisar prioritering och långsiktig utveckling av miljöer för rekreation och friluftsliv, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och/eller andra ekosystemtjänster på en övergripande nivå.
Annan utvecklingsinriktning	Utvecklingsinriktning som inte motsvaras av angiven beskrivning i tabellen.

3 § Information enligt en beskrivning i tabell 2 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1. Annan mark- och vattenanvändning får endast användas när tillämpbar beskrivning saknas.

Information om mark- och vattenanvändning ska vara lägesbestämd till den del av kommunen som användningen berör.

Tabell 2 Mark- och vattenanvändning

Identifikation	Beskrivning
Landsbygd	Mark- och vattenanvändning som präglas av ett varierat landskap som kan ha inslag av jordbruk, skogsbruk, renskötsel, mindre samhällen och/eller spridd bebyggelse.
Fjällbygd	Mark- och vattenanvändning som präglas av renskötsel, småskaligt jordbruk, kalfjäll, fjällnära skog och myrmarker med möjliga inslag av spridd bebyggelse och/eller mindre orter.
Jordbruksbygd	Mark- och vattenanvändning som präglas av odlingslandskap och betesmarker, spridd bebyggelse och/eller mindre orter.
Kust och skärgård	Mark- och vattenanvändning som präglas av miljöer och verksamheter som har koppling till hav eller sjö med möjliga inslag av spridd bebyggelse och/eller mindre orter.
Skogsbygd	Mark- och vattenanvändning som präglas av skog med möjliga inslag av spridd bebyggelse och/eller mindre orter.
Stadsnära landsbygd	Mark- och vattenanvändning i landsbygd som präglas av närhet till en stad eller större tätort med inslag av spridd bebyggelse och/eller mindre orter.
Stadsbygd	Mark- och vattenanvändning som präglas av i huvudsak stads- eller tätortsmässig bebyggelse.
Vatten	Vattenanvändning som präglas av öppet vatten med möjliga inslag av verksamheter och anläggningar.
Mångfunktionell bebyggelse	Mark- och vattenanvändning med en blandning av bostäder, handel, service, kultur, arbetsplatser och verksamheter med mera.
Bostadsbebyggelse	Mark- och vattenanvändning för bostadsbebyggelse med enstaka inslag av servicefunktioner.
Bostäder	Mark- och vattenanvändning för olika former av boende av varaktig karaktär.
Skola	Mark- och vattenanvändning för förskola, fritidshem, skola eller annan jämförlig verksamhet.

Identifikation	Beskrivning
Vård	Mark- och vattenanvändning för vårdverksamhet som avser människor.
Begravningsplats	Mark- och vattenanvändning för begravningsändamål.
Handel	Mark- och vattenanvändning för köp och försäljning av varor och tjänster.
Kontor	Mark- och vattenanvändning för kontor, tjänsteverksamhet och annan jämförlig verksamhet med liten eller ingen varuhantering.
Service	Mark- och vattenanvändning för samhällsservice.
Verksamhet med hög omgivningspåverkan	Mark- och vattenanvändning för verksamheter och industrier som ger upphov till hög omgivningspåverkan.
Verksamhet med begränsad omgivningspåverkan	Mark- och vattenanvändning för verksamheter som ger upphov till en begränsad omgivningspåverkan.
Besöksanläggning	Mark- och vattenanvändning för verksamheter som riktar sig till besökare.
Materialutvinning	Mark- och vattenanvändning för utvinning av naturmaterial.
Räddningstjänst och annat samhällsviktigt ändamål	Mark- och vattenanvändning för räddningstjänst och annat samhällsviktigt ändamål.
Totalförsvar	Mark- och vattenanvändning för totalförsvarets verksamheter.
Yrkesfiske	Mark- och vattenanvändning för yrkesfiske som inkluderar hamnar, fångstområden, vandringsstråk samt lek- och uppväxtområden för kommersiellt viktiga arter.
Rennäring	Mark- och vattenanvändning för rennäringens behov som bete och anläggningar för att sköta och hantera renar.
Jordbruk	Mark- och vattenanvändning för jordbruk och djurhållning.
Skogsbruk	Mark- och vattenanvändning för skogsbruk.
Djurhållning	Mark- och vattenanvändning för djurhållning och/eller vårdverksamhet för djur.
Teknisk infrastruktur	Mark- och vattenanvändning för tekniskt ändamål som försörjer samhället med exempelvis energi, vatten och elektronisk kommunikation.
Energiförsörjning	Mark- och vattenanvändning för tillhandahållande och lagring av energi exempelvis kraftledningar och ställverk.
Energiproduktion	Mark- och vattenanvändning för ytkrävande storskalig energiproduktion som värmeverk, vindkraft, solcellsanläggning och vågkraft.
Vattenförsörjning	Mark- och vattenanvändning för vattenförsörjning exempelvis vattenverk, vattenreservoar, vattentäkt och infiltrationsområde.
Avfallshantering	Mark- och vattenanvändning för avfallshantering exempelvis återvinningscentral och materialåtervinning.
Klimat- och skyddsåtgärd	Mark- och vattenanvändning för klimat- och skyddsåtgärder som begränsar klimatpåverkan och skyddar mot störning, markförorening, olyckor, översvämning och erosion.
Naturmiljö	Mark- och vattenanvändning för områden med höga naturmiljövärden.
Kulturmiljö	Mark- och vattenanvändning för områden med höga kulturmiljövärden.
Friluftsliv och rekreation	Mark- och vattenanvändning för rörligt friluftsliv och rekreation med tillhörande anläggningar.
Grönområde	Mark- och vattenanvändning för grönområde nära tätort med olika funktioner som exempelvis rekreation, hantering av dagvatten och biologisk mångfald.
Park	Mark- och vattenanvändning för grönområde som helt eller delvis är anlagd och tillhörande anläggningar.

Identifikation	Beskrivning
Spår och leder	Mark- och vattenanvändning för spår och leder exempelvis skoterled, skidspår, motionsled, paddlingsled, och vandringsled.
Camping	Mark- och vattenanvändning för campingverksamhet inklusive tillfällig vistelse som stugor och uppställningsplats.
Stadsodling och koloniområden	Mark- och vattenanvändning, i eller nära tätort, som används för privat odling.
Idrottsanläggning	Mark- och vattenanvändning för ytkrävande idrottsverksamhet som exempelvis idrottsarena, skidanläggning, golfbana, motocrossbana.
Transportinfrastruktur	Mark- och vattenanvändning för gods- och persontrafik på väg, spår och i farled.
Farled	Mark- och vattenanvändning för gods- och persontrafik på vatten.
Hamn	Mark- och vattenanvändning för hamnverksamhet med kompletterande handel och service.
Småbåtshamn	Mark- och vattenanvändning för hamnar för fritidsbåtar med kompletterande handel och service samt tilläggsplats för kollektivtrafik.
Flygtrafik	Mark- och vattenanvändning för flygverksamhet och kompletterande handel och service till resenärer.
Järnväg	Mark- och vattenanvändning för person- och godstrafik på järnväg inklusive tillhörande anläggningar samt spårreservat.
Spårväg	Mark- och vattenanvändning för spårbunden persontrafik exempelvis tunnelbana och spårvagn inklusive tillhörande anläggningar samt spårreservat.
Resecentrum	Mark- och vattenanvändning för viktiga anslutningspunkter i kollektivtrafiksystemet exempelvis resecentrum, centralstation eller större hållplatser och stationer.
Kollektivtrafik	Mark- och vattenanvändning för kollektivtrafikens ändamål.
Gång- och cykelväg	Mark- och vattenanvändning för gång-, cykel- och mopedtrafik.
Cykelväg	Mark- och vattenanvändning för cykel- och mopedtrafik.
Väg	Mark- och vattenanvändning för person- och godstrafik på väg samt vägreservat.
Parkering	Mark- och vattenanvändning för parkering av exempelvis bil, cykel, moped, buss, lastbil.
Annan mark- och vattenanvändning	Mark- och vattenanvändning som inte motsvaras av angiven beskrivning i tabellen.

4 § Information enligt en beskrivning i kolumn 2 i tabellerna 3–5 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 3 Riksintressen enligt 3 kap. 5–9 §§ och 4 kap. 2–8 §§ miljöbalken

Identifikation	Beskrivning
Rennäring	Mark- och vattenområde som är av riksintresse för rennäringen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Yrkesfiske	Mark- och vattenområde som är av riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kap. 5 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Naturvärden	Mark- och vattenområde samt fysisk miljö i övrigt som är av riksintresse på grund av naturvärden enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Kulturvärden	Mark- och vattenområde samt fysisk miljö i övrigt som är av riksintresse på grund av kulturvärden enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.

Identifikation	Beskrivning
Friluftsliv	Mark- och vattenområde samt fysisk miljö i övrigt som är av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Fyndighet av ämnen och material	Område som innehåller fyndighet av ämnen eller material som är av riksintresse enligt 3 kap. 7 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för industriell produktion	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för industriell produktion enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för energiproduktion	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för energiproduktion enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för energidistribution	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för energidistribution enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för kommunikation, elektronisk	Mark- och vattenområde som är särskilt lämplig för anläggning för elektronisk kommunikation enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för kommunikation, trafikslagen	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för kommunikation gällande trafikslagen enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för vattenförsörjning	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för vattenförsörjning enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för avfallshantering	Mark- och vattenområde som är särskilt lämplig för anläggning för avfallshantering enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för totalförsvaret	Mark- och vattenområde som är av riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Turism och rörligt friluftsliv	Område enligt 4 kap. 2 § miljöbalken, där turismen och det rörliga friluftslivets intressen särskilt ska beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Obruten kust	Kustområde och skärgård enligt 4 kap. 3 § miljöbalken, där vissa anläggningar inte får komma till stånd, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Högexploaterad kust	Kustområde och skärgård enligt 4 kap. 4 § miljöbalken, där fritidsbebyggelse endast får komma till stånd i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Obrutet fjäll	Fjällområde enligt 4 kap. 5 § miljöbalken, där bebyggelse och anläggningar får komma till stånd endast om det behövs för rennäringen, den bofasta befolkningen, den vetenskapliga forskningen eller det rörliga friluftslivet, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Skyddade vattendrag	Vattendrag enligt 4 kap. 6 § miljöbalken, där vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte får utföras, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.

Identifikation	Beskrivning
Nationalstadspark	Område enligt 4 kap. 7 § miljöbalken, där ny bebyggelse och nya anläggningar endast får komma till stånd och andra åtgärder vidtas om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Natura 2000, vilda fåglar	Område enligt 4 kap. 8 § miljöbalken, som har förtecknats som särskilt skyddsområde för bevarande av vilda fåglar och kräver tillstånd för verksamheter eller åtgärder, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Natura 2000, vilda djur och växter	Område enligt 4 kap. 8 § miljöbalken, som har förtecknats som särskilt bevarandeområde för bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter och kräver tillstånd för verksamheter eller åtgärder, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.

Tabell 4 Miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken

Identifikation	Beskrivning
Fisk- och musselvatten	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk och musselvatten ska följas.
Havsmiljö	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt havsmiljöförordning (2010:1341) ska följas.
Omgivningsbuller	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt förordning (2004:675) om omgivningsbuller ska följas.
Utomhusluft	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt förordning (2001:527) om miljökvalitetsnormer för utomhusluft ska följas.
Vattenkvalitet	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt vattenförvaltningsförordning (2004:660) ska följas.

Tabell 5 Övriga förhållanden av väsentlig betydelse

Identifikation	Beskrivning
Övriga förhållanden av väsentlig betydelse	Hur kommunen anser att övriga förhållanden av väsentlig betydelse ska beaktas när det gäller beslut om användningen av mark- och vattenområden och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

5 § Information enligt en beskrivning i kolumn 2 i tabellerna 6–11 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 6 Bostadsförsörjning

Identifikation	Beskrivning
Bostadsförsörjning	Hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.

Tabell 7 Mål, planer och program

Identifikation	Beskrivning
Nationella mål, planer och program	Hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.
Regionala mål, planer och program	Hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta regionala

Identifikation	Beskrivning
	mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Tabell 8 Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Identifikation	Beskrivning
LIS	Sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.

Tabell 9 Klimatrelaterade risker

Identifikation	Beskrivning
Klimatrelaterade risker	Kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt hur sådana risker kan minska eller upphöra.

Tabell 10 Avvikelse från regionplan

Identifikation	Beskrivning
Avvikelse från regionplan	Om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den avviker och skälen för avvikelsen.

Tabell 11 Mellankommunala och regionala intressen

Identifikation	Beskrivning
Mellankommunala och regionala intressen	Sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

6 § Information enligt en beskrivning i tabell 12 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 12 Invändningar i länsstyrelsens granskningsyttrande

Identifikation	Beskrivning
Invändning riksintresse	Förslaget tillgodoser inte ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken.
Invändning miljökvalitetsnorm	Förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs.
Invändning LIS	Redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är inte förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.
Invändning mellankommunala frågor	Frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas inte på ett lämpligt sätt.
Invändning hälsa och säkerhet	En bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

7 § Information enligt en beskrivning i tabell 13 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 13 Konsekvenser

Identifikation	Beskrivning
Planens väsentliga konsekvenser	Planens väsentliga konsekvenser enligt 3 kap. 6 a § plan- och bygglagen (2010:900).
Miljökonsekvenser	Redovisning av miljökonsekvenser enligt 3 kap. 6 b § plan- och bygglagen (2010:900).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna författning träder i kraft den 1 maj 2024.
2. Författningen ska tillämpas på översiktsplaner som påbörjats efter den 31 december 2026.

2 Inledning

I detta avsnitt beskrivs bakgrunden till arbetet med att ta fram ett förslag på föreskrifter för översiktsplan och i övergripande drag vad som kan uppnås genom föreskrifterna. Här finns också en genomgång av alternativa lösningar, arbetsmetod, vilka som berörs av förslaget, remissförfarandet och begreppsförklaringar.

2.1 Läsanvisningar

När föreskrifter tas fram och ändras finns det krav på vad som måste redovisas i en konsekvensutredning. Denna konsekvensutredning innehåller därför beskrivningar och svar som särskilt regleras i 6–8 §§ konsekvensutredningsförordningen. Konsekvensutredningen innehåller också andra överväganden utifrån vad som regleras i exempelvis förordningen (2022:208) med instruktion för Boverket.

I avsnitt 1 redovisas författningsförslaget som innehåller tre kapitel med inledning, övergripande bestämmelser om översiktsplanens digitala information och identifikation av översiktsplanens innehåll.

I avsnitt 2 finns en inledning som kort presenterar bakgrundsinformation om digital samhällsbyggnadsprocess, en beskrivning av problemet, vad som ska uppnås och alternativa lösningar. Avsnittet innehåller även bland annat vilka som berörs av förslaget, arbetsmetod och beskrivning av olika begrepp som förekommer i konsekvensutredningen.

I avsnitt 3 redovisas de rättsliga förutsättningarna. Avsnittet innehåller information om Boverkets bemyndigande, om notifieringar behövs enligt olika EU-direktiv samt om Boverkets föreskrifter medför sådana ökade kostnader för kommunerna att regerings medgivande behövs.

I avsnitt 4 redovisas tidpunkten för ikraftträdande, övergångsbestämmelser och särskilda informationsinsatser.

I avsnitt 5 redovisas vilka konsekvenser som författningsförslaget får för företag, staten, regioner och kommuner. Avsnittet innehåller även vilka konsekvenser förslaget innebär för övriga aktörer och grupper i samhället samt på vissa intresseområden.

I avsnitt 6 redovisas författningskommentarerna för de olika bestämmelserna i författningsförslaget.

2.2 På väg mot en enhetlig och digital samhällsbyggnadsprocess

Riksdagen har gett regeringen i uppgift att lösa en digital samhällsbyggnadsprocess. I linje med detta har regeringen gett Boverket bemyndigande att skriva föreskrifter för översiktsplan, vilket regleras genom 10 kap. 31 § PBF. Syftet med föreskrifterna är att översiktsplanens information ska kunna utbytas digitalt och därmed komma ett steg närmare en obruten digital samhällsbyggnadsprocess där översiktsplaneinformation ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Författningen ska ge möjligheter till en fortsatt digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen.

En enhetlig och effektiv digital samhällsbyggnadsprocess är till nytta för medborgare, företag, kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra aktörer genom att exempelvis bidra till att förenkla informationsutbytet mellan aktörer i processen.

En av förutsättningarna för att nå en digital samhällsbyggnadsprocess är den nationella informationsspecifikation om översiktsplan som Lantmäteriet håller på att ta fram och där Boverket medverkar. Denna kommer att innehålla preciserade förutsättningar för överföring av informationen i översiktsplanen.

2.3 Beskrivning av problemet

Samhällsbyggnadsprocessen omfattar ett stort antal delprocesser som idag inte kan dra nytta av och återanvända den information som skapas i de olika delprocesserna. Boverkets ansvarsområde omfattar delar av samhällsbyggnadsprocessen och har ett särskilt ansvar för de frågor som regleras i plan- och bygglagen – regionplanering, översiktsplanering, detaljplanering, lov- och byggprocess samt förvaltning och tillsyn. En del av denna information, planinformationen, har särskilt utpekats som vital för övriga delprocesser.

Många kommuner arbetar redan idag med att ta fram digitala planer. För att nå den fulla potential som digitaliseringen möjliggör krävs ett regelverk som anger hur informationen i en översiktsplan ska definieras och identifieras för att den ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Den

digitala informationen behöver vara enhetlig för att ge mest samhällsnytta och möjliggöra bland annat effektivare informationsflöden mellan olika aktörer i samhällsbyggnadssektorn och utveckling av mer användarvänliga verktyg för hantering av digitala planer. Utan enhetlig information skapas en situation där de förväntade samhällsnyttorna med digital översiktsplan blir mycket begränsade.

2.4 Vad som ska uppnås

Boverkets föreskrifter för översiktsplan ska stödja kommunerna att uppfylla kravet i 2 kap. 5 c § plan- och byggförordningen (2011:338). Författningen ger förutsättningar för nationellt enhetlig identifiering och beskrivning av översiktsplanens information.

Översiktsplan är en viktig informationsmängd i samhällsbyggnadsprocessen och här nedan beskrivs några av de fördelar som en nationellt enhetlig identifiering och beskrivning av översiktsplanens information ger.

2.4.1 Ger stöd till kommuner att uppfylla lagkrav

Enhetlig identifiering och beskrivning av översiktsplanens information underlättar för kommunerna att uppfylla de lagkrav som idag finns både vad det gäller innehållet i en översiktsplan och att översiktsplanen ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Utan en enhetlig struktur på informationen måste varje kommun själv säkerställa att de uppfyller lagkraven.

2.4.2 Möjliggör att återanvända information

Med enhetlig identifiering och beskrivning av översiktsplanens information kan information ärvas och återanvändas i olika delar av samhällsbyggnadsprocessen. Till exempel kan information i en översiktsplan föras vidare till en detaljplan, ett förhandsbesked eller ett bygglov. Arbetet blir mer kostnadseffektivt när digital information från planer kan återanvändas och utgöra grund för efterföljande digitala processer och beslut.

2.4.3 Möjliggör gemensamma systemlösningar

Med en enhetlig identifiering och beskrivning av översiktsplanens information läggs grunden för en utveckling av gemensamma systemlösningar och användarvänliga processverktyg. I stället för att varje kommun bygger sin egen lösning skapas en marknad för att utveckla gemensamma system och verktyg.

2.4.4 Möjliggör analyser

Enhetlig identifiering och beskrivning av översiktsplanens information ger möjlighet till jämförelse mellan olika kommuner genom analyser och sammanställningar på så väl kommunal, regional som nationell nivå, till exempel för att följa utvecklingen av bostadsbyggandet.

Analyser kan användas som planeringsunderlag och exempelvis redovisa olika scenarier, som risker och konsekvenser med klimatförändringar eller trafikflöden, vilket kan underlätta planering och beslutsfattande.

2.4.5 Möjliggör mellankommunal och regional samordning

Enhetlig identifiering och beskrivning av översiktsplanens information underlättar att se information i ett större sammanhang, som för en region eller tillsammans med grannkommuner. Det kan bidra till möjligheten att göra kommunövergripande analyser och uppföljningar.

2.4.6 Möjliggör utbyte av information med andra aktörer

Om översiktsplaner har en enhetlig identifikation och beskrivning underlättar det möjligheten att utbyta information med andra aktörer i samhällsbyggnadsprocessen. Det kan till exempel underlätta kommunens dialog med statliga aktörer som länsstyrelsen och Trafikverket. Informationen kan då skickas och utbytas enligt vissa fastställda digitala format.

2.4.7 Möjliggör nationellt tillgängliga översiktsplaner

Om översiktsplaner har en enhetlig identifikation och beskrivning kan planer tillgängliggöras nationellt. Det innebär att alla kommuners översiktsplaner kan finnas tillgängliga från en gemensam plattform. Detta skulle underlätta både för enskilda och privata aktörer att få tillgång till alla översiktsplaner och också uppfylla många andra nationella användarbehov på statlig nivå av digital översiktsplaninformation.

2.4.8 Effektiviserar myndigheters och andra aktörers arbete

Om översiktsplaner har en enhetlig identifikation och beskrivning underlättar det tolkningen av planer för de aktörer i samhällsbyggnadsprocessen som använder översiktsplaner från olika kommuner. Tidsåtgången för att tyda en plan kan minska och arbetet blir därmed mer effektivt.

2.4.9 Möjliggör genomförande av Inspire-direktivet

Inspire-direktivet[1], Inspire, syftar till att inrätta en infrastruktur för delning av geodata inom Europa. Mark- och vattenanvändning är ett av de teman för geodata som omnämns i direktivet. I lagen (2010:1767) om geografisk miljöinformation preciseras informationsansvaret för geografisk miljöinformation och att regeringen genom föreskrifter får fördela informationsansvaret. Enligt 3 kap. 17 § i förordning (2010:1770) om geografisk miljöinformation ansvarar kommunerna för att information i detaljplaner och planbeskrivningar som har elektronisk form finns tillgänglig. I och det nya kravet i 2 kap. 5 c § PBF bör en motsvarande formulering för översiktsplan införas i förordningen om geografisk miljöinformation. Detta skulle innebära att kommunernas ansvar för tillgängliggörande av information om mark- och vattenanvändning även kommer att omfatta översiktsplanens information i elektronisk form.

Föreskrifterna anger hur informationen i en översiktsplan ska identifieras digitalt. Det återstår sen för kommunerna att tillgängliggöra informationen i översiktsplanen för att uppfylla Inspire. Boverket kommer genom ÖP-modellen 3.0 vägleda kommunerna i hur det kan göras.

2.5 Alternativa lösningar

De alternativ som har övervägts är ett nollalternativ med vägledning, allmänna råd eller föreskrifter för delar av översiktsplanens information. Även andra alternativa styrmedel har övervägts.

Nedan redovisas övervägandena för de olika alternativen.

2.5.1 Nollalternativ

Nollalternativet är att Boverket enbart genom vägledning ger stöd till kommunerna för hur 2 kap. 5 c § plan- och byggförordningen (2011:338) ska uppfyllas.

Med en sådan lösning kommer kommunerna fortsätta ha egna identifikationer och beskrivningar på översiktsplanens information. Den digitala planinformationen kommer därför inte att finnas tillgänglig i ett enhetligt format och blir därmed inte heller maskinellt läsbar. Nollalternativet innebär att det inte finns förutsättningar för översiktsplaneinformationen att

[1] EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire)

överföras på ett enhetligt sätt och kan då inte ingå i en digital samhällsbyggnadsprocess.

2.5.2 Allmänna råd

De utredningar Boverket tagit del av som behandlat förutsättningarna för att införa en digital samhällsbyggnadsprocess och de aktiviteter Boverket deltagit i under de senaste åren har entydigt pekat på att grundläggande principer för informationsutbyte måste regleras med tvingande bestämmelser för att nå målet om helt digital samhällsbyggnadsprocess. Frivilliga standarder i form av allmänna råd som kommuner rekommenderas att följa är inte tillräckligt. Digital överföring kräver en fullständig enhetlighet, om en annan variant tas fram i någon del av ledet så kommer informationen inte kunna hittas digitalt och kedjor bryts och nyttor går förlorade. Boverket anser därför att enbart reglera med allmänna råd inte är ett alternativ för att skapa ett enhetligt system för översiktsplaner och överföring av digital planinformation.

2.5.3 Föreskrifter för delar av översiktsplanens information

Ett alternativ som har övervägts är om föreskrifterna enbart ska omfatta redovisning av mark- och vattenanvändning. Boverket anser att föreskrifter som endast omfattar delar av översiktsplanen inte möjliggör en effektiv obruten digital samhällsbyggnadsprocess. Om enbart mark- och vattenanvändningskartan, med dess tillhörande textinformationer, tillgängliggörs digitalt riskerar vägledande information för efterföljande planering och prövning att förbises.

Boverket anser att dessa konsekvenser inte är förenliga med målbilden och att risken för oklarheter och bristfällig tillämpning är större än arbetsinsatsen för kommunerna att strukturera information i översiktsplanen enligt föreskrifterna.

2.5.4 Alternativa styrmedel

Ett alternativ till föreskrifter skulle kunna vara Lantmäteriets finansieringsmodell (geodatasamverkan) som har använts under många år. Modellen bygger på ett avtal mellan kommunen och Lantmäteriet om utbyte av geodata. Många kommuner medverkar dock i dagsläget inte i geodatasamverkan vilket innebär att det skulle saknas information. Det här alternativet innebär även en osäkerhetsfaktor eftersom avtal kan sägas upp. Boverket anser därför inte detta som ett möjligt alternativ till författningsförslaget.

2.6 Vilka som berörs av förslaget

Boverket har identifierat att författningsförslaget berör följande grupper:

- Företag
- Staten och regioner
- Kommuner
- Allmänheten
- Europeiska unionen
- Norden

Författningsförslaget berör dessutom följande intresseområden:

- Miljö och klimat
- Kulturmiljö samt arkitektur och gestaltad livsmiljö
- Social hållbarhet

I avsnitt 5, Konsekvenser, redovisas de konsekvenser som författningsförslaget innebär för de olika grupperna och intresseområdena.

2.7 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Kommunerna behöver ha tillgång till en programvara för att skapa den information som krävs för att efterleva kraven i författningen. Antingen kan kommunerna själva utveckla en programvara eller köpa in från en programvaruleverantör. Ett enhetligt system ger ett stort kundunderlag, vilket är en fördel för kommunerna, eftersom programleverantörernas kostnader för utveckling av program och tjänster då kan fördelas på flera.

Konsekvenser för de företag som idag utvecklar programvara och databaser, som är avsedda för att producera och hantera översiktsplaner, är att de måste anpassa sina produkter efter föreskrifterna för att möta sina kunders behov. Samtidigt kan föreskrifterna leda till innovation och utveckling av nya produkter och tjänster.

Lantmäteriet har, i sin slutrapport[2] för uppdraget att verka för en smartare samhällsbyggnadsprocess, gjort en uppskattning av det potentiella ekonomiska värdet när det gäller användningen av standardiserade geodata som kan tillgängliggöras genom den nationella plattformen. Det som redovisas i rapporten visar på avsevärda potentiella ekonomiska fördelar med en digital samhällsbyggnadsprocess.

2.8 Arbetsmetod

Under våren 2021 genomfördes nio referensgruppsmöten med totalt 88 deltagare. Inbjudan till mötena gick ut till en bred målgrupp och alla som ville fick möjlighet att delta. Under dessa möten diskuterades preliminära förutsättningar för arbetet med föreskrifterna, vilken information som en översiktsplan innehåller och olika alternativ kring hur informationen i en översiktsplan kan struktureras.

Under hösten 2021 genomfördes även ett stort antal referensgruppsmöten med fokus på att utvärdera och vidareutveckla ÖP-modellen. Deltagare från olika kommuner, regioner, länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Lantmäteriet, Naturvårdsverket, andra myndigheter, konsulter samt privata företag och systemutvecklare bidrog i arbetet. Synpunkter som kom in under dessa möten har även använt i arbetet med att ta fram föreskrifterna.

Boverket har i samverkan med Lantmäteriet låtit genomföra en enkätundersökning med syfte att få en överblick av kommunernas digitala mognad när det gäller översiktsplan[3]. Det var 102 kommuner som besvarade enkäten. Boverket lät också genomföra en studie av 19 kommuner utifrån enkätresultatet [4]. Syftet var att få en djupare förståelse av konsekvenserna för kommunerna av en omställning till digitala översiktsplaner. Svaren från enkätundersökningen samt djupintervjuerna är del av det underlag som ligger till grund för denna konsekvensutredning.

Kommunerna framförde att alla delar av översiktsplanen bör vara digitala och sammankopplade, även kommunövergripande information som inte

[2] Lantmäteriet (2019) Nationellt tillgängliggörande av geodata i samhällsbyggnadsprocessen. Slutrapport i uppdraget att verka för en smartare samhällsbyggnadsprocess, dnr: 519-2018/2889.
[3] Undersökningsrapport – enkätundersökning om kommuners arbete med att digitalisera detaljplaner och översiktsplaner, Lantmäteriet och Boverket, år 2021, Sweco AB, 2021-09-23 (dnr 970/2021).
[4] Rapport – Nulägesbild av Sveriges kommuner och regioners digitala omställning i arbetet med översiktsplan och regionplan, Boverket, år 2021, WSP, 2021-10-18 (dnr 970/2021).

går att koppla till ett specifikt geoobjekt. Kommunerna menade att det annars finns risk för att sådan information förbises i efterföljande planering och prövning.

Diskussionerna med länsstyrelserna handlade bland annat om vad som behöver göras för att länsstyrelsernas granskningsyttrande ska kunna integreras i en digital översiktsplanen.

2.9 Remissförfarande

Förslaget kommer att remitteras under perioden 5 april–25 augusti 2023. Remissvaren kommer sedan att tas om hand av Boverket innan föreskrifterna träder i kraft den 1 maj 2024.

2.10 Begrepp

I konsekvensutredningen används nedanstående begrepp på följande sätt:

Nationell specifikation: En nationell specifikation beskriver och strukturerar informationen i en utsedd datamängd, till exempel översiktsplan, på ett nationellt enhetligt sätt. Det ger möjligt att utbyta informationen nationellt, så att den kan överföras, behandlas och tillgängliggöras digitalt.

ÖP-modellen: Etablerat populärnamn som idag utgör ett samlingsnamn för Boverkets vägledning kring hur geografisk planinformation kan struktureras på ett enhetligt sätt för att skapa möjlighet att utbyta information digitalt. Utvecklingen av nästa version av ÖP-modellen 3.0 pågår. ÖP-modellen 3.0 kommer bestå av ett flertal digitala tjänster som ska stötta kommunerna i implementeringen av föreskrifterna och den nationella specifikationen.

ÖP-katalogen: ÖP-katalogen ingår i nästa version av ÖP-modellen och är en katalogtjänst som tillhandahåller mark- och vattenanvändningar, utvecklingsinriktningar och andra kodlistor som behövs för att upprätta en översiktsplan enligt Boverkets kommande föreskrifter. I katalogen finns även förifyllda attribut som behövs för att kunna identifiera, jämföra, verifiera och validera informationen i en översiktsplan. Katalogen utgör ett komplement till den nationella specifikationen och tillhandahåller delar av den information som behövs för att specifikationen ska fungera.

3 Rättsliga förutsättningar

Avsnittet innehåller en beskrivning av Boverkets bemyndigande att meddela föreskrifter, samt behandlar anmälan av tekniska regler, anmälan av krav enligt tjänstedirektivet samt behov av regeringens medgivande.

3.1 Boverkets bemyndigande

Boverkets bemyndigande enligt 10 kap. 31 § PBF innebär att Boverket får meddela föreskrifter om standarder för utformning av översiktsplaner enligt 3 kap. PBL. Genom kravet i 2 kap. 5 c § PBF på att uppgifterna i översiktsplaner ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt tillkommer ett funktionskrav att informationen i översiktsplaner ska kunna överföras digitalt.

Genom 10 kap. 31 § PBF får Boverket ett bemyndigande att meddela undantag från kravet i 2 kap. 5 c § PBF. I föreskrifterna använder Boverket bemyndigandet för att möjliggöra undantag för information som digitalt lägesbestämd kan äventyra landets säkerhet. Det är kommunens ansvar att göra den faktiska bedömningen av informationen.

3.2 Anmälan av tekniska regler

Boverket bedömer att författningen inte innehåller sådana tekniska regler att den behöver anmälas enligt förordningen (1994:2029) om tekniska regler. Bedömningen grundas på att föreskrifterna riktar sig mot kommunerna på motsvarande sätt som föreskrifterna om planbeskrivning som inte bedömdes behöva notifieras till EU.

3.3 Anmälan av krav enligt tjänstedirektivet

Boverket bedömer att författningen inte innehåller nya eller ändrade krav på tjänsteverksamhet och att den därför inte behöver anmälas enligt tjänstedirektivet. Bedömningen grundas på att föreskrifterna riktar sig mot kommunerna på motsvarande sätt som föreskrifterna om planbeskrivning som inte bedömdes behöva notifieras till EU. På samma sätt bedömer Boverket författningen inte heller behöver anmälas enligt anmälningsdirektivet.

3.4 Regeringens medgivande

Boverket bedömer att ett medgivande från regeringen inte behöver inhämtas. Föreskrifterna bedöms inte medföra ökade kostnader av sådan art för kommunerna att ett medgivande krävs. Det är också svårt att särskilja kostnader som genereras av föreskrifterna i förhållande till den digitaliseringsomvandling som redan sker inom kommunerna.

Konsekvenserna av eventuella programvaruförändringar med anledningen av Lantmäteriets specifikationer för att säkerställa nationellt tillgängliggörande av planinformation behöver utredas av Lantmäteriet.

4 Ikraftträdande och informationsinsatser

Detta avsnitt beskriver ikraftträdande och behov av informationsinsatser.

4.1 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Boverkets föreskrifter om översiktsplan föreslås träda i kraft kort efter det att författningen beslutats. Den aktuella författningen föreslås träda i kraft den 1 maj 2024. Föreskrifterna blir dock inte obligatoriska att tillämpa förrän på översiktsplaner som påbörjas efter 31 december 2026, då kravet i 2 kap. 5 c § PBF börjar gälla. Detta regleras med en övergångsbestämmelse i föreskrifterna.

Anledningen till att föreskrifterna träder i kraft tidigare än de blir obligatoriska att tillämpa är för att ta hänsyn till de berörda aktörernas behov av tid för omställning. Kommunerna bör få en övergångsperiod att anpassa sig till den nya regleringen innan det blir obligatoriskt att tillämpa författningen. Även programvaruleverantörer kan behöva tid för att kunna möta de krav som kommunerna kommer behöva ställa på programvaran.

Föreslagna ikraftträdande- och övergångsbestämmelser innebär att kommuner får börja tillämpa författningen från den 1 maj 2024 men det blir inte obligatoriskt förrän senare. Det betyder att det skapas en övergångsperiod mellan den 1 maj 2024–1 januari 2027.

4.2 Informationsinsatser

Föreskrifterna kommer att innebära en omställning för alla som arbetar med översiktsplaner. Det kommer därför att finnas ett stort behov av att Boverket tar fram vägledning och genomför informations- och utbildningsinsatser. Detta kan bland annat ske genom Boverkets ordinarie kanaler, som PBL kunskapsbanken.

5 Konsekvenser

I detta avsnitt beskrivs bland annat övergripande konsekvenser av föreskrifterna, vilka företag som berörs och vilka kostnader författningsförslaget innebär för företagen. Här beskrivs också hur staten, regioner och kommuner påverkas och vilka ekonomiska konsekvenser förskrifterna medför, samt om hur olika intressegrupper och intresseområden berörs.

5.1 Övergripande konsekvenser av författningsförslaget

Syftet med föreskrifterna är att precisera kraven i 2 kap. 5 c § PBF för att säkerställa att informationen i en översiktsplan är digitalt utbytbar. Konsekvenser av kraven i PBF och förskrifterna är att den som är ansvarig för den digitala informationen, och den som producerar sådan information som regleringen omfattar, behöver anpassa sitt arbetssätt och sina digitala verktyg. I detta fall är det i första hand kommunerna som påverkas. Kommunerna måste från den 1 januari 2027 producera översiktsplaner med stöd av programvara som kan uppfylla kraven i föreskrifterna. Detta innebär att kommunerna behöver säkerställa utveckling av egna programvaror eller inköp av färdigutvecklade programvaror innan reglerna blir bindande. De intressenter som vill kunna tillgodogöra sig och bearbeta data behöver kunna hantera informationen i sina programvaror.

Några kommuner har, i samband med referensgruppsmöten om översiktsplan, samt i samband med framtagandet av föreskrifterna för detaljplan och planbeskrivning, påtalat att formkrav kan leda till ett överdrivet fokus på formalia, som kan innebära att mindre tid läggs på faktiska planeringsfrågor. Boverket kommer i ÖP-modellen 3.0 tillhandahålla ett flertal digitala lösningar som ska stötta kommunerna i implementeringen av föreskrifterna och underlätta för kommuner och programvaruleverantörer när de utvecklar programvaror. Vid utvecklingen av ÖP-modellen 3.0 har Boverket tagit hänsyn till framförda synpunkter och utformat lösningar som ska underlätta för kommuner att uppfylla de formella kraven på redovisning som anges i PBL, PBF och föreskrifterna. ÖP-modellen 3.0 kommer därmed bidra till en effektivisering av planarbetet så att mer tid kan användas åt produktivt arbete som planering för mark- och vattenanvändning.

5.2 Företag

Programvaruleverantörerna påverkas av föreskrifterna genom att föreskrifterna skapar nya förutsättningar för utvecklingen av nya programvaror. Andra företag som påverkas är konsulter som tar fram översiktsplaner och underlag till översiktsplaner.

5.2.1 Vilka företag som berörs

Programvaruleverantörerna är de företag som direkt berörs av föreskrifterna, eftersom föreskrifterna reglerar hur de informationsmängder som ska finnas i en översiktsplan ska definieras. De reglerar också förutsättningar för överföring av översiktsplaneinformation. Regleringen lägger endast fast vissa grundläggande principer som förutsätter att mer detaljerade specifikationer utarbetas tillsammans med Lantmäteriet. Boverket kan i dagsläget inte bedöma vad dessa nya informationsspecifikationer kan komma att innebära för utveckling av programvaran. Det är oklart i vilken omfattning uppdateringar och förändringar behöver göras jämfört med hur programvarorna fungerar idag. Detta hanteras inom ramen för arbetet med att ta fram nationella specifikationer.

Andra företag som berörs är konsultföretag inom samhällsbyggnadsområdet och fysisk planering, vilka bland annat producerar underlag till och tar fram delar av översiktsplaner. Även användare av planinformation såsom byggherrar och byggentreprenörer kommer att påverkas vid exempelvis planering av etableringar eller utredningar för tillståndsärenden. Företag som bygger tjänster på översiktsplaneinformationen, till exempel webbtjänster för medborgardialog eller andra ärendehandläggningssystem, kommer också att påverkas.

Enligt SCB:s statistikdatabas finns det drygt 74 000 företag verksamma inom de branscher som enligt Boverkets bedömning kan, direkt eller indirekt, beröras av de föreslagna föreskrifterna. Se bilaga 1, Företag som påverkas av föreskrifterna.

5.2.2 Tidsåtgång och administrativa kostnader för företag

En enhetlig hantering av översiktsplaninformation ökar förutsägbarheten för alla parter inom samhällsbyggnadssektorn. Alla företag som är beroende av tillgång till planinformation kommer att få nyttor i form av minskad tidsåtgång för att få tag i önskad information, mer tillförlitlig information, effektivare utbyte mellan organisationer och därmed bättre

förutsägbarhet. Det kan exempelvis handla om möjligheten att jämföra förutsättningar för etablering i olika kommuner.

5.2.3 Andra kostnader och förändringar för företag

Boverket ser ett antal konsekvenser för de företag som idag utvecklar programvara och databaser avsedda för att producera och hantera översiktsplaner. En av konsekvenserna är att dessa företag måste anpassa sina produkter efter föreskrifterna för att möta sina kunders behov. Samtidigt kan föreskrifterna leda till innovation och utveckling av nya produkter och tjänster.

Specifikationerna, som Lantmäteriet tar fram i samband med arbetet med den nationella plattformen för geodata, kommer att innehålla preciserade förutsättningar för överföring av informationen i översiktsplaner. Det är därför inte möjligt att i dagsläget bedöma vilka eventuellt ökade kostnader företagen kan komma att få. Det ska dock noteras att eventuellt ökade kostnader för programvaruutveckling kommer att slås ut på många användare varför kostnaden för det enskilda företaget inte bör påverkas i någon större utsträckning.

5.2.4 Hur företags konkurrensförhållanden påverkas

Boverket har sedan 2020 tillhandahållit en databaslösning för ÖP-modellen till kommunerna. Boverket avser att även fortsättningsvis tillhandahålla motsvarande lösningar. Detta är till fördel för kommunerna men det kan medföra en minskad affärsmöjlighet för programvaruleverantörerna. Det kommer dock fortfarande att finnas en efterfrågan från kommunens sida att ha ett program för att hantera geodata. Till exempel behov av användarvänliga verktyg för att ta fram planens olika kartor, producera texter, bilder, 3D-visualiseringar och annan typ av media.

5.2.5 Särskilda hänsyn till små företag

Mindre konsultföretag, som arbetar på uppdrag av kommunerna med att ta fram översiktsplaner eller underlag till planerna, kommer att påverkas. Erfarenheter från detaljplan har visat att det kan uppstå problem för framför allt mindre konsultföretag om de jobbar mot olika kommuner som använder sig av olika programvaror. Det är kostsamt och resurskrävande för en mindre aktör att köpa in och hålla sig uppdaterad i flera olika system. Det behövs att lösningar finns med från början när systemen byggs upp och kravställs mot programvaruleverantörerna, både från kommunerna och konsultföretagens håll. Här kan erfarenheterna från implementeringen av

reglerna för detaljplan tas tillvara för att få en smidigare tillämpning för översiktsplan.

Enhetliga regler skapar tydlighet och förbättrar förutsägbarheten i förhållande till hur det ser ut idag. Detta bör ge mindre företag mer likvärdiga villkor att konkurrera på marknaden.

För de små företagen som är användare av översiktsplaner, exempelvis inom bygg- och anläggningsbranschen, kommer de föreslagna föreskrifterna troligen inte medföra några större effekter. Några kostnader bortsett från viss inlärning kan Boverket inte se. Ett enhetligt system med informationsmängder enligt samma struktur i hela landet bör medföra att informationsinhämtning blir enklare och därmed mindre kostsamt än idag. Detta bör gynna alla mindre aktörer exempelvis när det gäller möjligheten att jämföra förutsättningar för etablering i olika kommuner.

Boverket anser att det inte är möjligt att bedöma eventuella kostnader för småföretagen då dessa i hög grad beror på vilken teknik som företagen använder sig av idag.

5.3 Staten och regioner

Översiktsplaner berör många delar av statens och regionernas verksamhet. Ett enhetligt system för översiktsplaner ger förutsättningar för att effektivt göra nationella och regionala sammanställningar av information från översiktsplaner, exempelvis hur hänsyn har tagits till olika allmänna intressen, tillgodoseende av riksintressen och uppföljningar av mark- och vattenanvändningen. Planerna ger också vägledning i olika ärenden som hanteras av länsstyrelsen och domstolen vid överklagade ärenden. Enhetlig digital översiktsplaneinformation underlättar möjligheten att söka ut informationen.

Kravet från staten, som ställs i plan- och byggförordningen (2011:338) om att översiktsplaner ska behandlas och tillgängliggöras digitalt, kan komma att öka kommunernas förväntningar på de statliga myndigheterna och regionerna, att också göra en digital omställning. Efterfrågan på digitalt lägesbestämda statliga planeringsunderlag kommer troligen öka som en följd av föreskrifterna. Dessa förväntningar kommer också att ställas på de planeringsunderlag som regionerna tar fram. Digitala planeringsunderlag skulle medverka till en effektivisering av översiktsplaneringen och föreskrifterna kan hjälpa till att driva på den utvecklingen.

Författningsförslaget ger incitament för länsstyrelserna att utveckla digitala lägesbestämda granskningsyttranden och på så sätt tydligare märka ut i vilka delar det finns invändningar mot planen från länsstyrelsen. Ett sådant integrerat arbetssätt underlättar också för länsstyrelserna att upprätta ett reviderat granskningsyttrande om så begärs.

5.3.1 Ekonomiska konsekvenser för staten

Staten, genom Boverket, har ett ansvar när det gäller att ta fram olika former av vägledning om föreskrifterna. Framför allt kommer det att krävas resurser för att ta fram vägledning i form av en ny version av ÖP-modellen. Delar av en sådan lösning behöver göras i samarbete med Lantmäteriet där resurser också behöver avsättas. Boverket behöver dessutom göra en särskild satsning för att sprida vägledningen till kommuner och andra som berörs.

En enhetlig digital identifikation och beskrivning av översiktsplanens information kan underlätta för länsstyrelserna att skapa nya arbetssätt som kan effektivisera ärendehanteringen. Det kan däremot finnas en initial kostnad för att implementera den nya tekniken.

En digital översiktsplaneprocess ökar trycket på tillgång till digitala, statliga planeringsunderlag. Det kan krävas nya programvaror och ökad kompetens att hantera dessa.

5.3.2 Ekonomiska konsekvenser för regioner

En digital översiktsplaneprocess ökar trycket på tillgång till digitala, regionala planeringsunderlag. Det kan krävas nya programvaror och ökad kompetens att hantera dessa.

5.4 Kommuner

Författningsförslaget ställer inga krav på planeringen eller utformningen av planen. Föreskrifterna är ett stöd för kommunen att uppfylla kraven i 2 kap. 5 c § PBF. Det kommunala självstyret bedöms därför inte påverkas negativt av författningsförslaget.

Kommunerna behöver ha tillgång till en programvara för att skapa den information som krävs för att efterleva kraven i författningen. Antingen kan kommunerna själva utveckla en programvara eller köpa in från en programvaruleverantör. Ett enhetligt system ger ett stort kundunderlag, vilket

är en fördel för kommunerna, eftersom programleverantörernas kostnader för utveckling av program och tjänster då kan fördelas på flera.

Strukturingen av den digitala informationen förväntas ske vid framtagandet av planen med hjälp av funktionalitet i den programvara som används. Arbetsmetodiken vid framtagandet av översiktsplanen kommer att förändras, vilket under införandefasen förväntas innebära en högre tidsåtgång. Förändringen förväntas ändå på sikt kunna ge tids- och kvalitetsvinster vid framtagandet av en översiktsplan, liksom vid tillämpningen av översiktsplanen. En programvara som ger stöd för att uppfylla kraven i PBL, PBF och föreskrifterna kan även främja att översiktsplanen hålls aktuell eftersom kontinuerlig översiktsplanering underlättas.

5.4.1 Ekonomiska konsekvenser för kommuner

Kommunernas kostnader kommer att variera beroende på hur kommunen idag producerar sin översiktsplan. I en enkätundersökning[5] som genomfördes 2021 av Lantmäteriet och Boverket angav 44 procent av de svarande kommunerna (261 av 290 kommuner) att de har en digital översiktsplan utifrån kriteriet att kartorna är vektoriserade. Följaktligen hade 56 procent av de svarande kommunerna vid den tidpunkten inte en digital översiktsplan. För de kommuner som idag inte arbetar digitalt kan kostnaderna bli högre då ett digitalt arbetssätt kräver programvara, programlicenser, viss kompetenshöjning samt support för upprättande av databaser. Däremot bedömer kommuner[6] att tidsbesparing, och därmed minskad kostnad, med en digital översiktsplan kommer att infalla vid nästa översiktsplanearbete.

En potentiell vinst för vissa kommuner är besparing vid upphandling och möjligheter till lägre kostnader för nya datasystem. Eftersom kommuner i dag inte arbetar med enhetliga system är det svårt att gå samman med andra kommuner och ställa krav hos programvaruleverantörer. Med en mer standardiserad information kan programvaruleverantörer få en generell kravbild för att utveckla nya produkter.

Boverket kommer tillhandahålla en databasstruktur som följer kraven i föreskrifterna för att underlätta implementeringen i kommunerna. En nationell struktur för lagring med en nedladdningsbar databas kan underlätta för

[5] Undersökningsrapport – enkätundersökning om kommuners arbete med att digitalisera detaljplaner och översiktsplaner, Lantmäteriet och Boverket, år 2021, Sweco AB, 2021-09-23 (dnr 970/2021)
[6] Rapport – Nulägesbild av Sveriges kommuner och regioners digitala omställning i arbetet med översiktsplan och regionplan, Boverket, år 2021, WSP, 2021-10-18 (dnr 970/2021)

kommunerna och begränsa kostnaderna för att ta fram en digital översiktsplan. Med en förbestämd struktur för översiktsplanens informationsmängder är det möjligt att spara personella resurser och tid för planerare och GIS-ingenjörer. Planeraren behöver inte medverka vid framtagande av en databas och GIS-ingenjören behöver inte bygga, utan enbart anpassa databasen. Det medför i sin tur att tid kan frigöras till att fokusera på planeringsarbetet.

För de kommuner som väljer en öppen källkod-lösning[7] är programvaran kostnadsfri men kan medföra ökade personalkostnader för support och anpassningar av verktyget. Det finns dock kommunnätverk som arbetar med denna typ av lösningar vilket skulle kunna medföra att kostnaderna blir lägre.

5.4.2 Finansieringsprincipen

När kostnader eller intäkter för kommuner påverkas av statlig reglering kan det bli aktuellt att tillämpa finansieringsprincipen. Den innebär att statlig reglering som är tvingande för kommuner i princip ska vara kostnadsneutral för dem. Kommuner ska inte behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera nya statliga uppgifter. Staten gör därför under vissa förutsättningar kostnadsförändringarna neutrala för kommun och regioner genom att justera statsbidrag. Finansieringsprincipen omfattar bland annat statligt beslutade åtgärder som direkt berör kommunal verksamhet och gäller när staten ändrar ambitionsnivån för befintlig verksamhet.

Kravet på att uppgifter i en översiktsplan ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt är infört i plan- och byggförordningen (2011:338). Föreskrifterna reglerar endast grundläggande förutsättningar för hur översiktsplanens information ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt.

Boverket bedömer mot denna bakgrund att den kommunala finansieringsprincipen inte är tillämplig för denna författning.

5.4.3 Följdeffekter för översiktsplaneringen

I praktiken måste planen tas fram i programvaran eftersom den digitala versionen ska finnas vid beslutstillfället. Detta innebär ett förändrat

[7] https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/news/attachment/ramboll_rapport_slutversion_-_internationell_utblick_oppen_programvara_31_mars_2016_pdf.pdf. Hämtad 2023-03-22.

arbetssätt för många kommuner att ta fram en översiktsplan. Det kan också ge möjlighet att kommunicera planen digitalt mellan berörda inom kommunen liksom med externa parter. I den följande kontinuerliga översiktsplaneringen kan det finnas effektiviseringsvinster när materialet fortsättningsvis kommer att vara digitalt och finnas att bearbeta i ett system.

En framtida specifikation för översiktsplaner kommer att innehålla preciserade förutsättningar för överföring av informationen. Denna specifikation kommer tas fram av Lantmäteriet med medverkan av Boverket. Det är specifikationen som mer detaljerat kommer att ange hur kommunerna ska tillhandahålla och överföra planinformation nationellt.

5.5 Allmänheten

Boverket menar att ett enhetligt system för översiktsplaner är gynnsamt för allmänheten i alla avseenden. Ett enhetligt system ger goda förutsättningar för en generellt högre kvalitet i presentationen av planen än idag. En digital översiktsplan som förmedlas via webben kan göra planen mer tillgänglig och därmed kan allmänheten lättare få information om den utveckling som kommunen har tagit beslut om.

Boverket bedömer att föreskrifterna bidrar till en högre rättssäkerhet för den enskilde när samtliga samhällsinstanser vid bedömning utgår från ett enhetligt system.

Ett enhetligt system skapar nya förutsättningar för utveckling av e-tjänster. Det gäller e-tjänster för att underlätta deltagande i formella processer om översiktsplaner. Men även e-tjänster för att underlätta ansökning om detaljplan, förhandsbesked samt bygglov utanför detaljplanerat område och andra ärenden där planinformationen behövs.

5.6 Europeiska unionen

Boverket gör bedömningen att föreskrifterna överensstämmer med och inte går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU.

Däremot inträder genom den nya bestämmelsen i 2 kap. 5 c § PBF en indirekt skyldighet för kommunerna att tillgängliggöra informationen i översiktsplaner digitalt. Mark- och vattenanvändning är informationsmängder som omfattas av Inspire-direktivet och därför bör regeringen komplettera förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation med krav på att kommunerna även ska tillgängliggöra information i översiktsplaner. Kravet

på kommuner att hålla översiktsplaneinformation i elektronisk form tillgänglig inträder först när förordningen om geografisk miljöinformation ändras.

5.7 Norden

Föreskrifterna medför möjligheter för kommuner i de nordiska länderna att lättare kunna tolka, jämföra och analysera informationen i översiktsplanerna.

5.8 Miljö och klimat

Ett enhetligt system skapar bättre förutsättningar för att samhällets olika aktörer bättre ska förstå och kunna ta till sig översiktsplanens information för efterföljande beslut. Det ger också möjlighet till att göra nationella analyser för att utreda var kommande satsningar inom miljö- och klimatområdet kan göra mest nytta. Även uppföljningen om planens genomförande har lett till betydande miljöpåverkan kan underlättas.

5.9 Kulturmiljö samt arkitektur och gestaltad livsmiljö

Ett enhetligt system skapar bättre förutsättningar för att på nationell nivå följa hur kommunerna tillgodoser olika allmänna intressen, till exempel inom kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö.

6 Social hållbarhet

För äldre, personer med nedsatt funktionsförmåga, barn och unga kan digitala översiktsplaner innebära en teknikutveckling som kan leda till att fler målgrupper får möjlighet att ta del av informationen med hjälp av tekniska verktyg och målgruppsanpassade presentationer. Samtidigt finns det grupper med begränsad kunskap i digitala tjänster som kan ha svårt att tillgängliggöra sig informationen.

Föreskrifterna bedöms kunna ge större möjligheter att söka ut information om hur kommunerna hanterar olika sociala frågor.

7 Författningskommentarer

Detta avsnitt beskriver Boverkets förslag på föreskrifter för översiktsplan samt kommentarer till dessa.

Förslag till föreskrifter om översiktsplan

1 kap. Innehåll och definitioner

1 §
Författningen innehåller föreskrifter om digital identifikation av översiktsplanens information.

Bestämmelsen redovisar vad författningen innehåller.

2 §
Författningen gäller för översiktsplan och ändring av en sådan plan.

Bestämmelsen förtydligar att författningen gäller både vid framtagande av en kommunomfattande översiktsplan och ändring av en sådan plan.

3 §
I denna författning avses med
digital information: översiktsplanens uppgifter i digitalt format, och
lägesbestämd: koordinatsatt geometri som punkt, linje, yta eller volym.

Definitionerna av begreppen gäller för denna författning. Syftet med att definiera begreppen är att skapa en enhetlig tillämpning av föreskrifterna så att uppgifterna i översiktsplanen ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt på ett sådant sätt att informationen i denna blir utsökbar.

Genom 2 kap. 5 c § plan- och byggförordningen (2011:338) regleras att uppgifter i en översiktsplan ska kunna behandlas digitalt. I stället för uppgifter används begreppet information i denna författning eftersom information är ett vedertaget begrepp inom digitaliseringen av samhällsbyggnadsprocessen.

Lägesbestämd är ett samlingsbegrepp för olika former av koordinatsatt geometri där dessa inte behöver definieras mer ingående.

2 kap. Övergripande bestämmelser

1 §
Information i en översiktsplan ska kunna ingå i en digital överföring och planen ska vara möjlig att återge i sin beslutade form.

I bestämmelsen regleras att all information i en översiktsplan ska kunna ingå i en överföring av digital information. Detta för att uppgifterna i planen ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt i enlighet med 2 kap. 5 c § plan- och byggförordningen (2011:338). I bestämmelsen regleras även att kommunfullmäktiges beslut ska kunna återges i den form det beslutades. Den struktur och läsordning som översiktsplanen hade när planen antogs ska kunna återges och arkiveras. Bestämmelsen reglerar inte hur redovisningen av planbeslutet i sig ska se ut eller vilket format beslutet ska ha. Det ställs inte heller krav på att den exakta presentationen av översiktsplanen ska kunna återskapas, till exempel typsnitt för texter eller manér för kartor.

2 §
Översiktsplanen ska vara lägesbestämd.

Bestämmelsen säkerställer att översiktsplanen inklusive dess ändringar kan tillgängliggöras och hanteras digitalt i sin helhet. Syftet med att översiktsplanen ska vara lägesbestämd är att det utifrån den digitala informationen ska gå att utläsa vilka ställningstaganden som gäller för vilken plats. Geometrin kan utgöras av ett eget geoobjekt eller kommunens hela geometri. Informationsmängder som berör hela kommunen kan redovisas på en övergripande nivå för översiktsplanen som helhet.

3 §
Följande information ska kopplas till en översiktsplan
1. kommunens namn,
2. antagandebeslutets diarienummer,
3. länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 20 § plan- och bygglagen (2010:900), och
4. datum när antagandebeslutet fick laga kraft.

Första stycket gäller även för ändring av en översiktsplan enligt 3 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).

Bestämmelsen reglerar att grundläggande ärendeinformation ska kopplas till översiktsplanen för att kunna identifiera till vilken kommun som informationen tillhör vid antagande av en översiktsplan.

Kommunens namn ska anges för att säkerställa att planen kopplas till berörd kommun.

Antagandebeslutets diarienummer ska anges för att ärendet i sin helhet ska kunna återfinnas hos kommunen.

Länsstyrelsens granskningsyttrande ska enligt 3 kap. 20 § plan- och bygglagen (2010:900) redovisas tillsammans med översiktsplanen och det behöver därför vara kopplat till översiktsplanen.

Översiktsplanen är vägledande när planen har fått laga kraft. Datum för när antagandebeslutet fått laga kraft får tillföras planen när detta är fastställt.

Andra stycket tydliggör att grundläggande ärendeinformation vid ändring av en översiktsplan ska kopplas till översiktsplanen.

4 §
Skyldigheterna enligt 2 kap. 5 c § plan- och byggförordningen (2011:338) gäller inte i de fall kommunen bedömer att lägesbestämd digital information äventyrar rikets säkerhet.

Bestämmelsen säkerställer att sådan information som kan äventyra rikets säkerhet inte kan sökas ut. Det gäller även aggregerad information, det vill säga information som var för sig inte äventyrar rikets säkerhet men kan göra det om flera delmängder av information finns åtkomlig tillsammans. Om kommunen bedömer att så är fallet gäller inte kravet i 2 kap. 5 c § plan- och byggförordningen (2011:338) om att informationen ska tillgängliggöras och behandlas digitalt. Det ställs då inte krav på digital funktionalitet enligt föreskrifterna.

Information som undantas med stöd av aktuell bestämmelse måste dock finnas tillgänglig hos den enskilda kommunen eftersom denna är en del av planen.

3 kap. Identifikation av översiktsplanens innehåll

1 §
Information som ska framgå av en översiktsplan ska identifieras enligt tabellerna i 2–7 §§.

Bestämmelsen avser den information som enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900) ska finnas med i en översiktsplan och motsvarar paragraferna 2–7 §§ i föreskrifterna. Informationen i översiktsplanen identifieras utifrån beskrivningen i tabellerna. Bestämmelsen innebär att innehållet i en översiktsplan kan identifieras på samma sätt för alla kommuner vilket bidrar till möjligheten att göra analyser och sammanställningar av planeringen för till exempel olika allmänna intressen. Informationen är till nytta för till exempel länsstyrelsen, regioner och kommuner. Det bidrar även till en jämförbarhet avseende innehållet i kommunernas översiktsplaner.

2 §
Information enligt en beskrivning i tabell 1 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1. Annan utvecklingsinriktning får endast användas när tillämpbar beskrivning saknas.

Tabell 1 Utvecklingsinriktning

Identifikation	Beskrivning
Bebyggelsestruktur	Utvecklingsinriktning som redovisar prioritering och långsiktig utveckling av bebyggelse på en övergripande nivå.
Kommunikationer	Utvecklingsinriktning som redovisar prioritering och långsiktig utveckling av kommunikationer på en övergripande nivå.
Grön- och blåstruktur	Utvecklingsinriktning som redovisar prioritering och långsiktig utveckling av miljöer för rekreation och friluftsliv, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och/eller andra ekosystemtjänster på en övergripande nivå.
Annan utvecklingsinriktning	Utvecklingsinriktning som inte motsvaras av angiven beskrivning i tabellen.

Enligt 3 kap. 2 § första stycket plan- och bygglagen (2010:900) ska kommunen i översiktsplanen ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen för den fysiska miljön. Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras enligt 3 kap. 3 § andra stycket plan- och bygglagen (2010:900). I utvecklingsinriktningen kan kommunen lyfta fram de strategiska samband, utvecklingsinsatser och prioriteringar som anses vara särskilt viktiga för kommunens långsiktiga utveckling.

Många kommuner använder en övergripande geografisk utvecklingsinriktning, som utvecklingsstrategi, strukturbild eller liknande, för att förmedla den önskade långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. De

utvecklingsinriktningar som anges i tabellen för identifikation är de mest förekommande strukturerna som kommuner har använt sig av. Om en kommun har utvecklingsinriktningar inom andra områden som inte motsvarar någon av de tre beskrivningarna kan kommunen lägga till ytterligare utvecklingsinriktningar som då identifieras som ”Annan utvecklingsinriktning”.

Om kommunen i sin långsiktiga planering för mark- och vattenanvändningen har en utvecklingsinriktning som motsvarar en beskrivning i tabell 1 ska den identifieras enligt kolumn 1. Däremot kan kommunen i sin redovisning av planen namnge utvecklingsinriktningen på annat sätt än som anges i identifikationen. Kommunens benämning för utvecklingsinriktningen ska vara kopplad till identifikationen så att informationen blir utsökbar och möjlig att tillgängliggöra nationellt.

Nationellt enhetlig identifiering och beskrivning av utvecklingsinriktningar lägger grunden för ökad sökbarhet och möjliggör i sin tur analyser och jämförelser mellan olika kommuner och regioner. Dessa sammanställningar och analyser kan ligga till grund för både genomförandet av planen och för uppföljningen av den. Det kan också underlätta dialogen mellan olika kommuner och regioner och möjliggöra bättre samplanering över administrativa gränser. Även länsstyrelsens rådgivning och granskning av översiktsplaner kan underlättas.

3 §

Information enligt en beskrivning i tabell 2 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1. Annan mark- och vattenanvändning får endast användas när tillämpbar beskrivning saknas.

Information om mark- och vattenanvändning ska vara lägesbestämd till den del av kommunen som användningen berör.

Tabell 2 Mark- och vattenanvändning

Identifikation	Beskrivning
Landsbygd	Mark- och vattenanvändning som präglas av ett varierat landskap som kan ha inslag av jordbruk, skogsbruk, renskötsel, mindre samhällen och/eller spridd bebyggelse.
Fjällbygd	Mark- och vattenanvändning som präglas av renskötsel, småskaligt jordbruk, kalfjäll, fjällnära skog och myrmarker med möjliga inslag av spridd bebyggelse och/eller mindre orter.
Jordbruksbygd	Mark- och vattenanvändning som präglas av odlingslandskap och betesmarker, spridd bebyggelse och/eller mindre orter.
Kust och skärgård	Mark- och vattenanvändning som präglas av miljöer och verksamheter som har koppling till hav eller sjö med möjliga inslag av spridd bebyggelse och/eller mindre orter.

Identifikation	Beskrivning
Skogsbygd	Mark- och vattenanvändning som präglas av skog med möjliga inslag av spridd bebyggelse och/eller mindre orter.
Stadsnära landsbygd	Mark- och vattenanvändning i landsbygd som präglas av närhet till en stad eller större tätort med inslag av spridd bebyggelse och/eller mindre orter.
Stadsbygd	Mark- och vattenanvändning som präglas av i huvudsak stads- eller tätortsmässig bebyggelse.
Vatten	Vattenanvändning som präglas av öppet vatten med möjliga inslag av verksamheter och anläggningar.
Mångfunktionell bebyggelse	Mark- och vattenanvändning med en blandning av bostäder, handel, service, kultur, arbetsplatser och verksamheter med mera.
Bostadsbebyggelse	Mark- och vattenanvändning för bostadsbebyggelse med enstaka inslag av servicefunktioner.
Bostäder	Mark- och vattenanvändning för olika former av boende av varaktig karaktär.
Skola	Mark- och vattenanvändning för förskola, fritidshem, skola eller annan jämförlig verksamhet.
Vård	Mark- och vattenanvändning för vårdverksamhet som avser människor.
Begravningsplats	Mark- och vattenanvändning för begravningsändamål.
Handel	Mark- och vattenanvändning för köp och försäljning av varor och tjänster.
Kontor	Mark- och vattenanvändning för kontor, tjänsteverksamhet och annan jämförlig verksamhet med liten eller ingen varuhantering.
Service	Mark- och vattenanvändning för samhällsservice.
Verksamhet med hög omgivningspåverkan	Mark- och vattenanvändning för verksamheter och industrier som ger upphov till hög omgivningspåverkan.
Verksamhet med begränsad omgivningspåverkan	Mark- och vattenanvändning för verksamheter som ger upphov till en begränsad omgivningspåverkan.
Besöksanläggning	Mark- och vattenanvändning för verksamheter som riktar sig till besökare.
Materialutvinning	Mark- och vattenanvändning för utvinning av naturmaterial.
Räddningstjänst och annat samhällsviktigt ändamål	Mark- och vattenanvändning för räddningstjänst och annat samhällsviktigt ändamål.
Totalförsvar	Mark- och vattenanvändning för totalförsvarets verksamheter.
Yrkesfiske	Mark- och vattenanvändning för yrkesfiske som inkluderar hamnar, fångstområden, vandringsstråk samt lek- och uppväxtområden för kommersiellt viktiga arter.
Rennäring	Mark- och vattenanvändning för rennäringens behov som bete och anläggningar för att sköta och hantera renar.
Jordbruk	Mark- och vattenanvändning för jordbruk och djurhållning.
Skogsbruk	Mark- och vattenanvändning för skogsbruk.
Djurhållning	Mark- och vattenanvändning för djurhållning och/eller vårdverksamhet för djur.
Teknisk infrastruktur	Mark- och vattenanvändning för tekniskt ändamål som försörjer samhället med exempelvis energi, vatten och elektronisk kommunikation.
Energiförsörjning	Mark- och vattenanvändning för tillhandahållande och lagring av energi exempelvis kraftledningar och ställverk.
Energiproduktion	Mark- och vattenanvändning för ytkrävande storskalig energiproduktion som värmeverk, vindkraft, solcellsanläggning och vågkraft.
Vattenförsörjning	Mark- och vattenanvändning för vattenförsörjning exempelvis vattenverk, vattenreservoar, vattentäkt och infiltrationsområde.

Identifikation	Beskrivning
Avfallshantering	Mark- och vattenanvändning för avfallshantering exempelvis återvinningscentral och materialåtervinning.
Klimat- och skyddsåtgärd	Mark- och vattenanvändning för klimat- och skyddsåtgärder som begränsar klimatpåverkan och skyddar mot störning, markförorening, olyckor, översvämning och erosion.
Naturmiljö	Mark- och vattenanvändning för områden med höga naturmiljövärden.
Kulturmiljö	Mark- och vattenanvändning för områden med höga kulturmiljövärden.
Friluftsliv och rekreation	Mark- och vattenanvändning för rörligt friluftsliv och rekreation med tillhörande anläggningar.
Grönområde	Mark- och vattenanvändning för grönområde nära tätort med olika funktioner som exempelvis rekreation, hantering av dagvatten och biologisk mångfald.
Park	Mark- och vattenanvändning för grönområde som helt eller delvis är anlagd och tillhörande anläggningar.
Spår och leder	Mark- och vattenanvändning för spår och leder exempelvis skoterled, skidspår, motionsled, paddlingsled, och vandringsled.
Camping	Mark- och vattenanvändning för campingverksamhet inklusive tillfällig vistelse som stugor och uppställningsplats.
Stadsodling och koloniområden	Mark- och vattenanvändning, i eller nära tätort, som används för privat odling.
Idrottsanläggning	Mark- och vattenanvändning för ytkrävande idrottsverksamhet som exempelvis idrottsarena, skidanläggning, golfbana, motocrossbana.
Transportinfrastruktur	Mark- och vattenanvändning för gods- och persontrafik på väg, spår och i farled.
Farled	Mark- och vattenanvändning för gods- och persontrafik på vatten.
Hamn	Mark- och vattenanvändning för hamnverksamhet med kompletterande handel och service.
Småbåtshamn	Mark- och vattenanvändning för hamnar för fritidsbåtar med kompletterande handel och service samt tilläggsplats för kollektivtrafik.
Flygtrafik	Mark- och vattenanvändning för flygverksamhet och kompletterande handel och service till resenärer.
Järnväg	Mark- och vattenanvändning för person- och godstrafik på järnväg inklusive tillhörande anläggningar samt spårreservat.
Spårväg	Mark- och vattenanvändning för spårbunden persontrafik exempelvis tunnelbana och spårvagn inklusive tillhörande anläggningar samt spårreservat.
Resecentrum	Mark- och vattenanvändning för viktiga anslutningspunkter i kollektivtrafiksystemet exempelvis resecentrum, centralstation eller större hållplatser och stationer.
Kollektivtrafik	Mark- och vattenanvändning för kollektivtrafikens ändamål.
Gång- och cykelväg	Mark- och vattenanvändning för gång-, cykel- och mopedtrafik.
Cykelväg	Mark- och vattenanvändning för cykel- och mopedtrafik.
Väg	Mark- och vattenanvändning för person- och godstrafik på väg samt vägreservat.
Parkering	Mark- och vattenanvändning för parkering av exempelvis bil, cykel, moped, buss, lastbil.
Annan mark- och vattenanvändning	Mark- och vattenanvändning som inte motsvaras av angiven beskrivning i tabellen.

Enligt 3 kap. 3 § första stycket plan- och bygglagen (2010:900) ska kommunen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av

mark- och vattenområden för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta.

Information om mark- och vattenanvändning enligt denna bestämmelse ska vara lägesbestämd till den del av kommunen som användningen berör. Det innebär att information om mark- och vattenanvändning ska kopplas till ett eller flera specifika geoobjekt. Översiktsplanen ska ange grunddragen för mark- och vattenområdens användning och vara vägledande för efterföljande planering och prövning. Det behöver därför anges specifikt för vilken enskild del av kommunen som ställningstagandena gäller.

Mark- och vattenanvändningarna som anges i tabellen omfattar användningar från mer övergripande karaktär till mer detaljerade för att kunna passa kommunernas olika behov. Om en kommun har mark- och vattenanvändningar som inte motsvarar någon av beskrivningarna kan kommunen lägga till ytterligare mark- och vattenanvändningar som då identifieras som ”Annan mark- och vattenanvändning”.

Om kommunen har en mark- och vattenanvändning som motsvarar en beskrivning i tabellen ska den identifieras enligt kolumn 1 i tabell 2. Däremot kan kommunen i sin redovisning av planen namnge mark- och vattenanvändningen på annat sätt än som anges i identifikationen. Kommunens benämning för mark- och vattenanvändningen ska vara kopplad till identifikationen så att informationen blir utsökbar och möjlig att tillgängliggöra nationellt.

Nationellt enhetlig identifiering och beskrivning av mark- och vattenanvändningar lägger grunden för ökad sökbarhet. Detta kan i sin tur möjliggöra analyser och jämförelser mellan olika kommuner och regioner. Sammanställningar och analyser kan ligga till grund både för genomförandet av planen och för uppföljningen av den genom exempelvis prioriteringar av bebyggelseutvecklingen mot bakgrund av situationen i grannkommunen. Dialogen mellan olika kommuner och regioner kan underlättas med en enhetlig struktur men även möjliggöra bättre samplanering över administrativa gränser. Det kan också underlätta länsstyrelsens rådgivning och granskning av efterkommande planering samt handläggning av tillståndsärenden.

4 §
Information enligt en beskrivning i kolumn 2 i tabellerna 3–5 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 3 Riksintressen enligt 3 kap. 5–9 §§ och 4 kap. 2–8 §§ miljöbalken

Identifikation	Beskrivning
Rennäring	Mark- och vattenområde som är av riksintresse för rennäringen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Yrkesfiske	Mark- och vattenområde som är av riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kap. 5 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Naturvärden	Mark- och vattenområde samt fysisk miljö i övrigt som är av riksintresse på grund av naturvärden enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Kulturvärden	Mark- och vattenområde samt fysisk miljö i övrigt som är av riksintresse på grund av kulturvärden enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Friluftsliv	Mark- och vattenområde samt fysisk miljö i övrigt som är av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Fyndighet av ämnen och material	Område som innehåller fyndighet av ämnen eller material som är av riksintresse enligt 3 kap. 7 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för industriell produktion	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för industriell produktion enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för energiproduktion	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för energiproduktion enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för energidistribution	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för energidistribution enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för kommunikation, elektronisk	Mark- och vattenområde som är särskilt lämplig för anläggning för elektronisk kommunikation enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för kommunikation, trafikslagen	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för kommunikation gällande trafikslagen enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för vattenförsörjning	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för vattenförsörjning enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för avfallshantering	Mark- och vattenområde som är särskilt lämplig för anläggning för avfallshantering enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för totalförsvaret	Mark- och vattenområde som är av riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § miljöbalken och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Turism och rörligt friluftsliv	Område enligt 4 kap. 2 § miljöbalken, där turismen och det rörliga friluftslivets intressen särskilt ska beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Obruten kust	Kustområde och skärgård enligt 4 kap. 3 § miljöbalken, där vissa anläggningar inte får komma till stånd, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.

Identifikation	Beskrivning
Högexploaterad kust	Kustområde och skärgård enligt 4 kap. 4 § miljöbalken, där fritidsbebyggelse endast får komma till stånd i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Obrutet fjäll	Fjällområde enligt 4 kap. 5 § miljöbalken, där bebyggelse och anläggningar får komma till stånd endast om det behövs för rennäringen, den bofasta befolkningen, den vetenskapliga forskningen eller det rörliga friluftslivet, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Skyddade vattendrag	Vattendrag enligt 4 kap. 6 § miljöbalken, där vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte får utföras, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Nationalstadspark	Område enligt 4 kap. 7 § miljöbalken, där ny bebyggelse och nya anläggningar endast får komma till stånd och andra åtgärder vidtas om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Natura 2000, vilda fåglar	Område enligt 4 kap. 8 § miljöbalken, som har förtecknats som särskilt skyddsområde för bevarande av vilda fåglar och kräver tillstånd för verksamheter eller åtgärder, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.
Natura 2000, vilda djur och växter	Område enligt 4 kap. 8 § miljöbalken, som har förtecknats som särskilt bevarandeområde för bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter och kräver tillstånd för verksamheter eller åtgärder, och hur kommunen anser att tillgodose riksintresset.

Tabell 4 Miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken

Identifikation	Beskrivning
Fisk- och musselvatten	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk och musselvatten ska följas.
Havsmiljö	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt havsmiljöförordning (2010:1341) ska följas.
Omgivningsbuller	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt förordning (2004:675) om omgivningsbuller ska följas.
Utomhusluft	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt förordning (2001:527) om miljökvalitetsnormer för utomhusluft ska följas.
Vattenkvalitet	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt vattenförvaltningsförordning (2004:660) ska följas.

Tabell 5 Övriga förhållanden av väsentlig betydelse

Identifikation	Beskrivning
Övriga förhållanden av väsentlig betydelse	Hur kommunen anser att övriga förhållanden av väsentlig betydelse ska beaktas när det gäller beslut om användningen av mark- och vattenområden och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Riksintresseanspråk enligt 3 kap. miljöbalken och riksintressen enligt 4 kap. miljöbalken ska enligt PBL redovisas och tillgodoses i översiktsplanen. Redovisningen av de riksintressen som är berörda i kommunen och kommunens ställningstaganden för hur kommunen planerar för att tillgodose riksintresset ska identifieras enligt kolumn 1 i tabell 3.

I översiktsplanen ska kommunen enligt 3 kap. 4 § PBL redovisa hur kommunen anser att gällande miljökvalitetsnormer ska följas. Bestämmelsen innebär att kommunens ställningstaganden angående hur kommunen anser att miljökvalitetsnormerna ska följas ska identifieras enligt kolumn 1 i tabell 4.

Kommunen ska enligt 3 kap. 4 § PBL också i översiktsplanen redovisa de övriga förhållanden som kommunen anser är av väsentlig betydelse för efterföljande planering och prövning av mark- och vattenområdens användning. Kommunens ställningstaganden för hur dessa förhållanden bör beaktas ska identifieras enligt kolumn 1 i tabell 5.

Med enhetlig identifikation av informationen blir informationen utsökbar för sammanställningar och analyser som är till nytta för kommun, länsstyrelse, riksintressemyndigheter, region och andra aktörer. Dessa sammanställningar och analyser kan ligga till grund för både genomförandet av planen och för uppföljningen av den.

5 §

Information enligt en beskrivning i kolumn 2 i tabellerna 6–11 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 6 Bostadsförsörjning

Identifikation	Beskrivning
Bostadsförsörjning	Hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.

Tabell 7 Mål, planer och program

Identifikation	Beskrivning
Nationella mål, planer och program	Hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.
Regionala mål, planer och program	Hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Tabell 8 Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Identifikation	Beskrivning
LIS	Sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.

Tabell 9 Klimatrelaterade risker

Identifikation	Beskrivning
Klimatrelaterade risker	Kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt hur sådana risker kan minska eller upphöra.

Tabell 10 Avvikelse från regionplan

Identifikation	Beskrivning
Avvikelse från regionplan	Om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den avviker och skälen för avvikelsen.

Tabell 11 Mellankommunala och regionala intressen

Identifikation	Beskrivning
Mellankommunala och regionala intressen	Sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

Bestämmelsen reglerar att den information som ska framgå av en översiktsplan enligt 3 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900) ska identifieras enligt kolumn 1 i respektive tabell. Det innebär att informationen blir utsökbar för sammanställningar och analyser till nytta för kommun, länsstyrelse, region och andra aktörer. Dessa sammanställningar och analyser kan ligga till grund både för genomförandet av planen och för uppföljningen av den. Det kan även underlätta länsstyrelsens rådgivning och granskning av översiktsplanen.

6 §

Information enligt en beskrivning i tabell 12 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 12 Invändningar i länsstyrelsens granskningsyttrande

Identifikation	Beskrivning
Invändning riksintresse	Förslaget tillgodoser inte ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken.
Invändning miljökvalitetsnorm	Förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs.
Invändning LIS	Redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är inte förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.
Invändning mellankommunala frågor	Frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas inte på ett lämpligt sätt.
Invändning hälsa och säkerhet	En bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Om länsstyrelsen inte har godtagit översiktsplanen i en viss del, ska det anmärkas i planen enligt 3 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900). Bestämmelsen reglerar att länsstyrelsens invändningar ska identifieras enligt kolumn 1 i tabell 12. Det innebär att informationen blir utsökbar för sammanställningar och analyser till nytta för kommun, länsstyrelse, region och andra aktörer. Till exempel kan informationen användas till Boverkets årliga uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen (Plan- och bygg-enkäten).

7 §
Information enligt en beskrivning i tabell 13 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 13 Konsekvenser

Identifikation	Beskrivning
Planens väsentliga konsekvenser	Planens väsentliga konsekvenser enligt 3 kap. 6 a § plan- och bygglagen (2010:900).
Miljökonsekvenser	Redovisning av miljökonsekvenser enligt 3 kap. 6 b § plan- och bygglagen (2010:900).

Bestämmelsen reglerar att den information som ska framgå av en översiktsplan enligt 3 kap. 6 a och 6 b §§ plan- och bygglagen (2010:900) ska identifieras enligt kolumn 1 i tabell 13. Det innebär att informationen blir utsökbar för sammanställningar och analyser till nytta för kommun, länsstyrelse, region och andra aktörer. Dessa sammanställningar och analyser kan ligga till grund för genomförandet av planen och för uppföljningen av den, bland annat av betydande miljöpåverkan.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna författning träder i kraft den 1 maj 2024.
2. Författningen ska tillämpas på översiktsplaner som påbörjats efter den 31 december 2026.

Författningen träder i kraft den 1 maj 2024. Det innebär att författningen kan användas från detta datum.

För att kommuner ska kunna anpassa sig till den nya regleringen föreslås att det är obligatoriskt att tillämpa författningen för översiktsplaner som påbörjats efter den 31 december 2026.

Frågor om ikraftträdande samt övergångsperiod behandlas mer utförligt under avsnitt 4, Ikraftträdande och informationsinsatser.

Bilaga 1. Företag som kan påverkas av föreskrifterna

I denna tabell visas Statistiska centralbyråns statistik över de företagskategorier som bedöms kunna påverkas av föreskrifterna. Tabellen visar antal företag per storleksklass.

Tabell 1. Företagskategorier som bedöms kunna påverkas av föreskrifterna

Kategori	Företagsbransch	Antal anställda	Antal företag 2022
41.1	utvecklare av byggprojekt	0 anställda	666
41.1	utvecklare av byggprojekt	1–4 anställda	138
41.1	utvecklare av byggprojekt	5–9 anställda	19
41.1	utvecklare av byggprojekt	10–19 anställda	15
41.1	utvecklare av byggprojekt	20–49 anställda	4
41.1	utvecklare av byggprojekt	50–99 anställda	1
41.1	utvecklare av byggprojekt	100–199 anställda	2
41.1	utvecklare av byggprojekt	200–499 anställda	1
41.1	utvecklare av byggprojekt	500+ anställda	0
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	0 anställda	16 540
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	1–4 anställda	7 526
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	5–9 anställda	1 731
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	10–19 anställda	973
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	20–49 anställda	531
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	50–99 anställda	137
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	100–199 anställda	41
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	200–499 anställda	22
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	500+ anställda	7
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	0 anställda	705

Kategori	Företagsbransch	Antal anställda	Antal företag 2022
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	1–4 anställda	369
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	5–9 anställda	88
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	10–19 anställda	46
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	20–49 anställda	56
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	50–99 anställda	14
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	100–199 anställda	9
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	200–499 anställda	2
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	500+ anställda	6
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	0 anställda	1 082
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	1–4 anställda	408
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	5–9 anställda	88
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	10–19 anställda	55
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	20–49 anställda	47
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	50–99 anställda	7
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	100–199 anställda	8
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	200–499 anställda	3
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	500+ anställda	1
42.9	andra anläggningsentreprenörer	0 anställda	661
42.9	andra anläggningsentreprenörer	1–4 anställda	212
42.9	andra anläggningsentreprenörer	5–9 anställda	54
42.9	andra anläggningsentreprenörer	10–19 anställda	21
42.9	andra anläggningsentreprenörer	20–49 anställda	13
42.9	andra anläggningsentreprenörer	50–99 anställda	5
42.9	andra anläggningsentreprenörer	100–199 anställda	1

Kategori	Företagsbransch	Antal anställda	Antal företag 2022
42.9	andra anläggningsentreprenörer	200–499 anställda	1
42.9	andra anläggningsentreprenörer	500+ anställda	0
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	0 anställda	26 172
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	1–4 anställda	12 538
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	5–9 anställda	1 189
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	10–19 anställda	772
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	20–49 anställda	473
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	50–99 anställda	128
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	100–199 anställda	51
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	200–499 anställda	24
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	500+ anställda	19
	Summa av antalet företag som kan påverkas av föreskrifterna		73 682

Fastställd: dnr 4658/2022

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering, byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se

Ärende 1

Maja Sallander

Från: Remiss <Remiss@boverket.se>
Skickat: den 16 juni 2023 14:10
Till: Maja Sallander
Ämne: Sv: Herrljunga kommuns remissvar i Boverkets ärende 2787/2022, Förslag till föreskrifter om Översiktsplan

VARNING: Det här mejlet är skickat från en extern adress. Klicka inte på länkar eller bifogade filer om du inte känner igen avsändaren och vet att innehållet är säkert.

Hej,
Tack för ert remissvar.

Med vänlig hälsning

Stina Jonfjärd
administratör

Boverket – Myndigheten för samhällsplanering, byggande och boende
Telefon: växel 0455-35 30 00
Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona
stina.jonfjard@boverket.se
www.boverket.se

Boverket

För att Boverket ska kunna utföra sitt uppdrag och hantera ditt ärende kommer Boverket att behandla dina personuppgifter enligt GDPR. Följ länken och läs om hur Boverket behandlar personuppgifter och vilka rättigheter du har som registrerad. Information om hur Boverket behandlar personuppgifter

---

Från: Maja Sallander <maja.sallander@herrljunga.se>
Skickat: den 16 juni 2023 13:16
Till: Remiss <Remiss@boverket.se>
Ämne: Herrljunga kommuns remissvar i Boverkets ärende 2787/2022, Förslag till föreskrifter om Översiktsplan

Hej!
Bifogat finner ni Herrljunga kommuns remissvar i ärende 2787/2022, Boverkets förslag till föreskrifter om Översiktsplan; med konsekvensutredning. Remissvaret är en tjänstemannaskrivelse.

Med vänlig hälsning,
Maja Sallander
Samhällsutvecklare
Tfn: 0513 17113
- -
Herrljunga kommun | Enhet strategisk planering
Box 201, 524 23 Herrljunga
Besöksadress: Torget 1, 524 30 Herrljunga
herrljunga.se

Herrljunga kommun

När du kommunicerar med Herrljunga kommun behandlar vi dina personuppgifter.
För mer information hur Herrljunga kommun hanterar personuppgifter se herrljunga.se/personuppgifter

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Kaisa Lundqvist

Tjänsteskrivelse
2023-08-07
DNR KS 2023/256 992

Förslag till budget och verksamhetsplan 2024-2026 för Tolkförmedling Väst

Sammanfattning

Tolkförmedling Väst är ett kommunalförbund med uppdrag att tillgodose medlemmarnas behov av språktolk- och översättningstjänster. Kommunalförbundets direktion har 2023-05-26 godkänt förslag till budget och verksamhetsplan 2024–2026. Direktionen skickar nu i enlighet med Tolkförmedling Västs förbundsordning förslaget till förbundsmedlemmarna för samråd, eventuella synpunkter ska vara Tolkförmedling Väst tillhanda senast den 6 september. Direktionen beslutar om budget och verksamhetsplan på direktionsmöte den 29 september.

Budget och verksamhetsplan 2024–2026 beskriver vad som planeras i verksamheten under 2024–2026 samt budget 2024. Budget 2024 för Tolkförmedling Väst är lagd utifrån idag gällande förutsättningar och efter samråd med förbundets medlemmar.

Medlemmarnas behov beräknas till ca 335 000 uppdrag för 2024. Enligt förbundsordningen ska förbundets årliga kostnader täckas av årets intäkter och medlemmarna debiteras för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen.

Årets intäkter och kostnader budgeteras att uppgå till 237 mnkr under 2024 och förbundet budgeterar således ett nollresultat under nästa år. För en budget i balans bedöms prisjusteringen för 2024 resultera i en snitthöjning om ca 5 %

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-08-07
Protokollsutdrag direktionen Tolkförmedling Väst § 516/2023-05-26
Förslag till Budget och verksamhetsplan 2024–2026

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna budget och verksamhetsplan 2024–2026 för Tolkförmedling Väst.

Kaisa Lundqvist
Ekonomichef

Expedieras till: Kommunfullmäktige, Tolkförmedling Väst

Tolkförmedling Väst

PROTOKOLL
Direktionen
2023-05-26
Dnr 23/0001-3

§ 516 Förslag till Budget och verksamhetsplan 2024-2026

Beslut

Direktionen beslutar att godkänna FÖRSLAG TILL BUDGET OCH VERKSAMHETSPLAN 2024–2026.

Vidare beslutar direktionen att förslaget översänds till förbundsmedlemmarna för samråd inför beslut om budget och verksamhetsplan 2024–2026 på direktionsmöte den 29 september.

Sammanfattning av ärendet

Budget och verksamhetsplan 2024–2026 beskriver vad som planeras i verksamheten under 2024–2026 samt budget för 2024.

Budget 2024 är lagd utifrån idag gällande förutsättningar samt höga indexuppräkningar och efter samråd med förbundets medlemmar. Medlemmarnas behov beräknas till ca 335 000 uppdrag. För att klara kostnadsökningar bedöms en snitthöjning om ca 5 % nödvändig.

Beslutsunderlag

- Tjänsteutlåtande
- FÖRSLAG TILL BUDGET OCH VERKSAMHETSPLAN 2024–2026, dnr 23/0030-2

Beslutet ska skickas till

Förbundsmedlemmarna

Comfact Signature Referensnummer: 79048SE

Ärende 3

FÖRSLAG TILL BUDGET OCH VERKSAMHETSPLAN
Dnr 23/0030-2
2023-05-26

Förslag till Budget och verksamhetsplan 2024-2026

Tolkförmedling Väst

Organisationsnummer 222000-2972

Innehåll

Ordförande har ordet 3
Verksamhetsbeskrivning 4
Vision 5
Övergripande strategi 5
Övergripande mål 5
Verksamhetsmål 2024 6
Tolkförmedling Väst ska ha en pålitlig leverans 6
Tolkförmedling Väst ska tillhandahålla utbildade och kvalificerade tolkar 6
Tolkförmedling Väst ska ligga i framkant och verksamheten ska utvecklas 6
Tolkförmedling Väst ska vara en attraktiv arbetsgivare 6
Tolkförmedling Väst ska bedriva en hållbar verksamhet 6
Organisation 7
Förväntad utveckling avseende verksamhet och ekonomi 7
Organisation och bemanning 7
Verksamhet 7
Uppdragstagare 7
Kund 8
Framtida tjänster 8
Ekonomiska förutsättningar 9
Bakgrund 9
God ekonomisk hushållning 10
Utgångsläge inför planering av budget 2024 10
Årsprognos 2023 i jämförelse med budget 10
Arvodesutveckling 10
Personalbemanning och löneutveckling 10
Pension 11
Prisutveckling 11
Finansiella mål 2024 11
Budget 2024 11
Budget 2024, specifikation 12
Investeringsbudget 2024 12
Ekonomisk plan 2024–2026 12

Ordförande har ordet

Tolkförmedling Väst är en verksamhet vars kvalitet är avgörande för flera viktiga samhällsfunktioner så att dessa kan möta alla individer på ett likvärdigt, rättssäkert och professionellt sätt. Förbundet har en ständig utmaning i att förutse efterfrågan på tolk och därmed på bästa sätt kunna tillgodose medlemmarnas behov. Som ny ordförande för Tolkförmedling Väst är jag därför mycket glad över att möta en organisation som genomsyras av professionalitet och stort engagemang.

Verksamheten är direkt påverkad av vad som händer i omvärlden vilket medför att organisationen behöver vara flexibel och utvecklingsinriktad för att möta kundernas behov. Kvalitetsarbetet är mycket centralt i organisationen och det systematiska arbetsmiljöarbetet med förbundets värdegrund genomsyrar hela verksamheteten. Detta avspeglas tydligt i resultatet från såväl kund- som tolk- och medarbetarmätningar. Jag slås av engagemanget och den stora ambitionen som råder i förbundet. Den ständiga förbättringsprocessen i kombination med förbundets höga medarbetarengagemang (HME) ger organisationen de bästa förutsättningarna att möta medlemmarnas föränderliga behov.

Trots senare års minskade inflöde av nya tolkbehövande till Sverige har förbundet utfört betydligt fler tolkuppdrag än förväntat. Tolkning på distans fortsätter dominera över platstolkning vilket innebär att kundernas efterfrågan kan tillgodoses med färre tolkar och det i sin tur medför att allt fler tolkuppdrag utförs av tolkar med högsta kompetens. Att ständigt kompetensutveckla tolkarna är en viktig del i förbundets kvalitetsarbete och tolkuppdragen tillsätts alltid med högsta tillgängliga kompetens vilket är en självklar kvalitetsnivå i förbundet där kundens behov alltid står i fokus. Därför erbjuds också alla kunder kompetensutveckling i tolkanvändande. I den nya tjänsten ”Kulturdialog” förs specifikt samtal om de utmaningar som kan uppstå när olika kulturer möts i syfte att öka förutsättningarna för ett bra samtal genom tolk.

Senare års händelser, såväl pandemi som Rysslands invasion av Ukraina, har ställt stora krav på organisationen att vara flexibel. Den allt snabbare utveckling och därmed förändring som sker i samhället kräver en organisation som är lyhörd för sina kunder och som snabbt lär nytt och ställer om. För mig som ny ordförande har det transparenta bemötandet gjort det lätt för mig att sätta mig in i verksamheten och jag känner mig trygg med att förbundet alltid, med medlemmarnas bästa i fokus, gör sitt yttersta för att anpassa verksamheten efter omvärldens föränderlighet. Idag har förbundet såväl en stabil ekonomi som en mycket professionell och utvecklingsinriktad organisation. Utmaningarna är stora, men jag har en stark tro att förbundet och dess medarbetare möter upp dessa med samma professionalitet som uppdragen genomförs. Jag fram emot förbundets fortsatta utveckling och kommande spännande år.

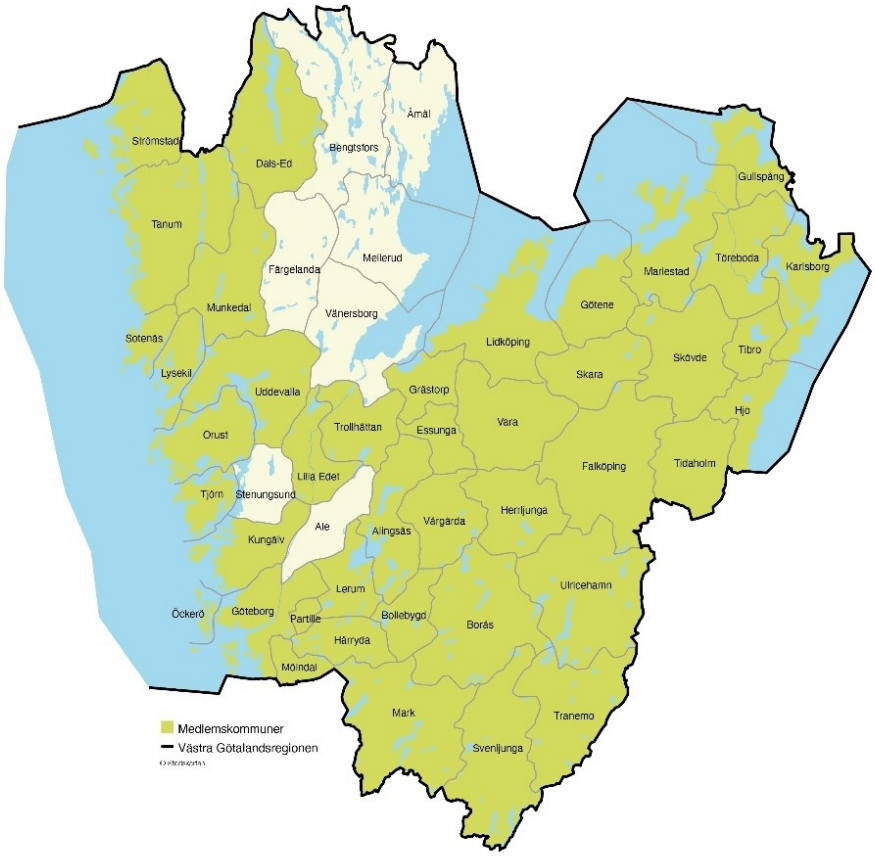
Göteborg 2023-05-26

Claudia Nistor Pedrini
Ordförande

Verksamhetsbeskrivning

Tolkförmedling Väst är ett kommunalförbund och dess ändamål är att tillgodose medlemmarnas behov[1] av språktolk. Förbundet har tilldelats uppdraget att bedriva språktolkförmedling och är därmed huvudman för verksamheten. Medlemsorganisationernas verksamheter köper samtliga språktolktjänster av Tolkförmedling Väst. Förbundet bedriver även översättningsverksamhet.

Tolkförmedling Väst har varit i drift sedan 1 april 2013 och har totalt 43 medlemmar; Västra Götalandsregionen samt kommunerna Alingsås, Borås, Bollebygd, Dals-Ed, Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Göteborg, Götene, Herrljunga, Hjo, Härryda, Karlsborg, Kungälv, Lerum, Lidköping, Lilla Edet, Lysekil, Mariestad, Mark, Munkedal, Mölndal, Orust, Partille, Skara, Skövde, Sotenäs, Strömstad, Svenljunga, Tanum, Tibro, Tidaholm, Tjörn, Tranemo, Trollhättan, Töreboda, Uddevalla, Ulricehamn, Vara, Vårgårda och Öckerö.

Figur 1 Karta medlemmar

Förbundet är en egen offentligrättslig juridisk person, fristående i förhållande till sina medlemmar. Medlemmarna har kvar ett yttersta ekonomiskt ansvar för verksamheten. Varje medlem har tillskjutit en krona per kommuninvånare som andelskapital. Kvotvärdet av detta ger medlemmens andel i förbundet.

[1] En myndighet ska enligt 13 § i Förvaltningslagen ”… använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska.”

Förbundet styrs av en direktion bestående av ledamöter från respektive medlemsorganisation. Särskilt utsedda revisorer granskar förbundets verksamhet. Förbundet har sitt säte i Göteborg samt lokalkontor i Mariestad och Borås.

Vision

Genom att erbjuda kvalitativa språktolktjänster bidrar Tolkförmedling Väst till ökad integration i samhället.

Övergripande strategi

Vårt uppdrag är att tillgodose medlemmarnas behov av språktolk. Detta gör vi genom att vara lyhörda för medlemmarnas behov.

Vi ska kartlägga, utreda och analysera vår verksamhet samt kundernas och uppdragstagarnas synpunkter för att utveckla och kvalitetssäkra verksamheten.

Vi ska vara det självklara valet för professionella uppdragstagare och en förmedling där uppdragstagare ges förutsättningar att utföra kvalitativa uppdrag.

Vi ska vara en attraktiv arbetsgivare där medarbetarna kan påverka, tar ansvar och är engagerade. Tillsammans med medarbetarna, utifrån förbundets värdegrund, skapar vi förutsättningar för en god arbetsmiljö.

Vi ska ha en budget i balans. Ingen beslutad aktivitet ska sakna finansiering och varje aktivitet ska vara värdeskapande för verksamheten. Varje möjlighet till effektivisering som inte går ut över kvaliteten ska tillvaratas.

Övergripande mål

Tolkförmedling Väst ska tillgodose medlemmarnas behov av språktolk och ska vara det självklara valet av förmedling för professionella uppdragstagare. Förbundet ska vara en attraktiv arbetsgivare där alla medarbetare vet sitt uppdrag och vem vi är till för. Tolkförmedling Väst ska vara i framkant och en förebild för andra. Förbundets värdegrund ska vara ett gemensamt förhållningssätt och verksamheten ska genomsyras av professionalitet, tillgänglighet och trygghet i alla led.

Tolkförmedling Väst ska

- ha god tillgänglighet och likvärdig service till förbundets kunder
- hantera och tillvarata såväl kundernas som uppdragstagarnas synpunkter för verksamhetens kvalitetssäkring och utveckling
- ha en god ekonomisk medvetenhet och arbeta kostnadseffektivt
- arbeta miljömedvetet och hållbart
- verka för ökad kunskap om tolkanvändande och vikten av professionella språktolkar i samhället.

Verksamhetsmål 2024

Målen för 2024 har justerats i relation till tidigare utfall och prognosen för kommande period och har utgått från aspekterna kvalitet, arbetsmiljö och miljö. Direktionen har fastslagit följande verksamhetsmål:

Tolkförmedling Väst ska ha en pålitlig leverans

Indikator	Utfall 2022	Målvärde 2023	Målvärde 2024
Andel tillsatta beställningar ska överstiga 99 %.	99,2 %	>99 %	>99 %
Andel tillfällen tolkar kommer sent eller uteblir från bokade uppdrag ska understiga 1 %.	0,8 %	<1 %	<1 %

Tolkförmedling Väst ska tillhandahålla utbildade och kvalificerade tolkar

Indikator	Utfall 2022	Målvärde 2023	Målvärde 2024
Andel hälso- och sjukvårdsuppdrag som utförs av auktoriserad sjukvårdstolk ska uppgå till minst 9 %.	8,8 %	≥7 %	≥9
Andel uppdrag som utförs av auktoriserad tolk ska uppgå till minst 25 %.	23,2 %	≥20 %	≥25
Andel uppdrag som utförs av utbildad tolk ska uppgå till minst 59 %.	59,3 %	≥63 %	≥59

Tolkförmedling Väst ska ligga i framkant och verksamheten ska utvecklas

Indikator	Utfall 2022	Målvärde 2023	Målvärde 2024
Andel beställningar som inkommer via digitala tjänster ska uppgå till minst 77%.	72,7 %	≥70 %	≥77 %
Nöjd kundindex (NKI) ska uppgå till minst 80.	-	>80	≥ 80

Tolkförmedling Väst ska vara en attraktiv arbetsgivare

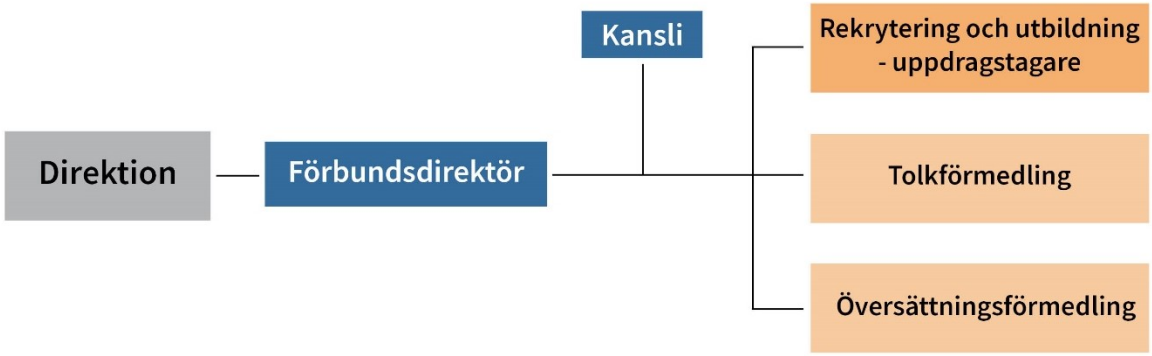
Indikator	Utfall 2022	Målvärde 2023	Målvärde 2024
Sjukfrånvaron ska understiga 6 %.	5,3	<6 %	<6 %
Hållbart medarbetarengagemang (HME) ska uppgå till minst 90.	85	>87	≥ 90

Tolkförmedling Väst ska bedriva en hållbar verksamhet

Indikator	Utfall 2022	Målvärde 2023	Målvärde 2024
Andel uppdrag som utförs på distans ska uppgå till minst 67%.	67,2 %	≥65 %	≥67

Organisation

På uppdrag av direktionen leds tjänstemannaorganisationen av förbundsdirektör. Verksamheten består av kansli, tre tolkförmedlingskontor samt översättningsförmedling. Kansliet leds av förbundsdirektören. De lokala förmedlingskontoren, inklusive översättningsförmedling samt verksamheten för rekrytering och utbildning av uppdragstagare, leds av förbundets fyra verksamhetschefer. Administrativt stöd inom IT, ekonomi, HR och lön köps av Mariestads, Töreboda, Gullspångs kommuner i samverkan. Verksamhetsspecifikt IT-stöd och verksamhetsanpassat telefonisystem köps separat.

Figur 2 Organisationsschema

Förväntad utveckling avseende verksamhet och ekonomi

Organisation och bemanning

Förbundets fokus på utveckling och ständig förbättring av verksamheten samt införandet av ett nytt verksamhetssystem under 2023 kommer sannolikt medföra fortsatta förändrade processer och arbetssätt. Tolkförmedlarrollen har utvecklats de senaste åren och kommer rimligen att bli mer differentierad och specialiserad över tid. Hur organisationen och bemanningen kommer att se ut närmaste åren är svårt att exakt förutse då den tekniska utvecklingen snabbt går framåt, men framför allt för att såväl rörligheten i världen som den nationella migrationspolitiken påverkar språktolkbranschens framtid och därmed förmedlingens utveckling. En organisation som snabbt lär nytt och ställer om är därmed en förutsättning för förbundets framtid.

Verksamhet

I vilken grad det nya politiska styret i landet och Tidöavtalet kommer att påverka förbundets verksamhet är svårt att bedöma, men att tolkbranschen generellt över tid kommer att påverkas är högst troligt.

Uppdragstagare

Rekrytering av nya tolkar och vidareutbildning av befintliga sker löpande för att möta kundernas föränderliga behov. Förbundet har en ständig utmaning i att attrahera och rekrytera lämpliga kandidater till tolkyrket. Den, under senare år, stora dominansen av distanstolkning har lett till att tolkar i allt större utsträckning nu kan rekryteras från hela landet. Detta har i sin tur medfört att såväl rekryterings- som utbildningsprocessen har digitaliserats och distansanpassats för att nå samtliga tolkar oavsett bostadsort. Rekryteringsprocessen kopplat till tolkar inom numerärt mindre efterfrågade språk har utvecklats vilket medför att förbundet snabbt kan rekrytera dessa

eftertraktade tolkar. Kundernas framtida behov förväntas därmed i större utsträckning kunna tillgodoses av förbundets kvalitetssäkrade tolkar.

Såväl pandemin som Rysslands invasion av Ukraina är två stora händelser som påverkat verksamhetens utveckling. Även mindre händelser i världen kan snabbt förändra behovet av språktolk varför det är viktigt att förbundet fortsätter vara lyhörda för vad som händer i omvärlden och öppna för att snabbt ställa om.

Kund

Under pandemin ökade tolkning på distans markant och ligger fortsatt kvar på en hög nivå. Denna förändring innebär att tolkarnas tid kan nyttjas mer effektivt och att de högst utbildade tolkarna därmed utför fler uppdrag. Kunderna får på så sätt högre kompetens i uppdraget och lägre kostnad då bland annat resor uteblir. Dessa kvalitativa och ekonomiska vinster, men också den miljömässiga aspekten, gör att förbundet aktivt arbetar för att distanstolkningen fortsatt ska dominera framåt.

Under de senare åren har förbundets kunder bjudits in till dialog och informationsmöten i syfte att fånga upp kundernas behov men också för att öka förutsättningar för en kvalitativ tolksituation. Dessa möten erbjuds främst på distans men även till viss del fysiskt på plats. Även skräddarsydda besök utifrån enskilda kunders önskemål genomförs. Som ett led i förbundets kundarbete ingår sedan 2023 kundnöjdhet (NKI[2]) i förbundets måluppföljning. Resultatet av mätningen samt dialogen med förbundets kunder är viktiga parametrar för verksamhetens fortsatta utveckling.

Sedan 2022 erbjuds förbundets kunder tjänsten ”Kulturdialog”, en dialogföreläsning i syfte att öka kunskapen och förståelsen avseende kulturella utmaningar som kan uppstå i tolksituationen. Dialogföreläsningen anpassas efter kundernas verksamhet och specifika behov. Kulturdialogen har varit mycket uppskattad av kunderna och efterfrågan ökar. Under kommande verksamhetsår planeras flera kulturdialoger genomföras.

Framtida tjänster

I takt med den snabba tekniska utveckling som sker i samhället förväntas tolk- och översättningsbranschen generellt kompletteras med mer digitala och automatiserade lösningar. Det nya verksamhetssystemet som driftsattes under 2023 skapar större förutsättningar för teknisk utveckling vilket innebär att arbetet kommer att återupptas för utveckling av nya produkter och tjänster.

Förbundets översättningsverksamhet har de senaste åren alltmer stabiliserats och kundernas behov blir mer och mer tydliga vilket medför att nya tjänster med stor sannolikhet kommer att erbjudas.

[2] Nöjd kundindex

Ekonomiska förutsättningar

Bakgrund

UNHCR:s årliga rapport visar att 89,3 miljoner människor befann sig på flykt i slutet av 2021 vilket är 6,9 miljoner fler människor jämfört med 2020.[3] Cirka 16 800 personer sökte asyl i Sverige under 2022 vilket är ökning på nästan 50 % jämfört med året innan. Drygt 50 000 ukrainare sökte skydd i Sverige enligt massflyktsdirektivet.[4]

I Migrationsverkets första prognos avseende antal asylsökande bedöms 16 000 personer söka asyl i Sverige 2024. Hur länge kriget i Ukraina kommer att fortsätta, samt inflödet av antal skyddssökande från Ukraina 2024, är idag svårt att förutse. Det tillfälliga skyddet enligt massflyktsdirektivet gäller till och med den 4 mars 2024 och kan komma att förlängas ytterligare om behovet kvarstår.[5]

Behovet av förbundets tjänster har en direkt koppling till den rådande flyktingsituationen och migrationspolitiken. Antalet flyktingar som söker sig till Sverige påverkar direkt efterfrågan på förbundets tjänster. Trots ett begränsat, jämfört med tidigare år, inflöde av nya tolkbehövande till Sverige har efterfrågan på förbundets tolktjänster ökat. Troligt är att den isolering som uppstått i samhället under pandemin kan ha hämmat integrationen och därmed språkinlärningen, vilket i sin tur förlängt tolkbehovet för den enskilde individen. Sannolikt påverkas även den ökade efterfrågan på tolktjänster av rörligheten i samhället, d v s människor som vid ankomsten till Sverige placerats på en mindre ort tenderar att söka sig till sina landsmän i storstadsregionen när möjlighet ges.

Trots att det varit en högre efterfrågan på tolk än förväntat de senaste åren tros efterfrågan minska över tid. 2024 bedöms dock vara i paritet med 2023, d v s efterfrågan kommer troligtvis inte börja minska för än 2025.

År	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Budgeterat antal uppdrag	345 000	340 000	325 000	320 000	335 000	335 000		
Utfall antal uppdrag	347 000	316 000[6]	341 000	349 000	Prognos 345 000	Prognos 335 000	Prognos 330 000	Prognos 325 000
Årets resultat (tkr)	5 867	3 465	5 442	4 177	Prognos 0	0	0	0

Tabell 1 Utfall och prognos för antalet uppdrag och budgetutfall

Förbundets intäkter fås genom förmedling av tolktjänster och verksamhetens största kostnader är arvoden till tolkar kopplat till tolkuppdrag. Den totala kostnaden för arvoden och de totala intäkterna är beroende av hur många tolktjänster som utförs. Förbundet debiterar medlemmarna för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen.

[3] Figures at a glance. UNHCR. https://www.unhcr.org/about-unhcr/who-we-are/figures-glance. Hämtat 22-04-18.
[4] www.migrationsverket.se. Hämtat 2023-04-18.
[5] Verksamhets- och utgiftsprognos 2023-02-06. Migrationsverket. https://www.migrationsverket.se/download/18.356ea417185caa4f226436/1675775244493/Migrationsverkets%20februariprognos%202023%20P1-23.pdf. Hämtat 2023-04-18.
[6] Covid-19, antal uppdrag tydligt påverkat av pandemin från och med mars 2020.

God ekonomisk hushållning

I enlighet med kommunallagen ska förbundet ha god ekonomisk hushållning. Verksamheten ska genomsyras av god ekonomisk hushållning i ett både kort och långt perspektiv. Förbundet anses ha en god ekonomisk hushållning då både verksamhetsmålen och de finansiella målen uppfylls. Verksamheten är mycket styrd av omvärldens föränderlighet vilket innebär att förbundet kan anses ha en god ekonomisk hushållning även om en eller flera indikatorer ej uppfylls. De finansiella målen och indikatorerna för verksamhetsmålen 2024 bedöms realistiska utifrån nuläget.

Utgångsläge inför planering av budget 2024

Enligt förbundsordningen ska direktionen årligen fastställa budget för förbundet. Budgeten ska innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret samt en plan för ekonomin under den kommande tvåårsperioden. Förbundets årliga kostnader ska, enligt kommunallag och förbundsordning, normalt minst täckas av årets intäkter och som övergripande verksamhetsmål anges att verksamheten ska ha en god ekonomisk medvetenhet och arbeta kostnadseffektivt. Budgetförslaget ska samrådas med förbundsmedlemmarna senast en månad före direktionens sammanträde och budgeten ska fastställas senast den 30 september före verksamhetsåret.

Som utgångsläge för planeringen av 2024–2026 finns gällande plan för 2023–2025 samt utfallet av de senaste åren och prognoser för de kommande åren. Flyktingsituationen och migrationspolitiken i omvärlden samt Migrationsverkets prognos tas även i beaktan i planeringen av budget 2024.

Årsprognos 2023 i jämförelse med budget

Under 2022 utförde förbundet drygt 349 000 uppdrag, vilket var 29 000 fler uppdrag än budgeterat. Antal uppdrag för årets första tre månader ligger i nivå med föregående år. Troligt är att förbundet under 2023 utför ungefär lika många uppdrag som 2022 och att resultatet därmed kommer att vara positivt. Dock finns en osäkerhet kring kostnadsutfallet kopplat till byte av bokningssystem vilket gör att prognosen är något svårbedömd.

Arvodesutveckling

Som ett led i att säkerställa försörjningen av uppdragstagare samt kvalitetssäkra förbundets tjänster, bör arvodena för såväl tolkar som översättare årligen ses över. Arvodesutvecklingen bör ha följsamhet med såväl branschen i stort som den generella arbetsmarknadens löneutveckling. Trots ett flerårigt arbete för marknadsmässiga arvoden krävs fortsatt särskilda satsningar.

Personalbemanning och löneutveckling

Såväl bemanning som arbetsprocesser ses kontinuerligt över och anpassas efter organisationens föränderliga behov. Såväl anställningsform som marknadsmässiga löner bedöms som viktiga parametrar för att förbundet ska uppfattas som en attraktiv arbetsgivare och därmed både kunna rekrytera och behålla rätt medarbetare. Industrins löneavtal för 2023 och 2024 resulterade i ett oväntat högt utfall vilket påverkar det allmänna lönemarknadsläget. Förbundet valde därför att i löneöversyn 2023 tillskjuta något mer utrymme än vad som ursprungligen var budgeterat. För att säkerställa marknadsmässiga löner bör även det så kallade ”märket” beaktas i löneöversyn 2024.

Pension

Förbundets pensionsförvaltare är KPA och lagstadgade premier för tillsvidareanställda betalas löpande. Löneskatt på 24,26 % ingår i pensionskostnaden. Löneskatten betalas årsvis och regleras genom inbetalning via preliminärskatten varje månad och resterande skuld/fordran regleras vid bokslut varje år. Ingen ansvarsförbindelse finns då intjänandet och kostnaden tas löpande.

Prisutveckling

Den rådande ekonomiska situationen i världen med lågkonjunktur och hög inflation har resulterat i generellt höga indexuppräkningar vilket i sin tur innebär att förbundets driftskostnader ökat kraftigt under 2023. Troligt är att indexnivåerna kommer att ligga på en högre nivå även under 2024 varför det bör det finnas utrymme i budget att klara kostnadsökningar upp till 5 %.

I enlighet med självkostnadsprincipen har förbundets tjänster inför 2023 prisjusterats med 2,9 %. För en budget i balans bedöms prisjusteringen för 2024 resultera i en snitthöjning om cirka 5 % för att klara ökade driftskostnader.

Finansiella mål 2024

Enligt kommunallagen ska förbundets ekonomi vara i balans. Intäkterna ska minst täcka kostnaderna vilket innebär att den löpande verksamheten ska ha ett positivt resultat. Att förbundet har ett positivt saldo på banken under året och därmed inte nyttjar checkkrediten bidrar också till en ekonomi under kontroll.

Direktionen har fastslagit följande finansiella mål:

- Den löpande verksamheten ska ha ett positivt resultat.
- Checkkrediten ska ej nyttjas.

Budget 2024

Enligt förbundsordningen ska förbundets årliga kostnader minst täckas av årets intäkter och medlemmarna debiteras för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen.

Budget 2024 är lagd utifrån idag gällande förutsättningar och efter samråd med förbundets medlemmar. Medlemmarnas behov beräknas till ca 335 000 uppdrag för 2024. För en budget i balans bedöms prisjusteringen för 2024 resultera i en snitthöjning om 5 %.

Budget 2024	tkr
Verksamhetens intäkter	**237 000**
Verksamhetens kostnader	**237 000**
Årets resultat	**0**

Budget 2024, specifikation

Intäkter (tkr)		
Intäktsslag	**Belopp**	**Kommentar**
Försäljning av förmedlingstjänster	237 000	Tolk- och översättningstjänster
Summa verksamhetens intäkter	**237 000**	

Kostnader (tkr)		
Kostnadsslag	**Belopp**	**Kommentar**
Personalkostnad	36 251	Lön* och övriga personalkostnader
Direktionskostnad	800	Arvoden* och övriga möteskostnader
Arvoden uppdragstagare	184 575	Arvoden* och kostnadsersättningar
Rekrytering och utbildning av uppdragstagare	800	Utbildning, material, handledning
Lokalkostnader	3 911	Lokalhyra, lokalvård, larm, el
IT-kostnader	5 207	IT-utrustning, licenser, telefoni & porto
Förbrukningsinventarier, förbrukningsmaterial	268	Förbrukningskostnader
Administrativa tjänster	3 790	Adm. tjänster, konsulttjänster, jouravtal
Finansiella kostnader	1 398	Avskrivning, ränta, övriga bankkostnader
Summa verksamhetens kostnader	**237 000**	

* inkl. personalomkostnadspålägg

Investeringsbudget 2024

Det finns inga investeringar planerade under budgetåret och planperioden.

Ekonomisk plan 2024–2026

Budget, (tkr)	2024	2025	2026
Intäkter	**237 000**	**243 000**	**249 000**
Kostnader	**237 000**	**243 000**	**249 000**
Budgeterat resultat	**0**	**0**	**0**

Tolkar med kvalitet

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSEN
Mats Palm (S)

Ordförandeskrivelse
2023-08-16
DNR KS 2023/257 992

Förslag till reviderad förbundsordning för Tolkförmedling Väst

Sammanfattning

Herrljunga kommun är sedan 2017 medlemmar i kommunalförbundet Tolkförmedling Väst som erbjuder språktolk- och översättningstjänster. Direktionen för Tolkförmedling Väst har genom § 515/2023-05-26 beslutat att anta den reviderade förbundsordningen med följande ändring under § 8: "Förbundet ska ha två förtroendevalda revisorer som utses av Västra Götalandsregionen. Revisorerna väljs för samma mandatperiod som ledamöterna och ersättarna i direktionen. Uppdraget är slutfört när revisorerna under det femte året efter valet har avslutat granskningen av det fjärde årets verksamhet och avlämnat sina revisionsberättelser. Det första året i varje mandatperiod inleds således med dubbla revisorskollegier. Revisorerna ska avge revisionsberättelse till direktionen och till respektive medlemsfullmäktige.".

För att förslaget ska gälla behöver samtliga medlemskommuners kommunfullmäktige godkänna reviderad förbundsordning senast under 2023. Kommunstyrelsens presidie har inga synpunkter avseende revideringarna och ordförande föreslår därför kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att godkänna reviderad förbundsordning.

Beslutsunderlag

Ordförandeskrivelse i ärendet daterad 2023-08-16
Protokollsutdrag från direktionen för Tolkförmedlingen Väst § 515/2023-05-26
Förbundsordning att gälla från 2024-01-01
Nuvarande förbundsordning med ändringmarkeringar
Protokollsutdrag från direktionen för Tolkförmedling Väst § 256/2016-11-25

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att reviderad förbundsordning för Tolkförmedling Väst godkänns.

Mats Palm
Kommunstyrelsens ordförande

Expedieras till: Kommunfullmäktige, Tolkförmedlingen Väst

Tolkförmedling Väst

PROTOKOLL
Direktionen
2023-05-26
Dnr 23/0001-3

§ 515 Förslag till reviderad förbundsordning

Beslut

Direktionen beslutar att anta den reviderade förbundsordningen med ändring att följande står under 8 §: ”Förbundet ska ha två förtroendevalda revisorer som utses av Västra Götalandsregionen. Revisorerna väljs för samma mandatperiod som ledamöterna och ersättarna i direktionen. Uppdraget är slutfört när revisorerna under det femte året efter valet har avslutat granskningen av det fjärde årets verksamhet och avlämnat sina revisionsberättelser. Det första året i varje mandatperiod inleds således med dubbla revisorskollegier. Revisorerna ska avge revisionsberättelse till direktionen och till respektive medlems fullmäktige.”

Vidare beslutar direktionen att översända förbundsordningen för beslut om fastställande i respektive medlemsfullmäktige.

Sammanfattning av ärendet

Följande kommuner; Bengtsfors, Stenungssund och Vänersborg önskar gå in som medlemmar i Tolkförmedling Väst och föreslås därför godkännas som nya medlemmar.

För att säkerställa att förbundet har firmatecknare i början av en ny mandatperiod föreslås en justering av överflödig formulering avseende direktionens beslut i frågan.

För att de förtroendevalda revisorerna ska kunna granska mandatperiodens sista årsredovisning förslå de förtroendevalda revisorerna väljas på fyra år räknat från 1 maj efter val.

En ny paragraf föreslås läggas till utifrån direktionens tidigare beslut avseende återbetalning av eget kapital.

Utöver ovan föreslås även några mindre redaktionella ändringar.

Den nya förbundsordningen föreslås gälla från 1 januari 2024.

Beslutsunderlag

- Tjänsteutlåtande
- FÖRBUNDSORDNING, dnr 23/0031-2
- Nuvarande förbundsordning med ändringsmarkeringar
- Protokollsutdrag 256 § Återbetalning av eget kapital

Förslag under mötet

Ulrica Brogren (S) föreslår att direktionen beslutar enligt ursprungsformuleringen av 8 § med tillägget att lägga till ordet ”förtroendevalda” före revisorer.

Ordförande Claudia Nistor Pedrini (S) föreslår att direktionen beslutar enligt Ulrica Brogren (S) förslag med följande tillägg: ”Uppdraget är slutfört när revisorerna under det femte året efter valet har avslutat granskningen av det fjärde årets verksamhet och avlämnat sina revisionsberättelser. Det första året i varje mandatperiod inleds således med dubbla revisorskollegier.”

Comfact Signature Referensnummer: 79048SE

Tolkförmedling Väst

PROTOKOLL
Direktionen
2023-05-26
Dnr 23/0001-3

Ajournering

Direktionen ajournerar sig 10 minuter från klockan 10:35.

Beslutsgång

Direktionen beslutar enligt ordförande Claudia Nistor Pedrini (S) förslag.

Beslutet skickas till

Förbundsmedlemmarna

Förbundsordning

Gäller fr.o.m. 2024-01-01

Diarienummer: 23/0031-3	Beslutad av: Respektive medlemsfullmäktige
Uppdaterad: 2023-05-26	Granskad: 2023-05-26
Dokumentansvarig: Förbundssekreterare	

Tolkförmedling Väst

Tolkförmedling Väst

1 § Namn och säte

Förbundets namn är Tolkförmedling Väst och har sitt säte i Göteborg.

2 § Medlemmar

Förbundet utgörs av 46 medlemmar. Medlemsorganisationerna är Västra Götalandsregionen samt kommunerna Alingsås, Bengtsfors, Bollebygd, Borås, Dals Ed, Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Göteborg, Götene, Herrljunga, Hjo, Härryda, Karlsborg, Kungälv, Lerum, Lidköping, Lilla Edet, Lysekil, Mark, Mariestad, Mölndal, Munkedal, Orust, Partille, Skara, Skövde, Sotenäs, Stenungssund, Strömstad, Svenljunga, Tanum, Tibro, Tjörn, Tidaholm, Tranemo, Trollhättan, Töreboda, Uddevalla, Ulricehamn, Vara, Vårgårda, Vänersborg samt Öckerö.

3 § Ändamål

Förbundets ändamål är att tillgodose medlemmarnas behov av språktolk genom att bedriva gemensam språktolk- och översättningsförmedling.

4 § Organisation

Tolkförmedling Väst är ett kommunalförbund med en direktion. Direktionen är förbundets beslutande församling och styrelse. Direktionen består av en ordinarie ledamot och en ersättare från respektive medlemsorganisation. Ordinarie ledamot från Göteborgs stad är ordförande i direktionen och ledamoten från Västra Götalandsregionen är vice ordförande. Ordförande och viceordförande utgör direktionens presidium.

Direktionen kan inrätta de övriga organ som behövs för att bedriva förbundets verksamhet på ett effektivt och korrekt sätt.

Direktionen utser en förbundsdirektör som har att leda verksamheten enligt direktionens anvisningar. Förbundet har ett kansli med uppgift att under förbundsdirektör sköta förbundets administration och dess övergripande verksamhet. Förbundet har lokalkontor på flera orter.

5 § Firmatecknare

Ordföranden är firmatecknare i förening med förbundsdirektör. Vice ordförande är ersättare för ordföranden.

6 § Mandattid

Direktionens ledamöter och ersättare väljs för en mandattid på fyra år räknat från den 1 januari året efter val.

7 § Arvoden och ersättningar

Arvoden och andra ekonomiska ersättningar till ledamöter och ersättare i direktionen samt till revisorerna ska utgå enligt de regler och bestämmelser som gäller för Västra Götalandsregionen. Arvoden och ekonomiska ersättningar bekostas av förbundet.

8 § Revisorer

Förbundet ska ha två förtroendevalda revisorer som utses av Västra Götalandsregionen. Revisorerna väljs för samma mandatperiod som ledamöterna och ersättarna i direktionen. Uppdraget är slutfört när revisorerna under det femte året efter valet har avslutat granskningen av det fjärde årets verksamhet och avlämnat sina revisionsberättelser. Det första året i varje mandatperiod inleds således med dubbla revisorskollegier. Revisorerna ska avge revisionsberättelse till direktionen och till respektive medlems fullmäktige.

9 § Initiativrätt

Ärenden i direktionen får väckas av:

- ledamot i direktionen
- medlem genom dess fullmäktige eller styrelse
- organ under direktionen om direktionen har medgivit sådan rätt

10 § Närvaro- och yttranderätt

Direktionen avgör själv i vilka fall någon som ej är ledamot eller ersättare i direktionen har rätt att närvara och yttra sig vid direktionens möten.

Vid ordinarie ledamots förhinder tjänstgör ersättare. Ledamot kallar själv in sin ersättare.

11 § Beslut

Direktionen fattar beslut med enkel majoritet i samtliga ärenden. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

12 § Anslagstavla

Förbundets anslagstavla finns på förbundets webbplats.

Förbundets tillkännagivanden anslås på förbundets anslagstavla.

13 § Andelskapital

Varje medlem tillskjuter 1 svensk krona per kommuninvånare som andelskapital vid inträde i förbundet. Kvotvärdet av detta ger medlemmens andel i förbundet.

14 § Andel i tillgångar och skulder

Medlemmarna har vid varje tidpunkt andel i förbundets tillgångar och skulder i förhållande till medlemmens andel av andelskapitalet. Fördelningsgrunden gäller även för täckande av brist om förbundet skulle sakna medel att betala sina skulder i verksamheten samt vid skifte av förbundets behållna tillgångar eller skulder som föranleds av förbundets upplösning.

15 § Kostnadstäckning

Förbundets årliga kostnader ska minst täckas av årets intäkter. Medlemmarna debiteras för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen.

16 § Eget kapital

Direktionen fattar årligen beslut om återbetalning av eget kapital i samband med direktionens godkännande av årsredovisningen.

17 § Finanspolicy, borgen m.m.

Förbundet ska följa den av direktionen antagna finanspolicyn. Förbundet får inte teckna borgen, garantier eller motsvarande utan godkännande av samtliga medlemmars fullmäktige.

Förbundet får inte bilda bolag, förvärva andelar i bolag eller motsvarande utan godkännande av samtliga medlemmars fullmäktige.

18 § Insyn och informationsskyldighet

Medlemmarna i förbundet, genom sina respektive styrelser, har rätt till insyn i förbundet. Direktionen ska avlämna den information över verksamheten som medlem i förbundet efterfrågar. Direktionen ansvarar för att informera medlemmarna i förbundet om principiella händelser eller andra händelser av större vikt för förbundet eller någon av dess medlemmar.

19 § Budgetprocess

Direktionen ska årligen fastställa budget för förbundet. Budgeten ska innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret samt en plan för ekonomin under den kommande tvåårsperioden.

Budgeten ska fastställas senast den 30 september för kommande verksamhetsår. Budgetförslaget ska dessförinnan samrådas med medlemmarna.

Budgetförslaget ska vara tillgängligt för allmänheten. Direktionsmötet då budgeten fastställs är offentligt.

20 § Årsredovisning och delårsrapport

Direktionen ska senast den 30 mars ha upprättat årsredovisning för det gångna verksamhetsåret. Årsredovisningen översänds efter revision till respektive medlem för beslut om godkännande i fullmäktige samt beslut om prövning av ansvarsfrihet för direktionen.

Direktionsmötet då årsredovisningen behandlas är inte offentligt.

Direktionen upprättar även en delårsrapport som efter revision översänds till respektive medlem för behandling i fullmäktige.

21 § Inträde av ny medlem

Vid önskan om att inträda som medlem i förbundet ska ansökan ställas till direktionen som yttrar sig och överlämnar ärendet om ny förbundsordning till medlemmarna. Ny medlem har antagits när samtliga medlemmar, ansökande och befintliga, genom fullmäktigebeslut antagit den nya förbundsordningen.

22 § Ändring av förbundsordningen

Ändringar och tillägg till förbundsordningen ska antas av direktionen och fastställas av samtliga medlemmars fullmäktige.

23 § Uppsägning och utträde

Förbundet är bildat för obestämd tid. En medlem har rätt att utträda ur förbundet. Uppsägningstiden är tre år räknat från ingången av den månad då uppsägningen skedde.

Regleringen av de ekonomiska mellanhavandena mellan förbundet och den utträdande medlemmen bestäms i en överenskommelse mellan samtliga medlemmar. Den ekonomiska regleringen ska ske utifrån förbundsordningens 13 – 15 §§ såvida inte annat avtalas mellan medlemmarna. De kvarvarande medlemmarna antar de ändringar i förbundsordningen som krävs med anledning av utträdet.

24 § Likvidation

Om medlemmarna inte kan enas om förutsättningarna för utträde när uppsägningstiden är till ända, ska förbundet omedelbart träda i likvidation.

Förbundet ska också träda i likvidation om mer än hälften av medlemmarna genom samstämmiga beslut i respektive medlems fullmäktige fattat beslut härom.

Likvidation verkställs av direktionen i egenskap av likvidator. Vid skifte av förbundets tillgångar och skulder i anledning av likvidationen ska den i 14 § angivna fördelningsgrunden mellan medlemmarna gälla. När förbundet har trätt i likvidation ska förbundets egendom i den mån det behövs för likvidationen genom försäljning eller på annat lämpligt sätt omvandlas till pengar. Verksamheten får fortsatt tillfälligt bedrivas om det så krävs för en ändamålsenlig avveckling.

När direktionen fullgjort sitt uppdrag som likvidator ska direktionen avge en slutredovisning för sin förvaltning. Redovisningen sker genom en förvaltningsberättelse som rör likvidationen i sin helhet med redovisning av skiftet av behållna tillgångar. Till berättelsen ska fogas redovisningshandlingar för hela likvidationen. Handlingarna ska revideras av förbundets revisorer vilka ska yttra sig i en revisionsberättelse. Till slutredovisningen ska fogas direktionens beslut om vilken av förbundets medlemmar som ska överta och vårda de handlingar som hör till förbundets arkiv.

Förbundet är upplöst då förvaltningsberättelsen och redovisningshandlingarna har delgetts samtliga medlemmar.

25 § Tvister

Om tvist uppkommer mellan förbundet och en eller flera medlemmar och om parterna inte kan nå en frivillig uppgörelse ska tvisten avgöras av allmän domstol.

Förbundsordning

ÄNDRINGSMARKERINGAR

Tolkförmedling Väst

1 § Namn och säte

Förbundets namn är Tolkförmedling Väst och har sitt säte i Göteborg.

2 § Medlemmar

Förbundet utgörs av 46 medlemmar. Medlemsorganisationerna är Västra Götalandsregionen samt kommunerna Alingsås, Bengtsfors, Bollebygd, Borås, Dals Ed, Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Göteborg, Götene, Herrljunga, Hjo, Härryda, Karlsborg, Kungälv, Lerum, Lidköping, Lilla Edet, Lysekil, Mark, Mariestad, Mölndal, Munkedal, Orust, Partille, Skara, Skövde, Sotenäs, Stenungssund, Strömstad, Svenljunga, Tanum, Tibro, Tjörn, Tidaholm, Tranemo, Trollhättan, Töreboda, Uddevalla, Ulricehamn, Vara, Vårgårda, Vänersborg samt Öckerö.

3 § Ändamål

Förbundets ändamål är att tillgodose medlemmarnas behov av språktolk genom att bedriva gemensam språktolk- och översättningsförmedling.

4 § Organisation

Tolkförmedling Väst är ett kommunalförbund med en direktion. Direktionen är förbundets beslutande församling och styrelse. Direktionen består av en ordinarie ledamot och en ersättare från respektive medlemsorganisation. Ordinarie ledamot från Göteborgs stad är ordförande i direktionen och ledamoten från Västra Götalandsregionen är vice ordförande. Ordförande och viceordförande utgör direktionens presidium.

Direktionen kan inrätta de övriga organ som behövs för att bedriva förbundets verksamhet på ett effektivt och korrekt sätt.

Direktionen utser en förbundsdirektör som har att leda verksamheten enligt direktionens anvisningar. Förbundet har ett kansli med uppgift att under förbundsdirektör sköta förbundets administration och dess övergripande verksamhet. Förbundet har lokalkontor på flera orter.

5 § Firmatecknare

Ordföranden är firmatecknare i förening med förbundsdirektör. Vice ordförande är ersättare för ordföranden. ~~Direktionen utser firmatecknare och beslutsattestanter för förbundet.~~

6 § Mandattid

Direktionens ledamöter och ersättare väljs för en mandattid på fyra år räknat från den 1 januari året efter ~~det att~~ val. ~~av fullmäktige har~~ ~~ägt rum i hela landet~~.

7 § Arvoden och ersättningar

Arvoden och andra ekonomiska ersättningar till ledamöter och ersättare i direktionen samt till revisorerna ska utgå enligt de regler och bestämmelser som gäller för Västra Götalandsregionen. Arvoden och ekonomiska ersättningar bekostas av förbundet.

ANDRINGSMARKERINGAR

8 § Revisorer

Förbundet ska ha två förtroendevalda revisorer som utses av Västra Götalandsregionen. Revisorerna väljs för samma mandatperiod som ledamöterna och ersättarna i direktionen. Uppdraget är slutfört när revisorerna under det femte året efter valet har avslutat granskningen av det fjärde årets verksamhet och avlämnat sina revisionsberättelser. Det första året i varje mandatperiod inleds således med dubbla revisorskollegier. Revisorerna ska avge revisionsberättelse till direktionen och till respektive medlems fullmäktige.

9 § Initiativrätt

Ärenden i direktionen får väckas av:

- ledamot i direktionen
- medlem genom dess fullmäktige eller styrelse
- organ under direktionen om direktionen har medgivit sådan rätt

10 § Närvaro- och yttranderätt

Direktionen avgör själv i vilka fall någon som ej är ledamot eller ersättare i direktionen har rätt att närvara och yttra sig vid direktionens möten.

Vid ordinarie ledamots förhinder tjänstgör ersättare. Ledamot kallar själv in sin ersättare.

11 § Beslut

Direktionen fattar beslut med enkel majoritet i samtliga ärenden. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

12 § Anslagstavla

Förbundets anslagstavla finns på förbundets webbplats.

Förbundets ~~kungörelser, tillkännagivanden av protokollsjusteringar och övriga~~ tillkännagivanden ~~ska~~ anslås på förbundets anslagstavla.

13 § Andelskapital

Varje medlem tillskjuter 1 svensk krona per kommuninvånare som andelskapital vid inträde i förbundet. Kvotvärdet av detta ger medlemmens andel i förbundet.

14 § Andel i tillgångar och skulder

Medlemmarna har vid varje tidpunkt andel i förbundets tillgångar och skulder i förhållande till medlemmens andel av andelskapitalet. Fördelningsgrunden gäller även för täckande av brist om förbundet skulle sakna medel att betala sina skulder i verksamheten samt vid skifte av förbundets behållna tillgångar eller skulder som föranleds av förbundets upplösning.

15 § Kostnadstäckning

Förbundets årliga kostnader ska minst täckas av årets intäkter. Medlemmarna debiteras för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen.

ÄNDRINGSMARKERINGAR

16 § Eget kapital

Direktionen fattar årligen beslut om återbetalning av eget kapital i samband med direktionens godkännande av årsredovisningen.

17 § Finanspolicy, borgen m.m.

Förbundet ska följa den av direktionen antagna finanspolicyn. Förbundet får inte teckna borgen, garantier eller motsvarande utan godkännande av samtliga medlemmars fullmäktige.

Förbundet får inte bilda bolag, förvärva andelar i bolag eller motsvarande utan godkännande av samtliga medlemmars fullmäktige.

18 § Insyn och informationsskyldighet

Medlemmarna i förbundet, genom sina respektive styrelser, har rätt till insyn i förbundet. Direktionen ska avlämna den information över verksamheten som medlem i förbundet efterfrågar. Direktionen ansvarar för att informera medlemmarna i förbundet om principiella händelser eller andra händelser av större vikt för förbundet eller någon av dess medlemmar.

19 § Budgetprocess

Direktionen ska årligen fastställa budget för förbundet. Budgeten ska innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret samt en plan för ekonomin under den kommande tvåårsperioden.

Budgeten ska fastställas senast den 30 september för kommande verksamhetsår. Budgetförslaget ska dessförinnan samrådas med medlemmarna.

Budgetförslaget ska vara tillgängligt för allmänheten. Direktionsmötet då budgeten fastställs är offentligt.

20 § Årsredovisning och delårsrapport

Direktionen ska senast den 30 mars ha upprättat årsredovisning för det gångna verksamhetsåret. Årsredovisningen översänds efter revision till respektive medlem för beslut om godkännande i fullmäktige samt beslut om prövning av ansvarsfrihet för direktionen.

Direktionsmötet då årsredovisningen behandlas är inte offentligt.

Direktionen upprättar även en delårsrapport som efter revision översänds till respektive medlem för behandling i fullmäktige.

21 § Inträde av ny medlem

Vid önskan om att inträda som medlem i förbundet ska ansökan ställas till direktionen som yttrar sig och överlämnar ärendet om ny förbundsordning till medlemmarna. Ny medlem har antagits när samtliga medlemmar, ansökande och befintliga, genom fullmäktigebeslut antagit den nya förbundsordningen.

ÄNDRINGSMARKERINGAR

22 § Ändring av förbundsordningen

Ändringar och tillägg till förbundsordningen ska antas av direktionen och fastställas av samtliga medlemmars fullmäktige.

23 § Uppsägning och utträde

Förbundet är bildat för obestämd tid. En medlem har rätt att utträda ur förbundet. Uppsägningstiden är tre år räknat från ingången av den månad då uppsägningen skedde.

Regleringen av de ekonomiska mellanhavandena mellan förbundet och den utträdande medlemmen bestäms i en överenskommelse mellan samtliga medlemmar. Den ekonomiska regleringen ska ske utifrån förbundsordningens 13 – 15 §§ såvida inte annat avtalas mellan medlemmarna. De kvarvarande medlemmarna antar de ändringar i förbundsordningen som krävs med anledning av utträdet.

24 § Likvidation

Om medlemmarna inte kan enas om förutsättningarna för utträde när uppsägningstiden är till ända, ska förbundet omedelbart träda i likvidation.

Förbundet ska också träda i likvidation om mer än hälften av medlemmarna genom samstämmiga beslut i respektive medlems fullmäktige fattat beslut härom.

Likvidation verkställs av direktionen i egenskap av likvidator. Vid skifte av förbundets tillgångar och skulder i anledning av likvidationen ska den i 14 § angivna fördelningsgrunden mellan medlemmarna gälla. När förbundet har trätt i likvidation ska förbundets egendom i den mån det behövs för likvidationen genom försäljning eller på annat lämpligt sätt omvandlas till pengar. Verksamheten får fortsatt tillfälligt bedrivas om det så krävs för en ändamålsenlig avveckling.

När direktionen fullgjort sitt uppdrag som likvidator ska direktionen avge en slutredovisning för sin förvaltning. Redovisningen sker genom en förvaltningsberättelse som rör likvidationen i sin helhet med redovisning av skiftet av behållna tillgångar. Till berättelsen ska fogas redovisningshandlingar för hela likvidationen. Handlingarna ska revideras av förbundets revisorer vilka ska yttra sig i en revisionsberättelse. Till slutredovisningen ska fogas direktionens beslut om vilken av förbundets medlemmar som ska överta och vårda de handlingar som hör till förbundets arkiv.

Förbundet är upplöst då förvaltningsberättelsen och redovisningshandlingarna har delgetts samtliga medlemmar.

25 § Tvister

Om tvist uppkommer mellan förbundet och en eller flera medlemmar och om parterna inte kan nå en frivillig uppgörelse ska tvisten avgöras av allmän domstol.

ÄNDRINGSMARKERINGAR

Tolkförmedling Väst

PROTOKOLLSUTDRAG
DIREKTIONEN
2016-11-25

Dnr 16/0403-2

256 § Återbetalning av eget kapital

Beslut

- Beslut om återbetalning av eget kapital sker årligen efter att direktionen antagit årsbokslutet.
- Lägsta nivå av eget kapital ska vara 25 mkr och lägsta belopp för utbetalning ska vara 5 mkr för att utbetalning ska vara aktuell

Sammanfattning

Översyn av möjligheter för återbetalning av likvida medel till förbundets medlemmar med anledning av hög nivå på eget kapital. Summan på det egna kapitalet bedöms vara minst 20 mkr för att frågan om återbetalning ska vara aktuell. Nivån på det egna kapitalet gör att återbetalning kan ske med egna medel.

Föreslagen nivå på det egna kapitalet utgår ifrån att summan bedöms kunna täcka driftkostnader under sex månader vid en eventuell avveckling av förbundet. Summan av det egna kapitalet kan därmed komma att behöva justeras över tid beroende på förbundets framtida utveckling.

Lägsta nivå för utbetalning bör vara minst 5 mkr. Då det egna kapitalet ej bör understiga 20 mkr efter att återbetalning skett innebär detta att det egna kapitalet bör uppgå till minst 25 mkr för att en återbetalning ska bli aktuell. Vid beräkning av det egna kapitalet ingår årets resultat exklusive andelskapital medlemskommunerna.

Storlek på återbetalning baseras på hur stor andel tolk- och översättartjänster som köpts av respektive medlem under de två föregående verksamhetsåren. Återbetalningen sker i en post per medlem.

Beredningens bedömning är att likviditeten klarar en utbetalning på 5 mkr utan att påverkas negativt om det egna kapitalet ej understiger 20 mkr.

Beslut om eventuell återbetalning sker årligen efter att direktionen antagit årsbokslutet. En eventuell återbetalning sker från det egna kapitalet och belastar ej resultatet. Återbetalningsnivån baseras på föregående två års inköp av tolktjänster av respektive medlem.

Beslutsunderlag

TU Återbetalning av eget kapital

Paragrafen skickas till

Medlemmarna
Revisorerna
Ekonomitjänst

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Markus Larsson

Tjänsteskrivelse
2023-07-05
DNR KS 2023/190

Sammanträdesplan 2024, årshjul

Sammanfattning

För en effektiv ärendeprocess har förslag på sammanträdesplan för 2024 tagits fram. En gemensam sammanträdesplan för kommunfullmäktige, kommunstyrelse och nämnder gör att förvaltning och politik på ett överskådligt sätt kan planera verksamheten och de kommunala beslutsprocesserna och därmed optimera ärendeflödet i organisationen.

Hänsyn har, så långt det varit möjligt, tagits till regionfullmäktiges sammanträdesdagar för 2024 och kommunstyrelsen och kommunfullmäktiges sammanträden är i planen förlagda på datum då regionfullmäktige inte har ordinarie sammanträde. Sammanträdestiderna har tagit hänsyn till budgetprocessen och är avstämd med ekonomichef. Vidare har datumen för internkontroll stämts av mot policyn för internkontroll.

Efter samråd med kommunfullmäktiges ordförande är kommunfullmäktiges sammanträdesdagar 2024 i stor utsträckning förlagda till tisdagar. Två sammanträden – 19/2 och 9/9 – är dock förlagda till måndagar. Sammanträdestid för kommunfullmäktige är klockan 18.00. Efter samråd med kommunstyrelsens ordförande är sammanträdesdagarna för kommunstyrelsen förlagda till torsdagar. Det nybildade kultur- och fritidsutskottet sammanträder på måndagar klockan 14.00. Övriga facknämnder sammanträder på de veckodagar och tider som de gjorde under 2023.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-07-05
Kommunstyrelsens sammanträden 2024 daterad 2023-07-05
Sammanträdesplan 2024, årshjul
Regionfullmäktige Västra Götalandsregionen § 135/2023-06-12

Förslag till beslut

Förslag till kommunstyrelsen:

1. Kommunstyrelsens sammanträden 2024 och sammanträdesplanen för 2024 fastställs.

Förslag till kommunfullmäktige och nämnder:

1. Nämnderna uppmanas att fastställa sammanträdestiderna för 2024.
2. Kommunfullmäktige föreslås anta sammanträdesplanen 2024.

Markus Larsson
Nämndsamordnare

Expedieras till: Kommunfullmäktige, samtliga nämnder

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Markus Larsson

Tjänsteskrivelse
2023-07-05
DNR KS 2023/190

Juridisk bedömning

Enligt 11 kapitlet 10-11 §§ kommunallagen (SFS 2017:725) ska budgeten i kommunfullmäktige fastställas före november månads utgång. Enbart om det finns särskilda skäl för att budgeten inte kan fastställas före november månads utgång ska den fastställas före december månads utgång. Kommunfullmäktige ska oavsett fastställa skattesatsen i november månad.

HERRLJUNGA KOMMUN

2023-07-04

Kommunstyrelsens sammanträden 2024

Presidieberedning (enkel)	Presidieberedning (skarp)	Kallelse	Sammanträde
11 jan	18 jan (Ägardialoger em.)	25 jan	1 feb
15 feb (Verksamhetsdialoger em.)	22 feb	29 feb	7 mar
14 mar	21 mar	28 mar	4 apr
11 apr	18 apr	25 apr	2 maj
8 maj	16 maj (Verksamhetsdialoger em.)	23 maj	30 maj
13 juni	8 aug	15 aug	22 aug
--	29 aug	5 sep	12 sep
19 sep (Ägardialoger em.)	26 sep (Verksamhetsdialoger em.)	3 okt	10 okt
17 okt	24 okt	31 okt	7 nov
--	14 nov (Verksamhetsdialoger em.)	21 nov	28 nov

Ärende 5

Datum	Aktuellt	Kommunfullmäktige	Kommunstyrelsen	Kultur- och fritidsutskottet	Bildningsnämnden	Socialnämnden	Socialnämndens myndighetsutskott	Samhällsbyggnadsnämnden	Internservicenämnden	Servicenämnd IT/Växel/Telefoni	Servicenänd Ekonomi/Personal	Valnämnd	Valberedning	Lokala pensionärsrådet	Lokala funktionshinderrådet	KLG	Budgetprocess	Internkontrollprocess	Systematiskt arbetsmiljöarbete	Löneprocess
	Sammanträdesdag/tid	tisdag/måndag 18.00	torsdag 08.30	måndag 14.00	måndag 15.00	tisdag 13.15	tisdag	onsdag 15.30	torsdag 13.00	tisdag/onsdag	tisdag/onsdag	*Preliminära tider		Onsdag 13.00	Onsdag 13.00	tisdag 13-17				
29-dec-23																				
30-dec-23																				
31-dec-23	Nyårsafton																			
01-jan-24																				
02-jan-24																				
03-jan-24																				
04-jan-24																				
05-jan-24																				
08-jan-24																				
09-jan-24							Kallelse									KLG				
10-jan-24																				
11-jan-24			Enkel presidieberedning																	
12-jan-24																				
15-jan-24																				
16-jan-24							Sammanträde													
17-jan-24																				
18-jan-24			Skarp presidieberedning fm. Ägardialoger em.																	
19-jan-24																				
22-jan-24																				
23-jan-24							Kallelse					Kallelse*				KLG				
24-jan-24																				
25-jan-24			Kallelse																	
26-jan-24																				
29-jan-24					Presidieberedning															
30-jan-24		Ev. sammanträde (extra)				Presidieberedning	Sammanträde					Sammanträde*								
31-jan-24								Presidieberedning		Presidieberedning	Presidieberedning									
01-feb-24			Sammanträde						Presidieberedning								Bokslut 2023 KS			
02-feb-24																				
05-feb-24				Presidieberedning	Kallelse															
06-feb-24						Kallelse	Kallelse									KLG				
07-feb-24		Presidieberedning						Kallelse		Kallelse	Kallelse									
08-feb-24									Kallelse											
09-feb-24																				
12-feb-24				Kallelse	Sammanträde												Bokslut 2023 BN			
13-feb-24		Kallelse/kungörelse				Sammanträde	Sammanträde										Bokslut 2023 SN			
14-feb-24								Sammanträde						Kallelse			Bokslut 2023 SBN			
15-feb-24			Enkel presidieberedning fm Verksamhetsdialoger em.						Sammanträde								Bokslut 2023 IN			
16-feb-24																				
19-feb-24		Sammanträde		Sammanträde																
20-feb-24							Kallelse					Kallelse*				KLG				
21-feb-24															Kallelse					
22-feb-24			Skarp presidieberedning																	
23-feb-24																				
26-feb-24					Presidieberedning															
27-feb-24						Presidieberedning	Sammanträde					Sammanträde*								
28-feb-24								Presidieberedning		Presidieberedning	Presidieberedning			Sammanträde						
29-feb-24			Kallelse						Presidieberedning											
01-mar-24																				
04-mar-24				Presidieberedning	Kallelse															
05-mar-24						Kallelse	Kallelse									KLG				
06-mar-24								Kallelse		Kallelse	Kallelse				Sammanträde					
07-mar-24			Sammanträde						Kallelse								Åskanden 2025 KS, månadsuppföljning KS	KS uppföljning internkontroll		
08-mar-24																				
11-mar-24				Kallelse	Sammanträde												Åskanden 2025 BN, månadsuppföljning februari BN	BN uppföljning internkontroll		
12-mar-24						Sammanträde	Sammanträde										Åskanden 2025 SN, månadsuppföljning februari SN	SN uppföljning internkontroll		
13-mar-24		Presidieberedning						Sammanträde		Sammanträde	Sammanträde						Åskanden 2025 SBN, månadsuppföljning februari SBN	SBN uppföljning internkontroll		
14-mar-24			Enkel presidieberedning						Sammanträde								Åskanden 2025 IN, månadsuppföljning februari IN	IN uppföljning internkontroll		
15-mar-24																				
18-mar-24				Sammanträde																
19-mar-24		Kallelse/Kungörelse					Kallelse					Kallelse*				KLG				
20-mar-24																				
21-mar-24			Skarp presidieberedning															Deadline nämndsbeslut uppföljning internkontroll		
22-mar-24																				
25-mar-24					Presidieberedning															
26-mar-24		Sammanträde				Presidieberedning	Sammanträde					Sammanträde*								
27-mar-24								Presidieberedning												
28-mar-24	Skärtorsdag		Kallelse		Kallelse				Presidieberedning											
29-mar-24	Långfredag																			
01-apr-24	Annandag påsk																			
02-apr-24				Presidieberedning		Kallelse	Kallelse									KLG	BUDGETDAG 1			
03-apr-24								Kallelse												

Ärende 5

04-apr-24			Sammanträde						Kallelse							Årsbokslut kommun + koncern 2023 i KS	Internkontroll Herrljunga kommun	
05-apr-24																		
08-apr-24				Kallelse	Sammanträde													
09-apr-24						Sammanträde	Sammanträde			Presidieberedning	Presidieberedning							
10-apr-24		Presidieberedning						Sammanträde										
11-apr-24			Enkel presidieberedning						Sammanträde									
12-apr-24																		
15-apr-24		Kallelse/kungörelse		Sammanträde														
16-apr-24										Kallelse	Kallelse	Kallelse*						
17-apr-24															KLG			
18-apr-24			Skarp presidieberedning															
19-apr-24																		
22-apr-24																		
23-apr-24		Sammanträde										Sammanträde*				Årsbokslut kommun + koncern 2023 i KF		
24-apr-24																		
25-apr-24			Kallelse															
26-apr-24																		
29-apr-24					Presidieberedning													
30-apr-24						Presidieberedning	Sammanträde			Presidieberedning	Presidieberedning				KLG			
01-maj-24	Första maj																	
02-maj-24			Sammanträde					Presidieberedning*	Presidieberedning									
03-maj-24																BUDGETDAG 2		
06-maj-24				Presidieberedning	Kallelse													
07-maj-24						Kallelse	Kallelse			Kallelse	Kallelse	Kallelse*						
08-maj-24		Presidieberedning	Enkel presidieberedning					Kallelse	Kallelse					Kallelse				
09-maj-24	Kristi himmelsfärdsdag																	
10-maj-24																		
13-maj-24				Kallelse	Sammanträde											Tertialuppföljning T1 BN		
14-maj-24		Kallelse/Kungörelse				Sammanträde	Sammanträde			Sammanträde	Sammanträde	Sammanträde*				Tertialuppföljning T1 SN		
15-maj-24								Sammanträde						Kallelse		Tertialuppföljning T1 SBN		
16-maj-24			Skarp presidieberedning fm. Verksamhetsdialoger em.						Sammanträde							Tertialuppföljning T1 IN		
17-maj-24																		
20-maj-24				Sammanträde														
21-maj-24		Sammanträde					Kallelse								KLG			
22-maj-24														Sammanträde				
23-maj-24			Kallelse															
24-maj-24																		
27-maj-24					Presidieberedning													
28-maj-24						Presidieberedning	Sammanträde											
29-maj-24								Presidieberedning				Sammanträde*		Sammanträde				
30-maj-24			Sammanträde						Presidieberedning							Budget 2025 i KS, Tertial uppföljning T1		
31-maj-24																		
03-jun-24				Presidieberedning	Kallelse													
04-jun-24						Kallelse	Kallelse								KLG			
05-jun-24								Kallelse										
06-jun-24	Sveriges nationaldag								Kallelse									
07-jun-24																		
10-jun-24				Kallelse	Sammanträde													
11-jun-24		Presidieberedning				Sammanträde	Sammanträde											
12-jun-24								Sammanträde										
13-jun-24			Enkel presidieberedning						Sammanträde									
14-jun-24																		
17-jun-24				Sammanträde														
18-jun-24		Kallelse/kungörelse					Kallelse								KLG			
19-jun-24																		
20-jun-24																		
21-jun-24	Midsommarafton																	
24-jun-24																		
25-jun-24		Sammanträde					Sammanträde									Budget 2025 i KF		
26-jun-24																		
27-jun-24		Reservsammanträde																
28-jun-24																		
01-jul-24																		
02-jul-24																		
03-jul-24																		
04-jul-24																		
05-jul-24																		
08-jul-24																		
09-jul-24																		
10-jul-24																		
11-jul-24																		
12-jul-24																		
15-jul-24																		

Ärende 5

16-jul-24																		
17-jul-24																		
18-jul-24																		
19-jul-24																		
22-jul-24																		
23-jul-24							Kallelse											
24-jul-24																		
25-jul-24																		
26-jul-24																		
29-jul-24																		
30-jul-24							Sammanträde											
31-jul-24																		
01-aug-24																		
02-aug-24																		
05-aug-24																		
06-aug-24																		
07-aug-24																		
08-aug-24			Skarp presidieberedning															
09-aug-24																		
12-aug-24																		
13-aug-24																		
14-aug-24							Kallelse											
15-aug-24			Kallelse															
16-aug-24																		
19-aug-24																		
20-aug-24							Sammanträde									KLG		
21-aug-24														Kallelse				
22-aug-24			Sammanträde														Månadsuppföljning juli KS	
23-aug-24																		
26-aug-24																		
27-aug-24							Kallelse											
28-aug-24		Presidieberedning													Kallelse			
29-aug-24			Skarp presidieberedning															
30-aug-24																		
02-sep-24					Presidieberedning													
03-sep-24		Kallelse/kungörelse				Presidieberedning	Sammanträde									KLG		
04-sep-24								Presidieberedning		Presidieberedning	Presidieberedning			Sammanträde				
05-sep-24			Kallelse						Presidieberedning									
06-sep-24																		
09-sep-24		Sammanträde		Presidieberedning	Kallelse													
10-sep-24						Kallelse	Kallelse											
11-sep-24								Kallelse		Kallelse	Kallelse				Sammanträde			
12-sep-24			Sammanträde						Kallelse								Delårsbokslut KS	
13-sep-24																		
16-sep-24				Kallelse	Sammanträde												Månadsuppföljning juli & delårsbokslut BN	
17-sep-24						Sammanträde	Sammanträde										Månadsuppföljning juli & delårsbokslut SN	
18-sep-24		Ev. Presidieberedning						Sammanträde		Sammanträde	Sammanträde						Månadsuppföljning juli & delårsbokslut SBN	
19-sep-24			Enkel presidieberedning fm. Ägardialoger em.						Sammanträde								Månadsuppföljning juli & delårsbokslut IN	
20-sep-24																		
23-sep-24				Sammanträde														
24-sep-24		Ev. Kallelse/kungörelse					Kallelse									KLG		
25-sep-24																		
26-sep-24			Skarp presidieberedning fm verksamhetsdialoger em.															
27-sep-24																		
30-sep-24					Presidieberedning													
01-okt-24		Ev. Sammanträde				Presidieberedning	Sammanträde											
02-okt-24								Presidieberedning										
03-okt-24			Kallelse						Presidieberedning									
04-okt-24																		
07-okt-24				Presidieberedning	Kallelse													
08-okt-24						Kallelse	Kallelse									KLG		
09-okt-24								Kallelse										
10-okt-24			Sammanträde						Kallelse								Delårsbokslut kommun + koncern i KS	
11-okt-24																		
14-okt-24				Kallelse	Sammanträde												BN fastställer verksamhetsplanering/budget 2025	
15-okt-24						Sammanträde	Sammanträde										SN fastställer verksamhetsplanering/budget 2025	
16-okt-24		Presidieberedning						Sammanträde									SBN fastställer verksamhetsplanering/budget 2025	
17-okt-24			Enkel presidieberedning						Sammanträde								IN fastställer verksamhetsplanering/budget 2025	
18-okt-24																		
21-okt-24				Sammanträde														
22-okt-24		Kallelse/Kungörelse					Kallelse									KLG		
23-okt-24																		
24-okt-24			Skarp presidieberedning														Deadline nämndsbeslut verksamhetsplanering/budget 2025 till KS	

Ärende 5

25-okt-24					Presidieberedning													
28-okt-24																		
29-okt-24		Sammanträde				Presidieberedning	Sammanträde			Presidieberedning	Presidieberedning					Delårsbokslut kommun + koncern i KF		
30-okt-24								Presidieberedning										
31-okt-24			Kallelse						Presidieberedning									
01-nov-24																		
04-nov-24				Presidieberedning	Kallelse													
05-nov-24						Kallelse	Kallelse			Kallelse	Kallelse				KLG			
06-nov-24								Kallelse					Kallelse					
07-nov-24			Sammanträde						Kallelse							Budget och mål 2025 beslutas i KS, månadsuppföljning oktober		
08-nov-24																		
11-nov-24				Kallelse	Sammanträde											Månadsuppföljning oktober BN	BN fastställer plan för internkontroll 2025	
12-nov-24						Sammanträde	Sammanträde			Sammanträde	Sammanträde					Månadsuppföljning oktober SN	SN fastställer plan för internkontroll 2025	
13-nov-24		Presidieberedning						Sammanträde						Kallelse		Månadsuppföljning oktober SBN	SB fastställer plan för internkontroll 2025	
14-nov-24			Skarp presidieberedning fm. Verksamhetsdialoger em.						Sammanträde							Månadsuppföljning oktober IN	IN fastställer plan för internkontroll 2025	
15-nov-24																		
18-nov-24				Sammanträde	Presidieberedning													
19-nov-24		Kallelse/kungörelse				Presidieberedning									KLG			
20-nov-24								Presidieberedning					Sammanträde					
21-nov-24			Kallelse						Presidieberedning								Deadline nämndbeslut internkontrollplan 2025	
22-nov-24																		
25-nov-24				Kallelse														
26-nov-24		Sammanträde				Kallelse	Kallelse								KLG	Budget och verksamhetsplan 2025 beslutas i KF		
27-nov-24		Presidieberedning						Kallelse						Sammanträde				
28-nov-24		Reservsammanträde	Sammanträde						Kallelse								KS fastställer egen IK-plan + nämndernas planer för	
29-nov-24																		
02-dec-24				Presideberedning	Sammanträde													
03-dec-24		Kallelse/kungörelse				Sammanträde	Sammanträde											
04-dec-24								Sammanträde										
05-dec-24									Sammanträde									
06-dec-24																		
09-dec-24				Kallelse														
10-dec-24		Sammanträde			Kallelse													
11-dec-24																		
12-dec-24																		
13-dec-24																		
16-dec-24				Sammanträde														
17-dec-24							Sammanträde								KLG			
18-dec-24																		
19-dec-24																		
20-dec-24																		
23-dec-24																		
24-dec-24	**Julafton**																	
25-dec-24	**Juldagen**																	
26-dec-24	**Annandag jul**																	
27-dec-24																		

SN § 87 DNR SN 2023/78

Revidering socialnämndens reglemente

Sammanfattning
Socialnämndens reglemente fastställdes senast 2019 (KF § 79/2019-05-14). Sedan dess har det skett förändringar som medför att reglementet behöver uppdateras. Förslaget innebär även viss omstrukturering för att texten ska bli lättare att läsa.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-05-26
Förslag på reviderat reglemente för socialnämnden

Förslag till beslut
- Socialnämnden föreslår till kommunfullmäktige att socialnämndens reglemente fastställs enligt bifogat förslag.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Socialnämndens förslag till Kommunfullmäktige
1. Socialnämndens reglemente fastställs enligt bifogat förslag.

Expedieras till: Kommunstyrelsen
För kännedom till:

DIARIENUMMER:	~~KS 137/2018~~
FASTSTÄLLD:	KF § 145/2015-09-08
VERSION:	~~5~~ 6
SENAST REVIDERAD:	~~KF § 110/2018-09-04~~
GILTIG TILL:	Tillsvidare
DOKUMENTANSVAR:	Kommunstyrelsen

Reglemente

Reglementsbestämmelser för socialnämnden, Herrljunga kommun

Dokumentet gäller för socialnämnden

HERRLJUNGA KOMMUN

Inriktning

Kommunfullmäktige har fastställt vision och mål ~~övergripande mål och inriktningsmål~~ för styrelse, bolag, stiftelse och samtliga nämnder i Herrljunga kommun.

Herrljunga ska vara en blomstrande kommun där invånare och företag väljer att bo, leva, trivas, verka och framför allt växa. Ett Herrljunga med växtkraft.

Detta uppnås genom att Herrljunga kommun ska vara:

- En hållbar och inkluderande kommun.
- En välkomnande och attraktiv kommun.
- En utvecklande kommun.

~~Herrljunga kommuns vision är: **VÅGA-VILJA-VÄXA**.~~

~~Kommunens övergripande strategiska mål är det ska finnas 10 000 invånare i kommunen år 2020.~~

~~Herrljunga kommun har antagit följande inriktningsmål:~~

~~Herrljunga kommun~~
~~- är en kommun där det är gott att leva!~~
~~- är en långsiktigt hållbar kommun!~~
~~- har en tydlig och välkomnande VI-känsla!~~
~~- har ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv!~~
~~- har en välskött kommunal ekonomi!~~
~~- arbetar i enlighet med det personalpolitiska programmet~~

Den kommunala verksamheten utgör en gemensam organisation för medborgarna och ska vara behjälpliga för dem som bor och verkar i vår kommun. Detta förutsätter att en god samverkan sker såväl mellan nämnder som mellan förvaltningar. Denna inställning skall genomsyra all verksamhet.

Inledande bestämmelser

Kommunfullmäktige fastställer reglemente för kommunstyrelse och nämnder.

Kommunstyrelsens reglemente avseende övergripande styr- och ledningsfunktioner gäller för samtliga nämnder.

I kommunstyrelsens ansvar ingår övergripande ansvar, strategiskt ansvar och fastställda funktionsansvar.

Kommunstyrelsens roll ska i första hand utgöra de övergripande ansvarsområdena och strategiskt planerings- och uppföljningsansvar.

Gemensamt antaget grundreglemente för nämnderna, gäller lika för samtliga nämnder.

Respektive facknämnd har därtill särskilt reglemente avseende verksamhetsansvaret.

Socialnämnden har att i samverkan med övriga nämnder och kommunala bolag, medverka i den fysiska-, sociala-, miljö- och folkhälsomässiga samhällsplaneringen.

Socialnämnden har att i samverkan med andra huvudmän, organisationer och föreningar med flera inom verksamhetsansvaret, medverka till att kultur- och fritidsaktiviteter för barn, ungdomar och äldre utvecklas.

Socialnämnden och bildningsnämnden har ett gemensamt ansvar för att samordna insatser som rör barn

och ungdom.

Krisledningsnämnd kan vid särskild händelse fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområdet och då komma att fatta beslut inom socialnämndens verksamhet.

~~Krisledningsnämnd kan vid särskild händelse aktivera krisledningsplan och då komma att fatta beslut inom nämnds verksamhetsområde.~~

Reglementets roll

1 § Reglementets roll

Utöver vad som föreskrivs om övriga nämnder i kommunallagen och dels föreskrivs i speciallagstiftning, i reglemente för kommunstyrelse och berörda nämnder samt gemensamt reglemente för nämnder, gäller bestämmelserna i detta reglemente.

Om ett reglemente eller särskilt kommunfullmäktigebeslut innehåller någon bestämmelse som avviker från detta reglemente gäller den bestämmelsen.

Nämnden skall inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt, föreskrifter i lag eller förordning samt bestämmelser i detta reglemente.

Nämndens ansvar omfattar inte sådan verksamhet, som inom i detta reglemente angivna verksamhetsområde, särskilt ålagts annan.

Socialnämndens ansvarsområden

2 § Socialnämndens ansvarsområden

Socialnämnden har till uppgift att fullgöra kommunens uppgifter inom socialtjänsten. Socialnämnden skall säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har beslutat om samt utifrån gällande lagstiftning, förordningar och föreskrifter. De viktigaste lagstiftningarna är:

- Socialtjänstlagen (SoL)
- Förvaltningslagen (FL)
- Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga, (LVU)
- Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)
- Hälso- och sjukvårdslagen (HSL)
- Patientsäkerhetslagen (PSL)
- Offentlighets- och sekretesslagen (OSL)
- Föräldrabalken (FB)
- Färdtjänstlagen
- Lagen om riksfärdtjänst
- Alkohollagen
- Lag om tobaksfria nikotinprodukter (LTN)

- Lagen om nikotinfria produkter (LNT)
- Lagen om tobak och liknande produkter (LTLP)
- Lag om handel med vissa receptfria läkemedel

Socialtjänsten omfattar myndighetsutövning och verkställighet inom;

- Äldreomsorg
- Personer med funktionsnedsättning
- Individ- och familjeomsorg

Socialnämnden skall också arbeta förebyggande, ha medborgardialoger och delta i samhällsplaneringen. Socialnämnden ansvarar även för kommunens krisstöd tidigare kallat POSOM-psykiskt och socialt omhändertagande.

Socialtjänsten skall med hänsyn till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och gruppers egna resurser.
Verksamheten skall bygga på frivillighet och respekt för människors självbestämmanderätt och integritet.

~~Socialnämnden ansvarar för alla så kallade riktade insatser.~~

~~Med riktade insatser menas att ge stöd och service till personer, som är i behov av hjälp för att uppnå skälig levnadsnivå och få ett så självständigt liv som möjligt.~~

~~Nämnden ansvarar för äldrefrågor, stöd till personer med funktionsnedsättning, försörjningsstöd, stöd till enskilda och familjer, missbruksfrågor, ungdomsmottagning, ensamkommande barn, flyktingmottagande och kommunens arbetslöshetsåtgärder.~~

~~Socialnämnden fullgör kommunens uppgifter inom~~

- ~~socialtjänstlagen (SoL)~~
- ~~lagen om vård av missbrukare (LVM)~~
- ~~lagen om vård av unga (LVU)~~
- ~~föräldrabalken (Fb)~~
- ~~lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)~~
- ~~familjerådgivning~~
- ~~flyktingverksamheten och ensamkommande barn~~
- ~~arbets- och sysselsättningsbefrämjande åtgärder~~
- ~~alkohollagen~~
- ~~tobakslagen(tillsyn av offentliga miljöer åligger Bygg- och Miljönämnden)~~
- ~~socialförsäkringsbalken~~
- ~~budget- och skuldsaneringsrådgivning~~
- ~~kontrollen av försäljning av receptfria läkemedel enligt 20 § lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel~~
- ~~kontrollen av försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare enligt lag (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare.~~

- ~~ärenden enligt lagen (2018:2088) om tobak och likande produkter. Dock inte tillsyn av rökfria offentliga miljöer (delegerat till bygg- och miljönämnden)~~

~~Socialnämnden ansvarar för kommunens hälso- och sjukvård enligt~~

- ~~hälso- och sjukvårdslagen (HSL)~~
- ~~patientsäkerhetslagen~~
- ~~lagen om kommunens betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård~~

~~Socialnämnden ansvarar för POSOM – psykiskt och socialt omhändertagande. Socialnämnden ansvarar för Lokala pensionärs och funktionshinderrådet.~~

~~Kommunens ansvar inom Tobakslagen ligger under socialnämndens ansvar.~~

~~Kommunens ansvar inom Tobakslagen avseende tillsyn av rökfria miljöer i offentliga lokaler, åligger bygg- och miljönämnden.~~

3 § Socialnämndens myndighetsutskott

Inom socialnämnd ska finnas ett utskott, tillika myndighetsutskott.

För socialnämndens myndighetsutskott gäller;

a) Utskottet ska bestå av fem ledamöter och fem ersättare från socialnämnden, inkl. ordförande och vice ordförande.
b) Nämndens ordförande och viceordförande är tillika ordförande och vice ordförande i utskottet.
c) Ersättare ska kallas in till tjänstgöring i den av nämnden vid valet fastställda ordningen. Avgår en ledamot eller ersättare i utskottet, vilken inte utsetts vid proportionellt val, ska fyllnadsval snarast förrättas.
d) Utskottet sammanträder på dag och tid som nämnd beslutar. Utskottet ska även sammanträda när ordförande anser att det behövs eller när minst tre ledamöter begär det
e) Utskottet får handlägga ärenden bara när mer än hälften av ledamöterna är närvarande.
f) Ordförande bereder med förvaltningschefen de ärenden vilka ska behandlas i utskottet.
g) Utskottets protokoll ska justeras av ordförande och ledamot som utses på mötet.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Moa Andersson

Tjänsteskrivelse
2023-08-16
DNR KS 2023/269 101

Revidering av kommunstyrelsens reglemente

Sammanfattning

Enligt nuvarande bestämmelse i kommunstyrelsens reglemente tillåts ersättare i utskott endast närvara vid utskottets sammanträde då ordinarie ledamot är förhindrad att tjänstgöra. Kultur- och fritidsutskottet föreslår därför genom § 16/2023-06-21 att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att ändra kommunstyrelsens reglemente så att även icke tjänstgörande ersättare tillåts närvara vid utskottets sammanträden. Förvaltningen har tagit fram ett förslag på ändring i § 40 i form av att även icke tjänstgörande ersättare tillåts närvara vid utskottets sammanträden dock utan arvode enligt förslag från kommunstyrelsens presidie. Ändringar är rödmarkerade i förslag till reviderat reglemente.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-08-16
Förslag på reviderat reglemente för kommunstyrelsen
Kultur- och fritidsutskottet § 16/2023-06-21

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att reglemente för kommunstyrelsen antas.

Moa Andersson
Nämndsamordnare

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom till: Kultur- och fritidsutskottet

Ärende 7

DIARIENUMMER:	KS 2023/269
FASTSTÄLLD:	KF § x/2023-09-11
VERSION:	--
SENAST REVIDERAD:	--
GILTIG TILL:	Tillsvidare
DOKUMENTANSVAR:	Kommunstyrelsen

Reglemente

Reglementsbestämmelser för kommunstyrelsen Herrljunga kommun

Dokumentet gäller för kommunstyrelse och berörda nämnder avseende kommunstyrelsens övergripande ansvar.

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

Innehåll 1
Reglementets roll 3
1 § Reglementets roll 3
Kommunstyrelsens övergripande uppgifter 3
2 § Ledningsfunktionen, roll och ansvar 3
3 § Styrsystem 4
Ekonomisk förvaltning 4
4 § God ekonomisk hushållning och ekonomisk förvaltning 4
5 § Delegering från kommunfullmäktige 5
Personalpolitik 5
6 § Övergripande förvaltningsorganisation 5
7 § Personalpolitik 5
8 § Arbetsmiljö 6
Övergripande strategiskt funktionsansvar 6
9 § Övergripande administration/förvaltningsorganisation/diarieföring 6
10 § Arkivmyndighet 6
11 § Personuppgiftsansvarig 6
12 § Kommunens anslagstavla 7
13 § Styrdokument och kommunfullmäktiges handlingar 7
14 § Kommunens heraldiska vapen 7
15 § Lagen om kameraövervakning 7
16 § Delegering från kommunfullmäktige - Avge yttrande 7
17 § Föra talan i mål och ärenden 7
18 § Delegeringsordning 7
19 § Underteckna handlingar 7
20 § Diarieföring 7
21 § Folkhälsa 7
22 § Säkerhetsansvar och säkerhetssamordning 7
23 § Översiktlig samhällsplanering 8
24 § Näringsliv och sysselsättning 8
25 § Information och kommunikation 8
26 § Avtal avseende flyktingmottagning 8
27 § Bostäder och verksamhetslokaler 8
28 § Kultur- och fritidsverksamhet 8

29 § Räddningstjänst 9
Uppgifter enligt speciallagstiftning och övrigt 9
30 § Uppgifter enligt speciallagstiftning och övrigt 9
Kommunstyrelsens arbetsformer 10
31 § Styrelsens sammansättning 10
32 § Mandattid för ledamöter och ersättare 10
33 § Ordförande, och 1:a vice ordförande och 2:a vice ordförande 10
34 § Kommunalråd och oppositionsråd 10
35 § Ersättarnas tjänstgöring 10
36 § Ersättares tjänstgöring vid jävförhinder 11
37 § Inkallande av ersättare 11
38 § Ersättare för ordföranden 11
39 § Utskott 11
40 § Ersättares tjänstgöring i utskott 11
41 § Tid för utskottsmöten 11
Sammanträden 12
42 § Tidpunkt 12
43 § Kallelse 12
44 § Yttranderätt 12
45 § Justering av protokoll 12
46 § Reservation 12
47 § Delgivning 12
48 § Närvarorätt 12
Administrativa organ 13
49 § Beredning av ärenden 13
50 § Arbetsplanering 13

Reglementets roll

1 § Reglementets roll

Utöver vad som är föreskrivet i för styrelse och varje nämnd särskilt fastställt reglemente gäller i detta reglemente meddelade allmänna föreskrifter för kommunens nämnder.

Om ett reglemente eller särskilt kommunfullmäktigebeslut innehåller någon bestämmelse som avviker från detta reglemente gäller den bestämmelsen.

Krisledningsnämnd kan vid särskild händelse aktivera krisledningsplan och därvid komma att fatta beslut inom nämnds verksamhetsområde.

I kommunstyrelsens ansvar ingår övergripande ansvar, strategiskt ansvar och fastställda funktionsansvar. Kommunstyrelsens roll ska i första hand utgöra de övergripande ansvarsområdena och strategiskt planerings- och uppföljningsansvar.

Kommunstyrelsens övergripande uppgifter

2 § Ledningsfunktionen, roll och ansvar

Kommunstyrelsen har det totala ledningsansvaret i enlighet med kommunallagen och ett tydligt övergripande ansvar avseende styrning, ledning, uppföljning och kontroll vari ingår kommunstyrelsens uppsiktsplikt över bolag och nämnder.

Kommunstyrelsen ska:

- Ansvara för att nationella mål, lagar och förordningar följs.
- Utifrån detta reglemente, styra, leda och följa upp nämndernas och bolagens verksamheter och däri utöva sin uppsiktsplikt över nämnder och bolag.
- Ansvara för samordning och dialogmöten med nämndpresidier, förvaltningschefer och bolagsledning.
- Utöva en tydlig uppsiktsplikt med ansvar för att fastställd vision, mål och riktlinjer följs
- Ansvara för den totala planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi och att ekonomistyrningsprinciperna efterlevs.
- I samverkan med övriga nämnder och kommunala bolag samordna den fysiska, sociala, miljö- och folkhälsoinriktade samhällsplaneringen.
- Ta initiativ i frågor avseende kommunens förvaltningsorganisation.
- Tillvarata kommunens intressen vid bolags- och föreningsstämmor och andra likartade sammanträden i de bolag/företag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i.
- Utse en direktör som ska ha den ledande ställningen bland de anställda och vara chef för den förvaltningen som finns under styrelsen. Styrelsen ska i en instruktion fastställa hur direktören ska leda förvaltningen under styrelsen. Instruktionen ska även fastställa direktörens övriga uppgifter.

3 § Styrsystem

I kommunstyrelsens ledningsansvar ingår att utveckla de system och metoder som ändamålet kräver. Exempel på sådana system och metoder är;

- Styrsystem för ekonomiansvar
- Styrsystem för personalansvar
- Uppföljning- och utvärderingssystem
- Informations- och Kommunikationssystem

Ekonomisk förvaltning

4 § God ekonomisk hushållning och ekonomisk förvaltning

Kommunstyrelsen ska tillse att verksamheterna i kommunen bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige fastställt och de föreskrifter som finns i lagar och förordning samt bestämmelser i enlighet med reglementen.

Kommunstyrelsen ska regelmässigt rapportera till kommunfullmäktige hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens finansförvaltning och att följa av kommunfullmäktige beslutade föreskrifter för detta.

Herrljunga kommun ska tillämpa god ekonomisk hushållning. Styrelse och nämnder ansvarar därvid särskilt för att;

- Styrelse/nämnd ska följa av kommunfullmäktige fastställda mål och riktlinjer för sin verksamhet.
- Styrelsens/nämnds verksamhet ska bedrivas inom tilldelade ekonomiska resurser.
- Styrelsen/nämnd ska tillse att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.
- Styrelse/nämnd skall följa de administrativa råd och föreskrifter för kommunens olika verksamheter som beslutas av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen.
- Styrelse/nämnd ska följa av kommunfullmäktige fastställda ekonomistyrningsprinciper

Medelsförvaltningen omfattar placering och upplåning av medel. I uppgiften ingår också att bevaka att kommunens inkomster inflyter och betalningar görs i tid samt vidta de åtgärder som behövs för indrivning av förfallna fordringar.

Kommunstyrelsen ansvarar för att kommunen ska leva upp till målsättningen "God ekonomisk hushållning", löpande utveckla ekonomiprocesserna, ge stöd till politiken och verksamheterna inom funktionsansvaret ekonomi.

Kommunstyrelsen ansvarar vidare för ekonomisk förvaltning, vari det bland annat ingår

- Övergripande ansvar för kommunens fasta och lösa egendom.

- Ansvar för att kommunens behov av försäkringsskydd är tillgodosett.
- Ansvar för att handhavande av egen donationsförvaltning samt efter samtycke från annan nämnd placera sådana medel som ingår i donation som förvaltas av annan nämnd.

5 § Delegering från kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige delegerar särskilt följande ansvar att besluta i;

- Vid behov ta upp lån inom den beloppsram och efter de ekonomistyrningsprinciper som kommunfullmäktige fastställt med därtill hörande beaktande av säkerheter, vilket kommunfullmäktige angivit
- I sådana mål och ärenden där det ankommer på kommunstyrelsen att
  - föra kommunens talan
  - på kommunens vägnar träffa överenskommelse om betalning av fordran
  - anta ackord/ingå förlikning
  - sluta annat avtal om inte annat följer av lag eller författning eller av kommunfullmäktiges beslut

Delegeringsbeslut ska anmälas till kommunfullmäktige.

Personalpolitik

6 § Övergripande förvaltningsorganisation

Inom personalansvaret gäller bland annat;

- Kommundirektören är direkt underställd kommunstyrelsen
- Kommundirektören är chef för kommunens förvaltningschefer
- Kommundirektören anställer förvaltningschefer efter samråd med kommunstyrelsens presidium och respektive nämnds presidium

7 § Personalpolitik

Kommunstyrelsen ska handa frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare och har därvid bl. a. att;

- Med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal reglera frågor rörande förhållandet mellan kommunstyrelsen som arbetsgivare och kommunens arbetstagare
- Förhandla på kommunens vägnar enligt gällande lagstiftning om förhandlingsrätt utom vad gäller 11–14 och 38 paragrafen om medbestämmande i arbetslivet inom andra nämnders verksamhetsområden
- Besluta om stridsåtgärd

- Avgöra principiella frågor om tolkning och tillämpning av lag, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare
- Lämna uppdrag som avses i lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter.
- Ansvara för att utarbeta strategiska mål och policydokument för personalfrågor
- Bereda övergripande organisatoriska ärenden
- Utgöra pensionsmyndighet och besluta i ärenden avseende pension- och försäkringsavtal
- Besluta avseende förflyttning och omplacering av personal mellan olika nämnders ansvarsområden
- Utgöra anställningsmyndighet för personal inom kommunledningsförvaltningen

Nämnd är ansvarig för all personal inom nämndansvaret med undantag av ansvar, vilka ålagts kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen ansvarar för inrättandet och lönesättandet av befattningar inom beviljade anslag och kommunstyrelsens ansvarsområde.

Personalbudget och personalekonomiskt bokslut ska upprättas årligen.

8 § Arbetsmiljö
Styrelse/ nämnd ansvarar för arbetsmiljöarbetsuppgifter inom styrelse-/nämndsansvaret.

Styrelse/nämnd ska planera, leda och kontrollera verksamheten inom sitt ansvarsområde på ett sätt som säkerställer att arbetsmiljön uppfyller kraven i arbetsmiljölagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Övergripande strategiskt funktionsansvar

9 § Övergripande administration/förvaltningsorganisation/diarieföring
Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens administrativa funktionsansvar och uppgifter med centraliserad nämndadministration samt har ett övergripande ansvarar för kommunens dokument- och ärendehantering.

10 § Arkivmyndighet
Kommunstyrelsen är arkivmyndighet. Närmare beskrivning finns i arkivreglemente.

11 § Personuppgiftsansvarig
Kommunstyrelsen är tillsammans med nämnderna personuppgiftsansvarig i kommunen. De personuppgiftsansvariga ansvarar för hanteringen av personuppgifter och utser Dataskyddsombud som kontrollerar att personuppgifter hanteras på ett korrekt sätt.

Kommunstyrelsen är registeransvarig för de register som styrelsen för sin verksamhet förfogar över.

12 § Kommunens anslagstavla
Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens webbaserade anslagstavla.

13 § Styrdokument och kommunfullmäktiges handlingar
Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens styrdokument, regelbestånd, riktlinjer och kommunfullmäktiges handlingar.

14 § Kommunens heraldiska vapen
Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens heraldiska vapen.

15 § Lagen om kameraövervakning
Kommunstyrelsen ansvarar för yttranden över framställningar avseende kameraövervakning.

16 § Delegering från kommunfullmäktige - Avge yttrande
Kommunstyrelsen ansvarar för att avge yttrande som ankommer på kommunfullmäktige om inte yttrandet är av principiell betydelse för den kommunala självstyrelsen. Kommunstyrelsen får dock även besluta i sistnämnda slag av yttranden om remisstiden inte medger att yttrandet behandlas på ordinarie sammanträde med kommunfullmäktige

Delegeringsbeslut ska anmälas till kommunfullmäktige.

17 § Föra talan i mål och ärenden
Kommunstyrelsen ansvarar för att själv eller genom ombud föra kommunens talan i mål och ärenden, vilka ingår i styrelsens verksamhetsområde, eller i annat fall när det följer av lag eller annan författning eller av beslut i kommunfullmäktige.

18 § Delegeringsordning
Kommunstyrelsen ansvarar för delegeringsordning inom sitt verksamhetsansvar.

19 § Underteckna handlingar
Avtal och andra handlingar och skrivelser som beslutats av styrelsen ska undertecknas av ordförande och kontrasigneras av kommunchef. Vid deras frånvaro inträder 1:a vice ordförande och anställd som styrelsen utser.

I övrigt beslutar nämnden vem som ska underteckna handlingar.

20 § Diarieföring
Styrelsen ansvarar för kommunstyrelsens diarium.

21 § Folkhälsa
Kommunstyrelsen ansvarar för det lokala och gemensamma folkhälsoarbetet.

22 § Säkerhetsansvar och säkerhetssamordning
Krisledningsnämnden ansvarar för hantering av extraordinära händelser i kommunen.

Kommunstyrelsen ansvarar för att erforderligt säkerhetsarbete och samordning därav genomförs i kommunen.

Kommunstyrelsen ansvarar för att risk- och sårbarhetsanalys genomförs inom samtliga nämnders och styrelsens ansvarsområden.

23 § Översiktlig samhällsplanering

Kommunstyrelsen ansvarar för den översiktliga samhällsplaneringen.

Det översiktliga samhällsplaneringsansvaret omfattar;

- översiktlig samhällsplanering
- fördjupade översiktsplaner
- strategiskt ansvar för mark- och exploateringsärenden
- översiktlig miljö- och naturvårdsplanering
- kultur och fritidspolitik utifrån ett översiktligt samhällsplaneringsansvar

24 § Näringsliv och sysselsättning

Kommunstyrelsen ansvarar för

- näringslivsutveckling
- sysselsättning
- åtgärder för att allmänt främja näringsliv och sysselsättningen i kommunen.

25 § Information och kommunikation

Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens centrala information och kommunikation.

26 § Avtal avseende flyktingmottagning

Kommunstyrelsen ansvarar för avtal avseende flyktingmottagning

27 § Bostäder och verksamhetslokaler

Kommunstyrelsen ansvarar för översiktlig planering av bostads-, lokal- och verksamhetslokalsförsörjning. Ansvaret inkluderar kommunens översiktliga intressen avseende fastighetsbildning, fastighetsbestämning, planläggning och planering av byggnation.

28 § Kultur- och fritidsverksamhet

Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens kultur- och fritidsverksamhet. I ansvaret ingår:

- Ansvar för folkbibliotek enligt biblioteksla gen (2013:801)
- Förvaltning av kulturhusets verksamhet
- Tillsyn över sådana lotterier som avses i 6 kap 9 § spellagen (2018:1138)
- Främjande av offentligt kulturutbud
- Konstnärlig gestaltning av offentliga miljöer, utsmyckningsprojekt, konstinköp och kommunens konstsamling

- Verka för att kulturhistoriska byggnader och skyddsvärda kulturmiljöer bevaras, utvecklas och synliggörs genom samverkan med kommunens föreningar
- Kommunens samlade museiverksamhet
- Kommunala friluftsbad
- Idrottsanläggningar
- Ansvar för och samverkan kring motionsspår, spår och leder inom kommunens geografiska område
- Främjande av friluftslivet
- Strategiskt ansvar för frilufts- och rekreationsområden
- Strategiskt ansvar för och samverkan kring turism och besöksverksamhet i kommunen
- Stöd till och samverkan med föreningslivet
- Främja kultur- och fritidsverksamhet för barn och unga
- Att utse och dela ut Herrljungas hantverks- och kulturstipendium, Herrljungas kulturpris samt pris för årets ungdomsledare
- Stöd till studieförbunden
- Fritidsbanken

29 § Räddningstjänst

Kommunstyrelsen fullgör kommunens uppgifter enligt lag om skydd mot olyckor, lagen om brandfarlig och explosiv vara samt enligt förordning om skydd mot olyckor.

Styrelsen ansvarar för att bedriva utbildning i förebyggande brandskyddsarbete.

Ansvar för tillsyn och myndighetsutövning enligt lagen om skydd mot olyckor samt lagen om brandfarlig och explosiv vara vilar på kommunstyrelsen.

Uppgifter enligt speciallagstiftning och övrigt

30 § Uppgifter enligt speciallagstiftning och övrigt

- Kommunstyrelsen är ansvarig nämnd för de uppgifter som åvilar kommunen enligt speciallagstiftning, såvida inte ansvaret lagts på annan nämnd.
- Kommunstyrelsen är arbetslöshetsnämnd
- Kommunstyrelsen ansvarar för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen ska bedriva under höjd beredskap.
- Kommunstyrelsen ansvarar för registrering och tillståndsgivning enligt lotterilagen

Kommunstyrelsens arbetsformer

31 § Styrelsens sammansättning

Kommunfullmäktige utser ledamöter och ersättare samt utser styrelsens presidium bestående av ordförande, 1:a vice ordförande och 2:a vice ordförande. Ordförande och 1:a vice ordförande väljs ur majoriteten och 2:a vice ordförande väljs ur oppositionen.

Kommunstyrelsen består av 11 ledamöter och 11 ersättare.

32 § Mandattid för ledamöter och ersättare

Ledamöter och ersättare i kommunstyrelsen utses, om inte annat är särskilt föreskrivet, för fyra år, räknat från och med den 1 januari året efter det år då val av kommunfullmäktige har ägt rum.

33 § Ordförande, och 1:a vice ordförande och 2:a vice ordförande

Bestämmelser för kommunstyrelsens ordförande, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande återfinns i *Reglemente om arvoden, ersättningar och bestämmelser för förtroendevalda i Herrljunga kommun*, bilaga 3 - *Bestämmelser avseende arbetsuppgifter, uppdrag, arvoden, ersättningar och förmåner avseende kommunstyrelsens ordförande, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande i Herrljunga kommun*.

34 § Kommunalråd och oppositionsråd

Bestämmelser för kommunalråd och oppositionsråd återfinns i *Reglemente om arvoden, ersättningar och bestämmelser för förtroendevalda i Herrljunga kommun*, bilaga 3 - *Bestämmelser avseende arbetsuppgifter, uppdrag, arvoden, ersättningar och förmåner avseende kommunstyrelsens ordförande, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande i Herrljunga kommun.*

35 § Ersättarnas tjänstgöring

Om en ledamot är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde skall en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe.

En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare har trätt in i ledamotens ställe.

Om inte ersättarna väljs proportionellt skall ersättarna tjänstgöra enligt den av fullmäktige mellan dem bestämda ordningen.

En ersättare som har börjat tjänstgöra har företräde oberoende av turordningen. Om styrkebalansen mellan partierna därigenom påverkas får en ersättare som inställer sig under pågående sammanträde träda in i stället för en ersättare som kommer längre ner i ordningen.

Icke tjänstgörande ersättare skall ha rätt att deltaga i överläggningarna.

En ledamot som har avbrutit tjänstgöringen en gång under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat styrkebalansen mellan partierna.

36 § Ersättares tjänstgöring vid jävförhinder

En ledamot eller en ersättare som har avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får åter tjänstgöra, sedan ärendet har handlagts.

37 § Inkallande av ersättare

En ledamot som är hindrad att delta i ett sammanträde eller i en del ett sammanträde, ska tillse att en ersättare träder in i den frånvarande ledamotens ställe. Den ersättare kallas som står i tur att tjänstgöra och som inte redan kallats in.

38 § Ersättare för ordföranden

Bestämmelser avseende ersättare för ordförande i kommunstyrelsen återfinns i *Reglemente om arvoden, ersättningar och bestämmelser för förtroendevalda i Herrljunga kommun*, bilaga 3 - *Bestämmelser avseende arbetsuppgifter, uppdrag, arvoden, ersättningar och förmåner avseende kommunstyrelsens ordförande, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande i Herrljunga kommun.*

39 § Utskott

Kommunstyrelsen får, för den tid styrelsen bestämmer, välja valfria utskott och inom dessa utse ordförande och vice ordförande.

Inom kommunstyrelsen får det finnas ett arbetsutskott och/eller ett förhandlingsutskott. Kommunstyrelsen får även utse kommunens budgetberedning.

Presidiet ingår vidare i plankommittén, som är samrådsorgan mellan kommunstyrelsen och berörda nämnder.

Om ordföranden i utskottet på grund av sjukdom eller av annat skäl är hindrad att fullgöra sitt uppdrag för en längre tid får styrelsen utse annan ledamot i respektive organ att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

40 § Ersättares tjänstgöring i utskott

~~Ersättare skall närvara vid utskottens sammanträden endast om ledamot är förhindrad att tjänstgöra.~~

Om en ledamot är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde skall en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe.

Icke tjänstgörande ersättare tillåts närvara vid utskottssammanträden men erhåller inte arvode för sammanträdet.

Ersättare skall inkallas till tjänstgöring i den av kommunstyrelsen vid valet bestämda ordningen.

Avgår en ledamot eller en ersättare i utskottet eller delegation som inte utsetts vid proportionellt val, skall fyllnadsval snarast förrättas.

41 § Tid för utskottsmöten

Kommunstyrelsens utskott sammanträder på dag och tid som varje organ bestämmer. Sammanträden skall också hållas när ordförande anser att det behövs eller när majoritet begär det.

Utskotten får fatta beslut endast när minst hälften av ledamöterna är närvarande.

Sammanträden

42 § Tidpunkt
Kommunstyrelsen sammanträder på dag och tid som styrelsen bestämmer.

43 § Kallelse
Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena.

Kallelse sker digitalt och ska innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare senast fem dagar före sammanträdesdagen.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan skall bifogas kallelsen.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

När varken ordföranden eller en vice ordförande kan kalla till sammanträde skall den till åldern äldste ledamoten göra detta.

44 § Yttranderätt
Icke tjänstgörande ersättare har rätt att delta i styrelsens överläggningar, men inte i besluten.

Kommundirektör har rätt att delta i överläggningarna.

Nämndsamordnare har rätt att delta i överläggningar avseende juridiska och formella överväganden

45 § Justering av protokoll
Protokollet justeras av nämndens ordförande och ledamot ur oppositionen som utses på mötet.

Kommunstyrelsen kan besluta att en paragraf i protokollet skall justeras omedelbart. Paragrafen bör redovisas skriftligt innan styrelsen justerar den.

46 § Reservation
Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen skall ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen skall lämnas före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet.

47 § Delgivning
Delgivning med kommunstyrelsen sker med ordföranden, kommunchefen eller kommunsekreteraren.

48 § Närvarorätt

Bestämmelser om närvarorätt återfinns i *Reglemente om arvoden, ersättningar och bestämmelser för förtroendevalda i Herrljunga kommun*, bilaga 3 - *Bestämmelser avseende arbetsuppgifter, uppdrag, arvoden, ersättningar och förmåner avseende kommunstyrelsens ordförande, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande i Herrljunga kommun*.

Administrativa organ

49 § Beredning av ärenden

De ärenden som skall avgöras av kommunstyrelsen i dess helhet skall beredas av presidiet, arbetsutskott eller på delegation av tjänsteperson om beredning behövs.

Efter beredning ansvarar ordföranden för ärenden till kommunstyrelsen och fastställer dagordning.

50 § Arbetsplanering

Under kommunstyrelsen lyder samtlig personal vid kommunstyrelsens förvaltning.

Kommunstyrelsen ansvarar för frågor om administrativ kontorslokalisering, öppethållande och arbetstider.

KFU § 16

Ej tjänstgörande ersättares närvaro i utskott

Sammanfattning
Krister Karlsson (V) lyfter frågan om att även icke tjänstgörande ersättare bör ha möjlighet att närvara vid utskottets sammanträden. Enligt kommunstyrelsens reglemente § 39 gäller följande bestämmelser: Ersättare skall närvara vid utskottens sammanträden endast om ledamot är förhindrad att tjänstgöra.

Förslag till beslut
Bert-Åke Johansson (S) föreslår att kultur- och fritidsutskottet föreslår kommunfullmäktige att ändra i reglemente för kommunstyrelsen § 39 så att även icke tjänstgörande ersättare tillåts närvara vid utskottssammanträden.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om ordförandens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kultur- och fritidsutskottets förslag till kommunfullmäktige
1. Reglemente för kommunstyrelsen § 39 ändras så att även icke tjänstgörande ersättare tillåts närvara vid utskottssammanträden.

Expedieras till: Kommunstyrelsen, kommunfullmäktige

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Sandra Säljö

Tjänsteskrivelse
2023-08-21
DNR KS 2023/263 260

Förlängd utredningstid Gäsenegården

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade genom § 113/2023-06-07 att ge förvaltningen i uppdrag att till september återkomma med beslutsunderlag gällande avyttring av hela eller delar av fastigheten, antingen genom försäljning eller rivning. Förvaltningen fick även i uppdrag att ta behovet av gruppbostad samt möteslokaler i närområdet i beaktning vid beredning av ärendet.

2023-06-14 inkom förslag från internservicenämnden till kommunstyrelsen där internservicenämnden genom § 42/202-06-08 föreslår att kommunstyrelsen inleder en dialog med Herrljungabostäder med syfte att ta över och utveckla fastigheten Gäsenegården. Då en utredning redan pågår till följd av kommunstyrelsens tidigare beslut föreslår förvaltningen kommunstyrelsen tar del av internservicenämndens förslag och hänvisar till pågående utredning i ärendet.

Utredningsuppdraget vilar i dagsläget på kommundirektören. Då Herrljunga kommun får en ny kommundirektör i oktober 2023 föreslår förvaltningen att utredningstiden förlängs till juni 2024.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-06-22
Internservicenämnden § 42/2023-06-08

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen tar del av internservicenämndens förslag och bilägger förslaget till pågående utredning i ärendet.
2. Utredningstiden förlängs och återrapportering sker till kommunstyrelsens sammanträde i juni 2024.

Sandra Säljö
Tf. kommundirektör

För kännedom till: Internservicenämnden

IN § 42 DNR IN 2023/33

Framtida förvaltning av Gäsenegården

Sammanfattning

Gäsenegården används idag för flera olika ändamål: uthyrning till Socialförvaltningen för hemtjänst, LSS-boende och flyktingboende för människor från Ukraina. För det sistnämnda ändamålet har kommunen meddelat möjlighet att ta emot 80 personer, primärt i Gäsenegårdens lokaler, men för närvarande har detta bara utnyttjats av 10 personer. Utöver detta hyrs ett antal lägenheter ut som trygghetsboende, primärt till personer över 70 år. I dagsläget går fastigheten med underskott.

Potential bör primärt finnas för fler flyktingar från Ukraina samt för prisvärt studentboende med hållbara pendlingsmöjligheter till Borås, samt på längre sikt vanliga hyresgäster (t.ex. genom att utveckla större lägenheter för personal till anställda personalen inom den expanderande industrin i området). Det sistnämnda sker troligen mest kostnadseffektivt i etapper. Det bedöms dock inte ligga inom internservicenämndens ansvar att arbeta med denna typ av proaktiv fastighetsutveckling utan det torde kunna skötas bättre genom ett professionellt fastighetsbolag. Den mest naturliga aktören i detta avseende, särskilt som det troligen innebär något större riskexponering än ett privat fastighetsbolag är villig att ta, borde därför vara Herrljungabostäder (Herbo) vars uppdrag är att gå i täten när det gäller att utveckla boendemöjligheterna i kommunen.

Gäsenegården har under lång tid inte kunnat utnyttjas som äldreboende i form av trygghetsboende, med fullt utnyttjande av de lägenheter som finns till förfogande. Övriga lokaler i fastigheten är svåra att utnyttja på ett bra och kostnadseffektivt sätt. Förvaltningen som lyder under internservicenämnden har inte resurser att agera som hyresvärd med uppdrag att utveckla och marknadsföra fastigheten. Uppdraget bör överföras till Herbo eller annan lämplig huvudman med syfte att få ett utökat boende i Gäsenegården.

Beslutsunderlag

Presidieskrivelse daterad 2023-05-30

Förslag till beslut

Presidiets förslag till beslut:

- Internservicenämnden uppmanar kommunstyrelsen att inleda en dialog med Herrljungabostäder med syfte att ta över och utveckla fastigheten Gäsenegården.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om presidiets förslag till beslut antas och finner att så sker.

Fortsättning IN § 42

Internservicenämndens förslag till kommunstyrelsen

1. Kommunstyrelsen inleder en dialog med Herrljungabostäder med syfte att ta över och utveckla fastigheten Gäsenegården.

Expedieras till: Kommunstyrelsen

SN § 85 DNR SN 2023/97

Avgift för ledsagning beviljad enligt 4 kap 1 § Socialtjänstlagen

Sammanfattning

Ledsagning som beviljas enligt 4 kap 1 § Socialtjänstlagen (SoL) kan ingå som en del i ett beslut om hemtjänst, alternativt beviljas som enskild insats enligt SoL. Detta medför att ledsagning kan verkställas av hemtjänstpersonal eller av ledsagare anställd av kommunen.
Ledsagning som enskild insats ska främst beviljas för yngre personer som inte har hemtjänstbesök och inte omfattas av LSS, samt äldre som inte har hemtjänstbesök. När omständigheterna samt behoven förändras, exempelvis att den enskilde blir äldre samt beviljas hemtjänstinsatser, kan utförandet komma att överlämnas till hemtjänstpersonal beroende på vad som är lämpligt utifrån den enskildes behov.
Idag saknas en avgift i de fall ledsagningen verkställs av ledsagare. När ledsagningen verkställs inom ramen för ett hemtjänstbeslut gäller beslut om avgifter för hemtjänst. I vissa fall kan utförare av insatsen ledsagning vara lämplig att ändra med tiden, utifrån den enskildes behov. Byte av utförare av insatsen innebär idag en förändring i vilka avgifter den enskilde betalar, trots att det är samma insats som utförs. Utifrån kommunens följsamhet till likabehandlingsprincipen är förvaltningens förslag till beslut att all ledsagning beviljad enligt socialtjänstlagen ska avgiftsbeläggas på ett likvärdigt sätt.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2023-05-23
Hantering av avgifter och taxor – riktlinje

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Socialnämnden föreslår att kommunfullmäktige godkänner avgiften för ledsagning enligt socialtjänstlagen, samt reviderar riktlinje för hantering av avgifter och taxor enligt föreslagen punkt 3.1.3 i dokumentet.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Socialnämndens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunfullmäktige godkänner avgiften för ledsagning enligt socialtjänstlagen, samt reviderar riktlinje för hantering av avgifter och taxor enligt föreslagen punkt 3.1.3 i dokumentet.

Expedieras till: Kommunstyrelsen
För kännedom till:

DIARIENUMMER:	KS 2023/133
FASTSTÄLLD:	2016-11-21
VERSION:	6
SENAST REVIDERAD:	KF § 83/2023-05-08
GILTIG TILL:	Tillsvidare
DOKUMENTANSVAR:	Verksamhetschef IFO

Riktlinje

Handläggning av taxor och avgifter inom Socialnämndens verksamhet

Beslutsinstans: Kommunfullmäktige

Gäller för handläggning och beslut om avgifter till personer som har insatser från Socialnämnden

Gäller från 2023-05-08

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

1. Allmänt om avgifter ... 3
Bakgrund/lagstiftning ... 3
1.1 Socialtjänstlagen och andra lagar ... 3
1.2 Allmänt om handläggning ... 4
2. Huvudprinciper i avgiftssystemet ... 5
2.1 Högkostnadsskydd för avgifter - tak för högsta avgiftsnivå ... 5
2.2 Högkostnadsskydd ... 5
2.3 Avgiftsutrymme ... 5
3. Avgifter ... 5
3.1 Avgifter inom högkostnadsskyddet ... 5
3.2 Avgifter utanför högkostnadsskyddet ... 7
3.3 Avgiftsfria insatser ... 9
4. Avgiftsberäkning ... 10
4.1 Avgiftsgrundande inkomster ... 10
4.2 Insamling av inkomstuppgifter ... 10
4.3 Inkomstuppgift lämnas inte ... 10
4.4 Underskott i avgiftsunderlaget ... 10
4.4 Beslut ... 10
5. Avgiftsberäkning för olika hushållstyper ... 11
5.1 Ensamboende ... 11
5.2 Makar och registrerade partner ... 11
5.3 Sammanboende ... 11
6. Bostadskostnader ... 11
6.1 Förbehåll för bostadskostnad ... 11
6.2 Beräkning av boendekostnad ... 11
7. Förbehållsbelopp – minimibelopp ... 12
7.1 Kostnadsposter i förbehållsbeloppet ... 12
7.2 Nivån på förbehållsbeloppet – minimibeloppet ... 12
7.3 Individuell prövning av minimibeloppet ... 13
8. Nedsättning av avgifter och avgiftsbefrielse ... 14
8.1 Nedsättning med anledning av dubbla bostadskostnader ... 14
8.2 Nedsättning med anledning av att en av två makar/sammanboende flyttar ... 14
9. Debitering av avgifter ... 15
10. Omprövning och ändring av avgifter ... 15

10.1 Årlig omprövning 15
11. Överklagande 15
11.1 Överklagande av kommunens avgiftssystem 15
11.2 Överklagande av enskilt avgiftsbeslut 15

Ordbok

Make/maka – Personer som ingått äktenskap med varandra

Registrerade partner – Två personer av samma kön som låtit registrera sitt partnerskap

Sambo – Två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll

1. Allmänt om avgifter

Bakgrund/lagstiftning

Enligt Socialtjänstlagen (2001:453) får kommuner ta ut avgifter för insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL) (kapitel 8 SoL). För insatser enligt lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS) får kommunen däremot inte ta ut avgifter.

Avgifter för hemtjänst och dagverksamhet får inte, tillsammans med avgifter som avses i 26 § tredje stycket Hälso- och sjukvårdslagen (HSL), uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel för sina personliga behov, boendekostnader och andra normala levnadsomkostnader.

När avgiften fastställs skall kommunen försäkra sig om att den sökandes make eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation.

Alla avgifter omräknas årligen enligt gällande prisbasbelopp och fastställd riktlinje för avgiftshandläggning utan att avgifterna tas upp på nytt för beslut i Kommunfullmäktige.

Revidering och översyn av riktlinjer för avgiftshandläggning skall göras vid behov eller minst var 5:e år och då fastställas av Kommunfullmäktige.

1.1 Socialtjänstlagen och andra lagar

Kommunen får ta ut avgifter och begära ersättning från enskilda enligt 8 kap i Socialtjänstlagen (SoL). Kostnaden kommunen tar ut får inte överstiga kommunens självkostnader.

Kommunens avgiftssystem och dess tillämpningsregler för avgifter inom socialförvaltningen styrs av flera olika lagar och förordningar. Till dessa hör följande:

- SoL - Socialtjänstlagen (2001:453)
- HSL - Hälso- och sjukvårdslagen (1992:567)
- LSS - Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387)
- BTPL - Lag om bostadstillägg för pensionärer (2001:761)
- IL - Inkomstskattelagen (1999:1229)
- KL - Kommunallagen (2017:725)
- FL – Förvaltningslagen (2017:900)
- SoF – Socialtjänstförordningen (2001:937)

1.2 Allmänt om handläggning

Nedanstående föreskrifter ligger som grund vid beräkning av avgifter inom socialförvaltningen. I varje enskilt ärende görs alltid en individuell beräkning. Utgångspunkten för avgiftssystemet är att avgifter för vård- och omsorgsinsatser inte får uppgå till så höga kostnader att den enskilde inte har tillräckliga medel för sina personliga behov.

Det skall vara enkelt och lättförståeligt och oberoende av var den enskilde får sin vård och omsorg, om det är i det egna hemmet eller i ett särskilt boende.

Sekretess

Samtliga uppgifter registreras, bearbetas och dokumenteras. Uppgifterna är sekretessbelagda enligt 26 kap 1 § Offentlighets- och sekretesslagen.

Myndighetsutövning

Vård- och omsorgsinsatser

Vid biståndsbeslut avseende vård- och omsorgsinsatser enligt SoL och LSS handläggs och utreds avgiftsbeslut av handläggare med biståndsbeslutet som underlag.

Avgiftstillämpning enligt dessa tillämpningsföreskrifter gäller även då vård och omsorg ges av annan vårdgivare på uppdrag av kommunen.

Den enskilde skall informeras om kommunens avgiftssystem och tillämpningsföreskrifter för vård- och omsorgsavgifter. Den enskilde skall även upplysas om sin skyldighet att lämna uppgifter till kommunen vid förändringar som påverkar vård- och omsorgsavgiftens storlek.

En ekonomisk utredning skall göras vid varje enskilt ärende. Uppgifter om inkomster och bostadskostnad skall inhämtas från den enskilde via uppgiftsblankett och via datamedia från Försäkringskassan. Lämnas efterfrågade uppgifter inte in fastställs avgift utifrån fastställda kriterier, se 4.3.

Omräkning av avgiften sker i normalfallet en gång per år vid årsskiftet på grund av förändringar i prisbasbeloppet, inkomstförhållanden och bostadskostnader, se 10.1. Kommunen är även skyldig att ändra avgiften under pågående kalenderår om något förhållande som påverkar avgiften har ändrats eller om kommunen tidigare erhållit felaktiga uppgifter. Uppgifter som lämnas av den enskilde skall kunna styrkas. Den enskilde skall ges information om möjligheten att ansöka om höjning av minimibeloppet för merkostnader, se 7.3 Höjning av minimibeloppet.

Den enskilde skall erhålla skriftligt avgiftsbeslut. Av beslutet skall det framgå hur avgiften beräknats och hur den enskilde kan besvära sig över beslutet. I beslutet skall tillämpliga lagparagrafer anges.

Om den enskilde inte är nöjd med socialnämndens avgiftsbeslut kan detta överklagas med förvaltningsbesvär.

Föräldrars ersättning till kommunen vid placering av barn under 18 år

Vid beslut om föräldrars ersättning till kommunen vid placering av barn under 18 år handläggs beräkningen av handläggare och beslut tas av socialsekreterare.

Föräldrarnas och barnets deklarationsuppgifter, som ligger till grund för beräkningen av ersättningsnivån kommunen får ta ut, hämtas från Skatteverket. Ersättningsnivån ska räknas om årligen.

Respektive förälder ska underrättas om ersättningsbeloppet. Beslutet kan ej överklagas med förvaltningsbesvär.

Fullmakt

I det fall den enskilde saknar förmåga att föra sin egen talan skall fullmakt eller legal företrädare finnas.

2. Huvudprinciper i avgiftssystemet

Samtliga avgifter avrundas till närmaste krontal uppåt.

2.1 Högkostnadsskydd för avgifter - tak för högsta avgiftsnivå

Riksdagen har beslutat om ett högkostnadsskydd för vad olika insatser inom socialtjänst/vård och omsorg ska få kosta den enskilde. Högkostnadsskyddet ändras, vanligen en gång årligen, i takt med att prisbasbeloppet ändras.

2.2 Högkostnadsskydd

Avgiften för hemtjänst i ordinärt och särskilt boende, dagverksamhet samt kommunal hälso- och sjukvård får uppgå till högst en tolftedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet.
Avgiften för bostad i särskilt boende som inte omfattas av hyreslagen får uppgå till högst en tolftedel av 0,5539 gånger prisbasbeloppet.
Det är den högsta månatliga avgiften som får tas ut, oavsett hur stort avgiftsutrymmet är.

2.3 Avgiftsutrymme

För att beräkna avgiftsutrymmet skall skatt, nettobostadskostnad samt minimibelopp och ev. individuellt belopp (extra minimibelopp) räknas bort från den totala bruttoinkomsten. När förbehållsbeloppet är fastställt görs en beräkning av hur stor ekonomiskt utrymme den enskilde har att betala avgift – ett så kallat avgiftsutrymme.

Avgiftsutrymmet är det belopp som kvarstår av inkomsten när förbehållsbeloppet är frånräknat.

Så här beräknas avgiftsutrymmet:

Förbehållsgrundande inkomst – Förbehållsbelopp = Avgiftsutrymme

3. Avgifter

3.1 Avgifter inom högkostnadsskyddet

Alla insatser som omfattas av högkostnadsskyddet kan enbart erhållas efter beslut enligt socialtjänstlagen eller hälso- och sjukvårdslagen.

3.1.1 Avgifter för Särskilt boende

Avgiften per månad för särskilt boende är en tolftedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet. I avgiften ingår omsorg och hemsjukvård. Inget avdrag görs vid frånvaro.

3.1.2 Avgifter för hemtjänst

Avgift för hemtjänst tas ut beroende på omfattning.

Nivå
Nivån fastställs individuellt genom biståndsbedömning enligt socialtjänstlagen, SoL. Den som enbart har hemtjänstinsatser betalar enligt nedanstående nivåer. För den som har hemtjänstinsatser enligt nivå 1 och 2 tillkommer avgift hemsjukvård och larm för dem som även har detta. För nattillsyn i form av kamera debiteras enligt biståndsbedömt hemtjänstnivå 1-3.

Avgiften baseras på prisbasbeloppet som fastställs årligen. Avgiftsbeloppet avser den högsta kostnad kommunen får debitera per månad.

Nivå 1 (1 – 4 ggr/mån) – en tolftedel av 17 % av prisbasbelopp

Nivå 2 (2 – 7 ggr/vecka) – en tolftedel av 33 % av prisbasbelopp

Nivå 3 (Dagligen, kväll och natt) – en tolftedel av 53,92 % av prisbasbelopp (högkostnadsskydd)

Vid frånvaro från insats, t ex vid akut sjukhusvistelse, görs avdrag för omsorg med 1/30-del av månadsavgiften från och med första frånvarodagen till och med dagen före återkomsten. Detta innebär att inget frånvaroavdrag görs vid en dags frånvaro.

Avgift för trygghetstelefon och larm
Avgiften per månad för trygghetslarm är 6,8 % av prisbasbelopp fördelat på 12 månader.

Trygghetstelefon och larm betraktas som ett abonnemang för vilket en månadsavgift tas ut. Avgiften för trygghetstelefon och larm avser per hushåll.

Larmavgiften räknas som ett abonnemang och inga avdrag görs.

Avgift för matdistribution
Utkörningsavgiften per tillfälle för matdistribution är en tolftedel av 1,2 % av prisbasbelopp.

Avgift för dagverksamhet (SoL)
Avgiften för dagverksamhet är 1/30 av högkostnadsskyddet per deltagartillfälle.

3.1.3 Avgift för ledsagning (SoL)

Avgift för ledsagning som utförs av ledsagare anställd av kommunen beräknas på samma sätt som hemtjänstinsatser, enligt ovan avsnitt.

3.1.4 Avgift för vistelse på korttidsplats/växelvårdsplats (SoL)

Månadsavgift (boendeavgift) per månad för boende på korttiden fastställs till en tolftedel av 0,5539 av prisbasbeloppet. Utöver månadskostnaden tas det ut en avgift (omsorgsavgift) på 1/30 av högkostnadsskyddet per vistelsedygn.

3.1.5 Avgift för hälso- och sjukvårdsinsatser, utom läkarvård.

Avgiften per månad för hälso- och sjukvårdsinsatser är en tolftedel av 8,7 % av prisbasbelopp oavsett omfattning. Hemrehabilitering enligt HSL omfattas av denna avgift.

Ingen hälso- och sjukvårdsavgift tas ut för patienter under 20 år och för patienter som har psykiatrisjuksköterskan som områdesansvarig sjuksköterska.

Avgift för hälso- och sjukvårdsinsatser tas ut så länge personen är inskriven i hemsjukvården. Den som har insatser enligt Hälso- och sjukvårdslagen betalar enligt avgiftstaxa oavsett om arbetet utförs av sjuksköterska, sjukgymnast, arbetsterapeut eller av personal som delegerats uppgiften.

De som har ett löpande beslut om hälso- och sjukvårdsinsats vid behov betalar varje månad oavsett om de haft insats den månaden eller inte.

Avdrag för kommunal hälso-och sjukvård görs endast vid frånvaro hel kalendermånad.

3.2 Avgifter utanför högkostnadsskyddet

Högkostnadsskyddet omfattar inte kostnader för måltider. Samtliga måltidsavgifter för personer, som har biståndsbeslut, är befriade från mervärdesskatt.

3.2.1 Måltidsavgifter

Måltidsavgift för särskilt boende
Kostnad för dygnsportioner (frukost, lunch, middag samt fika) fastställs av Tekniska kontoret. Den består av en fast och en rörlig del. Socialnämnden debiterar den enskilde som har beslut om särskilt boende eller korttid den del av dygnskostnaden som är fast. Vid frånvaro på grund av sjukhusvistelse eller annan frånvaro görs avdrag på matkostnaden med 35 % av dygnskostnaden.

Måltidsavgift för matdistribution
Kostnaden för matdistribution per portion fastställs till den kostnad som tekniska kontoret tar ut.

Måltidsavgift för dagverksamhet SoL samt daglig verksamhet LSS
Kostnaden för lunch på dagverksamhet SoL samt daglig verksamhet LSS fastställs till 85 % av den kostnad som tekniska kontoret tar ut av socialnämnden.

Måltidsavgift för boende LSS; korttidsvistelse och skolinternat
Kostnaden för helpension inom LSS; boende, korttidsvistelse och skolinternat, fastställs till 1/30 av summan av konsumentverkets beräknade kostnader för livsmedel samt förbrukningsartiklar. Matavgiften minskas med kostnaden för den måltid då den boende inte äter på boendet. Vid skolinternat innebär detta att avgiften minskas med lunchkostnaden. Fördelningen av dygnskostnaden är enligt följande:

Frukost – 20 %
Lunch – 35 %
Mellanmål – 10 %
Kvällsmat – 35 %

Måltidsavgift för KTS
Måltidsavgiften för KTS fastställs till 65 % av kostnaden för helpension inom LSS; boende, korttidsvistelse och skolinternat.

3.2.2 Egenavgifter för vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem m.m.

Vård och behandling för missbruk
Egenavgiften för vård och behandling för missbruk i HVB och familjehem är 80 kr/dygn. För personer som saknar eller har låg sjukpenning kan avgiften sänkas helt eller delvis. Om personen genom att betala kostnaden blir beroende av försörjningsstöd ska kostnaden efterges enligt 9 kap. 4 § SoL.

Stödboende/omvårdnad för missbruk och/eller psykisk problematik
Avgiften för stöd- och omvårdnadsboende för missbruk och/eller psykisk problematik vid placering på boende är 156 kr/dygn, varav 70 kr är avgift för boende och 86 kr är avgift för mat. Vid placering i familjehem är avgiften 119 kr/dygn varav 33 kr är avgift för boendet och 86 kr är avgift för mat. Beviljas som försörjningsstöd enl. 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga.

3.2.3 Föräldrars ersättning till kommunen för placerade barn under 18 år

Vid placering av barn får kommunen ta ut ersättning från föräldrarna. Beloppet får inte överstiga vad som för varje tid motsvarar högsta underhållstödsbeloppet. Summan beräknas utifrån senaste deklarationsuppgifterna för respektive förälder. Beslutet kan inte överklagas.

3.2.3 Färdtjänst

Egenavgifter i färdtjänst

Avgifter för färdtjänst i Herrljunga kommun beslutas av kommunfullmäktige.

Egenavgifterna uppräknas årligen med den genomsnittliga förändringen för biljettpriserna i den allmänna kollektivtrafiken.

Färdtjänstresa med personbil alternativt specialfordon

Egenavgift i färdtjänst är avståndsbaserad med en grundavgift på 50 kr för de första 10 kilometrarna och därefter ett påslag med 3 kr per kilometer (år 2021).

Barn under 7 år åker gratis.

Resor till daglig verksamhet och dagverksamhet

Gällande avgift för färdtjänstresa gäller för både tur och retur.

Resa till och i annan kommun utanför Herrljunga kommuns färdtjänstområde

- Inom Västtrafiks trafikområde gäller samma egenavgift som den i Herrljunga kommun.
- 30% av taxameterbeloppet vid färdtjänstresa utanför Västtrafiks trafikområde, dock lägst den egenavgift som gäller för resa inom Herrljunga kommun.

Avgift för medresenär inom färdtjänstområdet

Medresenär erlägger avgift vid alla resor enligt vad som anges vid färdtjänstresa. Ledsagare betalar ingen avgift.

Avgift vid utebliven färdtjänstresa

Skulle en färdtjänstresenär utebli från en beställd färdtjänstresa eller om resenären inte avbeställer sin resa inom föreskriven tid äger kommunen rätt att ta ut ersättning med 200 kr av resenären.

Avgift vid allvarlig överträdelse

Vid missbruk av rätten att nyttja färdtjänstresa samt allvarliga eller upprepade överträdelser av föreskrifter och villkor har Herrljunga kommun rätt att ta ut en avgift motsvarande hela transportkostnaden för den beställda resan.

3.2.4 Övriga kostnader utanför högkostnadsskyddet

Bostadskostnader
Hyran för boende inom kommunens regi debiteras utifrån beslut i socialnämnden.

För bostad i annan kommun debiteras det Herrljunga kommun blivit debiterade. Finns inte kostnaden för bostad angivet i avtalet beslutar socialnämndens myndighetsutskott om kostnaden.

Fixartjänst och tvättservice
Fixartjänst och tvättservice är en så kallade servicetjänst, som kommunen kan tillhandahålla utan individuell behovsprövning till personer som fyllt 69 år. Kostnaden för fixartjänst för 2022 fastställs till 292 kr per timme och höjs sedan årligen enligt prisindex för kommunal verksamhet. Kostnaden för tvättservice för 2022 fastställs till 92 kr per kilo och höjs sedan årligen enligt prisindex för kommunal verksamhet.

Förbrukningsvaror
Förbrukningsvaror ska ses som kommunens utlägg för varor som redan ingår i den enskildes förbehållsbelopp på särskilt boende. En förutsättning är då att beloppen är skäliga och inte överstiger de normalbelopp som Konsumentverket beräknar i sina årliga hushållsbudgetar. Herrljunga kommun debiterar enligt Konsumentverkets beräkning av vad förbrukningsvaror för en person kostar.

Medicinsk fotvård
Medicinsk fotvård erbjuds dem som fått remiss från läkare eller distriktssjuksköterska. Kostnaden fastställs enligt Västra Götalandsregionens taxa. Vid hembesök debiteras samma kostnad som för hembesök från vald vårdcentral enligt Patientavgifter i Västra Götaland.

Vaccination
Vaccination debiteras enligt Västra Götalandsregionens taxa. Vaccination ingår inte i avgiften för hälso- och sjukvård eller i högkostnadsskyddet.

3.3 Avgiftsfria insatser

Avgiftsfri avlösning
Avlösning till anhörig upp till 10 timmar per månad tas inte ut någon avgift för.

Boendestöd för personer med psykisk funktionsnedsättning
Boendestöd är en insats som ges utifrån socialtjänstlagen i syfte att stödja personer med psykisk funktionsnedsättning för att själv, så lång som möjligt, klara sin dagliga livsföring.

Avgifter för insatser enligt lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade, LSS.
Alla insatser enligt LSS är avgiftsfria.

Den som därutöver har beviljade insatser enligt SoL eller HSL betalar avgift enligt gällande regler för dessa insatser.

Avgifter får enligt 8 kap. 1 § SoL ej tas ut för bistånd i form av stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär.

4. Avgiftsberäkning

4.1 Avgiftsgrundande inkomster

Med avgiftsunderlag avses den inkomst som den enskilde kan antas komma att få under de närmaste tolv månaderna, fördelad med lika belopp per månad.

Den inkomst som används för att beräkna avgiftsutrymmet är den enskildes nettoinkomst samt bostadstillägg. Vid beräkning av nettoinkomsten används innevarande års inkomster.

4.1.1 Inkomster/utgifter som inte är avgiftsgrundande:

Skattefria ersättningar som inte skall tas med vid inkomstberäkningen och avgiftsunderlaget är barnbidrag, barns inkomster eller barns avkastning på förmögenhet, bistånd enligt socialtjänstlagen, introduktionsersättning för flyktingar, handikappersättning, assistansersättning och den del av vårdbidraget som utgör ersättning för merutgifter.

4.2 Insamling av inkomstuppgifter

En gång per år får samtliga en inkomstförfrågan. Ändras förhållanden under året, på grund av till exempel ändrad hyra vid byte av bostad, är var och en skyldig att lämna uppgift om detta. Uppgifter om pension och bostadstillägg som betalas ut från Pensionsmyndigheten överförs via datafil från Pensionsmyndigheten.

För att kunna fastställa avgift, krävs att kommunen har tillgång till nödvändiga inkomstuppgifter. Om begärda inkomstuppgifter inte lämnas skickas ett avgiftsbeslut med högsta avgift ut. Inkomstuppgifter inhämtas i normalfallet via uppgiftsblankett från den enskilde eller via datamedia från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Vissa uppgifter kan endast erhållas från den enskilde. Om den enskilde inte lämnar inkomstuppgifter eller avstår från att lämna uppgifter fastställs den högsta avgiften enligt gällande taxa utan inkomstprövning.

Ny avgift gäller från och med den månad inkomstuppgifter lämnats till kommunen.

4.3 Inkomstuppgift lämnas inte

Om den enskilde inte lämnar inkomstuppgifter eller avstår från att lämna uppgifter fastställs den högsta avgiften enligt gällande taxa utan inkomstprövning.

4.4 Underskott i avgiftsunderlaget

Enligt kommunallagens likställighetsprincip kan kommunen inte reducera för matkostnad eller hyra i relation till inkomst utan särskilt lagstöd. Sådant lagstöd finns inte. Den enskilde som, efter att ha betalat mat och hyra, inte har tillräckligt med pengar kvar till sin försörjning skall hänvisas till att söka försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen. Personer som är 65 år och äldre hänvisas till Pensionsmyndigheten för ansökan om äldreförsörjningsstöd.

4.4 Beslut

Beslut om förbehållsbeloppet fattas på delegation av avgiftshandläggare.

5. Avgiftsberäkning för olika hushållstyper

5.1 Ensamboende

Samtliga inkomster, tillgångar och utgifter enligt ovan ligger till grund för avgiftsberäkning.

5.2 Makar och registrerade partner

Makars inkomster skall slås samman och delas på två. När avgifterna fastställs skall kommunen dessutom försäkra sig om att omsorgstagarens make inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation. För makar/registrerade partners i gemensamt hushåll, beräknas den sammanlagda inkomsten som därefter delas lika. Med makar jämställs personer som lever tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden och har gemensamma barn. För makar som lever åtskilda på grund av att en av makarna bor i särskilt boende/enskilt vårdhem, skall den sammanlagda nettoinkomsten ligga till grund för avgiftsberäkningen.

5.3 Sammanboende

För sammanboende beräknas inkomsterna var för sig, då det inte finns någon lagstadgad underhållsskyldighet dem emellan. När avgifterna fastställs skall kommunen dessutom försäkra sig om att omsorgstagarens sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation.

6. Bostadskostnader

6.1 Förbehåll för bostadskostnad

För att hyran skall få tillgodoses i förbehållsbeloppet skall bostadstillägg för äldre sökas hos Pensionsmyndigheten eller bostadsbidrag för övriga hos Försäkringskassan. Beslutet lämnas till avgiftshandläggaren. Inkommer inte något beslut, sätts hyreskostnaden till 0 kronor/månad.

6.2 Beräkning av boendekostnad

Nettobostadskostnad

Vid avgiftsberäkning skall den enskildes nettobostadskostnad avräknas från nettoinkomsten. Med nettobostadskostnad avses den faktiska bostadskostnaden minskad med samtliga former av bostadsbidrag som den enskilde får.

Beräkning av bostadskostnaden följer Pensionsmyndigheten PFS.

Hyreslägenhet: Aktuellt hyresbelopp. Vid hyrd bostad med kallhyra beräknas värmekostnaden enligt Försäkringskassans schablon för beräkning av bostadstillägg

Bostadsrättslägenhet: Aktuellt hyresbelopp plus 70 % av ränta på eventuell låneskuld som avser bostadsrätten

Eget enfamiljshus: Kostnader för uppvärmning och drift efter ett fast krontal per kvm enligt Försäkringskassans schablon. plus 70 % av ränta för eventuella lån som avser fastigheten plus fastighetsavgift.

Eget tvåfamiljshus: Samma som för enfamiljshus, men minskat med hyresintäkter för den uthyrda lägenheten.

Eget flerfamiljshus eller andelshus: Enligt belopp som framgår av senaste deklaration samt tillägg för eventuell uppvärmningskostnad.

Jordbruksfastighet: Driftskostnader och lånekostnader beräknas för fastighetens bostadsbyggnad enligt samma grunder som för enfamiljshus. Fastighetsavgift beräknas på den del av taxeringsvärdet som avser bostadsbyggnad dock högst 0,75 procent av bostadsbyggnadsvärdet och tomtmarksvärdet.

Fri bostad: Enligt de regler som gäller för fri bostad vid taxering till statlig inkomstskatt.

Parboende

Enligt 4 kap. 1 c § SoL har makar rätt att fortsätta sammanbo om den ena parten beviljas särskilt boende. Om den medboende beviljas hemtjänstinsatser omfattas han av avgiftsreglerna enligt sitt eget biståndsbeslut. Medboende, som inte har egna biståndsinsatser, omfattas inte av avgiftsreglerna i 8 kap. SoL. Kostnader för exempelvis mat, förbrukningsvaror etc tas ut med stöd av 8 kap kommunallagen (1991:900) och självkostnadsprincipen är styrande för storleken på beloppen i avtalet. Avgifter som tas ut för tjänster som inte anses vara social omsorg enligt mervärdesskattelagen (1994:200), omfattas som regel inte av undantaget från mervärdesskatt. Om den medboende har egen lägenhet tas hyra ut enligt hyreskontrakt. Medboende debiteras samma matkostnad som boende med biståndsbeslut.

7. Förbehållsbelopp – minimibelopp

Förbehållsbeloppet består av ett minimibelopp plus nettobostadskostnaden.

I socialtjänstlagen anges ett lägsta belopp (minimibelopp) som skall täcka den enskildes normala levnadskostnader, förutom boendekostnaden. Därutöver fastställs förbehållsbeloppet individuellt utifrån den enskildes faktiska situation.

Förbehållsbeloppet = minimibeloppet + den faktiska boendekostnaden.

Den enskilde skall utöver minimibeloppet förbehållas medel för sin nettoboendekostnad innan avgift får tas ut.

7.1 Kostnadsposter i förbehållsbeloppet

Med minimibelopp avses de medel den enskilde behöver för sitt personliga behov utöver avgifter och bostadskostnader. Beloppen för posterna beräknas enligt Konsumentverkets beräknade hushållskostnader och aktuellt basbelopp.

7.2 Nivån på förbehållsbeloppet – minimibeloppet

Det minimibelopp som gäller för ensamboende ska utgöra lägst en tolftedel av 1,3546 gånger prisbasbeloppet.

Minimibeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor ska utgöra en tolftedel av 1,1446 gånger prisbasbeloppet.

Yngre personer med funktionsnedsättning har i vissa fall särskilda kostnader till exempel för bosättning och familjebildning. Enligt förarbetena till socialtjänstlagens avgiftsbestämmelser bör sådana levnadskostnader för yngre personer med funktionsnedsättning, efter en individuell prövning, beräknas till en nivå som överstiger minimibeloppet med upp till 10 procent. En individuell prövning av nivån på

tillägget måste dock alltid göras (proposition 2000/01:149 Avgifter inom äldre- och handikappomsorg s. 41).

Minimibeloppet är ett lagstadgat lägsta belopp som den enskilde har rätt till för personligt bruk. Minimibeloppet är baserat på konsumentverkets beräkningar av skäliga levnadskostnader för innevarande år. De skäliga levnadskostnaderna omfattar de varor och tjänster som hushållen vanligen behöver för att klara vardagens behov.

I det fall den enskilde har varaktiga merkostnader som inte ryms inom minimibeloppet skall kommunen ta hänsyn till detta i en individuell prövning av schablonbeloppet. Utgångspunkt för beräkning av minimibeloppet är det prisbasbelopp som årligen fastställs av riksdagen.

7.3 Individuell prövning av minimibeloppet

I socialtjänstlagens bestämmelser om avgifter inom äldre- och handikappomsorgen finns det utrymme för att i viss utsträckning ge den enskilde extra medel för merkostnader för de kostnadsposter som minimibeloppet ska täcka. Ett höjt minimibelopp fastställs efter en individuell prövning. Kommunen godtar den faktiska merkostnaden om den inte är oskäligt hög. En förutsättning för att den enskilde ska ha rätt till ett högre minimibelopp är dock att behovet av ytterligare medel är varaktigt (prop. 2000/01:149 s. 59).

Om en person har kostnader för god man eller andra kostnader på grund av särskilda omständigheter, som varar minst ett år och överstiger 200 kr/mån ska förbehållsbeloppet höjas i skälig omfattning efter gjord ansökan.

Som exempel kan nämnas;

- Merkostnader för livsmedel, till exempel specialkost
- Underhållskostnader för barn
- Kostnader för god man

Vid beräkning av behov utöver minimibeloppet skall hänsyn tas till att en del utgifter kan finansieras via handikappersättningen.

Hänsyn tas ej till lånekostnader och räntor (annat än vid beräkning av boendekostnader)

Höjning av minimibeloppet beviljas för högst ett år, varefter omprövning skall ske. Detta görs i samband med den årliga omräkningen av avgiftsbeslutet. Omprövning kan även ske under löpande kalenderår om förhållanden som påverkar avgiften förändras.

Kommunen får även i vissa fall minska nivån på minimibeloppet. Om kostnadsposten som föranleder minskningen ingår i Konsumentverkets beräkningar för hushållsbudget så bör minskningen baseras på deras beräkningar. Det beror på att även den schablonmässiga delen av minimibeloppet i huvudsak grundas på Konsumentverkets beräkningar (prop. 2000/2001:149 s.40-41).

Vid särskilda boende betalas en fast summa varje månad för mat. I minimibeloppet ingår SKL: s årliga kostnad för livsmedel. Den resterande summan är inte livsmedel och därför höjs minimibeloppet. Denna justering görs per automatik.

Från minimibeloppet görs avdrag för de poster som ingår i boendet samt hushållsel om den ingår i hyran.

För personer i kommunens särskilda boendeformer med boende med heldygnsomsorg skall en generell minskning av förbehållsbeloppet göras med sådana kostnadsposter som ingår i hyran och avgifter. Till dessa kan följande saker höra;

- Möbler och husgeråd
- TV-avgift, dagstidning
- Viss fritidsverksamhet
- Förbrukningsvaror

8. Nedsättning av avgifter och avgiftsbefrielse

8.1 Nedsättning med anledning av dubbla bostadskostnader

Den som fått anvisad lägenhet i särskilt boende kan få hyran jämkad. Under uppsägningstid, längst 3 månader, kan lägsta hyresbeloppet jämkas för de som inte har hög inkomst så att förbehållsbeloppet garanteras. Ansökan skall inkomma till kommunen inom 6 månader sett från inflyttningsdagen. Uppgifter som ligger till grund för ansökan är inflyttningsdag och 3 månader bakåt. De som har förmögenhet som överstiger 2x prisbasbeloppet ska ta förmögenheten i anspråk för täckande av dubbelhyra.

Eventuell jämkning påverkas av förmögenhet överstigande två prisbasbelopp.

Saknas medel till annan dubbel bokostnad än vad som avses ovan, efter nedsättning av avgift för hemtjänst, hänvisas den enskilde att söka försörjningsstöd.

8.2 Nedsättning med anledning av att en av två makar/sammanboende flyttar

Vid beräkning av inkomst för makar och registrerade partners skall den enskildes inkomst anses utgöra hälften av makarnas sammanlagda inkomster (tudelningsprincipen).

Vid beräkning av inkomst för sambor räknas inkomsterna alltid var för sig, då det inte finns lagstadgad underhållsskyldighet sambor emellan.

När en av sammanlevande makar flyttar till ett särskilt boende, beräknas pension och bostadstillägg som för ensamstående, vilket innebär en höjning av inkomsten. Vid beräkning av avgiftsunderlag gäller dock fortfarande tudelningsprincipen vad gäller inkomsterna. Tudelningsprincipen gäller dock ej för bostadstillägg (vid skilda hushåll), utan detta upptas till fastställt belopp för respektive maka/make vid beräkningen av avgiftsunderlag.

Om makan/maken flyttar till särskilt boende och den kvarboende makan/maken trots tudelningsprincipen, inte har tillräckliga medel för personliga behov i nivå med minimibelopp och bostadskostnad, frångår man tudelningsprincipen. Vid beräkningen av avgiftsunderlag tas hänsyn till båda makarnas inkomster och utgifter och nedsättning av hemtjänstavgiften kan ske för att tillse att den kvarboende makan/maken har kvar medel motsvarande sin boendekostnad och förbehållsbelopp (kvarboendeskydd).

Om den kvarboende makan/maken inte har några vård- och omsorgsinsatser enligt SoL, innebär kvarboendeskyddet att en ekonomisk utredning måste göras även för den kvarboende makan/maken. Kvarboende maka/make som inte har några vård- och omsorgsinsatser enligt SoL, skall förbehållas

tillräckliga medel för personliga behov i nivå med minimibelopp och skälig bostadskostnad. Som skälig bostadskostnad används samma beräkningsgrund som för uträkning av högsta möjliga bostadstillägg enligt socialförsäkringsbalken. Tudelningsprincipen frångås på samma sätt som beskrivs i stycket ovan.

9. Debitering av avgifter

Alla avgifter debiteras en gång per månad, i efterskott.

Vid inflyttning till särskilt boende tas hyra ut från och med att bostaden/rummet ställs till förfogande enligt beslut till och med enligt hyreskontraktets varaktighet. Avgifter för vård och omsorg och mat debiteras från och med verklig inflyttningsdag till och med dagen då insatsen avslutas.

10. Omprövning och ändring av avgifter

10.1 Årlig omprövning

Omräkning av avgifterna sker årligen med tillämpning av ändrade prisbasbelopp, pensioner, skattebestämmelser och inkomstuppgifter. Avgiften skall enligt 8 kap. 9 § SoL, räknas om utan föregående underrättelse om ändringen beror på förändringar i prisbasbeloppet i enlighet med punkt 1.1.

Ändring av beslut om avgift ska ske när omständigheterna förändrats

Retroaktiv rättelse av avgifter

När Försäkringskassan utbetalar retroaktivt bostadstillägg eller retroaktiv pension rättas avgiften närmaste aktuell debiteringsmånad. Rättelse avseende för låg avgift debiteras för tre månader tillbaka om den felaktiga avgiften beror på att den enskilde lämnat felaktiga uppgifter eller inte lämnat uppgift. Om för hög avgift debiterats och felet beror på kommunen återbetalas avgiften för tid upp till tio år.

11. Överklagande

11.1 Överklagande av kommunens avgiftssystem

Beslut om kommunens **avgiftssystem** för socialförvaltningen fattas av kommunfullmäktige. Kommunens taxebeslut kan överklagas (inom tre veckor) av alla kommunmedlemmar och bli föremål för s.k. laglighetsprövning enligt 10 kap. kommunallagen. Prövningen kan utmynna i att beslutet upphävs, men inte att beslutet ersätts med ett annat. Prop. 2000/01:149 sid. 50 och 61.

11.2 Överklagande av enskilt avgiftsbeslut

Socialnämndens individuella avgiftsbeslut får överklagas (inom tre veckor) hos allmän förvaltningsdomstol genom så kallat förvaltningsbesvär. Det gäller beslut om avgift och avgiftsförändring samt beräkning av avgiftsunderlag, boendekostnad och förbehållsbelopp. Överklagandet ska ske inom tre veckor från det att beslutet tillkännagivits. Beslutet kan endast överklagas av den som berörs av beslutet. Vid bifall till den klagande kan ett nytt beslut ersätta det överklagade beslutet. 16 kap. 3§, SoL, Prop. 2000/01:149 sid. 50-51 och 61.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Moa Andersson

Tjänsteskrivelse
2023-08-16
DNR KS 2023/268 992

Översyn av förbundsordning för Sjuhärads samordningsförbund

Sammanfattning

Sjuhärads samordningsförbund bereder medlemskommunerna möjlighet att lämna synpunkter inför ett formellt förslag om revidering av förbundsordningen. Förbundsordningen har anpassats enligt rådande lagtolkningar. En av de större förändringarna är utökningen av antal ledamöter och ersättare i styrelsen samt nya skrivningar avseende beslutsförhet. Eventuella synpunkter ska vara samordningsförbundet tillhanda senast i oktober 2023.

Enligt bedömning från kommunstyrelsens presidie finns inget att erinra. Förvaltningen föreslår därför att Herrljunga kommun avstår från att lämna synpunkter avseende reviderad förbundsordning för Sjuhärads Samordningsförbund.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-08-16
Skrivelse från Sjuhärads Samordningsförbund

Förslag till beslut

Herrljunga kommun avstår att lämna synpunkter avseende reviderad förbundsordning för Sjuhärads Samordningsförbund

Moa Andersson
Nämndsamordnare

Expedieras till: Sjuhärads Samordningsförbund

Översyn av förbundsordning

Förbundsordningen för Sjuhärads samordningsförbund behöver anpassas efter rådande lagtolkningar. Medlemmarna i förbundet har möjlighet att lämna yttranden inför ett formellt förslag om revidering. (Alternativt invänta ett formellt förslag som förväntas kunna fastställas av förbundets samtliga medlemmar)

Vissa förslag till ändringar kommunicerades med medlemmarna inför medlemssamråd 2022. Sedan årsskiftet 22/23 finns en nationell mall för förbundsordningar på finsam.se. Med stöd av den nationella mallen och medlemmarnas medskick har styrelsen tagit fram ett förslag till revidering av nuvarande förbundsordning som antogs vid Sjuhärads samordningsförbunds bildande.

En del förändringar är påkallade av lagkrav. Bland de större förändringarna noteras utökningen av antal ledamöter och ersättare i styrelsen samt nya skrivningar om beslutsförhet som är strikta måsten. Samtidigt finns också möjligheter för medlemmarna att styra gemensamma önskemål och påverka förbundets kostnadsbas eller samarbetsformer genom hur exempelvis arvodering och samråd definieras.

Styrelsen arvoderas och deltar ibland vid nationella och regionala möten. Till styrelsens kostnader kommer också eventuell ersättning för förlorad arbetsinkomst, vilket tidigare år bara varit aktuellt i låg utsträckning. En tillbakablick visar att det under förbundets första år fanns delvis överlappande styrelser. År 2011 var utfallet för bokförda styrelsekostnader 350tkr. Budgetposten var 280tkr de första åren och har därefter varit 300 - 180tkr som planerad styrelsekostnad. Utfallet har varit 190-251tkr (och under pandemiåren 163-168tkr). Ett förenklat antagande kan vara att styrelsens omkostnader ökar med drygt 50 % sett till att antalet ledamöter ökar från 14 till 22, och att alla ersättare kanske inte alltid deltar i full utsträckning.

En bredare representation kan samtidigt stärka lokal förankring, erfarenhetsutbyte mellan parterna och överlag skapa positiva förutsättningar. Styrelsen har resonerat om skrivningar i förbundsordningen utifrån hur samverkan parterna emellan önskas och har valt att inte begränsa vad medlemmarna inom lagens ramar ska kunna göra genom förbundet. Det finns i nuläget inga skrivningar om att tillämpa kvalificerad majoritet. Det konstateras ligga i varje medlems gemensamma intresse att förbundsarbetet sker på sätt som gör att alla parter får komma till tals, tillföra varandra kunskap och balanserat styra tillsammans utifrån vad som är syftet med förbundet. Kommunerna är visserligen numerärt fler än övriga, men är samtidigt beroende just av samverkan med övriga medlemmar för att nå det övergripande ändamålet med förbundet.

Även samråd är ett lagkrav, samtidigt som lagen inte ger vägledning kring formerna. Flera medlemmar har ställt frågor i samband med att kallelser tidigare år skickats till det årliga samrådet. De statliga medlemmarna har tydliga rutiner och deltar vid samråden om möjligt med särskilda ägarrepresentanter tillsammans med styrelsens ordinarie ledamöter och ersättare. Två politiker har på motsvarande vis ett ägaruppdrag för Västra Götalandsregionen som ett komplement till

ordinarie styrelseledamöter utsedda för förbundets möten.
Bland kommunerna har representationen skiftat något, med en tyngdpunkt mot att utse separata ägarrepresentanter i likhet med hur övriga medlemmar deltar.
Stark närvaro och kunskap kan öka förutsättningarna till effektivt nyttjande av förbundet som gemensam resurs, samtidigt som varje medlem med nuvarande skrivning fortfarande är fri att styra sin representation i samråd.

Ovan summering kan ses som en presentation av ärendet och att det kanske finns delar där medlemmarna också ser behov kopplat till sina interna rutiner.
Nedan följer:
Sida 3 - 5 Förslag till ny förbundsordning som komplett skrivning
Sida 6 - 9 Förslag till skrivning med inflikade rutor med kommentarer.

Utöver kommentarerna har smärre justeringar gjorts för språklig anpassning och förenkling. Återkommande förändringar som inte kommenteras i respektive ruta är att ”förbundsstyrelsen” skrivs ut en första gång och i övrigt skrivs ”styrelsen” samt att ”förbundsmedlemmar” eller ”medlem i förbundet” generellt skrivs som ”medlem”. På motsvarande vis gäller att kommunernas namn inte alltid skrivs ut utan summeras som kommunerna eller motsvarande. Ordet ”skall” har bytts till ”ska” och stavfel ed har också rättats utan förtydliganden.

Notera att detta är en möjlighet för medlemmar att lämna synpunkter för att skapa en förbundsordning som är önskvärd för att styra samarbetet korrekt, och som är lätt att förstå.

Styrelsen har lämnat i uppdrag till förbundschef att kommunicera förslag om ny förbundsordning med möjlighet för medlemmarna att inkomma med synpunkter. Ta gärna kontakt!
Kanske finns frågor som inte besvaras med stöd av bifogade dokument och de förarbeten som skett nationellt, eller tips och idéer som kan underlätta på vägen.

Synpunkter önskas senast under oktober 2023 och därefter formuleras ett formellt förslag för gemensamt fastställande. Efter beslut om ändringar av förbundsordning väntas fyllnadsval ske från kommunernas sida. (Förbundsstyrelsens nästkommande möten är den 13/9 och den 29/11).

Enligt uppdrag,

Sjuhärads samordningsförbund
Anna Fagefors, förbundschef
0708 – 85 41 76
Bryggaregatan 8, 503 38 Borås

www.sjusam.se

FÖRSLAG TILL NY SKRIVNING:

FÖRBUNDSORDNING FÖR SJUHÄRADS SAMORDNINGSFÖRBUND
Samordningsförbundet Sjuhärads Samordningsförbund har inrättats med stöd av lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser, nedan FinsamL.

1 § FÖRBUNDETS NAMN
Förbundets namn är Sjuhärads Samordningsförbund.

2 § FÖRBUNDETS SÄTE
Förbundets säte är Borås.

3 § FÖRBUNDETS MEDLEMMAR
Förbundets 11 medlemmar är Västra Götalandsregionen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommunerna Borås, Bollebygd, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn, Herrljunga och Vårgårda.

4 § FÖRBUNDETS ÄNDAMÅL
Förbundets ändamål är att inom det geografiska området för medlemskommunerna bedriva finansiell samordning enligt FinsamL mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Västra Götalandsregionen och kommunerna Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn, och Vårgårda.

5 § STYRELSEN
Samordningsförbundet ska ledas av en förbundsstyrelse.
Styrelsen ska bestå av elva ledamöter och elva ersättare. Varje medlem utser en ledamot och en ersättare. Västra Götalandsregionens och kommunernas ledamöter och ersättare väljs för fyra år från och med den 1 januari året efter det att val av fullmäktige i region och kommuner har ägt rum. Ersättare har närvaro- och yttranderätt. Styrelsen utser bland sina ledamöter en ordförande och en vice ordförande för den tid som styrelsen bestämmer.
Praxis ska vara att en politiker och en tjänsteman bildar presidium.

6 § UPPGIFTER OCH BESLUTANDERÄTT
Styrelsen är beslutför när fler än hälften av ledamöterna är närvarande.
Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst. I ärenden som avser val eller anställning av personal fattas beslutet dock genom lottning.

Förbundet har till uppgift att
1. Besluta om mål och riktlinjer för den finansiella samordningen
2. Stödja samverkan mellan samverkansparterna
3. Finansiera insatser för individer som behöver samordnade rehabiliteringsinsatser
4. Besluta på vilket sätt de medel som finns för finansiell samordning ska användas
5. Svara för uppföljning och utvärdering av beslutade åtgärder
6. Upprätta budget och årsredovisning för den finansiella samordningen

Samordningsförbundet får inte besluta i frågor om förmåner eller rättigheter för enskilda eller vidta åtgärder i övrigt som innefattar myndighetsutövning eller att tillhandahålla tjänster som är avsedda för enskilda. Förbundet får inte svara för offentlig upphandling av insatser som riktar sig till enskilda. De insatser som finansieras av förbundet ska registreras och följas upp via uppföljning

Finsam, det uppföljningssystem som används nationellt för att följa upp samverkan genom samordningsförbund.

7 § PERSONAL
Styrelsen ska utse en förbundschef som ska leda arbetet inom förbundet enligt styrelsens anvisningar.

8 § INITIATIVRÄTT
En medlem har rätt att väcka ett ärende i styrelsen. Detta ska ske i enlighet med respektive huvudmans beslutsordning.

9 § SAMRÅD
Styrelsen ska ansvara för och se till att medlemmarna får information om, och möjlighet att ta ställning till beslut av principiell eller annan större betydelse. Styrelsen har rätt att från förbundsmedlemmarna få de yttranden och upplysningarna som behövs för att styrelsen ska kunna fullgöra sina uppgifter. Parterna ska samråda innan styrelsen beslutar om budget.
Varje medlem utser en person med mandat att företräda medlemmen beträffande budgetplan och verksamhetsinriktning.

10 § KUNGÖRELSER
Förbundets kungörelser, protokoll och andra tillkännagivanden ska anslås på den officiella anslagstavlan hos respektive kommun och på Västra Götalandsregionens anslagstavla.

11 § ANDELAR I TILLGÅNGAR OCH SKULDER SAMT FÖRDELNING AV KOSTNADER
Medlemmarna har vid varje tidpunkt andel i förbundets tillgångar och skulder i förhållande till vad man tillskjutit för att täcka kostnaderna. Medlemmarna ska täcka de kostnader för förbundets verksamhet som inte täcks på annat sätt. Fördelningen mellan medlemmarna är att Försäkringskassan bidrar med hälften av medlen, regionen med en fjärdedel samt kommunerna gemensamt med en fjärdedel. Kommunernas finansiering baseras på proportionerlig fördelning relativt invånarantalet. Invånarantalet grundas på befolkningsstatistik från juni föregående år.

12 § STYRNING OCH INSYN
Styrelsen ska upprätta tertialsvisa uppföljningar med helårsprognos för verksamheten och ekonomin som tillställs medlemmarna. Styrelsen ska också årligen i samband med bokslutet redovisa verksamhetens utfall för medlemmarna. Förbundet får inte ingå borgen och inte heller sätta sig i skuld utöver vad som är sedvanliga krediter för verksamheten.

13 § BUDGET
Styrelsen ska varje år upprätta en plan för förbundets verksamhet och ekonomi för de nästföljande tre åren. För det första av de tre åren ska styrelsen upprätta en preciserad årsbudget. Överskott eller underskott överförs till nästa verksamhetsår. Årsbudgeten ska också åtföljas av mål för verksamheten. Årsbudgeten fastställs av styrelsen senast den 30 november året före kalenderåret. Styrelsen ska dessförinnan samråda med medlemmarna om budgeten.

14 § REVISORER OCH REVISION
Förbundets räkenskaper och årsredovisning samt styrelsens förvaltning ska granskas av en revisor för varje förbundsmedlems räkning. För Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska Försäkringskassan utse en gemensam revisor. Mandattid för statens revisorer hanteras i särskild ordning. För kommunerna och Västra Götalandsregionen ska Västra Götalandsregionen utse en

gemensam revisor. Mandattiden för förtroendevald revisor är fyra år räknat från och med den 1 januari året efter det att val av fullmäktige i kommun och region har ägt rum. Uppdraget är slutfört när revisor under det femte året efter valet har avslutat granskningen av det fjärde årets verksamhet och avlämnat revisionsberättelse.

15 § UTTRÄDE
En förbundsmedlem har rätt att efter uppsägning utträda ur förbundet. Uppsägningstiden är då tre år. Vid utträde ska medlemmarnas ekonomiska mellanhavanden regleras i enlighet med vad som sägs i 11 § i denna förbundsordning.

16 § LIKVIDATION OCH UPPLÖSNING
Förbundet kan träda i likvidation om medlemmarna är överens om det eller om en eller flera medlemmar utträder ur förbundet. Ett sådant beslut ska alltid föregås av ett samråd mellan huvudmännen. När förbundet likvideras ska eventuella skulder betalas och egendom avyttras. Därefter ska kvarvarande tillgångar fördelas enligt principerna i 11 § i denna förbundsordning. Styrelsen svarar för likvidationen. När styrelsen har fullgjort sitt uppdrag ska den avge en slutredovisning för sin förvaltning. Det görs genom att styrelsen visar en förvaltningsberättelse över likvidationen i sin helhet som redovisar betalning av skulder, försäljning av egendom och skiftet av resterande tillgångar därefter. Till berättelsen ska bifogas redovisningshandlingar för hela likvidationen. Förbundet är upplöst när förvaltningsberättelsen och redovisningshandlingarna har delgivits medlemmarna.

17 § TVISTER
Tvister mellan förbundet och dess medlemmar ska i första hand försöka lösas genom förhandling mellan parterna. Skulle parterna inte enas ska tvisten avgöras av svensk allmän domstol.

18 § ERSÄTTNING TILL LEDAMÖTER, ERSÄTTARE, REVISORER OCH REVISORSERSÄTTARE
Ersättning för arvoden och andra ersättningar till ordförande, vice ordförande, styrelseledamöter, ersättare, revisorer och revisorsersättare ska följa Västra Götalandsregionens principer.
Ordförande och vice ordförande i förbundet ersätts med 4 respektive 3 procent av fast månadsersättning för heltidsarvoderat regionråd.
Arvode till en gemensamt utsedd revisor för kommuner och region och ersättning för en statlig revisor bekostas av förbundet. Ersättning för av staten utsedd revisor utgår enligt gällande upphandlingsavtal där förbundet betalar sin lokala del av uppdraget mot faktura från av staten upphandlande medlem. Om sakkunnigt biträde anlitas av revisorerna betalas arvodet av förbundet.

19 § ARKIVTILLSYN
Ansvaret för tillsynen av att Samordningsförbundet fullgör sina skyldigheter enligt arkivlagen (1990:782) åvilar kommunstyrelsen i Borås.

20 § FÖRBUNDETS BILDANDE OCH ÄNDRINGAR I FÖRBUNDSORDNINGEN
Sjuhärads Samordningsförbund bildades i januari 2011 genom att förbunden Tranemo – Ulricehamn och Bollebygd – Mark – Svenljunga gick samman med Borås Samordningsförbund samtidigt som kommunerna Herrljunga och Vårgårda gick in som nya medlemmar.
Ändringar i förbundsordningen ska fastställas genom likalydande beslut av förbundets samtliga medlemmar.

Förslag till ny skrivning med KOMMENTARER inbrutna:

FÖRBUNDSORDNING FÖR SJUHÄRADS SAMORDNINGSFÖRBUND
Samordningsförbundet Sjuhärads Samordningsförbund har inrättats med stöd av lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser, nedan FinsamL.

Sist i meningen har hänvisning infogats", nedan FinsamL" för att i resterande del av text inte upprepat behöva skriva ut hela lagnamnet.

1 § FÖRBUNDETS NAMN
Förbundets namn är Sjuhärads Samordningsförbund.

2 § FÖRBUNDETS SÄTE
Förbundets säte är Borås.

3 § FÖRBUNDETS MEDLEMMAR
Förbundets 11 medlemmar är Västra Götalandsregionen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommunerna Borås, Bollebygd, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn, Herrljunga och Vårgårda.

Antal " 11" medlemmar är tillagt

4 § FÖRBUNDETS ÄNDAMÅL
Förbundets ändamål är att inom det geografiska området för medlemskommunerna bedriva finansiell samordning enligt FinsamL mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Västra Götalandsregionen och kommunerna Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn, och Vårgårda.

Förenklad skrivning av förbundets ändamål; att bedriva finansiell samordning enligt FinsamL. En öppen formulering som ger samma bredd som lagen. Ordet landstinget bytt mot region.

5 § STYRELSEN
Samordningsförbundet ska ledas av en förbundsstyrelse.
Styrelsen ska bestå av elva ledamöter och elva ersättare. Varje medlem utser en ledamot och en ersättare. Västra Götalandsregionens och kommunernas ledamöter och ersättare väljs för fyra år från och med den 1 januari året efter det att val av fullmäktige i region och kommuner har ägt rum. Ersättare har närvaro- och yttranderätt. Styrelsen utser bland sina ledamöter en ordförande och en vice ordförande för den tid som styrelsen bestämmer.
Praxis ska vara att en politiker och en tjänsteman bildar presidium.

Antal ledamöter i styrelsen är utökat. Tillägg är gjort med praxis för styrelsens presidium. Praxis har sedan många år varit att presidiet ska bestå av en statligt utsedd tjänsteman tillsammans med en politiker från regionen eller från någon av kommunerna.

6 § UPPGIFTER OCH BESLUTANDERÄTT
Styrelsen är beslutför när fler än hälften av ledamöterna är närvarande.
Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst. I ärenden som avser val eller anställning av personal fattas beslutet dock genom lottning.

Förbundet har till uppgift att
1. besluta om mål och riktlinjer för den finansiella samordningen
2. stödja samverkan mellan samverkansparterna
3. finansiera insatser för individer som behöver samordnade rehabiliteringsinsatser
4. besluta på vilket sätt de medel som finns för finansiell samordning ska användas
5. svara för uppföljning och utvärdering av beslutade åtgärder
6. upprätta budget och årsredovisning för den finansiella samordningen

Samordningsförbundet får inte besluta i frågor om förmåner eller rättigheter för enskilda eller vidta åtgärder i övrigt som innefattar myndighetsutövning eller att tillhandahålla tjänster som är avsedda för enskilda. Förbundet får inte svara för offentlig upphandling av insatser som riktar sig till enskilda. De insatser som finansieras av förbundet ska registreras och följas upp via uppföljning Finsam, det uppföljningssystem som används nationellt för att följa upp samverkan genom samordningsförbund.

Skrivning av beslutsförhet ändrad. Mening tre är tillagd.
Meningen ”Parterna ska samråda innan de beslutar om budget.” är flyttad från §6 till §9 (samråd) och där har ”de” bytts mot ”styrelsen”.
Sista meningen är ett tillägg. Förbundet har även tidigare år registrerat uppgifter i ett nationellt system. Inga kostnader debiteras för att nyttja systemet.

7 § PERSONAL
Styrelsen ska utse en förbundschef som ska leda arbetet inom förbundet enligt styrelsens anvisningar.

8 § INITIATIVRÄTT
En medlem har rätt att väcka ett ärende i styrelsen. Detta ska ske i enlighet med respektive huvudmans beslutsordning.

9 § SAMRÅD
Styrelsen ska ansvara för och se till att medlemmarna får information om, och möjlighet att ta ställning till beslut av principiell eller annan större betydelse. Styrelsen har rätt att från förbundsmedlemmarna få de yttranden och upplysningarna som behövs för att styrelsen ska kunna fullgöra sina uppgifter. Parterna ska samråda innan styrelsen beslutar om budget.
Varje medlem utser en person med mandat att företräda medlemmen beträffande budgetplan och verksamhetsinriktning.

Ett talstreck bytt mot kommatecken i första mening. Meningen ”Parterna ska samråda innan de beslutar om budget.” är flyttad hit från §6 och ordet ”de” har bytts mot ”styrelsen”.
Punkten om samråd har fortfarande öppen skrivning som inte styr medlemmarna. Samråd hålls en gång per år.

10 § KUNGÖRELSER
Förbundets kungörelser, protokoll och andra tillkännagivanden ska anslås på den officiella anslagstavlan hos respektive kommun och på Västra Götalandsregionens anslagstavla.

11 § ANDELAR I TILLGÅNGAR OCH SKULDER SAMT FÖRDELNING AV KOSTNADER
Medlemmarna har vid varje tidpunkt andel i förbundets tillgångar och skulder i förhållande till vad man tillskjutit för att täcka kostnaderna. Medlemmarna ska täcka de kostnader för förbundets verksamhet som inte täcks på annat sätt. Fördelningen mellan medlemmarna är att Försäkringskassan bidrar med hälften av medlen, regionen med en fjärdedel samt kommunerna gemensamt med en fjärdedel. Kommunernas finansiering baseras på proportionerlig fördelning relativt invånarantalet. Invånarantalet grundas på befolkningsstatistik från juni föregående år.

Står nu regionen istället för landstinget. Sista meningen hitflyttad. Fanns tidigare som separat kommentar till 11§, efter sista paragrafen.

12 § STYRNING OCH INSYN
Styrelsen ska upprätta tertialsvisa uppföljningar med helårsprognos för verksamheten och ekonomin som tillställs medlemmarna. Styrelsen ska också årligen i samband med bokslutet redovisa verksamhetens utfall för medlemmarna. Förbundet får inte ingå borgen och inte heller sätta sig i skuld utöver vad som är sedvanliga krediter för verksamheten.

Kvartal bytt till tertial, i enlighet med befintliga rutiner (sedan 2015).

13 § BUDGET
Styrelsen ska varje år upprätta en plan för förbundets verksamhet och ekonomi för de nästföljande tre åren. För det första av de tre åren ska styrelsen upprätta en preciserad årsbudget. Överskott eller underskott överförs till nästa verksamhetsår. Årsbudgeten ska också åtföljas av mål för verksamheten. Årsbudgeten fastställs av styrelsen senast den 30 november året före kalenderåret. Styrelsen ska dessförinnan samråda med medlemmarna om budgeten.

14 § REVISORER OCH REVISION
Förbundets räkenskaper och årsredovisning samt styrelsens förvaltning ska granskas av en revisor för varje förbundsmedlems räkning. För Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska Försäkringskassan utse en gemensam revisor. Mandattid för statens revisorer hanteras i särskild ordning. För kommunerna och Västra Götalandsregionen ska Västra Götalandsregionen utse en gemensam revisor. Mandattiden för förtroendevald revisor är fyra år räknat från och med den 1 januari året efter det att val av fullmäktige i kommun och region har ägt rum. Uppdraget är slutfört när revisor under det femte året efter valet har avslutat granskningen av det fjärde årets verksamhet och avlämnat revisionsberättelse.

Nya skrivningar om hur revisorer utses.
Laghänvisningar strukna.
Sista meningen tillagd.

15 § UTTRÄDE
En förbundsmedlem har rätt att efter uppsägning utträda ur förbundet. Uppsägningstiden är då tre år. Vid utträde ska medlemmarnas ekonomiska mellanhavanden regleras i enlighet med vad som sägs i 11 § i denna förbundsordning.

16 § LIKVIDATION OCH UPPLÖSNING
Förbundet kan träda i likvidation om medlemmarna är överens om det eller om en eller flera medlemmar utträder ur förbundet. Ett sådant beslut ska alltid föregås av ett samråd mellan huvudmännen. När förbundet likvideras ska eventuella skulder betalas och egendom avyttras. Därefter ska kvarvarande tillgångar fördelas enligt principerna i 11 § i denna förbundsordning. Styrelsen svarar för likvidationen. När styrelsen har fullgjort sitt uppdrag ska den avge en slutredovisning för sin förvaltning. Det görs genom att styrelsen visar en förvaltningsberättelse över likvidationen i sin helhet som redovisar betalning av skulder, försäljning av egendom och skiftet av resterande tillgångar därefter. Till berättelsen ska bifogas redovisningshandlingar för hela likvidationen. Förbundet är upplöst när förvaltningsberättelsen och redovisningshandlingarna har delgivits medlemmarna.

Mening tre språkligt justerad och tillfört ”eventuella” skulder betalas…

17 § TVISTER
Tvister mellan förbundet och dess medlemmar ska i första hand försöka lösas genom förhandling mellan parterna. Skulle parterna inte enas ska tvisten avgöras av svensk allmän domstol.

Första meningen tillagd och andra meningen justerad.

18 § ERSÄTTNING TILL LEDAMÖTER, ERSÄTTARE, REVISORER OCH REVISORSERSÄTTARE
Ersättning för arvoden och andra ersättningar till ordförande, vice ordförande, styrelseledamöter, ersättare, revisorer och revisorsersättare ska följa Västra Götalandsregionens principer.
Ordförande och vice ordförande i förbundet ersätts med 4 respektive 3 procent av fast månadsersättning för heltidsarvoderat regionråd.
Arvode till en gemensamt utsedd revisor för kommuner och region och ersättning för en statlig revisor bekostas av förbundet. Ersättning för av staten utsedd revisor utgår enligt gällande upphandlingsavtal där förbundet betalar sin lokala del av uppdraget mot faktura från av staten upphandlande medlem. Om sakkunnigt biträde anlitas av revisorerna betalas arvodet av förbundet.

Första mening infogat ordet ”andra”. Avslutande tre meningar ersätter den tidigare avslutande meningen om att arvoden till revisorer ska betalas av förbundet.

19 § ARKIVTILLSYN
Ansvaret för tillsynen av att Samordningsförbundet fullgör sina skyldigheter enligt arkivlagen (1990:782) åvilar kommunstyrelsen i Borås.

20 § FÖRBUNDETS BILDANDE OCH ÄNDRINGAR I FÖRBUNDSORDNINGEN
Sjuhärads Samordningsförbund bildades i januari 2011 genom att förbunden Tranemo – Ulricehamn och Bollebygd – Mark – Svenljunga gick samman med Borås Samordningsförbund samtidigt som kommunerna Herrljunga och Vårgårda gick in som nya medlemmar.
Ändringar i förbundsordningen ska fastställas genom likalydande beslut av förbundets samtliga medlemmar.

Anpassad skrivning från föregående som hade bildandet i framtid till att nu vara bildat. Mening om ändringar justerad enligt mall. Överspelade kommentarer kring bildande har tagits tas bort.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Maja Sallander

Tjänsteskrivelse
2023-08-10
DNR KS 228/2023 - 521

Remissvar från Herrljunga kommun gällande slutbetänkande i SOU 2023:18 ”Värdet av vinden: kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften”

Sammanfattning

Herrljunga kommun har av Klimat- och näringslivsdepartementet inbjudits att lämna synpunkter på betänkandet ”Värdet av vinden” som ger förslag på reglering, incitament och kompensationssystem i samband med tillståndsgivning för vindkraft enligt miljöbalken. Remiss inkom till kommunen den 10 maj 2023, sista svarsdag är den 11 september 2023. Utredningen föreslår bland annat ändringar när det kommer till kompensation för närboende, lokalsamhället och kommunernas möjligheter att ställa villkor i samband med tillstyrkan. De nya reglerna föreslås gälla för alla vindkraftsverk vars tillstånd enligt miljöbalken vinner laga kraft efter den 31 maj 2023. För den som vill ta del av en sammanfattning av utredningens innehåll finns en filmserie publicerad av utredarna på YouTube, se https://www.youtube.com/@incitamentsutredningen. Samhällsutvecklare Maja Sallander har berett ärendet i dialog med representanter från SmåKom och informerat om utredningens innehåll i Plankommittén. Förvaltningen föreslår att Herrljunga kommun ställer sig bakom SmåKoms yttrande i ärendet samt framför kommunens synpunkter genom att bifogat förslag till yttrande godkänns och sänds till Klimat- och näringslivsdepartementet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse i ärendet (daterad 2023-08-10)
- Förslag till remissvar i ärendet från Herrljunga kommun (daterat 2023-08-10)
- Remissvar i ärendet från SmåKom (daterat 2023-08-10)
- Remissmissiv, daterat 2023-05-10
- Slutbetänkande för SOU 2023:18: ”*Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften. Del 1: Överväganden och lagförslag*”
- Slutbetänkande för SOU 2023:18: ”*Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften. Del 2: Bilagor*”
- Powerpoint från pressträff 27 april 2023, ”SOU 2023:18 *Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften. Ulrica Liljeberg, särskild utredare”*

Förslag till beslut

Förslag till remissvar godkänns och sänds som kommunens yttrande i ärendet till Klimat- och näringslivsdepartementet.

Maja Sallander
Samhällsutvecklare

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
YTTRANDE
2023-08-10
KOMMUNENS DNR KS 228/2023 - 521

KLIMAT- OCH NÄRINGSLIVSDEPARTEMENTET
Miljöprövningsenheten
Departementsråd Lars Bryntesson, 08-405 82 78
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Herrljunga kommuns remissvar gällande betänkandet ”Värdet av vinden – Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften” (SOU 2023:18), Regeringskansliets dnr KN2023/03016

Sammanfattning

Herrljunga kommun har av Klimat- och näringslivsdepartementet inbjudits att lämna synpunkter på betänkandet ”Värdet av vinden” som ger förslag på reglering, incitament och kompensationssystem i samband med tillståndsgivning för vindkraft enligt miljöbalken. Sista svarsdag för remissen är den 11 september 2023. Utredningens uppdrag var kortfattat att föreslå ett system för kompensation till dem vars omgivning påtagligt påverkas av byggnation av landbaserad vindkraft samt skapa ett ramverk som ger kommuner ökade incitament att tillstyrka sådan byggnation, utan att detta påverkar skatteområdet. Utredningen föreslår bland annat ändringar när det kommer till kompensation för närboende, lokalsamhället och kommunernas möjligheter att ställa villkor i samband med tillstyrkan. De nya reglerna föreslås gälla för alla vindkraftsverk vars tillstånd enligt miljöbalken vinner laga kraft efter den 31 maj 2023. Herrljunga kommun ställer sig bakom det yttrande i ärendet som lämnas av SmåKom, daterat 2023-08-10, i sin helhet. Kommunen ser utredningens förslag som mycket angelägna att genomföra snarast, och understryker slutsatsen att frågan om kommuners incitament skyndsamt bereds vidare. Kommunen saknar en diskussion om kunskapsstöd till kommunerna i samband med tillståndsprövning.

Beslutsunderlag

Remiss, inklusive remissmissiv och länk till betänkande samt bilagor inkom till kommunen den 10 maj 2023. Till ärendet hör:

- Remissmissiv, daterat 2023-05-10
- Slutbetänkande för SOU 2023:18: ”*Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften. Del 1: Överväganden och lagförslag*”
- Slutbetänkande för SOU 2023:18: ”*Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften. Del 2: Bilagor*”

Yttrande

Herrljunga kommun har tagit del av utredningen ”Värdet av Vinden – Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften” (SOU 2023:18).

Besöksadress
HERRLJUNGA KOMMUN
Torget 1 (Box 201)
524 23 HERRLJUNGA

Telefon
0513-170 00
Fax
0513-171 33

E-post
herrljunga.kommun@herrljunga.se
Internet
www.herrljunga.se

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
YTTRANDE
2023-08-10
KOMMUNENS DNR KS 228/2023 - 521

Kommunen bedömer att de förslag som ges är mycket angelägna. Kommunen vill understryka vikten av att förslagen genomförs snarast och att frågan om kommuners incitament och ekonomisk kompensation skyndsamt bereds vidare. Även processuella frågor kopplade till inlösen behöver skyndsam fortsatt utredning, i enlighet med vad som anges i betänkandet på sidorna 157 och 218.

Kommunen vill framföra att det är viktigt att fastighetsägare vid inlösen kompenseras så att de ges reell möjlighet att söka ett likvärdigt boende på annan plats. Kommunen föreslår också att det kan finnas anledning att utreda om det ska bli möjligt för ägare av lantbruksfastigheter att under vissa förutsättningar stycka av och/eller taxera om den del av fastigheten där ett bostadshus är beläget, och på så vis ges rätt till inlösen av en bostadsbyggnad som annars inte skulle ha denna rätt. Kommunen bedömer att det i många områden som bedöms lämpliga för vindkraft är vanligt med mindre lantbruksfastigheter som bebos utan att där bedrivs något omfattande lantbruk.

Kommunen ser också behov av att kommunerna ges tydligt kunskapsstöd i processen kring tillståndsprövningen, bland annat för att formulera de villkor som föreslås blir möjliga i samband med prövning av tillstyrkan. Herrljunga kommun saknar i betänkandet en diskussion kring vilken instans som kan få i uppdrag att stötta kommunerna med att sätta sig in i frågan då en etableringsförfrågan kommer, samt ge kommunerna stöd i att formulera rimliga villkor i samband med prövning av tillstyrkan. Inte minst i små kommuner kan sådant arbete kräva en betydande del av kommunens resurser, och kommunen har inte själv möjlighet att styra när i tid dessa resurser skall avsättas. Det riskerar innebära att frågan hanteras bristfälligt, och i vissa fall kanske att kommunen väljer att säga nej eftersom man inte anser sig ha utrymme att hantera saken.

Herrljunga kommun väljer utöver dessa synpunkter att ställa sig bakom SmåKom's yttrande i ärendet, daterat 2023-08-10, i sin helhet.

Kommunstyrelsen
Herrljunga kommun

Besöksadress
HERRLJUNGA KOMMUN
Torget 1 (Box 201)
524 23 HERRLJUNGA

Telefon
0513-170 00
Fax
0513-171 33

E-post
herrljunga.kommun@herrljunga.se
Internet
www.herrljunga.se

2023-08-10

REMISSVAR
Kn2023/03016

Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 STOCKHOLM
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Värdet av vinden (SOU 2023:18)

SmåKom är en nationell organisation för små kommuner. Vi har för närvarande 72 medlemmar, vilka består av de till befolkningstalet mindre, men ofta till ytan större, kommunerna i Sverige. Bland våra medlemmar finns ingen kommun med fler än 15 000 invånare.

SmåKom anser att utredningen är väl genomarbetad och att betänkandet följt de direktiv som givits. ***Vi är positiva till samtliga förslag som utredningen föreslår***, men vi önskar lämna några förtydligande kommentarer.

Vi är helt eniga med utredningen när det gäller behovet av fortsatt beredning för att undersöka ett ekonomiskt incitament till kommunerna. Det är olyckligt att utredningen inte har fått lägga förslag som innefattar statlig finansiering. Avsaknaden av ett sådant förslag innebär också att vindkraftutbyggnaden fortsatt tappar fart istället för tvärtom.

SmåKom anser att statlig finansiering är den enda vägen att gå för att hjälpa kommunerna till fler tillstyrkta vindkraftsetableringar. Precis som utredningen skriver är förslagen om intäktsdelning till närboende och ersättning till lokalsamhället långt ifrån tillräckliga incitament för att kommunen ska ge tillstyrkan till ett vindkraftsprojekt. I samtal med våra medlemskommuner i norra Sverige är det tydligt att aspekten om orättvisan i var energin produceras i förhållande till var den används är av betydande roll för tillstyrkan eller ej. Det finns en oro över att vindkraften ska gå samma öde till möte som vattenkraften. Detta är en av anledningarna till att det krävs effektiva ekonomiska incitament till kommunerna för att vindkraftsutbyggnaden, i framför allt i de små kommunerna i norra Sverige, ska få fart.

SmåKom tackar för samarbetet med utredningen under arbetets gång samt för förtroendet som remissinstans.

Peter Lindroth
Ordförande

Charlotta Haskovec
Verksamhetsledare

Regeringskansliet

Remiss

2023-05-10
KN2023/03016

Klimat- och näringslivsdepartementet
Miljöprövningsenheten
Departementsråd
Lars Bryntesson
08-405 82 78

Betänkandet *Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften* (SOU 2023:18)

Remissinstanser

Affärsverket svenska kraftnät
Arise
Arjeplogs kommun
Bergs kommun
Borås stad
Boverket
Bygdegårdarnas riksförbund
Domstolsverket
Ekomodernisterna
Energiföretagen Sverige
Energimarknadsinspektionen
Eolus Vind
Eskilstuna kommun
Eslövs kommun
Fagersta kommun
Falkenbergs kommun
Fastighetsägarnas riksförbund
Finspångs kommun
Folkets hus och parker
Fortifikationsverket
Friluftsfrämjandet
Föreningen Rättvisa Vindar i Norra Östergötland
Föreningen Svenskt Landskapsskydd

Föreningen Sveriges Vatten- och vindkraftskommuner och –regioner
Företagarna
Försvarets materielverk
Försvarets radioanstalt
Försvarsmakten
Förvaltningsrätten i Stockholm
Gävle kommun
Göteborgs kommun
Göteborgs universitet
Havs- och vattenmyndigheten
Hela Sverige ska leva
Herrljunga kommun
Holmen
Hörby kommun
IKEM
Industrikommunerna
Institutet för Näringslivsforskning
Integritetsskyddsmyndigheten
Jernkontoret
Jämtkraft AB
Karlskrona kommun
Klimatkommunerna
Konjunkturinstitutet
Konkurrensverket
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien
Kungl. Tekniska högskolan
Kungsbacka kommun
Lantbrukarnas riksförbund
Lantmäteriet
Ljusdals kommun
Lomma kommun
Luleå kommun
Luleå tekniska universitet
Länsstyrelsen i Blekinge län
Länsstyrelsen i Gävleborgs län
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Länsstyrelsen i Skåne län

Länsstyrelsen i Uppsala län
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Länsstyrelsen på Gotland
Malmö stad
Malung-Sälens kommun
Mellansvenska handelskammaren
Naturvårdsverket
Norrbottens kommuner
Northvolt
Ockelbo kommun
Orsa kommun
OX2
Pajala kommun
Piteå kommun
RWE Renewables Sweden AB
Ragunda kommun
Regelrådet
Region Blekinge
Region Gotland
Region Stockholm
Region Västerbotten
Renägarförbundet
Riksantikvarieämbetet
Riksdagens ombudsmän
Sametinget
SCA
Skatteverket
SKGS
Skurups kommun
SmåKom
Sotenäs kommun
SR Energy
Statens energimyndighet
Statens jordbruksverk
Statskontoret
Stora Enso
Svea hovrätt (mark- och miljööverdomstolen)
Sveaskog

Svensk Vindenergi
Svensk Vindkraftsförening
Svenska Kyrkan
Svenska Naturskyddsföreningen
Svenska Samernas Riksförbund
Svenskt Näringsliv
Sveriges geologiska undersökning
Sveriges Hembygdsförbund
Sveriges Kommuner och Regioner
Sveriges ornitologiska förening – Birdlife Sverige
Söderhamns kommun
Södra
Teknikföretagen
Tekniska verken i Linköping AB
Tillväxtverket
Timrå kommun
Trelleborgs kommun
Umeå tingsrätt (mark- och miljödomstolen)
Umeå universitet
Uppsala universitet
Uppvidinge kommun
Vattenfall AB
Villaägarnas riksförbund
Våra gårdar
Vårvind ekonomisk förening
Världsnaturfonden WWF
Värmdö kommun
Västerås kommun
Västra Götalandsregionen
Västsvenska handelskammaren
Växjö tingsrätt (mark- och miljödomstolen)
Wpd Scandinavia
Ånge kommun
Ödeshögs kommun
Örnsköldsviks kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet **senast den 11 september 2023**. Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till lars.bryntesson@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2023/03016 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. **Myndigheter under regeringen** är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att i svaret ge besked om detta. För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från www.regeringen.se och återfinns här: Värdet av vinden - Regeringen.se

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss – hur och varför (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02). Även denna kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Magnus Moreau
Departementsråd

Ärende 11

Värdet av vinden

Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften

Del 1: Överväganden och lagförslag

Slutbetänkande av Utredningen om stärkta incitament för utbyggd vindkraft

Stockholm 2023

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

SOU 2023:18

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.
Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet
Omslag: Elanders Sverige AB
Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2023

ISBN 978-91-525-0593-9 (tryck)
ISBN 978-91-525-0594-6 (pdf)
ISSN 0375-250X

Ärende 11

Till statsrådet Romina Pourmokhtari

Regeringen tillsatte den 7 april 2022 en särskild utredare med uppgift att lämna förslag som stärker kommunernas incitament att medverka till utbyggnad av vindkraft, och på system för att kompensera dem vars omgivning påtagligt påverkas av sådan utbyggnad (dir. 2022:27).

Till särskild utredare förordnades samma dag kommunstyrelseordföranden, numera riksdagsledamoten, Ulrika Liljeberg.

Den 13 juni 2022 förordnades som sakkunniga departementsrådet Lars Bryntesson samt departementssekreterarna Li Björk Dronjak, Anna Carlsson och Carin Lundberg.

Den 20 september 2022 förordnades som experter planeraren Yvonne Egnér, handläggaren Daniel Stenson Engström, samhällsplaneraren Gill Hermansson Wolff, handläggaren Kristian Schoning och tf. avdelningschefen Patrik Åkesson.

Den 7 oktober 2022 förordnades som experter verksamhetschefen Terese Bengard, ansvarige för tillståndsrelaterade frågor Tomas Hallberg, förbundsjuristen Åsa Hill, experten på planering och byggande Kristina Isacsson, biträdande forskaren Erik Jönsson, samhällspolitiske chefen Daniel Liljeberg, fil.dr. Erik Lundin, universitetslektorn Tom Mels, universitetslektorn Annika Nordlund, renägaren och ledamoten Marita Stinnerbom och förbundsjuristen Jenny Wik Carlsson.

Den 16 november 2022 entledigades Daniel Liljeberg och i hans ställe förordnades chefsjuristen Ulf Stenberg. Samma dag förordnades även ordföranden Cecilia Dalman Eek som expert.

Den 24 november 2022 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv (dir. 2022:135). Ett uppdrag att bedöma om finansieringen av förslagen, såvitt avser incitament till kommunerna, bör ske via statens budget eller från verksamhetsutövarna togs bort. I stället angavs att även denna finansiering ska ske från verksamhetsutövarna.

Sekreterare i utredningen har varit jur.kand. Mattias Schain (huvudsekreterare) från och med den 1 juni 2022 och jur.kand. Kristina Forsbacka från och med den 18 juli 2022. Assistent har varit författaren Klas Corbelius från och med den 1 januari 2023.

Utredningen har antagit namnet Stärkta incitament för utbyggd vindkraft (Incitamentsutredningen), M 2022:03.

Härmed överlämnar vi vårt slutbetänkande *Värdet av vinden – Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften*.

Vårt arbete är med detta slutfört.

Stockholm i april 2023

Ulrika Liljeberg

/ Mattias Schain
Kristina Forsbacka

Innehåll

Del 1: Överväganden och lagförslag

Sammanfattning 11

Summary in English 17

1 Utgångspunkter och avgränsningar 21

1.1 Att omfördela en del av vindkraftens värde 22
1.1.1 Vindkraften har en påtaglig påverkan på sin omgivning 22
1.1.2 Vindkraften skapar ett betydande värde 25
1.1.3 Att omfördela en del av vindkraftens värde 28

1.2 Sveriges system förutsätter betydande lokal acceptans. Det kräver väsentliga incitament och kompensationssystem 28

1.3 Motståndet bottnar i olika skäl i olika delar av landet 29

1.4 Ny elproduktion kommer att krävas i hela landet 31

1.5 En kombination av incitament och kompensationssystem kommer krävas 32

1.6 Investeringsintresset får inte utsläckas 32

1.7 Teknikneutralitet har framhållits och bör beaktas i den fortsatta beredningen 34

1.8 Avgränsningar 35

2 Närboende 37

2.1 En rätt till intäktsdelning för närboende till landbaserade vindkraftsparker 38
2.1.1 Därför ska en rätt till intäktsdelning införas 39
2.1.2 Ersättningen ska motsvara en andel av verkets intäkt. Andelens storlek ska bero på avståndet 40
2.1.3 Ett tak ska finnas för en parks totalbelopp 50
2.1.4 Intäkten ska beräknas utifrån elproduktionens marknadsvärde på spotmarknaden 51
2.1.5 Så ska systemet fungera i praktiken 52
2.1.6 Intäktsdelningen bör vara skattefri för privatbostadsfastigheter 53

2.2 En rätt till inlösen för fastighetsägare intill en ny vindkraftspark 55
2.2.1 Därför ska en rätt till inlösen införas 55
2.2.2 Vad som ska krävas för rätt till inlösen 59
2.2.3 Så ska förfarandet gå till 60

3 Lokalsamhället 63

3.1 Finansieringsvillkor för lokalsamhällets utveckling 64
3.1.1 Bakgrund till, och syfte med, förslaget 65
3.1.2 Kommuner ska ges en möjlighet att uppställa finansieringsvillkor 71
3.1.3 Hur lokalsamhället ska definieras 72
3.1.4 Hur finansieringsvillkoret ska uppställas 73
3.1.5 Likabehandling inom lokalsamhället över kommungränsen 76
3.1.6 Förbud mot krav eller utryckt förväntan på ytterligare mervärden 76
3.1.7 Rapportering, tillsyn och ändrat fullgörelsealternativ 77

4 Kommunen 79

4.1 Kommunen behöver ges en intäkt 80
4.1.1 Kommunens beslut är skönsmässigt 82
4.1.2 Kommunernas nej grundas på olika skäl 84
4.1.3 Skälen för tillstyrkan väger alltför lätt 85
4.1.4 Åtgärder riktade mot lokalsamhället och närboende är inte tillräckligt 87
4.1.5 Kommunala intäkter som varken är skatt eller statligt finansierade är inga alternativ 91
4.1.6 En mervärdeslösning är inte tillräckligt 93
4.1.7 En kommunal intäkt behöver beredas vidare. Det behöver ske skyndsamt 95

5 Planering och övriga insatser 97

5.1 Ett tydligare system för energiplanering behövs 98

5.2 En mer strukturerad och samordnad energiplanering 103

5.3 En vägledning för kommunal energiplanering 105

5.4 Regionala planeringsunderlag för vindkraft 106

5.5 Ett ekonomiskt stöd för kommunal energiplanering, med fokus på elproduktion 108

5.6 Forskning och neutral information 111

5.7 Regional samverkan och vägledning 113

6 Ikraftträdande 117

6.1 När reglerna ska träda i kraft 118

7 Konsekvensutredning 121

7.1 Nollalternativet – om inget görs 122

7.2 Vårt förslag ökar inte kommunernas tillstyrkan 124

7.3 Vårt förslag minskar inte investeringsintresset 125

7.4 Förslaget ensamt gör varken från eller till 126

7.5 Konsekvensanalys i olika aspekter ... 127
7.5.1 Miljömål och energipolitiska mål ... 127
7.5.2 Förslagets konsekvenser för företag ... 128
7.5.3 Förslagets konsekvenser för staten ... 129
7.5.4 Förslagets konsekvenser för kommuner ... 130
7.5.5 Rennäringen ... 131
7.5.6 Övriga intressen ... 132

8 Systemförståelse och omvärld ... 133

8.1 Så blir en vindkraftspark till ... 134

8.2 Incitamentsmodeller i de nordiska länderna ... 136

9 Fördjupning ... 139

9.1 Hur utredningens arbete har bedrivits ... 140

9.2 Ytterligare överväganden kring våra förslag ... 145
9.2.1 Om intäktsdelning ... 145
9.2.2 Om rätt till inlösen ... 152
9.2.3 Om finansieringsvillkor till lokalsamhället ... 158

9.3 Hur våra förslag förhåller sig till rennäringen ... 164

9.4 En ”utvecklingsoption” bör utredas vidare ... 166

9.5 Regler för hindersbelysning ... 169

10 Författningsförslag ... 171

10.1 Förslag till lag (2023:00) om lokalt värdeskapande av vindkraft ... 171

10.2 Förslag till förordning om lokalt värdeskapande av vindkraft ... 187

Del 2: Bilagor

Bilaga 1 Kommittédirektiv 2022:27 189

Bilaga 2 Kommittédirektiv 2022:135 197

Bilaga 3 Författningskommentar 199

Bilaga 4 Intervjustudie om vindkraft – Om kommunala beslutsfattare och deras syn på lokala acceptans för vindkraft 227

Bilaga 5 Sammanställning av forskning om incitament och betydelse för acceptans av vindkraft 243

Bilaga 6 Kommunala intäkter och kompensationssystem från vindkraftverk i Norden: En kvantitativ jämförelse 261

Bilaga 7 Kartläggning av dagens modeller för frivillig ersättning från projektörer till lokalsamhället 279

Bilaga 8 Konsekvensanalys incitamentsöverväganden vindkraft 287

Bilaga 9 Konsekvenser av en avstannad vindkraftsutbyggnad inom svenskt territorialområde 315

Bilaga 10 Beräkningsbilaga till Kapitel 2 – Närboende 335

Bilaga 11 Sammanställning av forskning om vindkraft och fastighetsvärden i Europa 345

Bilaga 12 Avstämning av förslaget i relation till Integritetsskyddsmyndighetens vägledning för integritetsanalys i lagstiftningsarbete 349

Sammanfattning

Incitament och kompensationssystem

Vårt förslag framgår av figuren nedan.

Figur 1 **Illustration av vårt förslag på incitament och kompensationssystem**

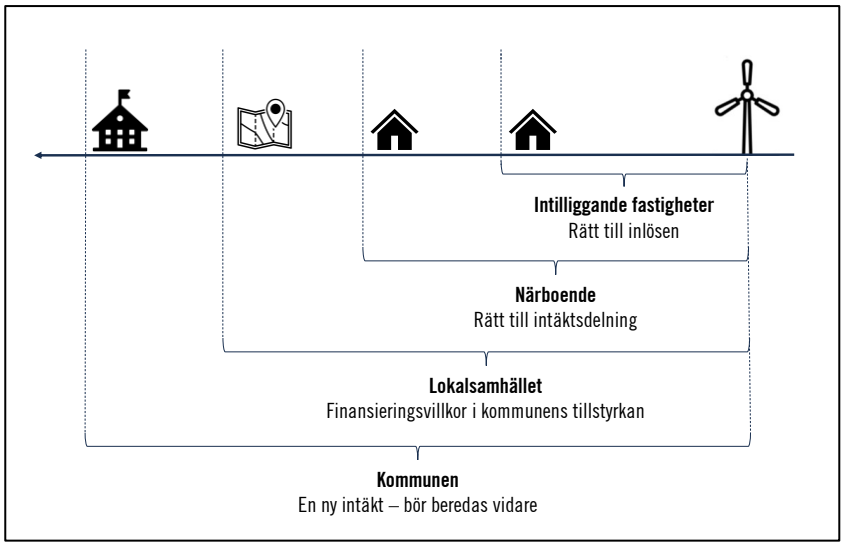

Illustration: Incitamentsutredningen.

- Vad gäller *kommunen* är vår slutsats: Tillräckliga incitament för att väsentligt öka kommunernas tillstyrkan bara kan uppnås genom att land- och havsbaserad vindkraft i kommunen ger denna en intäkt. En sådan intäkt kan bara åstadkommas genom statlig finansiering eller beskattning. Inget av de alternativen är dock, utifrån våra direktiv, möjliga att föreslå. Frågan om kommuners incita-

ment bör därför skyndsamt beredas vidare inom Regeringskansliet. Se avsnitt 4.1.

- För *lokalsamhället* (föreningsliv, lokalt näringsliv, infrastruktur samt natur- och kulturmiljöer runt vindkraftsparken) ska kommunen kunna förena sitt beslut att säga ja till en vindkraftspark med ett *finansieringsvillkor*. En andel av parkens intäkter ska då varje år gå till lokalsamhällets utveckling. Förslaget gäller både land- och havsbaserade parker. Se avsnitt 3.1.
- *Närboende* (den som äger en bostadsbyggnad inom tio gånger ett landbaserat vindkraftverks totalhöjd) ska varje år under verkets livstid få rätt till en andel av verkets intäkt (*intäktsdelning*). Storleken på andelen ska bero på hur långt ifrån verket byggnaden ligger. Se avsnitt 2.1.
- *Ägare av intilliggande fastigheter* (inom sex gånger ett landbaserat vindkraftverks totalhöjd) ska, för att skapa en grundtrygghet vid projektering, få *rätt till inlösen*. Dessa ska, inom ett år från det att verket satts i drift, kunna begära att vindkraftsparkens tillståndshavare löser in deras fastighet. Ersättningen ska motsvara vad fastigheten hade varit värd, om parken inte hade uppförts. Se avsnitt 2.2.

Vi föreslår att reglerna ska gälla för vindkraftverk vars tillstånd enligt miljöbalken vinner laga kraft efter den 31 maj 2023. Detta för att inte förändra spelreglerna i efterhand för parker vars investeringsbeslut redan är fattade. Se avsnitt 6.1.

Vindkraft som kommunal energiplanering

Vi menar att kommunernas planering av vindkraft i högre grad ska betraktas som en del av kommunens energiplanering.

Vi förordar att lagen om kommunal energiplanering ska ges en roll som ett sammanhållande ramverk för denna planering. För att åstadkomma detta, föreslår vi att Energimyndigheten ska ta fram en tydliggörande vägledning för hur lagen bör tillämpas i dagens förhållanden.

Vi föreslår samtidigt att ett tillfälligt ekonomiskt stöd införs under åren 2024–2027 för att stärka kommunernas förmåga till energipla-

nering, med fokus på planering av utbyggd fossilfri elproduktion (inklusive fysisk planering av vindkraft).

Konsekvensutredning

Det viktigaste i vår konsekvensutredning har varit att säkerställa att våra förslag väsentligt ökar kommunernas tillstyrkan av vindkraft, men samtidigt inte fördyrar för vindkraften så att investeringsintresset minskar väsentligt.

Den gröna bocken i figuren nedan, visar var vi behöver hamna för en fortsatt utbyggnad av vindkraften.

Figur 2 **Illustration av vår konsekvensutredning vad gäller kommunal tillstyrkan och det fortsatta investeringsintresset**

Illustration: Incitamentsutredningen.

Ringen i figuren visar var vi menar att vi i stället hamnat.

Vi bedömer att med vårt förslag kommer det att finnas ett fortsatt tillräckligt investeringsintresse i svensk vindkraft. Detta baserar vi på en konsekvensutredning vi låtit Sweco göra (bilaga 8). Denna visar att våra förslag kommer kosta runt 1 öre per producerad kWh, vilket inte bedöms påverka investeringsintresset nämnvärt.

Däremot är vår bedömning att våra förslag inte kommer att öka kommunernas tillstyrkan i någon väsentlig mån.

Anledningen är, som sagts ovan, att förslaget inte ger kommunerna någon intäkt.

En intäkt bedömer vi kommer krävas, främst för de kommuner vars nej i nuläget beror på *rättviseskäl*. Motståndet hos dessa kommuner, som främst ligger i mellersta och norra Sverige, bottnar i upplevelsen av att ännu en naturresurs, denna gång vinden, utvinns på ett sätt som påverkar livsmiljön i närområdet negativt, samtidigt som värdet realiseras på annat håll i landet eller utomlands.

En kommunal intäkt är även den åtgärd som eventuellt skulle kunna påverka *kustkommuner*, vars nej till havsbaserad vindkraft beror på att havsutsikten påverkas.

Våra förslag skulle eventuellt kunna vara tillräckliga för att påverka de kommuner vars nej till landbaserade parker främst beror på parkernas *påverkan på de närboende*. Men projekten i dessa kommuner, som främst är belägna i mellersta och södra Sverige, räcker inte för att möta industrins och övriga samhällets ökade elbehov.

Därtill bedömer vi att det arbete, bland annat vår utredning, som nu pågår kring kommuners incitament gör att även de sistnämnda kommunerna avvaktar med att säga ja till fler parker. Detta eftersom de inte vill riskera att bli utan incitament som eventuellt kan komma att införas.

Den fortsatta beredningen av en kommunal intäkt behöver därför ske skyndsamt.

Om betänkandet

Betänkandets struktur i del 1 är som följer.

- I kapitel 1–7 beskrivs våra förslag och dess konsekvenser.
- Kapitel 8 handlar om systemförståelse och omvärld. Kapitlet beskriver förenklat hur en vindkraftspark blir till och jämför incitament och kompensationssystem i Norden.
- Kapitel 9 är ett fördjupningskapitel. Där finns en beskrivning av hur vi arbetet samt ett antal ytterligare överväganden.
- I kapitel 10 återfinns författningsförslag.

I del 2 återfinns direktiv, författningskommentarer och övriga bilagor.

Öppet arkiv hos Svensk Nationell Datatjänst

Utredningens material finns lagrat i ett öppet arkiv hos Svensk Nationell Datatjänst (se avsnitt 9.1). I betänkandet hänvisar vi till dokument som finns i arkivet med ”[dokument-id]”. Arkivet nås på denna beständiga identifierare:

https://doi.org/10.5878/exe7-2x70

Förenklade begrepp

Av läsbarhetsskäl skriver vi exempelvis ”att kommunen säger ja” i stället för ”att kommunen lämnar tillstyrkan” eller ”bostadsbyggnad” i stället ”för byggnad indelad som småhus, ägarlägenhet eller hyreshus”. Begreppen finns definierade i respektive förslag eller i avsnitt 8.1.

Betänkandet finns sammanfattat som videopresentationer

Presentationerna publicerades på Youtube (sök på ”Incitamentsutredningen”) i samband med att betänkandet överlämnades. De finns även i vårt öppna arkiv hos Svensk Nationell Datatjänst [dokument-id 101–105].

Summary in English

Compensation and incentives

- Where the *municipality* is concerned, our conclusion is that for incentives to be considered sufficient, they must take the form of new revenue from onshore and offshore wind power generated within the municipality. In turn, such revenue, if it is to be financed by the operator, can only be realised through taxation. Otherwise, government funding is required. Our mandate encompasses neither of these two options. The issue should therefore be the subject of further enquiry at the Government Offices of Sweden.
- Where the *local community* (associations, local business, infrastructure and natural and cultural environments surrounding the wind farm) is concerned, we suggest that the municipality is allowed to make its decision to approve a wind farm conditional that the farm supports the local community financially. This must apply to both onshore and offshore wind farms. A percentage of the wind farm's revenue each year shall then be used to fund local community development.
- *Local residents* (anyone who owns a residential building within a radius of 10 times the total height of an onshore wind turbine) must be entitled to a certain percentage of the turbine's revenue each year during its lifetime. The percentage allotted must depend on the distance from the turbine to the building.
- *Owners of neighbouring properties* (within a radius of 6 times the total height of an onshore wind turbine) must have the right to compulsory purchase. They must be able to request the compulsory purchase of their property by the wind farm's licence holder within one year of the start of operations. The purchase price

must correspond to what the property would have been worth if the wind farm had not been built.

We propose that the rules, if implemented, apply to wind turbines whose licences under the Environmental Code come into legal force after 31 May 2023. This is to avoid changing the rules for wind farms for which final investment decisions have already been made.

Municipal Energy Planning

We believe that the municipalities' planning and decision-making regarding wind farms should, to a higher degree, be considered as part of the municipality's energy planning.

We suggest that the *Municipal Energy Planning Act* is given a role as a framework for this planning. To accomplish this, we suggest that the Swedish Energy Agency be commissioned to draw up a G*uide to the Municipal Energy Planning Act*.

We also suggest the introduction of *state financial support* to assist municipalities in drawing up or updating their energy plans and in planning for fossil-free electricity production (including the physical planning of wind power).

Impact assessment

The two most important points in our impact assessment are the following: that the proposals sufficiently increase the level of approval among municipalities and that they do not significantly decrease the level of interest in investing in wind power in Sweden.

We do not think our proposals will significantly decrease the level of interest in investing in Swedish wind power. We base this view on an impact assessment by engineering consultancy company Sweco which shows that our proposals will only cost around SEK 0.01 per kWh produced over the life of the wind farm.

However, we also assess that our proposals will not sufficiently increase the level of approval among the municipalities. This is because they do not generate any revenue for the municipalities.

We believe this will be required to ensure that the municipalities whose rejection is for *reasons of fairness* (that yet another natural re-

source, in this case wind, is being extracted in a way that negatively affects their living environment while the value is realised elsewhere in the country) say yes instead.

Municipal revenue is also the measure that could be used to influence *coastal municipalities* that reject offshore wind power because of its impact on the sea view.

It is possible that our proposals could be sufficient to change the minds of those municipalities whose rejection of onshore wind farms is mainly due to their *impact on local residents*. But these wind farms are not enough to meet the growing need of industry for electricity.

We also believe that the government process now underway regarding incentives for municipalities means that even the latter municipalities are delaying their decision to say yes to more wind farms, as they do not want to risk forfeiting future incentives.

It is therefore necessary to continue to investigate a new municipal revenue scheme expeditiously.

1 Utgångspunkter och avgränsningar

I detta kapitel beskriver vi följande utgångspunkter.

- Modern vindkraft innebär en påtaglig påverkan på sin omgivning. I synnerhet landbaserad vindkraft påverkar närområdet i vart fall delvis negativt. Samtidigt skapar vindkraften ett betydande värde, särskilt för att tillgodose industrins ökade elbehov och bibehålla Sveriges höga självförsörjningsgrad av el. Ett användbart sätt att se på vårt uppdrag är därför att omfördela en del av det värde vindkraften skapar till produktionens närområde (avsnitt 1.1).
- Sveriges system innebär att kommunerna, som inte har något formellt ansvar för landets eller kommunens energiförsörjning, ska säga ja till varje vindkraftspark. Beslutet är skönsmässigt, det vill säga ytterst en politisk avvägning. En fortsatt utbyggnad förutsätter därför en betydande lokal acceptans. Att skapa en sådan kommer kräva väsentliga incitament och kompensationssystem (avsnitt 1.2).
- Kommunernas motstånd till vindkraft beror på olika saker i olika delar av landet (avsnitt 1.3). Ny elproduktion kommer krävas i norr såväl som söder (avsnitt 1.4). Det innebär att det inte finns en universallösning, utan krävs en kombination av olika incitament och kompensationssystem (avsnitt 1.5).
- Samtidigt får våra förslag inte göra det för dyrt att projektera och bedriva vindkraft i Sverige. Om investeringsintresset utsläcks, är inget vunnet (avsnitt 1.6).
- Frågan om teknikneutralitet bör beaktas framdeles (avsnitt 1.7).

I avsnitt 1.8 beskriver vi utredningens avgränsningar.

1.1 Att omfördela en del av vindkraftens värde

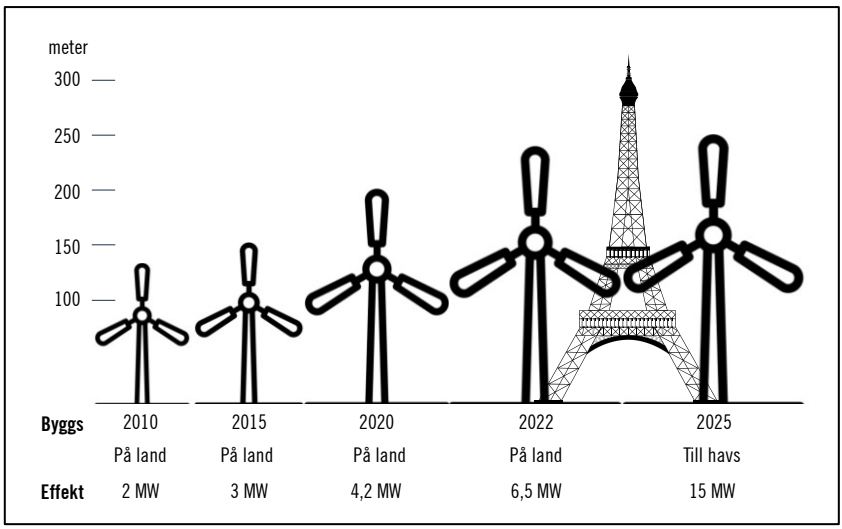
1.1.1 Vindkraften har en påtaglig påverkan på sin omgivning

En fortsatt storskalig utbyggnad av vindkraften innebär en påtaglig landskapsförändring i de områden som berörs.

Vindkraftverken har blivit högre

Att vindkraftens kapacitet blivit större, och produktionskostnaden mindre, hänger ihop med att vindkraftverken blivit högre. Figur 1.1 visar hur storleken utvecklats över 15 år. I dag söks tillstånd för verk som är upp till 300 meter höga.

Figur 1.1 Storleken på nya vindkraftverk, 2010–2025

Källa för verkens storlek: Underlag från Svensk Vindenergi till Incitamentsutredningen [dokument-ID 81]. Illustration och jämförelse med Eiffeltornet: Incitamentsutredningen.

Att storleken ökat, innebär att påverkan på närområdet blivit allt större.

Denna påverkan är en central del av miljöprövningen. Men, som diskuteras nedan, accepterar miljöbalkens avvägningsregler att verken har ett visst mått av negativ påverkan på sin omgivning.

Verken avger ljud, ljus, skuggor och ”tornar upp sig”

För landbaserad vindkraft är ljudet den främsta störningen för omgivningen. Stora vindkraftverk ger ett svepande, repetitivt ljud. Styrkan varierar med vindhastighet och luftfuktighet.[1]

Vid miljöprövningen anses i regel påverkan vara acceptabel i relation till bostadshus om bullret (som det kallas) från vindkraftverken mäter 40 dBA utanför de närmsta husen.[2]

Det är viktigt att förstå att 40 dBA hörs. Drygt 10 procent av en större population upplever sig mycket störda av vindkraftsbuller på den nivån.[3]

Även om den siffran, 10 procent, i sig anses acceptabel enligt WHO:s riktvärden för bullerstörning,[4] så visar forskning att vindkraft upplevs som mer störande än till exempel vägtrafikbuller med liknande ljudnivå. Det kan bero på att vindkraft ofta byggs i miljöer som är tysta i övrigt, som skog. Det kan också bero på att det repetitiva, pulserande ljudet kan upplevs som särskilt störande.[5]

Ett annat problem för de närboende är rotorbladens konstanta rörelse över sin sveparea. Den kan upplevas som störande rent generellt, men blir särskilt problematisk under den tid på dygnet då solen står bakom vindkraftverket. Då skapas svepande skuggor.[6]

För närboende innebär näraliggande vindkraftverk också en känsla av att verken ”tornar upp sig” intill deras bostäder.

Ytterligare ett problem, som gäller både för land- och havsbaserad vindkraft, handlar om hindersbelysningen överst på vindkraftverken. Denna blinkar ihållande under natten. Blinkandet förändrar framför allt ytor som tidigare varit väldigt mörka, såsom natthimlen över havet eller skogen.[7]

[1] Naturvårdsverket (2021), Vindkraftens påverkan på människors intressen – uppdaterad syntesrapport [dokument-ID 82], s. 24.
[2] Naturvårdsverket (2020), Vägledning om buller från vindkraftverk [dokument-id 83], s. 11.
[3] Ibid, s. 8.
[4] Ibid, s. 8.
[5] Naturvårdsverket (2021), Vindkraftens påverkan på människors intressen – uppdaterad syntesrapport [dokument-ID 82], s. 29–30.
[6] Ibid, s. 26.
[7] Ibid, s. 26.

Friluftsliv och vissa näringar kan påverkas negativt

Landbaserad vindkraft kan också ha en negativ påverkan på det rörliga friluftslivet, på jaktmöjligheter och på besöksnäringen.

I vissa fall, som när upplevelsen är specifikt knuten till orörd natur, är det uppenbart att landbaserad vindkraft har en negativ påverkan.

Men på ett övergripande plan går det inte att säga att vindkraften påverkar friluftsliv, jakt och besöksnäring negativt, utan de specifika omständigheterna avgör.[8] Av stor betydelse är, givetvis, om det finns alternativa naturområden kvar i närheten.

Ett undantag är rennäringen. Det klart att denna påverkas negativt av landbaserad vindkraft. Det handlar särskilt om att områden för vinterbete blir svårbrukade. Ljudet från vindkraftverken gör att renarna undviker i övrigt lämpliga betesområden. Det leder till att nya och sämre områden behöver tas i bruk, större behov av utfordring, fler påkörda renar och större arbete med att hämta skingrade renar. Detta leder i sin tur till att relationen med lokalbefolkningen och mellan samebyar blir mer ansträngd.[9]

Påverkad utsikt – en fråga om preferens, process och värde

Utöver det ovanstående handlar vindkraftens påverkan på människor framför allt om att utsikten förändras.

Av vårt samråd har det blivit tydligt att huruvida det upplevs som störande eller inte, till stor del handlar om vilken inställning man har till vindkraften. Åsynen av samma vindkraftverk på håll kan upplevas som positivt av den ena och negativt av den andra.

Av särskild betydelse, visar forskning, är hur beslutsprocessen gått till och i vad mån man upplever att man gynnas ekonomiskt av vindkraften (se vår forskningssammanställning i bilaga 5, s. 12).

[8] Ibid, s. 68.
[9] Naturvårdsverket (2021), Renar, renskötsel och vindkrafts [dokument-id 84], s. 8, samt Incitamentsutredningens samråd med Sametinget och Svenska Samernas Riksförbund.

1.1.2 Vindkraften skapar ett betydande värde

Samtidigt skapar vindkraften ett betydande värde.

Våra direktiv anger följande.

> För att klara såväl klimatomställningen som industrins elektrifiering, samt minskad svensk sårbarhet, krävs el till konkurrenskraftiga priser. Vindkraften spelar här en viktig roll eftersom den går relativt snabbt att bygga ut och kan ge stora produktionsvolymer till låg produktionskostnad. Vindkraften levererar dessutom mer el under vinterhalvåret än under sommarhalvåret, dvs. när behovet är som störst. Sverige är även ett av de länder i Europa som, tack vare våra geografiska förutsättningar, har bäst förutsättningar för utbyggnad av vindkraft i stor skala.

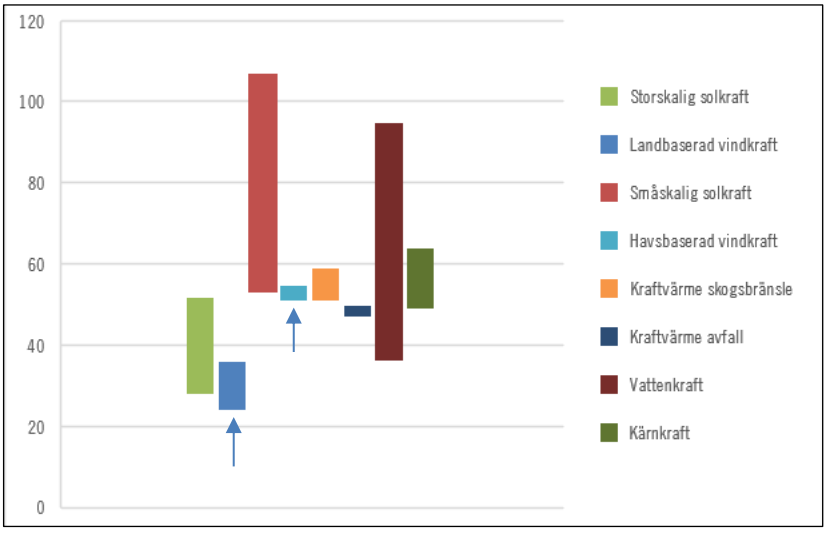
Vindkraftens främsta värde kan alltså sägas bestå av två egenskaper: Att den kan produceras till lågt pris och att den går att bygga ut snabbt, i takt med Sveriges omställningsbehov.

Vindkraften kan producera el till lågt pris

Som framgår av Figur 1.2 har landbaserad vindkraft den lägsta produktionskostnaden av alla kraftslag, runt 30 öre per kWh.

Figur 1.2 Produktionskostnad (LCOE) för olika kraftslag

Öre/kWh. Land- och havsbaserad vindkraft markerad med pilar

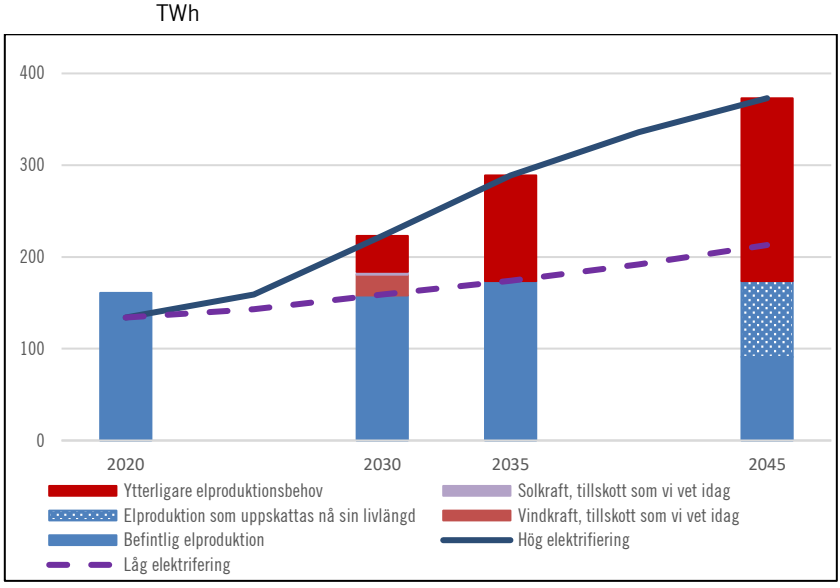

Källa: Energiforsk (2021), El från nya anläggningar [dokument-ID 77]. Pilarna inritade av Incitamentsutredningen.

Vindkraften går att bygga ut i takt med omställningsbehovet

Figur 1.3 är hämtad ur Energimyndighetens, Svenska kraftnäts, Energimarknadsinspektionens och Trafikverkets gemensamma uppföljning av samhällets elektrifiering.

Figur 1.3 Ökning av elbehovet till 2045 i jämförelse med befintlig elproduktion

Källa: Energimyndigheten m.fl. (2022), Myndighetsgemensam uppföljning av samhällets elektrifiering [dokument-ID 78], s. 24.

Den övre, blå, linjen visar hur elbehovet ökar vid en storskalig elektrifiering av industrin. De röda fälten visar behovet av utbyggd elproduktion i det scenariot. I stora drag innebär det behovet att det varje år fram till år 2030 behöver byggas 6 TWh årlig produktion, och därefter varje år fram till år 2035 12 TWh årlig produktion.[10]

I rapporten bedöms framför allt landbaserad vindkraft ha den tekniska och ekonomiska möjligheten att bidra med den elproduktion som behövs. Detta baserat på den korta tidshorisonten och på andra kraftslags krav och ledtider.[11]

[10] Energimyndigheten m.fl. (2022), Myndighetsgemensam uppföljning av samhällets elektrifiering [dokument-ID 78], s. 24–25.
[11] Ibid., s. 26.

I sin konsekvensutredning till utredningen framhåller även forskningsprogrammet Mistra Electrification att det finns få eller inga andra alternativ till vindkraften för att möta detta behov (se bilaga 9, s. 9).

Svensk Vindenergi har samtidigt pekat på att redan de faktiska vindkraftsprojekt som för närvarande är i samråd, under tillståndsprövning eller tillståndsgivna skulle kunna stå för 90 TWh av de drygt 110 TWh årlig produktion som behövs i högnivåscenariot år 2035.[12]

En utbyggd vindkraft sänker elpriserna

I sin konsekvensutredning (se bilaga 8, s. 27) redovisar Sweco en kvantifiering de gjort på uppdrag av Svensk vindenergi. Denna visar att elpriset dämpas med i storleksordningen 0,7 öre/kWh per TWh ny vindkraft år 2030.

Ett tillgodosett elbehov är viktigt för samhället

Mycket pekar följaktligen på att en fortsatt storskalig utbyggnad av vindkraften har potentialen att till betydande del tillgodose det elbehov som en omfattande elektrifiering av svensk industri innebär.

I sin konsekvensutredning (se bilaga 9) bedömer Mistra Electrification att en utbyggd vindkraft på så vis skulle möjliggöra omfattande industriella investeringar, som är av betydelse för att svensk industri inte ska tappa sitt försprång inom vissa nyckelområden och sin globala konkurrenskraft.

Mistra Electrification bedömer också, att en sådan utbyggnad skulle innebära betydligt minskade klimatutsläpp. Inte bara genom att undanröja utsläpp från industrins processer, till exempel ståltillverkning, utan också genom att möjliggöra en elexport som tränger undan fossilbaserad elproduktion i det nordeuropeiska elsystemet.

Länsstyrelserna i södra Sverige har gjort en analys av situationen inom elförsörjning i den regionen.[13] Bedömningen är framtagen utifrån en scenarioanalys som beskriver hur samhället påverkas av fortsatt höga prisnivåer på el, effektbrist och slutligen bortfall av elnät.

[12] Svensk Vindenergi (2023), Sammanställning till Incitamentsutredningen [dokument-ID 79].
[13] Länsstyrelserna (2022, Länsstyrelsernas bedömning av situationen inom elförsörjning i södra Sverige, Dnr 6819-2022. [dokument-ID 80], s. 1.

Analysen pekar på att dagens höga och oförutsägbara elpriser har en betydande negativ påverkan i hela samhället, både på kort och lång sikt. Den tydligaste konsekvensen, om inte elproduktionen ökar, kommer vara att varsel och uppsägningar ökar, framför allt inom elintensiva branscher. Det väntas i sin tur medföra ökad arbetslöshet och minskade skatteintäkter.

1.1.3 Att omfördela en del av vindkraftens värde

Mot bakgrund av det ovanstående menar vi, att ett användbart sätt att se på vårt uppdrag är *att omfördela en del av det värde vindkraften skapar till produktionens närområde*.

1.2 Sveriges system förutsätter betydande lokal acceptans. Det kräver väsentliga incitament och kompensationssystem.

I Sverige har vi ingen statlig styrning över energiproduktion som kräver förändrad mark- och vattenanvändning på land och i territorialvattnet. Statens beslut om planer och riksintressen är inte bindande, utan bara vägledande, för kommunerna, som bestämmer självständighet över mark- och vattenanvändningen i sina respektive kommuner (se avsnitt 4.1.1).

Det är således upp till varje kommun, som alltså inte har något formellt ansvar för vare sig landets eller den egna kommunens energiförsörjning, att säga ja eller nej till varje vindkraftspark inom landets territorialgräns. Detta utan att, annat än politiskt, behöva ta ett samlat ansvar för konsekvenserna av sina ställningstaganden ur ett elförsörjningsperspektiv.

Kommunernas beslut att säga ja eller nej är ett skönsmässigt beslut, det vill säga ytterst en politisk avvägning mellan för- och nackdelar (se avsnitt 4.1.1).

En sådan avvägning är känslig för lokala opinioner. Det gör att vårt system ställer krav på betydande lokal acceptans, för att vindkraften ska kunna fortsätta byggas ut.

För en sådan acceptans krävs flera pusselbitar.

Den nationella och lokala politiken spelar stor roll, liksom samhällets gemensamma förmåga att se helheter. Till exempel, att indu-

strins elförsörjning inte bara skapar värde för dess etableringsorter och för statens ekonomi. Utan att den indirekt leder till tillväxt, välfärd och sysselsättning i flera led och i hela landet.

Andra viktiga pusselbitar är att tillståndsprocesserna är inkluderande och effektiva, att vindkraftsprojektörerna för en tydlig och tidig dialog med närboende och lokalsamhälle samt att det finns en effektiv tillsyn av att vindkraftens miljötillstånd efterlevs.

Men vi bedömer att det, utöver detta, kommer att krävas inte bara symboliska mervärden, utan incitament och kompensationssystem som verkligen spelar roll.

Det är sådana, som vi har försökt ta fram i detta betänkande.

1.3 Motståndet bottnar i olika skäl i olika delar av landet

I bilaga 4 finns en rapport från intervjuer med 16 kommunpolitiker, huvudsakligen kommunstyrelsens ordförande, som i olika delar av landet har haft att hantera vindkraftsetableringar.

Rapporten bekräftar det som vårt samråd med kommuner visat: Kommunalt motstånd beror på olika saker i olika delar av landet.

Något förenklat kan tre kategorier urskiljas. Det finns dock inga tydliga gränser, utan kategorierna överlappar med varandra och många kommuner återfinns i flera av dem:

- *Kommuner som säger nej av rättviseskäl*: Små befolkningsmässigt, men stora till ytan. Belägna i första hand i mellersta och norra Sverige. Har tagit ett stort ansvar hittills, genom att säga ja till stora vindkraftsetableringar på land. Har även i många fall en betydande vattenkraftsproduktion. Ofta utmanande ekonomiska förutsättningar för den kommunala ekonomin.

  För dessa kommuner handlar motståndet till stor del om orättvisa: Att naturresurser i kommunen (fortsätter att) tas i anspråk på ett sätt som påverkar livsmiljön negativt, samtidigt som värdet realiseras på annat håll i landet och varken närområdets eller kommunens ekonomi får någon återbäring:

  > Lite grovt räknat så kanske vi förbrukar fem procent av den energi som produceras här och resten går någon annanstans … alltså sett till den energivolym som produceras och exporteras samtidigt som

> man har, får man ändå säga, ganska tufft att kunna exempelvis hålla igång samhällsservice …
>
> Kommunpolitiker citerad i bilaga 4, s. 8.

> I delar av Norrland är landskapet taget i besättning för produktion, och det gör att det är rättviseargumenten som väger starkare … vi bor ju i ett område där det finns mycket elledningar baserat på 15 vattenkraftverk i Ljungan som är en ren produktionsränna, … det är ju inte en älv såsom man tänker sig en älv med fisk och biologiskt liv. Det är ju bara produktion, precis som det mesta utav skogen omkring oss är bara produktion.
>
> Kommunpolitiker citerad i bilaga 4, s. 8.

- *Kustkommuner*: Kommuner som har att ta ställning till vindkraftsparker inom territorialvattnet.

  För dessa kommuner handlar motståndet om hur havsutsikten förändras och till viss del om hur det kan påverka besöks- och fiskerinäringen:

> … vi var några partier som tyckte att det var väldigt sorgligt att det skulle förstöra vår fina kust … då skulle de i så fall stå mycket längre ut så att man inte kunde se dem, men det var ju inte aktuellt.
>
> Kommunpolitiker citerad i bilaga 4, s. 8.

> Hemsön är i någon mån ansiktet utåt för Härnösand i förhållande till höga kusten … Landskapsbilden med de höga klipporna och de vill inte ha vindkraft på …
>
> Kommunpolitiker citerad i bilaga 4, s. 8.

- *Kommuner som säger nej på grund av påverkan på närboende*: Större befolkningsmässigt, men mindre till ytan. Belägna i första hand i mellersta och södra Sverige. Ofta med bättre ekonomiska förutsättningar.

  För dessa kommuner handlar det politiska motståndet till stor del om omsorg om dem som bor nära de projekterade parkerna, och om den lokala opinion som dessa är drivande i:

> Jag blev nästan nerringd och nermailad av detta, förtvivlade människor som såg sin boendemiljö bli förstörd. Så det var ett fruktansvärt stort motstånd, … det är oro för buller och för påverkan av infraljud och så vidare …
>
> Kommunpolitiker citerad i bilaga 4, s. 4.

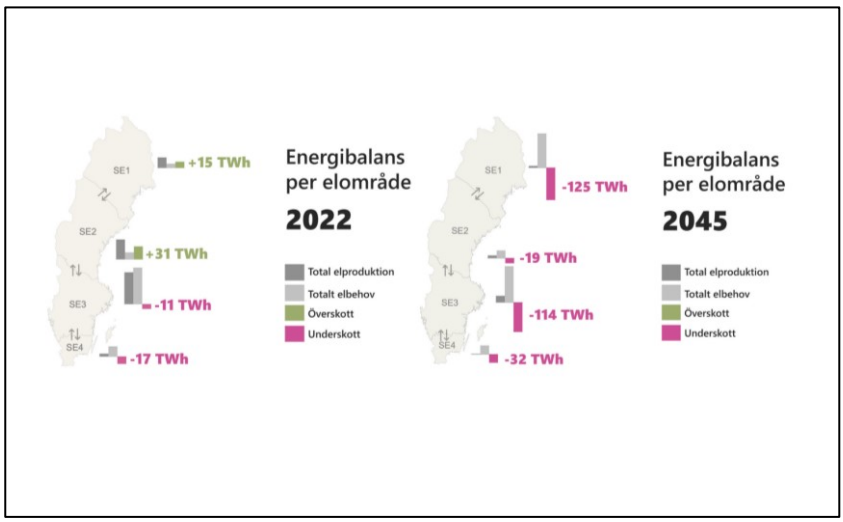
> Jag har varit där på plats och jag noterar ju också att man hör liksom vindkraftverken och är man van att bo i skogsmiljö där det faktiskt är helt tyst så är det ju ett påtagligt ljud … Landskapsbilden är förändrad. Det är vägar liksom överallt.
>
> Kommunpolitiker citerad i bilaga 4, s. 4.

I alla tre kategorierna – men kanske framför allt de två sistnämnda – påverkar även en mer övergripande energipolitisk dimension. Många av de intervjuade kommunpolitikerna framhäver att vindkraftsfrågan blivit politiserad (se bilaga 4, s. 6).

1.4 Ny elproduktion kommer att krävas i hela landet

De scenarioanalyser som gjorts visar att det finns, och kommer långsiktigt finnas, ett behov av utbyggd elproduktion i hela landet.

Figur 1.4 Energiföretagens scenarioanalys: Energibalans i de olika elområdena, 2022 vs. 2045

Källa: Energiföretagen (2023), Sveriges elbehov 2045 [dokument-id 85], s. 13.

Figur 1.4 visar att det visserligen år 2022 förelåg ett överskott i norra Sverige och ett underskott i södra. Men, som de lila nedåtstaplarna till höger indikerar, att det år 2045, på grund av industrins omställ-

ning, utifrån nuvarande prognoser förväntas ett underskott i alla elområden.

1.5 En kombination av incitament och kompensationssystem kommer krävas

Att kommunerna säger nej av olika skäl på olika håll, i kombination med att det kommer krävas ny elproduktion i hela landet, menar vi innebär att det inte finns en universallösning på vårt uppdrag. En kombination av incitament och kompensationssystem kommer krävas.

I vårt samråd har dock framförts, att utredningen bör undvika flera parallella åtgärder, eftersom det skapar en alltför komplex struktur. I stället, menas det, bör vi bör inrikta oss på den, eller de, mest verkningsfulla åtgärderna.

Vi bedömer inte att det skulle vara tillräckligt därför att:

- För kommuner som säger nej av rättviseskäl, är incitament i form av en kommunal intäkt det viktigaste.
- För kommuner som säger nej på grund av påverkan på de närboende, är kompensation till dessa det viktigaste.
- För kustkommunerna, så bedömer vi att en kommunal intäkt är den incitament- och kompensationsåtgärd som eventuellt kan ha effekt.
- För alla kategorierna, har finansiering av lokalsamhället visat sig spela en viktig roll i att skapa lokal acceptans.

Det är mot bakgrund av detta som vi lägger tre olika förslag: två till närboende och ett till lokalsamhället. Samt att vi därutöver bedömer att kommunerna behöver incitament i form av intäkt.

1.6 Investeringsintresset får inte utsläckas

En fortsatt storskalig utbyggnad av vindkraften är samtidigt beroende av att nya projekt utgör relevanta investeringsobjekt.

Om våra förslag i alltför hög grad sänker lönsamheten eller ökar riskerna för projekten, spelar det ingen roll hur stor den lokala acceptansen är. Projekten blir ändå inte av.

Denna balansgång illustreras i Figur 1.5. Våra förslag måste träffa rutan med den gröna bocken. Annars är inget vunnet.

Figur 1.5 Illustration över utredningens balansgång

	Kommunal tillstyrkan ökar väsentligt	Fortsatt låg kommunal tillstyrkan
Fortsatt tillräckligt investeringsintresse	✓	✗
Investeringsintresset minskar väsentligt	✗	✗

Illustration: Incitamentsutredningen.

Men det är inte ett nollsummespel – om vi kan minska riskerna

Visserligen är en krona som går till incitament eller kompensationssystem en krona mindre i avkastning för vindkraftsparken. Men samspelet mellan incitamentseffekt och investeringsintresse är ändå inte ett nollsummespel.

Investeringar är nämligen känsliga för risker. Ett exempel på en risk är att ett projekt i ett sent skede av tillståndsprocessen får ett nej från kommunen, trots att kommunen fram till dess varit positiv. Ett annat är att kostnader för nya incitament eller kompensationssystem uppstår flera år in i vindkraftsparkens driftstid.

Ju högre risk, desto högre avkastning kommer projektet att kräva för att vara ett intressant investeringsobjekt. Detta kallas för att projektet får en riskpremie.

Det sagda innebär att Sverige kan möjliggöra att en större del av vindkraftens intäkter går till kommun, lokalsamhälle och närboende, om vi samtidigt kan sänka projektens risker.

Detta präglar branschens inspel till utredningen

Balansgången mellan incitamentseffekt och investeringsvilja och samspelet mellan risk och avkastningskrav har i hög grad präglat vindkraftsbranschens inspel till utredningen.

I samrådet har flertalet av dess företrädare framhållit att de är positiva till åtgärder som, även om de ökar deras kostnader, samtidigt minskar deras risker kopplade till bristande lokal acceptans.

Branschen har beskrivit att det finns nyliga exempel på hur andra europeiska länder misslyckats med den beskrivna balansgången, och genom höjd beskattning utsläckt intresset för nya investeringar i landet. Vi har dock inte hunnit närmare studera de uppgivna exempel, och de beskrivs därför inte vidare i betänkandet.

Branschen har också framhållit kopplingen mellan vår utredning och SOU 2021:53, En rättssäker vindkraftsprövning. Branschens budskap har varit att risken för att våra förslag väsentligt skulle minska investeringsintresset blir lägre, om de genomförs tillsammans med den tidigare utredningens förslag om att göra kommunernas ställningstaganden mer förutsägbara.

1.7 Teknikneutralitet har framhållits och bör beaktas i den fortsatta beredningen

Vårt uppdrag avser enbart utbyggd vindkraft. Vi har följaktligen inte utrett i vad mån våra förslag kan eller bör tillämpas på andra kraftslag.

Däremot har en återkommande synpunkt i vårt samråd varit att de incitament och kompensationssystem som införs bör göras teknikneutrala.

Exakt vad som menas med detta har varierat inom samrådet, men en återkommande precisering har varit att samma regler bör gälla för all ny fossilfri elproduktion.

Som skäl har anförts att fördyrande åtgärder som införs enbart för vindkraften kommer att snedvrida konkurrensen och leda till en suboptimerad elmarknad.

Detta är viktiga synpunkter, som behöver beaktas i den fortsatta beredningen.

1.8 Avgränsningar

- Frågan om utformningen av den kommunala tillstyrkan, eller dess vara eller inte vara, ingår inte i vårt uppdrag. Noteras kan att frågan nyligen har utretts i SOU 2021:53.
- Vår utredning berör inte miljöprövningsfrågor (tillstånd enligt miljöbalken). Noteras kan att frågor som rör miljötillståndsprocessen nyligen har utretts i SOU 2022:33.

  Viktigt att påpeka är också att våra förslag inte heller är avsedda att *indirekt* påverka miljöprövningen. Det är med andra ord inte så, att miljöprövningen ska beakta att kompensation kommer lämnas omgivning enligt de regler vi föreslår, och därför meddela tillstånd till projekt som annars inte skulle godkännas.
- Vi har tolkat våra direktiv, som att vår utredning inte omfattar intressen som kan erhålla kompensation enligt befintliga regler i miljöbalken (i första hand 16 kap. 9 § 1 st. 3 p.).

  Detta framgår visserligen inte uttryckligen av våra direktiv, men vi sluter oss till det bland annat av att direktiven anger att vi ska *lämna förslag till system* för kompensation till dem vars omgivning påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad, och ingenting om att vi ska göra en översyn av befintliga system.

  Avgränsningen påverkar framför allt rennäringen, se avsnitt 9.3.
- Utredningen berör inte reglerna för skadestånd för miljöskada enligt 32 kap. miljöbalken.

2 Närboende

I detta kapitel finns två förslag som avser närboende till landbaserade vindkraftsparker:

- Rätt till en del av intäkterna från parken (avsnitt 2.1).
- Rätt att inom ett år från det att parken är driftsatt, få sin fastighet inlöst till det marknadsvärde som hade rått om parken inte hade uppförts (avsnitt 2.2).

Vi föreslår att reglerna förs in i kapitel 2 och 4 i en ny lag om lokalt värdeskapande av vindkraft (se avsnitt 10.1).

I utformningen av förslagen har vi biträtts av:

- Nationalekonomen Erik Lundin vid Institutet för Näringslivsforskning, avseende intäktsdelningens utformning och konsekvensanalyser för närboende och vindkraftsparker.
- Docent Richard Hager vid Stockholms universitet, avseende fastighetsrättsliga frågor.
- Universitetslektor Michaela Ribbing vid Stockholms universitet, avseende förvaltningsprocessuella frågor.
- Professor Peter Nilsson vid Lunds universitet, avseende skatterättsliga frågor.

Samråd har skett med Lantmäteriet.

2.1 En rätt till intäktsdelning för närboende till landbaserade vindkraftsparker

Vårt förslag: Ägare av bostadsbyggnader inom ett visst avstånd från ett landbaserat vindkraftverk ska ges rätt till en ersättning som motsvarar en andel av den intäkt som verket genererar.

Intäktsdelningen ska utgå varje år under verkets livstid.

Avsnittet är strukturerat som följer.

- I avsnitt 2.1.1 beskriver vi varför en intäktsdelning bör införas.
- I avsnitt 2.1.2 beskriver vi den modell vi föreslår: att ersättningen ska motsvara en andel av vindkraftsverks intäkter, och att andelens storlek ska bero på avståndet till verket.
- I avsnitt 2.1.3 föreslår vi ett tak för hur mycket en vindkraftspark totalt kan få betala.
- I avsnitt 2.1.4 beskriver vi hur verkets intäkt ska fastställas: genom en kvalificerad uppskattning av elproduktionens värde om den hade sålts på spotmarknaden.
- I avsnitt 2.1.5 beskriver vi hur systemet ska fungera i praktiken: En myndighet ska årligen besluta vem som ska erhålla vilken intäktsdelning. Sedan ansvarar vindkraftsparkens tillståndshavare för utbetalningen.
- I avsnitt 2.1.6 bedömer vi att intäktsdelningen bör göras skattefri om den avser en privatbostadsfastighet.

Ytterligare överväganden finns i fördjupningskapitlet 9, avsnitt 9.2.1.

Förslaget liknar ett system som finns i Danmark, *VE-bonus* (se avsnitt 3.3 i vår jämförelse med andra länder i bilaga 6).

2.1.1 Därför ska en rätt till intäktsdelning införas

De närboende bör ges en ekonomisk ersättning

Närboende till landbaserade vindkraftsparker är den grupp som påverkas mest av vindkraftens utbyggnad. Påverkan består av ljudemissioner, skuggor, nattliga ljus och blinkningar samt att verken ”tornar upp sig” nära deras hus (se avsnitt 1.2).

I vår forskningssammanställning om vindkraftens effekt på näraliggande fastighetsvärden (se bilaga 11), visar en klar majoritet av de europeiska forskningsstudierna att fastighetsvärdet går ned när en vindkraftspark etableras i närheten.

Vår forskningssammanställning om incitament och kompensationssystem tyder på att kontanta ersättningar är den åtgärd som, näst efter gratis eller rabatterad el, har störst effekt för att skapa acceptans hos närboende. Även om det finns få faktiska effektutvärderingar, så visar den som finns (från Danmark) på goda effekter på lokal acceptans. Även andra studier (enkäter och valexperiment) pekar på samma sak. (Se bilaga 5, s. 9 och 12.)

Omsorg om de närboende, och den lokala opinion som dessa ofta är drivande i att skapa, är ett viktigt skäl till att många kommunpolitiker säger nej (se avsnitt 1.3).

I vårt samråd har flertalet kommunpolitiker, särskilt i södra Sverige, framhållit vikten av betydande ersättning till de närboende. Även vissa vindkraftsföretag, men inte alla, har varit positiva.

Ersättningen bör utformas som en intäktsdelning

Ett viktigt skäl till att just intäktsdelning valts som modell, är att en sådan skapar en positiv ansats, med fokus på vindkraftens värdeskapande och på rättvisan i att en del av värdet kommer de närboende till del.

Alternativet hade varit ett system som utgått ifrån intrånget eller skadan. Vi har övervägt sådana system, men funnit att ett intäktsdelningssystem är bättre (se avsnitt 9.2.1).

En annan fördel är att intäktsdelning går att koppla till vindkraftsparkens elproduktion.

I vårt samråd har en återkommande synpunkt från kommunpolitiker och närboende nämligen varit att en verkningsfull åtgärd för när-

boendes acceptans vore gratis eller rabatterad el. Vår forskningssammanställning om incitament och kompensationssystem (se bilaga 5, s. 9 och 12) visar på samma sak.

Som beskrivs i avsnitt 9.2.1 är något sådant dock inte möjligt att skapa genom reglering.

Däremot skapar en intäktsdelning ett slags ”second best”. Den närboende ges i praktiken rätt till intäkten för ett visst antal kilowatt av verkets effekt. Ju högre elpriset är, desto högre blir intäktsdelningen.

Ytterligare skäl för att välja intäktsdelning som system, är att det kan göras lätt att administrera och har låga transaktionskostnader (se avsnitt 2.1.5).

2.1.2 Ersättningen ska motsvara en andel av verkets intäkt. Andelens storlek ska bero på avståndet

Vårt förslag: En bostadsbyggnad som ligger på upp till 1 000 meters avstånd från ett vindkraftverk ska berättiga till en årlig ersättning motsvarande 2,5 promille av verkets intäkt.

Om avståndet är större, ska beloppet justeras ned linjärt så att det blir noll på ett avstånd om tio gånger verkets totalhöjd.

Avstånden ska mätas mellan mittpunkten på vindkraftverkets torn och byggnadens mittpunkt.

Intäktsdelning ska utgå för maximalt två verk per bostadsbyggnad.

Beloppet ska som lägst vara 1 000 kronor.

Grundtanken med modellen

Modellens syfte är att ersättningen ska *öka* med verkets storlek samt *minska* med avståndet ifrån bostadsbyggnaden.

På så vis följer ersättningsnivån vindkraftverkets negativa påverkan. Ljud, skuggor, blinkningar och att vindkraftverket ”tornar upp sig” är störningar som typiskt sett blir större ju närmare verket man bor och ju högre verket är.

Modellen illustreras i Figur 2.1.

Figur 2.1 Illustration av intäktsdelningsmodellen

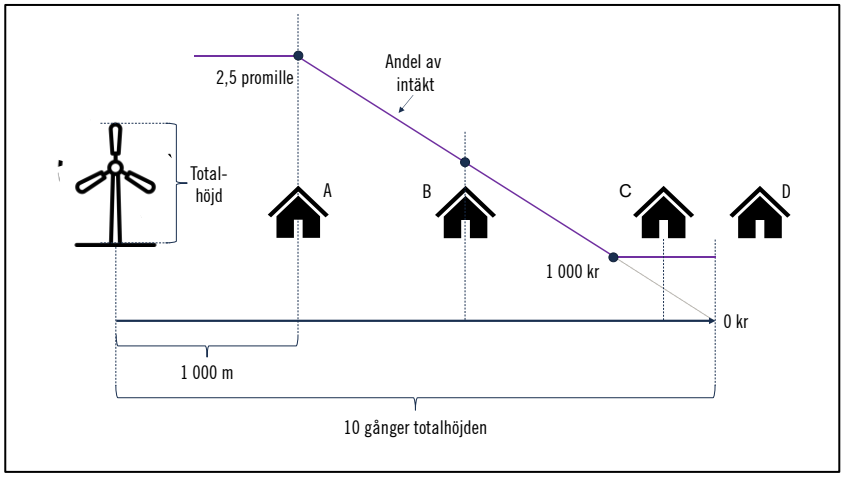

Illustration: Incitamentsutredningen. Illustrationen är inte skalenlig.

- Hus A ligger på 1 000 meters avstånd. Intäktsdelningen ska motsvara 2,5 promille av verkets intäkt.
- Hur stor andel av verkets intäkt som Hus B ska berättiga till beror på avståndet från verket. Andelen kan beräknas med formeln

$$2{,}5 \text{ promille} \times \left(1 - \frac{avstånd - 1000}{(totalhöjd \text{ x } 10) - 1000}\right).$$

- Hus C berättigar egentligen (om man fortsätter lutningen ned mot noll) till ett belopp som är lägre än 1 000 kronor per år. Beloppet justeras dock upp till 1 000 kronor. Detta för att undvika småbelopp.
- För Hus D, som ligger på större avstånd än tio gånger totalhöjden, lämnas ingen intäktsdelning.

Därför är tio gånger totalhöjden en lämplig bortre gräns

Var den bortre gränsen för intäktsdelningen ska gå är en avvägning.

Om gränsen flyttas längre bort, kommer intäktsdelningen fler närboende till del. Det kan öka den lokala acceptansen. Samtidigt kan inte de som bor närmast erhålla lika mycket, om inte totalkostnaden

för intäktsdelningen ska öka (på bekostnad av andra incitament och kompensationssystem eller parkens lönsamhet).

I den avvägningen bedömer vi att den bortre gränsen bör gå vid tio gånger totalhöjden.

Totalhöjden på moderna vindkraftverk är runt 250 meter. Tio gånger denna höjd är följaktligen runt 2,5 kilometer. De som bor bortom den gränsen bör således enbart erhålla incitament och kompensation som del av lokalsamhället och som kommunmedlemmar.

Som indikeras av principskissen i Figur 2.2, som vi erhållit av företrädare för vindkraftsbranschen under samrådet, är redan åtta gånger totalhöjden en gräns som med viss marginal hamnar utanför den gräns där bullret enligt Naturvårdsverkets mätmetoder uppgår till 35 dBA, det vill säga gränsvärdet för friluftsområden där en låg ljudnivå utgör en särskild kvalitet.

Med andra ord bör man bara undantagsvis, och i så fall svagt, kunna höra vindkraftverken bortom åtta gånger totalhöjden. Och i princip aldrig bortom tio gånger totalhöjden.

Figur 2.2 Principskiss: Åtta gånger totalhöjden (8H) och ljudutbredningen för en vindkraftspark

Källa: SR Energy inom ramen för utredningens samråd.

Vår forskningsgenomgång av vindkraftens påverkan på fastighetspriser indikerar dock att det finns en fortsatt påverkan på boendemiljön bortom åtta gånger totalhöjden. Den uppskattade effekten på fastighetspriserna i de redovisade studierna är så gott som alltid påvisbar på avstånd upp till runt tio gånger verkens totalhöjd (se bilaga 11).

Vi har också besökt ett flertal vindkraftsparker och bostadshus på olika avstånd från vindkraftsverk samt rört oss i närområdet för att själva uppleva verken på olika avstånd, vindriktningar och topografi. Även utifrån den erfarenheten bedömer vi att tio gånger totalhöjden är en lämplig bortre gräns.

Därför bör intäktsdelning utgå för högst två verk

En vindkraftsparks största påverkan på en bostadsbyggnad uppkommer i och med det första vindkraftverket.

Vi bedömer att den marginella påverkan av varje ytterligare verk, bortanför det närmsta, är låg och avtar snabbt.

Av detta skäl har vi valt en modell som ger full ersättning för de två verk som var för sig genererar den högsta individuella ersättningen, men inte berättigar till ersättning för ytterligare verk.

2,5 promille vid 1 000 meter är en lämplig avvägning

Med en bortre gräns på tio gånger totalhöjden bedömer vi att 2,5 promille av vindkraftverkets intäkt vid 1 000 meters avstånd är en lämplig nivå på intäktsdelningen.

Figur 2.3 och Tabell 2.1 visar vilka belopp det blir fråga om för husen A–D, som ligger på olika avstånd från två vindkraftverk.

Figur 2.3 Intäktsdelning vid fyra olika avstånd

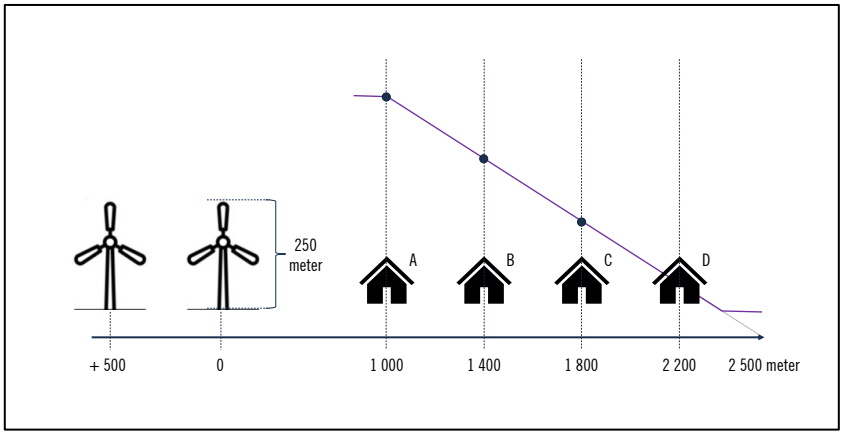

Illustration: Incitamentsutredningen. Illustrationen är inte skalenlig.

Tabell 2.1 Intäktsdelning vid fyra olika avstånd

Kronor per år

Hus	Intäktsdelning (kronor) vid genomsnittligt elpris på		
	40 öre / kWh	70 öre / kWh	100 öre / kWh
A	26 000	46 000	66 000
B	18 000	31 000	45 000
C	9 000	17 000	24 000
D	3 000	6 000	8 000

Not: 6 MW verk med 3 500 fullasttimmar. Med elpris avses genomsnittligt årspris på spotmarknaden. Beräkningen framgår av bilaga 10. De tre elprisscenarierna bygger på Svenska kraftnäts prognos och genomsnittliga priser 2020–2022. Intäkten viktas med 0,75 för att vindkraftens produktion samvarierar negativt med spotpriset.

Som framgår av figuren ligger husen på 1 000 till 2 200 meters avstånd till det närmsta verket, och ytterligare 500 meter från det bortre verket. Beloppen beräknas med tre olika genomsnittliga intäktsnivåer för parken.

Som framgår av tabellen skiljer sig den årliga intäktsdelningen, beroende på avstånd från verket och elpris, från 3 000 kronor per år för Hus D vid det lägsta elprisscenariot till 66 000 kronor per år för Hus A vid det högsta.

För att förstå tabellen rätt, är det viktigt att notera att de angivna elpriserna inte är konsumentpriser, utan elpriset på grossistmarknaden (spotmarknaden).

Storlekens rimlighet för de närboende är en bedömningsfråga

Huruvida beloppen är rimliga för de närboende är ytterst en bedömningsfråga.

Nedan för vi ett resonemang på två olika sätt:

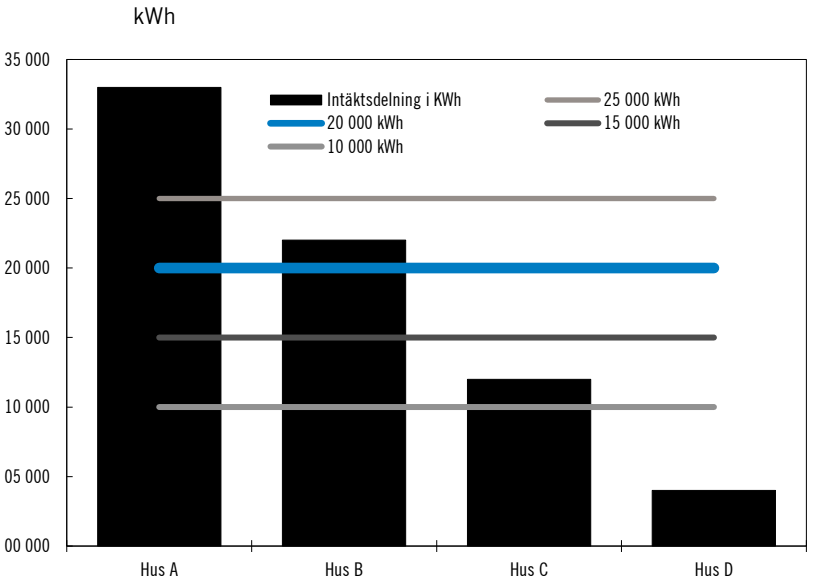
- Först testar vi hur intäktsdelningen förhåller sig till elkostnaden för ett småhus, utifrån resonemanget att det är rimligt att de närboende får sin elkostnad i huvudsak täckt.
- Därefter testar vi hur nuvärdet av intäktsdelningen förhåller sig till den forskning som finns om vindkraftens påverkan på fastighetsvärden. Detta utifrån resonemanget att intäktsdelningen typiskt sett bör kompensera för eventuella minskade fastighetsvärden.

Vi bedömer att båda testerna visar att vårt förslag ger rimliga nivåer, sett ur de närboendes perspektiv.

Storleken är rimlig, satt i relation till elkostnaden för ett normalstort småhus

I Figur 2.4 är intäktsdelningen satt i relation till elkostnaden för ett småhus.

Figur 2.4 Vilken elkonsumtion som intäktsdelningen motsvarar

Not: Den elproduktion som den närboendes intäktsdelning motsvarar har omräknats till elkonsumtion med en faktor 2,66 för elhandlarens marginal, moms och energiskatt. Se bilaga 10.

De svarta staplarna visar vilken elkonsumtion som intäktsdelningen motsvarar för Hus A–D.

Den genomsnittliga elkonsumtionen för ett småhus är cirka 20 000 kWh per år,[1] men med energibesparingsåtgärder kan konsumtionen minskas. I figuren visas detta schablonmässigt genom att kostnaden för konsumtionsnivåer mellan 25 000 och 10 000 kWh ritats in med olika färger.

Det figuren visar är att Hus A får en intäktsdelning som med god marginal (cirka 70 procent) överskrider elkostnaden för ett genomsnittligt småhus. Hus B–D får en intäktsdelning som helt eller delvis täcker elkostnaden, beroende på deras elförbrukning.

Detta menar vi pekar på att nivån är rimligt satt.

[1] Energimyndigheten (2022): Energistatistik för småhus 2021 [dokument-id 132].

Storleken är rimlig, satt i relation till forskning om minskade fastighetsvärden

Ett annat sätt att resonera är att räkna ut nuvärdet (vad värdet är i dag) av intäktsdelningen i framtiden och sätta det i relation till hur de närboendes fastighetsvärden eventuellt kan påverkas av vindkraftsparken. Detta eftersom fastighetsvärdet kommer öka med nuvärdet av intäktsdelningen.

Utredningens genomgång av europeisk forskning om hur landbaserad vindkraft påverkar värdet av näraliggande bostadsfastigheter (bilaga 11) visar att även om de individuella omständigheterna (till exempel topografi och om det förekommit en infekterad politisk debatt om parken) spelar stor roll, och även om enstaka studier pekar i motsatt riktning, så pekar en klar majoritet av forskningen på att vindkraft har en ekonomiskt och statistiskt signifikant negativ påverkan på fastighetsvärden i närheten.

Inom ett avstånd på upp till 2 kilometer uppskattas effekten till mellan 2 procent och 15 procent i de runt tio studier som ingår i forskningsöversikten.

Detta är förvisso ett mycket brett spann i sig, och effekten bör därtill ytterligare variera beroende på avståndet inom 2 kilometer.

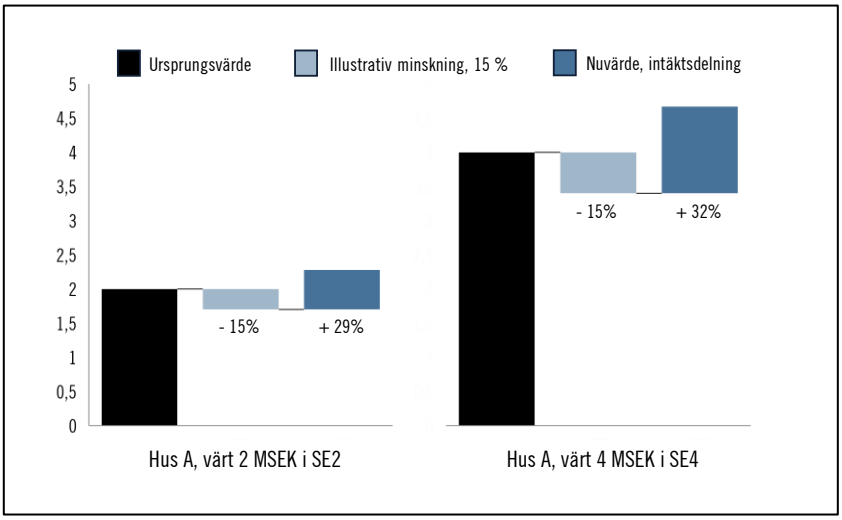
Men, siffrorna ger ändå en fingervisning om var nuvärdet av intäktsdelningen behöver landa för att de närboende, utifrån forskningen, i huvudsak bör kunna uppfatta sig som kompenserade.

Vi måste dock beakta att totalhöjden för de studerade verken i regel är lägre än de verk som uppförs i dag. Det är även troligt att vindkraftverk i Sverige ofta har en något större negativ påverkan än det europeiska genomsnittet, eftersom vi i regel bygger i skogsmiljöer som tidigare varit tysta. Av de skälen bör vi testa vårt förslag mot den övre delen av spannet.

I Figur 2.5 och Figur 2.6 har vi gjort detta för fyra scenarier: Att Hus A är värt 2 miljoner kronor i SE2 respektive 4 miljoner kronor i SE4 samt att Hus C är värt 2 miljoner kronor i SE2 respektive 4 miljoner kronor i SE4.

Figur 2.5 **Nuvärdet av intäktsdelningen för Hus A, i relation till husens värde och en illustrativ värdeminskning på 15 procent**

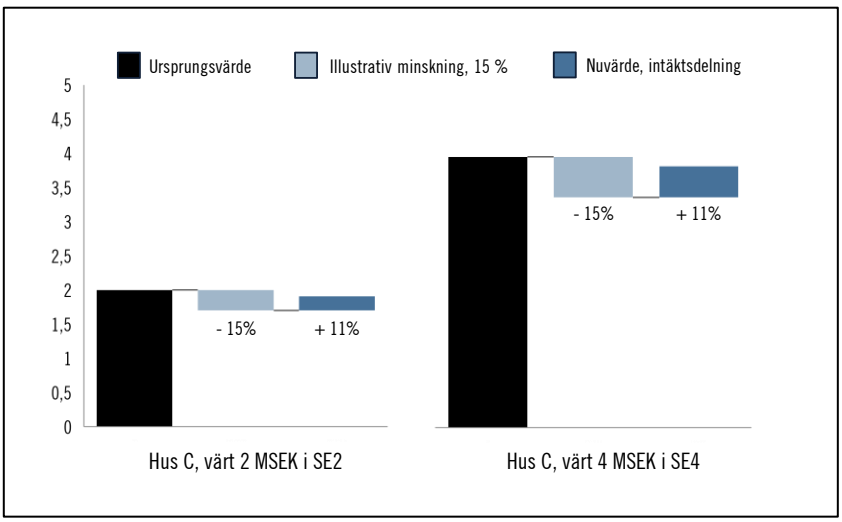
MSEK

Not: Beräkningen framgår av bilaga 10. Intäktsdelningen är beräknad som nuvärdet av en intäktsdelning motsvarande genomsnittet av det lägre (40 öre/kWh) och det mellersta (70 öre kWh) elprisscenariot ovan för SE2 och det mellersta och högre (100 öre kWh) för SE4, viktat med 0,75 för vindkraftsproduktion. Diskonteringsränta 3,5 procent. Procentsatsen anges mot ursprungsvärdet.

Figur 2.6 **Nuvärdet av intäktsdelningen för Hus C, i relation till husens värde och en illustrativ värdeminskning på 15 procent**

MSEK

Not: Se noten för Figur 2.5.

Den svarta stapeln visar husens ursprungsvärde. Den gråa nedåtstapeln visar en illustrativ minskning med 15 procent, alltså i det övre forskningsspannet. Den blåa uppåtstapeln visar sedan nuvärdet av intäktsdelningen.

Att husens fastighetspriser antas till 2 miljoner kronor i SE2 och 4 miljoner kronor i SE4, är eftersom vi bedömer att vindkraftens utbyggnad kommer beröra olika typer av bostadsfastigheter i olika delar av landet.

Det figurerna visar är att för Hus A, som ligger på 1 000 respektive 1 500 meters avstånd från de båda verken, blir nuvärdet av intäktsdelningen cirka 30 procent av fastighetens ursprungsvärde. Det gäller både när Hus A kostar 2 miljoner kronor i SE2 och 4 miljoner kronor i SE4.

För Hus C, som ligger på 1 800 respektive 2 300 meters avstånd från de båda verken, blir nuvärdet av intäktsdelningen 11 procent av ursprungsvärdet, både när det kostar 2 miljoner kronor i SE och 4 miljoner kronor i SE4.

Utfallet indikerar alltså att intäktsdelningen skulle täcka en värdeminskning i storleksordningen 15 procent, med god marginal för Hus A, och i huvudsak för Hus C.

Även detta, menar vi pekar på att nivån är rimligt satt.

Några ord om vindkraftens effekt på fastighetsvärden

Frågan om vindkraftens effekt på fastighetsvärden är komplex.

Beroende på perspektiv, går det att peka på olika studier och argumentera för att de svenska förhållandena skiljer sig på ena eller andra sättet. Så har skett i vårt samråd. Där har även, från vindkraftsbranschens sida, framförts att en rättvisande bild måste inkludera att vindkraftens dämpande effekt på elpriset gör att värdet på småhus generellt blir högre, eftersom husets elkostnad minskar.

Vår avsikt är inte att fastställa någon sanning, eller att peka ut någon forskning som mer rättvisande än någon annan. Vårt betänkande kan inte användas som stöd för endera slutsatsen. Här måste forskningen stå för sig själv.

Att vi använt en illustrativ minskning på 15 procent i Figur 2.5 och 2.6 är bara för att visa att *om det är så* att det föreligger en värde-

minskning i forskningssammanställningens övre spann, så är de närboende med vårt förslag väl kompenserade för det.

Storleken skapar en hanterbar kostnadsbörda för vindkraftsparkerna

Vi har testat den föreslagna nivån (med det tak per vindkraftspark som beskrivs nedan) på de 58 vindkraftsparker i Vindbrukskollen (se avsnitt 5.6) som anges som ännu ej uppförda verk.

Resultatet är att för parker i södra Sverige (SE3 och SE4), blir den genomsnittliga kostnaden 0,9 procent av parkens intäkter. I norra Sverige (SE1 och SE2) blir den genomsnittliga kostnaden 0,2 procent av parkens intäkter. För alla parker är siffran 0,5 procent. (Se bilaga 10, s. 7.)

I sin konsekvensanalys beräknar Sweco att förslaget ökar produktionskostnaden med mellan 0,44 och 1 öre per kWh (se bilaga 8, s. 8).

I vår konsekvensutredning i avsnitt 7.3 bedömer vi att denna kostnad, även i kombination med kostnaderna för vårt övriga förslag, inte är så stor att den väsentligt minskar investeringsintresset för landbaserad vindkraft i Sverige.

2.1.3 Ett tak ska finnas för en parks totalbelopp

Vårt förslag: Den sammanlagda intäktsdelningen ska för en vindkraftspark högst kunna bli 2 procent av marknadsvärdet av parkens elproduktion.

Om det finns många byggnader runt en vindkraftspark som berättigar till intäktsdelning, kan det sammanlagda beloppet för parken bli betydande.

För att inte riskera att omintetgöra lönsamheten för sådana parker, föreslår vi att det ska finnas en övre gräns för hur stor den sammanlagda intäktsdelningen ska kunna bli.

Vi föreslår att gränsen ska vara 2 procent av produktionen.

Om totalbeloppet överskrider denna gräns, ska all intäktsdelning justeras ned proportionellt, så att totalbeloppet för parken blir 2 pro-

cent av produktionens marknadsvärde (eller strax däröver, på grund av uppjusteringen till minst 1 000 kronor per byggnad).

Vid en tillämpning av vårt förslag på de 58 nyss nämnda landbaserade vindkraftsparkerna i Vindbrukskollen som anges som ännu ej uppförda, så slår 10 procent av parkerna i taket (se bilaga 10, s. 8). Andelen skiljer sig mellan elområdena: SE1 (0 procent), SE2 (3 procent), SE3 (21 procent), SE4 (17 procent).

Om förslaget infördes utan en begränsning som den föreslagna, finns alltså risken att det skulle försvåra etablering av många parker i södra Sverige, där behovet av tillkommande produktion – i vart fall just nu – är störst.

2.1.4 Intäkten ska beräknas utifrån elproduktionens marknadsvärde på spotmarknaden

Vårt förslag: Intäktsdelningen ska motsvara det värde som elproduktionen skulle ha gett om den hade sålts på spotmarknaden.

I verkligheten säljs merparten av den el som produceras av vindkraft på prissäkrade långtidskontrakt, Power Purchase Agreements (PPA:er). Endast en liten del av produktionen säljs på spotmarknaden. (Se bilaga 8, s. 12.)

Vi har trots detta landat i en modell som innebär att intäktsdelningen ska beräknas utifrån elens marknadsvärde om den hade sålts på spotmarknaden. Detta av två skäl.

Modellen möjliggör en enklare handläggning

Elproduktionens marknadsvärde på spotmarknaden låter sig beräknas med relativt god precision utifrån kännedom om vindkraftverkens kapacitet och fullasttimmar under ett normalår, vilka spotpriser som förevarit samt Svenska kraftnäts statistik över timvisa produktionsvolymer för olika kraftslag i respektive prisområde.

Om beräkningen i stället ska ske utifrån parkens faktiska intäkter, så skulle det behövas ett deklarationsförfarande i vilket parken redogjorde för sina intäkter. Det skulle eventuellt också krävas tillämp-

ningsföreskrifter för hur vissa finansiella villkor i PPA:er skulle omsättas till en viss uppskattad intäkt.

Uppgifter från årsredovisningar skulle inte vara tillräckligt, eftersom en vindkraftspark inte nödvändigtvis redovisas i ett eget aktiebolag.

Modellen skapar en motvikt till den egna elkostnaden

Som diskuterats ovan, kommer den föreslagna modellen att skapa en samvarians mellan intäktsdelningen och de närboendes elkostnader. Det kommer skapa en motvikt – en slags försäkring – mot den egna elkostnaden, vilket vi bedömer kommer uppfattas positivt.

2.1.5 Så ska systemet fungera i praktiken

Vårt förslag: En byggnad ska berättiga sin ägare till ersättning om den vid senaste taxering är indelad som småhus, ägarlägenhet eller hyreshus.

Det är tillståndshavaren för vindkraftsparken som ska vara betalningsskyldig för intäktsdelningen, och den som enligt fastighetsregistret ägde byggnaden vid årets ingång som ska erhålla den.

Regeringen ska utse en ansvarig myndighet. Vi förordar Skatteverket.

Varje kalenderår ska myndigheten besluta om vem som ska erhålla vilken intäktsdelning.

Beslutet ska innehålla betalningsmottagarens personnummer, samordningsnummer eller organisationsnummer, om inte denne är en fysisk person som motsatt sig en sådan personuppgiftsbehandling. Avsikten är att möjliggöra för tillståndshavaren att upprätta ett elektroniskt förfarande i vilket mottagarna kan legitimera sig och meddela sina betalningsuppgifter (till exempel bank och kontonummer).

Tillståndshavaren ska som huvudregel betala ut intäktsdelningen senast tre månader efter beslutet.

Systemet syftar till automatisering utifrån känd information

Det föreslagna systemet är utformat för att möjliggöra en hög grad av automatisering för alla inblandade.

Avsikten är att den ansvariga myndigheten ska kunna besluta om intäktsdelningen utan att behöva inhämta uppgifter från vindkraftsparkerna eller de närboende. Som nämndes ovan, är de uppgifter som behövs för att kvalificerat kunna uppskatta produktionens marknadsvärde redan kända för myndigheten eller kan enkelt inhämtas.

Hur vi tänker oss processen efter beslutet

Efter att beslutet om betalningsskyldighet meddelats, ska tillståndshavaren ansvara för att betala ut intäktsdelningen.

Det ska ha skett senast tre månader efter att beslutet vunnit laga kraft.

Tillståndshavaren har i beslutet fått uppgift om personnummer, samordningsnummer eller organisationsnummer.

Tanken med det är att tillståndshavaren ska kunna upprätta ett elektroniskt förfarande, i vilket mottagarna kan legitimera sig elektroniskt och meddela sin bank och kontonummer.

Om mottagaren är en fysisk person ska hon eller han dock, av integritetsskäl, kunna motsätta sig att person- eller samordningsnummer tas in i beslutet.

Om så skett, uppstår betalningsskyldigheten i stället tre månader efter att mottagaren legitimerat sig inför tillståndshavaren som ägare av den intäktsberättigade byggnaden och meddelat sina utbetalningsuppgifter. När detta väl skett en gång behöver det inte ske igen varje år.

2.1.6 Intäktsdelningen bör vara skattefri för privatbostadsfastigheter

Vår bedömning: Om den byggnad som berättigar till intäktsdelning räknas som privatbostadsfastighet enligt inkomstskattelagen, bör intäktsdelningen göras skattefri för mottagaren.

Intäktsdelningen kan skattemässigt ses som en slags avkastning från den byggnad som berättigar till intäktsdelningen.[2]

Men den kan också, helt eller delvis, ses som en kompensation för en värdeminskning som vindkraftsparken vållar (se avsnitt 2.1.2).

För näringsfastigheter är intäktsdelningen skattepliktig oavsett

Är det fråga om en näringsfastighet ska intäktsdelningen tas upp som intäkt i inkomstslaget näringsverksamhet, oavsett om ersättningen räknas som avkastning eller som ersättning för värdeminskning.

För näringsfastigheter behöver följaktligen ingen reglering ske.

För privatbostadsfastigheter bör intäkten göras skattefri

För privatbostadsfastigheter är saken annorlunda. Försäkringsersättningar och andra ersättningar för skada eller liknande är skattefria.[3]

Detta gäller inte enbart vid fysisk skada utan även om det är en ekonomisk skada i form av att tillgången minskat i värde.

Om intäktsdelningen ses som kompensation för värdeminskning ska den således vara skattefri.

I vilken utsträckning intäktsdelningen är att anse som avkastning eller kompensation kommer att bero på omständigheterna i det enskilda fallet. För att skapa en rimlig hantering, behöver frågan följaktligen regleras.

I syfte att skapa största möjliga incitaments- och kompensationseffekt, bedömer vi att intäktsdelningen bör göras skattefri om den avser en privatbostadsfastighet.

Förslagets danska förlaga, VE-bonus, är skattefri.

Enligt utredningens direktiv ska vi dock inte lämna förslag som påverkar skatteområdet. Vi lämnar därför inget författningsförslag, utan frågan får hanteras i vidare beredning.

[2] Se rättsfallet RÅ 2008 ref 87.
[3] 8 kap. 22 § inkomstskattelagen (1999:1229).

2.2 En rätt till inlösen för fastighetsägare intill en ny vindkraftspark

Vårt förslag: Den som äger en bostadsfastighet intill en ny landbaserad vindkraftspark ska, under vissa förutsättningar, ha rätt att få fastigheten inlöst av parkens tillståndshavare.

Avsnittet är strukturerat som följer.

- I avsnitt 2.2.1 beskriver vi varför en rätt till inlösen ska införas: att en sådan skapar en grundtrygghet hos dem som bor intill parker som projekteras.
- I avsnitt 2.2.2 beskriver vi kraven för inlösen: att det på fastigheten finns en bostadsbyggnad som ligger inom sex gånger totalhöjden från ett nytt vindkraftverk.
- I avsnitt 2.2.3 beskrivs förfarandet: Fastighetsägaren har ett år på sig från att verket är driftsatt att initiera processen hos lantmäterimyndigheten. Därefter beslutas först vilken ersättning som ska utgå om inlösen sker. Ersättningen ska vara det marknadsvärde som fastigheten hade haft om parken inte uppförts. Därefter kan fastighetsägaren begära att inlösen ska fullföljas.

Ytterligare överväganden finns i fördjupningskapitlet 9, avsnitt 9.2.2. Bland annat beskrivs där varför de alternativ vi funnit (frivillig säljoption och avtalad värdesäkring) hade varit sämre.

Förslaget har en förlaga i Danmark, *Salgsoption* (se avsnitt 3.5 i vår jämförelse med andra länder i bilaga 6).

2.2.1 Därför ska en rätt till inlösen införas

Risken för fastighetsägarnas värstafallsscenario bör flyttas till projektören

Vi har haft samråd med människor som bor intill vindkraftsparker. Många av dessa agerar utifrån ett värstafallsscenario.

De är rädda för att, om parken kommer till stånd, så kommer deras bostäder att tappa så mycket i värde, att det blir omöjligt för dem att sälja fastigheten och flytta till ett någorlunda likvärdigt boende.

I stället, är deras farhåga, kommer de motvilligt att tvingas bo kvar i en miljö med betydande störningar.

Företrädarna för vindkraftsbranschen har en väsentligt annan bild av vad som sker efter att en park är uppförd.

De framhåller, utifrån sin erfarenhet av tidigare projekt, att det då i regel visar sig att farhågor likt det beskriva värstafallsscenariot varit obefogade.

De framhåller också, att parkerna bara kommer till stånd efter att deras påverkan på intilliggande bostadsbyggnader godtagits i miljöprövningen.

Vår uppfattning är att dessa diametralt skilda framtidsbilder är en viktig förklaring till låsningarna kring landbaserad vindkraft.

Problemet är, att det är de som bor intill parken som bär hela risken för värstafallsscenariot.

Tanken med en inlösenrätt, är att flytta över den ekonomiska risken för värstafallsscenariot till projektören.

Det innebär, att den som bor intill parken kan räkna med att – som sämst – kunna flytta till en ekonomiskt sett likvärdig bostad. Detta är givetvis i regel inget de önskar sig, men samtidigt ett väsentligt bättre scenario än värstafallsscenariot.

Samtidigt är risken hanterbar för projektören. Det gäller särskilt som dessa, som nämnts, från sin erfarenhet framhåller att intilliggande fastigheter typiskt sett inte tappar alls, eller bara marginellt, i värde. Om detta stämmer, bör det således sällan vara några problem för projektörerna att sälja fastigheten vidare efter inlösen.

Intäktsdelningen minskar projektörens risk

Som beskrivs i avsnitt 2.1.2, bedömer vi att vårt förslag på intäktsdelning, typiskt sett, mer än väl kompenserar för eventuella minskade fastighetsvärden.

Om en intäktsdelning införs, kommer således den sammantagna effekten av vindkraftsparken i många fall vara att marknadsvärdet på fastigheter intill parken i själva verket *höjs*.

Det innebär att den fastighetsägare som önskar flytta på grund av den nya parken, i regel bör kunna få ett högre pris genom att sälja på marknaden (och då få del av nuvärdet av den framtida intäktsdel-

ningen), än genom inlösen (som värderar fastigheten utan vare sig positiv eller negativ påverkan från parken).

Inlösenrätten kommer följaktligen sannolikt enbart användas i de eventuella ”ytterkantsfall”, då intäktsdelningen inte har tillräcklig kompenserande verkan. Men, även i dessa fall, kommer nuvärdet av intäktsdelningen projektören till del i form av ett högre pris vid försäljningen av fastigheten efter inlösen.

Inlösen behövs trots intäktsdelning, för att skapa en grundtrygghet

Men behövs då en inlösenrätt, om en intäktsdelning införs?

Vi menar att svaret är ja. En inlösenrätt möter på ett mer konkret och kraftfullt sätt oron för värstafallsscenariot.

Inlösenrätten innebär att fastighetsägarna, utan att behöva tänka på hur intäktsdelningssystemet fungerar eller om nuvärdet höjer ens fastighetsvärde tillräckligt, vet att ”i värsta fall, kan vi helt enkelt flytta”.

Det bedömer vi skapar en viktig och värdefull grundtrygghet.

Erfarenheterna från Danmark framstår som goda

Den danska förlagan, *salgsoption*, infördes år 2020. Den har varit gällande vid ett antal projekteringar, men har ännu inte hunnit föranleda några faktiska fastighetsförvärv. Systemet är inte utvärderat.

För att ta del av de danska erfarenheterna har vi genomfört en hearing i Köpenhamn, med företrädare för den danska vindkraftsbranschen, berörda myndigheter, SKR:s motsvarighet Kommunernes Landsforening (KL) och forskarsamhället.

Vid hearingen rådde samsyn om att salgsoption är ett i huvudsak rimligt och välfungerande system.

Av stor vikt för oss, är att detta särskilt framhölls av företrädarna för vindkraftsbranschen. De menade, att systemet är rättvist, underlättar projekteringar och att riskerna det innebär för dem som projektörer är rimliga och hanterbara.

Förslaget ökar (i viss mån) projekteringsrisken

I avsnitt 1.6 diskuterar vi att projekteringsrisker är något som fördyrar projekt, eftersom investeringskalkyler för vindkraft är känsliga för osäkerheter.

Vi är medvetna om att vårt förslag skapar en sådan projekteringsrisk. Under projekteringen kommer det vara osäkert om parken kommer att få lösa in någon intilliggande fastighet, och i så fall hur stora kostnaderna (handläggningskostnader, mäklarkostnader för att sälja och eventuell differens mellan inlösenbeloppet och den nya köpeskillingen) blir.

Samtidigt, vill vi framhålla, är detta en typ av projekteringsrisk som är väsensskild från många av de andra tillståndsrisker som i dag tynger vindkraftsprojektering i Sverige.

Medan riskerna för ett sent nej från kommunen, från Försvarsmakten eller i miljöprövningen är ”binära”, och ofta innebär att projektet går i stöpet, är riskerna förknippade med inlösenrätt betydligt mer hanterbara.

Förutom att de bara aktualiseras om parken byggs, så går de i huvudsak att kalkylera. Sett över parkens livstid, är det också fråga om relativt små belopp. I konsekvensutredningen (se bilaga 8, s. 7) har Sweco uppskattat kostnaden över parkens livstid till 0,0026 öre/kWh för en park i södra Sverige, med många näraliggande bostadsfastigheter.

Inlösenrätten kommer påverka de kommunala besluten

Utöver den beskrivna tryggheten för de som bor intill projekteringsområden, bedömer vi att inlösenrätten kommer spela roll för kommuners beslut att säga ja eller nej till vindkraftsparker.

Att det finns system som säkerställer att de som äger fastigheter intill parken inte far illa ekonomiskt, kommer vara av betydelse för hur kommunpolitiker kan möta en lokal opinion mot vindkraften.

2.2.2 Vad som ska krävas för rätt till inlösen

Vårt förslag: En fastighet ska på, ägarens begäran, lösas in av tillståndshavaren för ett vindkraftverk om det på fastigheten finns en byggnad som

- var indelad som småhus, ägarlägenhet eller hyreshus när den aktuella vindkraftsparkens ansökan om miljötillstånd kom in till tillståndsmyndigheten,
- fortfarande är indelad som någon av dessa byggnadstyper,
- är taxerad ihop med fastigheten som småhusenhet, ägarlägenhetsenhet eller hyreshusenhet, och
- ligger på ett avstånd från verket som är mindre än sex gånger verkets totalhöjd.

Därför ska krävas att byggnaden var indelad som bostadsbyggnad vid parkens tillståndsansökan

Förslaget tar sikte på bostadsbyggnader som fanns uppförda innan vindkraftsparken. En byggnad som uppförs, eller inreds till bostad, efter att fastighetsägaren fått kännedom om att parken projekteras menar vi inte ska berättiga till inlösen av fastigheten.

Därför är sex gånger totalhöjden en lämplig bortre gräns

Sex gånger totalhöjden är det avstånd som gäller för förslagets danska förlaga. För ett modernt verk på 250 meter blir det 1,5 kilometer.

Vid vår hearing i Köpenhamn rådde samsyn om att avståndet var väl avvägt.

Som vi, i vårt samråd, har uppfattat att projektering sker, är det i dag ovanligt att vindkraftverk uppförs på mindre än 1 kilometer från bostadsbyggnader.

Det innebär att sex gånger totalhöjden i stora drag skapar en buffertradie på cirka 500 meter från gränsen på 1 kilometer. Det framstår för oss som rimligt.

Vi har också besökt ett flertal vindkraftsparker och bostadshus på olika avstånd från vindkraftsverk samt rört oss i närområdet för

att själva uppleva verken på olika avstånd, vindriktningar och topografi. Även utifrån den erfarenheten bedömer vi att sex gånger totalhöjden är en lämplig bortre gräns för inlösenrätten.

2.2.3 Så ska förfarandet gå till

Vårt förslag: Inlösen ska handläggas av den kommunala lantmäterimyndigheten, om sådan finns, och annars av den statliga lantmäterimyndigheten.

Processen ska ske i följande steg.

1. Fastighetsägaren kan ansöka om att lantmäterimyndigheten ska besluta hur stor ersättningen ska vara om inlösen sker.
2. Lantmäterimyndigheten ska då pröva om förutsättningarna för inlösen föreligger. Om så är fallet, ska den värdera fastigheten och meddela beslut om ersättningens storlek. Ersättningen ska vara fastighetens marknadsvärde, utan vare sig negativ eller positiv påverkan av vindkraftsparken.
3. När beslutet om ersättningens storlek har vunnit laga kraft, kan fastighetsägaren ansöka om att inlösen ska fullföljas.
4. Om lantmäterimyndigheten finner att förutsättningar för inlösen fortfarande föreligger, ska den besluta om inlösen mot den tidigare beslutade ersättningen.

Fastighetsägarens ansökan enligt punkt 1 ska ske inom ett år från att vindkraftverket driftsatts. Tillståndshavaren startar den fristen genom en kungörelse i ortstidning.

Fastighetsägaren ska bära kostnaden för handläggningen upp till 10 000 kronor. Tillståndshavaren ska bära kostnaden därutöver.

Därför ska processen handläggas av lantmäterimyndigheten

Handläggningens materiella element består framför allt i att värdera fastigheten. Det kan även bli aktuellt med fastighetsbestämning. Detta är uppgifter som ligger lantmäterimyndigheten nära.

Därför ska processen ske i två steg

Fastighetsägaren behöver, innan hon eller han beslutar sig för att lösa in fastigheten eller inte, veta vilken ersättningen kommer bli.

Den danska processen är upplagd på detta sätt. Vid hearingen i Köpenhamn rådde samsyn om att det var en lämplig ordning.

Därför ska en tidsfrist finnas och knytas till en kungörelse

Inlösenrätten syftar till att ge dem som bor intill en ny vindkraftspark en möjlighet att vänta in parken och se hur det blir, med vetskap om att de kunna flytta om de så vill.

En lämplig tid för att känna efter hur påverkan från parken upplevs – och i vad mån man vänjer sig vid den – är ett år.

Det behöver vara tydligt när ettårsfristen startar. Ett lämpligt sätt att åstadkomma detta är att låta fristen starta av att tillståndshavaren gör en kungörelse i ortstidningen om att parken är kontinuerligt driftsatt och att inlösenfristen därmed börjat löpa.

Kungörelsen är bara en formalitet, i syfte att ha en tydlig startpunkt för fristen. Det förutsätts att fastighetsägarna på annat sätt får kännedom om inlösenrätten och att en ettårsfrist gäller.

Därför ska handläggningskostnaden fördelas som vi föreslår

Fastighetsägaren bör bära kostnaden upp till 10 000 kronor. Detta för att processen inte ska initieras lättvindigt, utan bara när det finns ett verkligt intresse att fullfölja en inlösen.

Ytterligare kostnader är det dock inte skäligt att fastighetsägaren bär. De bör i stället bäras av tillståndshavaren, som har det ekonomiska intresset i projektet.

3 Lokalsamhället

I detta kapitel finns ett förslag på att reglera hur kommuner får förena sin tillstyrkan av tillstånd för nya vindkraftsparker med krav på att parken ska finansiera lokalsamhällets utveckling.

Vi föreslår att reglerna förs in i kapitel 3 i den nya lagen om lokalt värdeskapande av vindkraft (se avsnitt 10.1).

Förslaget har ingen motsvarighet i något av de nordiska länderna.

I utformningen av förslaget har vi biträtts av:

- Tf. lektor Carl Lebeck vid Stockholms universitet, avseende konstitutionella frågor kopplade till kommunens myndighetsutövning.
- Universitetslektor Michaela Ribbing vid Stockholms universitet, avseende förvaltningsprocessuella frågor.

3.1 Finansieringsvillkor för lokalsamhällets utveckling

Avsnittet är strukturerat som följer.

- I avsnitt 3.1.1 beskriver vi vad vi vill uppnå: att värna flexibiliteten i hur det fungerar i dag mellan vindkraftsparker och lokalsamhället, men skapa en rättslig ram för kommunens inblandning.
- I avsnitt 3.1.2 introducerar vi vårt förslag: att kommunen ska få förena sin tillstyrkan av en vindkraftspark med ett *finansieringsvillkor*.
- I avsnitt 3.1.3 beskriver vi vad som avses med *lokalsamhället*.
- I avsnitt 3.1.4 förklarar vi hur finansieringsvillkoret ska få ställas upp: Kommunen ska ange hur stor andel av parkens intäkter som finansieringen ska motsvara. Kommunen ska inte därutöver få precisera eller utveckla villkoret. I stället ska tillståndshavaren själv, efter samråd med lokalsamhällets föreningsliv, bestämma hur fullgörandet av finansieringsvillkoret ska ske.
- I avsnitt 3.1.5 beskriver vi att olikabehandling inte ska få ske inom lokalsamhället på grund av geografisk belägenhet i en grannkommun.
- I avsnitt 3.1.6 beskriver vi ett förbud för kommunen att, utöver ett finansieringsvillkor, uppställa krav eller uttrycka förväntan på att verksamhetsutövaren ska finansiera lokalsamhället eller på liknande sätt finansiera andra mervärden inom kommunen.
- I avsnitt 3.1.7 beskriver vi hur tillsyn och rapportering ska gå till, och att kommunen kan ändra fullgörelsealternativ under parkens livstid.

Ytterligare överväganden finns i fördjupningskapitlet 9, avsnitt 9.2.3.

3.1.1 Bakgrund till, och syfte med, förslaget

Sammanfattning av syftet med förslaget

Vårt förslag syftar till att

- värna dagens fungerande flexibilitet och frihet mellan projektörer och lokalsamhälle,
- skapa ett ramverk som kan hantera när denna frihet inte leder till bra resultat,
- skapa ett konstitutionellt ramverk i relation till den myndighetsutövning som kommunens tillstyrkansbeslut innebär,
- skapa en ändamålsenlig rollfördelning mellan kommun, lokalsamhälle och tillståndshavare,
- undvika att introducera ett administrativt moment som tynger kommunen och komplicerar den redan i dag i många fall utdragna kommunala processen med att meddela tillstyrkan, samt
- säkerställa att pengarna går att använda som privat medfinansiering i utvecklingsprogram och fonder från EU och staten.

Bakgrund: Dagens ordning har vuxit fram organiskt

Vår kartläggning i bilaga 7 visar att vindkraftsparker för det mesta betalar ut ersättning, ofta kallad för bygdemedel, eller vidtar liknande åtgärder för att skapa lokal nytta i sitt närområde.

Denna praktik har ingen motsvarighet i våra grannländer.

Vi förstår det som att praktiken har utvecklats i Sverige, som ett svar på en avsaknad av sådana formella system för lokalt värdeskapande av vindkraft (främst kommunal fastighetsbeskattning) som finns i våra grannländer.

Projektörer, lokalsamhälle och i viss mån kommunerna har helt enkelt ”lagat efter läge” för att skapa ett lokalt mervärde, i syfte att erhålla lokal acceptans och i förlängningen kommunens tillstyrkan.

Vår kartläggning visar en vildvuxen flora av upplägg. Ett flertal varianter finns på omfattning, innehåll och stödmottagare samt på vilket sätt kommunen är inblandad.

Ordningen fungerar i huvudsak bra

Vår bedömning är att dagens ordning i huvudsak fungerar bra. Den skapar tre viktiga värden:

- På många håll bidrar den till självständighet, lokal organisering och självförsörjning för byar och bygder.
- På många håll är den ett användbart verktyg för projektörens dialog och förankringsarbete med närområdet.
- På många håll bidrar den till att vända en negativ trend i glesbygdsområden, som kämpar med sviktande demografi och minskad samhällsservice.

I rutan nedan ger vi tre exempel.

Jädraåsens vindkraftsfond, bildad av Jädraåsens byråd, har sedan år 2013 fördelat cirka fem miljoner kronor från vindkraftsparken Jädraås SV till utveckling av Jädraås med omgivande byar. De största bidragstagarna år 2022 var vägföreningen, Folkets hus, byrådet, den lokala bensinmacken och barnfamiljer i området i form av ett ”barnomsorgsbidrag”. Formellt sett är fonden en ideell förening, där alla boende i området (utom de som aktivt avstått) är medlemmar.[1]

Garantia Medvindslån: Garantia är en nationell ekonomisk förening för cirka 700 småföretag, med säte i Lycksele. Föreningens ändamål är att underlätta medlemmarnas finansieringsbehov. På initiativ av Vattenfall har Garantia tagit fram Medvindslån för småföretag och startups i de deltagande vindkraftsparkernas närområde. Mellan år 2019 och 2022 har lån om 9,5 miljoner kronor lämnats till 34 företag.[2]

Lokalsamhället i Ramsjöbygden: I en insändare inför kommunfullmäktiges beslut om två parker skrev elva byföreningar, fiskeföreningar, sportföreningar och den lokala livsmedelsbutiken i en insändare i Ljusdals-Posten: ”Sedan många år har Ramsjöbygden sett nedläggning av skolan, utflyttning, svårigheter att få affären att gå runt. […] Nu har bygden en långsiktig idé om hur den negativa trenden kan vända genom ett framförhandlat förslag till bygdepeng och andra investeringar från två vindkraftsprojekt. […] bygdepengen och det investeringspaket som bygden själva förhandlat fram är en del i att bygden är positiva [till vindkraftsparkerna] […] På köpet får man stadigvarande medel till lokal utveckling, sysselsättning, företagande och därmed inflyttning, vilket gör hela bygden mer attraktiv. Denna satsning är överlevnad för oss.[3]

[1] Jädraås vindkraftsfond (2022), Stadgar, avtal och historia [dokument-ID 119].
[2] Garantia (2022), RLU – Resurser för Lokal Utveckling och Medvindslån [dokument-ID 120].
[3] *Ljusdals-Posten* 2022-10-16, Ta ert ansvar – nu! [dokument-ID 121].

En rättslig ram för kommunens roll måste tillskapas. Förhandlingar mellan kommun och projektör måste upphöra

Av vår kartläggning och vårt samråd har framkommit att kommunen ofta är inblandad i processen med att etablera bygdemedelsavtal och liknande åtgärder.

I många fall förekommer en mer eller mindre uttalad förhandling mellan kommun och projektör, om hur stor finansiering som ska lämnas lokalsamhället för att kommunen ska säga ja till vindkraftsparken. I vissa fall har kommunen helt enkelt låtit meddela vilka nivåer de kräver för sin tillstyrkan. Vissa kommuner har fastställt riktlinjer.[4]

Vi menar att denna inblandning är förståelig utifrån att kommunen, innan den säger ja till vindkraftsparken, vill säkerställa att lokalsamhället får del av värdet som skapas.

Vår bedömning är dock, av följande skäl, att kommunens inblandning måste ges ett tydligt rättsligt ramverk och att förhandlingar mellan kommuner och projektörer måste upphöra.

Gynnandet av en enskild, på bekostnad av en annan, utan stöd i lag är oförenligt med kraven på saklighet och likabehandling

Kommunens beslut att tillstyrka eller inte utgör myndighetsutövning. Detta innebär att det finns krav på hur beslutet ska beredas och på hur beslutsfattandet ska gå till. Det utesluter även vissa överväganden från kommunens sida.[5]

Bland annat krävs saklighet och likabehandling. Det följer av 1 kap. 9 § regeringsformen och 5 § förvaltningslagen (2017:900).

Dagens ordning kan sägas innebära att kommunen, utan stöd i lag, använder sin myndighetsutövning för att, på projektörens bekostnad, gynna enskilda inom lokalsamhället.

Den gällande regleringen kring kommunal tillstyrkan innebär visserligen att kommunens beslut är skönsmässigt, det vill säga att kommunen har en betydande frihet för vilka hänsyn den får lägga till grund för sitt beslut (se avsnitt 4.1.1).

---

[4] Se t.ex. Gävle kommun (2021), Gävle kommuns viljeinriktning vid etablering av vindkraft Utveckling med bygdemedel, dnr. 21KS364 [dokument-ID 51].
[5] Se bl.a. Ole Westerberg, Allmän förvaltningsrätt (1971) s. 42–43. Lena Marcusson, Offentlig förvaltning utanför myndighetsområdet (1988) s. 198.

Men, det innebär inte att beslutsmakten kan användas för att, utan att det följer av regelverket, utvinna fördelar för enskilda inom kommunen. Det strider mot kravet på saklighet.

Ett agerande från kommunens sida som gynnar en enskild, därtill på bekostnad av en annan enskild, ställer också höga krav på likabehandling. Det kravet kan svårligen tillgodoses med den nuvarande praktiken, varken mellan vindkraftsprojektörer, i relation till lokalsamhället, inom lokalsamhället eller i relation till andra kommunmedlemmar.

Myndighetsutövning får inte förhandlas

Ett annat krav på myndighetsutövning är att sådan till sin karaktär ska ske ensidigt och grundas på rättsregler. Det följer av legalitetsprincipen och kravet på rättsenlighet i myndigheters verksamhet, 1 kap. 1 § 3 st. regeringsformen.[6]

Kravet innebär att det ska finnas ett i författning begränsat antal tillåtna beslut från myndighetens sida, som denna ensidigt väljer mellan utifrån i regelverket angivna kriterier. Myndigheten kan visserligen ha en större eller mindre frihet (skön) i valet mellan alternativet, men då handlar det om en bedömningsmån som följer av regleringen.

Detta innebär att en myndighetsutövning inte kan ske genom en förhandling. Kommunen får i realiteten inte sluta ett avtal där ett visst beslut fattas i utbyte mot att den enskilde går med på vissa villkor, som inte anges i de rättsregler som beslutet bygger på.[7]

Dagens ordning är problematisk i relation till kommunalrätten

Ytterligare en problematik uppstår i relation till kommunalrätten.

Att kommunen, utan lagstöd, villkorar sitt tillstyrkansbeslut med att verksamhetsutövaren lämnar stöd till enskilda (alltså inom lokalsamhället), kan ses som ett sätt att kringgå förbudet mot kommunalt stöd till enskilda i 2 kap. 8 § kommunallagen (2017:725).

Det blir särskilt problematiskt mot bakgrund av att den finansiering som förhandlas fram ibland används som stöd till näringsverksamheter. Traditionellt har risken för snedvriden konkurrens betonats.

[6] Carl Lebeck, Legalitetsprincipen i förvaltningsrätten (2018) s. 100–105.
[7] Se bland annat rättsfallet RÅ 1991 ref. 59.

Resultatet kan också riskera att stå i strid med principen om lika behandling av kommunmedlemmarna i 2 kap. 3 § kommunallagen.

Förhandlingspraktiken försvagar Sveriges attraktionskraft hos vindkraftsföretag

Flera vindkraftsföretag, främst internationella, har i vårt samråd framfört att de är avvaktande mot investeringar i Sverige, eftersom det bryter mot deras policys mot korruption att, som det förväntas av dem, erlägga betalning till lokalsamhället för att få kommunens tillstyrkan.

Ytterligare utgångspunkter för en ny reglering

Vi vill värna fortsatt frihet och flexibilitet

Det är ingen tvekan om att den frihet och flexibilitet som dagens oreglerade ordning innebär har skapat ett betydande värde.

De lösningar som vuxit fram framstår som effektiva i att skapa acceptans för vindkraften. De är lokalt förankrade och väl anpassade till förutsättningar och behov i den enskilda fallet.

En ny reglering måste bejaka detta.

Pengarna måste kunna användas som privat medfinansiering

En återkommande synpunkt från både bygdeföreningar, vindkraftsbranschen och berörda kommuner, är att vindkraftens finansiering av lokalsamhället ofta fyller en viktig roll som privat medfinansiering inom utvecklingsprogram och fonder från EU och staten.

På så vis kan pengarna ”växlas upp” mångfalt.

3.1.2 Kommuner ska ges en möjlighet att uppställa finansieringsvillkor

Vårt förslag: En kommun ska få förena sitt beslut om att tillstyrka tillstånd för en vindkraftspark med villkor om att tillståndshavaren, som en allmän kompensation för den förändring av landskapsbilden som parken innebär, årligen under parkens livstid ska finansiera utveckling av lokalsamhället (ett *finansieringsvillkor*).

Lösningen är det bästa sättet att reglera kommunens roll

Vi bedömer att vårt förslag på finansieringsvillkor är det lämpligaste sättet att reglera kommunens roll i processen kring vindkraftens värdedelning med lokalsamhället.

Förslaget skapar ett författningsstöd för *att* kommunen villkorar sin tillstyrkan med krav på värdedelning, samt skapar en ram för *vad* kommunen kan kräva och *hur* det får ske.

Detta författningsstöd innebär att villkoret blir förenligt med legalitetsprincipen och principen om rättsenlighet i myndigheters verksamhet.

Det blir inte fråga om ett förhandlat tillstyrkansbeslut, utan det blir tydligt att villkoret uppställs ensidigt och regelstyrt.

Förslaget skapar också en kommunal kompetens och lagstöd för det gynnande av enskilda som det innebär att kommunen villkorar sin tillstyrkan med krav på värdedelning med lokalsamhället.

Regleringen bidrar därtill till att kraven på opartiskhet, lika behandling och saklighet kan tillgodoses. Detta eftersom förutsättningarna för att få ställa upp villkoret följer av lag.

Därtill skapas ett tydligt rättsligt ramverk som kommunen agerar inom när villkoret uppställs. Givetvis måste kommunen själv säkerställa att detta agerande, likt allt kommunen gör, är opartiskt, sakligt och likabehandlande. Men ramverket i sig underlättar detta avsevärt, jämfört med dagens oreglerade ordning.

Slutligen bedömer vi att författningsstödet bör undanröja de tvivel som finns inom vindkraftsbranschen på att finansiering av lokalsamhället (om det sker enligt ett finansieringsvillkor) är förenligt med god förvaltning och inte utgör korruption. Därmed stärks konkurrensen på projektörsmarknaden.

I avsnitt 9.2.3 beskriver vi varför de alternativ vi funnit (reglerad fond, kommunala föreskrifter och finansiering via kommunen) hade varit sämre.

Därför ska det vara frivilligt för kommunen att uppställa finansieringsvillkor

Det är troligt att kommuner regelmässigt kommer att ställa upp finansieringsvillkor.

Vi menar ändå, att det ska vara frivilligt.

Som framgår nedan följer nämligen med finansieringsvillkoret ett ansvar för kommunen att utöva tillsyn och att, vid behov, ytterst själv ta emot finansieringen och fördela den inom lokalsamhällets föreningsliv.

Det är både principiellt och praktiskt viktigt att det ansvaret är självpåtaget från kommunens sida.

3.1.3 Hur lokalsamhället ska definieras

Vårt förslag: Lokalsamhället ska definieras som föreningsliv, lokalt näringsliv, infrastruktur samt natur- och kulturmiljöer inom det geografiska område som påverkas av den förändring av landskapsbilden som en vindkraftspark innebär.

Syftet med definitionen är inte att fånga vad som med allmänt språkbruk menas med lokalsamhället, utan att skapa en ändamålsenlig ram för vår föreslagna reglering.

Definitionen är avsiktligt allmänt hållen. Detta är för att förutsättningarna skiljer sig mellan exempelvis en större park i utpräglad glesbygd i norra Sverige, en havsbaserad park längs kusten och en mindre park i mer tätbefolkat område i södra Sverige.

Lokalsamhällets närmare avgränsning bör därför göras i det enskilda fallet, vid utformningen och fullgörande av finansieringsvillkoret.

3.1.4 Hur finansieringsvillkoret ska uppställas

Vårt förslag: Kommunen ska i finansieringsvillkoret ange en andel av parkens produktionsintäkter som finansieringen (*finansieringsbeloppet*) ska motsvara.

Kommunen ska inte ha möjlighet att, utöver detta, precisera eller utveckla villkoret.

I stället ska tillståndshavaren själv, efter samråd med lokalsamhällets föreningsliv, bestämma hur fullgörandet av finansieringsvillkoret ska ske.

Detta inkluderar, men är inte begränsat till, vem eller vilka inom lokalsamhället som ska vara mottagare av finansieringen och i vad mån villkoret ska fullgöras genom åtgärder i tillståndshavarens egen regi.

Det ska finnas ett tak för hur hög andel av parkens produktionsintäkter kommunen ska få ange att finansieringen ska motsvara. Hur högt det taket bör vara, beror på om ytterligare beskattning införs för att skapa en kommunal intäkt. Taket bör dock inte vara lägre än 0,25 procent.

Därför ska kommunen inte ha möjlighet att precisera eller utveckla villkoret

Vårt förslag innebär att finansieringsvillkorets övergripande innebörd är definierat i lag, enligt vad anges i avsnitt 3.1.2 ovan.

Det kommunen har möjlighet att göra, är att dels aktivera villkoret (genom att förena sitt tillstyrkansbeslut med det), dels ange hur stor andel av vindkraftsparkens produktionsintäkt som finansieringsbeloppet ska motsvara.

Hur villkoret sedan närmare fullgörs är upp till tillståndshavaren, efter samråd med lokalsamhällets föreningsliv.

Om kommunen sedermera, under parkens livstid, bedömer att tillståndshavarens fullgörelse inte fungerar tillräckligt bra, kan den då ingripa och ändra hur fullgörelsen ska ske (se avsnitt 3.1.7).

Vi bedömer att denna lösning skapar tydliga roller, och en lämplig balans mellan kommunen, tillståndshavaren och berörda bygdeföreningar och liknande.

Denna bedömning sker enligt devisen ”om det inte är trasigt, försök inte laga det”, mot bakgrund av att dagens samarbete mellan projektörer och lokalsamhälle, som vi beskrivit ovan, i huvudsak fungerar bra och skapar betydande värden.

Lösningen etablerar en tydlig utgångspunkt, att finansieringsvillkoret i första hand är en fråga mellan tillståndshavaren och företrädarna för lokalsamhället.

Den understödjer ett eget ansvarstagande från tillståndshavarens sida, att ta ett långsiktigt ansvar för vindkraftsparkens samexistens med lokalsamhället.

Den understödjer också självständighet och självförsörjning hos de bygder som har viljan, förmågan och organiseringen att själva förvalta finansieringen.

Detta bedömer vi gör att pengarna får största möjliga effekt i att skapa lokal acceptans för vindkraftsparken.

Därtill innebär lösningen att kommunen inte, många år innan parken – eventuellt – är på plats, behöver lägga resurser på att utforma ändamålsenliga villkor.

Just hushållningen med kommunens resurser – att kommunen bara behöver engagera sig i de fall då tillståndshavaren och lokalsamhällets företrädare inte själva hittar bra lösningar – har i vårt samråd framförts från vissa kommuner som positivt med den föreslagna lösningen.

Därför ska det finnas ett tak för vilken andel som får anges

Sammantaget föreslår vi en kombination av åtgärder (intäktsdelning, inlösenrätt, finansiering av lokalsamhället) samt bedömer att det behövs en intäkt till kommunen.

För att inte den totala kostnadsbördan för vindkraften ska bli för stor, måste det finnas en gräns för var och en av beståndsdelarna.

Vi bedömer också att ett lagreglerat tak behövs, för att i praktiken säkerställa att förhandlingsmomentet mellan projektör och kommun undanröjs.

Jämförbart är att i Danmark, Norge och Finland så beslutar kommunerna skattesatsen för fastighetsskatten (som går till kommunen). Men i alla tre länderna, så finns ett reglerat tak för skattesatsen (se den nordiska jämförelsen i bilaga 6).

Därför ska storleken (upp till taket) vara upp till kommunen

Sannolikt kommer kommuner regelmässigt att ange den högsta möjliga finansieringsnivån.

Men vi menar att det ändå bör finnas ett utrymme för kommunen att i det enskilda fallet bedöma vad som är en lämplig nivå.

Det kan – i vart fall i teorin – tänkas att för stora parker, i områden med ett begränsat lokalsamhälle, så är det inte aktuellt med den högsta nivån. Då kan tänkas att kommunen väljer en lägre nivå, för att öka sannolikheten för att investeringskalkylen går ihop och parken blir av. En liknande bedömning kan tänkas göras för en havsbaserad park.

Nivån på takets måste bero på helheten – särskilt eventuell beskattning

I avsnitt 4.1 gör vi bedömningen att tillräckliga incitament för kommuner bara kan uppnås genom en kommunal intäkt, och att statlig finansiering eller beskattning skyndsamt behöver beredas inom Regeringskansliet.

Taket för vilken andel av produktionsintäkterna som får anges i finansieringsvillkoret måste sättas tillsammans med nivån på eventuell ny beskattning, så att den totala kostnadsbördan för vindkraften inte blir för hög.

Taket bör dock inte sättas lägre än 0,25 procent. Som framgår av vår sammanställning av bygdemedelsavtal med mera i bilaga 7, är det medianvärdet för dagens ersättningar.

Att det de senaste åren har förekommit utfästelser på upp till 1 procent indikerar visserligen att det i vissa fall finns ett ytterligare kostnadsutrymme. Vi menar dock, att det utrymmet i så fall bör tas i anspråk på ett sätt som skapar en kommunal intäkt, snarare än till mer finansiering av lokalsamhället.

3.1.5 Likabehandling inom lokalsamhället över kommungränsen

Vårt förslag: Olikabehandling inom lokalsamhället ska inte få ske på grund av geografisk belägenhet i en annan kommun än den som uppställt finansieringsvillkoret.

Vindkraftsparker ligger ofta i kommunens utkant. Det är vanligt att lokalsamhället runt parken sträcker sig in i en (eller flera) grannkommuner.

Vårt förslag innehåller en bestämmelse som syftar till att säkerställa att lokalsamhällets olika delar ska få del av finansieringsbeloppet på lika villkor, oavsett i vilken kommun de ligger i.

3.1.6 Förbud mot krav eller utryckt förväntan på ytterligare mervärden

Vårt förslag: Kommuner ska inte, på annat sätt än genom finansieringsvillkor, få uppställa krav eller uttrycka förväntan på att en verksamhetsutövare, för att kommunen ska lämna tillstyrkan, ska finansiera lokalsamhället eller på liknande sätt finansiera andra mervärden inom kommunen än de som uppförande och drift av vindkraftsparken skapar.

Som framgår i avsnitt 3.1.1 så följer det redan av allmänna förvaltningsprinciper att det är inte är tillåtet för kommunen att utan författningsstöd villkora sin myndighetsutövning med en motprestation från den enskilde.

Vi föreslår en bestämmelse som förtydligar detta.

Mot bakgrund av den praktik som förevarit, så bedömer vi att det är till nytta för den fortsatta vindkraftsutbyggnaden med en tydlig reglering om att finansieringsvillkor är det enda tillåtna sättet för en kommun att kräva motprestationer från projektören.

3.1.7 Rapportering, tillsyn och ändrat fullgörelsealternativ

Vårt förslag: Tillståndshavaren ska årligen rapportera hur finansieringsvillkoret fullgjorts till kommunen.

Om kommunen finner att ett finansieringsvillkor inte fullgjorts, ska den förelägga tillståndshavaren att till kommunen utbetala ett belopp som enligt kommunens bedömning motsvarar vad som återstår. Pengarna ska därefter fördelas inom lokalsamhällets föreningsliv.

Kommunen får under giltighetstiden för parkens tillstånd ändra hur tillståndshavarens fullgörelse av finansieringsvillkoret framledes ska ske.

Så får ske, om kommunen bedömer att det är tydligt att finansieringsvillkoret skulle skapa större värde för lokalsamhället med något av de två fullgörelsealternativ som villkoret kan ändras till:

1. Utbetalning till en eller flera utpekade föreningar som företräder lokalsamhället (bygdeföreningar eller liknande). Om flera föreningar anges, ska även anges med vilka andelar finansieringsbeloppet ska fördelas dem emellan.
2. Utbetalning till en fond hos kommunen, ur vilken lokalsamhällets föreningsliv kan söka.

Vi föreslår att kommunen ges en granskande roll samt verktyg att agera om finansieringsvillkoret inte fullgörs på ett ändamålsenligt sätt.

Kommunen ges två sätt att agera.

Det ena är att, om kommunen vid granskning av rapportering för ett år som gått finner att finansieringsvillkoret inte fullgjorts, så kan den förelägga tillståndshavaren att erlägga det belopp som återstår till kommunen. Därefter ska pengarna fördelas inom lokalsamhällets föreningsliv.

Det andra är att kommunen kan ändra hur villkoret ska fullgöras framdeles. Kommunen kan då, utifrån vad som är lämpligt i det enskilda fallet, välja mellan de två alternativ som anges i bedömningsrutan ovan.

Det är tack vare möjligheten att ändra fullgörelsealternativ, som vi bedömer det som lämpligt att den betydande finansiering som kan komma ur ett finansieringsvillkor kan anförtros tillståndshavaren själv att bestämma över, utan närmare reglering.

Det kan exempelvis bli aktuellt att ändra alternativ om tillståndshavarens utbetalningar går till en bygdeförening som blivit inaktiv eller tappat en bred förankring. Eller om tillståndshavaren vidtar åtgärder i egen regi som inte upplevs som värdeskapande inom lokalsamhället.

Visserligen agerar kommunen alltid under krav på saklighet och objektivitet, så ett ändrat fullgörelsealternativ får inte ske helt godtyckligt.

Men, bestämmelsen vi föreslår är avsiktligt utformad för att kommunen fortlöpande under vindkraftsparkens livstid ska kunna utvärdera om finansieringsvillkoret fullgörs på lämpligt sätt.

Skälet till att alternativ 2 innebär att finansieringsbeloppet ska fonderas hos kommunen för förmedling till lokalsamhällets föreningsliv, och inte att mer allmänt användas av kommunen för att utveckla lokalsamhället på olika sätt, är att skapa en tydlig rågång mellan kommunens egen verksamhet och lokalsamhället.

Finansieringsbeloppet tillhör lokalsamhället. Det ska aldrig uppstå några frågetecken om huruvida kommunen ändrar fullgörelsealternativ för att avlasta sin egen ekonomi eller på annat sätt gynna sig själv.

> Du ska veta, att från vår bygd känns det ofta lika långt till kommunens centralort som ned till Stockholm.
>
> Företrädare för en bygdeförening i samrådet med Incitamentsutredningen. Fritt citerad.

4 Kommunen

Detta kapitel innehåller en bedömning om att tillräckliga incitament för kommuner bara kan uppnås genom en kommunal intäkt, vilket vi utifrån våra direktiv inte kan föreslå, och att detta därför skyndsamt bör beredas vidare inom Regeringskansliet.

I vår analys har vi biträtts av tf. lektor Carl Lebeck vid Stockholms universitet, avseende konstitutionella frågor kopplade till avgiftsuttag och kommunens myndighetsutövning.

4.1 Kommunen behöver ges en intäkt

Vår bedömning: Tillräckliga incitament för kommuner att medverka till utbyggd vindkraft kan bara uppnås genom en kommunal intäkt.

En sådan intäkt kan enbart åstadkommas genom statlig finansiering eller beskattning. Inget av de alternativen är dock utifrån utredningens direktiv möjliga att föreslå.

Frågan om kommuners incitament bör därför skyndsamt beredas vidare inom Regeringskansliet.

Detta avsnitt sammanfattas i Figur 4.1.

Figur 4.1 Varför kommunen behöver ges en intäkt av vindkraft

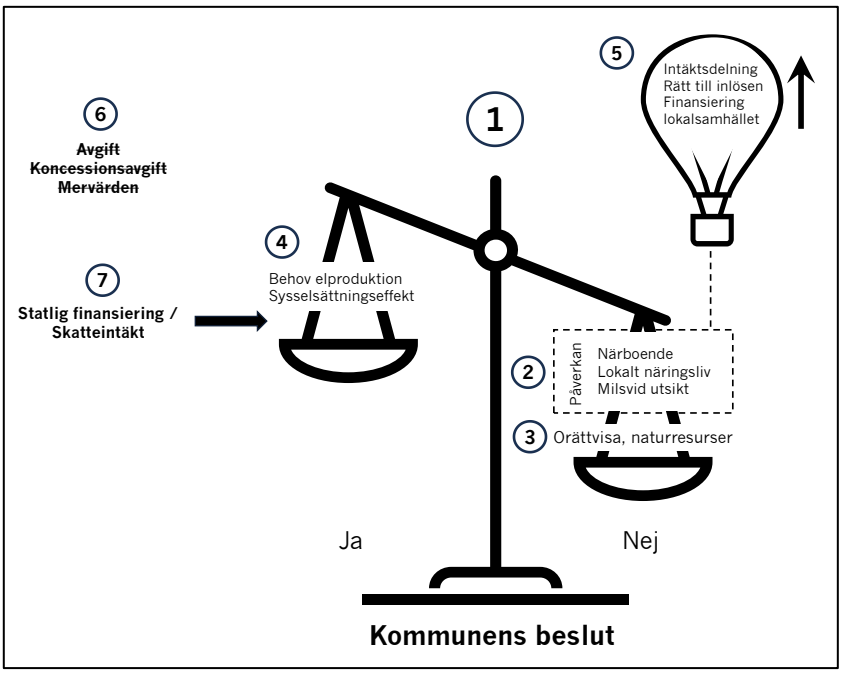

Illustration: Incitamentsutredningen.

1 Så som gällande lagstiftning är utformad, har kommunen ett långtgående självstyre över mark- och vattenanvändning inom kommunen, men inget formellt ansvar för kommunens eller

landets energiförsörjning. Kommunens beslut om att säga ja eller nej till en vindkraftspark är följaktligen skönsmässigt, det vill säga är ytterst *en politisk avvägning* mellan för- och nackdelar (avsnitt 4.1.1).

2 Skälen till att kommuner säger nej varierar över landet. Ett tungt vägande skäl är vindkraftens påverkan på sin omgivning. För landbaserad vindkraft handlar det framför allt om påverkan på de närboende. Även oro för lokalt näringsliv (främst turism) spelar roll, liksom vindkraftens påverkan på utsikten för en större, milsvid krets (avsnitt 4.1.2).

3 Ytterligare ett tungt vägande skäl som anförs för kommuners nej, särskilt i norra Sverige, är orättvisan i att det värde vindkraften skapar till största del realiseras på annat håll i landet. Erfarenheten från annan utvinning av naturresurser spelar stor roll (avsnitt 4.1.2).

4 De skäl som väger *för* tillstyrkan – behovet av ytterligare elproduktion och lokal sysselsättningseffekt av uppförande och drift – är inte tillräckligt starka (avsnitt 4.1.3).

5 Våra förslag i kapitel 2 och 3 riktade mot närboende och lokalsamhälle kommer visserligen att spela en kompenserande roll, och därmed göra att påverkansskälet väger mindre tungt för kommunen. Men de kommer inte vara nog för att göra en väsentlig skillnad i hur ofta avvägningen slutar i ett ja. I stället krävs konkreta och verkningsfulla direkta incitament för kommunen (avsnitt 4.1.4).

6 Vi har utrett de alternativ på incitament som är förenliga med våra direktiv, det vill säga som *dels* innebär att verksamhetsutövaren står för finansieringen och *dels* inte påverkar skatteområdet.

Vi har dock funnit att de alternativ som vore juridiskt möjliga inte utgör tillräckliga incitament. Det främsta skälet är att de inte utgör en intäkt till kommunen, vilket vi bedömer krävs (avsnitt 4.1.5 och 4.1.6).

⑦ Slutsatsen är att tillräckliga incitament för kommuner att medverka till utbyggd vindkraft bara kan uppnås genom en kommunal intäkt. En sådan kan bara skapas genom statlig finansiering eller skatt. Ingetdera ingår som sagt i vårt uppdrag.

Frågan om kommuners incitament behöver därför skyndsamt beredas vidare (avsnitt 4.1.7).

4.1.1 Kommunens beslut är skönsmässigt

I detta avsnitt diskuteras översiktligt ramverket kring kommunernas tillstyrkan. Syftet är att skapa en systemförståelse i relation till kommunala incitament. Regelverket som sådant beskrivs ingående i SOU 2021:53.

Kommunens tillstyrkan är ett uttryck för planmonopolet

För att länsstyrelsen eller mark- och miljödomstolen ska ge miljötillstånd till en vindkraftspark på land eller i territorialhavet krävs att kommunen först har tillstyrkt att tillstånd lämnas.[1]

Detta är en specialbestämmelse för just vindkraft. Den kom till när riksdagen år 2009 ville underlätta utbyggnaden av vindkraft genom att ta bort kraven på detaljplan och bygglov. Syftet med tillstyrkansbestämmelsen var att säkerställa ett långtgående kommunalt inflytande över mark- och vattenanvändningen i kommunen även efter att kraven på detaljplan och bygglov avskaffats.[2]

Reglerna för kommunal tillstyrkan är med andra ord ett uttryck för att det är kommunerna som bestämmer hur användningen av mark- och vatten inom kommunen ska kunna förändras.[3] Detta brukar kallas kommunens planmonopol, och är en central del av det kommunala självstyret.

[1] 16 kap. 4 § miljöbalken.
[2] SOU 2021:53, s. 36.
[3] Ibid, s 47.

Riksintresse vindbruk skapar ingen styrning

Den huvudsakliga metod som finns för statligt inflytande över kommunernas mark- och vattenanvändning är riksintressen.

Riksintressen innebär att staten, med stöd av miljöbalken, har gjort ett anspråk på en mark- eller vattenresurs som innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Tanken är att kommunerna sedan ska beakta riksintressena vid sin planläggning.[4] Tanken är också att länsstyrelserna ska bevaka detta på olika sätt, bland annat i samrådsprocessen vid planläggning eller genom överprövning av en detaljplan. Ytterst kan regeringen, för att tillgodose ett riksintresse, förelägga en kommun att anta en viss detaljplan.[5] Det verktyget används dock mycket sällan och har aldrig, såvitt vi vet, blivit aktuellt för vindkraftens del.

Vindkraft (eller vindbruk, som det kallas i detta sammanhang) är en del av riksintresset energiproduktion. Energimyndigheten har utsett 313 områden som riksintresse för vindbruk: 284 områden på land och 29 till havs och i insjöar.[6]

I praktiken har det dock visat sig att utpekanden av riksintressen för vindbruk spelar liten (eller ingen) roll för kommunernas tillstyrkansbeslut. En utredning gjord för SOU 2021:53 visade att tillstyrkansgraden till och med var *lägre* i områden som utpekats som riksintresse vindbruk.[7]

Kommunerna kan ha (nästan) vilka skäl som helst

I utredningens samråd har vissa aktörer gjort gällande att kommunens tillstyrkansbeslut enbart ska avse den så kallade lokaliseringsfrågan, det vill säga vad som ur ett kommunalt perspektiv bedöms vara en lämplig användning av mark- och vattenområden.

Uppfattningen har framförts, att kommunerna gör fel – eller i vart fall är i en gråzon – när de lägger andra hänsyn (till exempel rättvisa eller åsikter om vindkraft som kraftslag) till grund för nekad tillstyrkan.

[4] Till exempel 3 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900).
[5] 11 kap. 15 § plan- och bygglagen.
[6] Energimyndigheten (2013), Beslut om Riksintressen för vindbruk 2013, dnr. 2010-5138 [dokument-id 111] och Energimyndigheten (2015), Tilläggsbeslut riksintresse vindbruk, dnr 2014-5515 [dokument-id 112].
[7] SOU 2021:53, bilaga 2, s. 2.

Vi menar att det är viktigt med en korrekt förståelse för vad nuvarande regler innebär. Man måste därför skilja på vad kommunerna enligt gällande lagstiftning *får* lägga till grund för sitt beslut och vad staten på olika sätt angett att kommunerna *bör* beakta.

En kommun är alltid i någon mening begränsad av regeringsformen och Europakonventionen.[8] De innebär krav på bland annat saklighet, opartiskhet och likabehandling. Vid beslut om tillstyrkan av en vindkraftspark spelar dessa regler dock i praktiken ingen roll för kommunens beslut *i sak* (att tillstyrka eller inte). Däremot spelar de roll i relation till *hur* kommunen får fatta sitt beslut. Till exempel att den inte får kräva motprestationer (se avsnitt 3.1.1).

Utöver dessa rättstatsregler finns inga bestämmelser om vad kommunen *får* lägga till grund för sitt beslut och inte. Gällande rätt är tydlig: Beslutet är skönsmässigt. Att lägga andra skäl än lokaliseringen till grund för sitt beslut är formellt sett inget fel i sig.

Däremot har staten i flertalet sammanhang, till exempel i förarbetena till 2009 års reform, *utgått från* att kommunerna *kommer att* grunda sitt beslut på lokaliseringsfrågan.[9] Eller, till exempel i Energimyndighetens vägledning för kommunernas tillämpning av bestämmelsen, angett att kommunerna *bör* begränsa sin prövning till den frågan.[10] Men det är en annan sak.

4.1.2 Kommunernas nej grundas på olika skäl

I avsnitt 1.3 har vi, bland annat utifrån intervjustudien som finns refererad i bilaga 4, beskrivit att kommunernas nej främst grundas på:

- Landbaserade parkers påverkan på de närboende.

  > … det motstånd som har uppkommit, det beror på att de verken som har blivit så stora som de blivit … Dels är det ju en annan ljudbild från ett stort verk. Framför allt det lågfrekventa ljudet … Många får svårt att sova i sina hus. En del får bekymmer. Vi har ju många trähus här, och det lågfrekventa bullret slår igenom på ett annat sätt i ett trähus.
  >
  > Kommunpolitiker, citerad i bilaga 4, s. 6.

[8] SOU 2021:53, s. 47.
[9] Prop. 2008/09:146 s. 39f, bet 2008/09:MJU27 s. 12.
[10] Energimyndigheten (2015), Vägledning om kommunal tillstyrkan vid tillståndsprövning av vindkraftverk, ER 2015:05 [dokument-ID 121], s. 13.

- Orättvisa i var naturresursens värde realiseras.

  Ja det kanske är ett av de största argumenten egentligen, och i och med att vi är Sveriges nästa största vattenkraftskommun också, så vi har ju upplevt hur älvarna har blivit förstörda. Och många som har upplevt den resan känner ju att det här ju bara blir en repris på samma sak, att först förstörde dom älvarna och nu ska dom förstöra resten av landskapet liksom.

  Kommunpolitiker citerad i bilaga 4, s. 8.

- Parkernas påverkan på lokala näringslivet, främst besöksnäring

  … det skulle förstöra vår attraktionskraft ur besöksnäringssynpunkt. Folk vill inte resa och titta på massa vindsnurror ute i havet då, men det är klart, det kan man ju ha olika uppfattningar om …

  Kommunpolitiker citerad i bilaga 4, s. 5.

- En förändrad utsikt för en större – milsvid – krets

  Jag har inga problem med att se propellrarna vare sig i skärgården eller på land, men jag tror inte att man riktigt förstod på de bilder som var och visades för 50 år sedan hur det kommer att se ut i praktiken …

  Kommunpolitiker citerad i bilaga 4, s. 4.

- Energipolitik och negativ inställning till kraftslaget som sådant.

4.1.3 Skälen för tillstyrkan väger alltför lätt

Elbehovet spelar inte tillräcklig roll

Behovet av utbyggd elproduktion är givetvis inget som gått de berörda kommunpolitikerna förbi. Tvärtom, råder inte minst i norra Sverige en klarsyn om vilket elbehov som omställningen och nyindustrialiseringen innebär och vad det indirekt kommer leda till för regionens tillväxt och sysselsättning.

Det framförs två anledningar till att, trots detta, säga nej till ny vindkraft. Båda handlar om rättvisa.

Det ena är att kommunen upplever sig redan dra mer än sitt strå till stacken.

> … vi tycker att vi har tagit det här stora ansvaret redan, så vi förstår inte varför vi ska få ännu mer vindkraft nu när andra kommuner inte ska ha nått. Det (argumentet) möter jag mycket, mycket mer.
>
> Kommunpolitiker citerad i bilaga 4, s. 8.

Det andra är det som redan berörts, att värdet realiseras på annat håll i landet.

> Lite grovt räknat så kanske vi förbrukar fem procent av den energi som produceras här och resten går någon annanstans … alltså sett till den energivolym som produceras och exporteras samtidigt som man har, får man ändå säga, ganska tufft att kunna exempelvis hålla igång samhällsservice …
>
> Kommunpolitiker citerad i bilaga 4, s. 9 (och i avsnitt 1.3).

Detta gör att elbehovet bara undantagsvis gör att kommunens avvägning slutar i ett ja. Då handlar det i första hand om kommuner som själva har en elintensiv industri.

> Jag tror att anledningen att vi trots allt överväger att gå vidare med vindparken stavas Ovako [stålföretag med fabrik i Smedjebacken].
>
> Kommunpolitiker i Smedjebacken i samtal med Incitamentsutredningen vid OX2:s samråd 2022-10-10.

Effekterna på den lokala sysselsättningen spelar inte tillräcklig roll

I vårt samråd har bland annat företrädare för vindkraftsbranschen framhållit att ett viktigt incitament för kommunerna borde vara den lokala sysselsättningseffekt som bygg och drift av vindkraften innebär.

I Naturvårdsverkets syntesrapport beskrivs den forskning som finns om vindkraftens sysselsättningseffekt. Sammanfattningsvis visar forskningen olika resultat, framför allt beroende på vilka modeller man använder och vilka antaganden dessa baseras på.[11]

I rapporten redovisas två svenska studier. Båda avsåg parker på mellan 35 och 40 vindkraftverk. Enligt Naturvårdsverket bygger båda på noggranna empiriska undersökningar i nära samverkan med entreprenörer och underentreprenörer. Slutsatserna är att var och en av parkerna skapat i storleksordningen 350 direkta och indirekta årsanställningar utslaget över byggfasen och ytterligare totalt 300 årsanställningar utslaget över parkernas 25-åriga driftstid (det vill säga motsvarande drygt 10 heltidstjänster). Arbetet under driftstiden (vaktmästarsysslor, driftövervakning med mera) bedömdes till 90 procent utföras av arbetskraft i regionen.

[11] Naturvårdsverket (2021), Vindkraftens påverkan på människors intressen – uppdaterad syntesrapport [dokument-ID 82], s. 40.

I vårt samråd och vår intervjustudie med kommunpolitiker är det dock få som anser att vindkraften bidragit till kommunens ekonomi eller skapat sysselsättning på en nivå som påverkat den lokala acceptansen. Uppfattningen är, att arbetet under byggfasen framför allt utförs av inrest personal. Och att sysselsättningseffekterna under driftsfas är begränsade:

> Sedan vet vi också att när parken väl är på plats så blir det ju ett antal arbetstillfällen liksom till service underhåll och så vidare. Så jag tror man har räknat att på fem vindsnurror behövs det en tekniker … Ja, det har liksom getts tillbaka en del, men jag tror att gränsen är nådd på något vis. Nu tycker man att det räcker.
>
> Kommunpolitiker i bilaga 4, s. 15.

Ett undantag är de kommuner där lokal vätgasproduktion etablerats. Sådan etablering har enligt några av politikerna fått en viss påverkan på den lokala opinionen för vindkraft (bilaga 4, s. 15).

Ett sådant exempel är Ånge kommun, där koncentrationen av vindkraft i kommunen bidragit till en satsning på vätgas. Satsningen har lett till ökad inflyttning, investeringar och koncentration av företag som vill vara i industriell symbios med vätgastillverkningen.[12]

4.1.4 Åtgärder riktade mot lokalsamhället och närboende är inte tillräckligt

I kapitel 2 och 3 föreslår vi ett antal åtgärder för att skapa incitament och kompensation för närboende och lokalsamhället.

Vi bedömer att dessa har en viktig roll i relation till kommunens tillstyrkansbeslut. De skapar nämligen en kompensation som gör att vindkraftens påverkan på de närboende kommer att väga mindre tungt för kommunen.

Av följande skäl bedömer vi dock att varken dessa förslag, eller andra åtgärder riktade till närboende och lokalsamhälle, kommer vara tillräckligt för att väsentligt öka tillstyrkansgraden.

[12] Ånge kommun (2021), Ånge kommun blir hub för grön energi med ny vätgasanläggning [dokument-id 122].

Rättviseaspekten tillgodoses inte

Vårt samråd och intervjustudie med kommunpolitiker visar att den erfarna orättvisan kopplad till att värdet av vindkraften realiseras på annat håll i landet inte låter sig reduceras till området precis runt parken.

Dessa visar tvärtom att anspråket på att få del av värdet från naturresurserna är en gemensam, principiell fråga för hela kommunen. Och att det finns en förväntan på att det värde som återförs till närområdet inte bara ska gå till de närboende och lokalsamhället, utan kunna användas för att långsiktigt bygga samhällsservice och på annat sätt utveckla kommunen.

Den milsvida utsikten kompenseras inte

Incitament och kompensation till närboende och lokalsamhället träffar inte dem som påverkas av en förändrad utsikt på håll. Det gäller inte minst för havsbaserad vindkraft.

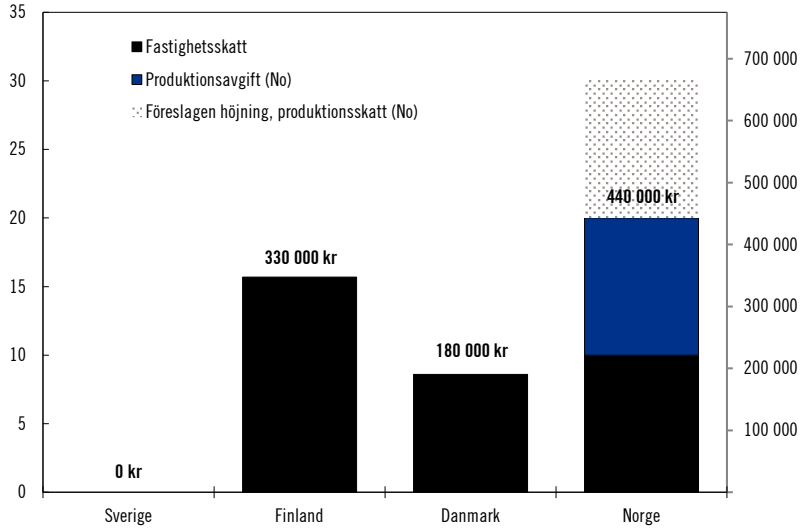
Andra länders beskattningsnivåer skapar en förväntan

Som framgår av Figur 4.2 är Sverige det enda land i Norden som inte har någon kommunal skatteintäkt från landbaserad vindkraft kommunen.

Av Figur 4.3 framgår att vad gäller havsbaserad vindkraft, är det bara i Finland som kommunen har en intäkt av vindkraft inom kommunen.

Figur 4.2 Kommunala skatteintäkter per år av landbaserad vindkraft inom kommunen

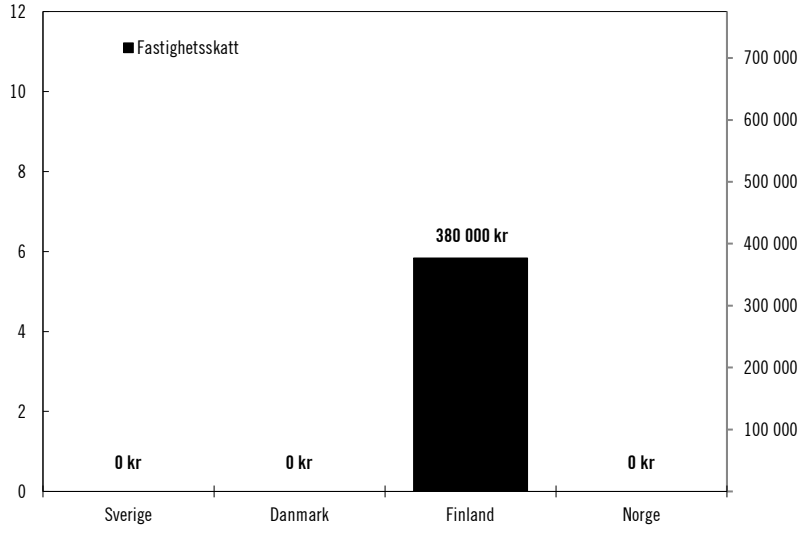
Kronor per MWh respektive per 6 MW vindkraftverk

Källa: Incitamentsutredningens kartläggning i bilaga 6 (s. 17).

Figur 4.3 Kommunala skatteintäkter per år av havsbaserad vindkraft i territorialvattnet

Kronor per MWh respektive per 15 MW vindkraftverk

Källa: Incitamentsutredningens kartläggning i bilaga 6 (s. 18).

De kommunala intäktsnivåerna i våra grannländer, vad gäller landbaserad vindkraft, är väl kända bland kommuner med elproduktion. Det skapar en förväntan på att de, likt sina nordiska grannar, ska erhålla ett konkret och direkt incitament för fortsatt utbyggnad av vindkraften.

Visst motstånd – och därmed politisk kostnad – kommer kvarstå

Även med väl utformade incitament- och kompensationssystem bedömer vi att det kommer att finnas ett kvarstående lokalt motstånd. Kommunal framdrift för vindkraftsetableringar, och slutligt ja, kommer följaktligen vara förknippat med en viss politisk kostnad.

Ett viktigt skäl till detta är att många som påverkas av vindkraften värdesätter fortsatt orörd natur högt.

De som valt att bosätta sig i skogsområden, långt från till exempel centralortens samhällsservice, har ofta gjort det just för att de värdesätter tystnad och naturvärden. Detsamma kan gälla dem som köpt ett hus eller fritidshus längs havet. Dessa grupper kan tillskriva skogens tystnad, eller en obruten horisont, en betydande del av sitt boendevärde.

I vårt samråd, har människor som engagerat sig mot vindkraftsetableringar följaktligen varit av uppfattningen att etableringen skulle göra att deras bostäder tappade *hela* sitt värde.

Detta kan med nationalekonomiska termer beskrivas som att de har ett högre *privat värde* av avsaknaden av vindkraft, än vad det faktiska marknadsvärdet är. Deras preferens för tystnad och orörd natur är högre än genomsnittet.

Det kan man delvis lösa genom viss överkompensation, vilket våra förslag sammantaget syftar till att i viss mån göra. Men eftersom incitament och kompensationssystemen samtidigt inte får utsläcka projektens lönsamhet, är det utrymmet begränsat och skulle också skapa en samhällsekonomisk suboptimalitet.

Betydande bidrag till lokalsamhället har uppenbarligen inte räckt

De senaste åren har flertalet vindkraftsprojekt fått kommunalt avslag, trots utfästelser om bidrag till lokalsamhället på 1 procent av omsättningen (bilaga 7, s. 3).

Kommunens administrativa arbete kommer kvarstå

Oavsett närboendes och lokalsamhällets inställning, så innebär utbyggd vindkraft ett administrativt arbete. Kommunen behöver planera för vindkraft, i första hand genom sin översiktsplan. Den behöver också hantera den förberedande processen inför ett tillstyrkansbeslut. Den processen inkluderar ett i många fall ganska omfattande samråd med projektörer, närboende och lokalsamhälle.

4.1.5 Kommunala intäkter som varken är skatt eller statligt finansierade är inga alternativ

Slutsatsen så här långt är alltså att för en väsentligt ökad tillstyrkansgrad krävs konkreta och direkta incitament till kommunen.

Det mest naturliga incitamentet, vore en kommunal intäkt:

- Vår forskningssammanställning visar, bland annat utifrån studier i Norge och Tyskland, att en kommunal intäkt är ett effektivt incitament (bilaga 5, s. 9).
- Samma slutsats ger vår egen kartläggning av nordiska länders incitamentssystem, inte minst utifrån erfarenheterna i Finland (bilaga 6, s. 2).
- I vår intervjustudie med kommunpolitiker framhålls en kommunal intäkt som ett effektivt incitament.

> Det finns ju inga kommuner nu som har så välfyllda kassor längre, så det är klart att det skulle varit fantastiskt tillskott att klara välfärden i våra små kommuner. Så naturligtvis skulle det ha varit ett annat ställningstagande då.
>
> Kommunpolitiker, citerad i bilaga 4 s. 13.

- I vårt samråd har flertalet parter från bland annat kommuner och vindkraftsbranschen framhållit att en kommunal intäkt vore ett effektivt incitament.

Vårt uppdrag är dock begränsat i två betydelsefulla avseenden.

Dels anger våra ursprungliga direktiv att våra förslag inte ska påverka skatteområdet.

Dels anger våra tilläggsdirektiv att våra förslag ska finansieras av verksamhetsutövarna.

De modeller för kommunala intäkter som då återstår är avgifter och koncessionsavgifter. Dessa undersöks nedan.

Slutsatsen är dock att de inte är några alternativ, eftersom de inte skapar incitament, kräver genomgripande förändringar av tillståndsprocessen eller de facto utgör skatt.

En avgift skapar inga incitament

Väsentligt för avgiftskaraktären är att avgiften, till skillnad från en skatt, generellt sett inte får vara högre än kommunens kostnader för de tjänster och nyttigheter de tillhandahåller.

Visserligen krävs inte alltid att motprestationen från det allmännas sida innebär en konkret motprestation i förhållande till precis den person som erlägger avgiften. I rättspraxis har man i samband med uttag av avgifter accepterat s.k. ”kollektiva motprestationer”, till exempel i samband med tillsynsavgifter.

Men en avgift kan till sin natur inte innebära någon generell förbättring av kommunens ekonomi. Den skulle följaktligen inte skapa några incitament för kommunen.

En auktionerad koncessionsavgift kräver genomgripande förändringar av tillståndsprocessen

På vindkraftens område är det internationellt sett vanligt med auktionerade koncessioner för havsbaserad vindkraft.[13] I Sverige finns det liknande historiska exempel i form av auktionerad koncessionsavgift för reklamfinansierad radio.

[13] Se t.ex. Fortstyrelsen (2023), Korsnäs havsvindpark [dokument-117] eller Energistyrelsen (2021), Thor Havvindmøllepark [dokument-id 118].

För vindkraftens del vore en ordning där en sådan auktionerad koncessionsavgift tillkommer kommunen i och för sig inte otänkbar. Det gäller särskilt havsbaserad vindkraft i territorialvattnet.

Men en sådan intäkt skulle förutsätta genomgripande förändringar av processerna för rådighet/exklusivitet till mark- eller vattenområdet, miljötillstånd och nätanslutning samt av kommunens roll i processen.

En sådan lösning faller följaktligen utanför vår utredning.

En reglerad koncessionsavgift utgör de facto skatt

Det finns koncessionsavgifter som inte auktioneras, utan där beloppet följer av lag. Vid mineralutvinning i form av bearbetning betalar exempelvis koncessionshavaren en mineralersättning till staten, som uppgår till två promille av det beräknade värdet.[14]

Översatt till vindkraftens område så vore det en ersättning till det allmänna baserad på producerad energi. Det vore, med andra ord, de facto en produktionsskatt (likt den tidigare skatten termisk effekt i kärnkraftsreaktorer).

4.1.6 En mervärdeslösning är inte tillräckligt

Ett alternativ till en kommunal intäkt skulle kunna vara åtgärder från vindkraftsparkens sida som skapar andra värden för kommunen än de som direkt följer av själva vindkraftsproduktionen. Det kan till exempel handla om upprustad infrastruktur eller utbildningsinsatser.

Vår slutsats är dock att en mervärdeslösning inte skulle skapa ett tillräckligt incitament. Det beror särskilt på att kommunens tillstyrkansbeslut utgör myndighetsutövning, vilket skapar begränsningar för hur krav på mervärden kan ställas upp.

Mervärden måste följa av lag och får inte förhandlas

I avsnitt 3.1.1 har vi utförligt beskrivit att kommunens tillstyrkansbeslut utgör myndighetsutövning och att detta begränsar hur kommunen kan ställa upp krav på mervärden. Bland annat får mervärdena inte förhandlas, utan tillstyrkansbeslutet måste ske ensidigt utifrån

[14] 7 kap. 7 § minerallagen.

från kommunens sida, utifrån i regelverket angivna kriterier. Eventuella villkor om mervärden måste ha stöd i lag.

I samrådet har vissa aktörer pekat på att mervärdesavtal, likt det mellan Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) med flera och Östhammars och Oskarshamns kommuner[15], skulle kunna vara en förlaga för vindkraftens del. I det avtalet åtar sig SKB att vidta åtgärder för bland annat infrastruktur och utbildning kopplade till slutförvaret av kärnbränsle, till ett värde av totalt 1,5–2 miljarder kronor.

Men avtal som detta kan inte tjäna som förlaga för vindkraften, då det är förhandlat under den väsentliga skillnaden att ingen koppling till myndighetsutövning från kommunernas sida funnits.

Reglerade mervärden vore otillräckliga – och är sannolikt ändå skatt

Den modell för lagbaserade krav på mervärden som finns är att en fond inrättas.

För vattenkraften finns ett sådant system med bygdeavgifter enligt vattenverksamhetslagen (1998:812). Systemet innebär att verksamhetsutövaren betalar en årlig avgift till en fond, som förvaltas av länsstyrelsen. Ur fonden kan sökas medel bland annat för allmänna ändamål för den bygd som berörs av vattenverksamheten.

En liknande lösning, med kommunen som fondförvaltare, finns för vindkraften i Danmark (se bilaga 6, avsnitt 3.2).

Till detta kommer den lösning vi själva föreslår i kapitel 3, att tillstyrkansbeslutet förenas med ett finansieringsvillkor för lokalsamhällets utveckling.

Vi bedömer att åtgärder likt dessa kan ha en funktion för incitament och kompensationssystem till lokalsamhället. I det fallet säkrar modellen att en viss ersättning från vindkraften långsiktigt går till just lokalsamhället kring vindkraftsparken. Och inte, som vore risken om all ersättning gick via kommunen i form av exempelvis skatt, på sikt går till andra ändamål inom kommunen (hamnar i ”kommunens svarta hål”, som företrädare för lokalsamhället uttryckt det i vårt samråd.)

[15] Samarbetsavtal 2009-04-06 angående utvecklingsinsatser i Oskarshamns och Östhammars kommuner i anslutning till genomförandet av det svenska kärnavfallsprogrammet [dokument-ID 125].

Men, utöver denna funktion, så har mervärden ett begränsat värde för kommunen. De kommer alltid vara (betydligt) mindre värda än en ren intäkt till kommunen, som kan användas för stärkt kommunal service eller att klara kommunens välfärdsåtaganden. Samtidigt är kostnaden för den vindkraftsparken densamma.

Vår bedömning är därför, att ytterligare reglerade mervärden (utöver vad som föreslås för lokalsamhällets utveckling) inte skulle skapa tillräckliga incitament för att väsentligt öka kommunernas tillstyrkansgrad.

Därtill föreligger den relevanta invändningen att vattenkraftens bygdeavgifter, senast de utreddes, bedömdes sannolikt utgöra skatt.[16] Ett liknande förslag från vår sida skulle följaktligen sannolikt de facto ändå vara ett förslag på skatteområdet.

Det är inte heller något alternativ att tillåta kommunen att upprätta ett finansieringsvillkor, likt vårt förslag i kapitel 3, men utan avgränsning till lokalsamhället. Den modellen bygger på att tillståndshavaren har ett begränsat område runt parken att kompensera. Den är inte tillämpbar på en hel kommun.

4.1.7 En kommunal intäkt behöver beredas vidare. Det behöver ske skyndsamt

Slutsatsen av det sagda är: Så länge kommunens tillstyrkansbeslut är skönsmässigt, så kan tillräckliga incitament för kommunen bara uppnås genom en kommunal intäkt. En sådan intäkt kan bara åstadkommas genom statlig finansiering eller skatt. Ingetdera omfattas av vårt uppdrag.

Vi kan därför inte lämna förslag som löser det problem vi är satta att utreda, utan frågan måste beredas vidare inom Regeringskansliet.

Som medskick till den beredningen har vi överlämnat ett PM till Regeringskansliet [dokument-ID 127], med underlag kring beskattningsutrymme med mera, som samlats under utredningens gång.

Av vårt samråd, både med kommuner och vindkraftsbranschen, framgår att i och med att vår utredning tillsattes, har merparten av de kommunala processer som pågått antingen stannat av, eller slutat i ett ”nej, tills vidare”. Det gäller även i de kommuner där motståndet främst handlar om vindkraftens påverkan på de närboende, och där

[16] SOU 2014:35, s. 205.

våra förslag riktade till närboende och lokalsamhället skulle kunna vara tillräckliga för att möjliggöra ett kommunalt ja.

Skälet till detta är naturligt: kommunerna inväntar den process som staten nu initierat kring kommunala incitament. De vill undvika att tillstyrka vindkraftsparker ”i förtid”, med konsekvensen att de därigenom blir utan de incitament som införs.

Denna återhållsamhet får konsekvensen att även vindkraftsprojekt som ännu inte ansökt om kommunal tillstyrkan i praktiken är satta på paus.

Det sagda innebär att för vindkraftens fortsatta utveckling, är det angeläget att frågan om kommunala incitament skyndsamt blir långsiktigt löst.

5 Planering och övriga insatser

Enligt våra direktiv ska vi redovisa övriga insatser, utöver system för incitament, som kan stärka kommuners förmåga att stödja utbyggd vindkraft. Vårt fokus har varit på vindkraften som en del av kommunernas energiplanering.

- I avsnitt 5.1 konstaterar vi att kommunerna i dag har en otydlig roll i ett otydligt system för landets energiplanering.
- I avsnitt 5.2 ställer vi oss bakom Klimaträttsutredningens förslag, om att ett mer strukturerat och samordnat system för energiplanering bör utredas.
- I avsnitt 5.3 föreslår vi att Energimyndigheten ska ta fram en vägledning för lagen om kommunal energiplanering.
- I avsnitt 5.4 bedömer vi att Energimyndighetens och Naturvårdsverkets förslag att länsstyrelserna ska ta fram regionala planeringsunderlag för vindkraft bör genomföras.
- I avsnitt 5.5 föreslår vi att det införs ett tillfälligt ekonomiskt stöd för kommuners energiplanering, med fokus på planering av utbyggd fossilfri elproduktion (inklusive fysisk planering av vindkraft).
- I avsnitt 5.6 redovisar vi att forskning och neutral information är en insats som stärker kommunernas förmåga att stödja utbyggnad av vindkraft.
- I avsnitt 5.7 redovisar vi att regional samverkan är en insats som stärker kommunernas förmåga till energiplanering.

5.1 Ett tydligare system för energiplanering behövs

Planering av vindkraft bör ses som kommunal energiplanering

Kommunal planering av vindkraft handlar om två, överlappande, planeringsperspektiv. Det ena är den fysiska planeringen av mark- och vattenanvändning. Det andra är vindkraft som en produktionsresurs i energisystemet.

Vi menar att det sistnämnda perspektivet bör ha en mer framträdande roll i planeringsarbetet. Fysisk planering av vindkraft – och av annan energiproduktion – bör ses som en central del av den kommunala energiplaneringen.

Sveriges instrument för energiplanering är svåra att överblicka och har otydlig samverkan

Som framgår av Tabell 5.1 har Sverige ett flertal olika instrument för energiplanering.

Tabell 5.1 Översikt över olika instrument för energiplanering

	Nätutvecklings-planering	Energi- och klimatplanering	Fysisk planering	Utvecklings-strategier
Syfte	Ge information om väntad nät-utveckling, underlättaanslut-ning av förnybar elproduktion och främja energi-lagring och elektrifiering av transporter	Säkerställa att energipolitiska mål, klimatmål och mål om energieffektivi-sering nås	Vägleda och styra hur mark- och vattenområden ska användas samt hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.	Mål och lång-siktiga priori-teringar för hållbar tillväxt, utveckling och konkurrenskraft.
EU-nivå	Ten-Year Network Development Plan (ENTSO-E)	Klimat- och energiplan (kommissionen)	SMB-direktivet, Naturvårdsdirek-tiven, Vatten-direktivet m.m.	
Nationell nivå	Planering av nätutvecklingen (Svenska kraft-nät)	Klimat- och energiplaner till EU Nationella mål Energiöverenskom-melsen Elektri-fieringsstrategin (regeringen)	Nationella mål och Natura 2000 (reger-ingen) Riksintresse (sektors-myndigheter)	Nationell strategi för hållbar regional utveckling
Regional nivå	Planering av nätutvecklingen (regionnäts-företag)	Klimat- och energistrategier (länsstyrelse)	Planerings-underlag, vägled-ning och granskning av planer enligt PBL (länsstyrelsen) Regionplaner (region Skåne, Stockholm)	Regionala utvecklings-strategier (region)
Lokal/ kommunal nivå	Planering av nätutvecklingen (lokalnätsföretag)	Klimat- och energiplanering (kommun)	Planer enligt PBL: Översiktsplan Detaljplan Områ-desbestämmelser (kommun)	

Källa: Klimaträttsutredningens betänkande SOU 2022:21, s. 219.

Klimaträttsutredningen konstaterar att planeringsinstrumentens funktion och inbördes förhållande är svåra att överblicka och att det finns otydligheter kring hur de ska samverka.[1]

Vi instämmer i detta.

[1] SOU 2022:21, s. 237.

På nationell nivå finns klimat- och energiplaner, som Sverige har att regelbundet upprätta enligt EU:s klimatunionsförordning.[2] Dessa har dock ingen styrande funktion, utan har karaktären av rapportering.[3]

Därutöver är statens övergripande dokument antingen målsättningar eller av ad hoc-karaktär. Exempel är de energipolitiska målen, energiöverenskommelserna och elektrifieringsstrategin.

Planeringen av elnätets utveckling, nätutvecklingsplaner, har visserligen fått en tydlig ram genom EU-lagstiftning och Sveriges genomförande av densamma.[4] Men, som Klimaträttsutredningen konstaterar, kan utvecklingsplaner för elnätet inte fungera som vägledning för landets energiplanering i stort.[5]

På regional nivå ska länsstyrelserna verka för att nationella mål får genomslag i länet.[6] Länsstyrelserna har sedan 2008 ett uppdrag att ta fram regionala energi- och klimatstrategier. Uppdraget är numera formulerat som ett ansvar att samordna och leda det regionala arbetet med strategiernas genomförande.[7]

Men inte heller dessa planer har någon konkret, styrande funktion ”utåt” i systemet, det vill säga i relation till kommunernas energiplanering. Planerna är enbart vägledande för kommunerna. De rör sig också på en relativt hög abstraktionsnivå, även om variation finns mellan länsstyrelserna.

I fråga om den fysiska planeringen finns ytterligare ett styrmedel, nämligen riksintresset energiproduktion.

I avsnitt 4.1.1 beskriver vi dock att detta, i vart fall i fråga om vindkraft, inte skapar någon styrning. Som framgår där, är kommunernas tillstyrkansgrad *lägre* inom än utom riksintresse vindbruk.

[2] Förordning 2018/1999/EU om styrningen av energiunionen och klimatåtgärder.
[3] Se t.ex. Sveriges integrerade nationella energi- och klimatplan (2020-01-16).
[4] Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (elmarknadsdirektivet). Prop. 2021/22:153, Genomförande av elmarknadsdirektivet när det gäller nätverksamhet.
[5] SOU 2022:21, s. 237.
[6] 2 § förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion.
[7] Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Länsstyrelserna, Finansdepartementet Fi2021/02746 m.fl.

Avsaknaden av nationell energiplanering försvårar för vindkraften

Avsaknaden av en nationell energiplanering innebär att kommunernas planering av vindkraft i sin översiktsplan, och beslut att säga ja eller nej till projekterade vindkraftsparker, sker utan en koppling till en större helhet.

Det finns inget sätt för en kommun, som vill ta sitt ansvar för landets energiförsörjning, att få (eller skapa sig) ett svar på vilket detta ansvar är.

Inte heller kan en sådan kommun känna någon slags förvissning om att andra kommuner kommer att dra sitt strå till lasset.

> … vi tycker att vi har tagit det här stora ansvaret redan, så vi förstår inte varför vi ska få ännu mer vindkraft nu när andra kommuner inte ska ha nåt.
>
> Kommunpolitiker citerad i bilaga 4, s. 9.

En nationell planeringsprocess för vindkraft har påbörjats på myndighetsnivå

Energimyndigheten och Naturvårdsverket tog år 2021 fram en nationell strategi för hållbar utbyggnad av vindkraft i Sverige.

Strategin utgår från att en viktig del av en hållbar vindkraftsutbyggnad är att utbyggnaden fördelas på ett lämpligt sätt över landet, bland annat utifrån ett elförsörjningsperspektiv.[8]

Ett uppskattat nationellt utbyggnadsbehov om 80 TWh landbaserad vindkraft till 2040-talet bryts i strategin ned i regionala utbyggnadsbehov.[9] Dessa ligger på mellan 0,5 TWh (för Blekinge) och 10 TWh (för Norrbotten). Nedbrytningen bygger på en sammanvägning av fördelningsnycklarna *faktisk landyta*, *elanvändning* och *tillgången på ytor med låg eller viss konfliktgrad mot andra intressen*.[10]

Strategin föreslår att de regionala utbyggnadsbehoven sedan ska analyseras vidare i ett regionalt arbete lett av länsstyrelserna. Detta ska resultera i regionala planeringsunderlag, som ska utgöra en utgångspunkt för kommunernas översiktsplanering.[11]

---

[8] Ibid, s. 12.
[9] Energimyndigheten (2021), Nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad, ER 2021:2 [dokument-ID 89], s. 3.
[10] Ibid, s. 21–22.
[11] Ibid., s. 33.

I strategiarbetet har även Försvarsmakten, Riksantikvarieämbetet och Sametinget tagit fram tematiska planeringsunderlag.[12]

Strategin har än så länge omsatts i två pilotprojekt, hos länsstyrelserna i Värmland och Dalarna.[13] Den har även, på initiativ av Energikontor Sydost och länsstyrelserna i sydöstra Sverige, vidareutvecklats till planeringsunderlag i deras område.[14]

Försvarsmakten har efterlyst en tydligare nationell planering

Totalförsvarets Forskningsinstitut (FOI) har studerat möjligheten till samexistens mellan Försvarsmaktens verksamhet och utbyggd vindkraft.

I sin rapport konstaterar FOI: Det saknas en enhetlig planeringsprocess, där såväl lokala som nationella perspektiv inom fysisk planering hänger ihop. I stället lämnas kommunerna själva att hantera de otydligheter eller osäkerheter som är förknippade med motstridiga mål för samhällsutvecklingen. Kärnan i problematiken är att staten inte vägleder kommunerna i tillräcklig utsträckning.[15]

Försvarsmakten har haft i uppdrag att analysera jämförbara länders erfarenheter av fungerande samexistens mellan försvarsmakt och kraftigt utbyggd vindkraft.[16]

I sin redovisning instämmer Försvarsmakten i FOI:s analys och anför: I många andra länder, exempelvis Storbritannien och Danmark, finns nationella planinstrument som påverkar hur konflikten mellan rumsliga intressen avvägs. I Sverige saknas dock helt sådana styrande nationella planinstrument. En övergripande utmaning med att säkerställa en samhällseffektiv vindkraftsutbyggnad är således att alls få projektörernas investeringsplaner att överensstämma med var vindkraft bedöms som lämplig att uppföra med hänsyn till olika samhälleliga intressen.[17]

Försvarsmakten förordar följaktligen att Sverige utvecklar sin planeringsprocess för vindkraft på det sätt som föreslås i Energimyndig-

[12] Ibid., s. 3.
[13] Energimyndigheten (2022), Regional analys för att utreda potential för vindkraft i Dalarnas och Värmlands län [dokument-ID 90].
[14] Energikontor Sydost (2023), Fånga vinden i sydost, slutrapport [dokument-ID 114].
[15] Totalförsvarets Forskningsinstitut (2022), Möjligheter till samexistens mellan Försvarsmaktens verksamhet och utbyggd vindkraft [dokument-ID 88].
[16] Försvarsmaktens regleringsbrev för budgetåret 2020, uppgift 31, Våg och vindkraft.
[17] Försvarsmakten (2022), Redovisning av uppgift 19 i reglerings i regleringsbrevet för budgetåret 2020 – våg och vindkraft [dokument-ID 87], s. 6.

hetens och Naturvårdsverkets strategi, i syfte att förbättra samexistensen med försvarsintressena.[18]

5.2 En mer strukturerad och samordnad energiplanering

Vår bedömning: Klimaträttsutredningens förslag, om att tillsätta en utredning som analyserar hur Sveriges energi- och klimatplanering bör struktureras och samordnas, bör genomföras.

Ett tydliggjort system för energiplanering behövs

Klimaträttsutredningen konstaterar följande. För att klimatomställningen ska kunna ske så effektivt som möjligt, måste regelverk och styrmedel samverka. Den nationella energiplaneringen är ett viktigt verktyg i detta. Den bör utvecklas, i syfte att leda och samordna energiförsörjningen, att öka takten i omställningen och att samordna arbetet med energifrågor i regioner och kommuner. Det behövs också ett tydligt regelverk för hur den nationella energiplaneringen ska samverka med länsstyrelsernas energi- och klimatstrategier, planeringsunderlag och handlingsplaner samt med den kommunala energiplaneringen. En utredning bör därför bland annat förtydliga syfte, innehåll, och användning för respektive energiplaneringsverktyg och förtydliga kommunernas och regionernas roll.[19]

Vårt uppdrag har aktualiserat ett antal frågeställningar för vindkraftens del som gör att vi instämmer i detta.

Den viktigaste är det principiella vägvalet mellan en *prövningsbaserad* och en *planeringsbaserad* fortsatt utbyggnad av vindkraften.

Sveriges system är grunden prövningsbaserat. Det innebär att det står en projektör fritt att projektera en park i princip var som helst. Förenligheten med allmänna intressen prövas först i tillståndsprocessen.

Länge fungerade denna ordning bra. Staten och kommunerna tillhandahöll vägledande planeringsinstrument (riksintresse respektive översiktsplaner) och så länge projektering skedde i enlighet med dessa fanns det goda utsikter att erhålla tillstånd. Men systemet tillåter även

[18] Ibid., s. 8–9.
[19] SOU 2022:21, s. 238.

projektören att, på egen hand, hitta lämpliga projektområden vars lämplighet sedan prövas av kommun och tillståndsmyndighet.

De senaste åren har ställt detta system på ända. Planeringsinstrumenten ger numera projektörerna en nära nog obefintlig vägledning om var det allmänna vill – och inte vill – att de utvecklar projekt. Särskilt komplicerad blir kommunernas roll i prövningen, eftersom kommunens beslut är skönsmässigt och således svårt att förutse utifrån objektiva faktorer. På ett liknande sätt är Försvarsmaktens intressen till stor del dolda för projektören hela vägen fram till myndighetens yttrande inför tillståndsmyndigheten. Detta samtidigt som vindkraftens påverkan på Sveriges försvarsförmåga blivit alltmer central, i takt med att vindkraftverken blivit högre och omvärldsläget förändrats.

Ytterligare en dimension av vägvalet mellan prövningsbaserad och planeringsbaserad utbyggnad handlar om hur stora produktionsvolymer det allmänna önskar se, och var i landet de ska ligga. Denna dimension blir nu alltmer central, med det snabbt växande elbehovet.

Med en planeringsbaserad utbyggnad går detta att styra, men med en prövningsbaserad utbyggnad prövas varje projekt enskilt. Det går inte på förhand att veta om resultatet blir i linje med, eller går på tvärs med, vad som vore optimalt ur ett energisystemperspektiv.

I vår omvärld väljer allt fler länder (bland annat Finland och Danmark) en mer planeringsbaserad väg, framför allt vad gäller havsbaserad vindkraft.[20] Men även på land förordar nu EU att medlemsstaterna skapar så kallade go-to-områden, där områdets lämplighet har fastställts på förhand och en förenklad tillståndsprövning kan ske.[21]

I Sverige håller vi än så länge fast vid den prövningsbaserade modellen. Förhoppningen är att incitament och kompensationssystem ska göra att kommunernas skönsmässiga beslut slutar i ja, att vägledande planeringsunderlag från länsstyrelserna ska hjälpa projektörerna att undvika områden där Försvarsmakten har intressen. Och samtidigt se till att utbyggnaden blir tillräckligt omfattande och utspridd över landet.

Det är möjligt att det går. Men vi behöver skapa en beredskap för att kunna välja en annan väg, om det visar sig att så inte är fallet.

[20] Se t.ex. Fortstyrelsen (2023), Korsnäs havsvindpark [dokument-117] eller Energistyrelsen (2021), Thor Havvindmøllepark [dokument-id 118].
[21] Europeiska kommissionen (2022), REPowerEU: Gemensamma europeiska åtgärder för säkrare och hållbarare energi till ett mer överkomligt pris, punkt 2.2.3, COM(2022) 108 final.

5.3 En vägledning för kommunal energiplanering

Vårt förslag: Energimyndigheten ska ges i uppdrag att upprätta en vägledning till lagen om kommunala energiplaner.

Lagen om kommunal energiplanering är ett användbart ramverk redan nu

Enligt lagen (1977:439) om kommunal energiplanering ska det i varje kommun finnas en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen.

Som konstateras av bland andra Energimyndigheten, har lagen tillkommit i ett annat sammanhang än de utmaningar som elektrifieringen nu innebär, och är delvis föråldrad.[22]

En enkät som Boverket gjorde år 2021 visar att många kommuner saknar aktuella energiplaner och att de energiplaner som finns inte är enhetliga och jämförbara. Många kommuner har använt en klimatstrategi, koldioxidbudget eller annan strategi i stället för energiplan.[23]

Vi menar att lagen trots detta utgör ett användbart ramverk för kommunernas energiplanering. Den finns på plats i detta nu och har en i huvudsak relevant utformning i relation till de utmaningar elektrifieringen innebär.

Även om de kommunala energiplaner som finns har skiftande innehåll och aktualitet, så finns de på plats i de flesta kommuner och går att arbeta vidare med.[24]

Vi bedömer också, att uppdatering av energiplanerna bör föranleda kommunerna att aktivt ta ställning till vilken energiproduktion som ska ske inom kommunen och hur denna ska komma på plats. Det skapar transparens vad gäller kommunernas intentioner. Genom att lägga planerna sida vid sida, kan också tydliggöras var det finns ett behov av ökad energiproduktion och elnätskapacitet, och var ytterligare åtgärder kommer att krävas.

[22] Se t.ex. Energimyndigheten (2014), Aktualisering av lagen om kommunal energiplanering, [dokument-id 85], s. 7.
[23] Boverket (2021), Miljömålsenkät 2021 sammanställning [dokument-id 86].
[24] Ibid.

En vägledning kan stötta kommunernas arbete

För att lagen om kommunal energiplanering ska åstadkomma denna typ av planering behöver den tillämpas på ett mer enhetligt och strukturerat sätt.

Vi menar att ett lämpligt sätt att åstadkomma detta är att Energimyndigheten tar fram en vägledning för lagens tillämpning.

På så vis kan, som ett stöd för kommunerna, lagens allmänt hållna krav på kommunerna konkretiseras och avgränsas. En enhetlig metodik kan etableras och tydlighet kan skapas för vilken detaljeringsgrad och ambitionsnivå som är påkallad.

I vägledningen bör särskiljas mellan de områden där kommunen har rådighet (inklusive hur mark- och vatten ska användas till energiproduktion) och de områden där kommunens energiplanering enbart fyller en samordnande roll.

Ett viktigt syfte bör vara att skapa ett någorlunda lättillämpat ramverk för energiplanering även för små kommuner med begränsade resurser.

5.4 Regionala planeringsunderlag för vindkraft

Vår bedömning: Förslaget i Energimyndighetens och Naturvårdsverkets nationella strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad, om att länsstyrelserna ges i uppdrag att utarbeta regionala planeringsunderlag, bör genomföras.

Strategin är rätt tänkt

Vi menar, i likhet med Försvarsmakten, att Energimyndighetens och Naturvårdsverkets nationella strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad (se avsnitt 5.1 ovan) är rätt tänkt.

Vi bedömer att de regionala planeringsunderlag som är avsedda att vara strategins nästa steg kan utgöra en viktig vägledning för kommunernas energiplanering, översiktsplanering och beslut att säga ja eller nej till nya vindkraftsparker.

Länsstyrelserna bör därför ges det uppdrag som föreslås i strategin. Uppdraget innebär att undersöka och redovisa förutsättningar

för att nå det regionala utbyggnadsbehovet för respektive län och att vidareutveckla och kvalitetssäkra det nationella planeringsunderlaget ur ett regionalt perspektiv. Arbetet ska resultera i ett regionalt planeringsunderlag som visar potentiella områden för vindkraftsetableringar. Arbetet ska ske i samverkan med berörda aktörer inom länet, inklusive kommuner, regionen, samebyar, elnätsföretag, projektörer, intresseorganisationer och andra berörda aktörer.

Men pågående tillståndsprocesser får inte stoppas upp

I vårt samråd har vindkraftsbranschen i huvudsak välkomnat ett större engagemang från statens sida i hur vindkraft ska planeras och även en förbättrad kommunal planering.

Branschen har särskilt understrukit vikten av att veta på förhand var stat och kommun vill (och inte vill) att det byggs vindkraft. Den har framhållit, att det är förenat med stora förgäveskostnader när kommunen eller Försvarsmakten säger nej i ett sent skede.

Samtidigt har branschen framfört oro och anfört: Initiativ såsom länsstyrelsernas planeringsunderlag riskerar att stoppa upp projekt som är redo för kommunal tillstyrkan, och som med nya incitament och kompensationssystem skulle kunna få det. Risken är att många kommuner kommer att avvakta med att säga ja till parker som de i grund och botten är positiva till, till dess först länsstyrelsernas planeringsunderlag, och sedan deras egna översiktsplaner, är färdiga. Båda dessa processer riskerar att ta lång tid.

Vi instämmer i detta.

Hanteringen av tillståndssökta projekt måste under de närmaste åren ske parallellt med ett utvecklat planeringsarbete.

5.5 Ett ekonomiskt stöd för kommunal energiplanering, med fokus på elproduktion

Vårt förslag: Ett tillfälligt ekonomiskt stöd för att stärka kommunernas förmåga till energiplanering, med fokus på planering av utbyggd fossilfri elproduktion (inklusive fysisk planering av vindkraft), ska införas.

Stödet ska vara totalt 120 miljoner kronor fördelat över åren 2024–2027.

Ett krafttag krävs de närmaste åren

Sveriges möjlighet att möta ett kraftigt utökat elbehov kommer till stor del vara avhängigt av kommunernas förmåga att effektivt genomföra strukturerade och transparenta planeringsprocesser. På kort sikt handlar det framför allt om fysisk planering av vindkraft.

Att de kommunala processerna är viktiga är inte minst för att kommunerna, med stöd i en underbyggd planering, ska kunna ge tidiga och tydliga besked till vindkraftsprojektörer om var de önskar att vindkraftparker byggs.

Men också för att, genom deltagande och inflytande för dem som berörs, skapa en större lokal acceptans.[25]

Kommunerna kommer inte att ha de resurser som krävs

Vi har alltså så här långt i detta kapitel föreslagit att lagen om kommunal energiplanering, med en tydliggörande vägledning, ska aktiveras som ett sammanhållande ramverk för kommunernas planering, samt att länsstyrelserna ska tillhandahålla planeringsunderlag för vindkraft.

Detta menar vi skapar förutsättningar för kommunerna att, redan med nuvarande regelverk, genomföra en strukturerad energiplaneringsprocess, med särskilt fokus på produktionssidan.

Vi tror också att det på många håll blir naturligt att påbörja en sådan planeringsprocess om våra förslag på incitament och kompensationssystem för utbyggd vindkraft genomförs.

[25] Naturvårdsverket (2021), Vindkraftens påverkan på människors intressen [dokument-ID 82], s. 72.

Planeringsprocesserna kommer dock att kräva resurser, något många kommuner kommer att ha svårt att avsätta. Det gäller inte minst mot bakgrund av att kommunernas ekonomier förväntas bli än mer ansträngda under kommande år.[26]

Att planeringen på lång sikt kan generera kommunala intäkter (om sådana incitament införs) tror vi inte kommer räcka. De intäkterna ligger för långt i framtiden.

2007–2010 års planeringsstöd visar att ett planeringsstöd kan fungera

Under perioden 2007–2010 fanns ett tillfälligt ekonomiskt planeringsstöd till kommunerna för planeringsinsatser för vindkraft.

Boverket tilldelades totalt 110 miljoner kronor, varav 84 miljoner kronor betalades ut.[27]

Stödet användes till att ta fram tematiska tillägg till översiktsplanen (vindbruksplaner), planeringsunderlag samt fördjupade och kommunomfattande översiktsplaner. Flera kommuner tog hjälp av externa konsulter.[28]

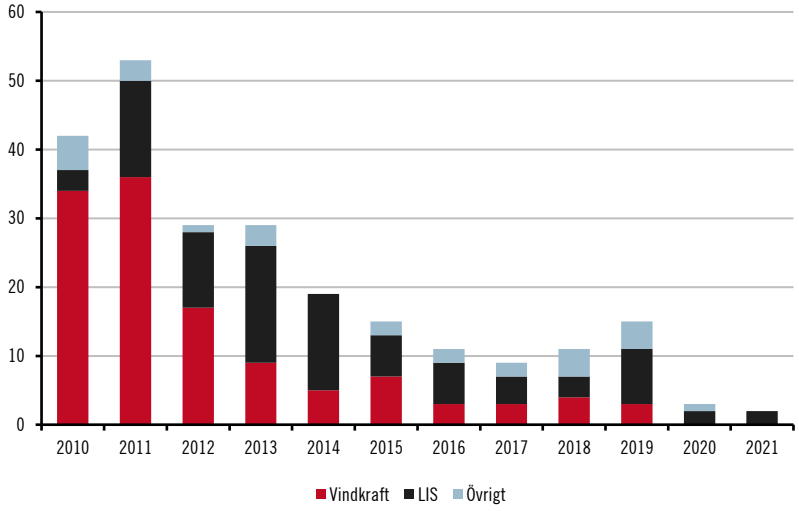
I utvärderingen uppgav kommunernas bygglovsgranskare, vindkraftsbranschen och miljöprövningsdelegationerna att de hade haft nytta av den planering stödet möjliggjorde. Boverket bedömde att stödet satte i gång en stor planeringsaktivitet, främst lokalt men också regionalt, och att huvudsyftet med stödet uppnåddes.[29]

Som framgår av staplarna för åren 2010–2012 i Figur 5.1, synes stödet också ha gjort ett tydligt avtryck vad gäller antalet antagna vindbruksplaner.

[26] Se t.ex. SKR (2023), Budgetförutsättningar för åren 2023–2026 [dokument-ID 91].
[27] Boverket (2012), Utvärdering och uppföljning av stöd till planeringsinsatser för vindkraft [dokument-ID 92].
[28] Ibid., s. 65.
[29] Ibid., s. 30–31.

Figur 5.1 Antal, och tema för, tillägg till översiktsplaner

Antal tillägg

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2021.[30]

Behovet av ett planeringsstöd har framförts från flera håll

I vårt samråd har behovet av ett förnyat planeringsstöd, likt det som fanns 2007–2010, framförts från flera håll, inte minst från mindre kommuner. Erfarenheten från det tidigare stödet beskrivs som goda.

I SOU 2021:53 gör utredningen En rättssäker vindkraftsprövning samma iakttagelse. Utredningen föreslår att stödet ska återinföras.[31]

Energimyndigheten föreslog år 2022 att behovet av att återinföra det ekonomiska planeringsstödet, både för vindbruksplaner och energiplanering, ska undersökas.[32]

[30] Presenterad på Boverket (2023), PBL Kunskapsbanken: Ändringar av översiktsplan [dokument-ID 93].
[31] SOU 2021:53, s. 140.
[32] Energimyndigheten (2022), ER 2022:16 Vindkraftens tillstånd 2021 [dokument-ID 94].

Ett tillfälligt planeringsstöd ska införas

Av ovan anförda skäl föreslår vi att ska det införas ett tillfälligt stöd för kommuners energiplanering, med fokus på planering av utbyggd fossilfri elproduktion (inklusive fysisk planering av vindkraft).

Storleken på 2007–2010 års stöd synes ha varit väl avvägt. Vi föreslår därför att stödet ges en motsvarande omfattning, det vill säga totalt 120 miljoner kronor över fyra år.

5.6 Forskning och neutral information

Kunskap och information är viktigt – men svårt

I vårt samråd har en återkommande synpunkt varit behovet av lättillgänglig, neutral och saklig information om vindkraftens påverkan på omgivningen och roll i energisystemet.

Behovet har beskrivits i relation till allmänheten, till de som berörs av vindkraftsprojekt, till kommunpolitiker och till kommunala tjänstepersoner.

Behovet beskrivs som särskilt stort för att möta den information om vindkraft som dominerar i sociala medier.

Ett forskningsprojekt som kartlagt hur information om vindkraft sprids på internet konstaterar att delningar och annan interaktion på Facebook och Youtube domineras av artiklar som är negativa till vindkraft.[33]

Samtidigt har det funnits en klarsyn i vår samrådskrets om frågans komplexitet. Såväl projektörer som kommuner beskriver att människor som berörs av vindkraftsprojekt ofta upplever att information från Energimyndigheten och andra statliga aktörer brister i tillförlitlighet och är ensidigt positiv. Många framhåller behovet av lokala och regionala avsändare.

[33] Mistra Environmental Communication (2023), Tracing online information about wind power in Sweden: An exploratory quantitative study of broader trends [dokument-ID 95], s. 15 och 21.

Ett betydande arbete bedrivs av flertalet aktörer

Informationsinsatser är således en typ av insatser som vi ser stärker kommuners förmåga att stödja utbyggd vindkraft. Det gäller i synnerhet, när den görs lättillgänglig, neutral och saklig.

Energimyndigheten har det huvudsakliga statliga ansvaret för information till allmänhet, kommuner och andra berörda aktörer om vindkraften i egenskap av elproduktion.[34] Även Naturvårdsverkets informationsuppdrag har relevans, men utifrån vindkraftens påverkan på människor, djur och miljö.

De båda myndigheterna bedriver sedan år 2005 det gemensamma forskningsprojektet Vindval. Inom detta har drygt 50 rapporter publicerats som beskriver nationella och internationella forskningsresultat om vindkraftens effekter inom fyra områden: Människors intressen, fåglar och fladdermöss, marint liv samt däggdjur på land (inklusive renar). Ytterligare ett fokusområde inom Vindval är planering och vindkraft.[35]

Energimyndigheten driver även webbplatsen Vindlov, om tillståndsfrågor för vindkraftverk. Tjänsten har tagits fram i samarbete med omkring 20 myndigheter och organisationer. Den innehåller information om prövningsprocessen samt kartjänsten Vindbrukskollen, som sammanställer data om vindkraftverk och pågående projekt.[36]

Som nämnts ovan har Länsstyrelserna uppdraget att leda det regionala arbetet med genomförande av energi- och klimatstrategier.[37] Många länsstyrelser genomför inom det arbetet ett informationsarbete, främst i relation till länets kommuner men även till allmänheten.[38]

En annan viktig regional aktör är de regionala energikontoren. Dessa startades runt om i EU under 90-talet inom ramen för EU:s SAVE-program. I dag ägs och drivs kontoren i olika konstellationer

[34] Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Statens Energimyndighet, Infrastrukturdepartementet, I2022/02383 I2022/02365 (delvis) I2022/00554 m.fl., anslag 1:3, ap. 1.
[35] Naturvårdsverket (2023), Vindval [dokument-ID 96].
[36] Energimyndigheten (2023), Vindlov [dokument-ID 97].
[37] Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Länsstyrelserna, Finansdepartementet, Fi2020/02647 m.fl., uppdrag 3A2.
[38] Se t.ex. Länsstyrelsen Kalmar län (2019), 2019:21 Klimat- och energistrategi för Kalmar län 2019–2023 [dokument-ID 46].

av, och med varierande grad av självständighet från, regioner och kommuner.[39] Viss finansiering lämnas av Energimyndigheten.[40]

5.7 Regional samverkan och vägledning

Ett flertal exempel finns runt om i landet

Ett arbetssätt kring energiplanering som blir allt vanligare är olika typer av regionala samverkansinitiativ. Sådana initiativ är en typ insats som vi ser stärker kommunernas förmåga till energiplanering.

Nedan redovisas exempel på detta.

- Projektet *Planera i medvind – Vindbruksplanering för lokal förankring i Värmland,* som avslutades år 2022, syftade till att stimulera kommunerna i Värmland till ett aktivt arbete med vindbruksplanering, så att intresse- och målkonflikter kan hanteras i ett tidigt skede. Värmlands kommuner var den primära målgruppen i projektet, men även andra intressenter såsom Region Värmland, nätbolag och vindkraftsbolag har involverats i projektaktiviteterna. Av slutredovisningen i projektet framgår att en tidig och transparent dialog med allmänheten vid översiktsplanering samt inför nya vindkraftsetableringar är en förutsättning för lokal förankring. Kunskapshöjande insatser om energiomställning och vindkraft samt erfarenhetsutbyten och samverkan mellan relevanta aktörer har genomförts för att öka kommunernas kapacitet för hantering av intresse- och målkonflikter.[41]
- Projektet *Fånga vinden i sydost*, som avslutades år 2022, syftade till att öka kunskap om hinder och hitta samexistensläsningar för vindkraft i sydöstra Sverige samt att ta fram verktyg för kommunal/regional planering av vindkraft. I projektet samverkade Energikontor Sydost med länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar och Kronoberg. Bland annat togs det fram ett öppet, webbaserat hjälpmedel för att bedöma lämpligheten för vindkraft i olika områden.[42]

[39] Energikontoren Sverige (2023), Energikontoret Jönköping (2023), Energikontoret Norrbotten (2023) [dokument-ID 99-101].
[40] Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Statens Energimyndighet, Infrastrukturdepartementet, I2022/02383 I2022/02365 (delvis) I2022/00554 m.fl., anslag 1:8, ap.31.
[41] Energimyndigheten (2022), Planera i medvind – Vindbruksplanering för lokal förankring. Slutrapport.
[42] Energikontor Sydost (2023), Fånga vinden i sydost, slutrapport [dokument-ID 114].

- Ett samverkansprojekt pågår i Västra Götaland. Länsstyrelsen arbetar med att ta fram en vägledning för kommunernas energiplaner. Bakgrunden är en kartläggning som visar att många kommuner saknar sådana och efterfrågar vägledning. Vägledningen inkluderar bland annat metodstöd och en översikt över energisystemet på regional nivå. Vidare inkluderas kunskapsunderlag kopplat till produktion, distribution, användning och transporter.[43]
- Ett projekt i Skåne, *Energiplanering 2.0*, som avslutades år 2020, innebar att Kommunförbundet Skåne coachade ett antal skånska kommuner i att uppdatera sina energiplaner. Projektets syfte var att uppdatera metodiken för energiplanering, inhämta lokal statistik samt att integrera pågående processer och fysisk planering.[44]
- *ACCEL* (Accelererad Elnätskapacitet i Västra Götaland) är en samverkansarena i Västra Götalands län som leds av Region Västra Götaland tillsammans med länsstyrelsen. Fokus är elnätskapaciteten inom regionen kopplat till industrins och transportsektorns växande elbehov.[45]
- *AGON* (Accelererad Grön Omställning i Norrbotten) är ett forum som drivs i länsstyrelsens regi. Representanter från såväl de nya gröna energikrävande industrierna som från kommunerna i länet deltar, liksom Svenska kraftnät och Vattenfall. Samarbetet är avsett att leda till kortare ledtider för utbyggnaden av elnätet i övre Norrland.[46]
- *Energiintelligent Dalarna* är ett samverkansforum med representation bland annat från högskola, science park, energibolag, industriellt utvecklingscentrum, stålindustrin, teknikföretagen, Handelskammaren, LRF och kommuner. Ansvaret delas mellan Region Dalarna och Länsstyrelsen Dalarna.[47]

[43] Länsstyrelsen i Västra Götaland (2023), Vägledning för kommunala energiplaner [dokument-ID 115].
[44] Energimyndigheten (2021), Coachning av kommuner skapar bättre energiplanering [dokument-ID 99].
[45] Västra Götalandsregionen (2023), Accelererad elnätskapacitet i Västra Götaland – ACCEL [dokument-ID 106].
[46] Svenska kraftnät (2022), Regional samverkan [dokument-ID 107].
[47] Energiintelligent Dalarna (2023), Energiintelligent och klimatsmart Dalarna 2045 [dokument-ID 108].

- *Uppsalaeffekten* i Uppsala län är ett samarbete som fokuserar på att avlasta kapacitetsbrist i elnätet. Det består av Region Uppsala, Länsstyrelsen och länets kommuner tillsammans med bland annat, Handelskammaren, Vattenfall Eldistribution och Energikontoret i Mälardalen.[48]
- Elektrifieringskommissionen har samordnat regioner, länsstyrelser och näringsliv att genom *elektrifieringslöften* göra åtaganden som bidrar till att påskynda elektrifieringen av regionala godstransporter. Detta har lett till 17 regionala elektrifieringslöften.[49]

[48] Länsstyrelsen Uppsala län (2023), #uppsalaeffekten – arbete med eleffekt i Uppsala län [dokument-ID 109].
[49] Regeringen (2021), 17 elektrifieringslöften från norr till söder ska påskynda elektrifieringen av godstransporter [dokument-ID 110].

6 Ikraftträdande

I detta kapitel finns vårt förslag på när de nya reglerna ska träda i kraft.

6.1 När reglerna ska träda i kraft

Vår bedömning: De nya reglerna bör träda i kraft så snabbt som möjligt och då lämpligen samtidigt som eventuella incitament för kommunerna.

Vårt förslag: När de nya reglerna träder i kraft, ska de omfatta vindkraftverk vars tillstånd enligt miljöbalken vunnit laga kraft efter den 31 maj 2023.

Därför ska inte befintliga vindkraftverk omfattas

Vi föreslår att de nya reglerna enbart ska gälla vindkraftverk vars tillstånd vinner laga kraft efter den 31 maj 2023.

Tanken är att den projektör som efter det datumet fattar ett investeringsbeslut för en vindkraftspark, bör räkna med att så småningom kunna omfattas av en reglering liknande vårt förslag.

Däremot föreslår vi, att vindkraftverk som redan är uppförda, eller redan har lagakraftvunna tillstånd, inte ska omfattas av våra förslag.

Skälet är att inte i efterhand ändra spelreglerna för gjorda investeringar, vilket vi bedömer att vindkraften är särskilt känslig för.

Skälet, som har framhållits både i vårt samråd av vindkraftsbranschen och av Sweco inom ramen för deras konsekvensutredning, är att både kostnads- och intäktssidan för vindkraftsparker till stor del låses vid investeringstillfället.

Arrendekostnaden till markägaren är i regel avtalad för hela parkens livstid. En absolut majoritet av produktionen säljs med bilaterala avtal (PPA:er) med i huvudsak fasta elpriser, på en löptid om 8–15 år. Det innebär att många projekt karaktäriseras av låg risk och låg avkastning (se Swecos konsekvensanalys, bilaga 8, s. 12, 15).

Ny vindkraft kan beakta en högre kostnadsbild vid investeringstillfället, bland annat i sin prissättning i PPA:er och i sin arrendekostnad.

Men, detsamma gäller inte för befintlig vindkraft. I stället kommer kostnadshöjningar att minska (eller i värsta fall utradera) lönsamheten i redan gjorda projekt.

Det betyder att om Sverige inför nya incitament och kompensationssystem som omfattar befintlig vindkraft, skulle det signalera att

framtida investeringar i Sverige behöver ta höjd för att regulatoriska fördyringar kan komma att ske under projektets livstid.

Det skulle innebära att investeringar i Sverige beläggs med en riskpremie. Denna skulle riskera att bli relativt hög, eftersom regulatoriska och politiska risker rankas högt i studier om vilka faktorer som påverkar investerare i kraftproduktion (se Swecos konsekvensutredning, bilaga 8, s. 15).

Vi bedömer därför, att om befintliga vindkraftverk omfattas av våra förslag, så skulle det riskera att väsentligt minska investeringsintresset i framtida vindkraft i Sverige.

Förslaget är alltså att även tillståndsgivna, men ännu inte uppförda, vindkraftverk ska undantas från förslagen. Det beror på att sådana, kort efter finansieringsbeslutet, ur ett finansiellt perspektiv är likställda med uppförda verk. Detta såtillvida att de då har tecknade arrendeavtal, turbinbeställningar och i de flesta fall även PPA:er.

Lösningen riskerar att upplevas som orättvis

Den föreslagna lösningen innebär att närboende till befintliga vindkraftverk, och till de vindkraftverk som uppförs de närmsta åren på tillstånd som vunnit laga kraft senast den 31 maj 2023, inte kommer att omfattas av vårt förslag på intäktsdelning.

På samma sätt kommer de som äger intilliggande bostadsfastigheter till de vindkraftsparker som uppförs de närmsta åren inte att omfattas av rätten till inlösen.

Man kan visserligen se det som att detta går att acceptera. Det är fråga om projekt som, får man förmoda, utformats och förankrats på ett sätt som vunnit tillräcklig lokal acceptans för att erhålla både ett kommunalt ja och ett tillstånd enligt miljöbalken. Det är också ofrånkomligt att en gräns ibland måste dras när nya gynnande regler införs, som innebär att människor som är i en liknande situation sedan tidigare inte omfattas.

När de nya ersättningsreglerna för närboende infördes i Danmark, hade de ingen retroaktiv verkan.[1] Detta framhölls inte som ett problem vid vår hearing i Köpenhamn.

Samtidigt är det ingen tvekan om att den föreslagna avgränsningen kommer uppfattas som orättvis. Risken är att detta leder till

[1] Uppgift från Energistyrelsen till Incitamentsutredningen.

att vindkraftsfrågan ytterligare infekteras lokalt, sätter kommunpolitiker som sagt ja till vindkraftsparker i kläm och leder till motstånd till framtida etableringar.

Vi ser att det går att finna lösningar, men inte utan att staten – i vart fall temporärt – står för viss finansiering.

7 Konsekvensutredning

Kapitlet är strukturerat som följer.

- I avsnitt 7.1 redovisar vi konsekvensen av om ”inget görs” (av *nollalternativet*), det vill säga om inga verkningsfulla incitament och kompensationssystem tillskapas. Slutsatsen är att tillståndsgivningen av vindkraft då kommer att fortsätta ned mot noll, eller vara kvar på dagens låga nivå. Det skulle ha negativa konsekvenser för industrins konkurrenskraft, elpriset, Sveriges klimat- och energipolitiska mål samt hushållens ekonomi.
- I avsnitt 7.2 konstaterar vi att våra förslag inte skapar verkningsfulla incitament för kommuner.
- I avsnitt 7.3 gör vi bedömningen att våra förslag samtidigt inte nämnvärt minskar investeringsintresset i vindkraft inom svenskt territorium.
- I avsnitt 7.4 dras av detta slutsatsen att vårt förslag *ensamt* varken gör från eller till vad gäller kommunernas tillstyrkansgrad. Däremot skulle förslaget, i kombination med verkningsfulla incitament till kommunen (i form av en intäkt), vara effektiva för att möjliggöra en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften över hela landet.
- I avsnitt 7.5 görs en mer detaljerad konsekvensanalys i relation till olika aktörer och intressen.

De övriga delar som en konsekvensutredning ska innehålla (beskrivning av problemet, vilka alternativa lösningar som finns, konsekvenserna av dessa, vilka som berörs av förslaget) har tillgodosetts löpande i betänkandet.

7.1 Nollalternativet – om inget görs

Tillstyrkansgraden kommer fortsätta ned mot noll, eller vara kvar på dagens låga nivå

Mellan år 2018 och 2021 ökade andelen projekt, vars tillståndsansökan avslogs på grund av ett kommunalt nej, från 18 procent till 78 procent.[1] År 2022 stoppade kommunala nej 71 procent av de projekt som befann sig mellan samrådsfas och tillstånd.[2] Mellan år 2021 och 2022 minskade också antalet sådana projekt totalt i landet från 44 till 17.[3]

Om inte verkningsfulla incitament och kompensationssystem kommer på plats, kan det vara så att trenden fortsätter nedåt. Det innebär i så fall att det då i det närmaste är stopp för utbyggd vindkraft inom svenskt territorium.

Det skulle förvisso också kunna vara så, att Europas energikris i kombination med industrins elbehov (och den negativa effekt på tillväxt, sysselsättning och välfärd som det kan ha om behovet inte tillgodoses) kommer vända kommunernas inställning, utan ytterligare incitament och kompensationssystem.

Något sådant trendbrott syns dock inte under år 2022 och har inte kunnat skönjas i vårt samråd.

Som diskuteras i avsnitt 4.1.7, så bedömer vi också att i och med att vår utredning tillsattes, har merparten av de kommunala processer som pågått antingen stannat av, eller slutat i ett ”nej, tills vidare”. Detta eftersom kommunerna vill undvika att bli utan de incitament som eventuellt kommer införas.

Vår bedömning är därför att om inga incitament och kompensationssystem kommer på plats, så kommer den fortsatta tillståndsgivningen av vindkraft att antingen fortsätta ned mot noll, eller vara kvar på samma låga nivå som i dag.

[1] Våra direktiv (bilaga 1). En jämförelse med Westander (2023), Kommunala vetot 2020–2022 [dokument-id 126], s. 3, indikerar att i vart fall den i direktivet angivna siffran för 2021 i själva verket avser aktuella projekt som stoppades *i något skede* av ett negativt kommunalt ställningstagande, inte bara som avslagsgrund i tillståndsprövningen.
[2] Westander (2023), Kommunala vetot 2020–2022 [dokument-id 126], s. 3.
[3] Ibid.

Vilka konsekvenserna blir av nollalternativet

För att utreda konsekvensen av nollalternativet har vi uppdragit åt forskningsprogrammet Mistra Electrification att beskriva konsekvenserna av om ingen vindkraft, utöver den som redan är tillståndsgiven, byggs inom svenskt territorialområde.

Rapporten, som är bilaga 9, har samförfattats av tre av programmets partners: Chalmers tekniska högskola, IVL Svenska Miljöinstitutet och Profu.

Den konstaterar följande.

För de närmsta tio åren finns få eller inga alternativ till att möta industrins elektrifieringsambitioner annat än med vindkraft, förutom ökad elimport.

En modellanalys ger att den kostnadsmässiga konsekvensen av avstannad tillståndsgivning av vindkraft är en mellan 10 procent och 25 procent högre marginalkostnad för elproduktion.

För industrin rent generellt innebär otillräcklig eller osäker tillgång till el uteblivna eller fördröjda investeringar, vilket i sin tur påverkar bland annat sysselsättning, skatteintäkter och klimatpåverkan från verksamheterna. Dessutom riskerar svensk industri att tappa sitt försprång inom vissa nyckelområden och sin globala konkurrenskraft.

Ett exempel är att fossilfritt stål, under vissa antaganden, vid år 2030 kan vara mer konkurrenskraftigt än masugnsbaserat (fossilt) stål. En förutsättning för denna utveckling är tillgången till fossilfri el till ett rimligt pris, vilket fram till en bit in på 2030-talet rimligtvis är begränsat till främst vindkraft.

Konsekvensen skulle också bli negativ för möjligheten att nå Sveriges klimatmål. Detta framför allt eftersom industrins omställning skulle försenas. Därtill innebär minskad svensk utsläppsfri elproduktion minskad elexport, som skulle tränga undan fossilbaserad elproduktion i det nordeuropeiska elsystemet.

Konsekvensen skulle också bli negativ för hushållens elkostnader. Ny elproduktion, tillsammans med energieffektiviseringar, är enda praktiskt genomförbara möjligheterna att på kort sikt fram till runt år 2030 dämpa dessa.

Rapportens utgångspunkt stämmer med nollalternativet

Det kan noteras att ovan nämnda rapports utgångspunkt, att ingen vindkraft utöver den som redan är tillståndsgiven byggs inom svenskt territorialområde, inte exakt stämmer med vårt nollalternativ. Som framgått, kan vårt nollalternativ innebära att viss kommunal tillstyrkan – på dagens låga nivåer – fortsätter.

Det handlar dock i så fall om i sammanhanget små volymer. År 2022 lämnades kommunal tillstyrkan till 92 verk.[4] Det motsvarar mellan 1,5 och 2 TWh produktion per år. Det är att jämföra med de 6 TWh årligen tillkommande produktion som behövs fram till 2030, och de 12 TWh årligen tillkommande produktion som behövs därefter, för att möta högnivåscenario (se avsnitt 1.1.2)

Rapportens utgångspunkt stämmer därför i huvudsak med vårt nollalternativ.

7.2 Vårt förslag ökar inte kommunernas tillstyrkan

I avsnitt 4.1 har vi beskrivit vår bedömning, att tillräckliga incitament för kommunerna enbart kan uppnås genom en kommunal intäkt, att en sådan bara kan åstadkommas genom statlig finansiering eller beskattning och att ingetdera ingår av vårt uppdrag.

Vi har där även beskrivit att även om våra förslag riktade till närboende och lokalsamhället skulle kunna vara tillräckliga för de kommuner vars nej i huvudsak är närboendeorienterade, så avvaktar även dessa kommuner den statliga processen kring kommunala incitament.

Vår analys är följaktligen att vårt förslag, genom att skapa betydande incitament och kompensationssystem för närboende och lokalsamhälle, utgör en nödvändig pusselbit för att väsentligt öka kommunernas tillstyrkan av vindkraft.

Men, att vårt förslag samtidigt inte ensamt kommer att öka kommunernas tillstyrkan av vindkraft i någon väsentlig mån.

[4] Westander (2023), Kommunala vetot 2020–2022 [dokument-id 126], s. 10.

7.3 Vårt förslag minskar inte investeringsintresset

I sin rapport i bilaga 8, bedömer Sweco att våra förslag inte nämnvärt kommer minska investeringsintresset för vindkraft i svenskt territorium.

Sweco resonerar som följer.

Landbaserad vindkraft

De lagda förslagen motsvarar en kostnadsökning för landbaserad vindkraft om 0.44–1 öre/kWh. Även med en sådan ökning kommer kraftslaget generellt ha lägst långsiktiga marginalkostnader. Detta indikerar att lönsamheten och investeringsviljan i ny landbaserad vindkraft kommer att finnas kvar, förutsatt ett växande elbehov och den nuvarande marknadsutformningen.

Att vindkraftens har en lägre *capture rate* (att elpriset är lägre när vindkraften producerar mer) påverkar inte den slutsatsen.

Investeringar i ny elproduktion är dessutom alltid förknippade med vissa risker. Den främsta är den långsiktiga prisutvecklingen på elmarknaden. På lång sikt finns det därtill risker kopplade till elbehovets utveckling, teknikutveckling och utbyggnaden av elproduktion. En överutbyggnad av elproduktion skulle till exempel kunna resultera i betydligt lägre elpriser än vad som antagits vid investeringsbeslut, medan en snabb utveckling av elanvändningen resulterar i högre priser. Teknikutveckling kan leda till att ny elproduktion introduceras på marknaden, vilket i sin tur kan leda till lägre elpriser.

Samtliga dessa risker är mer betydelsefulla än de föreslagna kostnadsökningarna.

Havsbaserad vindkraft i territorialvattnet

För havsbaserad vindkraft i territorialvattnet innebär förslaget enbart att finansieringen till lokalsamhället regleras.

Den föreslagna kostnadsökningen är mellan 0 och 0,5 öre/kWh, beroende på vilka frivilliga avsättningar till bygdemedel med mera som projekten gör i dag. För projekt som i nuläget gör stora avsättningar, kan förslaget i själva verket innebära en kostnadsminskning.

Den eventuella kostnadsökningen är liten i relation till de totala kostnaderna för projekten och de risker som i dag finns kopplade till en etablering.

Baserat på det stora kommersiella intresset för havsbaserad vindkraft lokaliserad i ekonomisk zon, och med den kostnadsbild det innebär, bedöms den eventuella kostnadsökningen inte påverka investeringsintresset i nya projekt i territorialvattnet avsevärt negativt.

7.4 Förslaget ensamt gör varken från eller till

Slutsatsen så här långt illustreras i Figur 7.1.

Figur 7.1 Illustration av konsekvensanalysen i relation till kommuners tillstyrkan och fortsatt investeringsintresse

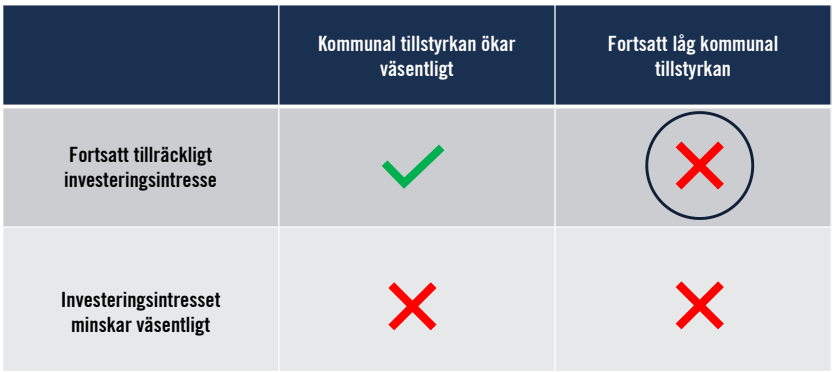

Illustration: Incitamentsutredningen.

Den gröna bocken visar var vi hade behövt hamna, för att möjliggöra fortsatt utbyggnad av vindkraft inom Sveriges territorium: Både väsentligt ökad kommunal tillstyrkan och fortsatt tillräckligt investeringsintresse.

Ringen visar var vi bedömer att vi har hamnat: Visserligen fortsatt investeringsintresse, men också fortsatt låg kommunal tillstyrkan.

Det betyder, att vårt förslag *ensamt* varken gör från eller till vad gäller kommunernas tillstyrkansgrad, och inte heller i övrigt för utbyggnaden av vindkraften.

Däremot, bedömer vi, skulle förslaget, i kombination med verkningsfulla incitament till kommunen i form av en intäkt, vara effek-

tivt för att möjliggöra en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften över hela landet. Ringen skulle då hamna i rutan med den gröna bocken.

Det förutsätter dock, att incitamenten till kommunen inte är så kostsamma för vindkraften, att investeringsintresset minskar väsentligt. Ringen hamnar då i den nedre, vänstra rutan.

Förslaget påverkar inte elpriset

Sweco har utrett på vilket sätt vårt förslag påverkar elpriset (bilaga 8, s. 26). Deras slutsats är att förslaget inte nämnvärt påverkar elpriset. Detta eftersom vindkraften har begränsade möjligheter att vidarebefordra den föreslagna kostnadsökningen (om 0,44–1 öre kWh) till kund.

7.5 Konsekvensanalys i olika aspekter

I detta avsnitt gör vi närmare konsekvensanalyser för ett antal aktörer och intressen.

För tydlighet, understryks att det är fråga om konsekvenser

- av förslaget *ensamt* (inte i kombination med verkningsfulla incitament till kommuner) och
- *i relation till* nollalternativet, inte *av* nollalternativet.

7.5.1 Miljömål och energipolitiska mål

Vi bedömer som sagt att vårt förslag, genom att skapa betydande incitament och kompensationssystem för närboende och lokalsamhälle, utgör en nödvändig pusselbit för att väsentligt öka kommunernas tillstyrkan av vindkraft.

Vi bedömer dock samtidigt att förslaget inte ensamt kommer att göra någon större skillnad vad gäller kommunernas tillstyrkansgrad.

Detta eftersom vi, på grund av hur våra direktiv är utformade, inte har kunnat tillskapa kommunala incitament i form en intäkt. Det bedömer vi är nödvändigt (se avsnitt 4.1).

Vårt förslag bedöms därför inte ensamt ha någon nämnvärd betydelse för Sveriges möjligheter att nå sina miljömål eller energipolitiska mål.

7.5.2 Förslagets konsekvenser för företag

Företag i vindkraftsbranschen

Som framgått ovan innebär förslaget, för företag inom vindkraftsbranschen, en ökad kostnad i storleksordningen 0,44–1 öre/producerad kWh.

Samtidigt, bedömer vi, är den huvudsakliga konsekvensen för vindkraftsbranschen av vårt förslag *positiv*, eftersom det innebär att ett antal nödvändiga pusselbitar kommer på plats i processen att skapa de incitament och kompensationssystem som krävs för kommunernas tillstyrkansgrad ska öka.

Vi bedömer också att vårt förslag kommer stärka konkurrensen inom vindkraftsbranschen. Fler internationella företag kommer vara beredda att investera i Sverige, när tveksamheterna kring bygdemedlens med mera förenlighet med god förvaltning undanröjs (se avsnitt 3.1.1).

Förslagen om intäktsdelning och inlösen kommer öka företagens administrativa kostnader. I vilket mån har varken kvantifierats av oss eller Sweco (bortsett från mäklarkostnaden vid försäljning av inlösta fastigheter). Men det kommer givetvis vara ett arbete av viss omfattning.

Vad gäller intäktsdelningen är det dock fråga om ett flöde som till största del kan automatiseras. Det gäller i synnerhet om flera vindkraftsföretag sätter upp en gemensam digital infrastruktur för att hantera flödet. Vid vår hearing i Köpenhamn uppgav vindkraftsföretagen att deras administration av *VE-bonusen* inte är särskilt betungande. Vårt förslag på intäktsdelning motsvarar i huvudsak samma administrativa behov och förutsättningar som VE-bonusen.

Vad gäller inlösen kan det bli fråga om att hantera vidareförsäljning av fastigheter som lösts in. Det är visserligen en verksamhetsfrämmande åtgärd för vindkraftsbolagen. Men samtidigt är den begränsad. Som framgår av beräkningsbilagan till kapitel 2 (bilaga 5, s. 9), är medianvärdet att det ligger sju hus inom det inlösenberättigande området. Åtgärden att eventuellt hantera en inlösen och vidareför-

säljning av ett eller flera av dessa sker enbart en gång under parkens livstid.

Vad gäller finansieringsvillkor till lokalsamhället så innebär vårt förslag en viss minskning av arbetsbördan, eftersom förhandlingsmomentet med kommunen undanröjs.

Småföretag inom lokalsamhället

För småföretag inom lokalsamhället är vårt förslag positivt, eftersom branschens finansiering till lokalsamhället kan användas till deras utveckling. Exempel är Medvindslån (se avsnitt 3.1.1).

Övriga företag

För övriga företag har förslaget ensamt ingen nämnvärd betydelse.

7.5.3 Förslagets konsekvenser för staten

Statens budget

Vårt förslag om ett tillfälligt ekonomiskt stöd till kommunerna för energiplanering, med fokus på planering av utbyggd fossilfri elproduktion (avsnitt 5.6), innebär kostnadsökningar för statens budget med 120 miljoner kronor över åren 2024–2027. Kostnaderna kan fördelas enligt följande.

Tabell 7.1 Möjlig fördelning av ett tillfälligt ekonomiskt planeringsstöd

År	Belopp
2024	40 miljoner kronor
2025	40 miljoner kronor
2026	20 miljoner kronor
2027	20 miljoner kronor

Administration hos den hanterande myndigheten kan bekostas av de anvisade medlen.

Enligt 14 § kommittéförordningen (1998:1474) ska vi föreslå en finansiering av förslaget. I den mån finansiering inte kan ske inom statens reformutrymme, föreslår vi därför att finansiering sker genom framtida avräkning från eventuell sådan beskattning av vindkraftsproduktion som införs för att ge kommunerna en intäkt (se avsnitt 4.1.7).

Myndigheter

För den myndighet som anförtros att vara beslutsmyndighet för intäktsdelning (vi förordar Skatteverket, se avsnitt 9.2.1) innebär förslaget en kostnadsökning. Ett system för löpande inhämtande av underlag och fattande av mängdbeslut behöver upprättas. Systemet behöver sedan löpande tillämpas.

Vi har inte skaffat oss underlag för att göra en bedömning om vilka kostnader som är förknippade med detta, utan det får ske i den fortsatta beredningen.

För lantmäterimyndigheterna innebär förslaget om rätt till inlösen en arbetsökning (även om det sannolikt är fråga om få ärenden per år, se bilaga 10 s. 9). Denna arbetsökning avgiftsfinansieras.

7.5.4 Förslagets konsekvenser för kommuner

Finansieringsprincipen och den kommunala självstyrelsen

Vårt samlade förslag innebär inte att kommunerna åläggs nya eller större uppgifter.

Våra förslag på intäktsdelning och rätt till inlösen (avsnitt 2.1 och 2.2) kommer sannolikt att mildra det lokala motståndet och underlätta kommunernas beslutsprocess.

Vårt förslag om möjlighet att uppställa villkor om finansiering av lokalsamhällets utveckling (avsnitt 3.1) kommer inte vara betungande för kommunerna. Dels är den typen av informella villkor vanliga redan i dag (se bilaga 6), men framför allt kommer det vara okomplicerat (rent administrativt) att förena tillstånden med sådana villkor.

Genom att uppställa villkoret åtar sig kommunen dock ett ansvar att ta emot och granska den årliga rapporteringen. Mot bakgrund av att det är frivilligt för kommunen att uppställa villkoret, och därtill är fråga om ett begränsat arbete (en årlig rapport per vindkraftspark), bedömer vi att det inte behöver finansieras särskilt.

Det föreslagna förbudet mot att kommuner kräver eller utrycker förväntan på ytterligare mervärden för sin tillstyrkan (avsnitt 3.1.6) kodifierar vad som i huvudsak redan gäller (avsnitt 3.1.1). Förslaget innebär följaktligen inte någon inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Tvärtom ges författningsstöd för ett större kommunalt, lagenligt, inflytande över vindkraftens finansiering av lokalsamhället.

Vårt förslag på en vägledning för lagen om kommunal energiplanering (avsnitt 5.4) och ett tillfälligt ekonomiskt stöd till kommunerna för energiplanering, med fokus på planering av utbyggd fossilfri elproduktion (avsnitt 5.6) innebär att kommunerna får ett ökat statligt stöd för det ansvar för energiplanering och översiktsplanering som redan ankommer på dem enligt lag.

Konsekvenser i övrigt

Större lokal acceptans för vindkraft, uppdaterade energiplaner och uppdaterad vindkraftsplanering bedöms leda till ett mera robust energisystem och ökad försörjningstrygghet, vilket kan leda till följdinvesteringar och utveckling av det lokala näringslivet, vilket påverkar arbetstillfällen och generar skatteintäkter. Det bedöms också bidra till att elproduktionen kan fördelas på ett geografiskt ändamålsenligt sätt då elförsörjningssituationen tydliggörs.

En uppdaterad vindkraftsplanering bör vidare minska antalet tillståndsansökningar i områden som är utpekade i inaktuella vindbruksplaner, vilket innebär en resursbesparing hos kommunerna.

7.5.5 Rennäringen

Eftersom förslaget ensamt inte bedöms öka tillstyrkansgraden, har det ingen direkt, nämnvärd påverkan på rennäringen i form av att utbyggnad av vindkraft.

Däremot skulle en större opinion till stöd för vindkraft från närboende, lokalsamhälle och kommunmedlemmar kunna leda till frik-

tion i relation till rennäringen, i de fall hänsyn till rennäringen är det som gör att en vindkraftsetablering inte erhåller tillstånd enligt miljöbalken.

7.5.6 Övriga intressen

Förslaget ensamt har inga nämnvärda samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt.

Förslaget överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

8 Systemförståelse och omvärld

Detta kapitel innehåller följande.

- En genomgång av hur en vindkraftspark blir till (avsnitt 8.1).
- En översikt av incitaments- och kompensationsmodeller i våra nordiska grannländer (avsnitt 8.2).

8.1 Så blir en vindkraftspark till

I Figur 8.1 och under densamma ges en övergripande beskrivning av dagens regler och förhållanden. Beskrivningen avser landbaserade vindkraftsparker och havsbaserade parker i territorialvattnet, det vill säga parker för vilka kommunal tillstyrkan krävs. Den avser parker vars vindkraftverk är över 120 meter höga.

Syftet är att ge en grundläggande systemförståelse, så att läsaren ska kunna ta till sig resten av betänkandet. Beskrivningen innehåller följaktligen förenklingar. För en mer detaljerad beskrivning, se till exempel SOU 2021:53 s. 39.

Figur 8.1 En vindkraftspark i dag – från planering till återställd mark

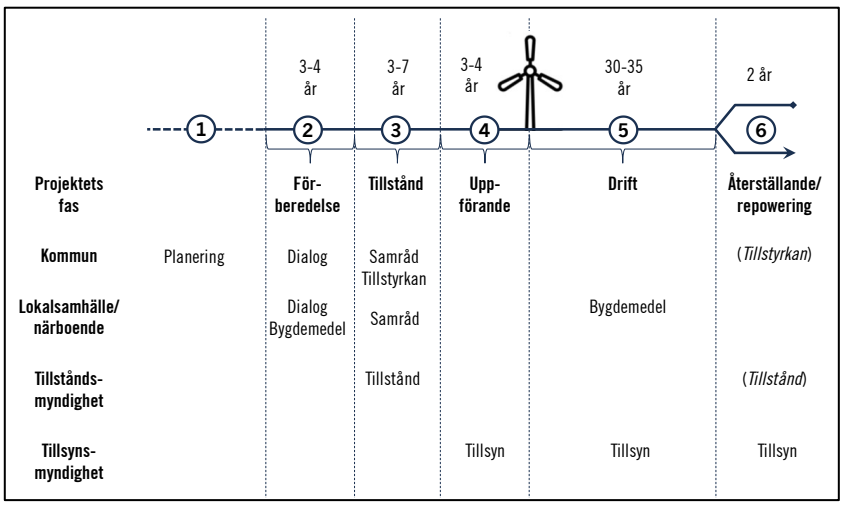

Illustration: Incitamentsutredningen, utifrån underlag från Svensk Vindenergi.

1 **Planering:** Kommunerna kan i sina översiktsplaner ange områden som är lämpliga för vindkraft. Ofta sker det genom tematiska tillägg (*vindbruksplaner*). Energimyndigheten har pekat ut områden som är av *riksintresse energiproduktion/ vindbruk*.

2 **Förberedelsefas:** Projektören undersöker områdets lämplighet (vind, bebyggelse, djur, landskap, havsbotten), sluter arrendeavtal med markägaren (om det inte är markägaren själv som

projekterar), har förberedande dialog med kommun och närboende, tecknar avtal eller gör utfästelse om *bygdemedel* (eller liknande mervärde) med lokalsamhället.

3 **Tillståndsfas:** Kommunen tar ställning till om tillstyrkan ska lämnas. Projektören har *samråd* med myndigheter, närboende och andra berörda samt upprättar en miljökonsekvensbeskrivning och tillståndsansökan. Om kommunen ger tillstyrkan prövar *tillståndsmyndigheten* (miljöprövningsdelegation hos länsstyrelsen för landbaserade parker, mark- och miljödomstolen för havsbaserade parker) ansökan (en *miljöprövning*). Beslutet kan överklagas, dock kan kommunens beslut att ge/neka tillstyrkan bara laglighetsprövas.[1] Vissa andra tillstånd kan krävas, bland annat elkoncession (rätt att ansluta parken till elnätet).

4 **Uppförande:** Om tillstånd meddelas har projektören viss tid på sig att uppföra parken. Innan slutligt *investeringsbeslut* fattas och uppförande sker slutförs den finansiella strukturen runt parken. Ofta tecknas långtidskontrakt för försäljning av elen, *PPA:er*. I vissa fall säljer projektören projektet vidare, innan eller efter att verken är uppförda. Projektören måste i regel ställa ekonomisk säkerhet till länsstyrelsen för nedmontering och återställning.

5 **Drift:** Parken drivs. Länsstyrelsen är *tillsynsmyndighet* och är ansvarig för att granska så att parken lever upp till vad som utfästs i tillståndsansökan, till exempel vad gäller ljudemissioner, och i eventuella villkor i tillståndet. Tillsynsansvaret kan delegeras till kommunen. Eventuella bygdemedel eller liknande betalas ut löpande.

6 **Återställande/repowering**: När parkens tillståndstid löpt ut (eller dessförinnan, om verkens tekniska livslängd är slut) fattas beslut om huruvida parken ska avvecklas och marken ska återställas, eller om vindkraftverken ska bytas ut mot nya (modernare) verk, så kallad *repowering*. I så fall krävs ny kommunal tillstyrkan och nytt tillstånd.

[1] Se SOU 2021:53 s. 60.

8.2 Incitamentsmodeller i de nordiska länderna

I bilaga 5 redovisas vilka incitaments- och kompensationsmodeller som utvecklats i de nordiska länderna. De sammanfattas i Tabell 8.1:

Tabell 8.1 Incitaments- och kompensationsmodeller i de nordiska länderna

För landbaserade respektive havsbaserade (i territorialvattnet) parker

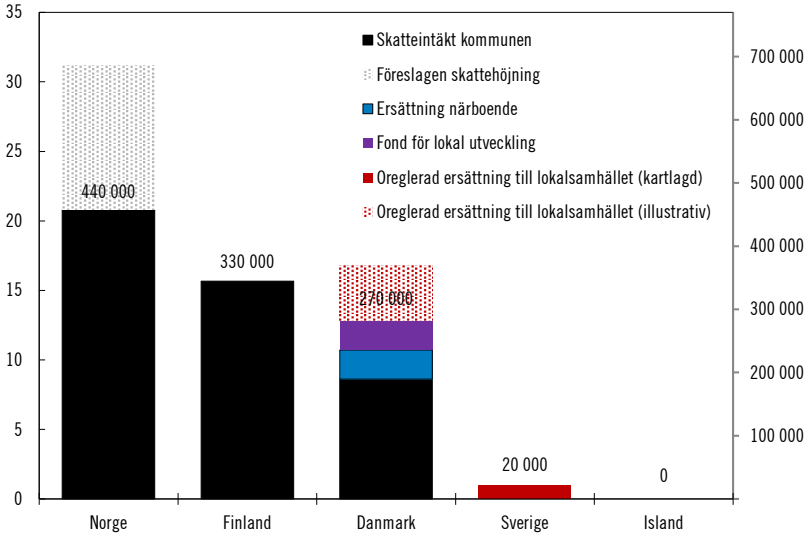
	Skatte-intäkt kommunen	Intäktsdel-ning med närboende	Inlösen-rätt	Ersättning för värde-minskning	Fond för lokal utveckling	Oreglerad ersättning till lokal-samhälle
Danmark	Land	Land	Land	Land + hav	Land	Land
Finland	Land + hav					
Norge	Land					
Island						
Sverige						Land + hav

Källa: Se bilaga 6. I ”skatteintäkt kommunen” inbegrips fastighetsskatt och Norges produktionsskatt (där kallad produktionsavgift). Med intäktsdelning avses Danmarks *VE-bonus* och med inlösenrätt *Salgsoption*.

I bilaga 6 har vi även kvantifierat vilka belopp det handlar om. En sammanställning av denna kvantifiering framgår av Figurer 8.2 och 8.3:

Figur 8.2 Landbaserad vindkraft: Incitaments- och kompensation till kommun, lokalsamhälle och närboende

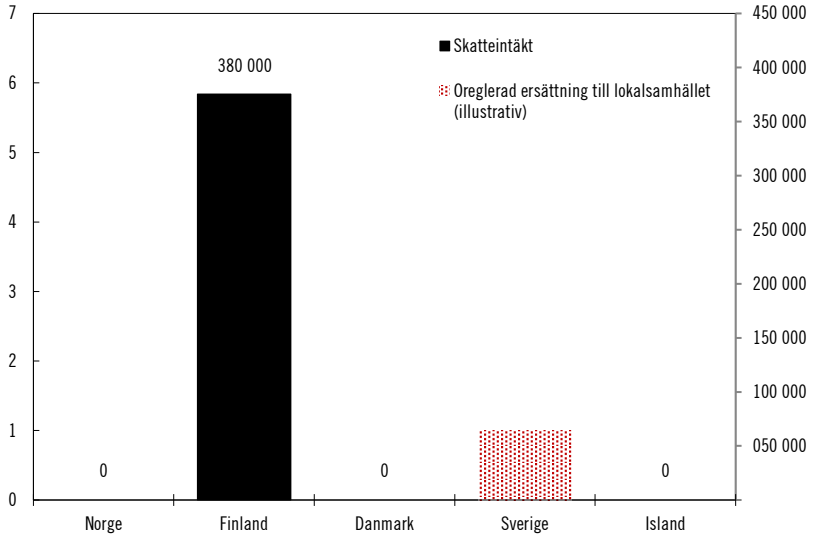
SEK per producerad MWh samt SEK per 6 MW vindkraftverk

Källa: Se bilaga 6. I ”skatteintäkt kommunen” inbegrips fastighetsskatt och Norges produktionsskatt (där kallad produktionsavgift). I ”ersättning närboende” inbegrips Danmarks *VE-bonus, Værditabsordning* och *Salgsoption*. En av norska regeringen föreslagen höjning av produktionsavgiften från 10 till 20 NOK/MWh var inte klar vid tidpunkten för vår kartläggning och har därför bara tagits med illustrativt. I Danmark sker ersättning till lokalsamhället vid sidan av de offentliga systemen och redovisas inte. Det är dock fråga om betydande belopp, som illustrativt satts till 1 procent av parkens omsättning.

Figur 8.3 Havsbaserad vindkraft: Incitaments- och kompensation till kommun, lokalsamhälle och närboende

SEK per producerad MWh samt SEK per 15 MW verk

Källa: Se bilaga 6. En av den finska regeringen föreslagen sänkning av taxeringsvärdet i fastighetsskatten för havsbaserad vindkraft, från 75 procent till 35 procent av återanskaffningsvärdet, var vid tidpunkten för vår kartläggning inte klar men kommer, såvitt vi förstår, att beslutas om. Den har därför medräknats. I Sverige finns ett fåtal havsbaserade projekt som gjort utfästelser om ersättning till lokalsamhället, men ännu inga uppförda. Nivån har illustrerats med samma som vår kartläggning visar för landbaserad vindkraft.

Som framgår, har Sverige låga nivåer jämfört med sina grannländer.

Det bör noteras att de båda figurerna bara visar incitament och kompensation till kommun, närboende och lokalsamhälle, det vill säga system som motsvarar vårt uppdrag.

De visar således inte beskattning, eller kostnader, till staten och inte heller andra kompensationskostnader som vindkraftsproduktion har att bära (till exempelvis rennäringen).

9 Fördjupning

Detta kapitel innehåller följande.

- En redogörelse av hur utredningen bedrivit sitt arbete (avsnitt 9.1).
- Ett antal ytterligare överväganden vad gäller våra förslag på intäktsdelning, rätt till inlösen och finansieringsvillkor för lokalsamhällets utveckling (avsnitt 9.2.1–9.2.3).
- En redovisning av hur våra förslag förhåller sig till rennäringen. (avsnitt 9.3).
- En bedömning om att en ”utvecklingsoption” för fast egendom bör utredas vidare, om remissvaren bekräftar att behovet finns (avsnitt 9.4).
- En bedömning om att reglerna för hindersbelysning bör ägnas fortsatt uppmärksamhet av regeringen (avsnitt 9.5).

9.1 Hur utredningens arbete har bedrivits

Samråd

Vårt strukturerade samråd

Vi har fört ett strukturerat samråd med en krets bestående av följande aktörer. Totalt har 12 möten hållits i olika konstellationer.

- Utredningens experter från intresseorganisationerna Hela Sverige ska leva, LRF, Sametinget, Svensk Vindenergi, Svensk Vindkraftförening, Svenska Samernas Riksförbund, Sveriges Kommuner och Regioner och Villaägarna.
- Utredningens experter från myndigheterna Boverket, Energimyndigheten, Försvarsmakten, Länsstyrelsen Skåne och Naturvårdsverket.
- Utredningens experter inom de akademiska områdena kulturgeografi (rättvis omställning), nationalekonomi (elmarknad), psykologi (miljö- och socialpsykologi) och statsvetenskap (miljö-, energi-, och klimatopinion).
- Utredningens sakkunniga från berörda departement.
- Representanter från sex vindkraftsprojektörer: Arise, Eolus Vind, OX2, SR Energy, Vattenfall Vindkraft och wpd Scandinavia. Projektörerna föreslogs av Svensk Vindenergi, utifrån utredningens önskemål om bredd vad gäller projektering till havs och på land samt i olika delar av landet. De har deltagit med dels representant från central nivå, dels medarbetare som arbetar praktiskt med lokal förankring.
- Representanter från tre markägare, som både arrenderar mark till vindkraft och själv projekterar vindkraft: Holmen, SCA och Sveaskog.
- Representanter från intresseorganisationerna Bygdegårdarnas riksförbund, Energiföretagen, Folkets Hus och Parker, Naturskyddsföreningen och Våra Gårdar.

Samråd med kommuner

Vi har sammanträffat en eller flera gånger med:

- SKR:s samhällsbyggnadsberedning och nätverk för samhällsbyggnadschefer.
- Föreningen Sveriges Vatten- och vindkraftskommuner och regioner, Industrikommunerna, Klimatkommunerna, SmåKom samt samlat med ett femtontal kommuner och regioner i norra Sverige.
- Enskilt med en handfull kommuner.

Ad-hoc grupper

Vi har sammankallat tre ad hoc-grupper, utifrån behov av fördjupade tematiska samråd:

- En bestående av kommunala representanter, såväl tjänstepersoner som politiker, i Borås, Finspång, Gävle, Hofors, Kalmar, Pajala, Piteå, Sandviken, Uppvidinge och Örnsköldsvik.
- En bestående av ytterligare vindkraftsprojektörer som begärt att få samråda med utredningen.
- En bestående av forskare inom Mistra Electrification från Chalmers tekniska högskola, IVL Svenska miljöinstitutet och Profu.

Studiebesök

Vi har besökt:

- En vindkraftspark i Jädraåsen, närboende till denna park samt Jädraåsens vindkraftsfond.
- Föreningen Nej till vindkraft i Galmsjömyran och närboende till det aktuella projektområdet.
- En vindkraftspark under uppbyggnad av SR Energy i Uppvidinge och en vindkraftspark i drift i Dalavinds regi i Riskebo.
- En havsbaserad vindkraftpark i Vattenfalls regi i Aberdeen.
- Ett miljösamråd i Smedjebacken i OX2s regi.

- En villa i Nybro, som utredningens expert från Villaägarna föreslagit som lämplig att besöka för en bild av hur villor kan påverkas negativt av utbyggd vindkraft.
- En vindkraftspark på Gabrielsberget i Nordmalings kommun, som utredningens experter från Sametinget och Svenska Samernas Riksorganisation föreslagit som lämplig att besöka för en bild av hur rennäringen kan påverkas negativt av utbyggd vindkraft. Vid besöket sammanträffade utredningen med en renskötare från den berörda samebyn.
- Konferenserna VIND 2022 och Power Väst @ Chalmers.

Vi har även genomfört en hearing i Köpenhamn med företrädare för danska vindkraftsprojektörer, Energistyrelsen, Kommunernes Landsforening och Taksationsmyndigheten.

Underlagsrapporter

Vi har låtit ta fram följande.

- En rapport av 2050 Consulting AB avseende intervjuer inom forskningsprojektet Fairtrans med kommunstyrelsens ordförande eller kommunalråd i fjorton kommuner som på olika sätt berörts av vindkraftsutbyggnad (bilaga 4).
- En forskningssammanställning av 2050 Consulting AB om incitament och kompensationssystem till lokalsamhälle och kommuner (bilaga 5).
- En enkät, genom Westander Energi och Klimat, till 40 vindkraftsbolag med frågor om dels befintliga bygdemedel m.m. och dels bolagens syn på incitament och kompensationsåtgärder. Enkäten är sammanställd i bilaga 7.
- En konsekvensanalys av Sweco AB, av hur vårt förslag påverkar investeringsintresset i vindkraft i Sverige (bilaga 8).
- En konsekvensanalys av forskningsprogrammet Mistra Electrification, av vad effekten blir om ingen ytterligare vindkraft utöver redan tillståndsgiven byggs i svenskt territorium (bilaga 9).

- En forskningssammanställning av Erik Lundin Ekonomikonsult AB om vindkraftparkers prispåverkan på näraliggande bostadsfastigheter (bilaga 11).

Vi har från samtliga kommuner begärt avtal om vindkraftsparkers finansiering av lokal nytta (bygdemedel). Avtalen är sammanställda i bilaga 7.

Konsulter

Vi har, vid sidan av sakkunniga och experter, biträtts av juridisk och ekonomisk expertis på konsultbasis. Detta har redovisats i anslutning till respektive förslag.

Öppet arkiv hos Svensk Nationell Datatjänst

Vi tillämpar, på eget initiativ, öppna källdata. Det innebär att allt skriftligt underlag samt alla beräkningar som ligger till grund för betänkandet har lagrats i ett öppet digitalt repositorium (arkiv) hos Svensk Nationell Datatjänst. Där finns materialet tillgängligt nu och i framtiden.

Materialet innehåller inga personuppgifter.

Våra handlingar är även arkiverade hos Riksarkivet, enligt gällande bestämmelser i arkivlagen (1990:782).

Repositoriumet nås via nedanstående DOI (Digital Object Identifier). Det är ett unikt ID-nummer som används som en beständig länk till filer, dokument och andra digitala objekt:

https://doi.org/10.5878/exe7-2x70

Promemorior

Vi har, vid sidan av betänkandet, överlämnat två särskilda promemorior till Regeringskansliet:

- En om beskattningsutrymme med mera, som kan användas i en eventuell fortsatt beredning av beskattning av vindkraft i syfte att skapa en kommunal intäkt (se avsnitt 4.1.7), [dokument-id 127].
- En om ”utvecklingsoption” (se avsnitt 9.3), [dokument-id 128].

Våra direktiv

Som framgår av betänkandet har vi fullgjort våra direktiv, dock med två undantag på grund av tidsbrist:

- Vi har inte redovisat vilka incitamentsmodeller som utvecklats i Tyskland, utan bara i de nordiska länderna. Ett underlags-PM från svenska ambassaden i Berlin har dock inhämtats och finns i vårt öppna arkiv [dokument-ID 18].
- Vi redovisar inte för- och nackdelar mellan olika sätt att planera för vindkraft på kommunal nivå och undersöker vilka sätt som kan anses ändamålsenliga för att möjliggöra kommunal tillstyrkan av vindkraft (i syfte att sedan sprida sådana arbetssätt).

Enligt våra direktiv ska våra förslag på stärkta incitament till kommuner styra mot geografiska områden där det finns störst behov av ny elproduktion. Som framgår av avsnitt 4.1 är vår slutsats dock att vi inte kan lägga något förslag på incitament till kommuner. Direktivet kan således inte tillgodoses i denna del.

9.2 Ytterligare överväganden kring våra förslag

9.2.1 Om intäktsdelning

Därför har vi valt bort ett system som bygger på intrång eller skada

Vår bedömning är, att ett system som bygger på intrång eller skada

- skapar en alltför negativ ansats, med fokus på vindkraften som skadevållande, i stället för värdeskapande och
- kommer att aktualisera frågor om fastigheters värde och värdeminskning, som leder till förväntningar och besvikelser hos de närboende på ett sätt som inte är gynnsamt för den lokala acceptansen.

Bedömningen kommer efter att vi har övervägt ett system där ersättningen görs beroende av bostadsbyggnadens taxeringsvärde. Detta för att väva in en starkare kompensatorisk funktion i förhållande till eventuellt sänkt fastighetsvärde.

Vår slutsats blev dock att ett sådant schabloniserat system inte skulle kunna beakta exempelvis topografi, skogsridåer och höjdförhållanden, det vill säga andra faktorer som i hög grad styr vindkraftverkets påverkan på bostadsbyggnaden. Taxeringsvärde är också ett oprecist instrument för att beakta byggnadens värde.

Till detta kom att flertalet danska aktörer vid vår hearing i Köpenhamn var tveksamma till om den danska *Værditabsordningen* egentligen bidrar till lokal acceptans.

Systemet innebär att varje fastighets eventuella värdeminskning värderas individuellt av en särskild myndighet.

Erfarenheten som beskrevs var, att systemet ofta ledde till besvikelser bland de närboende. Detta eftersom de trodde både att deras fastigheter var mer värda, och att värdeminskningen var större, än vad värderingen sedermera visade.

Därför ska systemet bygga på byggnadernas indelning vid taxering

Syftet med intäktsdelningen är att skapa incitament och kompensation för dem som har en bostad nära en vindkraftspark, antingen som permanentbostad eller fritidshus.

Denna krets träffas med hög precision genom att knyta rätten till ersättning till byggnadens indelning som småhus, ägarlägenhet eller hyreshus vid senaste taxeringen.

På så vis skapas också ett system som enkelt låter sig automatiseras.

I praktiken kommer intäktsdelning till övervägande (eller kanske uteslutande) del handla om småhus. Det kan dock inte uteslutas att enstaka ägarlägenheter eller hyreshus kan ligga på ersättningsgrundande avstånd från ett vindkraftverk.

Därför ska tillståndshavaren vara betalningsskyldig

Det är viktigt att det är enkelt att identifiera vilket bolag i bolagsstrukturen runt en vindkraftspark som ska vara skyldig att utbetala intäktsdelningen. Vid varje given tidpunkt är det, såvitt vi kan bedöma, möjligt att klarlägga vem som är tillståndshavare för ett vindkraftverk. Det är därför lämpligt att betalningsansvaret knyts till tillståndet för parken.

Därför framstår Skatteverket som en lämplig myndighet

För oss framstår Skatteverket som en lämplig myndighet att hantera intäktsdelningen.

Att fastställa rättigheter mellan privata subjekt, som det ytterst är frågan om, är visserligen verksamhetsfrämmande för Skatteverket. Men det är det å andra sidan för de allra flesta myndigheter.

Samtidigt förfogar Skatteverket, från taxeringsförfarandet, över merparten av den information som behövs. Skatteverket har också en vana av att fatta automatiserade mängdbeslut.

Alternativet torde vara Energimarknadsinspektionen. Även om viss likhet finns med den myndighetens roll i att fastställa elnätsföretags intäktsramar, lär den typ av automatiserade mängdbeslut som nu är i fråga enklare hanteras av Skatteverket.

Den föreslagna ordningen är förenlig med GDPR

Person- och samordningsnummer är en särskilt känslig personuppgift. I bilaga 12 har vi därför testat den föreslagna ordningen mot Integritetsskyddsmyndighetens vägledning för integritetsanalys i lagstiftningsarbete.

Vi är dock öppna för att vår föreslagna lösning, som innebär att person- och samordningsnummer bara tas in i beslutet om den som ska erhålla intäktsdelningen inte motsatt sig det, är onödigt restriktiv vad gäller hantering av person- och samordningsnummer.

Det kan vara så, att möjligheten att motsätta sig att personuppgiften tas in i beslutet kan undvaras.

Vad som ska gälla när det finns flera bostadsbyggnader på fastigheten

Vårt förslag: Om det på en fastighet finns mer än en byggnad som berättigar till intäktsdelning, ska intäktsdelning alltid utgå för den byggnad som berättigar till högst belopp. För ytterligare byggnader ska intäktsdelning bara utgå om byggnadens taxeringsvärde (delvärde) överstiger 500 000 kronor.

På en fastighet kan det finnas flera bostadsbyggnader inom tio gånger totalhöjden från ett vindkraftverk.

Som utgångspunkt menar vi att varje byggnad ska berättiga till intäktsdelning, om den verkligen används som bostad.

Men det kan finnas byggnader, som visserligen är indelade som småhus (och därmed berättigar till intäktsdelning), men som i begränsad mån används som bostäder. Man kan också tänka sig, att en fastighetsägare väljer att uppföra ett enklare komplementbostadshus på fastigheten enbart i syfte att erhålla intäktsdelning.

Av detta skäl föreslår vi en nedre gräns, 500 000 kronor, för hur lågt taxeringsvärde en *ytterligare* byggnad, vid sidan av fastighetens högst värderade småhus (huvudbyggnaden), måste ha för att berättiga till intäktsdelning.

Noteras bör, att gränsen varken gäller när det bara finns ett småhus på fastigheten, eller för fastighetens högst värderade småhus.

Hur intäktsdelningen förhåller sig till miljöprövningen

Det kan framstå som motsägelsefullt med ett system som innebär att en park är tillåtlig enligt miljöbalkens regler, men samtidigt ska lämna ekonomisk kompensation till sin omgivning.

Detta förhållande bör belysas ur två perspektiv.

Det ena är att miljöbalkens regler inte innebär, att tillstånd bara ska ges om den tillståndssökande verksamheten inte alls påverkar sin omgivning negativt. I själva verket sker en avvägning mellan olika hänsyn.

Det finns flertalet exempel från rättspraxis, att en verksamhet kan vara tillåtlig enligt miljöprövningen, men ändå ersättningsskyldig till ägare av näraliggande fastigheter om verksamheten vållar dem en skada, till exempel genom buller.[1]

Det andra är att även om intäktsdelningen visserligen har *en kompenserande funktion* för eventuell ekonomisk skada, så är den inte *utformad som en kompensation* för skada.

I stället syftar den till att skapa en starkare acceptans hos de närboende, utifrån den systemverklighet det innebär att kommunens ja eller nej till vindkraft är skönsmässigt (se avsnitt 4.1.1) och således i hög grad beroende av acceptans från de närboende.

Hur förslaget förhåller sig till miljöbalkens skadeståndsregler

32 kap. 1 och 3 §§ miljöbalken ger rätt till skadestånd för miljöskada. Sådan kan bland annat utgå för ljudemissioner och andra störningar som sänker fastighetsvärdet.[2]

Denna bestämmelse kan i sig vara tillämplig på förhållandet mellan en vindkraftspark och den som äger en näraliggande bostadsbyggnad, det vill säga samma förhållande som intäktsdelningen omfattar.

De båda regelverken förhåller sig till varandra på så sätt, att intäktsdelningen kommer att minska (eller utsläcka) en eventuell ersättningsgrundande skada.

Detta behöver inte regleras särskilt, utan följer av att skadebedömningen enligt skadeståndsrätten ser till den skadevållande verksamhetens samlade effekt på den skadelidande.

Om skadan är så mycket större än nuvärdet av intäktsdelningen, att den inte skäligen bör tålas med hänsyn till vissa i miljöbalken

[1] Se till exempel rättsfallet NJA 1999 s. 385 avseende buller från en ny landsväg.
[2] Se, igen, till exempel rättsfallet NJA 1999 s. 385.

angivna förhållanden, kan den överskridande skadan grunda rätt till skadestånd.

Därför går det inte att reglera en lösning med gratis eller rabatterad el i stället

Som beskrivs i avsnitt 2.1.1 kan gratis eller rabatterad el vara ett kraftfullt verktyg för lokal acceptans. I vårt samråd, har hänvisningar gjorts till vattenkraftens så kallade frikraftsystem.

Vår slutsats är dock att det i praktiken är omöjligt att skapa ett sådant system genom reglering.

Det är flera affärsled mellan vindkraftsparken och den närboende, i egenskap av elkonsument. Vindkraftsparken agerar på den finansiella marknaden och/eller grossistmarknaden för el, medan konsumenten agerar på konsumentmarknaden och köper el av ett elhandelsföretag.

Det finns däremot exempel från Tyskland,[3] och initiativ i Sverige[4] på hur detta kan åstadkommas på civilrättslig väg.

Därför har vi valt en hybridlösning för hanteringen

Som framgår av avsnitt 2.1.5 förordar vi en hybridlösning, där intäktsdelningen fastställs av en myndighet, men själva utbetalningarna genomförs av tillståndshavaren.

Lösningen överensstämmer i allt väsentligt med hur systemet med *VE-bonus* i Danmark genomförts.

Ur tillståndshavarens och de närboendes perspektiv, så skulle visserligen en helt myndighetsbaserad lösning sannolikt varit att föredra. Det vill säga, att exempelvis Skatteverket inte bara fastställde intäktsdelningen, utan även debiterade tillståndshavarna och skötte utbetalningen till de närboende via skattekontot/Utbetalningsmyndigheten.

En sådan lösning skulle dock aktualisera ett antal principiella frågeställningar kring myndigheters roll i att reglera rättigheter mellan enskilda av civilrättslig karaktär. Detta vill vi undvika.

[3] The BayWa r.e. citizen electricity tariff [dokument-id 129].
[4] Kustvind, pressmeddelande 2022-12-26: Boende i Skurup och Trelleborg erbjuds ett elpris på max 89 öre per kilowattimme [dokument-ID 130].

Samtidigt skulle en helt civilrättslig lösning innebära en betydligt mindre effektiv process. Tillståndshavaren själv skulle behöva räkna ut vilken intäktsdelning som avser varje byggnad runt parken. Det finns risk för att de närboende skulle ifrågasätta den beräkningen. Legitimering skulle behöva ske utan att tillståndshavaren har tillgång till de ersättningsberättigades personnummer på förhand.

Frågan om sekretess får lösas i den fortsatta beredningen

Vi har inte hunnit utreda frågan om huruvida bestämmelser om sekretess hos den hanterande myndigheten behövs.

Därför låses andelen till ett avstånd i meter (och inte totalhöjder)

Som framgår av avsnitt 2.1.2 låser vi andelen av verkets intäkt vid 1 000 meter. Modellen innebär att det är andelens storlek vid det avståndet, som styr lutningen ned mot noll vid tio gånger totalhöjden.

Anledningen till att andelen låses vid ett avstånd i meter, och inte totalhöjder, är att vi bedömer att effekten av vindkraftverkets höjd skulle bli för stor om låsningen skedde i multipler av totalhöjden.

Figur 9.1 **Illustration av hur intäktsandelen skulle ha påverkats av verkets höjd, om andelen låsts till multipler av totalhöjden i stället för meter**

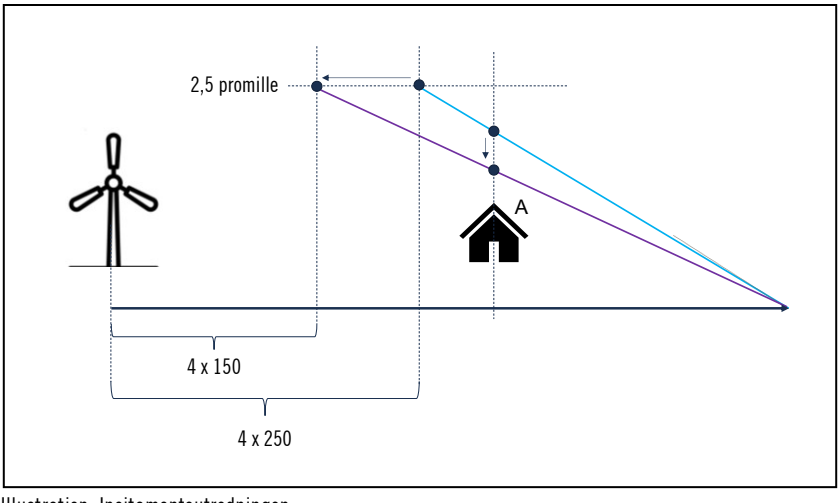

Illustration: Incitamentsutredningen.

Figur 9.1 visar vad som skulle hända, om andelen var låst till fyra totalhöjder och höjden på verket minskar från 250 till 150 meter.

Hus A:s intäkt skulle minska *både* genom att intäktsandelen minskade (pilen nedåt) *och* genom att verkets produktion minskade betydligt (i det här exemplet med i storleksordningen 70 procent) av den minskade höjden.

Därför ska andelen trunkeras vid 1 000 meter

Om andelen inte hade trunkerats, skulle modellen inte fungera för lägre verk. Se Figur 9.2.

Figur 9.2 Effekten för ett lägre verk (120 meter) av en modell utan trunkering

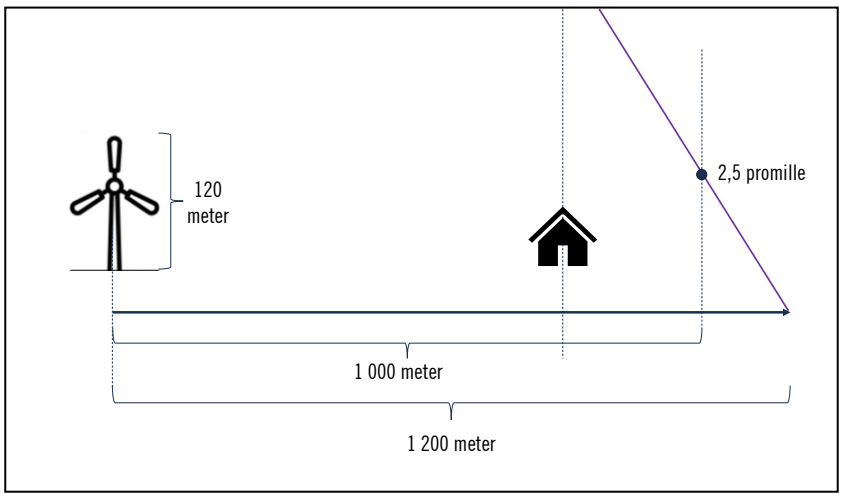

Illustration: Incitamentsutredningen.

Effekten av trunkeringen är mycket begränsad, eftersom det varken kommer byggas låga verk eller verk särskilt långt innanför 1 000 meters avstånd från en bostadsbyggnad. Men lösningen behöver alltjämt fungera för denna situation.

9.2.2 Om rätt till inlösen

Därför ska inte ersättningen vara 125 procent av marknadsvärdet

I vårt samråd har framförts att ersättningen vid inlösen bör vara 125 procent av fastighetens marknadsvärde (i stället för 100 procent, som vi föreslår) såsom vid expropriation och när fastigheter annars tas i anspråk med tvång.

Vi menar dock, att inlösenförfarandet inte är jämförbart med en expropriation.

I vårt fall handlar det om vindkraftsparker som vars påverkan på sin omgivning har prövats och godkänts i en miljöprövning. Området runt parken är visserligen förändrad, men alltjämt enligt gällande normer, en godtagbar boendemiljö.

Vårt förslag innebär följaktligen inte, som vid expropriation, att fastighetsägaren ofrivilligt blir av med sin fastighet (och ska kompenseras för det). I stället skapar förslaget ett tillkommande skydd för fastighetsägaren, utöver miljöprövningen, i syfte att ge denne en större trygghet i projekteringsskedet.

Alternativen är sämre

Vi har identifierat två alternativa lösningar som rent teoretiskt skulle kunna tillgodose de närboendes behov av grundtrygghet (se avsnitt 2.2.1).

Det ena är att göra det möjligt för projektör och fastighetsägare att frivilligt avtala om en säljoption för fastighetsägaren. Det skulle kunna åstadkommas genom en justering av 4 kap. 1 § jordabalken i kombination med särlagstiftning. Lösningen skulle innebära att inlösenrätten inte blir obligatorisk, som med vårt förslag, utan frivillig att erbjuda för de projektörer som vill.

Den andra lösningen behöver ingen ny lagstiftning, utan går att tillämpa redan idag. Den innebär att projektör och fastighetsägare tecknar ett avtal civilrättsligt avtal om ”värdegaranti”. Ett sådant avtal innebär att om fastighetsägaren väljer att sälja sin fastighet inom viss tid år från parkens driftsättning, så garanterar projektören att en köpeskilling erhålls som motsvarar fastighetens marknadsvärde om parken inte uppförts. För att skydda projektören mot underprisöverlåtelser behöver avtalet även innehålla en hembudsklausul.

Vår bedömning är dock att ingen av dessa båda modeller skulle vara lika effektiva i att skapa en grundtrygghet som en lagbaserad rätt till inlösen.

Båda lösningarna kräver att individuella civilrättsliga avtal ska förhandlas och tecknas, vilket riskerar att upplevas som otryggt för många fastighetsägare och bygger på ett ömsesidigt förtroende som inte alltid finns.

Dessutom är det troligt att om en möjlighet till säljoption infördes, så skulle den i många fall i praktiken ändå bli obligatorisk. Detta eftersom många kommuner mer eller mindre uttryckligt skulle kräva att sådana optioner tecknades för att tillstyrka projektet.

Vad som ska gälla när det finns flera bostadsbyggnader på fastigheten

Vårt förslag: Om det på fastigheten finns flera bostadsbyggnader ska följande byggnader berättiga till inlösen, om deras avstånd till vindkraftverket är mindre än sex gånger totalhöjden.

- Den av byggnaderna för vilken högst delvärde bestämts i taxeringen (huvudbyggnaden).
- Ytterligare byggnader, om de vid senaste taxering värderats till mer än 500 000 kronor.

De föreslagna reglerna framgår av Figur 9.3.

Figur 9.3 Illustration över förslaget när det finns flera bostadsbyggnader på fastigheten

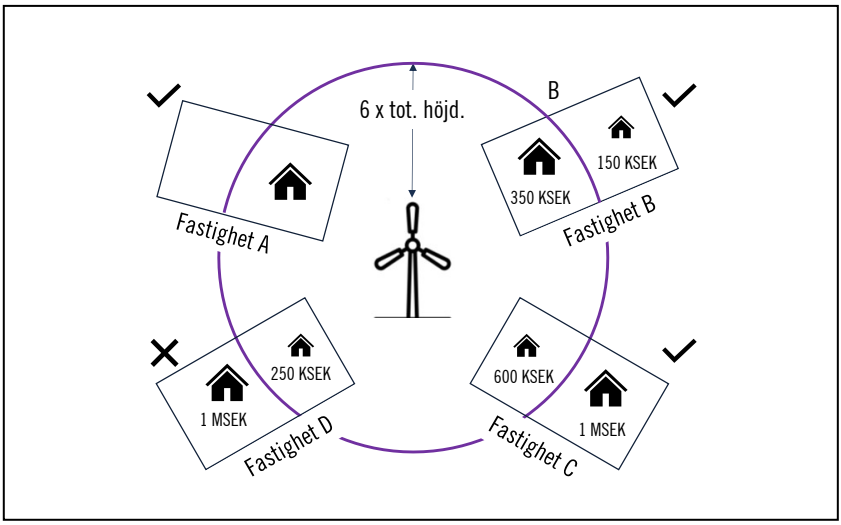

Illustration: Incitamentsutredningen.

- På Fastighet A finns bara en bostadsbyggnad. Så länge den ligger inom sex gånger verkets totalhöjd, spelar det ingen roll vad den värderats till i taxeringen. Byggnaden berättigar till inlösen av fastigheten.
- På Fastighet B finns det två bostadsbyggnader. Den av byggnaderna som värderats högst (huvudbyggnaden) ligger inom sex gånger verkets totalhöjd. Byggnaden berättigar därför till inlösen av fastigheten.
- På Fastighet C ligger huvudbyggnaden utanför sex gånger verkets totalhöjd. Det finns en annan, lägre värderad, byggnad på fastigheten, som ligger innanför sex gånger totalhöjden. Eftersom den sistnämnda byggnaden värderats till mer än 500 000 kronor, berättigar den till inlösen av fastigheten.
- På Fastighet D blir resultatet annorlunda. Här ligger också huvudbyggnaden utanför sex gånger totalhöjden. Och det finns en lägre värderad bostadsbyggnad innanför sex gånger totalhöjden. Men, den sistnämnda byggnaden värderades i senaste taxeringen till under 500 000 kronor. Den berättigar därmed inte till inlösen av fastigheten.

Därför ska en byggnad utöver huvudbyggnaden enbart berättiga till inlösen om den värderats till mer än 500 000 kronor

Förslaget följer i huvudsak samma logik som för intäktsdelning (se avsnitt 9.2.1).

Om fastighetens enda bostadsbyggnad, eller huvudbyggnad (den vid taxeringen högst värderade byggnaden), ligger inom sex gånger vindkraftverkets totalhöjd, bör byggnaden alltid berättiga till inlösen av fastigheten. Detta illustreras av Fastighet A och B i Figur 9.3.

Men, om huvudbyggnaden ligger utanför sex gånger totalhöjden, så menar vi att det inte ska räcka med att en ytterligare bostadsbyggnad ligger innanför sex gånger totalhöjden, för att rätt till inlösen av hela fastigheten ska föreligga. Det vill säga, när situationen är som för Fastighet C och D i Figur 9.3.

Då menar vi att den ytterligare bostadsbyggnaden på fastigheten behövas vara av visst värde för att berättiga till inlösen. Vi föreslår att gränsen ska sättas vid en värdering i senaste taxering om 500 000 kronor.

Med tillämpning av den regeln blir Fastighet C inlösenberättigad, men inte Fastighet D.

Därför ska inte hus på ofri grund omfattas

Förslaget innebär att enbart fastigheter kan berättiga till inlösen. Rätten omfattar följaktligen inte en bostadsbyggnad som ligger på arrenderad mark (ofri grund).

Skälet är att hus på ofri grund lämpar sig illa för ett inlösenförfarande.

Ett inlösenförfarande av ett arrende aktualiserar också ett flertal praktiska och juridiska frågeställningar, om vindkraftsparkens inträde som arrendator och rätt att sälja arrendet vidare.

Därtill är det vår förståelse, att småhus på arrenden oftare är av enkel beskaffenhet. Eftersom de ändå berättigar till samma nominella intäktsdelning som andra småhus, kommer intäktsdelningen vara högre i relation till husets värde. Det innebär att ägare av hus på ofri grund typiskt sett genom intäktsdelningssystemet kommer vara väl kompenserade.

Därför är det lämpligt med ett krav på taxering som småhusenhet, ägarlägenhetsenhet eller hyreshusenhet

Denna regel innebär att inlösenobjektet alltid kommer att vara en fastighet som huvudsakligen används för bostadsändamål. Enligt uppgift från Lantmäteriet, är tomtmarken på sådana fastigheter i regel högst två hektar.

Kravet utesluter situationer då ett småhus ligger på en fastighet med åkermark med mera, och därför enligt 4 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen ingår i den lantbruksenhet som omfattar marken.

Vi menar att en sådan fastighet lämpar sig illa för ett inlösenförfarande. Fastighetens värde består till betydande del av något annat än bostadshuset. Det kan vara fråga om djurhållning, jord- eller skogsbruk. Det kan också vara fråga om mycket stora fastigheter.

Det gör dem svårare att värdera och inlösenrätten mindre påkallad. Det gör den också mer komplex för tillståndshavaren att sälja vidare efter inlösen.

Med detta sagt, så finns det enligt Lantmäteriet även gott om lantbruksenheter med småhus som är strax över två hektar.

Någonstans måste dock gränsen dras för vad som ska vara en inlösenberättigad fastighet, och för oss framstår det som mest ändamålsenligt att göra det på föreslaget sätt.

Om taxeringsbeslut visar sig inte kunna grunda rätt till inlösen

En fråga vi ställt oss, är om det är möjligt och lämpligt att med Skatteverkets taxeringsbeslut om byggnaders indelning och värde avgöra om rätt till inlösen föreligger eller inte.

Vår slutsats är att det är både möjligt och lämpligt.

Såvitt vi kan bedöma, så föreligger det inga hinder mot att låta taxeringsbeslut få rättsverkan utanför skatteområdet, så länge denna rättsverkan följer av lag.

Det är också lämpligt. Som framgår ovan, har vi med hjälp av taxeringen processekonomiskt och precist kunnat göra flertalet avgränsningar av förslaget som överensstämmer med vad vi vill åstadkomma.

Vi har också haft svårt att se några realistiska scenarier där lösningen skapar en rättsförlust.

Men, om det under den fortsatta beredningen framkommer att våra bedömningar i detta avseende är felaktiga, så förordar vi att modellen ändå införs, fast knyts till andra kriterier.

Rätten till inlösen skulle då kunna knytas till att det i fastigheten ingår en bostadsbyggnad, med definition hämtad från plan- och bygglagen (2010:900), som ligger inom sex gånger totalhöjden från ett nytt vindkraftverk.

Att byggnaden redan var uppförd när tillståndsansökan gavs in kan formellt sett bli en bevisfråga, där byggnadens förekomst i fastighetsregistrets byggnadsdel så klart har starkt bevisvärde.

Även vissa andra aspekter av förslaget, som att lantbruksenheter med småhus inte ska vara berättigade till inlösen och exakt vad som ska gälla när det finns flera bostadsbyggnader på fastigheten, får avvaras, om de inte kan åstadkommas på annat sätt.

Vissa närmare processuella regler får utredas i den fortsatta beredningen

På grund av tidsbrist återstår vissa processuella frågor.

Det behöver fastställas om handläggningen ska ske enligt förvaltningslagen (2017:900) eller 4 kap. fastighetsbildningslagen (1970:988). Av vårt samråd med Lantmäteriet har framkommit att det sannolikt är lämpligt att, med exempelvis 16 § ledningsrättslagen (1973:1144) som förlaga, låta förfarandet ske enligt utpekade bestämmelser i 4 kap. fastighetsbildningslagen. Detta för att förfarandet ska vara så likt Lantmäteriets övriga handläggning som möjligt.

Närmare regler behöver utarbetas för om fastighetsbestämning behöver ske längs vägen, för äganderättsövergången, för lagfartsprocessen, för ersättningsbeloppets erläggande och för lösen av pant i fastigheten. Såvitt vi kan bedöma kan frågorna lösas med befintliga system (exempelvis inlösen enligt plan- och bygglagen eller fastighetsbildningslagen) som förlaga.

9.2.3 Om finansieringsvillkor till lokalsamhället

Finansieringen utgör konstitutionellt sett kompensation

Eftersom finansiering enligt de föreslagna reglerna är ett utflöde av kommunens myndighetsutövning, är det viktigt med tydlighet om vad finansieringen utgör konstitutionellt.

Vi har utformat regelverket så att det ska vara tydligt att det är fråga om en kollektiv kompensation till lokalsamhället, för den påverkan på landskapsbilden som vindkraftsparken innebär.

Finansieringsvillkoret motsvarar således konstitutionellt villkor enligt 16 kap. 9 § st. 1 p. 3 miljöbalken, om att ett miljötillstånd får förenas med skyldighet att utföra eller bekosta särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför.

Av det sagda följer att varken när finansieringsvillkoret innebär att tillståndshavaren ska bestämma hur villkoret ska fullgöras, eller om fullgörandealternativet ändrats till att peka ut en eller flera bygdeföreningar eller liknande, är det fråga om att kommunen överlåter en förvaltningsuppgift. Följaktligen behöver, formellt sett, krav inte uppställas på saklighet och likabehandling i dessas vidare hantering av finansieringsbeloppet.

Däremot, kan det förutses att en tillståndshavare har goda skäl att agera sakligt, med gott omdöme och transparent i sitt fullgörande av finansieringsvillkoret. Själva syftet med att ikläda sig den uppgiften är att långsiktigt bygga en lokal acceptans för vindkraftsparken.

På motsvarande sätt bör det i regel vara självklart för bygdeföreningen att eftersträva saklighet och likabehandling i hur finansieringen omsätts. För att kommunen ska bedöma dem som lämpliga mottagare, måste de ju vara legitima företrädare för lokalsamhället. Det förutsätter en demokratisk struktur och en saklig hantering av finansieringen.

Alternativen är sämre

Som nämndes i avsnitt 3.1.2 har vi övervägt alternativa regleringar, men funnit dem mindre ändamålsenliga.

En lagreglerad fond vore sämre av flera skäl

Ett alternativ skulle kunna vara en reglerad fond. För vattenkraften finns ett sådant system enligt vattenverksamhetslagen (1998:812). Systemet innebär att verksamhetsutövaren betalar en årlig bygdeavgift till en fond hos länsstyrelsen. Ur fonden kan sökas medel bland annat för allmänna ändamål för den bygd som berörs av vattenverksamheten.

En liknande lösning, med kommunen som fondförvaltare, finns för vindkraften i Danmark, *grøn pulje* (se bilaga 6, avsnitt 3.2).

En reglerad fond har dock flera nackdelar:

- I SOU 2022:56 (s. 480) konstaterades, utifrån en enkätundersökning, att vattenkraftens system inte skapade någon stark koppling mellan bygdemedlen och relationen mellan lokalsamhället och kraftföretaget. En sådan koppling är ju, så att säga, hela poängen.
- Av vårt samråd har vi fått samma bild: Den administrativa processen i att pengarna fonderas hos en myndighet, och söks av lokalsamhället, gör att pengarnas kraft i att skapa lokal acceptans minskar betydligt.
- I SOU 2014:35 (s. 205) konstaterades att det är svårt att se vattenkraftens bygdemedel som någonting annat än skatter som är specialdestinerade till en fond. Detta är en anomali i skattesystemet. Utredningen föreslog att systemet skulle avskaffas.
- Att finansieringen fonderas hos en myndighet innebär att de typiskt sett inte längre kan utgöra privat medfinansiering inom utvecklingsprogram och fonder från EU och staten.[5]

Finansiering såsom skatt till kommunen skulle vara sämre av flera skäl

I vårt samråd har till stöd för att finansieringen till lokalsamhället kanaliseras som skatt till kommunen anförts: Intäkterna bör användas på det sätt som kommunen anser lämpligt, genom sin kunskap och allmänna kompetens att fördela medel. Beroende på vindkraftsparkens påverkan, och nyttan av tänkbara insatser, bör insatserna kunna avse såväl närmast berörd bygd som kompensatoriska åtgärder

[5] Samrådsmöte med Jordbruksverket 2023-01-19.

i annan del av kommunen och insatser för kommunen och invånarna i stort.

Vi bedömer dock att det finns ett värde i att finansieringen går direkt till lokalsamhället. Vi vill värna den roll som finansieringen, när förutsättningar föreligger, kan skapa för lokalsamhällets självständighet, lokala organisering och självförsörjning samt som verktyg för projektörens dialog och förankringsarbete.

Vi ser också en risk i att lokalsamhällets upplevda koppling mellan vindkraftsparken och finansieringen riskerar att bli svagare, om den kanaliserats som skatt via kommunen.

Även om ser att det kan finnas goda skäl för en kommun att i vart fall delvis använda en skatteintäkt från vindkraften till insatser för lokalsamhället, så bör det vid sidan av det finnas en direkt finansiering av lokalsamhället från parken.

Till detta kommer, att om finansieringen kanaliserats som skatt till kommunen, så kan pengarna inte användas som privat medfinansiering i utvecklingsprogram och fonder från EU och staten.

En allmänt villkorsstadgande vore sämre

Ett alternativ, som bygger på samma principiella modell som vårt förslag, skulle kunna vara ett enklare villkorsstadgande. Ett sådant skulle kunna innebära att kommunen, med 16 kap. 9 § 1 st. 3 p. miljöbalken som förlaga, ges möjlighet att förena sitt tillstyrkansbeslut med ett villkor om att verksamhetsutövaren ska kompensera lokalsamhället för det intrång som vindkraftsparken medför.

Regleringen skulle då alltså inte ha den materiella och formella överbyggnad som vårt förslag innebär.

En sådan lösning skulle vara enklare rent lagstiftningsmässigt, men skulle i stället innebära en betydligt mer komplex tillämpning för kommunen. Intrånget måste specificeras och kvantifieras. Villkoret måste utformas på ett lämplig och proportionellt sätt i förhållande till intrånget. Detta särskilt från, och flera år innan, miljöprövningen.

Om den föreslagna lösningen inte går att genomföra, förordar vi att finansieringen lämnas fortsatt oreglerad

Vårt förslag på finansieringsvillkor är betänkandets mest innovativa förslag, rent juridiskt.

Som framgått har vi försökt

- värna dagens fungerande flexibilitet och frihet mellan projektörer och lokalsamhälle,
- skapa ett ramverk som kan hantera när denna frihet inte leder till bra resultat,
- skapa ett konstitutionellt ramverk i relation till kommunens myndighetsutövning,
- skapa en ändamålsenlig rollfördelning mellan kommun, lokalsamhälle och tillståndshavare,
- undvika att introducera ett administrativt moment som tynger kommunen och komplicerar den redan i dag i många fall utdragna kommunala processen med att meddela tillstyrkan, samt
- säkerställa att pengarna går att använda som privat medfinansiering i utvecklingsprogram och fonder från EU och staten.

Resultatet är en lösning som mejslats fram i ett iterativt samråd med projektörer, bygderörelsen och kommuner. Den innebär visserligen en relativt omfattande och detaljerad lagstiftning. Men, samtidigt tillgodoser den de behov vi identifierat.

Den har också, som vi uppfattat vårt samråd, i huvudsak stöd från både projektörer och bygderörelse. Från kommunernas sida, har förekommit både stöd för lösningen och uppfattningen att pengarna i stället borde kanaliseras som skatt via kommunen.

Om den fortsatta beredningen visar att vårt förslag av någon anledning inte går att genomföra, så förordar vi att vindkraftens finansiering av lokalsamhället lämnas fortsatt oreglerad. Det gäller i synnerhet, om de enda alternativ som anses möjliga är en fondering eller kanalisering som skatt via kommunen.

Skälet till detta är att vi bedömer att de skäl som beskrivits ovan mot dessa alternativ väger tyngre än problemen med dagens ordning.

Vi bedömer då, att det är lämpligare att vindkraftsprojektörer och lokalsamhälle får fortsätta utveckla formerna för sitt samarbete, sam-

tidigt som kommunerna – utan särskild reglering – får hitta ett förhållningssätt till detta som är förenlig med gällande förvaltningsprinciper.

Lagförslaget innehåller vissa övriga bestämmelser

Hur produktionsintäkten ska beräknas

Finansieringsvillkoret ska beräknas som en andel av vindkraftsparkens faktiska omsättning för den producerade elen.

Detta skiljer finansieringsvillkoret från intäktsdelningen i kapitel 4.1, som beräknas som en kvalificerad uppskattning av elproduktionens värde på spotmarknaden.

Den främsta anledningen är att intäktsdelningen behöver kostnadseffektivt kunna beräknas i mängdbeslut av en myndighet, medan finansieringsvillkoret ska beräknas av tillståndshavaren själv.

Vi bedömer då att det är mer lämpligt att finansieringsbeloppet knyts till parkens faktiska intäkt. Det är så alla befintliga bygdemedelslösningar vi stött på i vår kartläggning är utformade.

Det framstår också som mer ändamålsenligt för lokalsamhället att få den stabila intäkt som, för det mesta, följer av vindkraftsparkens PPA:er, än den rörliga intäkt som det skulle innebära om finansieringsbeloppet knöts till spotmarknaden.

Kommunen får inte finansieras

Oavsett fullgörelsealternativ, får finansieringen inte gå till kommunens egen verksamhet eller verksamheter som enligt lag ankommer på kommunen.

Kommunen har rätt till kostnadstäckning

Om fullgörelse ändras till utbetalning till kommunen för fondering och förmedling till lokalsamhällets föreningsliv, får kommunen debitera en avgift om högst 5 procent av medlen för sina kostnader förknippade med denna förvaltning.

När kommunen gör detta i sin tillsyn, för att den funnit att finansieringsvillkoret inte fullgjorts, gäller inte taket på 5 procent.

Finansieringsvillkor ska kunna överklagas särskilt

Vårt förslag: Ett finansieringsvillkor ska kunna överklagas särskilt från det tillstyrkansbeslut med vilket det förenas. Överklagandet ska ske med förvaltningsbesvär.

Ett finansieringsvillkor är materiellt betungande för verksamhetsutövaren. Det ska uppställas på visst sätt och med vissa begränsningar, såsom hur stor andel av produktionsintäkten som finansieringsbeloppet ska motsvara.

Detta innebär att förenandet av ett tillstyrkansbeslut med ett finansieringsvillkor behöver kunna överklagas av verksamhetsutövaren.

Detta kan uppnås på två sätt: Genom att verksamhetsutövaren ges möjlighet att överklaga tillstyrkansbeslutet som helhet (inklusive finansieringsvillkoret), eller enbart finansieringsvillkoret.

Kommunala tillstyrkansbeslut kan, sedan det infördes, bara överklagas genom så kallad laglighetsprövning enligt kommunallagen.[6] Det innebär att beslutet bara kan överklagas av kommunmedlemmar, och att överprövningen bara avser om beslutet kommit till på lagligt sätt.

Utredningen *En rättssäker vindkraftsprövning* föreslog att tillstyrkansbeslutet skulle ersättas av ett lokaliseringsbeslut, som skulle kunna överklagas, även av verksamhetsutövaren, i en särskild ordning till länsstyrelsen som första instans.[7] Regeringen gjorde en annan bedömning, och föreslog i den proposition som följde på utredningen att kommunens ställningstagande till vindkraft, som det kallas i propositionen, enbart ska kunna överklagas genom laglighetsprövning.[8] Propositionen avslogs dock av riksdagen,[9] vilket innebär att de ursprungliga reglerna fortfarande gäller.

Frågan om hur tillstyrkansbeslutet ska kunna överklagas ligger utanför vårt uppdrag. Vårt förslag bygger således på den nu rådande ordningen, det vill säga att tillstyrkansbeslutet enbart kan överklagas genom laglighetsprövning. Vårt förslag innebär därför att en möjlighet införs för verksamhetsutövaren att, med förvaltningsbesvär, överklaga enbart finansieringsvillkoret.

---

[6] SOU 2021:53, s. 60.
[7] Ibid., s. 141.
[8] Prop. 2021/22:210, s. 30.
[9] Bet. 2021/22:MJU28, rskr. 2021/22:421.

Om en ordning skulle införas, som innebär att tillstyrkansbeslutet kan överklagas av verksamhetsutövaren, så behövs denna lösning inte längre.

Vårt förslag påverkar inte kommunens engagemang vid sidan av myndighetsutövningen

Vi vill avslutningsvis tydliggöra att vårt förslag inte påverkar kommunens möjligheter att engagera sig i förvaltningen av finansieringen.

Vår kartläggning visar att kommunen ibland ikläder sig en förvaltande roll i hanteringen av bygdemedel med mera.

Typexempel kan vara, att kommunen i avtal med en bygdeförening åtagit sig att för föreningens räkning förvalta och administrera de pengar som utbetalas från vindkraftsparken.

Vårt förslag hindrar inte detta. Däremot sker det vid sidan av kommunens myndighetsutövande roll, och då som en självvald, stöttande roll i relation till lokalsamhället.

9.3 Hur våra förslag förhåller sig till rennäringen

Rennäringen är ett viktigt intresse i relation till vindkraften

Som beskrivs i avsnitt 1.1.1 har vindkraftsparker i renbetesområden en negativ påverkan på rennäringen. Rennäringen är följaktligen en viktig faktor i miljöprövningen av vindkraft.

Rennäringen nämns också särskilt i våra direktiv, och regeringen har förordnat experter i utredningen från Svenska Samernas Riksförbund (SSR) och Sametinget.

Vi har avgränsat vårt arbete i relation till rennäringen

I avsnitt 1.8 beskrivs att vi avgränsat utredningen på så vis att intressen som kan erhålla kompensation enligt miljöbalkens regler (i första hand 16 kap. 9 § 1 st. 3 p.) inte också kan erhålla incitament eller kompensation enligt våra förslag. Skälet är att det vore olämpligt ur ett systemperspektiv, om samma intresse kompenserades för samma intrång med två olika system.

Avgränsning träffar framför allt rennäringen, som är ett sådant allmänt intresse som kan kompenseras för vindkraftsparkers intrång i renbetesmark enligt 3 kap. 5 § och 16 kap. 9 § 1 st. 3 p. miljöbalken.

Sådan kompensation sker i dag genom att miljötillstånd för vindkraftsparker ibland förenas med villkor om kompensation till berörda samebyar.[10] Det förekommer också civilrättsliga kompensationsavtal mellan vindkraftsprojektörer och samebyar.[11]

Rent konkret innebär avgränsningen att även när rennäringen ingår i lokalsamhället runt en park, så kan ett finansieringsvillkor enligt kapitel 3 i detta betänkande inte fullgöras genom ersättning till rennäringen.

Det har framhållits att befintliga kompensationsregler är otillräckliga

SSR och Sametinget beklagat vår gjorda avgränsning och påtalat följande. De befintliga kompensationsreglerna enligt miljöbalken är otillräckliga i flera avseenden och behöver en översyn. Bland annat kompenserar reglerna enbart den ekonomiska kostnad det innebär med exempelvis lastbilstransporter förbi vindkraftsparker och stödutfodring på grund av att goda betesmarker görs obrukbara. De kompenserar inte den skada det innebär att själva renskötselns natur förändras av att renarna inte längre kan vandra naturligt mellan betesmarkerna. – Därtill innebär utredningens avgränsning att rennäringen blir sämre kompenserad än de andra intressen som med utredningens förslag får en ekonomisk fördel av vindkraften. Detta eftersom miljöbalkens system inte ger någon sådan fördel, utan endast ersätter för intrånget (återför till noll-läge).

Invändningarna är viktiga att beakta framdeles. Dock, menar vi, är det inte lämpligt att tillgodose dem genom överlappande kompensationssystem för rennäringen, som det skulle innebära om våra förslag inte avgränsades på det sätt vi föreslagit. Det bör i stället i så fall ske genom en översyn av kompensationsreglerna i miljöbalken.

[10] Se till exempel Mark och miljööverdomstolens dom 2022-06-14 i mål M 5750-21.
[11] Senter för samiske studier (2022), Avtal mellan samebyar och exploatörer – Hur påverkas renens välmående? [dokument-ID 116].

9.4 En ”utvecklingsoption” bör utredas vidare

Vår bedömning: Om remissvaren bekräftar behovet, bör det utredas om vindkraftsprojektörer och ägare av fastigheter och byggnader, som ligger inuti den tänkta parken, ska ges möjlighet att teckna optionsavtal om förvärv av fastigheten eller byggnaden om parken erhåller tillstånd. Möjligheten bör i så fall kombineras med en regel om att miljöprövningen då ska bortse från att fastigheten eller byggnaden används för bostadsändamål.

Lösningen kan eventuellt vara relevant även för andra typer av projekteringar.

Behovet har framkommit i utredningens samråd

I utredningens samråd med vindkraftsprojektörer har det framkommit att projektering av vindkraft försvåras av hur jordabalkens och miljöbalkens regler samspelar.

Det som avses är när det inuti en möjlig vindkraftspark ligger ett eller ett par enstaka bostadshus. Se Figur 9.4.

Figur 9.4 Principskiss för situationen då en utvecklingsoption skulle behövas

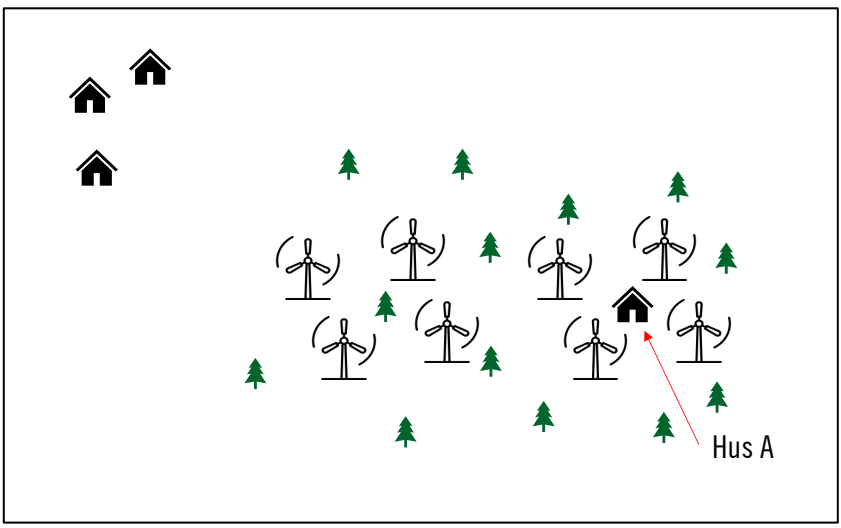

Illustration: Incitamentsutredningen.

I figuren ligger bostadshuset A på ett sådant sätt att det, med hänsyn till miljöbalkens regler, omöjliggör de fyra närmaste vindkraftverken.

Om projektören erhåller tillstånd för parken, skulle denne gärna förvärva huset, om det innebar att ytterligare fyra verk kan byggas.

Även ägaren av Hus A skulle gärna sälja i det scenariot. Detta inte minst eftersom det kan vara så att projektören, utifrån värdet av de ytterligare fyra verken, kan vara beredd att betala mer än marknadsvärdet för huset.

Men: Om parken inte får tillstånd, så är ingen av dem intresserad av förvärvet.

Det naturliga, menar vi, vore att projektören och ägaren av huset kunde teckna ett optionsavtal, som innebär att förvärvet på ett eller annat sätt villkoras av att parken erhåller tillstånd. Tillståndshavaren kan då, i samband med att parken byggs, riva huset eller använda det i den fortsatta driften av parken.

Problemet är att jordabalkens formkrav för överlåtelse av fast egendom innebär att optionsavtal inte är tillåtna.[12]

Problemet är också, att det inte finns utrymme enligt miljöbalken att beakta att en bostadsbyggnad *i framtiden, om tillstånd ges* kommer att upphöra att användas för bostadsändamål.

Konsekvensen blir att parken kommer att bli suboptimalt planerad. I exemplet ovan, så kan den komma att bestå bara av de fyra vänstra verken, fastän det är en sämre lösning för de inblandade och för samhällsekonomin.

Problemet kan ha betydelse för lokal acceptans

I en lokal motståndsgrupp mot en vindkraftsetablering som vi besökt, fanns en upprördhet kring ett avtal som en av de närboende erbjudits av projektören.

Avtalet innebar att projektören skulle arrendera den närboendes fritidshus i 30 år, och att den närboende skulle arrendera tillbaka huset utan rätt att bo där. Uppfattningen i gruppen var att det var ett oskäligt avtal. Det möttes med misstro.

Utan att veta omständigheterna kring detta avtal, så framstår det för oss som om det syftade till att lösa det problem som beskrivits ovan.

[12] 4 kap. 1 § jordabalken.

Detta exempel indikerar att den typ av – vad synes oss – konstlade lösningar på det beskrivna problemet som det aktuella avtalet utgjorde, kan bidra till försämrad lokal acceptans under projekteringsfasen för en park.

Ett lagförslag har överlämnats i PM till Klimat- och miljödepartementet

Vår avsikt var under en del av utredningstiden att lägga förslag på en lösning av problemet, kallad utvecklingsoption. Vi tog även fram ett lagförslag, biträdda av docent Richard Hager och professor Jan Darpö.

Lagförslagets innebörd var i huvudsak följande. En fastighetsägare och en projektör kan avtala om att om projektören erhåller tillstånd enligt miljöbalken, som ger rätt att bygga ett vindkraftverk inom sex gånger dess totalhöjd från en i avtalet angiven byggnad, så har båda parter rätt att påkalla att projektören förvärvar antingen fastigheten eller bara byggnaden. Samtidigt regleras i miljöbalken, att om ett sådant avtal föreligger avseende en byggnad, så ska miljöprövningen göras som om byggnaden inte används för bostadsändamål. Om så har skett, får inte ett vindkraftverk uppföras inom sex gånger totalhöjden från den aktuella byggnaden förrän projektören förvärvat byggnaden och tillsett att den inte används för bostadsändamål.

I utredningens slutskede har vi dock valt att inte inkludera förslaget i betänkandet. Skälet är att förslaget är komplext, visat sig svårt att kommunicera och lätt att missförstå. Risken är att förslaget krånglar till det för den som vill ta till sig våra kärnförslag om incitament och kompensation. Kopplingen till incitament och kompensationssystem är också svag.

Lagförslaget har i stället överlämnats till Klimat- och näringsdepartementet i en promemoria [dokument-ID 128].

Vår förhoppning är att remissvaren på vårt betänkande ska ge regeringen en fingervisning på om vi satt fingret på ett riktigt och viktigt problem, och kanske också om det kan ha relevans även för andra tillämpningsområden.

I så fall bör förslaget beredas vidare i annan ordning.

9.5 Regler för hindersbelysning

Vår bedömning: Reglerna för hindersbelysning behöver ägnas fortsatt uppmärksamhet av regeringen.

Som framgått i avsnitt 1.1.1 är ett viktigt skäl för kommuners nej att hindersbelysningen uppfattas som störande. Detta gäller både land- och havsbaserad vindkraft.

I Sverige ska vindkraftverk med totalhöjd upp till 150 meter ha medelintensiva hinderljus tända under den mörka delen av dygnet. Vindkraftverk högre än 150 meter ska även ha vitt högintensivt blinkande hinderljus som ska vara tänt hela dygnet. [13]

Transportstyrelsen redovisade i december 2021 ett regeringsuppdrag om att redogöra för hur myndighetens föreskrifter förhåller sig till internationella standarder.[14] I sin rapport anger Transportstyrelsen att den sedan år 2013 inte beviljat ansökningar om behovsstyrd hindersbelysning, bland annat på grund av Försvarsmaktens avrådan med hänsyn till rikets säkerhet.

Försvarsmakten har i oktober 2022 redovisat ett uppdrag om hur samexistensen med vindkraften kan förbättras.[15] I rapporten anges dock att Försvarsmakten fortsatt avstyrker behovsstyrd hindersbelysning.

I utredningens samråd har flera parter ifrågasatt den svenska hållningen. Det har framhållits att svenska regler skiljer sig avsevärt mot internationella (ICAOs) rekommendationer, som innebär att vindkraftverk under 315 meter inte behöver ha högintensiva blinkande ljus. Det har även framhållits att Transportsstyrelsens rapport visar att alla studerade länder, varav flera medlemmar i Nato, använder minst en form av behovsstyrning.

Frågan om hindersbelysning har inte ingått i vårt arbete, men det är utifrån vårt arbete tydligt att ett förändrat regelverk skulle vara av stor betydelse för möjligheterna till fortsatt utbyggnad av vindkraften. Frågan behöver därför ägnas fortsatt uppmärksamhet av regeringen.

[13] Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om markering av föremål som kan utgöra en fara för luftfarten och om flyghinderanmälan. TSFS 2020 2020:88.
[14] Transportstyrelsen (2021), Behovsstyrd hinderbelysning för vindkraftverk [dokument-ID 131].
[15] Försvarsmakten (2022), Redovisning av uppgift 19 i reglerings i regleringsbrevet för budgetåret 2020 – våg och vindkraft [dokument-ID 87].

10 Författningsförslag

10.1 Förslag till lag (2023:00) om lokalt värdeskapande av vindkraft

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens syfte

1 § Denna lag syftar till att underlätta utbyggnaden av vindkraft och att värna dem som bor och verkar nära vindkraftsparker.

Tillämpningsområde

2 § Lagen gäller enbart vindkraftverk vars totalhöjd är högre än 120 meter.

Innehåll

3 § I den här lagen finns regler om hur ägare av näraliggande bostadsbyggnader (kapitel 2) och lokalsamhället (kapitel 3) får del av det ekonomiska värdet som skapas av vindkraft.

I lagen finns även regler som rör rätt till inlösen av fastigheter (kapitel 4).

Dessutom finns processuella regler (kapitel 5).

Definitioner

4 § Med *tillståndshavaren* avses i denna lag den som innehar tillstånd enligt miljöbalken (1998:808) för det vindkraftverk eller den vindkraftspark som avses.

Med totalhöjd avses den högsta höjd över marken som vindkraftverket har när ett rotorblad står rakt upp.

Med *vindkraftspark* avses två eller fler vindkraftverk som står tillsammans (gruppstation) och som omfattas av ett och samma tillstånd enligt miljöbalken.

Med *avstånd mellan ett vindkraftverk och en byggnad* avses avståndet mellan mittpunkten i vindkraftverkets torn och mittpunkten i byggnaden.

2 kap. Intäktsdelning med närboende

Om det här kapitlet

1 § Det här kapitlet ger ägare av vissa byggnader som är näraliggande till vindkraftverk rätt till en andel av den intäkt som verket genererar.

Hur förfarandet går till

2 § Förfarandet sker sammanfattningsvis som följer.

1. Varje kalenderår beslutar en myndighet vem som ska betala respektive erhålla vilken intäktsdelning (4 §).

2. I beslutet anges ska person-, samordnings- eller organisationsnummer för den som ska erhålla intäktsdelningen, om inte denne motsatt sig detta (7 §). Avsikten är att möjliggöra för tillståndshavaren att upprätta ett elektroniskt förfarande, i vilket den som ska erhålla intäktsdelning ska kunna legitimera sig och meddela sina betalningsuppgifter.

3. Senast tre månader efter att myndighetens beslut har vunnit laga kraft, ska tillståndshavaren som huvudregel betala ut intäktsdelningen (16 §).

Vem som handlägger ärenden om intäktsdelning

3 § Ärenden om intäktsdelning handläggs av den myndighet som regeringen beslutar (*beslutsmyndigheten*).

Beslut om intäktsdelning

4 § Varje kalenderår (*beslutsår*) ska beslutsmyndigheten meddela ett individuellt beslut för varje byggnad som berättigar till intäktsdelning.

Beslutet ska vara ställt till dem som enligt 5 och 6 §§ ska betala respektive erhålla den intäktsdelning som byggnaden berättigar till.

Beslutet ska ange följande.

1. Vilken byggnad beslutet avser (med angivande av byggnadens beteckning i fastighetsregistrets byggnadsdel).
2. Vem som ska erhålla vilken intäktsdelning.
3. Vilket eller vilka vindkraftverk som grundar rätten till intäktsdelningen.
4. Hur intäktsdelningen har beräknats.

Vem som ska erhålla intäktsdelningen

5 § Det är den som vid ingången av beslutsåret är registrerad i fastighetsregistret som ägare av den byggnad som berättigar till intäktsdelning, som ska erhålla intäktsdelningen.

Om byggnaden ägs av mer än en person, ska rätten till intäktsdelning fördelas mellan dem enligt deras ägarandelar i byggnaden.

Vem som ska betala intäktsdelningen

6 § Det är den som är tillståndshavare för vindkraftverket vid tidpunkten för beslutet enligt 4 § som ska betala intäktsdelningen.

Angivande av person-, samordnings- eller organisationsnummer

7 § Beslutet enligt 4 § ska ange person-, samordnings- eller organisationsnummer för den som ska erhålla intäktsdelning, om inte denne är en fysisk person som motsatt sig att så sker med hennes eller hans person- eller samordningsnummer.

Det framgår av 5 kap. 6 § att regeringen får meddela föreskrifter om denna hantering av personuppgifter.

Byggnadstyper som ger rätt till intäktsdelning

8 § En byggnad ger rätt till intäktsdelning för ett vindkraftverk om byggnaden

1. vid beslutsårets ingång är indelad enligt 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) som småhus, ägarlägenhet eller hyreshus, och
2. ligger på ett avstånd från vindkraftverket som är mindre än tio gånger verkets totalhöjd.

Fastställande av beloppet för intäktsdelningen

9 § Om avståndet mellan byggnaden och vindkraftverket är 1 000 meter eller mindre, ska byggnaden berättiga till intäktsdelning motsvarande 2,5 promille av marknadsvärdet av verkets elproduktion under kalenderåret innan beslutsåret (*produktionsåret*).

Om avståndet är större än 1 000 meter, ska beloppet justeras ned linjärt: från 2,5 promille vid ett avstånd om 1 000 meter till noll vid ett avstånd om 10 gånger verkets totalhöjd.

10 § Marknadsvärdet av vindkraftverkets elproduktion ska fastställas genom en kvalificerad uppskattning av vilken intäkt som produktionen skulle ha gett om den hade sålts på dagen före-marknaden (*spotmarknaden*) enligt artikel 7 och 8 i Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

Eventuella andra intäkter ska inte ingå i intäktsdelningen.

11 § Beslutsmyndigheten får [från Skatteverket och från] transmissionsnätsföretag enligt ellagen (1997:857) inhämta de uppgifter som behövs för att fastställa intäktsdelningen, exempelvis uppgifter om vindkraftverks kapacitet, produktion, inmatning av el och koordinater.

Beslutsmyndigheten får även förelägga tillståndshavaren att redovisa sådana uppgifter.

Om ett sådant föreläggande inte följs, får beslutsmyndigheten grunda fastställandet av intäktsdelningen på vad som framstår som skäligt med hänsyn till vad som i övrigt framkommit i ärendet.

Begränsningar av beloppets storlek

12 § Om en byggnad berättigar till intäktsdelning för fler än två vindkraftverk i samma vindkraftspark, ska intäktsdelningen begränsas till de två verk som berättigar till högst belopp.

13 § Om det på en fastighet ligger flera byggnader som berättigar till intäktsdelning från samma vindkraftspark, ska intäktsdelningen begränsas till att enbart avse

1. den byggnad för vilken högst delvärde enligt 5 kap. 7 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) bestämts vid senaste taxeringen (*huvudbyggnaden*) och
2. de ytterligare byggnader vars delvärden bestämts till mer än 500 000 kronor.

14 § Den sammanlagda intäktsdelning för en vindkraftspark enligt 9–13 §§ ska maximalt kunna bli 2 procent av marknadsvärdet av parkens elproduktion, bestämd med tillämpning av 10 §.

Om tillämpningen av bestämmelserna leder till en högre sammanlagd intäktsdelning, ska all intäktsdelning som parken har att betala justeras ned proportionellt.

Lägsta belopp per byggnad

15 § Om tillämpningen av 9–14 §§ innebär att en byggnad berättigar till ett belopp som är lägre än 1 000 kronor, ska beloppet bestämmas till 1 000 kronor.

Beloppet på 1 000 kronor avser beslutsår 2024. För senare år ska beloppet räknas upp med inkomstindex enligt 58 kap. 10–13 §§ socialförsäkringsbalken.

När och hur betalning ska ske

16 § Om beslut enligt 4 § innehåller person-, samordnings- eller organisationsnummer för den som ska erhålla intäktsdelning, ska tillståndshavaren betala ut intäktsdelningen senast tre månader efter att beslutet vunnit laga kraft.

17 § I annat fall, ska utbetalningen ske senast tre månader efter att den som ska erhålla intäktsdelningen har legitimerat sig för tillståndshavaren som ägare av den intäktsberättigande byggnaden och meddelat denne sina betalningsuppgifter.

Efter att detta skett en gång, ska tillståndshavaren med befriande verkan, inom tre månader från beslut enligt 4 §, betala ut intäktsdelningen enligt de betalningsuppgifter som meddelats, så länge ägarförhållandena för den intäktsberättigande byggnaden är desamma och den som ska erhålla intäktsdelning inte meddelat nya betalningsuppgifter på det sätt som anges i första stycket.

Undantag för den som arrenderar mark till parken

18 § Om ett beslut enligt 4 § fastställer att en byggnad berättigar till intäktsdelning, och byggnaden samtidigt ingår i en fastighet som arrenderar mark till den vindkraftspark som verket ingår i, så saknar beslutet verkan.

3 kap. Kommunala villkor om finansiering av lokalsamhällets utveckling

Om det här kapitlet

1 § Det här kapitlet ger kommuner möjlighet att uppställa villkor om att tillståndshavaren ska finansiera utveckling av lokalsamhället (*finansieringsvillkor*).

Allmänt om hur finansieringsvillkor uppställs och fullgörs

2 § Bestämmelserna i detta kapitel kan sammanfattas som följer.

1. Kommunen får förena sitt beslut om att tillstyrka tillstånd för en vindkraftspark med ett finansieringsvillkor (6 §).

2. Ett finansieringsvillkor innebär att tillståndshavaren varje år ska finansiera lokalsamhällets utveckling med en viss andel av parkens intäkter (3 §). Tillståndshavaren bestämmer själv hur detta ska ske (10 §).

3. Tillståndshavaren rapporterar årligen till kommunen (15 §).

4. Om kommunen under tillståndets giltighetstid finner att det är tydligt att finansieringsvillkoret skulle skapa större värde om det fullgjordes genom utbetalningar direkt till föreningar som företräder lokalsamhället, eller till kommunen för fördelning inom lokalsamhällets föreningsliv, får kommunen besluta att så ska ske framdeles (18 §).

Vad ett finansieringsvillkor innebär

3 § Ett finansieringsvillkor innebär att tillståndshavaren varje kalenderår (*finansieringsåret*), som en allmän kompensation för den påverkan på landskapsbilden som vindkraftsparken innebär, under tillståndets giltighetstid ska finansiera utveckling av lokalsamhället med ett belopp (*finansieringsbeloppet)* som motsvarar en viss andel av vindkraftverkets produktionsintäkter kalenderåret innan finansieringsåret (*produktionsåret*).

Vad som avses med lokalsamhälle

4 § Med *lokalsamhälle* avses föreningsliv, lokalt näringsliv, infrastruktur samt natur- och kulturmiljöer inom det geografiska område som påverkas av den förändring av landskapsbilden som en vindkraftspark innebär.

Vad som avses med produktionsintäkt

5 § Med *produktionsintäkt* avses nettoomsättning, beräknad enligt 1 kap. 1 § p. 10 bokföringslagen (1999:1078), för den el som vindkraftverken genererat.

Eventuella andra intäkter ska inte ingå.

Om elen omsatts koncerninternt eller på annat sätt under marknadspris, ska intäkten beräknas till skäligt marknadspris.

Hur finansieringsvillkor får uppställas

6 § En kommun får förena sitt beslut enligt 16 kap. 4 § miljöbalken, om att tillstyrka tillstånd för vindkraftverk, med ett finansieringsvillkor.

7 § Kommunen ska i finansieringsvillkoret ange hur stor andel av produktionsintäkterna som finansieringsbeloppet ska motsvara, dock högst [0,25] procent.

8 § Kommunen får inte på annat sätt än vad som anges i 7 §, eller genom att ändra villkorets fullgörelse enligt 19–21 §§, precisera villkoret eller på annat sätt ange hur det ska fullgöras.

Avgränsning mot kompensation enligt miljöbalken

9 § Ett finansieringsvillkor kan inte fullgöras genom finansiering av sådana allmänna intressen som kan erhålla kompensation enligt 16 kap. 9 § 1 st. 3 p. miljöbalken.

Hur finansieringsvillkoret ska fullgöras

10 § Tillståndshavaren bestämmer själv, efter samråd med lokalsamhällets föreningsliv, hur fullgörandet av finansieringsvillkoret ska ske.

Detta inkluderar, men är inte begränsat till, vem eller vilka inom lokalsamhället som ska vara mottagare av finansieringen och i vilken mån finansieringen ska användas till att vidta åtgärder i egen regi.

11 § Om åtgärder vidtas i tillståndshavarens egen regi ska finansieringen anses motsvara dennes skäliga självkostnad.

Förbud mot olikabehandling

12 § Tillståndshavaren får inte behandla aktörer inom lokalsamhället olika på grund av geografisk belägenhet i en annan kommun än den som uppställt finansieringsvillkoret.

När villkoret ska vara fullgjort

13 § Tillståndshavaren ska senast den 31 december finansieringsåret ha fullgjort finansieringsvillkoret.

Förbud mot ytterligare krav eller uttryckt förväntan

14 § Kommuner får inte, på annat sätt än genom finansieringsvillkor, uppställa krav eller uttrycka förväntan på att en verksamhetsutövare, för att kommunen ska lämna tillstyrkan enligt 16 kap. 4 § miljöbalken, ska finansiera lokalsamhällets utveckling eller på liknande sätt finansiera mervärden för kommunen.

Rapportering och tillsyn

15 § Tillståndshavaren ska senast den 31 december finansieringsåret rapportera till kommunen

1. hur produktionsintäkten och finansieringsbeloppet beräknats,
2. hur finansieringsvillkoret fullgjorts, och
3. hur kostnaden för eventuella åtgärder som har vidtagits i egen regi har beräknats enligt 11 §.

16 § Kommunen får förelägga tillståndshavaren att inkomma med det ytterligare underlag kommunen behöver för att bedöma om finansieringsvillkoret fullgjorts.

Om sådant föreläggande inte följs, får kommunen i stället för de efterfrågade uppgifterna grunda ett beslut enligt 18 § på vad som framstår som skäligt med hänsyn vad som i övrigt framkommit i ärendet.

17 § Om kommunen finner att storleken på produktionsintäkten inte tillförlitligt kan fastställas utifrån det underlag som tillståndshavaren inkommit med, får kommunen i beslut enligt 18 § bestämma att produktionsintäkten ska bestämmas på det sätt som anges i 2 kap. 10 §.

2 kap. 11 §§ äger då motsvarande tillämpning.

18 § Om kommunen finner att ett finansieringsvillkor inte fullgjorts, får den förelägga tillståndshavaren att till kommunen utbetala ett belopp som enligt kommunens bedömning motsvarar vad som återstår.

Föreläggandet får förenas med vite.

Kommunen ska fördela de influtna medlen till lokalsamhällets föreningsliv på det sätt som anges i 21 §.

Som ersättning för denna hantering har kommunen rätt att debitera tillståndshavaren en avgift motsvarande sin självkostnad.

Hur villkorets fullgörelse kan ändras

19 § Om kommunen under giltighetstiden för parkens tillstånd bedömer att det är tydligt att finansieringsvillkoret skulle skapa ett större värde för lokalsamhället om det i stället fullgjordes på något av de sätt som anges i punkterna 1 eller 2, får kommunen besluta att villkoret från och med nästa finansieringsår ska fullgöras genom något av de båda alternativen.

1. Utbetalning av finansieringsbeloppet till en eller flera i beslutet angivna föreningar som företräder lokalsamhället.

2. Utbetalning av finansieringsbeloppet till kommunen, för fördelning inom lokalsamhällets föreningsliv.

20 § Om kommunen i beslut enligt 19 § p. 1 anger flera föreningar som företräder lokalsamhället, ska anges med vilka andelar finansieringsbeloppet ska fördelas dem emellan.

21 § Om kommunen meddelat beslut enligt 19 § p. 2, ska den upprätta en särskild fond ur vilken lokalsamhällets föreningsliv kan söka de influtna medlen.

Formerna och villkoren för fonden, liksom fördelningen av medel ur densamma, ska beslutas i samråd med lokalsamhällets föreningsliv.

Kommunen får debitera högst 5 procent av de influtna medlen som avgift för denna förvaltning.

22 § Vid tillämpningen av 19–21 §§, får kommunen inte behandla aktörer inom lokalsamhället olika på grund av geografisk belägenhet i en annan kommun än den egna.

23 § Kommunen kan, med tillämpning av 19–21 §§, ändra fullgörelsealternativ flera gånger under giltighetstiden för vindkraftsparkens tillstånd.

Ett sådant beslut kan innebära att fullgörelse på nytt ska ske genom tillståndshavarens egen försorg enligt 9 §.

Förbud mot finansiering av kommunal verksamhet

24 § Finansiering som lämnas enligt detta kapitel får, oavsett hur fullgörelse sker, inte gå till att finansiera kommunens egen verksamhet eller verksamheter som enligt lag ankommer på kommunen.

4 kap. Rätt till inlösen

Om detta kapitel

1 § Detta kapitel ger ägare av vissa fastigheter rätt till inlösen av sin fastighet, om den ligger inom visst avstånd från ett nybyggt vindkraftverk och om det sker inom en viss tid.

Vem som handlägger ärenden om inlösen

2 § Ärenden enligt detta kapitel handläggs av den kommunala lantmäterimyndigheten, om det finns en sådan inrättad i kommunen, och i annat fall av den statliga lantmäterimyndigheten.

Allmänt om förfarandet vid inlösen

3 § Förfarandet sker sammanfattningsvis som följer.

1. Fastighetsägaren ansöker vid lantmäterimyndigheten om fastställande av hur stor ersättningen ska vara om inlösen sker (4 §).
2. Lantmäterimyndigheten prövar om förutsättningarna för inlösen föreligger. Om så är fallet ska myndigheten besluta hur stor ersättningen ska vara om inlösen sker (8 §).
3. När det beslutet har vunnit laga kraft, kan fastighetsägaren ansöka om att inlösen ska fullföljas (10 §).
4. Lantmäterimyndigheten prövar om förutsättningar för inlösen fortfarande föreligger. Om så är fallet, ska myndigheten besluta att inlösen ska ske mot den tidigare beslutade ersättningen (12 §).

Ansökan om beslut om ersättningens storlek

4 § En fastighetsägare kan skriftligen ansöka om att lantmäterimyndigheten ska besluta hur stor ersättning som ska utgå om en fastighet som är inlösenberättigad enligt 6–7 §§ löses in.

Tidsfrist för ansökan om beslut om ersättningens storlek

5 § Om tillståndshavaren, när vindkraftverket varit kontinuerligt driftsatt i en månad, kungör i en ortstidning att driftsättning skett och att frist enligt denna bestämmelse i och med kungörelsen inleds, måste fastighetsägarens ansökan enligt 4 § ske inom ett år från kungörelsen.

Förutsättningar för inlösen

6 § En fastighet ska på ägarens begäran lösas in av tillståndshavaren för ett vindkraftverk, om det på fastigheten finns en byggnad som

1. vid tidpunkten då ansökan för vindkraftverket om tillstånd enligt miljöbalken kom in till tillståndsmyndigheten var indelad enligt 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) som småhus, ägarlägenhet eller hyreshus,
2. fortfarande är indelad som någon av dessa byggnadstyper,
3. är taxerad ihop med fastigheten enligt 4 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen som småhusenhet, ägarlägenhetsenhet eller hyreshusenhet, och
4. ligger på ett avstånd från vindkraftverket som är mindre än sex gånger verkets totalhöjd.

Fastighet med flera byggnader

7 § Om det på fastigheten finns flera byggnader som uppfyller kraven enligt 6 § 1–3 p., kan kravet i 6 § 4 p. enbart uppfyllas av

1. den av byggnaderna för vilken högst delvärde enligt 5 kap. 7 § fastighetstaxeringslagen bestämts vid senaste taxering (*huvudbyggnaden*), eller
2. byggnader vars delvärde vid senaste taxering bestämts till mer än 500 000 kronor.

Beslut om ersättningens storlek

8 § Om lantmäterimyndigheten finner att förutsättningarna för inlösen är uppfyllda, ska den meddela ett beslut om hur stor ersättningen ska vara om inlösen sker.

Om rätt till inlösen inte anses föreligga, och därmed inte heller beslut om ersättningens storlek kan meddelas, ska ett beslut om detta meddelas.

Hur storleken på ersättningen ska bestämmas

9 § Storleken på ersättningen för fastigheten ska fastställas med tillämpning av 4 kap. expropriationslagen (1972:719).

Bestämmelserna i 4 kap. 1 § andra stycket expropriationslagen, som ger rätt till ytterligare ersättning med 25 procent av marknadsvärdet, ska inte tillämpas.

I stället för 4 kap. 2 § expropriationslagen ska följande gälla. Ersättningen ska fastställas på grundval av fastighetens marknadsvärde utan eventuell inverkan av den vindkraftspark som vindkraftverket ingår i.

Ansökan om fullföljd av inlösen

10 § En fastighetsägare som fått ett beslut om fastställande av ersättning enligt 8 § första stycket och vill begära att inlösen fullföljs, ska skriftligen ansöka om detta till lantmäterimyndigheten.

Tidsfrist för ansökan om fullföljd

11 § En ansökan enligt 10 § ska ha kommit in till lantmäterimyndigheten senast en månad efter att beslutet om fastställandet av ersättningens storlek har vunnit laga kraft.

Om ansökan kommer in efter denna tidpunkt har rätten till inlösen förfallit.

Om kungörelse skett enligt 5 §, så löper tidsfristen enligt första stycket som tidigast ut ett år efter kungörelsen.

Beslut om inlösen

12 § Om lantmäterimyndigheten anser att förutsättningar för inlösen fortfarande föreligger, ska myndigheten besluta att inlösen ska ske mot den tidigare beslutade ersättningen.

Inlösen ska ske mot den tidigare beslutade ersättningen. Ersättningen ska dock minskas med eventuell värdeminskning som beror på att fastighetens skick väsentligen försämrats sedan ersättningen fastställdes.

Nyttjanderätter och servitut

13 § Vid inlösen av fastighet består de nyttjanderätter och servitut som gäller i fastigheten.

Kostnad för lantmäterimyndighetens handläggning

14 § Kostnaden för lantmäterimyndighetens handläggning ska betalas av fastighetsägaren upp till 10 000 kronor, och av tillståndshavaren för resterande belopp.

5 kap. Partsställning, överklagande och bemyndiganden

Partsställning

1 § Vid handläggning av intäktsdelning enligt 2 kap. ska både tillståndshavaren och byggnadsägaren vara parter.

Vid handläggning av inlösen enligt 4 kap. ska både tillståndshavaren och fastighetsägaren vara parter.

Överklagande

2 § Beslut enligt denna lag får överklagas till mark- och miljödomstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till mark- och miljööverdomstolen.

3 § Ett finansieringsvillkor enligt 3 kap. 4 § får överklagas särskilt från det beslut enligt 16 kap. 4 § miljöbalken som villkoret förenats med.

Överklagande sker på det sätt som anges i 2 §.

4 § Mark- och miljödomstolens beslut i fråga om fastställande av ersättningens storlek enligt 4 kap. 8 § får inte överklagas till mark- och miljööverdomstolen.

Bemyndigande och upplysning

5 § Regeringen eller, om regeringen så bestämmer, beslutsmyndigheten enligt 2 kap., får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för hur fastställandet av intäktsdelningen enligt 2 kap. 9–15 §§ ska gå till.

6 § Regeringen får meddela föreskrifter om den hantering av personuppgifter som följer av 2 kap. 7 och 17 §§.

7 § Regeringen, eller den eller de myndigheter regeringen bestämmer, kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om hur handläggningen av intäktsdelning enligt 2 kap., och inlösen enligt 4 kap., ska gå till.

Denna lag träder i kraft den […] och gäller vindkraftverk vars tillstånd enligt miljöbalken vunnit laga kraft efter den 31 maj 2023.

10.2 Förslag till förordning om lokalt värdeskapande av vindkraft

Härigenom föreskrivs följande.

Begrepp i förordningen

1 § Begreppen i denna förordning har samma innebörd som i lagen (2023:00) om lokalt värdeskapande av vindkraft.

Handläggning av ärenden om intäktsdelning

2 § Beslutsmyndighet för hantering av intäktsdelning enligt 2 kap. 3 § lagen om lokalt värdeskapande av vindkraft ska vara [Skatteverket].

3 § [Skatteverket] ska ha rätt att utfärda de föreskrifter som krävs för hur fastställandet av intäktsdelningen enligt 2 kap. 9–15 §§ lagen om lokalt värdeskapande av vindkraft ska gå till.

4 § [Skatteverket] ska ha rätt att utfärda de föreskrifter som krävs för hur handläggningen av intäktsdelning enligt 2 kap. lagen om lokalt värdeskapande av vindkraft ska gå till.

Hantering av person- och samordningsnummer i ärenden om intäktsdelning

5 § Innan ett beslut enligt 2 kap. 4 § lagen om lokalt värdeskapande för första gången meddelas en fysisk person, ska beslutsmyndigheten underrätta denne om att

1. hennes eller hans person- eller samordningsnummer, genom att anges i ett beslut om intäktsdelning, kan komma att överföras till tillståndshavaren,
2. att hon eller han kan motsätta sig sådan överföring, genom att meddela beslutsmyndigheten detta inom en skälig, i underrättelsen angiven, tid och
3. att följden av att person- eller samordningsnummer inte överförs, är att hon eller han för att erhålla intäktsdelning måste meddela

tillståndshavaren sina betalningsuppgifter på det sätt som anges i 2 kap. 17 § lagen om lokalt värdeskapande av vindkraft.

6 § Tillståndshavaren får behandla uppgift om personnummer och samordningsnummer, som den erhållit genom beslut enligt 2 kap. 4 § lagen om lokalt värdeskapande av vindkraft, i syfte att säkert legitimera den som ska erhålla intäktsdelning när denne meddelar sina betalningsuppgifter.

Behandlingen får som längst ske fram till den tidigaste av följande tidpunkter.

1. Tre månader efter det att ett nytt beslut enligt 4 § meddelats avseende samma byggnad.
2. Utgången av det kalenderår som följer efter beslutsåret.
3. En månad efter att den registrerade till tillståndshavaren begär att behandlingen ska upphöra.

7 § Tillståndshavaren får behandla uppgift om betalningsuppgifter för den som ska erhålla intäktsdelning, som den fått del av enligt 2 kap. 17 § lagen om lokalt värdeskapande av vindkraft, fram till den tidigaste av följande tidpunkter.

1. Tre månader efter det att ett beslut enligt 4 § i nämnda lag meddelats avseende den aktuella byggnaden, i vilket den registrerade inte längre är angiven som ägare av byggnaden.
2. En månad efter att den registrerade till tillståndshavaren begär att behandlingen ska upphöra.

Denna förordning träder i kraft den […]

Statens offentliga utredningar 2023

Kronologisk förteckning

1. Skärpta straff för flerfaldig brottslighet. Ju.
2. En inre marknad för digitala tjänster – ansvarsfördelning mellan myndigheter. Fi.
3. Nya regler om nödlidande kreditavtal och inkassoverksamhet. Ju.
4. Posttjänst för hela slanten. Finansieringsmodeller för framtidens samhällsomfattande posttjänst. Fi.
5. Från delar till helhet. Tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja. S.
6. En lag om tilläggsskatt för företag i stora koncerner. Fi.
7. På egna ben. Utvecklad samverkan för individers etablering på arbetsmarknaden. A.
8. Arbetslivskriminalitet – arbetet i Sverige, en bedömning av omfattningen, lärdomar från Danmark och Finland. A.
9. Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans. Ökad likvärdighet, långsiktighet och kvalitet. S.
10. Tandvårdens stöd till våldsutsatta patienter. S.
11. Tillfälligt miljötillstånd för samhällsviktig verksamhet – för ökad försörjningsberedskap. KN.
12. Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende. Ju.
13. Patientöversikter inom EES och Sverige. S.
14. Organisera för hållbar utveckling. KN.
15. Förnybart i tanken. Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi. LI.
16. Staten och betalningarna. Del 1 och 2. Fi.
17. En tydligare bestämmelse om hets mot folkgrupp. Ju.
18. Värdet av vinden. Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften. Del 1 och 2. KN.

Statens offentliga utredningar 2023

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

På egna ben.
Utvecklad samverkan för individers etablering på arbetsmarknaden. [7]

Arbetslivskriminalitet – arbetet i Sverige, en bedömning av omfattningen, lärdomar från Danmark och Finland. [8]

Finansdepartementet

En inre marknad för digitala tjänster – ansvarsfördelning mellan myndigheter. [2]

Posttjänst för hela slanten.
Finansieringsmodeller för framtidens samhällsomfattande posttjänst. [4]

En lag om tilläggsskatt för företag i stora koncerner. [6]

Staten och betalningarna. Del 1 och 2. [16]

Justitiedepartementet

Skärpta straff för flerfaldig brottslighet. [1]

Nya regler om nödlidande kreditavtal och inkassoverksamhet. [3]

Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende. [12]

En tydligare bestämmelse om hets mot folkgrupp. [17]

Klimat- och näringslivsdepartementet

Tillfälligt miljötillstånd för samhällsviktig verksamhet – för ökad försörjningsberedskap. [11]

Organisera för hållbar utveckling. [14]

Värdet av vinden. Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften. Del 1 och 2. [18]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Förnybart i tanken. Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi. [15]

Socialdepartementet

Från delar till helhet. Tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja. [5]

Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans.
Ökad likvärdighet, långsiktighet och kvalitet. [9]

Tandvårdens stöd till våldsutsatta patienter. [10]

Patientöversikter inom EES och Sverige. [13]

Värdet av vinden

Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften

Del 2: Bilagor

Slutbetänkande av Utredningen om stärkta incitament för utbyggd vindkraft

Stockholm 2023

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

SOU 2023:18

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.
Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet
Omslag: Elanders Sverige AB
Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2023

ISBN 978-91-525-0593-9 (tryck)
ISBN 978-91-525-0594-6 (pdf)
ISSN 0375-250X

Innehåll

Del 2: Bilagor

Bilaga 1 Kommittédirektiv 2022:27 189

Bilaga 2 Kommittédirektiv 2022:135 197

Bilaga 3 Författningskommentar 199

Bilaga 4 Intervjustudie om vindkraft – Om kommunala beslutsfattare och deras syn på lokala acceptans för vindkraft 227

Bilaga 5 Sammanställning av forskning om incitament och betydelse för acceptans av vindkraft 243

Bilaga 6 Kommunala intäkter och kompensationssystem från vindkraftverk i Norden: En kvantitativ jämförelse 261

Bilaga 7 Kartläggning av dagens modeller för frivillig ersättning från projektörer till lokalsamhället 279

Bilaga 8 Konsekvensanalys incitamentsöverväganden vindkraft 287

Bilaga 9 Konsekvenser av en avstannad vindkraftsutbyggnad inom svenskt territorialområde 315

Bilaga 10 Beräkningsbilaga till Kapitel 2 – Närboende 335

Bilaga 11 Sammanställning av forskning om vindkraft och fastighetsvärden i Europa 345

Bilaga 12 Avstämning av förslaget i relation till Integritetsskyddsmyndighetens vägledning för integritetsanalys i lagstiftningsarbete 349

Kommittédirektiv 2022:27

Stärkta incitament för utbyggd vindkraft

Beslut vid regeringssammanträde den 7 april 2022

Sammanfattning

En särskild utredare ska lämna förslag som stärker kommunernas incitament att medverka till utbyggnad av vindkraft, i syfte att klara klimatomställningen och den ökade elektrifieringen av samhället.

Utredaren ska bl.a.

- lämna förslag till system för att kompensera dem vars omgivning påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad,
- lämna förslag för att ge kommunerna stärkta incitament att medverka till utbyggd vindkraft,
- redovisa möjliga insatser, utöver stärkta incitament, som stärker kommunernas förmåga att stödja utbyggnad av vindkraften,
- säkerställa att förslagen inte påverkar skatteområdet, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2023.

Vindkraften behöver byggas ut

Sverige ska ha ett robust elsystem med hög leveranssäkerhet, låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. Energipolitiken ska skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan

på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle (prop. 2019/20:65 s. 44). Riksdagen har, efter förslag från regeringen, antagit ett mål att 100 procent av elproduktionen ska vara förnybar år 2040 (prop. 2017/18:228, bet. 2017/18: NU22, rskr. 2017/18:411).

För att klara såväl klimatomställningen som industrins elektrifiering, samt minskad svensk sårbarhet, krävs el till konkurrenskraftiga priser. Vindkraften spelar här en viktig roll eftersom den går relativt snabbt att bygga ut och kan ge stora produktionsvolymer till låg produktionskostnad. Vindkraften levererar dessutom mer el under vinterhalvåret än under sommarhalvåret, dvs. när behovet är som störst. Sverige är även ett av de länder i Europa som, tack vare våra geografiska förutsättningar, har bäst förutsättningar för utbyggnad av vindkraft i stor skala.

Vindkraftens utbyggnad är central för att nå målet om 100 procent förnybar elproduktion till år 2040. Tillståndsprövningen för vindkraftsetableringar behöver därför präglas av effektivitet och förutsägbarhet. Etablering av större vindkraftsanläggningar prövas enligt 9 kap. miljöbalken och miljöprövningsförordningen (2013:251) av länsstyrelserna. Tillstånd till sådan etablering får endast ges om kommunen har tillstyrkt det (16 kap. 4 §miljöbalken). Kommunerna har därmed en avgörande roll för att uppnå det riksdagsbundna målet. Regeringen har tagit flera initiativ för att uppnå detta, senast genom propositionen Tidigt kommunalt ställningstagande till vindkraft (prop. 2021/22:210). Därutöver behöver kommunerna ta ett större ansvar för att förbättra förutsättningarna att bygga ut vindkraft på lämpliga platser.

Förutom att tillgång på fossilfri elproduktion är en förutsättning för utveckling av näringslivet, kan utbyggnad av vindkraften också ge ekonomiska effekter för såväl statskassan som elkonsumenterna. För vindkraftverk gäller i normalfallet en fastighetsskatt på 0,2 procent av taxeringsvärdet, medan nivån för övriga produktionsenheter är 0,5 procent av taxeringsvärdet. Ökad produktion av el med hjälp av vindkraft bidrar också till pressade priser på elmarknaden. Den regionala fördelningen mellan produktion och konsumtion av el är dock mycket ojämnt fördelad över landet.

Det är osäkert om den starka utbyggnaden av vindkraft kommer att fortsätta

Sveriges elproduktion uppgick år 2021 till 166 TWh (terawattimmar), varav 25,6 TWh exporterades. Av den samlade elproduktionen svarade vindkraften för 27,4 TWh (16 procent) och låg därmed på tredje plats efter vattenkraft och kärnkraft. Vindkraften kommer fram till 2025 att byggas ut till att leverera drygt 51 TWh, baserat på beslutade tillstånd och beställda turbiner. Genom denna ökning (+80 procent) kommer vindkraften 2025 att ligga på andra plats efter vattenkraften.

Ledtiden från utredning till byggfas beräknas till 9–11 år för landbaserad vindkraft och till 10–12 år för havsbaserad vindkraft. Tiden från kommunal tillstyrkan till byggfas beräknas till 7–9 år för landbaserad vindkraft. Den utbyggnad som sker under kommande tre år bygger därmed huvudsakligen på tillståndsansökningar avseende vindkraft som berörda kommuner tillstyrkt under perioden 2013–2017.

År 2018 avslogs 18 procent av alla ansökningar om tillstånd till vindkraft på grund av att de berörda kommunerna använt sig av sitt kommunala vindkraftsveto och alltså inte tillstyrkt vindkraftsetableringen. Till år 2021 hade andelen tillståndsansökningar som avslogs på grund av vindkraftsvetot ökat till 78 procent. Denna utveckling har också medfört att intresset har minskat för att ansöka om tillstånd till sådan vindkraft som förutsätter att berörda kommuner tillstyrker etableringen. Detta innebär att det finns en överhängande risk för att vindkraftens utbyggnad allvarligt bromsas upp på 5–10 års sikt. En sådan inbromsning kan i viss mån kompenseras av dels teknikutvecklingen som medför höjd produktionsförmåga, dels regeringens tidigare beslutade satsning på havsbaserad vindkraft. För att säkerställa en god utbyggnadstakt även fortsättningsvis kan det vara nödvändigt att även öka incitamenten för kommunerna att underlätta utbyggnaden av vindkraft.

Uppdraget att föreslå ett system för kompensation till lokalsamhällen

Utredningen En rättssäker vindkraftsprövning bedömde i sitt betänkande (SOU 2021:53) att ett system för ekonomisk ersättning bör utarbetas för att kompensera dem vars omgivning påverkas av vind-

kraftsutbyggnad. Många remissinstanser uttryckte ett intresse för att utarbeta ett system för kompensation.

I dag förekommer frivilliga överenskommelser om ersättning mellan vindkraftprojektörer och kommuner respektive företrädare för lokala föreningar i berörda bygder, ofta kallad bygdepeng eller vindbonus. Utredningen har uppmärksammat att det för vindkraften saknas en reglering av sådan ersättning, vilket har skapat osäkerhet om huruvida sådana överenskommelser är tillåtna. En tydlig reglering av förutsättningarna för kompensation bedöms spela en stor roll för en rättvisare och mer välfungerande utbyggnad av vindkraften.

Vid nyetablering av kraftledningar utgår i dag ersättning till markägare som ett engångsbelopp. Markägare som upplåter sin mark för vindkraft får i stället arrendeersättning, som regleras i civilrättsliga avtal. Ekonomisk kompensation för vattenkraften regleras genom att verksamhetsutövarna, utifrån en fastställd tabell, årligen lämnar bidrag (”bygdemedel”) till en särskild fond, ur vilken kommuner längs berörda älvar kan söka medel. Denna lösning har ett starkt stöd bland kommunerna. Som Vattenverksamhetsutredningen konstaterade i sitt slutbetänkande I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2014:35) s. 200–205, kan dock fråga uppkomma om en reglerad ersättningsskyldighet är att betrakta som en skatt eller en avgift. Frågan kan ha betydelse för ersättningssystemets utformning, bl.a. eftersom föreskrifter som avser skatt enligt regeringsformen måste meddelas i lag.

Andra länder, bl.a. våra nordiska grannländer och Tyskland, har infört olika typer av incitamentsmodeller, som legal grund för ersättning vid etablering av vindkraftverk. Det har förekommit krav på fördelaktigt delägarskap för närboende i kommande vindkraftsprojekt samt inrättande av gröna fonderdit projektörer betalar ett belopp för användning till olika specificerade ändamål.

Statens energimyndighet (Energimyndigheten) och Naturvårdsverket har utarbetat en gemensam rapport: Nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad (ER2021:2). I myndigheternas definition av hållbar vindkraftsutbyggnad ingår att den behöver vara väl förankrad i området där det byggs. I en bilaga beskrivs åtgärder för lokal nytta vid vindkraftsetableringar.

Den lokala nyttan av utbyggd vindkraft behöver stärkas. Vid utformningen av ett sådant system finns det ett behov av att utreda

och ta ställning till vilka som bör omfattas av systemet, hur kompensationen ska bestämmas och vem som ska svara för kompensationen.

Utredaren ska därför

- kartlägga de modeller för frivillig ersättning som i dag lämnas av projektörer samt vilken karaktär och ändamål sådan ersättning vanligtvis har,
- redovisa i vilken utsträckning frivilliga ersättningar från projektörer går till kommuner respektive till lokala föreningar, rättighetshavare och andra sammanslutningar, och, i det senare fallet, huruvida ersättningarna betalas ut direkt eller distribueras via kommuner eller myndigheter,
- redovisa vilka incitamentsmodeller som utvecklats i de nordiska länderna och i Tyskland, samt erfarenheterna från dessa och relevansen för svenska förhållanden,
- lämna förslag till system för kompensation till dem vars omgivning påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad, vilket innefattar att utreda och ta ställning till vilka som bör omfattas av systemet, hur kompensationen ska bestämmas och vem som ska svara för kompensationen,
- säkerställa att förslagen inte påverkar skatteområdet, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att lämna förslag för att stärka kommunernas incitament

Utredningen En rättssäker vindkraftsprövning tog i sitt betänkande upp frågan om planeringsstöd för kommunernas planering av vindkraft. Även detta uppmärksammades av många remissinstanser.

Regeringen har i den nyligen beslutade elektrifieringsstrategin (I2022/00299) lyft fram acceptansfrågorna som viktiga för att få till stånd en tillräckligt snabb klimatomställning genom elektrifiering. Utvecklad regional och lokal planering bedöms bidra till förankring i ett tidigt skede. Andra omständigheter som påverkar acceptansen kan exempelvis vara i vilken utsträckning etableringar och följdinvesteringar kan ge ökad sysselsättning och skatteintäkter. I strategin anges också att incitamenten för att underlätta utbyggnad av vind-

kraft behöver stärkas. Det behöver därför utredas vilken eller vilka åtgärder som på bästa sätt ökar dessa incitament för kommunerna.

Under perioden 2007–2012 fanns ett särskilt planeringsstöd till kommunerna. Stödet utgick från regeringens mål för utbyggd vindkraft och fördelades av Boverket till drygt 200 kommuner. Energimyndigheten har i dag, med stöd av förordningen (2017:1338) om bidrag till kommuner för att underlätta vindkraftsetableringar, formell möjlighet att ge bidrag till kommuner med utgångspunkt i den installerade effekten ny vindkraft som tagits i bruk under föregående år. Sådana bidrag betalades ut under 2018.Erfarenheterna av det tidigare planeringsstödet och tillämpningen av förordningen kan vara relevanta att beakta när utredaren presenterar förslag till möjliga insatser för att stärka kommuners förmåga och incitament att medverka till utbyggnad av vindkraft. Vad gäller kommunal planering anser regeringen att det finns skäl att undersöka framgångsrika sätt att planera för vindkraft i landets kommuner. Det kan i detta sammanhang vara intressant att titta närmare på vilka olika sätt att planera som på ett ändamålsenligt sätt kan bidra till att möjliggöra för utbyggnad av vindkraft, men också till goda lokaliseringsbeslut. På sikt kan det finnas behov av att sprida sådana framgångsrika arbetssätt.

Energimyndigheten och Naturvårdsverket har i strategin för hållbar vindkraftsutbyggnad satt ett utbyggnadsbehov fram till år 2040 på 80 TWh för vindkraft på land. Myndigheterna har i strategin brutit ner det nationella målet till utbyggnadsbehov per län. Detta skulle kunna utgöra en grund för ett system med incitament för kommunerna.

Regeringens elektrifieringskommission har haft en dialog med bl.a. regionerna om så kallade elektrifieringslöften, i syfte att bygga ut laddinfrastrukturen för fordon i hela landet. Denna kan bidra med relevanta erfarenheter till den dialog med kommuner som ska ske inom ramen för detta uppdrag.

Utredaren ska därför

- lämna förslag för att ge kommunerna stärkta incitament att medverka till utbyggd vindkraft,
- lämna förslag på hur stärkta incitament kan styra mot geografiska områden där det finns störst behov av ny elproduktion,
- bedöma om finansieringen av förslagen bör ske via statens budget eller från verksamhetsutövarna,

- redovisa för- och nackdelar mellan olika sätt att planera för vindkraft på kommunal nivå och i samband med detta undersöka vilka sätt som kan anses ändamålsenliga för att möjliggöra kommunal tillstyrkan av vindkraft (sådana arbetssätt kan sedan spridas),
- redovisa möjliga insatser, utöver system för incitament, som stärker kommunernas förmåga att stödja utbyggnad av vindkraften,
- säkerställa att förslagen inte påverkar skatteområdet, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

De förslag och beslutsunderlag som utredaren redovisar ska följa kommittéförordningens (1998:1474) krav på konsekvensbeskrivningar och kostnadsberäkningar. Konsekvensanalysen ska påbörjas i utredningens inledande skede och löpa parallellt med det övriga arbetet. Utredaren ska beskriva och, när det är möjligt, kvantifiera de samhällsekonomiska effekterna av de förslag som föreslås. Viktiga ställningstaganden som gjorts vid utformningen av förslagen ska beskrivas. Vidare ska alternativa lösningar som övervägts beskrivas liksom skälen till att de har valts bort.

Kostnader ska bedömas för staten, kommuner, myndigheter, verksamhetsutövare och andra berörda aktörer. Vidare ska en bedömning av förslagens konsekvenser för möjligheten att nå miljömålen samt de energipolitiska målen göras. En bedömning av förslagens eventuella konsekvenser för rennäringen ska även göras. Utredaren ska därutöver beskriva förslagens konsekvenser avseende kommunernas ansvar för planering och byggande enligt plan- och bygglagen (2010:900). Utredaren ska också i övrigt utföra konsekvensbeskrivningen i enlighet med de krav som ställs i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska i sitt arbete föra en nära dialog med kommuner och regioner. Utredaren ska även föra en dialog med Energimyndigheten och Naturvårdsverket. Utredaren ska inhämta synpunkter från Bo-

verket, Försvarsmakten, Sametinget, länsstyrelser och andra berörda myndigheter, samt från Sveriges kommuner och regioner, näringslivet, miljöorganisationer, bygderörelsen, samebyar och andra berörda aktörer.

Utredaren ska ta del av de erfarenheter och slutsatser som lämnats av regeringens tidigare vindkraftsamordnare 2006–2021. Utredaren ska också hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2023.

(Miljödepartementet)

Kommittédirektiv 2022:135

Tilläggsdirektiv till utredningen Stärkta incitament för utbyggd vindkraft (M 2022:03)

Beslut vid regeringssammanträde den 24 november 2022

Ändring i uppdraget

Regeringen beslutade den 7 april 2022 kommittédirektiv om stärkta incitament för kommuner att medverka till utbyggd vindkraft (dir. 2022:27).

Utredaren fick bland annat i uppdrag att lämna förslag för att ge kommunerna stärkta incitament att medverka till utbyggd vindkraft. I det uppdraget ingår bland annat att bedöma om finansieringen av dessa förslag bör ske via statens budget eller från verksamhetsutövarna. Denna del av uppdraget ändras.

Utredningstiden ligger fast. Uppdraget ska alltså redovisas senast den 31 mars 2023.

Uppdraget att lämna förslag för att stärka kommunernas incitament

Uppdraget att bedöma om finansieringen av förslagen bör ske via statens budget eller från verksamhetsutövarna tas bort. Finansieringen ska ske från verksamhetsutövarna.

Utredaren ska därför

- bedöma hur de förslag som lämnas i syfte att stärka kommunernas incitament för utbyggd vindkraft ska finansieras av verksamhetsutövarna.

Redovisning av uppdraget

Utredningstiden ligger fast. Uppdraget ska alltså redovisas senast den 31 mars 2023.

(Miljödepartementet)

Författningskommentar

Lagen (2024:00) om lokalt värdeskapande av vindkraft

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens syfte

1 § Denna lag syftar till att underlätta utbyggnaden av vindkraft och att värna dem som bor och verkar nära vindkraftsparker.

Paragrafen syftar enbart till orientering.

Tillämpningsområde

2 § Lagen gäller enbart vindkraftverk vars totalhöjd är högre än 120 meter.

Avgränsningen har gjorts med delvis ledning av vilka verk som är tillståndspliktiga enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken.

Av förenklingsskäl har en höjdangivelse valts i stället för att knyta lagens tillämpning till att tillstånd krävs enligt dessa kapitel.

Innehåll

3 § I den här lagen finns regler om hur ägare av näraliggande bostadsbyggnader (kapitel 2) och lokalsamhället (kapitel 3) får del av det ekonomiska värdet som skapas av vindkraft.

I lagen finns även regler som rör rätt till inlösen av fastigheter (kapitel 4).

Dessutom finns processuella regler (kapitel 5).

Paragrafen syftar enbart till orientering.

Definitioner

4 § Med *tillståndshavaren* avses i denna lag den som innehar tillstånd enligt miljöbalken (1998:808) för det vindkraftverk eller den vindkraftspark som avses.

Med *totalhöjd* avses den högsta höjd över marken som vindkraftverket har när ett rotorblad står rakt upp.

Med *vindkraftspark* avses två eller fler vindkraftverk som står tillsammans (gruppstation) och som omfattas av ett och samma tillstånd enligt miljöbalken.

Med *avstånd mellan ett vindkraftverk och en byggnad* avses avståndet mellan mittpunkten i vindkraftverkets torn och mittpunkten i byggnaden.

Varför *tillståndshavaren* har valt som ansvarig för intäktsdelningen anges i avsnitt 9.2.1. Skälet är detsamma avseende inlösen och finansieringsvillkor.

Definitionen av *totalhöjd* enligt denna bestämmelse är inte avsedd att avvika från hur vindkraftverks höjd bestäms enligt 21 kap. 13 och 14 §§ miljöprövningsförordningen (2013:251), som är tillämplig på ”vindkraftverk som inklusive rotorblad är högre än [120] meter”. Däremot används här en annan formulering, för att förtydliga att det som avses är den höjd över marken som verket har när något av rotorbladen står rakt upp.

Definitionen av *vindkraftspark* är hämtad från 21 kap. 13 och 14 §§ miljöprövningsförordningen, med tillägget att alla vindkraftsverk ska ha samma tillståndshavare. Detta eftersom skyldigheter enligt 3 kap. knyts till vindkraftsparken.

Definitionen av hur avstånd ska beräknas har betydelse för intäktsdelning enligt 2 kap. och rätt till inlösen enligt 4 kap. Med mittpunkt avses det geometriska begreppet centroid.

Vid tillämpning av lagen bör beslutsmyndigheten utgå från de koordinater som finns angivna i fastighetsregistrets byggnadsdel.

Efter kommunikation enligt 25 § förvaltningslagen (2017:900) har parterna möjlighet att invända om de menar att koordinaterna är felaktiga. I så fall får närmare utredning föras om det faktiska avståndet.

2 kap. Intäktsdelning med närboende

Om det här kapitlet

1 § Det här kapitlet ger ägare av vissa byggnader som är näraliggande till vindkraftverk rätt till en andel av den intäkt som verket genererar.

Paragrafen syftar enbart till orientering.

Hur förfarandet går till

2 § Förfarandet sker sammanfattningsvis som följer.

1. Varje kalenderår beslutar en myndighet vem som ska betala respektive erhålla vilken intäktsdelning (4 §).

2. I beslutet anges ska personnummer, samordningsnummer eller organisationsnummer för den som ska erhålla intäktsdelningen, om inte denne motsatt sig detta (7 §). Avsikten är att möjliggöra för tillståndshavaren att upprätta ett elektroniskt förfarande, i vilket den som ska erhålla intäktsdelning ska kunna legitimera sig och meddela sina betalningsuppgifter.

3. Senast tre månader efter att myndighetens beslut har vunnit laga kraft, ska tillståndshavaren som huvudregel betala ut intäktsdelningen (16 §).

Paragrafen syftar enbart till orientering.

Vem som handlägger ärenden om intäktsdelning

3 § Ärenden om intäktsdelning handläggs av den myndighet som regeringen beslutar (beslutsmyndigheten).

Vi förordar Skatteverket. Våra överväganden framgår av avsnitt 9.2.1.

Beslut om intäktsdelning

4 § Varje kalenderår (beslutsår) ska beslutsmyndigheten meddela ett individuellt beslut för varje byggnad som berättigar till intäktsdelning.

Beslutet ska vara ställt till dem som enligt 5 och 6 §§ ska betala respektive erhålla den intäktsdelning som byggnaden berättigar till.

Beslutet ska ange följande.

1. Vilken byggnad beslutet avser (med angivande av byggnadens beteckning i fastighetsregistrets byggnadsdel).

2. Vem som ska erhålla vilken intäktsdelning.

3. Vilket eller vilka vindkraftverk som grundar rätten till intäktsdelningen.

4. Hur intäktsdelningen har beräknats.

Paragrafen reglerar det årliga beslut som beslutsmyndigheten ska fatta för varje intäktsberättigande byggnad, i vilket rätten till intäktsdelning fastställs enligt 5–15 §§.

Våra överväganden framgår av avsnitt 2.1.5.

Vem som ska erhålla intäktsdelningen

5 § Det är den som vid ingången av beslutsåret är registrerad i fastighetsregistret som ägare av den byggnad som berättigar till intäktsdelning, som ska erhålla intäktsdelningen.

Om byggnaden ägs av mer än en person, ska rätten till intäktsdelning fördelas mellan dem enligt deras ägarandelar i byggnaden.

Våra överväganden framgår av avsnitt 2.1.5.

Vem som ska betala intäktsdelningen

6 § Det är den som är tillståndshavare för vindkraftverket vid tidpunkten för beslutet enligt 4 § som ska betala intäktsdelningen.

Våra överväganden framgår av avsnitt 9.2.1.

Angivande av person-, samordnings- eller organisationsnummer

7 § Beslutet enligt 4 § ska ange person-, samordnings- eller organisationsnummer för den som ska erhålla intäktsdelning, om inte denne är en fysisk person som motsatt sig att så sker med hennes eller hans person- eller samordningsnummer.

Det framgår av 5 kap. 6 § att regeringen får meddela föreskrifter om denna hantering av personuppgifter.

Syftet med *första stycket* är att möjliggöra en smidig hantering av betalningsflödet efter att intäktsdelningen fastställts, samtidigt som den enskildes integritet värnas.

Våra överväganden framgår av avsnitt 2.1.5 och bilaga 12.

Konsekvensen av att den enskilde motsätter sig att person- eller samordningsnummer anges i beslutet blir, enligt 16–17 §§, att tillståndshavarens betalningsskyldighet inte uppstår förrän den ersättningsberättigade vid ett första tillfälle legitimerat sig som ägare av den intäktsberättigande byggnaden och meddelat sina betalningsuppgifter.

Att regleringen är förenlig med GDPR och andra regler för integritetsskydd har i bilaga 12 testats med hjälp av Integritetsskyddsmyndighetens vägledning för integritetsanalys i lagstiftningsarbete.

Andra stycket syftar till att upplysa om det särskilda bemyndigandet i 5 kap. 6 §. Vi lämnar förslag på förordningstext i avsnitt 10.2

Byggnadstyper som ger rätt till intäktsdelning

8 § En byggnad ger rätt till intäktsdelning för ett vindkraftverk om byggnaden

1. vid beslutsårets ingång är indelad enligt 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) som småhus, ägarlägenhet eller hyreshus, och
2. ligger på ett avstånd från vindkraftverket som är mindre än tio gånger verkets totalhöjd.

Våra överväganden framgår av avsnitt 9.2.1 (avseende *första punkten*) och 2.1.2 (avseende *andra punkten*).

Hur totalhöjd och avstånd ska beräknas anges i 1 kap. 4 §.

Fastställande av beloppet för intäktsdelningen

9 § Om avståndet mellan byggnaden och vindkraftverket är 1 000 meter eller mindre, ska byggnaden berättiga till intäktsdelning motsvarande 2,5 promille av marknadsvärdet av verkets elproduktion under kalenderåret innan beslutsåret (*produktionsåret*).

Om avståndet är större än 1 000 meter, ska beloppet justeras ned linjärt: från 2,5 promille vid ett avstånd om 1 000 meter till noll vid ett avstånd om 10 gånger verkets totalhöjd.

Paragrafen reglerar vilken *andel* av marknadsvärdet av vindkraftsverkets elproduktion som intäktsdelningen ska motsvara.

Våra överväganden framgår av avsnitt 2.1.2.

10 § Marknadsvärdet av vindkraftverkets elproduktion ska fastställas genom en kvalificerad uppskattning av vilken intäkt som produktionen skulle ha gett om den hade sålts på dagen före-marknaden (*spotmarknaden*) enligt artikel 7 och 8 i Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

Eventuella andra intäkter ska inte ingå i intäktsdelningen.

Våra överväganden framgår av avsnitt 2.1.4.

Med begreppet *kvalificerad uppskattning* i *första stycket* menas att fastställandet av marknadsvärdet ska ske genom en noggrann beräkning utifrån tillgängliga data.

Uppskattningsmomentet består i att göra skäliga antaganden, till exempel att alla vindkraftverk i en park har producerat lika mycket el eller att ett vindkraftverks produktion motsvarar den kapacitet och det antal fullasttimmar som angivits vid deklarationen inför fastighetstaxeringen.

Beslutsmyndigheten bör fastställa föreskrifter för hur detta ska gå till. Bemyndigande finns i 2 § i vårt förslag till förordning i avsnitt 10.2.

För oss framstår det som att fastställandet, utifrån Skatteverkets nuvarande allmänna råd för fastighetstaxering av elproduktionsenheter (SKV A 2018:12), exempelvis bör kunna ske enligt följande.

– Vindkraftverkets installerade kapacitet, såsom det fastställts vid den senaste taxeringen,

– multiplicerad med det uppskattade antal fullasstimmar, såsom det fastställts vid den senaste taxeringen,

– multiplicerat med det genomsnittliga timvisa elområdespriset på dagen före-marknad för produktionsåret, volymviktat med den timvisa totala produktionen för landbaserad vindkraft i prisområdet under samma år.

Den spotmarknad som hänvisas till är, enligt nu gällande beslut av Energimarknadsinspektionen, dagen före-marknaden på Nord Pool.

Andra stycket innebär att exempelvis intäkter från ursprungsgarantier, elcertifikat och stödtjänster inte ska ingå i marknadsvärdet.

11 § Beslutsmyndigheten får [från Skatteverket, och från] transmissionsnätsföretag enligt ellagen (1997:857), inhämta de uppgifter som behövs för att fastställa intäktsdelningen, exempelvis uppgifter om vindkraftverks kapacitet, produktion, inmatning av el och koordinater.

Beslutsmyndigheten får även förelägga tillståndshavaren att redovisa sådana uppgifter.

Om ett sådant föreläggande inte följs, får beslutsmyndigheten grunda fastställandet av intäktsdelningen på vad som framstår som skäligt med hänsyn till vad som i övrigt framkommit i ärendet.

Paragrafen ger beslutsmyndigheten verktyg för att skaffa sig underlag för fastställandet av intäktsdelningen.

Av betydelse är även myndighetens möjlighet att inhämta uppgifter från fastighetsregistrets byggnadsdel. Det behöver inte regleras.

Transmissionsnätföretag enligt *första stycket* är, enligt nu gällande beslut av Energimarknadsinspektionen, Svenska Kraftnät.

Bisatsen inom [klamrar] kan tas bort om det är Skatteverket som beslutsmyndigheten.

Begränsningar av beloppets storlek

12 § Om en byggnad berättigar till intäktsdelning för fler än två vindkraftverk i samma vindkraftpark, ska intäktsdelningen begränsas till de två verk som berättigar till högst belopp.

13 § Om det på en fastighet ligger flera byggnader som berättigar till intäktsdelning från samma vindkraftpark, ska intäktsdelningen begränsas till att enbart avse

1. den byggnad för vilken högst delvärde enligt 5 kap. 7 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) bestämts vid senaste taxeringen (*huvudbyggnaden*) och
2. de ytterligare byggnader vars delvärden bestämts till mer än 500 000 kronor.

14 § Den sammanlagda intäktsdelning för en vindkraftpark enligt 9–13 §§ ska maximalt kunna bli 2 procent av marknadsvärdet av parkens elproduktion, bestämd med tillämpning av 10 §.

Om tillämpningen av bestämmelserna leder till en högre sammanlagd intäktsdelning, ska all intäktsdelning som parken har att betala justeras ned proportionellt.

Paragraferna reglerar hur intäktsdelningen ska begränsas, efter att det beräknats enligt 10–11 §§.

Våra överväganden framgår av avsnitt 2.1.2 (avseende 12 §), 9.2.1 (avseende 13 §) och 2.1.3 (avseende 14 §).

Lägsta belopp per byggnad

15 § Om tillämpningen av 9–14 §§ innebär att en byggnad berättigar till ett belopp som är lägre än 1 000 kronor, ska beloppet bestämmas till 1 000 kronor.

Beloppet på 1 000 kronor avser beslutsår 2024. För senare år ska beloppet räknas upp med inkomstindex enligt 58 kap. 10–13 §§ socialförsäkringsbalken.

Paragrafen justerar upp den slutliga intäktsdelning som en byggnad berättigar till så att den blir minst 1 000 kronor.

Detta sker alltså sist i beräkningskedjan, och appliceras på den totala intäktsdelningen från upp till två verk och med de begränsningar som i övrigt följer av 12–14 §§.

Uppjusteringen enligt denna bestämmelse kan alltså leda till ett marginellt högre totalbelopp för en park än 2 procent av omsättningen.

När och hur betalning ska ske

16 § Om beslut enligt 4 § innehåller person-, samordnings- eller organisationsnummer för den som ska erhålla intäktsdelning, ska tillståndshavaren betala ut intäktsdelningen senast tre månader efter att beslutet vunnit laga kraft.

Paragrafen reglerar det som får förmodas vara fallet för det mesta, nämligen att den som ska erhålla intäktsdelningen inte motsatt sig att hennes/hans person- eller samordningsnummer anges, och att beslutet följaktligen enligt 7 § anger denna uppgift.

Vi ser framför oss att tillståndshavaren (eller flera tillståndshavare tillsammans) sätter upp en digital plattform där de ersättningsberättigade kan meddela sina betalningsuppgifter.

Med *betalningsuppgifter* menas de uppgifter som tillståndshavaren behöver för att utföra en utbetalning, vilket i normalfallet borde vara bank och kontonummer.

17 § I annat fall, ska utbetalningen ske senast tre månader efter att den som ska erhålla intäktsdelningen har legitimerat sig för tillståndshavaren som ägare av den intäktsberättigande byggnaden och meddelat denne sina betalningsuppgifter.

Efter att detta skett en gång, ska tillståndshavaren med befriande verkan, inom tre månader från beslut enligt 4 §, betala ut intäktsdelningen enligt de betalningsuppgifter som meddelats, så länge ägarförhållandena för den intäktsberättigande byggnaden är desamma och den som ska erhålla intäktsdelning inte meddelat nya betalningsuppgifter på det sätt som anges i första stycket.

Paragrafen reglerar undantagsfallet då den som ska erhålla intäktsdelningen motsatt sig att person- eller samordningsnummer anges i beslutet. I detta fall måste denne legitimera sig som ägare av den intäktsberättigande byggnaden (exempelvis med legitimationshandling

och uppvisande av lagfart på tillståndshavarens kontor) och meddela sina betalningsuppgifter. När det väl skett en första gång, rullar utbetalningarna på under efterkommande år, till dess att ägarförhållandena ändras eller betalningsmottagaren meddelar nya betalningsuppgifter.

Undantag för den som arrenderar mark till parken

18 § Om ett beslut enligt 4 § fastställer att en byggnad berättigar till intäktsdelning, och byggnaden samtidigt ingår i en fastighet som arrenderar mark till den vindkraftspark som verket ingår i, så saknar beslutet verkan.

Paragrafen syftar till att den fastighetsägare som erhåller arrende från en vindkraftspark, på grund av att vindupptagningsområdet sträcker sig en bit in på hennes/hans fastighet, inte samtidigt ska få intäktsdelning för en byggnad som, så att säga, ligger i andra ändan av fastigheten. Situationen torde vara ovanlig, men inte otänkbar och av viss principiell vikt.

3 kap. Kommunala villkor om finansiering av lokalsamhällets utveckling

Om det här kapitlet

1 § Det här kapitlet ger kommuner möjlighet att uppställa villkor om att tillståndshavaren ska finansiera utveckling av lokalsamhället (*finansieringsvillkor*).

Paragrafen orienterar om kapitlets innehåll.

Allmänt om hur finansieringsvillkor uppställs och fullgörs

2 § Bestämmelserna i detta kapitel kan sammanfattas som följer.

1. Kommunen får förena sitt beslut om att tillstyrka tillstånd för en vindkraftpark med ett finansieringsvillkor (6 §).

2. Ett finansieringsvillkor innebär att tillståndshavaren varje år ska finansiera lokalsamhällets utveckling med en viss andel av parkens intäkter (3 §). Tillståndshavaren bestämmer själv hur detta ska ske (10 §).

3. Tillståndshavaren rapporterar årligen till kommunen (15 §).

4. Om kommunen under tillståndets giltighetstid finner att det är tydligt att finansieringsvillkoret skulle skapa större värde om det fullgjordes genom

utbetalningar direkt till föreningar som företräder lokalsamhället, eller till kommunen för fördelning inom lokalsamhällets föreningsliv, får kommunen besluta att så ska ske framdeles (18 §).

Paragrafen syftar enbart till orientering.

Vad ett finansieringsvillkor innebär

3 § Ett finansieringsvillkor innebär att tillståndshavaren varje kalenderår (*finansieringsåret*), som en allmän kompensation för den påverkan på landskapsbilden som vindkraftsparken innebär, under tillståndets giltighetstid ska finansiera utveckling av lokalsamhället med ett belopp (*finansieringsbeloppet)* som motsvarar en viss andel av vindkraftverkets produktionsintäkter kalenderåret innan finansieringsåret (*produktionsåret*).

Paragrafen definierar finansieringsvillkor, finansieringsår, finansieringsbelopp och produktionsår.

Våra överväganden framgår av avsnitt 3.1.2.

Av betydelse är att finansieringsvillkoret har en kompensatorisk natur. Detta påverkar hur finansieringsvillkoret ska ses konstitutionellt, se avsnitt 9.2.3.

Hur *produktionsintäkterna* ska definieras anges i 5 §.

Vad som avses med lokalsamhälle

4 § Med *lokalsamhälle* avses föreningsliv, lokalt näringsliv, infrastruktur samt natur- och kulturmiljöer inom det geografiska område som påverkas av den förändrade landskapsbilden.

Definitionen av lokalsamhälle är avsiktligt allmänt hållen. Förutsättningarna skiljer sig mellan norr och söder, land och hav och på annat sätt.

Våra överväganden framgår av avsnitt 3.1.3.

Det *geografiska område som påverkas av den förändrade landskapsbilden* avser inte bara det område inom vilket vindkraftsparken syns över horisonten. Den krets som påverkas kan vara större än så. Det kan handla om att förutsättningarna för friluftsliv eller jakt förändras. Det kan också handla om att upplevelsen av att röra sig i området, att färdas längs vägarna eller att blicka ut över havet, förändras. Eller att områdets karaktär av, och identitet som, kulturbygd förändras.

I praktiken avgränsas lokalsamhället i och med att tillståndshavaren enligt 10 § utformar sin fullgörelse av finansieringsvillkoret. Eller, om kommunen enligt 19 § under tillståndets giltighetstid ändrar hur villkoret ska fullgöras, i och med kommunens utpekande av föreningar enligt 19 § p. 1 eller utformning av den fond som ska upprättas enligt 19 § p. 2 och 21 §.

Vad som avses med produktionsintäkt

5 § Med *produktionsintäkt* avses nettoomsättning, beräknad enligt 1 kap. 1 § p. 10 bokföringslagen (1999:1078) för den el som vindkraftverken genererat.

Eventuella andra intäkter ska inte ingå.

Om elen omsatts koncerninternt eller på annat sätt under marknadspris, ska intäkten beräknas till skäligt marknadspris.

Våra överväganden framgår av avsnitt 9.2.3.

Paragrafen är av betydelse när tillståndshavaren beräknar finansieringsbeloppet, redovisar detta enligt 15 § och för kommunens bedömning enligt 18 § av om finansieringsvillkoret fullgjorts.

Första stycket anger att värdet ska vara nettoomsättningen. Det ankommer på tillståndshavaren att visa vilken denna är i sin rapportering. Om detta inte sker på ett tillförlitligt sätt, finns möjlighet för kommunen att enligt 17 § beräkna produktionsintäkten utifrån elproduktionens marknadsvärde på spotmarknaden.

Andra stycket anger att andra intäkter än nettoomsättning för el inte ska ingå. Det innebär att exempelvis intäkter från ursprungsgarantier, elcertifikat och stödtjänster inte ska ingå.

Om *tredje stycket* tillämpas, ankommer det på tillståndshavaren att visa att den åberopade beräkningen utgör skäligt marknadspris. Även i det fallet är en schablonberäkning enligt 18 § det verktyg kommunen har att tillgripa, om den finner att tillståndshavarens underlag brister.

Hur finansieringsvillkor får uppställas

6 § En kommun får förena sitt beslut enligt 16 kap. 4 § miljöbalken, om att tillstyrka tillstånd för vindkraftverk, med ett finansieringsvillkor.

7 § Kommunen ska i finansieringsvillkoret ange hur stor andel av produktionsintäkterna som finansieringsbeloppet ska motsvara, dock högst [0,25] procent.

8 § Kommunen får inte på annat sätt än vad som anges i 7 §, eller genom att ändra villkorets fullgörelse enligt 19–21 §§, precisera villkoret eller på annat sätt ange hur det ska fullgöras.

Våra överväganden framgår av avsnitt 3.1.4.

6 § innebär att finansieringsvillkoret ska ingå som ett villkor i kommunens tillstyrkansbeslut.

7 och 8 §§ innebär att villkorets utformning, utöver andelen av produktionsintäkterna, följer av lag.

Villkoret kan följaktligen formuleras som följer. ”Kommunens beslut om tillstyrkan förenas med villkor om finansiering av lokalsamhällets utveckling enligt 3 kap. 4 § lagen om lokalt värdeskapande av vindkraft. Finansieringsbeloppet ska motsvara [0,25 procent] av vindkraftsparkens produktionsintäkter.”

Eventuella preciseringar av villkoret, eller angivelser om hur det ska fullgöras, i strid med 8 § saknar laglig grund och är således utan verkan.

Avgränsning mot kompensation enligt miljöbalken

9 § Ett finansieringsvillkor kan inte fullgöras genom finansiering av sådana allmänna intressen som kan erhålla kompensation enligt 16 kap. 9 § 1 st. 3 p. miljöbalken.

Paragrafen avgränsar finansieringsvillkoret mot kompensation för intrång i allmänna intressen enligt miljöbalken.

Våra överväganden framgår av avsnitt 1.8.

Avgränsningen omfattar inte bara att ett konkret intrång som *har erhållit* kompensation enligt ett villkor i miljötillståndet, utan är systematisk. Allmänna intressen som *kan* erhålla kompensation från en vindkraftspark enligt miljöbalken ska inte också kunna kompenseras via ett finansieringsvillkor.

Som framgår av motivtexten är paragrafen särskilt relevant i relation till rennäringen (se avsnitt 9.3).

Hur finansieringsvillkoret ska fullgöras

10 § Tillståndshavaren bestämmer själv, efter samråd med lokalsamhällets föreningsliv, hur fullgörandet av finansieringsvillkoret ska ske.

Detta inkluderar, men är inte begränsat till, vem eller vilka inom lokalsamhället som ska vara mottagare av finansieringen och i vilken mån finansieringen ska användas till att vidta åtgärder i egen regi.

Våra överväganden framgår av avsnitt 3.1.4.

Tillståndshavaren ges en betydande frihet i hur villkoret ska fullgöras. Friheten kringskärs enbart av samrådskravet i bestämmelsen, legaldefinitionerna av lokalsamhället och finansieringsvillkor i 2 samt kravet på likabehandling oavsett geografisk belägenhet i annan kommun i 12 §.

Som diskuteras i avsnitt 9.2.3 innebär inte punktens tillämpning att myndighetsutövning överlåts på tillståndshavaren. Rent konstitutionellt motsvarar förpliktelsen ett allmänt hållet villkor om kompensationsåtgärder enligt 16 kap. 9 § st. 1 p. 3 miljöbalken.

Tillståndshavaren omfattas formellt sett således inte av krav på saklighet och objektivitet. Samrådskravet i *första stycket* innehåller inga formkrav på samrådet, Tillståndshavaren förväntas i stället, om den en gång samtyckt till ansvaret, vara angelägen om att agera i dialog och samklang med lokalsamhällets intressen för att säkra ett långsiktigt stöd för vindkraftparken.

Konsekvensen av om tillståndshavaren utformar en fullgörelse som inte är förankrad i lokalsamhället är att kommunen enligt 19 § ändrar hur fullgörelse ska ske.

11 § Om åtgärder vidtas i tillståndshavarens egen regi ska finansieringen anses motsvara dennes skäliga självkostnad.

Bestämmelsen är av betydelse när tillståndshavaren beräknar värdet av åtgärder i egen regi, redovisar detta enligt 15 § och för kommunens bedömning enligt 18 § av om finansieringsvillkoret fullgjorts.

En gränsdragningsfråga kan uppstå i relation till åtgärder som även behövs för parkens drift, exempelvis att en väg anläggs. Det finns i och för sig inga formella hinder mot att en åtgärd som vidtas inom

ramen för ett finansieringsvillkor också skapar värde för tillståndshavaren, men ett sådant förfarande ställer stora krav på att tillståndshavaren kan motivera varför den valda åtgärden är det ett lämpligt sätt ur lokalsamhällets perspektiv att fullgöra finansieringsvillkoret. För att inte riskera den lokala förankringen, och att kommunen ändrar fullgörelse enligt 19 §, bör åtgärder som väcker frågor som dessa undvikas.

Förbud mot olikabehandling

12 § Tillståndshavaren får inte behandla aktörer inom lokalsamhället olika på grund av geografisk belägenhet i en annan kommun än den som uppställt finansieringsvillkoret.

Våra överväganden framgår av avsnitt 3.1.5.

Paragrafen skyddar de delar av lokalsamhället som är beläget i andra kommuner mot att fullgörelsen huvudsakligen riktas till aktörer i tillstyrkanskommunen.

Paragrafen uppställer dock inget krav på en exakt likabehandling av alla aktörer i lokalsamhället, så fort lokalsamhället sträcker sig in i en grannkommun. Tillståndshavaren har fortfarande ett betydande utrymme att utforma fullgörelsen på det sätt den finner lämpligt. Däremot måste lika fall behandlas lika mellan olika delar av lokalsamhället på olika sidor av kommungränsen.

Tillsynen över att paragrafen efterlevs vilar dock alltjämt på den kommun som uppställt villkoret. Grannkommunen har inget tillsynsansvar och aktörerna i lokalsamhället i grannkommunen kan inte heller civilrättsligt vända sig mot tillståndshavaren.

När villkoret ska vara fullgjort

13 § Tillståndshavaren ska senast den 31 december finansieringsåret ha fullgjort finansieringsvillkoret.

Paragrafen tar sikte på tillståndshavarens fullgörelse. Den innebär inte att exempelvis en bygdeförening som mottagit medlen måste ha gjort något med dem inom någon viss tid.

Av 11 § i kombination med denna paragraf följer att självkostnaden för åtgärder som vidtas i egen regi bara kan tillgodoräknas det året

de vidtas. Tillståndshavaren kan alltså inte år för år efter att en åtgärd vidtagits, till exempel uppförande av laddstolpar, tillgodoräkna sig avskrivningar för åtgärden.

Förbud mot ytterligare krav eller uttryckt förväntan

14 § Kommuner får inte, på annat sätt än genom finansieringsvillkor, uppställa krav eller uttrycka förväntan på att en verksamhetsutövare, för att kommunen ska lämna tillstyrkan enligt 16 kap. 4 § miljöbalken, ska finansiera lokalsamhällets utveckling eller på liknande sätt finansiera mervärden för kommunen.

Våra överväganden framgår av avsnitt 3.1.6.

Paragrafen syftar till stor del till att förtydliga vad som redan gäller enligt de förvaltningsprinciper som redogjorts för i avsnitt 3.1.1. Därutöver syftar den till att, utifrån utredningens kartläggning av nuvarande förhållanden, skapa en tydlig ram för kommunens roll i vindkraftens finansiering av lokalsamhället.

Med att *uppställa krav eller uttrycka förväntan* avses inte enbart att kommuner fastställer policies och liknande, eller grundar en nekad tillstyrkan på att projektet inte gjort utfästelser om mervärden utöver att den godtar ett finansieringsvillkor. Förbudet omfattar även kommunens företrädares agerande i övrigt i relation till projektören, lokalsamhället och allmänheten.

Förbudet inte förenat med någon särskild sanktion, annat än risken för kritik från i första hand den kommunala revisionen eller Justitieombudsmannen. Det kan även ha betydelse vid ett överklagande av en nekad tillstyrkan (om ett sådant förfarande införs).

För tydlighet ska konstateras att bestämmelsen inte i sig förbjuder en projektör att med till lokalsamhället utfästa, eller med dess föreningar teckna avtal om, högre finansiering. I de fallen gäller yttrande- och avtalsfrihet. Bestämmelsen tar sikte på kommunens roll.

Rapportering och tillsyn

15 § Tillståndshavaren ska senast den 31 december finansieringsåret rapportera till kommunen

1. hur produktionsintäkten och finansieringsbeloppet beräknats,
2. hur finansieringsvillkoret fullgjorts, och
3. hur kostnaden för eventuella åtgärder som har vidtagits i egen regi har beräknats enligt 11 §.

Våra överväganden framgår av avsnitt 3.1.7.

Rapporteringen behöver inte vara mer omfattande än att den är tillräcklig för kommunen att, enligt 18 §, bedöma om finansieringsvillkoret fullgjorts.

16 § Kommunen får förelägga tillståndshavaren att inkomma med det ytterligare underlag kommunen behöver för att bedöma om finansieringsvillkoret fullgjorts.

Om sådant föreläggande inte följs, får kommunen i stället för de efterfrågade uppgifterna grunda ett beslut enligt 18 § på vad som framstår som skäligt med hänsyn vad som i övrigt framkommit i ärendet.

Våra överväganden framgår av avsnitt 3.17.

17 § Om kommunen finner att storleken på produktionsintäkten inte tillförlitligt kan fastställas utifrån det underlag som tillståndshavaren inkommit med, får kommunen i beslut enligt 18 § bestämma att produktionsintäkten ska bestämmas på det sätt som anges i 2 kap. 10 §.

2 kap. 11 §§ äger då vid behov motsvarande tillämpning.

Paragrafen ger kommunen möjlighet att, som en sista utväg för att fastställa produktionsintäkten, tillämpa de schablonregler som gäller för intäktsdelning.

Särskilt i fall då beslutsmyndigheten enligt 2 kap. redan har fastställ intäktsdelning för någon byggnad kring parken, så är det ett lätttillgängligt alternativ att tillämpa myndighetens beräkning enligt 2 kap. 10 § på hela parkens produktion.

Noteras bör att regeln är fakultativ i relation till 16 § 2 st., såtillvida att kommunen inte behöver byta till en schablonberäkning bara för att tillståndshavaren inte belagt sin beräkning av produktionsintäkten. Kommunen kan med stöd av 16 § 2 st. grunda sitt beslut exempelvis på vad som framstår som skäligt enligt tidigare år eller, efter att sådant underlag kommunicerats, jämförelser med produktionsintäkter från andra parker.

18 § Om kommunen finner att ett finansieringsvillkor inte fullgjorts, får den förelägga tillståndshavaren att till kommunen utbetala ett belopp som enligt kommunens bedömning motsvarar vad som återstår.

Föreläggandet får förenas med vite.

Kommunen ska fördela de influtna medlen till lokalsamhällets föreningsliv på det sätt som anges i 21 §.

Som ersättning för denna hantering har kommunen rätt att debitera tillståndshavaren en avgift motsvarande sin självkostnad.

Paragrafen ger kommunen möjlighet att ytterst kräva in finansieringsbeloppet, eller vad som återstår av det, och fördela det till lokalsamhällets föreningsliv.

Hur villkorets fullgörelse kan ändras

19 § Om kommunen under giltighetstiden för parkens tillstånd bedömer att det är tydligt att finansieringsvillkoret skulle skapa ett större värde för lokalsamhället om det i stället fullgjordes på något av de sätt som anges i punkterna 1 eller 2, får kommunen besluta att villkoret från och med nästa finansieringsår ska fullgöras genom något av de båda alternativen.

1. Utbetalning av finansieringsbeloppet till en eller flera föreningar som företräder lokalsamhället.

2. Utbetalning av finansieringsbeloppet till kommunen, för fördelning inom lokalsamhällets föreningsliv.

Våra överväganden framgår av avsnitt 3.1.7.

Paragrafen är central i kapitlets konstruktion. Kommunens möjlighet att ändra fullgörelse är det som möjliggör för kapitlets öppna reglering, där tillståndshavaren har frihet under ansvar.

Bestämmelsen ska dock inte användas lättvindigt. Inte heller utifrån kommunens agenda eller utvecklingsplaner för området. Lagens utgångspunkt är att finansieringsvillkoret fullgörelse bestäms av tillståndshavaren i samråd med lokalsamhällets företrädare. Bestämmelsen är ett verktyg för kommunen att agera när detta inte fungerar så bra som det borde.

Det ska *vara tydligt att finansieringsvillkoret skulle skapa större värde för lokalsamhället* genom en annan fullgörelse. Det innebär att kommunen visserligen behöver kunna peka på tydliga, faktiska omständigheter till grund för beslutet, men att vad som är värdeskapande är en bedömningsfråga.

Ett typexempel på när det bör bli aktuellt för kommunen att ändra fullgörelse är om utbetalningarna går till bygdeföreningar som

blivit inaktiva eller tappat en bred förankring. Ett annat är om tillståndshavaren vidtar åtgärder i egen regi som upplevs som värdeskapande inom lokalsamhället.

Samråd med företrädare för lokalsamhället inför beslutet är en självklarhet, för tillräckligt beslutsunderlag.

Det är viktigt att understryka att kommunens beslut att ändra fullgörelse bara i begränsad mån är betungande för tillståndshavaren. Tillståndshavaren fråntas visserligen möjligheten att använda finansieringsvillkoret till att själv bygga ett lokalt stöd för vindkraftparken, men finansieringsbeloppet är detsamma.

Med *en eller flera föreningar som företräder lokalsamhället* i *första punkten* avses inte föreningar *som utgör* lokalsamhället (till exempel idrottsföreningar, vägföreningar eller fiskeföreningar), utan föreningar som *företräder det*. Föreningarna ska utgöra en demokratisk självorganisering i syfte att företräda, och hantera gemensamma angelägenheter inom, till exempel en by eller en bygd. Typexemplet är bygdeföreningar.

I 20–21 §§ ges kompletterande bestämmelser för de båda alternativen.

20 § Om kommunen i beslut enligt 19 § p. 1 anger flera föreningar som företräder lokalsamhället, ska anges med vilka andelar finansieringsbeloppet ska fördelas dem emellan.

21 § Om kommunen meddelat beslut enligt 19 § p. 2, ska den upprätta en särskild fond ur vilken lokalsamhällets föreningsliv kan söka de influtna medlen.

Formerna och villkoren för fonden, liksom fördelningen av medel ur densamma, ska beslutas i samråd med lokalsamhällets föreningsliv.

Kommunen kan, från de influtna medlen, debitera en avgift om högst 5 procent för denna förvaltning.

Paragraferna kompletterar 19 § med närmare bestämmelser för de båda möjliga fullgörelsealternativen. Våra överväganden framgår av avsnitt 3.1.7 och 9.2.3.

Vid tillämpning av paragraferna har kommunen, utöver principer om saklighet och likabehandling, att tillämpa bestämmelsen om likabehandling oavsett geografisk belägenhet i en annan kommun enligt 22 §.

Kommunen har även att förhålla sig till legaldefinitionen av lokalsamhället i 4 §, finansieringsvillkorets legaldefinition i 3 § samt förbudet mot finansiering av kommunens egen verksamhet i 24 §.

22 § Vid tillämpningen av 19–21 §§, får kommunen inte behandla aktörer inom lokalsamhället olika på grund av geografisk belägenhet i en annan kommun än den egna.

Se under 12 §.

23 § Kommunen kan, med tillämpning av 19–21 §§, ändra fullgörelsealternativ flera gånger under giltighetstiden för vindkraftsparkens tillstånd.

Ett sådant beslut kan innebära att fullgörelse på nytt ska ske genom tillståndshavarens egen försorg enligt 9 §.

Paragrafen förtydligar att ingenting hindrar kommunen att, om förutsättningarna förändras, omvärdera ett beslut att ändra hur finansieringsvillkoret ska fullgöras. Kommunen kan byta fullgörelsealternativ igen, ändra vilka bygdeföreningar eller liknande som pekas ut eller fördelningen mellan dessa föreningar.

Förbud mot finansiering av kommunal verksamhet

24 § Finansiering som lämnas enligt detta kapitel får, oavsett hur fullgörelse sker, inte gå till att finansiera kommunens egen verksamhet eller verksamheter som enligt lag ankommer på kommunen.

Våra överväganden framgår av avsnitt 9.2.3.

4 kap. Rätt till inlösen

Detta är inte ett komplett lagförslag, utan på grund av tidsbrist återstår vissa processuella frågor att reglera:

– Det behöver fastställas om förvaltningslagen (2017:900) eller 4 kap. fastighetsbildningslagen (1970:988) ska tillämpas för handläggningen. I vårt samråd med Lantmäteriet har framkommit det sannolikt är lämpligt att, med exempelvis 16 § ledningsrättslagen (1973:1144) som förlaga, låta förfarandet ske enligt i lagen utpekade bestämmelser i 4 kap. fastighetsbildningslagen. Detta för att förfarandet ska vara så likt Lantmäteriets övriga handläggning som möjligt.

– Närmare regler behövs för om fastighetsbestämning behöver ske längs vägen och för inlösenprocessens slutskede (äganderättsövergång, lagfartsprocess, ersättningsbeloppets erläggande och lösen av pant i fastigheten).

Vi bedömer dock att dessa bestämmelser i allt väsentligt kan knytas till befintliga förfaranden, till exempel inlösen enligt plan- och bygglagen (2010:900) eller fastighetsbyggnadslagen.

Om detta kapitel

1 § Detta kapitel ger ägare av vissa fastigheter rätt till inlösen av sin fastighet, om den ligger inom visst avstånd från ett nybyggt vindkraftverk och om det sker inom en viss tid.

Paragrafen syftar enbart till orientering.

Vem som handlägger ärenden om inlösen

2 § Ärenden enligt detta kapitel handläggs av den kommunala lantmäterimyndigheten, om det finns en sådan inrättad i kommunen, och i annat fall av den statliga lantmäterimyndigheten.

Våra överväganden framgår av avsnitt 2.2.3.

Allmänt om förfarandet vid inlösen

3 § Förfarandet sker sammanfattningsvis som följer.

1. Fastighetsägaren ansöker vid lantmäterimyndigheten om fastställande av hur stor ersättningen ska vara om inlösen sker (4 §).

2. Lantmäterimyndigheten prövar om förutsättningarna för inlösen föreligger. Om så är fallet ska myndigheten besluta hur stor ersättningen ska vara om inlösen sker (8 §).

3. När det beslutet har vunnit laga kraft, kan fastighetsägaren ansöka om att inlösen ska fullföljas (10 §).

4. Lantmäterimyndigheten prövar om förutsättningar för inlösen fortfarande föreligger. Om så är fallet, ska myndigheten besluta att inlösen ska ske mot den tidigare beslutade ersättningen (12 §).

Paragrafen syftar enbart till orientering.

Ansökan om beslut om ersättningens storlek

4 § En fastighetsägare kan skriftligen ansöka om att lantmäterimyndigheten ska besluta hur stor ersättning som ska utgå om en fastighet som är inlösenberättigad enligt 6–7 §§ löses in.

Paragrafen reglerar ansökningsförfarandet som inleder inlösenprocessen.

Tidsfrist för ansökan om beslut om ersättningens storlek

5 § Om tillståndshavaren, när vindkraftverket varit kontinuerligt driftsatt i en månad, kungör i en ortstidning att driftsättning skett och att frist enligt denna bestämmelse i och med kungörelsen inleds, måste fastighetsägarens ansökan enligt 4 § ske inom ett år från kungörelsen.

Våra överväganden framgår av avsnitt 2.2.3.

Att verket varit kontinuerligt driftsatt i en månad innan kungörelse får göras, syftar till att det faktum att vindkraftverket är driftsatt ska vara uppenbar för de närboende. Detta i sin tur för att det ska vara tydligt för dem att de har ett helt år på sig, med driftsatt park, att överväga inlösenrätten.

Om parken inte har varit kontinuerligt driftsatt i en månad innan kungörelsen, så får kungörelsen inte verkan som anges i bestämmelsen (det vill säga, ettårsfristen utlöses inte).

Med *kontinuerligt driftsatt* menas att vindkraftverket i huvudsak är i drift på det sätt som det är när parken är slutligt uppförd.

Förutsättningar för inlösen

6 § En fastighet ska på ägarens begäran lösas in av tillståndshavaren för ett vindkraftverk, om det på fastigheten finns en byggnad som

1. vid tidpunkten då ansökan för vindkraftverket om tillstånd enligt miljöbalken kom in till tillståndsmyndigheten var indelad enligt 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) som småhus, ägarlägenhet eller hyreshus,
2. fortfarande är indelad som någon av dessa byggnadstyper,
3. är taxerad ihop med fastigheten enligt 4 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen som småhusenhet, ägarlägenhetsenhet eller hyreshusenhet, och
4. ligger på ett avstånd från vindkraftverket som är mindre än sex gånger verkets totalhöjd.

Paragrafen anger kraven för att ett en byggnad ska berättiga till inlösen av fastigheten.

Våra överväganden framgår av avsnitt 2.2.2.

Fastighet med flera byggnader

7 § Om det på fastigheten finns flera byggnader som uppfyller kraven enligt 6 § 1–3 p., kan kravet i 6 § 4 p. enbart uppfyllas av

1. den av byggnaderna för vilken högst delvärde enligt 5 kap. 7 § fastighetstaxeringslagen bestämts vid senaste taxering (*huvudbyggnaden*), eller
2. byggnader vars delvärde vid senaste taxering bestämts till mer än 500 000 kronor.

Våra överväganden (och en förklaring av vad bestämmelsen innebär) framgår av avsnitt 9.2.2.

Beslut om ersättningens storlek

8 § Om lantmäterimyndigheten finner att förutsättningarna för inlösen är uppfyllda, ska den meddela ett beslut om hur stor ersättningen ska vara om inlösen sker.

Om rätt till inlösen inte anses föreligga, och därmed inte heller beslut om ersättningens storlek kan meddelas, ska ett beslut om detta meddelas.

Våra överväganden framgår av avsnitt 2.2.3.

Hur storleken på ersättningen ska bestämmas

9 § Storleken på ersättningen för fastigheten ska fastställas med tillämpning av 4 kap. expropriationslagen (1972:719).

Bestämmelserna i 4 kap. 1 § andra stycket expropriationslagen, som ger rätt till ytterligare ersättning med 25 procent av marknadsvärdet, ska inte tillämpas.

I stället för 4 kap. 2 § expropriationslagen ska följande gälla. Ersättningen ska fastställas på grundval av fastighetens marknadsvärde utan eventuell inverkan av den vindkraftspark som vindkraftverket ingår i.

Våra överväganden framgår av avsnitt 9.2.2.

Den ersättning som ska utgå vid inlösen framgår av expropriationslagens ersättningsbestämmelser vartill det hänvisas.

Dock gäller två justeringar. Dels utgår inte det sedan 2010 gällande påslaget på 25 procent (följer av *andra stycket*), dels ska i stället för influensregeln i 4 kap. 2 § expropriationslagen alltid och helt bortses från vindkraftsparkens påverkan (följer av *tredje stycket*), oavsett om parken sänker eller höjer (genom nuvärdet av intäktsdelningen) marknadsvärdet.

Genom hänvisningen till expropriationslagens ersättningsbestämmelser följer att ersättningen ska bestämmas till fastighetens marknadsvärde. Detta kommer i regel innebära att ersättningen bestäms enligt en ortsprismetod, även om det inte är uteslutet att alternativa metoder kan behöva användas i undantagsfall.

I detta avseende gäller, sedan lång tid, att den metod som i det enskilda fallet bäst kan hävdas leda fram till aktuellt marknadsvärde alltid kan användas. En ortsprismetod i sig innebär i grunden att förefintliga prisnoteringar på marknaden undersöks och i ett andra steg översätts till aktuellt objekt för att därmed bestämma det eftersökta marknadsvärdet. I den mån antalet noteringar på marknaden är gott leder i regel en ortsprismetod till ett tillförlitligt resultat.

Ingenting hindrar att värderingen sker genom att lantmäterimyndigheten förordnar en (lämpligen auktoriserad) värderingsperson.

Ansökan om fullföljd av inlösen

10 § En fastighetsägare som fått ett beslut om fastställande av ersättning enligt 8 § första stycket och vill begära att inlösen fullföljs, ska skriftligen ansöka om detta till lantmäterimyndigheten.

Våra överväganden framgår av avsnitt 2.2.3.

Tidsfrist för ansökan om fullföljd av inlösen

11 § En ansökan enligt 10 § ska ha kommit in till lantmäterimyndigheten senast en månad efter att beslutet om fastställandet av ersättningens storlek har vunnit laga kraft.

Om ansökan kommer in efter denna tidpunkt har rätten till inlösen förfallit.

Om kungörelse skett enligt 5 §, så löper tidsfristen enligt första stycket som tidigast ut ett år efter kungörelsen.

Paragrafen ger fastighetsägaren en månad på sig efter det att beslutet om ersättningens storlek vunnit laga kraft att ansöka om fullföljd inlösen.

Tredje stycket innebär dock att om en ettårsfrist för inlösenrätten utlösts enligt 5 §, så har fastighetsägaren alltid som minst hela denna på sig på sig att ansöka om att inlösen ska fullföljas.

Beslut om inlösen

12 § Om lantmäterimyndigheten anser att förutsättningar för inlösen fortfarande föreligger, ska myndigheten besluta att inlösen ska ske.

Inlösen ska ske mot den tidigare beslutade ersättningen. Ersättningen ska dock minskas med eventuell värdeminskning som beror på att fastighetens skick väsentligen försämrats sedan ersättningen fastställdes.

Som angavs under kapitelrubriken behöver *första stycket* i den fortsatta beredningen kompletteras i vissa avseenden avseende slutfasen av inlösenprocess. Utgångspunkten är dock att förfarandet om möjligt ska vara enkelt och följa redan befintliga lösningar. Vi bedömer att beslutsgången i fullföljdsskedet i regel är enkelt och inte erfordra särskilda eller mer invecklade ställningstaganden.

Andra stycket innebär att fastighetsägaren fortsatt bär ansvaret för vården av fastigheten även efter att värderingsprocessen klarats av.

Det är i detta avseende i huvudsak fråga om att tillförsäkra att fastigheten om möjligt bibehålls intakt i värdemässig mening, vid sidan av en värdeförändring som kan följa en upp- eller nedgång på marknaden. För det fall fastighetsägaren ändock vållar (culpa eller dolus) en värdeminskning på fastigheten med avseende på visst krav på väsentlighet ska ersättning justeras ned med avseende på denna. Att det ställs upp krav på en värdeminskning som beror på att fastighetens skick väsentligen försämrats beror på att regeln ska bli tillämplig mer sällan än annars och därmed förenkla processen i detta avseende. Att helt undvara en regel med avseende på vållad värdeminskning har inte ansetts lämpligt. Det bör därmed finnas en yttersta gräns som inte kan passeras och som när väl den passerats leder till en sänkning av ersättningen.

Nyttjanderätter och servitut

13 § Vid inlösen av fastighet består de nyttjanderätter och servitut som gäller i fastigheten.

Paragrafen innebär att nyttjanderätter och servitut ges samma skydd som annars föreligger efter inskrivning av rättigheten vid en överlåtelse av fastigheten.

Nyttjanderätter och servitut äger därmed verkan även efter det att inlösen ägt rum. I grunden är syftet med bestämmelsen att nämnda rättighetshavares ställning efter en inlösen ska vara oförändrad vid sidan av ägarbytet av fastigheten.

Vid expropriation gäller i motsvarade situation att rättigheterna tvärtom inte består men att de kan lämnas orubbade på grund av förordnande i expropriationstillståndet eller genom en överenskommelse som fastställts av domstolen. Att rättigheter i ett sådant fall som en utgångspunkt faller bort beror på att marken förutsätts användas för visst annat ändamål än det hittillsvarande.

Vid nu aktuell inlösen förutsätts ingen förändring av markanvändningen ske och därmed är utgångspunkten en annan. Efter det att fastigheten inlösts förmodas att den kommer att överlåtas på marknaden och vid en sådan förmodad överlåtelse gäller de ordinarie reglerna i jordabalken med avseende på nyttjanderätters och servituts bestånd och därmed sammanhängande skyldighet att för det fall nämnda rättigheter inte skrivits in förbehålla desamma.

Till detta kommer också därmed sammanhängande skadeståndsskyldighet vid försummelse att göra förbehåll.

Kostnad för lantmäterimyndighetens handläggning

14 § Kostnaden för lantmäterimyndighetens handläggning ska betalas av fastighetsägaren upp till 10 000 kronor, och av tillståndshavaren för resterande belopp.

Våra överväganden framgår av avsnitt 2.2.3.

5 kap. Partsställning, överklagande och bemyndiganden

Partsställning

1 § Vid handläggning av intäktsdelning enligt 2 kap. ska både tillståndshavaren och byggnadsägaren vara parter.

Vid handläggning av inlösen enligt 4 kap. ska både tillståndshavaren och fastighetsägaren vara parter.

Paragrafen tydliggör att det är fråga om ett tvåpartsförfarande inför den beslutande myndigheten respektive lantmäterimyndigheten både vid intäktsdelning och inlösen.

Överklagande

2 § Beslut enligt denna lag får överklagas till mark- och miljödomstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till mark- och miljööverdomstolen.

Vi bedömer att det är lämpligt att all överprövning av beslut enligt lagen sker vid mark- och miljödomstolen.

Lagens huvudsakliga tillämpningsområden ligger materiellt nära exempelvis tillståndsfrågor enligt miljöbalken och expropriation/inlösen, som hanteras vid mark- och miljödomstolen.

3 § Ett finansieringsvillkor enligt 3 kap. 4 § får överklagas särskilt från det beslut enligt 16 kap. 4 § miljöbalken som villkoret förenats med.

Överklagande sker på det sätt som anges i 2 §.

3 kap. 4 § är kommunens möjlighet att förena sitt tillstyrkansbeslut enligt 16 kap. 4 § miljöbalken med ett finansieringsvillkor.

Våra överväganden framgår av avsnitt 9.2.3.

Innebörden av denna paragraf är att med nuvarande regler (se avsnitt 9.2.3) så kan själva tillstyrkansbeslutet bara överklagas med laglighetsprövning, medan finansieringsvillkoret kan överklagas med förvaltningsbesvär.

4 § Mark- och miljödomstolens beslut i fråga om fastställande av ersättningens storlek enligt 4 kap. 8 § får inte överklagas till mark- och miljööverdomstolen.

Paragrafen begränsar överprövningen av fastställande av ersättning till en instans. Eftersom förfarandet sker i två steg, är det inte processekonomiskt att tillåta båda stegen att överklagas i två instanser.

Bemyndigande och upplysning

5 § Regeringen eller, om regeringen så bestämmer, beslutsmyndigheten enligt 2 kap., får meddela ytterligare föreskrifter som behövs för hur fastställandet av intäktsdelningen enligt 2 kap. 9–15 §§ ska gå till.

Paragrafen bemyndigar regeringen, eller beslutsmyndigheten genom subdelegation, att fastställa föreskrifter för hur beloppet för intäktsdelningen ska fastställas. Se kommentaren under 2 kap. 10 § om vilka beräkningsgrunder som vi föreställt oss.

6 § Regeringen får meddela föreskrifter om den hantering av personuppgifter som följer av 2 kap. 7 och 17 §§.

Paragrafen bemyndigar regeringen att i förordning meddela föreskrifter om hantering av personuppgifter kopplade till intäktsdelningen.

Förslag på förordningstext finns i avsnitt 10.2.

Se vidare i kommentarerna under i paragrafen nämnda bestämmelser samt i bilaga 12.

7 § Regeringen, eller den eller de myndigheter regeringen bestämmer, kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om hur handläggningen av intäktsdelning enligt 2 kap., och inlösen enligt 4 kap., ska gå till.

Paragrafen upplyser om möjligheten till verkställighetsföreskrifter.

Denna lag träder i kraft den […] och gäller vindkraftverk vars tillstånd enligt miljöbalken vunnit laga kraft efter den 31 maj 2023.

Se kapitel 6 för överväganden om ikraftträdande.

Intervjustudie om vindkraft – Om kommunala beslutsfattare och deras syn på lokala acceptans för vindkraft

1. Bakgrund

2050 Consulting AB (härefter 2050) har haft i uppdrag av Utredningen Stärkta incitament för utbyggd vindkraft (Dir. 2022:27) att sammanställa forskning om olika incitament- och kompensationssystem och dess påverkan på lokal acceptans för vindkraftutbyggnad. En efterföljande rapport har sammanställts om kommuners inställning till vindkraft och betydelsen av olika kompensationssystem. Rapporten bygger på intervjuer och har genomförts inom forskningsprogrammet Fairtrans av Daniel Lindvall, seniorkonsult på 2050, och seniorforskare, Klimatledarskap, Institutionen för Geovetenskaper, vid Uppsala Universitet.

Det huvudsakliga syftet med intervjustudien har varit att få en djupare förståelse för olika kommuners motiv till att såväl bevilja som att avslå etableringsansökningar. Den har undersökt den lokala opinionen till vindkraft, bakgrunden till motstånd och hur det tar sig uttryck i olika kommuner. Studien har också försökt ge svar på om ersättningar vid vindkraftsetablering, till närboende eller direkt till kommunen används eller har diskuterats, och om de påverkar den lokala opinionen. Respondenterna kommenterade främst bygdemedel och en kommunalisering av fastighetsskatten, vilka var de ersättningar som de hade en uppfattning om. Därutöver har studien analyserat beslutsfattares inställning till olika kompensationssystem och vad de anser att de skulle kunna ha för betydelse för kommunen och dess benägenhet att acceptera vindkraftsprojekt.

2. Sammanfattning av de huvudsakliga resultaten

Sammanfattningsvis visar studien att en orsak som anses påverka den lokala acceptansen, oavsett vilken kommun det gäller, är upplevelser av den fysiska störning som vindkraftsetableringen innebär för närboende. Det rör sig om en förändrad närmiljö, störningar av ljud och ljus eller annat obehag. Därutöver anges i flera kommuner miljöaspekter, påverkan på turistnäringen, rättviseaspekter i energisystemet, en politisering av energiutbyggnaden, oseriösa investerare, och misstänksamhet mot internationella företag.

Det är dock svårt att utifrån denna studie dra några slutsatser om vilka faktorer som har störst inverkan då olika faktorer samspelar med varandra och då motståndet skiljer sig åt i olika kommuner. Enskilda individer kan vara störda av en förändrad landskapsbild, och upplevelsen förstärks av att man känner sig utnyttjad då varken lokalsamhället eller kommunen får ta del av några direkta ekonomiska förtjänster från vindkraften. Dessutom kan motstånd mobiliseras genom att politiker identifierar, exploaterar och underblåser ett lokalt missnöje.

Skillnader mellan norra och södra Sverige

Studien visar vidare att det finns tydliga skillnader mellan norrlandskommuner och kommuner i södra Sverige. I kommuner i Norrlands inland, där vindkraften är kraftigt utbyggd, har rättviseargumenten störst, och troligen avgörande, betydelse. Studien visar också att flera norrlandskommuner med all

sannolikhet skulle bli mer positiva om ett reglerat ersättningssystem införs som ger återbäring till kommunerna.

I södra Sverige är den fysiska störningen och politiseringen av vindkraften de främsta orsakerna till motstånd, och dessa kommuner skulle troligen inte påverkas av ett reglerat ersättningssystem i lika stor utsträckning som vad som gäller för norra Sverige. Bilden är inte entydig och även i vissa kommuner i södra Sverige förekommer rättviseargument, avseenden stad och land och mellan kommuner med omfattande och begränsad utbyggnad.

Oseriösa aktörer påverkar acceptans

Studien visar också att vindkraftsexploatörernas agerande har stor betydelse för den lokala acceptansen, och att en relativt stor andel av avslagen beror på oseriösa aktörer. Samråden har varit bristfälliga, och ageranden mot kommunen och lokalsamhället oprofessionellt. Samtidigt har företag som agerat professionellt i förankringsprocessen varit mer framgångsrika, och detta har påverkat kommunernas benägenhet att tillstyrka projekt.

En kommunalisering av fastighetsskatten skulle ha störst betydelse

För att skapa acceptans är det av stor betydelse att ett enhetligt och reglerat kompensationssystem införs. Överlag är en kommunalisering av den fastighetsskatt som vindkraften idag betalar till staten det som anses vara mest lämpligt eftersom det tydligast bemöter känslan av orättvisa, får en bredare effekt på lokalsamhället, och framför allt skulle ha störst påverkan på lokala beslutsfattare. Dessutom skulle det ge kommuner incitament till att ta ett helhetsansvar över etableringsprocessen. En kommunaliserad fastighetsskatt anses också vara det mest lämpliga sättet att ersätta kommuner som berörs av havsbaserad vindkraft, då det är svårt att ersätta kustboende med bygdemedel, bl.a. eftersom kusten ses som en angelägenhet för hela kommunen. För att få effekt behöver dock skatten vara på en så hög nivå så att den tydligt påverkar kommunens ekonomi.

En kommunaliserad fastighetsskatt skulle dock ha mindre betydelse för motståndet bland personer som bor nära vindkraftsparker, och många menade därför att också en modell med bygdemedel bör införas som ger närboende en viss ersättning. Det ansågs också viktigt att systemet med bygdemedel blir enhetligt och att kommunens roll i hanteringen av detta förtydligas.

Andra aspekter som påverkar är den lokala placeringen av vindkraft, hur långt ut den är från land, vilken påverkan den har på sysselsättning lokalt, huruvida den kan sammankopplas med lokala industrietableringar, och om ordentliga samråd genomförts.

3. Metod och urval av kommuner

Studien har genomförts med förtroendevalda i 16 svenska kommuner som behandlat beslut om vindkraftsutbyggnad. Det omfattar 11 ordföranden (KSO), 1 viceordförande i kommunstyrelsen, 1 ledamot, och 5 ordföranden i ansvarig nämnd för plan och byggfrågor, oftast miljö- och samhällsbyggnadsnämnden (i två kommuner har två intervjuer genomförts). De som intervjuats representerar C (6) och S (6), M (2), och en var från Kd, L, Mp och ett lokalt parti, vilket alltså ger en övervikt för partier som allmänt ses som vindkraftspositiva.

Intervjuerna har genomförts med s.k. semi-strukturerade intervjuer, dvs. intervjuer som följer ett antal förbestämda frågor, men där utrymme ges för diskussion om olika aspekter som uppkommer i samtalet. De som intervjuats har på förhand fått ta del av några grundfrågor.

Kommunerna har valts ut så att studien blir representativ för hela landet. Sex av kommunerna har hanterat beslut om havsbaserad vindkraft (Härnösand, Trelleborg, Kristianstad, Öckerö, Falkenberg och Söderhamn).

Intervjuade företrädare utifrån kommun

Kommun	Installerad effekt av vindkraft	Kommentar
Vilhelmina	4 MW	Lite utbyggnad, men stora projekt på gång
Ånge	232 MW	Kraftig utbyggnad. Även lokal vätgasproduktion
Storuman	146 MW	Flera år utan beviljad vindkraft
Strömsund	475 MW	Kraftig uppbyggnad, lokalt stopp för ny vindkraft
Sollefteå (två intervjuer)	493 MW	Kraftig utbyggnad. Stort motstånd lokalt
Härnösand	119 MW	Stopp för havsbaserad park, stor landbaserad park.
Ljusdal	247 MW	Stor utbyggnad, växande missnöje lokalt
Arvika	Lite vindkraft	Stopp för stor vindkraftsetablering
Söderhamn (två intervjuer)	Lite vindkraft	Nej i folkomröstning till havsbaserad vindkraft
Öckerö	Ingen vindkraft	Nej till havsbaserad vindkraft
Ulricehamn	17 MW	En del konflikter lokalt.
Ljungby	Lite vindkraft	Kommunen har avslagit två parker.
Vetlanda	169 MW	Stor utbyggnad.
Falkenberg	172 MW	Stor utbyggnad på land, och havsbaserad inför beslut.
Kristianstad	98 MW	Stor utbyggnad på land, diskussion om havsbaserad vindkraft. Stort motstånd lokalt.
Trelleborg	Lite vindkraft	Nej till ett havsbaserat projekt, antagligen ja till Kriegers flak.

4. Resultat

4.1. Orsaker till vindkraftsmotståndet

4.1.1. Vindkraften som ett fysiskt störande inslag i landskapet

I stort sett alla beslutsfattare som intervjuades i denna studie nämner att de förändringar av landskapet som vindkraften ger upphov till, och de störningar som närboende upplever, har stor betydelse för det lokala missnöjet. Flera uppger att de mött eller kontaktats av närboende som känner sig störda av vindkraften. Det rör sig om att vindkraften är ett ovälkommet inslag i landskapet eller om störningar av ljud och ljus. Det är vanligt att enskilda känner oro för att fastighetspriserna ska påverkas, och ibland även att vindkraften är hälsofarlig. Flera av respondenterna ansåg förvisso att upplevelsen av vindkraft är subjektiv och reaktionerna skiljer sig åt mellan olika närboende. Många menar att det ofta är några enstaka närboende som klagar mycket, och att det är svårt att få ett grepp om opinionen i helhet. Vissa ansåg dock att opinion var utbredd, vilket framför allt var fallet i södra Sverige.

> ”Jag blev nästan nerringd och nermailad av detta, förtvivlade människor som såg sin boendemiljö bli förstörd. Så det var ett fruktansvärt stort motstånd, … det är oro för buller och för påverkan av infraljud och så vidare...”.

Även politiker som säger sig vara positiva till vindkraft menar att de förstår att människor störs av den och detta är ett skäl till motstånd. En politiker som sa sig vara en vindkraftsförespråkare sa exempelvis:

> ”…jag har varit där på plats och jag noterar ju också att man hör liksom vindkraftverken och är man van att bo i skogsmiljö där det faktiskt är helt tyst så är det ju ett påtagligt ljud… Landskapsbilden är förändrad. Det är vägar liksom överallt.”

Många ansåg också att det är av betydelse att vindkraftverken blivit större och fler, och att det främst är de som bor nära som klagar. En politiker ansåg exempelvis att det finns ett samband mellan motståndet och storleken på vindkraftssnurrorna.

> “…det motstånd som har uppkommit, det beror på att de verken som har blivit så stora som de blivit… Dels är det ju en annan ljudbild från ett stort verk. Framför allt det lågfrekventa ljudet…. Många får svårt att sova i sina hus. En del får bekymmer. Vi har ju många trähus här, och det lågfrekventa bullret slår igenom på ett annat sätt i ett trähus.”

Människor som bor nära vindkraftsparkerna ansågs vara mer negativa än andra och i exempelvis Strömsund berättade KSO att kommunen gjort en attitydundersökning som visade att de som bor nära vindkraftverken är mer negativa än de som inte har direkt kontakt med dem. Flera kommunpolitiker menade också att motståndet tilltar efter att en vindkraftspark etableras. Det var särskilt tydligt i kommuner där en snabb utbyggnad av stora vindkraftsparker har skett under senare år.

> ”De flesta vaknade inte förrän många snurror var under byggnation och man verkligen såg hur det skulle se ut…”

> ”Jag har inga problem med att se propellrarna vare sig i skärgården eller på land, men jag tror inte att man riktigt förstod på de bilder som var och visades för 50 år sedan hur det kommer att se ut i praktiken…”

> ”Ju mer vindkraft man har byggt ut och ju mer erfarenhet man får av att leva i närheten en vindkraftspark, desto mer kritisk blir man.”

> ”I takt med att allt fler bolag vill etablera sig och i takt med att fler snurror kommer upp så tycker många att det är för mycket helt enkelt, det blir för mycket. Det blir för stora intrång i våra naturvärden när man etablerar så många kraftverk.”

Flera av respondenterna menade vidare att den negativa inställningen minskade om de närboende upplevde att de fick något tillbaka, t.ex. upprustade och snöplöjda vägar, fiberanslutning eller bygdemedel, vilket diskuteras närmare längre fram. Faktorer som bullernivån från vindkraftverket och störningen av hinderbelysning har betydelse, och en av de intervjuade menade att en modernisering av ett vindkraftsverk hade lett till lägre ljudnivå och mindre klagomål. Placeringen av vindkraftverken var också något som har betydelse. I kommuner där vindkraftsparkerna var placerade i glesbebyggda områden var motståndet mindre framträdande, men en fortsatt utbyggnad skulle göra att fler berörs och att motståndet därmed tilltar.

> ”Nu börjar vi komma till platser där det är betydligt närmare bebyggelse. Det drabbar fler. Det drabbar också platser som har högre naturvärden, rekreationsvärden med mera, och det har vi kunnat undgå tidigare. Vi har kunnat ta skogspartier med inte särskilt många besökare eller särskilt många boende. Men nu när vi kommer på lite sämre platser då är det betydligt svårare.”

Kommunerna som har hanterat beslut om havsbaserad vindkraft argumenterade att kustremsan var en del av landskapet som berör fler, och därför leder till bredare opinionsyttringar. Samtidigt var det flera av representanterna från kustkommunerna som ansåg att avståndet från kusten var av betydelse. Att placera vindkraftverk inom två mil från kustlinjen ansågs exempelvis som problematiskt av flera respondenter, medan de inte hade något emot havsbaserad vindkraft längre ut.

> ”...vi var några partier som tyckte att det var väldigt sorgligt att det skulle förstöra vår fina kust …, då skulle de i så fall stå mycket längre ut så att man inte kunde se dem, men det var ju inte aktuellt.”

> ”Det är skillnad på hur lång bort det är. Exempelvis ansågs det stor skillnad på 22 km och 30 km. Vi ser ju även Kriegers flak härifrån som står 30 km ut, men det är ju så långt bort i horisonten så att det stör ju liksom inte…”

> ”Och jag tror att i framtiden i Sverige är det inte aktuellt att bygga så nära kustlinjen, utan man måste ut 20–25 km i alla fall och där bygga.”

Sett över samtliga studerande kommunerna så tenderar den fysiska och visuella störningen och det motstånd som det ger upphov till bland närboende vara ett argument som har större betydelse för avslag i kommunerna i södra Sverige än bland norrlandskommunerna. Det är däremot svårt att bedöma hur betydelsefullt denna faktor är eftersom flera av de som intervjuades menade att det ofta var ett fåtal som störtes, men att detta utnyttjades politiskt och förstorades upp, vilket framgår längre fram i denna rapport.

4.1.2. Störning på turist- och fiskerinäringen

Ett argument mot vindkraft som lyftes av några respondenter var dess påverkan på turistnäringen. Målkonflikten mellan vindkraft och turistnäringen ansågs problematisk för flera mindre kommuner, framför allt i fjällnära områden liksom i kommuner som berörs av havsbaserad vindkraft såsom Trelleborg, Öckerö, Söderhamn, Falkenberg, Härnösand och Kristianstad.

> ”Vi har ju också en ambition i vår del av landet att besöksnäringen ska utvecklas och det är kanske vår största tillväxt framåt och då minskar ju liksom värdet på den tillväxten i takt med att man tar anspråkmark för vindkraft. Det är ju inte något som man vill kanske uppleva när man kommer som turist.”

> ”Hemsön är i någon mån ansiktet utåt för Härnösand i förhållande till höga kusten… Landskapsbilden med de höga klipporna och de vill inte ha vindkraft på...”

> ”…det skulle förstöra vår attraktionskraft ur besöksnäringssynpunkt. Folk vill inte resa och titta på massa vindsnurror ute i havet då, men det är klart, det kan man ju ha olika uppfattningar om…”

> ”Det är ju argument alltså, det kommer att störa turismen. Vi har en stor sjö … ifrån den sjön så ska man inte se några vindkraftverk.”

Många respondenter menade emellertid att det var oklart om turistnäringen verkligen skulle påverkas, och att det inte hade gjort någon konsekvensanalys av detta. I exempelvis Söderhamn resonerade KSO att vindkraftsetableringen möjligen kunde få en positiv effekt på turismen med tanke på den relativt stora ersättning som vindkraftsbolaget skulle betala ut där (se under bygdemedel), och som skulle möjliggjort en satsning på skärgården. Några av respondenterna menade också att turismen används som ett argument mot vindkraft, utan att det finns någon egentlig bild av hur den

skulle påverkas ekonomiskt. Vindkraften ansågs också störa det kustnärafisket, men liksom turismen framhöll respondenterna att det är oklart om den havsbaserade vindkraften verkligen påverkade fisket negativt.

4.1.3. Politisering av vindkraften

Flera av kommunpolitikerna vittnar om en politisering av vindkraften som gör det svårt för dem att hantera tillståndsprocesser. Det finns partier lokalt som på idémässig grund är helt emot all vindkraft. Vindkraften anses vara en opålitlig energikälla som ställs mot kärnkraft. Några menade att kommuninvånarna ofta inte hade en tydlig uppfattning och att enskilda politiker ofta drev på opinionen eller agerade utifrån en egen ideologisk övertygelse. Några av respondenterna vittnar om att byggnadsnämnden (eller dess motsvarande) blivit överkörd av kommunstyrelsen, som på politiska grunder tagit ställning innan ärenden blivit berett. Några hävdade att vissa partier svängt i oro för att straffas i kommunalvalet, men att det inte nödvändigtvis finns en utbredd misstro mot vindkraft i lokalsamhället eller ens bland partiföreträdare. Vidare var det många som påstod att lokala protester, som uppstår genom närboendes oro inför en etablering, lätt politiseras, och att det därför är svårt att avgöra hur starkt motståndet verkligen är.

> ”Det fysiska och politiska går ofta ihop. Det finns medborgare som stör sig, och som politiska krafter använder, så var det ju då såklart.”

> ”Jag tror faktiskt att det var en till en viss del, en politisk aspekt. Det partiet är ju då mot vindkraft i stort all, och då också använde den här kraften in i valrörelsen. Så absolut, så fanns det väl det.”

> ”… det räcker med en, fyra, fem närboende, så startar de en Facebookgrupp och så nappar de här. Säger vi lyssnar på folket och då blir det blir det ett motstånd. Då ställer man krav på att kommunen ska använda sitt veto…”

> ”Nu vet jag att jag jobbar med i vissa kretsar, men jag känner ju mycket folk i stan här och i kommunen och upplever nog att motståndet är större bland politiker än vad det är bland allmänhet.”

> ”Det verkar ju så då att det finns en grupp som inte har det. Och den här gruppen blir ju väldigt tongivande i sina negativa utfästelser och får ju med sig ja…”

Det var inte sällan som diskussioner om vindkraften på sociala medier tar sig ett relativt aggressivt uttryck och några berättade att de fått motstå en del hat för deras ställning i debatten. Samtidigt förekom det en del vilseledande fakta och bilder på hur projekt skulle se ut.

> ”…vart de än uppträder så är det ju trollen som kommer in och försöker liksom prata ner vindkraften som ett stort miljöhot och att det är infraljud som kommer att leda till att folk blir sjuka och fisken kommer dö…”

Flera av respondenterna menade att det ideologiskt grundade motståndet ansågs ha stärkts med anledning av hur debatten förs nationellt och att det framöver kommer fattas färre beslut om att tillstyrka vindkraft eftersom fler kommuner efter valet styrs av vindkraftsskeptiska partier (Sd, Kd, L och M). I kommuner där vindkraften är kraftigt utbyggd har motståndet däremot inte bara fäste bland högerkonservativa partier, utan i några kommuner fanns det en samsyn mellan blocken. I en kommun hävdade kommunalrådet att det främst var hennes parti (S) som var satt stopp och två intervjuade politiker som representerar Mp och C ansåg att deras kommun hade byggt tillräckligt. Samtidigt ansåg flera att politiseringen hörde samman med andra frågor, och att just bristen på ersättning skapar en upplevd orättvisa som tar ett politiskt uttryck.

> ”Så vi försöker väl på något sätt nyansera debatten. Att den inte är så svart eller vit, men som du känner till så har ju vindkraftsfrågan blivit så polariserad. Den har nästan blivit religiös, på ett sätt som, man kunde nog inte i sin vildaste fantasi tro det 2010. Men det har blivit ja, värre och värre för varje val egentligen. Och det här valet var väl det valet när de flesta faktiskt satte ned foten och sa att nu för då vara nog så. Och det har att göra med, jag tror att ersättningsfrågan är fullständigt avgörande faktiskt.”

4.1.4. Oseriösa aktörer

En relativt vanlig anledning till avslag som nämndes av flera respondenter var att operatören i sig bedömdes som oseriös. I flera fall hade det funnits brister i ansökan och vindkraftsplanen, och företaget hade ansetts sakna förmåga att genomföra etableringen. Detta är möjligen inte den främsta anledningen till avslag, men troligen relativt vanlig.

> ”Han lämnade in sin vindkraftsplan och då hade han suttit med liksom bingopennan och duttat ut vindkraftverken, så vi lämnade in vårt kommunala veto…”

> ”I några av dessa fall fanns det brister gällande miljöfrågor, men också därför att företaget hade haft en aggressiv framtoning mot närboende eller kommunen. I några fall hade kommunen också bedömt att samrådet var dåligt genomfört.”

> ”Alltså, nu är det ju något projekt som har sagt nej till för att vi tyckte att man kanske hade för dåligt underlag, inte minst när det gäller miljöfrågorna…”

> ”Sen har vi ju har vi haft ett antal där, om jag säger oseriösa. Där vi har ju faktiskt också använt på att veto och sagt att nej, ni har inte skött processen på ett bra sätt, så ni får faktiskt inte vara här. Rätt lösa boliner emellanåt ska jag vara ärlig och säga.”

> ”Så att liksom under tiden så har det ju vuxit en skepticism, men då har det kanske inte varit gentemot vindkraft i sig utan snarare liksom oseriösa entreprenörer eller liksom andra saker som har skett… De har snarare varit liksom ganska smått aggressiva och ganska liksom otrevliga...”

Några av respondenterna var starkt kritiska emot hur vindkraftsoperatörerna närmat sig kommunen, och även om de själva sa sig vara positiva till vindkraft, menade de att företagen hade försvårat och underminerat processen genom ett oprofessionellt agerande. Det rörde sig exempelvis om företag som inte kommit in med korrekt information, som utlovat ersättningar eller positiva sidoeffekter som de inte hade täckning för, eller som pressat kommunen.

> ”Jag kan tycka att vindkraftsbranschen, de har inte riktigt förstått hur kommunpolitik fungerar... Det blir ofta inte bra när de ska försöka övertyga oss utan de använder fel sorts argument. Och de kommer ofta med skambud och det, alltså, det är ju jättetråkigt det här för jag ser ju vad detta innebär på nationell nivå när vi inte får fram den här vindkraften, men jag tycker att det gör ett ganska dåligt jobb…”

Flera av respondenterna talade samtidigt om att anledningen till att vissa större etableringar genomförts var att just vindkraftoperatören gjort ett seriöst och bra jobb, särskilt i förankringsprocessen och i diskussionen med lokalsamhället. Flera uppgav också att det lokalt fanns en större skepticism mot företag med utländska ägare, och att det inte var ovanligt med argument om att det handlade om ”kineser” eller ”amerikaner” som etablerar sig, som äger eller skulle köpa upp vindkraften, liksom att det var utländsk arbetskraft som byggde och drev vindkraft.

4.1.5. Rättviseaspekter

Flera av respondenterna menade att bristen på acceptans i lokalsamhället har sin grund i en känsla av orättvisa. I norrlandskommuner där utbygganden av vindkraft varit stor, såsom Strömsund, Ånge, Sollefteå, Ljusdal, Vilhelmina och Storuman, var rättviseargumentet centralt. Kommunpolitikerna menade att människor känner sig utnyttjade och att deras hembygd exploateras utan att de får något tillbaka. Flera av respondenterna sa att lokalt såg människor en koppling till vattenkraftsutbyggnaden, vilken på samma sätt som vindkraften var en exploatering som inte ger någon direkt avkastning till de berörda kommunerna.

> ”I delar av Norrland är landskapet taget i besättning för produktion, och det gör att det är rättviseargumenten som väger starkare… vi bor ju i ett område där det finns mycket elledningar baserat på 15 vattenkraftverk i Ljungan som är en ren produktionsränna, …det är ju inte en älv såsom man tänker sig en älv med fisk och biologiskt liv. Det är ju bara produktion, precis som det mesta utav skogen omkring oss är bara produktion.”

> ”Lite grovt räknat så kanske vi förbrukar fem procent av den energi som produceras här och resten går någon annanstans…. alltså sett till den energivolym som produceras och exporteras samtidigt som man har, får man ändå säga, ganska tufft att kunna exempelvis hålla igång samhällsservice…”

> ”Jag tror man får backa tillbaka ända till utbyggnaden av vattenkraften och … där känner man väl att ja att det kommer ju ingenting tillbaka till bygden ifrån vattenkraften och … det känns väl en aning orättvist också att även vindkraften då ska få ta så stort utrymme i vårat område, men vi får så väldigt lite tillbaka.”

> ”Ja det kanske är ett av de största argumenten egentligen, och i och med att vi är Sveriges nästa största vattenkraftskommun också, så vi har ju upplevt hur älvarna har blivit förstörda. Och många som har upplevt den resan känner ju att det här ju bara blir en repris på samma sak, att först förstörde dom älvarna och nu ska dom förstöra resten av landskapet liksom.”

Att bedöma utifrån intervjuerna med norrlandskommuner är rättviseargumenten helt avgörande för motståndet där. Många menade förvisso att närboende ofta protesterar mot den fysiska störningen, men att det i regel inte är särskilt många som berörs i glesbygdskommunerna och dessa påverkas lättare av bygdemedel än vad som är fallet i kommuner söderöver. Däremot samspelar den förändrande landskapsbilden tydligare med rättviseargumenteten i norrlandskommunerna, och många menar därför att en kombination av bygdemedel och ersättning till kommunen skulle göra att acceptansen hos de bredare grupperna skulle öka.

> ”Men folk tyckte väl att det (vattenkraften) varit nån slags utsugning och nu jämför man vindkraften med det, att ja, att man nu kommer de hit igen, … men någon större ersättning det får vi ju inte. Så den stora gruppen människor skulle vara mer positiv om de fick något ekonomiskt utfall som handlar om lite pengar.”

I södra Sverige är rättviseargumenten också närvarande, om än inte lika framträdande, och främst är det fallet i de kommuner som byggt mycket vindkraft och där glesbebyggda områden berörs där ett vanligt förekommande argument var att andra kommuner måste ta ansvar. Det här argumenten samspelar också med ett stad-land-perspektiv som framförs i kommuner söderöver.

> ”… vi tycker att vi har tagit det här stora ansvaret redan, så vi förstår inte varför vi ska få ännu mer vindkraft nu när andra kommuner inte ska ha nåt. Det (argumentet) möter jag mycket, mycket mer.”

> ”Det är litet, så att säga krig mellan stad och land. Landsbygden känner sig ju alltid åsidosatta så att säga och det investeras ju i stan ganska mycket, men väldigt lite på landsbygden.”

Sammantaget finns det däremot en skillnad mellan kommuner i norra Sverige, där känslan av orättvisa är helt avgörande, mot kommuner i södra Sverige, där det främsta argumentet är störningar i fysiska miljön och en allmänt negativ attityd till vindkraft. Denna skillnad mellan norr och syd lär också påverka vilken effekt olika ersättnings- och incitamentssystem har.

4.2. Inställning till olika incitamentsmodeller

4.2.1. Bygdemedel

I de flesta kommuner där större vindkraftsetableringar har ägt rum får lokalsamhället någon form av ersättning, såsom bygdemedel, vindbonus eller motsvarande. Däremot tycks avtalen om bygdemedel och nivåerna som betalas ut skilja sig mellan olika vindkraftparker. Ofta har kommunen också bristande insyn i vilken ersättning som betalas ut och vilket avtal som gäller. Exempelvis var det några kommuner som uppgav att samebyar fått ersättning för påverkan för störningar av rennäringen, men de kände inte till hur omfattande ersättningen var. De enda kommuner där de intervjuade politikerna inte kände till att det fanns något bygdemedel överhuvudtaget var Kristianstad och Trelleborg.

De intervjuade kommunpolitikerna hade olika uppfattningar om bygdemedel och huruvida de påverkar den lokala opinionen. Några menade att bygdemedel bidragit till acceptans, vilket i synnerhet gällde glesbebyggda norrlandskommuner såsom Ånge, Storuman och Sollefteå, men även i Ljusdal, Härnösand och i vissa kommuner i södra Sverige såsom Vetlanda och Ljungby. Av betydelse för acceptans är nivån på ersättningen och antalet personer som berörs. I några norrlandskommuner var det ett fåtal närboende som tog del av ersättning, men eftersom de berörda bodde i bygder som överlag var ekonomiskt eftersatta så var lokalbefolkningen positiv till detta.

> ”Och även om de har den här bygdepengen, ofta förhållandevis små pengar på totalen, så gör de ändå en skillnad lokalt… i den här kommunen är det lite grann speciella förutsättningar, och bara en sån sak som att kunna hålla liv i infrastrukturer på en så pass stor yta, det är klart det kan vara en utmaning ibland och där kan man bygdepengen faktiskt betyda en del…”

> ”…för bygderna finns det ju en ekonomisk fördel i och med bygdepengen. Och sen är ju bolagen, tycker jag, generösa att kompensera bygderna, så att de får ta del av så stort område och sätta upp sina vindsnurror. Och här är det ju både för och emot, det händer naturligtvis, alla är ju inte överens.”

> “Ja, det är som ett plåster på såren och det är klart att folk är nöjda att det kommer nån slant och att man kan göra någonting med det. Visst är det så.”

Av betydelse är också om det har funnits en bra förankringsprocess innan etableringen och att vindkraftsoperatören visat en förståelse för lokalsamhällets oro, behov och intressen.

> ”Alla stod ju inte och hurrade och jublande. Men det var förhållandevis, liksom positiv anda. Man såg att det här kan ge någonting till bygden det här. Det finns positiva aspekter

> och man hade en god lokal förankring som gjorde att opinionen lokalt var, ja i stort liksom positiv och det var avgörande för att liksom kommunen skulle säga ja…”
>
> “Ska man säga någonting så är det att de är sanslöst professionella. De åkte verkligen runt med kartor och så satte de sig hemma hos folk vid köksbordet och bjöd på fika. Och så säger de ‘Vi har en idé om att bygga vindkraft här, vad tror du om det?’ Ja och sen började de med, att ja, vi drar ju in fiber. Vi kommer stötta vägföreningen, för det är viktigt att vägarna funkar året runt, så vi gör hjälper er med snöplogning. Tycker du att det är är oroligt med ljud, så vi byter fönster på baksidan utav ditt hus så så får du riktigt fina ljudisolerade så där så de jobbade med varje enskild fastighetsägare.”

Överlag ansåg dock de flesta av respondenterna att bygdemedlen hade begränsad effekt. Framför allt var det många som menade att de summor som lokalsamhället får ta del av är för små och att de kan betraktas som ”kaffepengar”. Några hävdade att närboende till och med kunde bli provocerade över att de fick så lite tillbaka i relation till omfattningen av investeringen.

> ”Och visst är det trevligt att få några hundratusen per år som man kan utveckla bygden, men det är ju kaffepengar om man får uttrycka sig så… det är väl lite den delen också som man har hakat upp sig på...”
>
> ”Alltså bygger man ett verk för 30 miljoner och så ska man dela ut 7500, det tycker man liksom, det har man hört att det var ju inte mycket att komma med. Så det är ju lite lågt.”
>
> ”Men det är väl just det där att det bygger på någon typ av frivillighet och det är ju väldigt låga nivåer och sen har ju inte, det har hittills varit bättre med de parker som satt en fixerad summa på kanske 10 000 per verk...”
>
> ”Jo, alltså det har den ju till viss del, men det är liksom kaffepengar. Det är väl det som är grejen. Man skulle behöva betydligt mer om folk verkligen, ja om ett större antal människor kände att det gav nånting tillbaka.”
>
> ”Den har ju varit noll komma två procent utav, och är det nettoproduktionen alltså. Det blir ju en förhållandevis liten del tillbaka om man jämför till exempel vad markägarna får för att de upplåter sin mark för vindkraft.”
>
> ”Det finns i det projektet som är i norra delen, där får idrottsföreningen och byföreningen ett par tusen om åren. Men det är som någon sa, att jag skulle gladeligen betala markägaren 7 till 8 tusen i månaden för att inte få nattsömnen förstörd. Jag tror egentligen inte att ersättningen påverkar.”

Även om många ansåg att ersättningen skulle behöva höjas, menade flera att högre nivåer av bygdemedel också kunde ge upphov till problem då det lokala föreningslivet ofta saknade förmåga att hantera ersättningen. I några norrlandskommuner fanns det inget lokalt föreningsliv, utan enskilda hade behövt sluta sig samman och bilda en samfällighet för att kunna ta emot bygdemedel. Flera kommuner menade också att just den informella hanteringen av bygdemedel var ett problem eftersom det fanns risk att medlen gick till icke önskvärda projekt eller att det skapade osämja i bygden mellan de som får och de som inte får ta del av den.

Överlag är bygdemedel något som förhandlas mellan vindkraftsoperatören och lokalsamhället, och enbart ett fåtal kommuner i denna studie sa att de hade varit direkt inblandade i förhandlingarna. I några kommuner, såsom Ljusdal, har kommunen engagerat sig i förhandlingar för att säkra ”rättssäkerheten”. I vissa fall agerade kommunen som en part som tar in och hanterar bygdemedlen. Några kommunpolitiker ansåg dock att det fanns flera problem sammankopplade med detta. Kommuner åtar sig en uppgift som den inte har ett mandat att utföra och som den inte heller får

någon ersättning för. Därmed utsatte sig kommunen för flera risker i det fall det skulle uppstå konflikter runt bygdemedlen.

> "Bakgrunden är väl att att utbyggnaden utav vindkraft har varit vilda västern. Den har ju varit helt oreglerad. Det är ett avtal mellan markägare och exploatör. … och folk har blivit överkörda, inklusive kommuner som har planmonoplet, och som måste hantera det. Vi har ju ingenting liksom att falla tillbaka på… Ändå vill ju de här exploatörerna knyta till sig kommunen. Så att vi ska bli en aktör i återbäringen, och det där blir jättesvårt för då blir vi ju också adressat över de problem som finns med en byggnation. Vi har ju inte en spänn från det som händer. Vi har ingenting att göra mer än att vi ska bevilja, vi ska se till att vatten och markfrågor hanteras rimligt i vår kommun."

> "Hade det funnits en lagstiftning som sa kommunen ska ta kontakt med exploatören och inom ramen för det här, och det här och det här ska man gemensamt göra något för en lokalboende… Nu blir det ju liksom 'fritt valt arbete'.

Många av respondenterna kände också att det var oklart vilket mandat de hade när det kom till deltagandet i förhandlingar om bygdemedel. Det får exempelvis inte framstå som kommunen pressar företagen. Därför var det flera som ansåg att det vore bra att bygdemedel eller andra ersättningssystem regleras så att det inte blir en förhandlingsfråga, så att spelreglerna blir lika i hela landet och att kommunens roll blir tydlig.

> "Nej, det vi fick med oss i början var ju att det här är inget man förhandlar om. Alltså vi kan inte säga ja under förutsättning att vi får högre bygdepeng, den typ av utpressning fick vi i politiken till oss att det kan vi inte syssla med."

Därutöver var det många som menar att bygdemedlen kunde med tiden ge upphov till besvikelse då de projekt som låg närmast till hands, såsom upprustning av bryggor, föreningslokaler, skoterleder, och dragning av fiber mm, till slut skulle vara genomförda. Vissa bygder kan få mer medel än vad de kan göra av med på lokala föreningsdrivna projekt, samtidigt som ett missnöje kan uppstå eftersom den grundläggande samhällsservicen inte förbättras.

> "De har förlorat arbetstillfällen. Förskolor har lagts ner, kollektivtrafiken går inte … ja visst, det är positivt att de får pengar som de kan bygga … badbryggor och vindskydd för. Men ska jag vara riktigt ärlig… så är det ju inte det som folk vill ha. De vill ju ha en förskola, de vill ju ha tillgänglig kollektivtrafik, äldreomsorg som känns schysst. Alltså samhällsservice och det är inte det de får för de här pengarna. Och det är klart de är glada med nu, men när de har strösslat ut med sina badbryggor och vindskydd, vad ska de göra då för pengarna…"

> "… där rör det sig om drygt två miljoner kronor årligen över en lång tid i en liten bygd. Och då kan man ju fundera på hur ska det se ut. Vad är det man ska investera och använda så mycket pengar till årligen under en så lång tid. Det är en avfolkningsbygd helt enkelt… Om det blir avfolkning, det finns inte möjlighet kvar att investera dom här pengarna, och hur gör man då."

Några av respondenterna ansåg att lösningar där vindkraftsföretagen betalar in medel till kreditgarantiföreningen, Garantia, var ett positivt exempel på hur vindkraftsoperatörer kan på ett mera stabilt och långsiktigt sätt bidra till att utveckla bygden. Däremot kan det vara svårare för bygden att se den direkta kopplingen mellan sådana medel och utvecklingen lokalt.

Ett konkret exempel var den fond som Söderhamns kommun skulle sätta upp genom vindkraftsetableringarna vid Storgrunden och Gretas klackar, men som röstats ner i två

folkomröstningar i samband med de allmänna valen. Enligt överenskommelsen skulle vindkraftsföretagen betala en procent av produktionsvärdet till en fond som kommunen skulle ha hand om och som skulle finansiera projekt i skärgården. Fonden kunna generera över 10 miljoner kronor per år och finansiera olika utvecklingsprojekt i samverkan med civilsamhället och besöksnäringen, primärt riktat mot kusten och skärgården, men sedan mot kommunen i stort. Det var dock svårt att visa hur detta skulle påverka bygden eftersom ersättningen inte var reglerad annat än i överenskommelsen mellan kommun och företag, och därför var det många invånare som inte kände tillit till lösningen. Efter folkomröstningen har kommunen tillstyrkt Storgrundet med ett nytt tillstånd.

> ”…en procent av produktionsvärdet, det beror ju på riktigt vilken effekt de bygger, men det kan ju handla om ja, 10 till 30 miljoner någonstans per år …. Det skulle ju betyda oerhört mycket för hur vi skulle kunna utveckla skärgården. Kanske skärgårdsbåtar som trafikerar, vi kanske skulle kunna bygga upp slamtömning i skärgården... Men man har varit väldigt skeptisk. ’Nej, ni blir lurade. Ni blir blåsta. Det är storkapitalet och det är ju utländska bolag och ni blir blåsta liksom’”.

När det kommer till den havsbaserade vindkraften var detta ett av de få exempel av ett ersättningssystem som utarbetats formellt för havsbaserad vindkraft, och likande överenskommelser hade förhandlats i Gävle och i Boden (i Boden till en lägre nivå). I Trelleborg hade en ersättning med sänkt elpris diskuterats, men inte blivit aktuell då kommunen inte tillstyrkte projektet. I varken Falkenberg eller Öckerö har det funnits en diskussion om ersättningar eller bygdemedel till kustnära boende. Flera av respondenterna ansåg däremot att bygdemedel till boende längst en kustremsa troligen skulle vara problematisk och möjligen mindre effektfull. En sådan skulle omfatta många som arrenderar fritidshus, och det skulle vara svårt att avgöra vem som skulle få ta del av ersättningen. Därutöver anses kustremsan vara en angelägen för hela kommunen och inte bara de som bor längst med havet. Ur det avseendet fanns det argument som talar för en kommunalisering av fastighetsskatten när det gäller havsbaserad vindkraft.

4.2.2. Kommunalisering av fastighetsskatten

Den åtgärd som hade stöd bland de flesta som intervjuades i studien, och som ansågs skulle ha störst påverkan på tillståndsgivningen för vindkraft, var en kommunalisering av den fastighetsskatt som operatörer betalar. Förslaget var särskilt efterfrågat i norrlandskommuner och sågs som ett sätt att bemöta den orättvisa som många upplever inom energisystemet. En kommunalisering av fastighetsskatten ansågs enklare och mer logiskt än andra ersättningssystem.

> ”Utifrån mitt perspektiv så kan jag tycka att det är enklare att argumentera exempelvis för en förändring då när det gäller fastighetsskatt och att kommunalisera den för då kan man liksom se, och peka ut väldigt tydligt att ja nivån på fastighetsskatten beror på x antal anläggningar för vindkraft…”

> ”Att det kommer in pengar till kommunkassan. Det tror jag skulle vara liksom det bästa sättet för att övertyga människor.”

Flera av de som intervjuades ansåg förvisso inte att en kommunalisering av fastighetsskatten skulle påverka närboende som hade en starkt negativ inställning till vindkraft. Några menade att närboende skulle ha svårt att se kopplingen mellan ökade skatteintäkter och själva investeringen, och att det i så fall skulle vara nödvändigt för kommuner att investera i det berörda området. Det mest lämpliga systemet vore, enligt många av de politiker som intervjuades, en kombination med en kommunaliserad fastighetsskatt och någon form av bygdemedel till närboende. Däremot ansåg flera att en kommunal fastighetsskatt troligen skulle påverka acceptansen brett eftersom många har en

neutral inställning eller uttrycker ett milt motstånd, och skulle bli mer positiva om de såg att det gav återbäring till kommunen.

> ”…det är klart, skulle man snappa upp i den nivån som i Finland då kanske man skulle kunna överväga ett ingrepp i naturen, men långt ifrån alla alltså… men man skulle kunna hantera det liksom på kommunala nivån, att det liksom kommer alla kommuninvånare till del och inte enbart de som bor I den absoluta närheten...”

> ”Det finns ju inga kommuner nu som har så välfyllda kassor längre, så det är klart att det skulle varit fantastiskt tillskott att klara välfärden i våra små kommuner. Så naturligtvis skulle det ha varit ett annat ställningstagande då.”

> ”…skulle det vara kommunal återbäring så blir det ju upp till kommunen att faktiskt kompensera de som hamnar närmast… Och då är det kanske där man ska rusta upp badhuset, eller satsa på skolan eller bygga ut vägbelysningen eller asfaltera vägarna eller så.”

Framför allt ansåg många att en kommunalisering av fastighetsskatten skulle påverka beslutsfattare direkt, och att det skulle vara lättare att få en majoritet för beslut i styrelse och fullmäktige. Alla som intervjuades höll med om att kommuner i dag inte har något att förlora på att avslå ansökningar, och att enskilda politiker därmed kan vinna röster på att underblåsa det lokala motståndet. Om kommunen skulle förlora skatteintäkter skulle det vara svårare att säga nej, i synnerhet för de etablerade partierna som ofta har ett mera direkt ansvar för den kommunala ekonomin. Det skulle bli enklare att argumentera för en etablering bland politiker som har en positiv inställning till vindkraft.

> ”Ja, man får med politiska partierna då tänker jag, … då har man vunnit mycket i alla fall. Åtminstone har man vunnit en hel del högljudda personer.”

> ”…det har varit svårt att ta ställning, för det finns en väldigt tydlig motsidan, men det finns egentligen ingen riktigt argument för försidan. Jo, men jag tror politiskt hade det haft betydelse.”

> ”…fem röstberättigade ute i någon by någonstans jämfört med de övriga tjugotusen som tycker att det här herregud vad mycket vi fick för de där pengarna, så kommer de flesta politiker och vikta.”

Sammantaget var stödet för en kommunalisering av fastighetsskatten betydligt större i norrlandskommunerna än för kommuner söderöver, vilket dels kan förklaras av att glesbygdskommunerna har en mer ansträngd ekonomi, dels upplever i större utsträckning att vindkraftsutbyggnaden är en form av orättvis exploatering. Flera kommuner södra Sverige, men även fleras norrlandskommuner, ansåg också att skatten måste vara på en relativt hög nivå för att få effekt.

> ”…men absolut, jag tror att 10 miljoner skulle göra varken till eller från liksom, eller det är klart att det också vore bra. Men jag tror att 10 miljoner skulle inte svänga någon opinion. Då måste man nog prata över 50 miljoner, eller bortåt 100 eller 200 miljoner, så att det blir en verklig ersättning så. Då skulle det spela roll.”

> ”Nej det beror ju helt på hur mycket pengar de handlar om. Är det 5 miljoner så är det ju liksom inte lönt… (det) måste upp i en 20–30 (miljoner) för att det ska kunna gå att motivera. Det vill säga ungefär en procent av omslutningen. Där nånstans måste man upp.”

Företrädarna för de skånska kommunerna ansåg dock att en eventuell kommunalisering av fastighetsskatten skulle ge liten, eller ingen effekt alls, på den lokala acceptansen. Motståndet här är, enligt respondenterna, mer djupgående, och kopplat till såväl ett bevarande av landskapsbilden och

ett ideologiskt motiverat motstånd, samtidigt som dessa kommuner inte ser ersättningen som lika ekonomiskt värdefull för kommunen.

> ”Ja, det är klart att det kan ge mig dom måste vi ju sätta i det i förhållande till vad vår turism ger oss, där vi är beroende av vår kustlinje. Så, därför är den inte så lätt att räkna på…. jag tror att ersättningsdelen, ja, den ska vara väldigt hög för att vi ska hoppa på det.”

> ”Jag tror inte att även partier som är för vindkraft. Jag tror inte det handlar om pengar, alltså där heller jag. Jag har svårt att se det.”

Även några kommuner i södra Sverige ansåg att en kommunalisering av fastighetsskatten troligen inte skulle ha en avgörande betydelse för deras ekonomiska utveckling, men menade ändå att den skulle kunna ha betydelse för hur kommunen skulle förhålla sig till enskilda projekt. De skulle behöva göra en konsekvensanalys av enskilda projekt och den politiska debatten skulle bli mer saklig.

> ”Det skulle nog vara lättare att få till en majoritet om man hade den modellen, men Ljungby kanske är en någorlunda välmående kommun, så det är klart att det skulle ge en (betydande) inkomstkälla till kommunkassan”

Ett par av kustkommuner resonerade också att ersättning från havsbaserad vindkraft inom kommungränsen bäst ersätts med en fastighetsskatt eftersom hela kommunens invånare berörs. Några noterade också att sådana projekt ofta är omfattande och att ersättning därmed kan bli betydande, och högre än de intäkter de kan få från inflytning eller turism.

> ”Ok, kanske hundra personer (inflyttade) kan ge två och en halv miljon i någon sorts intäkter och i skatteintäkter eller nånting sånt där, men när man börjar prata om det här med tre procent (fastighetsskatt enl. Finland), då är det ju helt annat. Då tror jag att man skulle kunna liksom få acceptans för det.”

Ett ytterligare argument, vilket diskuterades i avsnitten om bygdemedel, var att genom en kommunalisering skulle kommunen få ett incitament att ta ett helhetsansvar över vindkraftsexploateringen. Den situation som nu råder beskrevs av några som dels ett demokratiproblem, då kommunen hypotetiskt skulle kunna förlora inflytande över samhällsutvecklingen i de områden som tar emot bygdemedel, dels som ett rättsstatligt problem, då det i dag inte finns en reglering som kommunerna kan luta sig på när företag kontaktar dem.

> ”Det blir ju sjukt om liksom lokalsamhället får så mycket pengar så att de skulle kunna bygga en egen förskola. Men det är egentligen det kommunens ansvar liksom...”

> ”…ett demokratiproblem baserat på en rättslig undfallenhet, skulle jag säga… Hade man från början dragit upp ett regelverk för återbäring till lokalsamhället… Det måste finnas ett regelverk i botten som vi stödjer oss på och då kan ta en diskussion.”

Bland norrlandskommunerna argumenterade flera att de såg risker med att en beskattning skulle kunna påverka det kommunala utjämningssystemet. Flera tog i sammanhanget upp ersättningen för vattenkraften, som handlar om att ersätta närboende för skador som vattenkraften orsakar, men som i dag är, enligt de som intervjuades, på en mycket låg nivå. På samma sätt bör kommunerna ersättas för de ingrepp vindkraften innebär, och då hanteras vid sidan av skatteutjämningen. Några menade att det också vore rimligt att en ersättning betalas till kommuner för vattenkraften eftersom kommuner utan vindkraft då skulle uppleva detta som orättvist. Samtidigt resonerade några över problemen det skulle innebära utifrån att vattenkraftverken ligger i vissa kommuner, medan älven rinner genom andra som inte utvinner lika mycket energi.

4.2.3. Andra ekonomiska incitament

Oavsett inställning till vindkraft svarade samtliga respondenter att det i dag inte finns några direkta ekonomiska incitament för en kommun att säga ja till vindkraft. De flesta hade också svårt att svara på varför kommunen överhuvudtaget sagt ja till vindkraft. De flesta nämnde att det var utifrån ett samhälls- och klimatansvar. För några mindre norrlandskommunerna har vindkraften haft en viss betydelse för kommunens ekonomi genom att den skapat sysselsättning. Detta gäller framför allt i byggnadsskedet, men också i viss del för driften. Några kommuner sa också att de får in vissa inkomster genom arrenden då etablering sker på kommunens mark, medan återbäringen är överlag begränsad.

> ”Sedan vet vi också att när parken väl är på plats så blir det ju ett antal arbetstillfällen liksom till service underhåll och så vidare. Så jag tror man har räknat att på fem vindsnurror behövs det en tekniker… Ja, det har liksom getts tillbaka en del, men jag tror att gränsen är nådd på något vis. Nu tycker man att det räcker.”

Sammantaget var det ytterst få kommuner som ansåg att vindkraften bidragit till kommunens ekonomi eller att den skapat sysselsättning på en nivå som påverkat den lokala acceptansen. Ett undantag är de kommuner där lokal vätgasproduktion etablerats. Sådan etablering hade enligt några av politikerna fått en viss påverkan på den lokala opinionen för vindkraft.

> ”… en diskussion om den vindkraftpark som nu blivit lite mera en diskussion där det inte handlar om att producera energi och transportera iväg, utan det handlar om att producera energi och förädla vidare. I det här fallet tittar man ju på vätgas.

> ”Där det planeras byggas då en vätgasfabrik och med operation på hundra femtio megawatt i första steget till ett utpekat industriområdet… det har då, dammat ner kritiken för då finns det en koppling mellan energiproduktionen och lokala arbetstillfällen...”

> ”…vi ska starta vätgasproduktion…. med hjälp av grön energi eller grön el och nu ska man sätta upp två vindkraftverk som förser det här bolaget med el… Men det är ju inga protester och det här är ju helt plötsligt alla partier med på, även de som säger att det ska vara vindkraft eller inte. Då det blir en del i kommunens energiförsörjning och så på så sätt så gynnar det kommunen, kan man väl säga.”

> “Sen kan jag avslöja att ett utav våra stora företag, Hydro, ska göra en hundra procent grönomställning, så där ska de ha en egen form av energiproduktion och då kan jag ju säga det finns inget annat än vinden. Det är så de kommer att bygga 25 vindkraftsverk...“

Det är inte omöjligt att en framtida utveckling med mer vätgasproduktion kan få en viss påverkan på acceptansen för vindkraft lokalt, även om betydelsen nog inte ska överdrivas. Några kommuner hade även övervägt att gå in som ägare i vindkraftsprojekt, vilket även skulle kunna påverka den lokala acceptansen. Sammantaget var det dock få kommuner som ansåg att det var lämpligt för kommunerna att bli delägare, eftersom det var sammankopplat med stora ekonomiska risker, och att kostnaden för att investera i dagens vindkraft översteg kommunernas förmåga.

4.2.4. Samrådsprocesser

Några av politikerna som intervjuades ansåg att en viktig faktor för acceptans var samråd och förankringsprocesser innan etableringen. Såsom också nämnts tidigare är agerandet från operatören av stor betydelse.

> ”Sedan är det många som tycker det att de inte fått möjlighet att tidigt i processen varken bli informerade eller yttra sig. För den här samrådsprocessen är ju långt ifrån vad man har i plan- och bygglagen...”

Ett dåligt genomförda samråd ansågs få betydelse för acceptansen, då det kan bli ett tillfälle då missnöje uppstår och formerar sig. I två kommuner hade samråden utnyttjats av personer som var emot projektet, och en politiker hävdade att de kom och ”… eldar upp allmänheten…”.

Ibland kan kommunen också bli en aktör som arrangerar eller bidrar till anordnandet av samrådet, samtidigt som det var några som menade att det var oklart vilket ansvar kommunen har. En politiker ansåg att just kommunens oklara roll var problematiskt, bl.a. eftersom man inte tyckte att man kunna gå in och möta vilseledande information som sprids på sociala medier. I de fall kommunen går in som part i samrådet måste det från kommunen finnas ett intresse i att få till stånd en etablering, vilket också knyter samman denna fråga till kompensation.

> ”Det första det är ju naturligtvis att när det ska göras nåt liknande så ska det ju vara tidiga samråd med ortsbefolkningen. Så att ortsbefolkningen får känna delaktighet i de här investeringarna och byggandet som ska göras och där bör ju kommunen också vara med naturligtvis. Kommunen, ortsbefolkningen och bolaget behöver ha tidiga samråd. Och då tror jag att man skulle hitta gemensamma vägar för att kunna göra en etablering i lugn och ro som alla tycker, eller i alla fall dom flesta tycker att det här känns bra för oss.”

4.2.5. Bristande kunskap

Flera av politikerna som deltog i studien menade att ett stort problem för kommunerna var bristande kunskap. Det finns osäkerhet om gällande lagstiftning och om hur ärenden bör beredas. Många ansåg också att kommuner ofta hamnar i underläge i diskussionen med internationella vindkraftsbolag, som har mer kompetens, större resurser och tillgång till juristfirmor mm. En av de intervjuade berättade att kommunen fått information om att de behövde tillstyrka inom ett visst datum, och att kommunen hade skyndat sig att avslå då de bl.a. ansåg sig ha bristande underlag. Senare visade det sig att det inte stämde.

> ”För invånarna var det väldigt rörigt och när man sa nej sista januari och sen i mars så kommer vi ’nej, men nu ska vi lyfta upp igen, för vi har chans att säga ja liksom.’ Det spädde ju på liksom politikerföraktet och att vi är amatörer som sitter med de här frågorna…”

Kommunerna efterfrågade därför någon nationell kompetens som skulle kunna bistå i processerna. De juridiska resurserna i kommunerna var ofta begränsade och eftersom kommunerna inte har ett egenintresse i frågorna så finns det inte heller ett behov att arbeta upp det internt.

Sammanställning av forskning om incitament och betydelse för acceptans av vindkraft

1. Bakgrund

2050 Consulting AB (härefter 2050) har fått i uppdrag av Utredningen Stärkta incitament för utbyggd vindkraft (Dir. 2022:27) att sammanställa forskning om olika incitament- och kompensationssystem och dess påverkan på acceptans för vindkraft. Arbetet ska bidra till utredningens uppdrag om att lägga förslag på dels incitament för kommuners medverkan till utbyggd vindkraft, dels kompensationssystem för dem vars omgivning påtagligt påverkas av vindkraftutbyggnad.

I enlighet med den kommunicerade uppdragsbeskrivningen har 2050 gjort en genomgång av relevant forskning om olika incitamentsmodeller och kompensationssystem för lokalsamhället vid vindkraftsetablering, med ett fokus på incitamentseffekten av de olika modeller som utredningen överväger, och som kommunicerats till 2050 inför uppdraget. Erfarenhet från andra länder har särskilt belyst.

Uppdraget har genomförts av Daniel Lindvall (senior konsult på 2050 och senior forskare på Klimatledarskap, Institutionen för Geovetenskaper, Uppsala Universitet). Sammanställningen bygger huvudsakligen på en genomgång av relevanta forskningsartiklar som identifierats genom sökningar i forskningsdatabaser (scopus). Även genomgång av vissa relevanta rapporter och studier som inte genomförts av en forskningsinstitution har gjorts, t.ex. av tankesmedjor och intresseorganisationer. En sammanställning av relevanta artiklar som identifierats i arbetet ges i bilaga till denna rapport.

2. Övergripande om forskningen om acceptans och vindkraftsutbyggnad

Forskningen om social acceptans för utbygganden av förnybar energiinfrastruktur är relativt sentida. Fram till i början av 2000-talen var frågan överlag ignorerad inom forskningen. I en artikel av Rolf Würstenhagen m.fl. 2007, noterades det att trots en välvillig opinion i flera europeiska länder uppstod det motstånd lokalt när enskilda berördes direkt av vindkraftsprojekt.[1] De identifierar tre dimensioner av acceptans; ”sociopolitisk acceptans”, ”marknadens acceptans”, och ”den lokala gemenskapens acceptans” (*community acceptance*). Den lokala gemenskapens acceptans ansågs vara kopplad till processrelaterad rättvisa, dvs. möjligheter till deltagande och inflytande, och fördelningsrelaterad rättvisa. Den senare aspekten berör frågor om kompensation och ersättningar. I detta sammanhang har en relativt omfattande forskning växt fram med fokus på såväl planering, styrning- och inkluderingsprocesser vid etablering som olika former av kompensation och incitament, vilket inom litteraturen ofta benämns som ”community benefits” eller ”financial participation”.

Under det senaste decenniet har forskningen inom området växt och utvecklats och framför allt har mycket forskning bedrivits i vindkraftsintensiva länder såsom Danmark, Tyskland och Storbritannien, men även inom andra europeiska stater. Ett större EU-Horizon finansierat forskningsprojekt, *WinWind*[2], har genomförts på området (med fokus på länderna Polen, Tyskland, Spanien, Norge,

[1] Würstenhagen et al. 2007. Social acceptance of renewable energy innovation: An introduction to the concept.

[2] https://winwind-project.eu/home/

Lettland och Italien). Även i USA har forskning om acceptans utvecklats under senare år. Forskningen om social acceptans i Sverige är däremot begränsad.

Centrala teman inom forskningen

En stor del av forskningen om acceptans och motstånd vid vindkraftetablering ägnar sig åt betydelsen av processrelaterad och fördelningsrelaterad rättvisa. Det finns här en diskussion om begreppet NIMBY-ism, ”Not in my back yard”, och huruvida detta är relevant för att förklara acceptans och motstånd. Forskningen pekar på att motståndet mot vindkraft är mer komplext, och att det inbegriper frågor om resursfördelning, upplevelser om rättvisa och landskapets utveckling, ideologiska dispositioner och inställning till miljö- och klimatfrågor.[3]

I de flesta länder i Europa är en betydande majoritet av befolkningen fortfarande positiva till vindkraft, men studier visar att människor av flera olika anledningar inte vill att vindkraft byggs nära dem. Det finns studier som visar att människor som lever nära vindkraft i lägre utsträckning röstar på partier med gröna agendor[4] och upplever generellt sett sämre livskvalitet.[5] Forskningen av de ekonomiska konsekvenserna för närboende visar inte på helt enhetliga resultat, men överlag tenderar enskilda att drabbas negativt genom värdeminskning på fastigheter och av påverkan på turistnäringen.[6] Dessa effekter skiljer sig beroende på var vindkraften förläggs. Vindkraftens negativa socioekonomiska påverkan gör att det finns skäl för att diskutera behovet av ersättning och kompensation för närboende, och att detta inte bara är en fråga om ”incitament” för att påverka attityder. Forskningen visar också att det inte går att ha ett teknikneutralt förhållningssätt till acceptans och ersättningssystem, eftersom olika energisystem påverkar människor på olika sätt.

Vissa studier visar förvisso att motståndet mot vindkraftsetablering är mera kraftfullt innan och under etableringsfasen, och att det med tiden och efter att vindkraften etablerats minskar.[7] Det finns också studier som visar att människor som känner att de gynnas av vindkraft, eller annan industriell infrastruktur, har en tendens att omvärdera sin uppfattning och uppleva den som mer estetiskt tilltalande, en teori som kallas ”working land perception”.[8] Sammantaget visar dock studier att vindkraften ger ytterst begränsade indirekta ekonomiska nyttor i form av exempelvis ökad sysselsättning, och därför är det troligt att människor som lever nära vindkraft utan att själva gynnas fortsatt kommer vara negativa. Flera forskningsstudier demonstrerar också att människor som lever i områden där vindkraft byggts ut kraftigt är generellt mer negativa än andra.[9]

Inom forskningen finns det slutligen en diskussion om ersättningar kan vara kontraproduktiva och generera negativa attityder. För det första kan de uppfattas som mutor, vilket i sig kan påverka

[3] se bl.a. Bolin et al. 2021. Vindkraftens påverkan på människors intressen. Liljenfeldt, J. Wind power development as a means to local economic development. Persson, Jesper och Fernqvist, Fredrik (2016). Socioekonomiska konsekvenser av vindkraftsetablering och tillämpningen av vindbonus.

[4] Germeshausen et al. 2021.Support for renewable energy: The case of wind power.

[5] Krekel, C. and Zerrahn, A. (2017). Does the presence of wind turbines have negative externalities for people in their surroundings? Evidence from well-being data. Journal of Environmental Economics and Management, 82:221 – 238.

[6] Jarvis, S. (2021). The economic costs of nimbyism. Mimeograph. University of Mannheim

[7] Firestone et al. (2012). "Public acceptance of offshore wind power across regions and through time.

[8] Greene, John & Geisken, Mark. (2013). Socioeconomic Impacts of Wind Farm Development: A Case

Study of Weatherford, Oklahoma.

[9] Germeshausen et al. 2021.Support for renewable energy: The case of wind power.

acceptansen negativt i lokalsamhället. För det andra kan ersättningar skapa en negativ uppfattning eftersom de ramar in investeringen som problematisk snarare än samhälls- eller miljömässigt nyttig (ibland benämnt detta som ”crowding-out effect”). Ersättningen kan därmed underminera andra grunder för acceptans. Detta är en effekt som har noterats inom andra samhällsområden, t.ex. bloddonation och annat normativt kodat agerande. Slutligen kan ersättningar få negativa effekter om de beslutats eller fördelas på ett sätt som anses som orättvist. Såsom redogörs för här under har sådana negativa effekter noterats inom forskningen om olika kompensationssystem, men överlag tenderar de positiva effekterna för lokal acceptans av rätt utformade ersättningar överväga dessa eventuella negativa bieffekter.

Utmaningar med att mäta effekter av olika kompensations- och ersättningssystem

Det finns en hel del svårigheter i att mäta effekter av olika kompensations- och ersättningssystem på acceptans. För det första är frågor om acceptans och motstånd kontextuella och det kan vara svårt att bedöma vad som orsakar att enskilda lokalt accepterar eller motsätter sig vindkraft. Flera studier visar att acceptans är beroende på individers ideologiska hemvist, inkomst, utbildning, kön, ålder och attityder till klimat- och miljöfrågor. Inställningen till vindkraft påverkas också av den allmänna debatten och hur aktivt och framgångsrikt politiska partier eller intresseorganisationer verkar för att mobilisera opinionen. Dessutom kan acceptans för vindkraft skilja sig utifrån aspekter såsom befolkningstäthet, socioekonomiska faktorer lokalt och utbyggnadens omfattning. Sammantaget gör dessa omständigheter att det är svårt att jämföra effekter av olika kompensations- och ersättningssystem i olika länder.

Eftersom få länder har inrättat några lagstadgade ersättningsmodeller har enbart ett fåtal effektutvärderingar av ersättningars betydelse på acceptans genomförts. Däremot är det flera länder som har mer eller mindre formella system med bygdemedel, och det finns studier som studerat effekter av dessa. Det finns också en del studier som genom enkäter undersökt allmänhetens preferenser inför olika ersättningsmodeller, inte sällan med s.k. valexperiment där respondenter fått ta ställning till olika typer av projekt och modeller såsom direkta ersättningar, kommunala skatter, och motsvarigheter till bygdepeng.

3. Vad säger forskning om olika incitament- och ersättningsmodeller?

Bygdemedel och stöd till lokalsamhället

Några av förslagen som övervägs av utredningen rör olika ersättningar till lokalsamhället, antingen som fondering av bygdemedel hos kommunen eller att bransch och lokalsamhälle löser frågan om lokal kompensation själva, dvs. att nuvarande praxis behålls. Dessa förslag är till viss del överlappande, eftersom det handlar om en mer eller mindre formell lösning av bygdemedel, och de diskuteras därför gemensamt här under.

Överlag pekar forskningen på att ersättningar till lokalsamhället har en positiv inverkan på individers benägenhet att acceptera vindkraft. En sammanställning av 18 olika enkätstudier som genomförts i USA mellan 2011 och 2017, visar att individer som upplever att de får ekonomiska fördelar av vindkraften är mer positiva till den. Enligt studien kan upplevd ekonomisk nytta också övervinna ett

ideologiskt motiverat motstånd och klimatskeptiska åsikter.[10] En annan amerikansk enkätbaserad studie som har undersökt attityder bland människor som lever nära vindkraftparker över hela USA, visar att individer som tar emot någon form av kompensation har en mer positiv attityd till vindkraft än andra.[11] Incitamenteffekten som uppmättes i denna studie var dock marginell, och aspekter rörande upplevd rättvisa vid vindkraftsetablering har också stor betydelse. Att ersättningar till lokalsamhället påverkar lokal acceptans framgår också av enkätbaserade undersökningar genomförda i Brasilien och Kanada.[12] Formerna för hur ersättningen är i reglerad och dess storlek är dock inte tydligt definierat i dessa studier, och det är därför svårt att dra några specifika slutsatser om fördelar med ett mer eller mindre formellt kompensationssystem.

Även flera europeiska studier visar att ersättningar påverkar den lokala acceptansen för vindkraft, och av några av dessa studier går det att göra något mer konkreta resonemang om effekterna av olika ersättningssystem. Ett exempel är en irländsk enkätstudie som undersökt allmänhetens inställning till olika ersättningsmodeller, och som visar att frivillig ersättning till lokalsamhället bidrar till att acceptansen för vindkraft stärks. Sådan ersättning är enligt studien mer uppskattad än exempelvis erbjudande om delägarskap eller kollektivt ägande av vindkraft.[13]

Inom framför allt den europeiska forskningen finns det däremot en del studier vars resultat pekar på olika problem med ersättningar. Studier som undersökt projekt då elledningar dras visar att ekonomiska ersättningar kan underminera ett befintligt stöd och skapa mer negativa attityder, vilket exempelvis framgår av ett valexperiment som genomfördes i Tyskland.[14] I en undersökning som genomfördes i samtliga 27 EU-länder gällande attityder till ersättningar vid dragning av elledningar framgick däremot att ersättningar hade en viss positiv effekt på acceptans, även om effekten i just Tyskland var negativ.[15] För svensk del uppmätes en mycket marginellt positiv incitamentseffekt, och argument rörande ekonomisk utveckling och klimat- och miljömässig nytta hade större betydelse. I andra länder, som exempelvis Frankrike, hade ersättningar stor betydelse, vilket visar på kontextuella skillnader av incitamentseffekter.

Det är också oklart om det går att dra några slutsatser från undersökningar om dragningar av elledningar, eftersom detta inte är en fråga som är lika politiserad som vindkraft, och därmed kan ses som mer samhällsnyttiga. Av en studie från Skottland framgår emellertid att enskilda förväntar sig ersättningar även vid byggen av elledningar.[16] Ett antal andra studier, som redovisas längre fram i denna rapport, har undersökt ”crowding-out” effekten vid vindkraftbyggen, och sammantaget är det lite som tyder på att ersättningar vid utbyggnaden vindkraft kan medföra att individer som initialt hade en positiv inställning, utvecklar mer negativa attityder med anledning av att de erbjuds

[10] Hamilton et al. (2018). A change in the wind? US public views on renewable energy and climate compared.

[11] Hoen et al. 2019. Attitudes to US Wind Turbine Neighbors: Analysis of a Nationwide Survey.

[12] Brannstrom et al. (2020). What explains the community acceptance of wind energy? Exploring benefits, consultation, and livelihoods in coastal Brazil. Parkins et al. (2022). Landowner Acceptance of Wind Turbines on Their Land: Insights from a Factorial Survey Experiment. Walker and Baxter (2016). It’s easy to throw rocks at a corporation: wind energy development and distributive justice in Canada.

[13] Hyland, Marie Bertsch, Valentin (2018). The Role of Community Involvement Mechanisms in Reducing Resistance to Energy Infrastructure Development.

[14] Simora et al. 2020. Do financial incentives increase the acceptance of power lines? Evidence from Germany.

[15] Cohen et al. 2016. An Empirical Analysis of Local Opposition to New Transmission Lines Across the EU-27.

[16] Tobiasson et al. (2015). Public engagement in electricity network development: the case of the Beauly–Denny project in Scotland.

ersättning.[17] Till exempel visade en svensk studie om acceptans för vindkraftutbyggnaden i Markbyggden att ekonomiska nyttor av vindkraft har större betydelse för acceptans än kulturella och miljömässiga aspekter.[18]

Det finns däremot ett antal studier som lyfter fram problem med ersättningar som vilar på informella överenskommelser, såsom bygdepeng. Ett exempel är en spansk studie om vindkraftsetablering som visar att den modell med bygdepeng som tillämpades där påverkade den lokala acceptansen negativt.[19] Framför allt uppfattade enskilda att ersättningen var otillräcklig för att kompensera vindkraftsutbyggnaden, och att individer var kritiska till att vindkraftsoperatörer finansierar projekt i lokalsamhället, vilka kommun eller stat borde ha ansvar över.

Det är i synnerhet informella och s.a.s. oreglerade ersättningar som kan ha negativa effekter. En brittisk studie visar exempelvis att oreglerade (frivilliga) ersättningar till lokalsamhället oftast utformas utifrån operatörens intressen, och lämnar utrymme för tolkningsfrågor och godtycke. De kan därmed skapa spänningar i lokalsamhället.[20] Tre andra brittiska studier pekar på att oreglerade ersättningar kan upplevas som mutor, dvs. betalningar för att individer ska acceptera vindkraft, och detta kan påverka acceptansen negativt. Dessutom kan frivilliga ersättningsmodeller generera konflikter i lokalsamhället eftersom ersättningsnivåerna blir en förhandlingsfråga. Gränsdragningen gällande vem som ska kunna ta del av ersättning liksom hur och till vad den ska fördelas är också faktorer som kan skapa konflikt.[21] Ytterligare problem som framhävs är att syftet med ersättningen inte är uttalad, att avtalen ofta inte är offentliga och att de som ingått avtalen kan ha svårt att påverka eller överklaga dem.[22] En holländsk studie visar också att lokala ersättningar kan bidra till större acceptans, men att effekten beror på lokala omständigheter och förtroendet mellan operatöreren och lokalsamhället.[23]

En översiktlig studie av faktorer som påverkar acceptans för vindkraft genomfördes inom forskningsprojektet WinWind, och denna visar att finansiell ersättning, liksom möjlighet att delta i beslutsprocesser inför etablering, har stor betydelse för lokal acceptans. Författarna bakom denna studie argumenterar också emot informella överenskommelser, eftersom sådana kan vara beroende på operatörerens eller investerarens godtycke och välvilja. Finansiell kompensation som betalas ut av vindkraftsoperatörer till lokalsamhället bör därför vara institutionaliserat genom inkorporering i lag och regelverk.[24]

---

[17] Se t.ex. Kanuf 2022.

[18] Kristina Ek & Simon Matti (2014). Valuing the local impacts of a large scale wind power establishment in northern Sweden: public and private preferences toward economic, environmental and sociocultural values.

[19] Upham, García Perez 2015. A cognitive mapping approach to understanding public objection to energy infrastructure: The case of wind power in Galicia, Spain.

[20] Rudolph et al. (2018). Community benefits from offshore renewables: The relationship between different understandings of impact, community, and benefit.

[21] Cass et al. (2010). Good Neighbours, Public Relations and Bribes: The Politics and Perceptions of Community Benefit Provision in Renewable Energy Development in the UK. Aitken Mhairi (2010). Wind power and community benefits: Challenges and opportunities. Rudolph et al. (2018). Community benefits from offshore renewables: The relationship between different understandings of impact, community, and benefit.

[22] Walker et al. (2016). Community Benefits or Community Bribes? An Experimental Analysis of Strategies for Managing Community Perceptions of Bribery Surrounding the Siting of Renewable Energy Projects.

[23] Kimovan den Berg, Barbara, Tempels (2022). The role of community benefits in community acceptance of multifunctional solar farms in the Netherlands.

[24] De Luca et al. 2020. Explaining Factors Leading to Community Acceptance of Wind Energy. Results of an Expert Assessment.

Det finns också forskning som visar att enskilda föredrar ersättningssystem som är formaliserade, t.ex. kommunal fondering eller kommunal beskattning[25], vilket också framgår tydligt av den forskning om skatter som diskuteras längre fram i denna rapport. I ett valexperiment som genomfördes i Tyskland fick respondenter ta ställning till ett antal olika vindkraftsprojekt och olika ersättningsmodeller; ingen ersättning, fondering som används för sociala projekt (likt bygdemedel), fondering som kommunen ansvarar över eller sänkt elpris. En tydlig majoritet av respondenterna föredrog sänkt elpris, medan kommunal fondering var mer populär än en fond som används för sociala ändamål lokalt.[26] Enligt en schweizisk studie som genomfördes med en liknande metod uttryckte respondenter stöd för att kommunen tar ansvar över ersättningssystemet.[27] Denna attityd kan troligen förklaras av att enskilda anser att det offentliga har bättre förutsättningar att fördela resurser rättvist och effektivt.

Formaliserade ersättningar till kommun och lokalsamhälle

I några länder finns det mer eller mindre formaliserade system för hur lokalsamhället ska ersättas av vindkraftsoperatörer. Ett exempel på ett s.a.s. frivilligt formaliserat system är de riktlinjer som gäller för ersättning i Skottland. Enligt dessa uppmanas projektören att betala 5000 pund per installerad MW per år till lokalsamhället. Över 200 överenskommelser har slutits i Skottland (oktober 2022), till ett värde på över 15 miljoner pund.[28] Det är svårt att avgöra om dessa överenskommelser har bidragit till att förebygga konflikter. Flera av de valexperiment där effekten av kontantersättningar undersöks, och som redovisas längre fram, visar att ersättningarna måste vara på en någorlunda hög nivå för att påverka lokal acceptans. I arbetet med denna sammanställning har ingen utvärdering av incitamenteffekten av det skotska systemet funnits, men det kan noteras att opinionen för vindkraft varit positiv i Skottland över tid.[29]

Det finns också vissa svårigheter med att utforma formella system med bygdemedel så att de upplevs som legitima och rättvisa. I delstaten Maine i USA måste en vindkraftoperatör utöver fastighetsskatt betala en bygdepeng till lokalsamhället som är satt till en minimumnivå. Enligt en utvärdering har lokalsamhällen där vindkraften byggts ut gynnats av framför allt ökade kommunala skatteintäkter, men också av bygdemedel. Däremot framgår det av utvärderingen att avgränsningen mellan de som får och inte får ta del av ersättningen kan framstå som orättvis, och den rekommenderar därför att ersättningssystemet utvidgas.[30]

Enligt en studie av det danska systemet med kompensation till närboende framgår också att ersättningarna generellt sett har en positiv effekt på lokalsamhället, men att personer som intervjuades i studien var missnöjda, bl.a. eftersom urvalen av projekt som får ta del av ersättningar genom de gröna kommunala fonderna uppfattades som orättvist. Flera personer ansåg att

[25] Vuichard et al 2019. Individual or collective? Community investment, local taxes, and the social acceptance of wind energy in Switzerland.

[26] Knauf, Jakob (2022). Can't buy me acceptance? Financial benefits for wind energy projects in Germany.

[27] Walter (2014). Determining the local acceptance of wind energy projects in Switzerland: The importance of general attitudes and project characteristics.

[28] https://www.gov.scot/publications/scottish-government-good-practice-principles-community-benefits-onshore-renewable-energy-developments/pages/2/

[29] https://www.gov.scot/publications/scottish-government-good-practice-principles-community-benefits-onshore-renewable-energy-developments/pages/2/

[30] https://www.maine.gov/energy/sites/maine.gov.energy/files/inline-files/Maine-Wind-Commission-Report_final.docx

ersättningarna också kunde upplevas som mutor, vilket påverkade dess legitimitet.[31] Denna studie bygger på intervjuer som genomförts i tre danska kommuner, och det kan därför vara svårt att dra några generella slutsatser av den.

Kommunal beskattning (fastighetsskatt)

Studier som undersökt effekten av att vindkraftsoperatörer betalar kommunal skatt visar att detta kan påverka såväl den politiska viljan att bevilja projekt som acceptansen i lokalsamhället. Enligt en studie av vindkraftutbyggnaden i Norge, baserad på intervjuer med bl.a. kommunföreträdare, har den kommunala egendomsskatten en avgörande betydelse för kommunernas inställning till vindkraft.[32] Intäkterna från vindkraften har ett stort ekonomiskt värde för flera kommuner, och skapar ett incitament för dem att bevilja projekt. I Norge har kommunerna inte vetorätt på samma sätt som i Sverige, men enligt en statistisk analys av alla vindkraftsansökningar i Norge för åren 2000–2019 framgår ändå att vid sidan av miljömässig påverkan har kommunernas inställning till projekten avgörande betydelse för besluten (även om de inte har vetorätt).[33] Av särskild betydelse för positiva beslut var enligt studien att kommunerna ansåg att vindkraften bidrar till den lokala ekonomin. Någon forskning om fastighetsskattens effekt på beviljande av vindkraft i Finland har dock inte hittats i denna forskningssammanställning, men mot bakgrund av att kommuner med mycket vindkraft får betydande ersättning genom fastighetsskatten, är det rimligt att anta att effekten är det samma som i Norge.[34]

Även i Tyskland visar forskning att kommunal beskattning har en effekt på attityder till vindkraften i lokalsamhället. Av en studie av vindkraftsutbyggnaden i Tyskland, framgår det att människor som bor i områden med stor utbyggnad har mer negativa attityder till vindkraft än andra, men att regelförändringar som bidragit till ökade skatteintäkter för kommuner där vindkraft byggts har haft en mildrande effekt på motståndet.[35] I Tyskland betalar vindkraftoperatörer en lokal företagsskatt (commercial tax) som innan 2009 fördelades mellan den kommun där företaget hade sitt huvudkontor och där vindkraften var förlagd. Från 2009 ändrades skattens utformning så att 70 procent av skatteintäkterna tillfaller kommunen där vindkraftturbinerna finns. Detta resulterade i att kommuner kunde ta ut mellan 10 000 till 13 000 euro mer i skatt per vindkraftverk. Enligt studien gav denna förändring en märkbar påverkan på den sociala acceptansen för vindkraft i de kommuner som gynnades. Enligt en statistisk analys av faktorer som påverkar vindkraftsexpansionen i Tjeckien, framgår också att kommunal beskattning har effekt för acceptans vid sidan av socioekonomiska omständigheter lokalt.[36] Även en forskningsstudie som tagits fram inom projektet WinWind framhåller att en positiv lokal ekonomisk utveckling genom ökade skatteintäkter för berörda

[31] Jørgensen Marie Leer (2020). Low-carbon but corrupt? Bribery, inappropriateness and unfairness concerns in Danish energy policy. Jørgensen et al. (2020). Distributive fairness and local acceptance of wind turbines: The role of compensation schemes.

[32] Saglie et al. (2020). What shapes municipalities' perceptions of fairness in windpower developments?

[33] Inderberg et al. (2020). What influences windpower decisions? A statistical analysis of licensing in Norway.

[34] https://tuulivoimayhdistys.fi/en/ajankohtaista/press-releases/finnish-wind-power-plants-generated-a-property-tax-of-more-than-eur-17-million-in-2021

[35] Germeshausen et al. 2021. Support for renewable energy: The case of wind power.

[36] Frantál and Nováková (2019). On the spatial differentiation of energy transitions: Exploring determinants of uneven wind energy developments in the Czech Republic.

kommuner är en faktor som har stor betydelse för lokal acceptans, tillsammans med transparens och delaktighet i beslutsprocessen.[37]

Det är dock oklart om kommunal beskattning kan förebygga att motstånd och att missnöje uppstår bland de som bor i direkt anslutning till vindkraftsprojekt. Det framgår av forskning, som redogörs för längre fram, att individer som är direkt berörda av vindkraft framför allt påverkas av individbaserade ersättningar, medan skatt på vindkraft som går till kommunen har positiv påverkan på acceptansen i lokalsamhället mera brett. Till exempel visar en tysk studie, som bygger både på ett valexperiment och ett stort antal fokusgruppintervjuer, att nära tre av fyra tillfrågade anser att det vore orättvist om de vinster som vindkraften genererar inte stannar i regionen. Sammantaget var det dock fler som ansåg att kommunen borde få ta del av vinsterna direkt genom skatter, än de som ansåg att närboende borde få särskild ersättning. Av fokusgruppintervjuer framgick det att många ansåg att ersättning till närboende kunde ses som en muta, och att det också var viktigt att hela trakten får ta del av vindkraftens ekonomiska förtjänster.[38] Liknande resultat framgår av en schweizisk studie, också genomförd som ett valexperiment. Enligt denna föredrog respondenterna ersättningsmodeller som gynnar hela lokalsamhället, såsom lokal beskattning av vindkraft, snarare individuella ersättningssystem, såsom delägande eller direkta ersättningar.[39] Av en amerikansk studie som genomfördes med ett valexperiment framgår det också att attityder till vindkraft påverkas om vindkraftsoperatören bidrar med högre skatteintäkter till kommunen, som i experimentet beskrevs kunna användas för såväl välfärdsinsatser (skola och offentliga satsningar) som sänkt inkomstskatt.[40] Enligt studien hade även sänkt elpris för närboende stor effekt.

Ytterligare en amerikansk studie som bygger på enkätundersökningar i de vindkraftsintensiva delstaterna Texas och Iowa, visar att individer är positiva till vindkraft i områden där den bidrar till lokal utveckling genom bl.a. ökat skatteunderlag, oavsett om de personligen gynnas av vindkraft.[41] ”Det ironiska är”, skriver forskarna bakom studien. ”att även om relativt få individer gynnades direkt av vindkraftsparker… fann vi att de uttryckte ett starkt stöd, framför allt mot bakgrund av upplevd lokal ekonomisk påverkan och att vindkraft sågs som en drivkraft som kan motverka lokal ekonomisk tillbakagång”.

Statsbidrag som betalas till kommuner i vilka vindkraft byggs

Det är svårt att säga något om vilken effekt som statsbidrag till kommuner som tillåter att vindkraft byggs skulle få, eftersom det inte finns ett sådant system i något annat land, åtminstone inte vad som kunnat identifieras i denna sammanställning. En sådan modell skulle givetvis vara mer omständlig än att låta kommunerna själva få ta in skatt, men om ersättningen är i nivå med de skatteinkomster som exempelvis norska och finska kommuner kan ta in från vindkraften borde effekten vara den samma.

---

[37] Dizaje et al (2020). Overcoming Barriers to the Community Acceptance of Wind Energy: Lessons Learnt from a Comparative Analysis of Best Practice Cases across Europe.

[38] Lienhoop, Nele (2018). Acceptance of wind energy and the role of financial and procedural participation: An investigation with focus groups and choice experiments.

[39] Vuichard et al 2019. Individual or collective? Community investment, local taxes, and the social acceptance of wind energy in Switzerland.

[40] Lamy et al. 2020. Keep wind projects close? A case study of distance, culture, and cost in offshore and onshore wind energy siting.

[41] Slatterya (2012). The predominance of economic development in the support for large-scale wind farms in the U.S. Great Plains.

Det framgår förvisso av flera studier att allmänheten anser att det är viktigt att vinster stannar i lokalsamhället och sammantaget tycks den lokala dimensionen ha stor betydelse. Det är möjligt att ett system där kommunerna endast gynnas indirekt genom statsbidrag inte skulle få samma effekt eftersom upplevelsen av egenmakt skulle minska, men det är svårt att avgöra huruvida denna omständighet verkligen skulle påverka incitamentseffekten av en åtgärd med statsbidrag.

Kontantersättning från vindkraftsprojekt till närboende

Såsom tidigare diskuterats i denna rapport finns det forskning som visar att direkta ersättningar till individer som bor nära energiinfrastruktur kan uppfattas som mutor eller väcka motreaktioner bland individer som har en positiv grundinställning.[42] I arbetet med denna sammanställning har dock inga studier hittats som visar att kontantersättningar vid utbyggnad av vindkraft skulle kunna få sådana negativa effekter. I ett tyskt valexperiment, som syftade till att testa denna teori och undersöka inställningen till olika typer av vindkraftsprojekt och ersättningsmodeller, framgick det att en direkt reducering av elpriset har störst effekt på acceptansnivån.[43] Detta är också den åtgärd som mest påtagligt kan påverka personer som har en negativ inställning till vindkraft, vilket möjligen tyder på att just sammankopplingen mellan elpris och energiinfrastruktur har betydelse. Därutöver visar denna, liksom flera andra valexperimentsstudier, att nivån på ersättningen har stor betydelse.

Resultatet av ett norskt valexperiment visar också att ekonomisk kompensation har stor betydelse för att enskilda ska acceptera vindkraft, men att effekten varierar utifrån hur engagerad en person är för den plats där vindkraft föreslås att byggas och hur ersättningen utformas.[44] Det är exempelvis främst de som upplever sig direkt berörda som föredrar en individbaserad ersättning, medan den bredare allmänheten i kommunen heller önskar sig kollektiva ersättningar, t.ex. finansiering av en kommunal sportanläggning. En liknande slutsats dras av en brittisk studie om acceptans för vindkraft, som visar att ersättningar som är tydligt individfokuserade riskerar i högre utsträckning att uppfattas som en muta, och att enskilda därför föredrar kollektiva kompensationslösningar.[45]

Det har samtidigt gjorts enkätundersökningar som tyder på att direktersättningar i form av sänkta elkostnader är allmänt populära. Ett exempel är ”Fan club”, som det brittiska energiföretaget Octupus erbjuder, och som innebär att personer som bor nära företagets vindkraftturbiner kan halvera sin elräkning. Enligt en enkätundersökning ansåg mer än 70 procent av britterna att en sådan åtgärd skulle påverka deras benägenhet att acceptera vindkraft väldigt eller ganska mycket.[46] Den brittiska regeringen uppges också ha övervägt att lägga ett sådant förslag som en del i en energistrategi under 2022.[47]

En ytterligare aspekt med kontantersättningar är däremot att de kan vara svåra att genomföra av ekonomiska skäl. Av en enkätbaserad amerikansk studie framgår det att individer skulle acceptera att vindkraft byggs nära dem om de får ersättning genom exempelvis sänkta elkostnader.[48] Den

[42] Simora et al. 2020. Do financial incentives increase the acceptance of power lines? Evidence from Germany.

[43] Knauf, Jakob (2022). Can’t buy me acceptance? Financial benefits for wind energy projects in Germany.

[44] Garcia et al. 2016. Willingness to accept local wind energy development: Does the compensation mechanism matter?

[45] Walker et al. (2014). Community benefits, framing and the social acceptance of offshore wind farms: An experimental study in England.

[46] https://theenergyst.com/half-price-sale-of-green-power-near-wind-turbines-yes-please-say-87-of-brits-in-poll/

[47] https://www.energylivenews.com/2022/03/28/living-closer-to-wind-farms-drives-energy-bills-down/

[48] Lamy et al. 2020. Keep wind projects close? A case study of distance, culture, and cost in offshore and onshore wind energy siting.

ersättningsnivå som enligt studien gav en tydlig incitamenteffekt var dock så hög att det hypotetiska vindkraftsprojekt som undersöktes blev olönsamt. Det är inte orimligt att tänka sig att en del av de modeller med kontantersättning som testats i de olika valexperiment som redogjorts för i denna rapport kan vara kostsamma om det är många hushålls som omfattas, men denna aspekten har inte närmare undersökts.

Eftersom enbart ett fåtal länder har ett lagstadgat system som ger närboende rätt till någon slags kontantersättning, har få faktiska effektutvärderingar gjorts. Ett undantag är Danmark där närboende är berättigade till en bonus som kompensation för eventuell värdeminskning av egendom. En studie av det danska systemet visar att detta har en viss effekt på den lokala acceptansen, då flera av de som tagit emot ersättningar, och som intervjuats i studien, var nöjda. Däremot visar studien att det också fanns ett missnöje eftersom många inte ansåg att ersättningen var i nivå med den faktiska värdeminskningen av deras egendom. Den administrativa processen ansågs också krånglig, och sammantaget påverkade detta legitimeten för kompensationssystemet.[49]

Att utforma ett ersättningssystem som är på en nivå så att det både påverkar närboende och lokalsamhället brett, utan att vara för kostsamt, kan därmed vara utmanande. Att ersättningssystemet uppfattas som rättvist tycks också vara centralt för dess potentiella incitamentseffekt. Studier visar exempelvis att individer som upplevde att de kunnat delta i beslutsprocessen kräver en lägre ersättningsnivå än de som inte upplever det.[50] Enligt en kanadensisk enkätbaserad studie framgår det också att ersättningsnivån och en rättvis fördelning har en avgörande betydelse för stöd. De modeller som har stöd är både en allmän ersättning till lokalsamhället som sänkta elkostnader eller skatterabatter för närboende.[51] Detta är en av få studier som betraktat effekter av skatterabatter, och rimligen bör sådana ha liknande effekter som andra kontantersättningar.

Delägande eller kollektivt ägande

En åtgärd som diskuteras inom forskningen, men som inte utredningen valt att lyfta fram, är lösningar med olika former av delägande eller kollektivt ägande av vindkraft (t.ex. vindkraftskollektiv). Kollektiva ägandeformer är relativt vanliga på många håll i Europa, framför allt i Danmark, där runt 70 procent av den landbaserade vindkraften hade ett helt eller delvist kollektivt ägande år 2016.[52] Även i Tyskland var enskilda medborgare länge den grupp som var de största ägarna i vindkraft, men deras ägandeandel av vindkraften sjunker och var 40 procent år 2019.[53] Att andelen sjunker beror på att vindkraften blivit mer kapitalintensiv med större turbiner, och att villkoren för kollektiva ägandemodeller i Tyskland anses ha försämrats, delvis därför villkoren för nätinmatning (feed-in tariff) ändrats. Det är också flera större företag och investerare, såsom pensionsfonder, som satsar på förnybara energiprojekt, och därmed blir de mer dominerande som

[49] Jørgensen et al. (2020). Distributive fairness and local acceptance of wind turbines: The role of compensation schemes.

[50] Lamy et al. 2020. Keep wind projects close? A case study of distance, culture, and cost in offshore and onshore wind energy siting.

[51] Walker and Baxter 2016. It's easy to throw rocks at a corporation": wind energy development and distributive justice in Canada.

[52] Albizu et al. 2017. The past, present and uncertain future of community energy in Denmark: Critically reviewing and conceptualising citizen ownership.

[53] https://www.cleanenergywire.org/news/share-private-individuals-involved-renewables-production-falls-germany

ägare. Detta kan anses vara positivt eftersom de bidrar med kapital till en snabbare utbyggnad, men kan också vara problematiskt eftersom ägandeformerna inverkar på acceptansen för vindkraft.

I några av de enkätundersökningar och valexperiment som genomförts har frågor om olika ägandeformer ställts. Det framgår exempelvis av en studie av attityder till vindkraft i Tyskland och Polen att lokala och kollektiva ägandeformer är populärast, medan acceptansen minskar om vindkraftsoperatören är ett internationellt företag.[54] Även andra studier visar att individer är mer villiga att acceptera vindkraftsoperatörer som har statliga eller kommunala ägare, även om inställningen skiljer sig åt mellan individer beroende på ideologisk hemvist och attityder till vindkraft.[55] De som är positiva till vindkraft föredrar lokalt ägande i större utsträckning än de som är negativa.

Studier har också visat att individer som är delägare eller tillhör ett lokalt vindkraftskooperativ är mer positiva till vindkraftsetablering än andra.[56] En tysk studie där attityder till vindkraft studerades i en ort där invånarna bjudits in till att bli delägare, och i en där de inte hade gjorts det, visade att invånarna i den ort där de fått erbjudande om delägarskap var mer positiva till vindkraftsutbyggnad.[57]

Även forskningsprojektet WinWind, som studerat av vindkraftsprojekt i Polen, Norge, Tyskland, Spanien, Lettland och Italien, lyfter fram att kollektiva ägandeformer har betydelse för förankringen lokalt.[58] Anledningen till detta är att sådana ägandeformer skapar delaktighet och lokal förankring. Dessutom är ett kollektivt ägande ofta ekonomiskt gynnsamt. En studie om vindkraft i Skottland visar att vindkraftskollektiv kan ge lokalsamhället i genomsnitt 34 gånger större ekonomisk vinst än vad de får av en bygdepeng som är satt utifrån de skotska överenskomna riktlinjerna.[59]

Det finns också studier som visar att enskilda heller väljer andra former av ersättningar till lokalsamhället, såsom olika former av bygdepeng eller kontantersättning, än erbjudande om delägande eller kollektivt ägande.[60] En förklaring till detta är att många individer ser lokala eller kollektiva ägandeformer som riskfulla.[61] Det finns också studier som visar att enskilda upplever att de inte har samma förutsättningar att bli delägare eller medverka i kollektivt ägda vindkraftsprojekt. Individer med högre inkomst, kvinnor och personer som generellt sett är mer positivt inställda till vindkraft, har en mer accepterande attityd till delägande. En studie av kollektivt ägd vindkraft i Danmark visar att detta påverkar incitamentseffekten av kollektiva ägandeformer, eftersom de som

[54] Liebe et al. 2017. A turbine is not only a turbine: The role of social context and fairness characteristics for the local acceptance of wind power.

[55] Knauf 2022. Can't buy me acceptance? Financial benefits for wind energy projects

in Germany.

[56] Radkte et al 2022. Does Energy Community Membership Change Sustainable Attitudes and Behavioral Patterns? Empirical Evidence from Community Wind Energy in Germany

[57] Musall and Kuik (2011). Local acceptance of renewable energy—A case study from southeast Germany.

[58] Leiren et al. 2020. Community Acceptance of Wind Energy Developments: Experience from Wind Energy Scarce Regions in Europé.

[59] http://www.pointandsandwick.co.uk/wp-content/uploads/2021/06/Financial-comparison-of-private-and-community-wind-farms-report-FINAL-1.pdf?fbclid=IwAR0UTm-vR53UE0JAGKYD-0fPf

[60] Hyland, Marie, Bertsch, Valentin (2018). The Role of Community Involvement Mechanisms in Reducing Resistance to Energy Infrastructure Development.

[61] Lienhoop Nele (2018). Determining the local acceptance of wind energy projects in Switzerland: The importance of general attitudes and project characteristics. Walter (2014). Acceptance of wind energy and the role of financial and procedural participation: An investigation with focus groups and choice experiments

blir delägare redan är positiva till vindkraft.[62] I Danmark måste nya vindkraftsprojektörer göra det möjligt för allmänheten att bli delägare upp till en nivå på minst 20 procent.

4. Sammanfattande reflektioner

Av den forskning som diskuteras i denna sammanställning går det att dra en övergripande slutsats om att kompensation vid etablering av vindkraft generellt sett har en positiv effekt på acceptansnivån i lokalsamhället. Däremot har utformningen av ersättningssystemet stor betydelse incitamentseffekterna. Ersättningar som vilar på informella överenskommelserna, såsom svensk praxis med bygdemedel, är problematiska. Sådana kan ge negativa incitamentseffekter genom att de kan uppfattas som mutor och generera konflikter mellan enskilda i lokalsamhället eller mellan lokalsamhället och operatören.

Ersättningar som likt dagens system med bygdemedel fördelas till olika projekt i lokalsamhället tenderar att ha marginell effekt på lokal acceptans. Om ett sådant system tillämpas bör ersättningsnivåerna var satta på en nivå som uppfattas som adekvat av de berörda, och reglerna för vem som får ta del av ersättningen och hur den ska fördelas måste vara klart definierade. Det finns i dessa avseenden också fördelar med att bygdemedel hanteras genom kommunal fondering.

Sammantaget tyder forskningen på att ett ersättningar som fördelas som kontanta ersättningar har störst effekt för att skapa acceptans hos närboende, och den metod som har störst incitamenteffekt tycks vara sänkta elpriser. Kontanta ersättningar kan dock vara problematiska eftersom de kan ses som mutor. Kriterierna för sådan ersättning måste därmed vara tydligt utformade så att de uppfattas som legitima och rättvisa av både de individer som får ta del av ersättning, och de som bor i kommunen, men som inte är berättigade. Direkta ersättning till närboende tenderar däremot att ge marginell effekt på acceptansen i det bredare lokalsamhället, och bör därför kombineras med exempelvis kommunal fastighetsskatt för att påverka acceptansen brett.

En överföring av fastighetsskatten till kommunen tycks också vara den åtgärd som skulle ha störst incitamentseffekt. Det är en åtgärd som har tydlig effekt på kommunala beslutsfattare, men som också påverkar acceptans i lokalsamhället. Eftersom incitamentseffekten är kopplad till upplevd ekonomisk nytta måste dock skatten vara satt på en nivå där enskilda upplever att den verkligen påverkar den lokala ekonomin. En kommunalisering av fastighetsskatten för vindkraft i Sverige skulle därför troligen få en marginell effekt om inte fastighetsskatten för vindkraft höjs.

De andra förslagen som utredningen överväger har varit svårare att utvärdera eftersom det saknas forskning. Däremot finns det en del studier av olika modeller med kollektivt ägd av vindkraft, och dessa tyder på att sådana modeller kan ha effekt för den lokala acceptansen av vindkraft. Det kan därför vara värt att även överväga modeller som underlättar för lokala eller kollektiva ägandeformer.

Referenser

[62] Johansen, Emborg 2018. Wind farm acceptance for sale? Evidence from the Danish wind farm co-ownership scheme.

Appunn Kerstine (2021). Share of private individuals involved in renewables production falls in Germany. Clean Energy Wire. (https://www.cleanenergywire.org/news/share-private-individuals-involved-renewables-production-falls-germany)

Aquatera Ltd (2021). A comparison of the financial benefits arising from private and community owned wind farms. (http://www.pointandsandwick.co.uk/wp-content/uploads/2021/06/Financial-comparison-of-private-and-community-wind-farms-report-FINAL-1.pdf?fbclid=IwAR0UTm-vR53UE0JAGKYD-0fPf)

Bolin, Karl, Hammarlund, Karin Mels Tom, Westlund, Hans, Vindkraftens påverkan på människors intressen. Uppdaterad syntesrapport 2021. Naturvårdsverket.

Brannstrom, Christian Nicolly Santos Leite, Anna Lavoie, Adryane Goraye (2022). What explains the community acceptance of wind energy? Exploring benefits, consultation, and livelihoods in coastal Brazil, Energy Research & Social Science, Volume 83,

Cass, Noel & Walker, Gordon & Devine-Wright, Patrick. (2010). Good Neighbours, Public Relations and Bribes: The Politics and Perceptions of Community Benefit Provision in Renewable Energy Development in the UK. Journal of Environmental Policy & Planning. 12. 255-275.

Cohen, Jed & Moeltner, Klaus & Reichl, Johannes & Schmidthaler, Michael. (2016). An Empirical Analysis of Local Opposition to New Transmission Lines Across the EU-27. Energy Journal -Cambridge Ma then Cleveland.

Ek Kristina & Simon Matti (2014). Valuing the local impacts of a large scale wind power establishment in northern Sweden: public and private preferences toward economic, environmental and sociocultural values.

Ek, K., Persson, L. 2014. Wind farms – Where and how to place them? A choice experiment approach to measure consumer preferences for characteristics of wind farm establishments in Sweden. Ecological Economics, 105, 193-203.

Firestone, Jeremy Willett Kempton, Meredith Blaydes Lilley & Kateryna Samoteskul (2012) Public acceptance of offshore wind power across regions and through time, Journal of Environmental Planning and Management, 55:10.

Finish Wind Power Association (2022). Finnish wind power plants generated a property tax of more than EUR 17 million in 2021. https://tuulivoimayhdistys.fi/en/ajankohtaista/press-releases/finnish-wind-power-plants-generated-a-property-tax-of-more-than-eur-17-million-in-2021

Frantál and Nováková (2019). On the spatial differentiation of energy transitions: Exploring determinants of uneven wind energy developments in the Czech Republic.

Elena De Luca, Cecilia Nardi, Laura Gaetana Giuffrida, Michael Krug, Maria Rosaria Di Nucci (2020). Explaining Factors Leading to Community Acceptance of Wind Energy. Results of an Expert Assessment. Energies.

García, Jorge H. Todd L. Cherry, Steffen Kallbekken, Asbjørn Torvanger (2016). Willingness to accept local wind energy development: Does the compensation mechanism matter? Energy Policy, Volume 99.

Germeshausen, Robert; Heim, Sven; Wagner, Ulrich J. (2021). Support for renewable energy: The case of wind power, ZEW Discussion Papers, No. 21-074, ZEW Leibniz-Zentrum für Europäische Wirtschaftsforschung, Mannheim.

Gorroño-Albizu, Leire, Karl Sperling, Søren Djørupet 2017. The past, present and uncertain future of community energy in Denmark: Critically reviewing and conceptualising citizen ownership. Energy Research & Social Science, Volume 57, November 2019, 101231.

Greene, John & Geisken, Mark. (2013). Socioeconomic Impacts of Wind Farm Development: A Case Study of Weatherford, Oklahoma. Energy, Sustainability and Society. 3. 10.1186/2192-0567-3-2.

Hamilton et al. Energy, Sustainability and Society (2018) 8:11. https://doi.org/10.1186/s13705-018-0152-5

Hoen, Ben, Jeremy Firestone, Joseph Rand, Debi Elliot, Gundula Hübner, Johannes Pohl, Ryan Wiser, Eric Lantz, T. Ryan Haac, Ken Kaliski, Attitudes of U.S. Wind Turbine Neighbors: Analysis of a Nationwide Survey, Energy Policy, Volume 134,

Hyland, Marie, Bertsch, Valentin (2018). The Role of Community Involvement Mechanisms in Reducing Resistance to Energy Infrastructure Development. Ecological Economics Volume 146, April 2018, Pages 447-474.

Jackson, Inderberg, Tor, Håkon, Ole, Magnus, Theisen, Karoline, Hægstad, Flåm, 2020. What influences windpower decisions? A statistical analysis of licensing in Norway. Journal of Cleaner Production, Volume 273.

Johansen, Emborg 2018. Wind farm acceptance for sale? Evidence from the Danish wind farm co-ownership scheme. Energy Policy, Volume 117, June 2018, Pages 413-422.

Jørgensen, Marie Leer (2020). Low-carbon but corrupt? Bribery, inappropriateness and unfairness concerns in Danish energy policy, Energy Research & Social Science, Volume 70.

Jørgensen, Marie Leer, Helle Tegner Anker, Jesper Lassen (2020). Distributive fairness and local acceptance of wind turbines: The role of compensation schemes. Energy Policy, Volume 138,

Jönsson, Erik (2022). Vindkraftsopinionen i skuggan av ett vindkraftverk. I Ulrika Andersson, Henrik

Klintman, Mikael, Waldo, Åsa (2008). Erfarenheter av vindkraftsetablering - Förankring, acceptans och motstånd. Naturvårdsverket. Rapport 5866.

Knauf 2022. Can't buy me acceptance? Financial benefits for wind energy projects in Germany. Energy Policy, Volume 165, June 2022, 112924.

Krekel, C. and Zerrahn, A. (2017). Does the presence of wind turbines have negative externalities for people in their surroundings? Evidence from well-being data. Journal of Environmental Economics and Management, 82:221 – 238.

Lamy, Julian, Wändi Bruine de Bruin, Inês M.L. Azevedo, M. Granger Morgan (2020). Keep wind projects close? A case study of distance, culture, and cost in offshore and onshore wind energy siting, Energy Research & Social Science,Volume 63

Liljenfeldt, Johanna 2017. Where the Wind Blows: the socio-political geography of wind power development in Finland, Norway and Sweden. Umeå: Umeå universitet.

Liljenfeldt, J. Wind power development as a means to local economic development. Ingår i: Natural resources and regional development theory / [ed] Linda Lundmark, Camilla Sandström, Umeå: Institutionen för geografi och ekonomisk historia, Umeå universitet , 2013, s. 124-141

Leiren Merethe Dotterud, Kristin Linnerud, Tom Erik Julsrud, Maria-Rosaria Di Nucci and Michael Krug 2020. Community Acceptance of Wind Energy Developments: Experience from Wind Energy Scarce Regions in Europé. Sustainability.

Liebe, Ulf, Anna Bartczak, Jürgen Meyerhoff (2017). A turbine is not only a turbine: The role of social context and fairness characteristics for the local acceptance of wind power. Energy Policy, Volume 107,

Lienhoop Nele (2018). Determining the local acceptance of wind energy projects in Switzerland: The importance of general attitudes and project characteristics. Energy Policy Volume 118, July 2018, Pages 97-105.

Maine Wind Energy Advisory Commission (2018). REPORT https://www.maine.gov/energy/sites/maine.gov.energy/files/inline-files/Maine-Wind-Commission-Report_final.docx

Maleki-Dizaji, Pouyan, Nicoletta del Bufalo, Maria-Rosaria Di Nucci, and Michael Krug 2 (2020). Overcoming Barriers to the Community Acceptance of Wind Energy: Lessons Learnt from a Comparative Analysis of Best Practice Cases across Europe. Sustainability 2020, 12, 3562

Musall, Fabian David, Onno Kuik (2011). Local acceptance of renewable energy—A case study from southeast Germany. Energy Policy, Volume 39, Issue 6, 2011.

Radtke, J.; Yildiz, Ö.; Roth, L. (2022). Does Energy Community Membership Change Sustainable Attitudes and Behavioral Patterns? Empirical Evidence from Community Wind Energy in Germany. Energies 2022, 15, 822.

Simora, Michael Manuel Frondel, Colin Vance (2020). Do financial incentives increase the acceptance of power lines? Evidence from Germany, Regional Science and Urban Economics, Volume 85.

Saglie, Inger-Lise, Tor Håkon Inderberg & Helga Rognstad (2020) What shapes municipalities' perceptions of fairness in windpower developments?, Local Environment, 25:2, 147-161.

Scottish Government (2019). Community benefits from onshore renewable energy developments https://www.gov.scot/publications/scottish-government-good-practice-principles-community-benefits-onshore-renewable-energy-developments/pages/2/

Slattery, Michael C, Becky L. Johnson, Jeffrey A. Swofford, Martin J. Pasqualetti (2012). The predominance of economic development in the support for large-scale wind farms in the U.S. Great Plains, Renewable and Sustainable Energy Reviews, Volume 16, Issue 6.

Thurston, Alban (2022). Half-price green power near wind turbines? "Yes, please", say 87% of Brits polled. https://theenergyst.com/half-price-sale-of-green-power-near-wind-turbines-yes-please-say-87-of-brits-in-poll/

Upham, García Perez 2015. A cognitive mapping approach to understanding public objection to energy infrastructure: The case of wind power in Galicia, Spain.

Vuichard, Pascal Alexander Stauch, Nathalie Dällenbach (2019). Individual or collective? Community investment, local taxes, and the social acceptance of wind energy in Switzerland, Energy Research & Social Science,Volume 58

Walter (2014). Determining the local acceptance of wind energy projects in Switzerland: The importance of general attitudes and project characteristics. Energy Research & Social Science. Volume 4, December 2014, Pages 78-88

Upham, García Perez 2015. A cognitive mapping approach to understanding public objection to energy infrastructure: The case of wind power in Galicia, Spain.

Walter (2014). Acceptance of wind energy and the role of financial and procedural participation: An investigation with focus groups and choice experiments. Energy Research & Social Science 4 (2014) 78–88

Walker and Baxter (2016). It's easy to throw rocks at a corporation": wind energy development and distributive justice in Canada. Journal of Environmental Policy & Planning. Volume 19, 2017 - Issue 6.

Walter, Götz (2014). Determining the local acceptance of wind energy projects in Switzerland: The importance of general attitudes and project characteristics, Energy Research & Social Science, Volume 4.

Rudolph et al. (2018). Community benefits from offshore renewables: The relationship between different understandings of impact, community, and benefit.

Mhairi Aitken (2010). Wind power and community benefits: Challenges and opportunities, Energy Policy, Volume 38, Issue 10,

Rudolph, D., Haggett, C., & Aitken, M. (2018). Community benefits from offshore renewables: The relationship between different understandings of impact, community, and benefit. Environment and Planning C: Politics and Space, 36(1), 92–117.

Walker et al. (2016). Community Benefits or Community Bribes? An Experimental Analysis of Strategies for Managing Community Perceptions of Bribery Surrounding the Siting of Renewable Energy Projects.

Kimovan den Berg, Barbara, Tempels (2022). The role of community benefits in community acceptance of multifunctional solar farms in the Netherlands. Land Use Policy. Volume 122, November.

Michael Simora, Manuel Frondel, Colin Vance (2020). Do financial incentives increase the acceptance of power lines? Evidence from Germany, Regional Science and Urban Economics, Volume 85.

Tobiasson, W., Beestermöller, C. & Jamasb, T. Public engagement in electricity network development: the case of the Beauly–Denny project in Scotland. Econ Polit Ind 43, 105–126 (2016).

Parkins, John & Anders, Sven & Meyerhoff, Jürgen & Holowach, Monique. (2022). Landowner Acceptance of Wind Turbines on Their Land: Insights from a Factorial Survey Experiment. Land Economics. 98. 674-689.

Persson, Jesper och Fernqvist, Fredrik (2016). Socioekonomiska konsekvenser av vindkraftsetablering och tillämpningen av vindbonus. Alnarp: (LTJ, LTV). Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi (t.o.m. 2020).

Saglie, Inger-Lise Tor Håkon Inderberg & Helga Rognstad (2020) What shapes municipalities' perceptions of fairness in windpower developments?, Local Environment, 25:2.147-161.

Vuichard, Pascal Alexander Stauch, Rolf Wüstenhagen, Keep it local and low-key: Social acceptance of alpine solar power projects, Renewable and Sustainable Energy Reviews, Volume 138, 2021.

Vuichard, P.; Stauch, A.; Dällenbach, N. Individual or collective? Community investment, local taxes, and the social acceptance of wind energy in Switzerland. Energy Res. Soc. Sci. 2019.

Waldo, Åsa, Ek, Kristina, Johansson, Maria, Persson, Lars (2012), Vindkraft i öppet landskap, skog, fjäll och hav. Naturvårdsverket. Rapport 6540.

Walker, Benjamin J.A., Bouke Wiersma, Etienne Bailey, Community benefits, framing and the social acceptance of offshore wind farms: An experimental study in England, Energy Research & Social Science, Volume 3, 2014, Pages 46-54.

Wüstenhagen, R., Wolsink, M., Bürer, M.J. (2007). Social acceptance of renewable energy innovation: an introduction to the concept. Energy Policy, 35, 2683-2889

Kommunala intäkter och kompensationssystem från vindkraftverk i Norden:
En kvantitativ jämförelse

Rapport för Utredning M 2022:03, 28 februari 2023

Erik Lundin Ekonomikonsult AB

Beräkningsbilaga (Excel) är dokument-ID 43 i utredningens öppna arkiv på Svensk Nationell Datatjänst

Innehållsförteckning

1. Finland **2**
1.1 Incitamentssystem 2
1.2 Fastighetsskattens principer 2
1.3 Räkneexempel: Skatt under det första året i Finland 3
1.4 Räkneexempel: Ackumulerad skatt under verkets livstid i Finland 4
1.5 Utvecklingen av byggkostnadsindex i Sverige och Finland 4
1.6 Deskriptiv statistik över skatteintäkter per kommun i Finland 5
Referenser 5
Appendix A: Tabeller och Figurer 5
2. Norge **8**
2.1 Principer för fastighetsskatt samt produktionsavgift 8
2.2 Produktionsavgift 8
2.3 Fastighetsskatt 8
2.4 Beräkningsexempel fastighetsskatt under det första året i Norge 8
2.5 Beräkningsexempel ackumulerad fastighetsskatt under verkets livstid i Norge 8
2.6 Föreslagna förändringar av skatten som berör värdkommunen 8
2.7 Föreslagna förändringar av skatter som inte går till värdkommunen 9
Referenser 9
Appendix A: Tabeller och Figurer 10
3. Danmark **11**
3.1 Fastighetsskatt 11
3.2 Gröna poolen - ersättning till kommunen 11
3.3 VE-bonusordningen - ersättning till närboende 12
3.4 Värdeförlustsystemet - ersättning till närboende 12
3.5 Säljoption - ersättning till närboende 13
3.6 Informella bygdemedel 14
Referenser 14
Appendix A: Tabeller och Figurer 15
Appendix B: Dansk studie om effekterna av vindkraftverk på fastighetspriser 15
4. Island **16**
5. Tyskland **16**
6. Jämförelse mellan länder **16**

Erik Lundin Ekonomikonsult AB

1. Finland

1.1 Incitamentssystem

Det incitament som finns för att öka acceptansen av vindkraft hos kommuner och närboende i Finland är fastighetsskatten som går till kommunen. Detta har haft stor betydelse för utbyggnaden av vindkraft i Finland. På landsorten har fastighetsskatten avgörande betydelse för utbyggnaden av vindkraft. Små avlägset belägna kommuner har stort behov av inkomster och där utgör fastighetsskatten betydande tillskott (Incitamentsutredningen, 2022).

1.2 Fastighetsskattens principer

Skattebasen utgörs av återanskaffningsvärdet på vissa fysiska komponenter av vindkraftverket, minskat med årliga åldersavdrag (Vero, 2022). Dessa komponenter är fundamentet, tornet, samt yttre skalet av maskinhuset, och utgör ungefär 30 procent av den totala initiala anskaffningskostnaden (byggkostnaden) för vindkraftverket (FWPA, 2022). Rotorn, generatorn, styrsystemet, samt andra tekniska komponenter inuti maskinhuset inkluderas inte, och utgör istället lösa anläggningstillgångar. Taxeringsvärdet uppgår till 75 procent av återanskaffningsvärdet.

Återanskaffningskostnaden beräknas genom att varje år multiplicera den initiala anskaffningskostnaden med ett byggkostnadsindex som motsvarar prisutvecklingen. Återanskaffningskostnaden skrivs sedan ned linjärt med 2.5 procent per år under 24 år, dvs tills taxeringsvärdet uppgår till 40 procent av den totala återanskaffningskostnaden (100-24*2.5=40). Justering med avseende på byggkostnadsindex sker dock under hela verkets livslängd, dvs även efter 24 år.

Därmed skiljer sig skattebasen rent principiellt ifrån skattebasen i Sverige, vilken utgörs av vindkraftverkets marknadsvärde. Marknadsvärdet kan, något förenklat, beskrivas som det diskonterade nuvärdet av förväntade framtida intäkter (dvs *SEK/MWh x MWh*) minus kostnader. Byggkostnaden inkluderas här visserligen som en komponent i form av kapitalkostnaden för investeringen, men även driftskostnader samt bolagsskatt inkluderas som kostnadsposter.

Det finns alltså en begränsad grad av samvarians mellan beräkningen av skattebasen i Finland och Sverige. Under mycket specifika antaganden gällande exempelvis konkurrensförhållanden på marknaden för vindkraftverk, samt förutsägbarhet om elpriset, kommer återanskaffningsvärdet vara förhållandevis likt marknadsvärdet, men dessa antaganden kan knappast tänkas vara uppfyllda. Dessutom utgörs skattebasen i Finland endast av vissa komponenter i vindkraftverket, vilket ytterligare begränsar likheterna. Den enskilt viktigaste källan till osäkerhet gällande värdet på den framtida skattebasen i Sverige är elpriset[1], och detta ingår inte som komponent i beräkningen av skattebasen i Finland.

[1] Skatteverket har hittills inkluderat priset som ett vägt genomsnitt av tidigare års spotpris för samtliga elområden. Alltså inte prognoser för framtida elpris, och ingen differentiering med avseende på elområden. Ingen hänsyn tas

Förutom själva vindkraftverket, beskattas även ägaren av marken som vindkraftverket står på. Om marken och byggnaden tillhör olika ägare, betalar markägaren fastighetsskatten för den, och den som äger byggnaden eller konstruktionen betalar på motsvarande sätt skatt för den. Storleken på denna skatt är dock förhållandevis liten, och behandlas därför inte närmare i denna rapport (Lundin, 2022).

Skattesats
Kommunerna bestämmer själva skattesatsen för elproducerande fastigheter, men med ett tak på 3.1 procent. Denna siffra används även ofta i finska beräkningsexempel och antas även nedan. Det stora flertalet av kommunerna tillämpar den högsta skattesatsen (Lundin, 2022).

För mindre vindkraftsparker på under 10 Mega Watt Ampere (MVA), dvs ungefär 8 MW, uppgår skattesatsen dock istället till kommunens allmänna skattesats på fastigheter (FWPA, 2022). Denna skattesats får variera mellan 0.93 och 2 procent (FWPAb, 2022). Innan 2018 beräknades brytpunkten efter turbinens och inte vindkraftsparkens kapacitet, vilket innebar att samtliga vindkraftsparker då beskattades enligt den allmänna skattesatsen.

Eftersom mediankommunen i Finland endast har hälften så många invånare som mediankommunen i Sverige (8000 respektive 16000 personer), bör skatteintäkterna per capita ofta vara högre i Finland.

Havsbaserad vindkraft
Även för havsbaserad vindkraft betalas fastighetsskatt till den kommun som fastigheten ligger i, såtillvida den ligger inom territorialvattnet. I nuläget utgår ingen skatt på havsbaserad vindkraft inom den ekonomiska zonen (Lundin, 2022).

Regeringen (2020) föreslår att att taxeringsvärdet på havsbaserad vindkraft ska minskas till 35 istället för 75 procent av återanskaffningsvärdet för att skatten per MWh ska bli likvärdig skatten för landbaserad vindkraft. Beräkningarna baseras på ett verk om ca. 14 MW. Något beslut om detta har dock ännu inte fattats av riksdagen (Lundin, 2022).

Den finska staten har även en intäkt vid försäljning via auktion av tillstånd för havsbaserade parker. En sådan försäljning har skett (Fortstyrelsen, 2023). Priset är dock hemligt (Incitamentsutredningen, 2023).

1.3 Räkneexempel: Skatt under det första året i Finland
Regeringen (2020) noterar att effekten för landbaserade verk är ungefär 4.5 MW, med en investeringskostnad på runt 4.5 MEUR. Detta motsvarar även beräkningarna för Energiforsk (2021, s. 18) på 11 MSEK/MW, om vi antar en växelkurs på 1 EUR=11 SEK. Regeringen (2020) noterar att skattebasen utgör ungefär 30 procent av den totala investeringskostnaden.

heller till att vindkraftverk ofta tecknar PPA:er eller på annat sätt prissäkrar sig genom terminskontrakt för upp till 80 procent av produktionen för upp till tio år framåt, vilket begränsar effekten av kortsiktiga svängningar i spotpriset på marknadsvärdet (Lantmäteriet, 2018).

Om vi antar viss teknikutveckling sedan 2016, är ovanstående uppskattningar även i linje med Lantmäteriet (2018), vilka anger 12 MSEK/MW för år 2016 (13 MSEK omräknat till 2021 års penningvärde med SCB prisomräknaren). Notera att siffrorna för 2016 inte tar hänsyn till att dessa äldre verk var lägre och hade en lägre kapacitetsfaktor än de verk som planeras idag.

I exemplet nedan antas att vindkraftparken är över 10 MVA (ungefär 8 MW), och alltså betalar den högsta skatten för elproducerande fastigheter, 3.1 procent.

- Anskaffningskostnad = 30 procent av 11 MSEK=3.3 MSEK (dvs anskaffningskostnaden för de komponenter som ingår i skattebasen).
- Taxeringsvärde = 75 procent av 3.3 MSEK=2.5 MSEK
- Fastighetsskatt = 3.1 procent av 2.5 MSEK= 78 KSEK/MW

Första året utgår alltså en fastighetsskatt på **78 KSEK/MW**.

Om vi enligt Energiforsk (2021, s. 18) gör ett antagande om 3500 fullasttimmar för nya landbaserade verk (dvs en kapacitetsfaktor om 40 procent), motsvarar detta 78 KSEK/3500=**22 SEK/MWh**.

1.4 Räkneexempel: Ackumulerad skatt under verkets livstid i Finland
Som nämnts ovan, är nedskrivningen i Finland linjär under 24 år fram tills dess att 40 procent av taxeringsvärdet kvarstår.

Vid ett antagande om 25 års livslängd uppgår den totala skatten till **1370 KSEK/MW,** eller **17 SEK/MWh.** Detta är även i linje med beräkningar i Regeringen (2020), vilka redovisar ett värde på 1.62 EUR/MWh.

1.5 Utvecklingen av byggkostnadsindex i Sverige och Finland
Det är vanligt att beräkningar av den ackumulerade fastighetsskatten under ett verks livstid redovisas utan att justera för framtida inflation, se exempelvis Regeringen (2020). För att en sådan beräkning ska vara rättvisande, krävs dock att skatten gradvis justeras upp i takt med inflationen.

Eftersom skattebasen utgörs av återanskaffningskostnaden, justeras taxeringsvärdet upp varje år med hjälp av byggkostnadsindex (BKI). Till skillnad från konsumentprisindex (KPI) tar det endast hänsyn till byggkostnader, och alltså inte den mer diversifierade varukorg som används vid beräkning av KPI.

Figur 1 illustrerar BKI samt KPI i Sverige samt Finland 1997-2021 (dvs under 24 år). BKI har ökat relativt mer än KPI i bägge länderna. I Finland har BKI ökat med 63 procent, och motsvarande siffra för KPI är 44 procent, dvs 19 procentenheter mindre. Även om den reala kostnaden per MW för att bygga vindkraftverk gradvis har minskat över tid, fångas detta alltså inte upp av BKI.

I praktiken innebär detta att den inflationsjusterade skatten (innan nedskrivning) ökar över tid, om vi med inflationsjusterad hänvisar till KPI. Det värde som oftast redovisas som den ackumulerade skatten under ett verks livstid, kommer därmed att underskatta realvärdet av skatten givet att BKI även i framtiden kommer att öka snabbare än KPI.

I Sverige är skillnaderna mellan BKI och KPI större. BKI har ökat med 106 procent, i jämförelse med KPI som har ökat med 34 procent. BKI ingår förvisso inte explicit i den svenska modellen, utan skatteverket utreder istället återanskaffningskostnaden inför varje sexårsperiod. På vilket sätt skatteverket tar hänsyn till verken gradvis ökar i höjd och effekt vid beräkning av återanskaffningsvärden är okänt. BKI används dock i Sverige även idag för beräkning av andra återanskaffningsvärden, exempelvis för att bestämma intäktsramen i elnätsregleringen.

1.6 Deskriptiv statistik över skatteintäkter per kommun i Finland

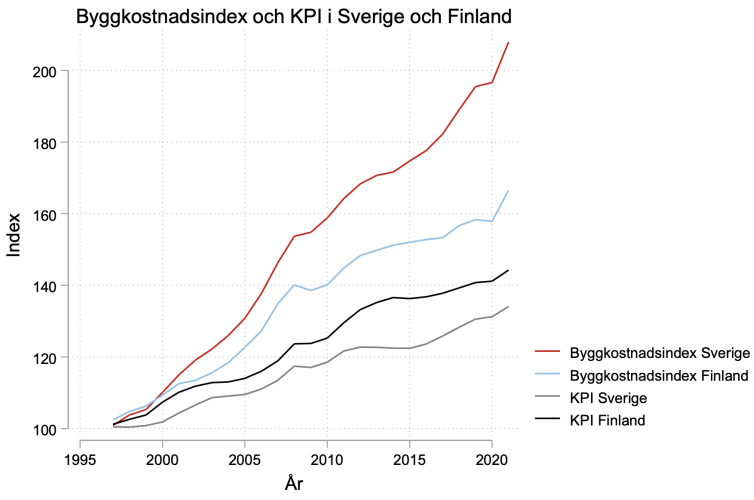
Figur 2 illustrerar fastighetsskatten för de 30 kommuner med högst fastighetsskatt, respektive högst fastighetsskatt per capita år 2021.

Referenser

Energiforsk (2021)**,** El från nya anläggningar [dokument-ID 11]
Finlex (2022), fastighetsskattelagen. [dokument-ID 15]
Fortsstyrelsen (2023), Korsnäs havsvindspark, hemsida [dokument-id 10]
FWPA (2022), Determination of wind farm property tax, hemsida [dokument-ID 7]
FWPAb (2022), Property tax on wind turbines in general [dokument-ID 9]
FM, (2022), Reformen av fastighetsbeskattningen på remiss [dokument-ID 15]
Incitamentsutredningen (2023), samtal med Fortsstyrelsen och Wind Power Finland
LMV (2022), Information för en rättvisare fastighetsbeskattning. [dokument-ID 16]
Lundin, 2022, Mailkorrespondens med Heidi Paalatie, Finnish WInd Power
Lantmäteriet (2018), PM Vindkraft Riktvärdesangivelse [dokument-id 8]
Lantmäteriet, 2022d, PM Riktvärdesangivelse vindkraftverk [dokument-id 17]
Finska regeringen (2020), Regeringens proposition RP 169/2020. [dokument-id 12]
Vero (2022), Beskattning av vind- och solkraftverk [dokument-ID 6]

Appendix A: Tabeller och Figurer

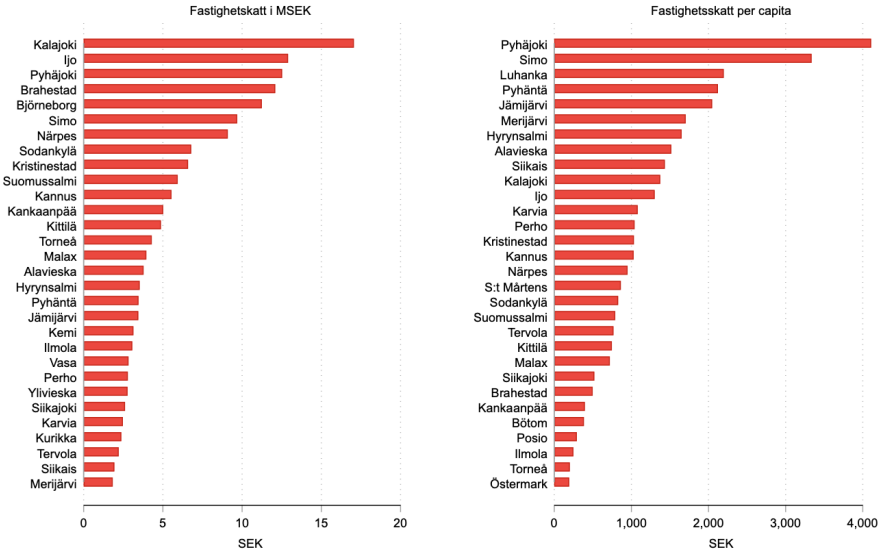
Figur 1:

Not: Byggkostnadsindex samt konsumentprisindex (KPI) i Sverige samt Finland. Källor: SCB samt Statistikcentralen.

Figur 2:

Figur: Skatt per kommun i Finland, befintliga verk 2021, top 30

Not: Skatt per kommun i Finland, befintliga verk. Vänstra diagrammet visar top 30 år 2021 i termer av absolut skatt, högra diagrammet visar top 30 år 2021 i termer av skatt per capita. Källor: Statistikcentralen samt egna beräkningar.

2. Norge

25 oktober 2022

2.1 Principer för fastighetsskatt samt produktionsavgift

Nuvarande kommunala skatter och avgifter utgår endast för landbaserade verk. För havsbaserade verk utgår endast bolagsskatt. Troligtvis kommer det förhållandevis snart tillsättas en utredning för hur den havsbaserade vindkraften ska beskattas (NVE, 2022a).

2.2 Produktionsavgift

För landbaserad vindkraft utgår en produktionsavgift på **10 NOK/MWh**. Denna skatt gäller för vindkraftsparker med mer än 5 vindkraftverk, eller en total kapacitet på minst 5 MW). Denna avgift är kommunal och står utanför det kommunala utjämningssystemet (NVE, 2022b).

2.3 Fastighetsskatt

Fastighetsskatten (eiendomsskatt) på vindkraft är kommunal, och står utanför utjämningssystemet. Vindkraftverk värderas antingen baserat på sitt tekniska värde, vilket motsvarar återanskaffningskostnaden efter åldersavdrag, alternativt avkastningsvärdet (Regjeringen, 2020). Avkastningsvärdet beror på det diskonterade nuvärdet av förväntade framtida intäkter och kostnader. En värdering enligt det tekniska värdet liknar alltså den finska värderingsmetoden, medan avkastningsvärdet liknar den svenska metoden. Den föredragna metoden är den som bäst motsvarar vindkraftverkets marknadsvärde. NVE (2022c) anger att investeringskostnaden per MW är runt 10 milj. NOK, vilket är i linje med motsvarande uppskattningar ifrån Sverige och Finland.

Skattesatserna bestäms av kommunerna själva, och får inte överstiga 0.7 procent (Lovdata, 2022) Medelvärdet på skattesatsen är 0.57 procent, och medianen är 0.7 procent (SSB, 2022a). Figur 1 visar ett histogram över skattesatsen för samtliga norska kommuner.

2.4 Beräkningsexempel fastighetsskatt under det första året i Norge

Enligt NORWEA (2019) uppgår fastighetsskatten i genomsnitt till 5 mil. NOK för en park på 100 MW, dvs. **50 KNOK/MW**. Med ett antagande om 3500 fullasttimmar, innebär detta **14 NOK/MWh**.

2.5 Beräkningsexempel ackumulerad fastighetsskatt under verkets livstid i Norge

Enligt NORWEA (2019) sker ingen avskrivning förrän efter 10 år, dvs avskrivningstakten är betydligt långsammare än i Sverige och Finland. Om vi för enkelhetens skull antar att verket skrivs av linjärt från och med det elfte beskattningsåret ner till ett värde av noll efter 25 år (och bortser ifrån inflation),

kommer den genomsnittliga skatten under de 25 första åren att uppgå till *50x(10+15/2)*=**875 KNOK,** eller **10 NOK/MWh.**

2.6 Föreslagna förändringar av skatten som berör värdkommunen
Produktionsavgift. Regjeringen (2022, s. 201) föreslår en höjning av produktionsavgiften på landbaserad vindkraft till **20 NOK/MWh** från och med beskattningsår 2023.

Detta innebär i sådant fall att det totala kommunala intäkterna, per år över 25 år, kommer att uppgå till **30 NOK/MWh**.

2.7 Föreslagna förändringar av skatter som inte går till värdkommunen
En ny statlig skatt, grunnrenteskatt (resource rent tax) planeras införas, med en effektiv skattesats om 40 procent. Det är en "cash-flow tax", där skattebasen är intäkter minus kostnader, och där kostnader även får inkludera investeringar (inte bara kapitalkostnader plus avskrivningar).

En ny naturresursskatt är även föreslagen, på 13 NOK/MWh, som går direkt in i utjämningssystemet.

Både produktionsavgiften och naturresursskatten är avdragsgilla med hänsyn till grunnrenteskatten. Om produktionsavgiften och naturresursskatten tillsammans uppgår till mindre än 50 procent av den totala grunnrenteskatten, garanterar staten även att ytterligare medel tillförs utjämningssystemet, så att kommunerna alltid får intäkter som minst uppgår till 50 procent av den totala grunnrenteskatten. Se Regjeringen (2022) för detaljerad information på norska, samt Regjeringen (2022b) för en engelsk översikt, samt Regjeringen (2022c) för en norsk översikt.

Slutligen, planeras även en extra skatt om 23 procent på alla intäkter som överstiger 700 NOK/MWh, det s.k. Høyprisbidraget. Se Regjeringen (2022a, s. 112).

Referenser
Regjeringen (2020)**,** Vindkraft på land - Endringer i konsesjonsbehandlingen [dokument-ID 21]
Regjeringen (2022a), Prop. 1 LS, Proposisjon til Stortinget, Skatter, avgifter og toll 2023 [dokument-id 26]
Regjeringen (2022b), Resource rent tax on onshore wind energy. [dokument-id 27]
SSB (2022a), Statistikkbanken, 12843: Eiendomsskatt (K) 2007 - 2022. Statistik-tabell [dokument-id 24]
NVE (2022a). Mailkorrespondens med Alexander Wang på NVE.
Lovdata (2022), Lov om eigedomsskatt til kommunane (eigedomsskattelova) [dokument-id 23]
NVE (2022b), Skatt på vindkraftverk [dokument-id 20]
Regjeringen (2022c), Grunnrenteskatt på landbasert vindkraft [dokument-id 28]
NVE (2022c), Uppskattade kostnader för vindkraftsproduktion [dokument-ID 22]
NORWEA (2019), Vindkraft: Hvem, hva, hvordan [dokument-ID 25]

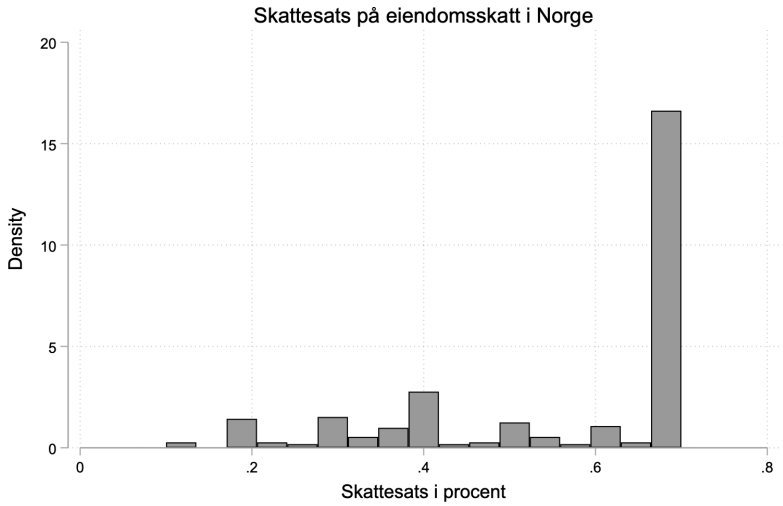
Ej refererade källor:
LNVK (2022), Hemsida för förening för norska vindkraftskommuner [dokument-id 29]

Erik Lundin Ekonomikonsult AB

Norconsult (2022), Samfunnsmessige virkninger av vindkraftverk - En etterprøving av fire vindkraftverk [dokument-id 30]

Appendix A: Tabeller och Figurer

Figur 1. Skattesatser på eiendomsskatt i norska kommuner

Not: Skattesatser på eiendomsskatt för vindkraft i norska kommuner år 2022. Medelvärdet är 5.7 procent, och medianen är 7 procent. Källor: SSB (2022a) samt egna beräkningar.

3. Danmark

I Danmark finns för närvarande följande ersättningsmodeller för att främja utbyggnaden av vindkraft: fastighetsskatt (kommunal ersättning); gröna poolen (kommunal ersättning); VE-bonus (ersättning till närboende); värdeförlustsystemet (ersättning till närboende); samt säljoption (optionsrätt till närboende). En översikt ges av Energistyrelsen (2022a). Nedan behandlas varje ersättningsmodell.

Utöver det erläggs en koncessionsavgift vid auktionerade vindkraftsparker. Auktionerna har tidigare renderat negativa anbud, dvs. vinnaren är den som begär lägst subvention, Energistyrelsen (2023a). Men den senaste auktionen renderade ett positivt vinnande anbud, 0,0001 DKK / kWh. Det beräknar ge danska staten 2,8 miljarder DKK över livstiden, Energistyrelsen (2021)

Förutom dessa ersättningsmodeller, har lokalbefolkningen även rätt att ta upp ett lån för att finansiera förundersökningar av eventuella framtida vindkraftsprojekt. Detaljerna kring denna reglering beskrivs av Garantifonden (2022), och beskrivs inte närmare i denna rapport.

Köprättsordningen (Køberetsordningen) reglerade förut lokalbefolkningens rätt att köpa andelar av vindkraftverkets produktion till självkostnadspris. Den är nu avvecklad, och behandlas inte vidare i denna rapport.

3.1 Fastighetsskatt

For landbaserad vindkraft betalas fastighetsskatt (grundskyld) till kommunen. Kommunen fastställer skattesatsen till mellan 16 och 34 promille. Fastighetsvärdet fastställs enligt en schablon till 180 DKK per MWh enligt 2021 års nivå. Viss uppjustering med inflation (ej elpris) sker år för år. De flesta kommuner där vindkraft byggs tillämpar en hög eller den högsta skattesatsen. Landbrug & Fødevarer F.m.b.A (2023).

På rad 89 - 98 i flik 1 i beräkningsbilagan (Excel) beräknas skatten till **8,6 SEK / MWh**.

För havsbaserad vindkraft utgår ingen fastighetsskatt, Energistyrelsen (2023b).

3.2 Gröna poolen - ersättning till kommunen

Den Gröna poolen (Grøn pulje) beskrivs av Energistyrelsen (2019). Värdkommunen berättigas en fastställd engångsersättning per installerad MW, vilket finansieras av projektören. Ersättningen utgår både för land- och havsbaserad vindkraft enligt öppen dörr-förfarandet.

Kommunen administrerar medlen och medlen, vilka kan användas brett för kommunala insatser. Det är tänkt att medlen i första hand ska stödja projekt som sökts av närboende. Ansökningar till den gröna poolen kan göras av a) De som bor närmare än sex gånger verkets totalhöjd, b) Övriga fysiska eller juridiska personer i kommunen.

Utbetalning av medlen sker direkt från installatören till kommunen som en engångsbetalning. Energistyrelsen (2019) föreslår ersättningen till 88 KDKK/MW för landbaserad vind år 2020. Enligt Varde

Kommune (2022) är den nuvarande ersättningen dock 125 KDKK/MW för landbaserad vindkraft, samt 165 KDKK/MW för havsbaserad vindkraft. Nedan antas 125 KDKK/MW.

För landbaserad vind med 3500 fullasttimmar per år och en livslängd på 25 år, motsvarar detta en ersättning på:

[125 000 DKK/ (3500 fullasttimmar x 25 år)]=1.43 DKK/MWh ≈ **2.1 SEK/MWh** (2)

För havsbaserad vind motsvarar det ungefär samma ersättning per MWh, pga en högre kapacitetsfaktor.

3.3 VE-bonusordningen - ersättning till närboende

En beskrivning ges av Energistyrelsen (2022b), och ett lättfattligt informationsmaterial ges av Energistyrelsen (2022c). Bonusordningen infördes 2020, och ger boende (alltså inte ägare) i bostadsfastigheter belägna på ett avstånd av upp till 8 gånger vindkraftverkets höjd möjlighet att få en årlig ersättning under hela verkets livstid, baserat på anläggningens kapacitet.

Ersättningen utgår per hushåll. Ersättning utgår inte automatiskt, utan hushållen måste ansöka om ersättningen direkt till projektören. Ersättningen är skattefri. För anläggningar som fått bygglov efter 1 januari 2021, baseras ersättningen på det uppskattade marknadsvärdet av elen som produceras ifrån 6.5 kW (0.0065 MW) av vindkraftsparken. Endast en ersättning utgår per hushåll.

Ersättningen baseras på vindkraftverkets faktiska uppmätta årliga produktion och det pris som projektören skulle fått betalt enligt spotpriset (Energistyrelsen, 2023b). Med 3500 fullasttimmar och ett elpris på 350 SEK/MWh, innebär detta alltså en ersättning motsvarande 0.0065*3500*350=7962 SEK/hushåll och år. I sina beräkningsexempel antar dock Energistyrelsen en lägre kapacitetsfaktor på 3100 fullasttimmar. Den totala kostnaden för projektören beror alltså på hur många som bor i närheten av parken, och ett tak sätts på 1.5 procent av kapaciteten. För en exempelpark på 120 MW motsvarar detta 0.015*120=1.8 MW, vilket motsvarar 280 hushåll. När antalet hushåll överstiger denna gräns, delar samtliga hushåll lika på den totala ersättningen om 1.5 procent.

Under det mer realistiska antagandet att 20 hushåll är berättigade till ersättningen, uppgår den totala årliga ersättningen till 7962*20=160 000 SEK. Detta motsvarar **1300 SEK/MW** (160 000 SEK/120 MW), eller

1.9 SEK/MWh [160 000 SEK / (120 MW * 3500 fullasttimmar)]=**1.9 SEK/MWh** (3)

3.4 Värdeförlustsystemet - ersättning till närboende

Värdeförlustsystemet (Værditabsordningen) ger närboende till vindkraftverk rätt att ansöka om kompensation för värdeförlust på bostadsfastigheter, och beskrivs av Energistyrelsen (2022d). Värdeminskningen måste uppgå till minst 1 % för att ersättning ska utbetalas. Systemet administreras av

en särskilt myndighet, *Taksationsmyndigheden*. Både havs- och landbaserad vindkraft inkluderas. Ersättningen finansieras av projektören.

Ersättning utgår inte för markägare. Skattemyndigheten gör en individuell bedömning av värdeförlusten i varje enskilt fall, och betraktar då: bullerstörningar, inklusive störningar från lågfrekvent buller; olägenheter på grund av skuggkastning; samt visuellt intryck. Besiktningen utförs av en särskilt förordnad jurist en särskilt förordnad fastighetsmäklare.

På uppdrag av Energistyrelsen, genomför COWI (2016) en ekonometrisk en studie med danska data, som analyserar vindkraftens effekt på fastighetsvärden. Originalstudien är författad på danska, men resultaten finns även publicerade i en vetenskaplig tidskrift (COWI, 2018). För en diskussion om dessa studier, se Appendix A.

Taksationsmyndigheden (2022) redovisar beslutade kompensationer samt detaljerade beslutsunderlag för samtliga fastigheter som har ansökt om kompensation. COWI (2016) undersöker ett urval av 75 avgöranden (totalt fanns det runt 1000 avgöranden då studien genomfördes). 45 av fastigheterna blev beviljade ersättning, med ett medelvärde på 65 KDKK. I genomsnitt låg det närmaste vindkraftverket 900 meter ifrån fastigheten. Antalet vindkraftverk har endast en marginell effekt på ersättningens storlek. I genomsnitt överstiger ersättningen den statistiskt estimerade värdeminskningen. Studien anger flera förklaringar till detta, exempelvis eftersom de fastigheter som faktiskt ansöker om ersättning är de fastigheter där påverkan på värdet har varit störst.

Tabell visar utfallen av 75 avgöranden inom värdeförlustsystemet. Om vi mycket förenklat antar att 20 fastigheter runt en vindkraftspark är berättigade till stöd, och att stödet i genomsnitt uppgår till 75 KDKK per fastighet (uppräknat till 2022 års prisnivå), innebär detta 1500 KDKK per park. För en exempelpark om 120 MW med 3500 fullasttimmar om året samt en livslängd på 25 år, innebär detta en kostnad per MWh på:

$$(1500 \text{ KDKK} / [120 \times 3500 \times 25]) = 0.14 \text{ DKK/MWh} \approx \textbf{0.2 SEK/MWh} \qquad (4)$$

För havsbaserad vind motsvarar det ungefär samma ersättning per MWh, pga en högre kapacitetsfaktor.

3.5 Säljoption - ersättning till närboende

Säljoptionen (Salgsoptionsordningen) beskrivs av Energistyrelsen (2022e). Den ger fastighetsägare rätt att sälja fastigheten till projektören, givet att avståndet mellan fastigheten och vindkraftverket är mindre än 6 gånger vindkraftverkets höjd. En förutsättning är att taksationsmyndigheden bedömer att vindkraftverket orsakar en värdeminskning på minst en procent. Taksationsmyndigheden bestämmer även försäljningsvärdet. Om säljoptionen utnyttjas utgår ingen annan ersättning till fastighetsägaren. Fastighetsägaren har ett år på sig att bestämma sig.

Givet att värdeminskningen i genomsnitt uppgår till den ersättning som fastighetsägaren hade tagit del av om säljoptionen inte hade utnyttjats, kommer heller inte projektörens kostnader förändras nämnvärt (annat än genom de administrativa transaktionskostnaderna som uppkommer för projektören vid en vidareförsäljning). Däremot ökar troligtvis den lokala acceptansen, både eftersom närboende med starka preferenser mot vindkraft får det enklare att flytta, men också eftersom vetskapen om optionen i sig kan fungera som en trygghet även för de som väljer att inte utnyttja optionen.

Något förenklat, kan denna förordning ses som att risken och transaktionskostnaden associerad med en fastighetsförsäljning överförs ifrån närboende till projektör. Själva värdeminskningen justeras ju av de andra ersättningsmodellerna.

3.6 Informella bygdemedel

VId utredningens hearing i Köpenhamn den 17 januari 2023 [dokument-ID 45] berättade företrädare för vindkraftsbranschen att det, utöver de formella stödordningarna, förväntas av dem att lämna informell finansiering av lokalsamhället. I praktiken uppställs sådana krav av kommunen för att få tillstånd.

Referenser

COWI (2016)**,** Analyse af vindmöllers påvirkning af priser på beboelsesejendomme [dokument-id 31]
COWI (2018), The impact of on-shore and off-shore wind turbine farms on property prices, *Energy Policy,* vol. 116, 50-59 [dokument-id 32]
Energistyrelsen (2019)**,** Notat om grøn pulje til fremme af kommunale incitamenter for øget VE-udbygning [dokument-id 33]
Energistyrelsen (2022a)**,** Fremme af udbygning med vindmøller og solceller [dokument-id 34]
Energistyrelsen (2022b), VE-bonusordningen [dokument-id 35]
Energistyrelsen (2022c), Vejledning om udregning af VE-bonus til borgere omfattet af ordningen [dokument-id 36]
Energistyrelsen (2022d), Værditabsordningen (nye regler) [dokument-id 37]
Energistyrelsen (2022e), Salgsoptionsordningen [dokument-id 38]
Energistyrelsen (2023a), E-post till Incitamentsutredningen 2023-03-14
Energistyrelsen (2023a), E-post till Incitamentsutredningen 2023-03-01
Garantifonden (2022), Garantifonden [dokument-id 39]
Taksationsmyndigheden (2022), Afgørelser [dokument-id 40]
Varde Kommune (2022), Retningslinjer for tildeling af støtte [dokument-id 41]
DLA Piper (2021), Nye regler om stigning i grundskylden på jorder med vindmøller og solcelleanlæg lempes under de afsluttende forhandlinger [dokument-id 42]
Landbrug & Fødevarer F.m.b.A (2023), möte med Incitamentsutredningen 2023-02-06..
Energistyrelsen (2021), Thor Wind Farm I/S skal bygge Thor Havvindmøllepark efter historisk lav budpris [dokument-ID 44]

Appendix A: Tabeller och Figurer

	Ejendomsværdi (1.000 kr.)	Erstatning (1.000 kr.)	Erstatning i % af ejendomsværdi	Erstatningssummen overstiger ikke 1 % af ejendommens værdi
Min.	400	0	0	0
Maks.	20.000	400	50	1
Gennemsnit	2.672,5	65,74	6	0
Varians	3.278,69	91,86	0,01	0,29
N	50	74	50	75

Tabell 1: Utfall av 75 avgöranden inom värdeförlustsystemet. Värden i KDKK.
Källa: COWI (2016).

Appendix B: Dansk studie om effekterna av vindkraftverk på fastighetspriser
På uppdrag av Energistyrelsen, genomför COWI (2016) en ekonometrisk en studie med danska data, som analyserar vindkraftens effekt på fastighetsvärden. Originalstudien är författad på danska, men resultaten finns även publicerade i en vetenskaplig tidskrift (COWI, 2018). Resultaten visar att landbaserade verk minskar fastighetsvärden upp till 3 km bort (den totala höjden på vindkraftverken ligger mellan 22-140 meter, med en median på 60 meter). Marginaleffekten av ytterligare verk är avtagande. För havsbaserad vindkraft kan inte någon effekt uppvisas, varken med hänsyn till bostadens läge, eller den strand som ligger närmast bostaden. Enligt författarna är en trolig orsak att det närmaste vindkraftverket är 9 km ifrån den mest närliggande sålda bostaden (navhöjden ligger mellan 69 och 80 meter).

COWI (2016) ger ett par tumregler för att beskriva påverkan på huspriserna:
1. För permanentboenden påverkar vindkraftverk huspriset upp till 3 km bort, och det första vindkraftverket påverkar negativt med 2-5% om den ställs upp ca. 1.5 km från huset.
2. För fritidshus finns det generellt sett svagare bevis för negativa effekter, men där de finns är de vanligtvis i storleksordningen 3-6 % för den första turbinen, om den är uppställd på 1.5 km från huset.
3. Efterföljande vindkraftverk påverkar priserna mindre och mindre om de sätts upp på samma avstånd eller längre bort.
4. Ingen effekt har uppmätts av havsbaserad vindkraft.

4. Island

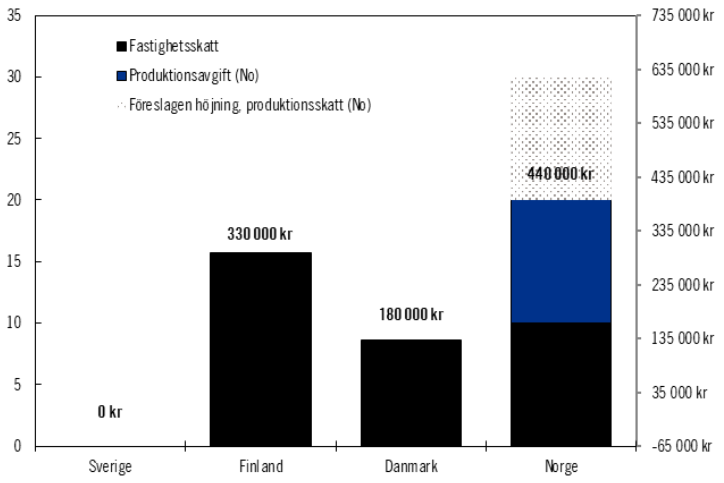
På Island finns idag ingen utbyggd vindkraft, men det finns planer på vindkraftsprojekt. Det finns två pilotprojekt, men också ett stort antal projekt i pipeline. Det finns inte något ramverk om incitament till vindkraft idag. Vissa projektörer har ingått egna överenskommelser med lokalboende. Se Bakgrunds-PM [dokument-id 19].

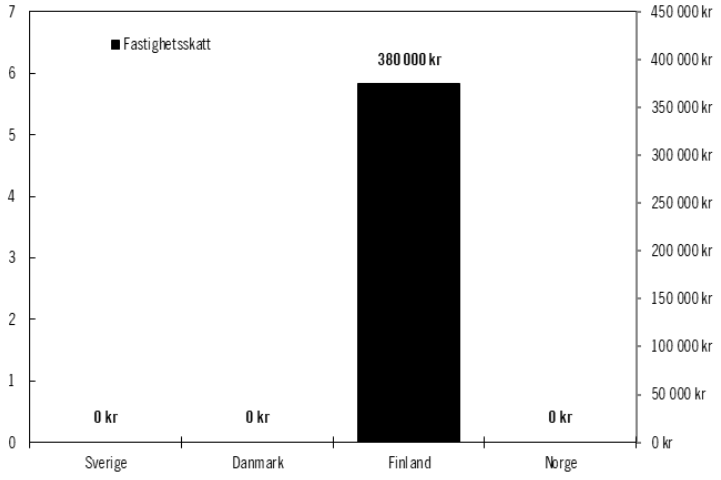
5. Tyskland

Utredningen har inte förmått att under utredningstiden få ett tillräckligt grepp om incitamentsmodeller i Tyskland för att kunna redovisa dem på ett strukturerat och kvalitetssäkrat sätt. Ett internt bakgrunds-PM [dokument-id 18] finns dock.

6. Jämförelse mellan länder

På rad 144-149 i flik 1 beräkningsbilagan (Excel) [dokument-id 43] jämförs utifrån ovanstående skatteintäkterna för en kommun för en landbaserad och en havsbaserad park. Resultatet blir diagram 6.2 och 6.3 i betänkandet.

Fastighetsskatt
380 000 kr
0 kr
0 kr
0 kr
0 kr
Sverige
Danmark
Finland
Norge
7
6
5
4
3
2
1
0
450 000 kr
400 000 kr
350 000 kr
300 000 kr
250 000 kr
200 000 kr
150 000 kr
100 000 kr
50 000 kr
0 kr

Kartläggning av dagens modeller för frivillig ersättning från projektörer till lokalsamhället

Sammanfattning

Utredningen har funnit att den frivilliga ersättning som ofta kallas för bygdemedel, huvudsakligen förekommer i två modeller.

För det första en årlig ersättning som procent av bruttointäkterna. Här finns ett spann mellan 0,125 procent och 1 procent. Medianvärdet ligger på 0,25 procent.

För det andra en årlig fast summa per vindkraftverk. Här finns ett spann mellan 5 000 kronor per verk och 22 000 kronor per verk. Medianvärdet ligger på 10 000 kronor per verk.

Den enskilda faktor som har störst betydelse för nivån på ersättningen är höjden på verken, vilket gjort att ersättningen blivit högre för nyare, i regel högre verk.

Även om ersättningen är frivillig svarar mer än tre fjärdedelar av projektörerna att de alltid erbjuder bygdemedel eller motsvarande.

Förmedlare av medlen är i första hand projektörerna själva. Mottagare är lokalsamhället och främst föreningar av olika slag.

Inledning

Utredningen har haft i uppdrag att:

– Kartlägga de modeller för frivillig ersättning som i dag lämnas av projektörer samt vilken karaktär och ändamål sådan ersättning vanligtvis har.

– Redovisa i vilken utsträckning frivilliga ersättningar från projektörer går till kommuner respektive till lokala föreningar, rättighetshavare och andra sammanslutningar, och, i det senare fallet, huruvida ersättningarna betalas ut direkt eller distribueras via kommuner eller myndigheter.

För att kunna svara på frågorna har utredningen dels sänt en enkät till projektörer[1] av vindkraft i oktober–december 2022, dels sänt en förfrågan till landets alla kommuner i januari 2023 om de har kännedom om bygdemedelsavtal eller motsvarande för vindkraft.

32 projektörer fick enkäten. 18 projektörer svarade anonymt på enkätens del två som berör bygdemedlen; dess ersättningsnivå, förmedlare och förmånstagare gällande sina tre senaste projekt som tillstyrkts av kommunen. Några fler svarade på enkätens del ett som bland annat rymde frågan om de erbjuder bygdemedel eller motsvarande.

Enkätsammanställningen har dokument-id 50 i utredningens öppna arkiv hos Svensk Nationell Datatjänst.

201 kommuner besvarade förfrågan om bygdemedelsavtal. Av dessa har 20 kommuner delgivit utredningen totalt 26 avtal eller motsvarande, som avser vindparker som tagits i drift. Därutöver har ytterligare en kommun delgett utredningen villkoren som deras kommunala bolag beslutat om.[2]

Dessa dokument har dokument-id 51–76 i utredningens öppna arkiv.

Modeller för frivillig ersättning

Det finns olika modeller för den frivilliga ersättning som ofta kallas för bygdemedel, men också har andra namn som exempelvis vindbonus. För det mesta används någon av följande två.

[1] Enkätundersökningen genomfördes av Westander Klimat och Energi på uppdrag av utredningen under perioden oktober–december 2022. Urvalet av företag gjordes av Westander Klimat och Energi baserat på följande kriterier: (i) utgångspunkt var Svensk Vindenergis förteckning över vindkraftsföretag i tillståndsrådet, (ii) kompletterat med företag som ingått i en tidigare enkät om samråd som Westander Klimat och Energi sammanställt inför uppdrag för Energimyndigheten, samt vidare (iii) kompletterat med ytterligare relevanta företag som är aktiva på marknaden.

[2] Följande kommuner har lämnat avtal eller motsvarande: Aneby, Bollnäs, Borgholm, Bräcke, Eskilstuna, Gislaved, Gällivare, Härjedalen, Härnösand, Jönköping, Ljusdal, Ludvika, Malung-Sälen, Upplands Väsby, Orsa, Pajala, Ragunda, Rättvik, Sollefteå, Värmdö samt Örnsköldsvik.

För det första, och den lite vanligare i utredningens material, är en årlig ersättning som procent av bruttointäkterna. Här finns ett spann mellan 0,125 procent och 1 procent. Medianvärdet ligger på 0,25 procent. Vanligast är 0,2 procent.

För det andra en årlig fast summa, oftast per vindkraftverk. Här finns ett spann mellan 5 000 kronor per verk och 22 000 kronor per verk. Medianvärdet ligger på 10 000 kronor per verk, vilket också är den klart mest förekommande fasta summan.

En sammanställning av nivåerna i Excel har dokument-ID 77 i utredningens öppna arkiv. Det finns även några andra upplägg; en summa per megawatt och i ett par fall har en engångssumma lämnats. I det ena fallet som komplement till den årliga ersättningen.

Ersättningen är frivillig, men nästan en standard. I enkäten till projektörerna svarar 16 av 21 att de alltid erbjuder bygdemedel eller motsvarande. Endast två projektörer svarar att de aldrig gör det.

Ersättningen i relation till elområde, parkernas storlek och höjd

Utredningen har tittat på ersättningen utifrån flera kriterier. Fördelat på elområden märks inte någon tydlig skillnad gällande nivån på den procentuella eller fasta ersättningen.

Inte heller ser antalet verk ut att vara avgörande. Däremot märks en viss tendens att parkerna med minst antal verk har lite högre ersättning (se flik 2 nivåsammanställningen i Excel-ark, dokument-ID 77 i utredningens öppna arkiv).

Den enskilda faktor som har störst betydelse tycks vara höjden på verken. Vi kan se tendensen i Tabell 1 nedan. Dessutom har ett par projektörer svarat, gällande planerade parker, att den fasta summan per verk blir större om vindkraftverken överstiger en viss höjd.

Tabell 1 Vilken höjd/planerad höjd har verken?

Meter	Ersättning %	Summa/verk/år
150		12 000 kr
150		10 000 kr
180		5 000 kr
180	0,2	
180		5 000 kr
180	1	
185		10 000 kr
200		5 000 kr
200		10 000 kr
200		10 000 kr
200		10 000 kr
200		22 000 kr
200		10 000 kr
200	0,2	
200		10 000 kr
200	0,25	
200	0,5	
200	0,2	
200–206		10 000 kr + 25 000 kr
201	0,2	
220	0,35/0,45	
220–250	1	
230		14 500 kr
230		20 000 kr
240[3]		10 000–13 000 kr
270		20 000 kr
270–304	1	
290	1	

Källa: Westander Klimat och Energis enkät till projektörerna 2022 [dokument-ID 50].

[3] 240 meter är maxhöjden. Vid den höjden blir ersättningen 13 000 kr/verk/år.

Vem är projektörernas motpart?

Den frivilliga ersättningen fastställs i ett avtal. I utredningens förfrågan till kommunerna visar svaren att 16 av kommunerna har varit avtalspart. Med tanke på hur många kommuner som har vindkraft etablerad inom sin geografi är det relativt få. Svaren från projektörerna bekräftar att kommunerna bara undantagsvis är avtalspart. Oftast är det en förening; hembygdsförening, idrottsförening, byalag med mera. Det kan också vara markägarna. I ett fall anges Garantia, en förening som hjälper företag med finansiering.

Tabell 2 Om det föreligger ett avtal, vem eller vilka är era motparter?

Aktör	Procent
Hembygdsförening	16 %
Idrottsförening	16 %
Annan förening	16 %
Byalag	12 %
Kommun	12 %
Markägarna	8 %
Ej klart	8 %
Annan	12 %

Källa: Westander Klimat och Energis enkät till projektörerna 2022 [dokument-ID 50].

Vilka form har den juridiska person som förmedlar medlen?

Från kommunernas avtal märks det att kommunerna, som får ta ut en administrativ avgift, men inte tjäna pengar på hanteringen, ibland varit med initialt då det inte funnits någon förening som kunnat eller velat sköta administrationen.

När en förening bildats som egen juridisk person finns kommunen ibland kvar som en garant om föreningen inte skulle klara sitt åtagande. Kommunen kan då ha närvarorätt på föreningens styrelsemöten.

Som framgår av Tabell 3 är förmedlare av medlen i stor utsträckning projektörerna. Då bestämmer de ofta helt själva över fördelningen av medel. I några fall tillsammans med andra som exempelvis representanter från föreningar. Avstämning kan även ske med kommunen.

Näst vanligast är att en förening sköter det. Det förekommer även att förmedlingen sker genom en fond eller i några fall av kommunen.

Projektörerna som svarat på frågan anger att fördelningen av medel sker årligen.

Tabell 3 Om medel fördelas löpande, vilken är formen för den juridiska person som gör detta?

Aktör	Procent
Projektören själva	52 %
Förening	19 %
Fond	11 %
Kommun	11 %
Stiftelse	4 %
Ej klart	4 %

Källa: Westander Klimat och Energis enkät till projektörerna 2022 [dokument-ID 50].

Vem är förmånstagare?

Formuleringarna i avtal och enkätsvar varierar, men det är lokalsamhället, lite olika definierat, som får del av medlen. Se Tabell 4 nedan. Vanligt är att medlen ska gå till projekt och verksamheter, ibland specificeras även anläggningar, som, enligt en återkommande formulering, ska vara ”positiva för bygden”.

Ofta anges i avtalen en specifik bygd, men i flera fall anges att det ska vara till nytta för aktörer i hela kommunen. Däremot inte till sådant som normalt ingår i kommunens åtaganden.

Föreningar av olika slag är den förmånstagare som nämns allra mest. I första hand bygdeföreningar. Projektörerna har ofta angett flera svarsalternativ då mottagarna kan vara en lång rad olika lokala aktörer. Även näringsliv nämns.

I kategorin ”annan” är föreningsliv brett definierat det vanligaste svaret. I några fall anges skolor liksom lösare sammanslutningar som jaktlag, nattvandrare och privatpersoner. I kommunernas avtal finns också exempel på mer specifika ändamål, som miljöprojekt.

Tabell 4 Vem är förmånstagare?

Aktör	Procent
Bygdeförening	33 %
Idrottsrörelse	30 %
Lokalt näringsliv	10 %
Ej klart	1 %
Annan	25 %

Källa: Westander Klimat och Energis enkät till projektörerna 2022 [dokument-ID 50].

Konsekvensanalys incitamentsöver-väganden vindkraft

Ett PM till utredning M 2022:03 stärkta incitament för utbyggd vindkraft

2023-03-22

SWECO

Sweco Sverige AB	556767-9849
Uppdrag	Konsekvensanalys incitamentsöverväganden vindkraft
Uppdragsnummer	30052924
Kund	Regeringskansliet
Upprättad av	Gustaf Rundqvist Yeomans
Kontrollerad av	
Datum	2023-03-22
Ver	4
Dokument nummer	
Godkänd av	Frank Krönert
Dokumentreferens	konsekvensanalys incitament vindkraft - huvudversion utan skatt - final_202303227

SWECO

Innehållsförteckning

1 Inledning 4
2 Det förslag vi utrett 4
3 Produktionskostnad för vindkraft och påverkansmöjligheter 4
3.1 Nivån på kostnadsökningen och påverkan 6
3.2 Jämförelse mellan parkerna 9

4 Intäkter från försäljning av el 11
4.1 Prisutveckling på elmarknaden 11
4.2 Prissäkring 12

5 Hur påverkar kostnadsförändringar investeringsviljan? 13
5.1 Investeringar sker under osäkerhet 14
5.2 Återkopplingar från intervjuerna 16
5.3 Befintlig land- och havsbaserad vindkraft 17
5.4 Ny landbaserad vindkraft 18
5.5 Ny havsbaserad vindkraft 23

6 Elpriseffekter 26
6.1 Hur påverkas elpriset av den föreslagna kostnadsökningen för vindkraft? 26
6.2 Hur påverkas elpriset av en stärkt eller minskad utbyggnad av vindkraft? 27

SWECO

1 Inledning

I detta PM bedömer vi påverkan på investeringsviljan i vindkraft i Sverige från förslagen om ökade incitament för vindkraft enligt nedan, både med tanke på vilka verktyg som ingår men först och främst deras samlade nivå.

Analysen ämnar till att svara på frågan om huruvida de föreslagna incitamenten *avsevärt hämmar investeringsviljan i nya vindkraftsprojekt*. I analysen görs ingen bedömning av vilka incitament och nivåer som vore optimala för att stärka utbyggnaden av vindkraft ur ett samhällsekonomiskt eller företagsekonomiskt perspektiv. Vidare görs ingen bedömning av förslagens påverkan på den kommunala tillstyrkan, utan analysen förutsätter att de föreslagna incitamenten är tillräckliga för att öka den kommunala tillstyrkan för nya vindkraftsprojekt.

Analysen utgår från befintliga styrmedel och den nuvarande utformningen av elmarknaden. I Sverige och Europa pågår det diskussioner om ändrade incitament och marknadsreformer som kan få betydande påverkan på vindkraftens lönsamhet och konkurrenskraft. Resultaten av dessa diskussioner är ännu inte kända, och diskuteras inte närmare i detta PM. Det bör dock poängteras att de föreslagna incitamenten innebär kostnadsökningar för nya vindkraftsprojekt, som behöver tas hänsyn till när andra styrmedel och reformer utformas.

Analysen bygger delvis på intervjuer med projektörer, delvis på Sweco's analyser.

2 Det förslag vi utrett

Vi har utrett det förslag som, enligt uppgift från Incitamentsutredningen, är deras slutförslag, nämligen att följande åtgärder införs, men enbart för nya parker:

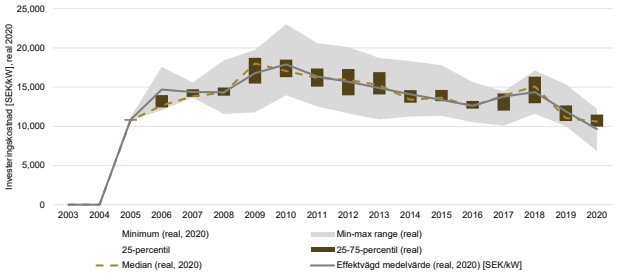
- En intäktsdelning med närboende, som innebär att ett bostadshus på upp till 1 000 meters avstånd från ett landbaserat vindkraftverk erhåller en ersättning motsvarande 2,5 promille av intäkten samt att ersättningen därefter minskar linjärt ned till noll vid 10 gånger verkets totalhöjd. Det finns ett tak per park på 2 % av omsättningen. De aggregerade konsekvenserna för vindkraften har vi inte beräknat själva, utan utgått från beräkningarna i bilaga 9 till betänkandet.
- En rätt till inlösen för bostadsfastigheter inom ett avstånd som motsvarar sex gånger ett landbaserat verks totalhöjd.
- En möjlighet för kommunen att förena sin tillstyrkan med villkor om finansiering av lokalsamhällets utveckling med motsvarande 0,5 procent av parkens intäkter (bygdemedel).

3 Produktionskostnad för vindkraft och påverkansmöjligheter

Den totala produktionskostnaden för vindkraft består av kapitalkostnader och driftkostnader. Kapitalkostnaden bestäms av investeringsbeloppet vid investeringstidpunkten och WACC, som i sin tur är beroende på den riskfria räntan och ett riskpålägg. Driftkostnaderna för vindkraft inkluderar kostnad för drift och underhåll, nättariff, skatter, bygdemedel, arrendekostnad, försäkring, administration samt snöröjning och kostnader för rennäring i områden där detta

är applicerbart. Vindkraft är ett kapitalintensivt elproduktionsslag, där kapitalkostnaderna står för en stor del av den totala produktionskostnaden, medan driftkostnaderna är förhållandevis låga (se Figur 3).

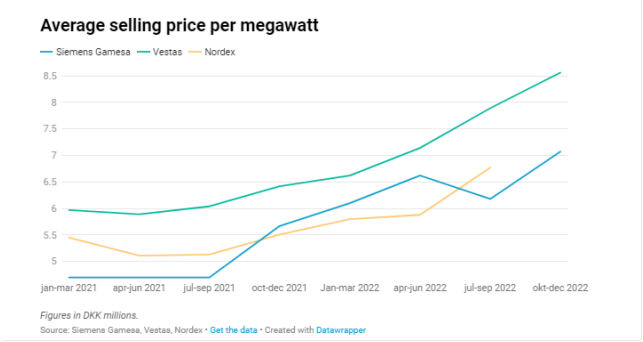
Produktionskostnaden för svensk vindkraft har minskat över tid, men kostnadsutvecklingen drar dock åt olika håll. Investerings- och kapitalkostnaden för nyinvestering i landbaserad vindkraft har under en lång tid minskat till följd av ökad kostnadseffektivitet i och med utvecklingen mot högre torn samt större rotorer och generatorer. Större rotorer möjliggör ett bättre utnyttjande av samma vindresurs, vilket ger högre energiutbyte per turbin och därmed lägre kapitalkostnader per producerad energienhet. Samtidigt har en låg marknadsränta under en lång period bidragit till lägre finansieringskostnad och mindre projektrisk slår igenom via lägre riskpålägg eftersom landbaserad vindkraft kan anses vara en mogen teknologi. Omvänd bidrar en högre marknadsränta som vi börjar se nu till en högre finansieringskostnad.

Figur 1: Investeringskostnader för landbaserad vindkraft i Sverige, källa: Swecos rapport till Energimyndigheten "Kostnader för vindkraft i Sverige 2003-2020"

Fram till 2009 kan vi observera stigande investeringskostnader, främst som en konsekvens av ökade materialpriser men även ökande turbinstorlek och generösa stödsystem i andra länder kan antas ha bidragit till den utvecklingen. Därefter ser vi fallande investeringskostnader per kapacitetsenhet mellan och 2009-2016 och lätt stigande investeringskostnader under 2017 och 2018 samt starkt fallande under 2019 och 2020, vilket visar betydelsen av att genomföra analysen över en längre period.

Under de senare åren har dock materialpriskostnaderna (t.ex. stål) ökat och turbinleverantörerna har markerat att kostnadsökningarna kommer slussas vidare direkt till köparen samt att marginalerna vid turbinförsäljning är ohållbart låga, vilket inte bara leder till en inbromsning av den nedåtgående trenden i kostnadsutvecklingen utan en ökning av kostnader.

Figur 2: Energywatch sammanställning av turbinprisutveckling 2021-2022 för Siemens-Gamesa, Vestas och Nordex

Figur 2 visar att Nordex, som har gått med förlust under en längre period, sedan början av 2021 lyckats höja priserna med ungefär 24%. Under samma period ökade Siemens Gamesa ASP för sina landbaserade vindkraftverk med 43%, medan Vestas debiterade ytterligare 50%.

Projektspecifika förutsättningar (speciellt i år med få projekt), nya turbiner som köps i EUR och växelkursen SEK/EUR spelar en betydande roll i svängningarna.

Även driftkostnaderna för vindkraft per producerad MWh har under en längre tid minskad till följd av ökad kostnadseffektivitet och större turbiner. Även här bidrar högre torn och större generatorer med skalfördelar då kostnaden för underhåll och service per producerad energienhet blir lägre. Det ska dock poängteras att minskningen i absoluta termer är låg relativt minskningen av kapitalkostnaden. Samtidigt har kostnaderna för arrende ökat under senare tid.

Utvecklingen betyder att vindkraftparker byggda 2012 har en betydligt högre produktionskostnad än parker byggde 2017 och de som blev byggda 2020.

3.1 Nivån på kostnadsökningen och påverkan

I vindkraftsprojektens produktionskostnad ingår utöver drift och underhåll, markarrende, skatter och investeringskostnader även finansieringskostnader, som bland annat beror på investerarnas avkastningskrav och risker associerade med projekten. Nedan redovisas nivån på produktionskostnaderna och kostnadsökningen för landbaserad vindkraft.

De föreslagna åtgärderna *intäktsdelning till närboende*, *inlösenrätt* och *reglerad finansiering av lokalsamhällets utveckling* (bygdemedel) påverkar enbart framtida parker. Befintliga parker kommer inte påverkas kostnadsmässigt av förslaget.

Tabell 1: Åtgärderna påverkan på befintliga och framtida parker

Park	Landbaserad	Havsbaserad
Befintlig	Påverkas ej	Påverkas ej
Framtida	Påverkas	Påverkas

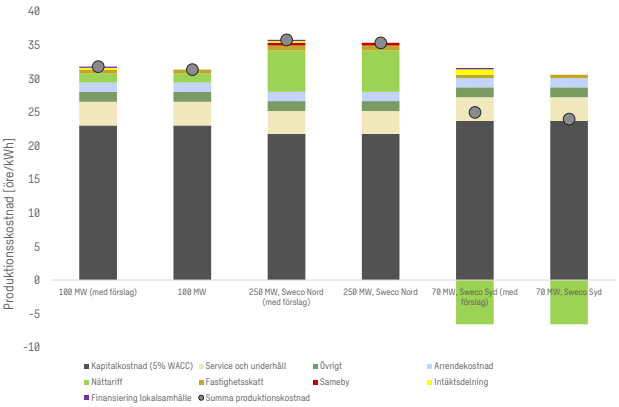
För att illustrera nivån på kostnadsökningen har Sweco tagit fram tre exempel på landbaserade vindkraftparker. De tre parkerna är exempel på parker med 7 MW-turbiner som kan antas byggas år 2025. Kostnadsfördelningen mellan parkerna kommer inte nödvändigtvis vara representativt för alla parker inom regionen, men ska exemplifiera hur produktionskostnaden kan tänkas se ut för en framtida landbaserad vindkraftpark, givet olika geografiska förhållanden inom landet. För havsbaserad i territorialvattnet görs en självständig analys i kapitel 5.5.

Den första parken är en generell park mellan SE2 och SE3 om 100 MW. Den andra parken är en park placerad i norra Sverige om 250 MW. Denna park betalar ersättning till en närliggande sameby för att kompensera rennäringen, motsvarande 1% av omsättningen. Den tredje parken är placerad i södra Sverige har en installerad effekt på 70 MW och ett antal närboende som behöver ersättas som därför betalar maximal intäktsdelning till närboende (2% av omsättningen).

Tabell 2: Differentierande faktorer mellan Swecos tre parker

Aspekt	Allmän park	Sweco Nord	Sweco Syd
Installerad effekt	98 MW	245 MW	70 MW
Fullasttimmar	3250	3350	3250
Ersättning till Sameby	N/A	1% av omsättningen	N/A
Ersättning till närboende	0.6% av omsättningen	0.6% av omsättningen	2% av omsättningen
Inlösen	0.0013 öre/kWh	0.0004 öre/kWh	0.0026 öre/kWh
Kostnad för nättariff	1.4 (0.86) öre/kWh	6.2 öre/kWh	-6.6 öre/kWh

Vi använder en ekonomisk livslängd på 30 år och en kalkylränta på 5%. De tre parkerna, Allmän park, Sweco Nord och Sweco Syd jämförs sedan med eller utan de föreslagna åtgärderna och efterföljande kostnadsökning för parkerna, se Figur 3. För beräkning av kostnaderna relaterade till elpriset (t.ex. arrende) används ett elpris på 40 öre/kWh, vilket är en förenkling. Arrendenivåerna differentieras inte heller geografiskt, vilket är ytterligare en förenkling.

Figur 3: Produktionskostnad för Sweco:s olika parker

För utredningens allmänna park innebär de föreslagna styrmedlen en kostnadsökning om 0.44 öre/kWh. För Swecoparken i norr innebär det en kostnadsökning om 0.44 öre/kWh, för Swecoparken i södra Sverige en kostnadsökning om 1.0 öre/kWh.

Kostnadsnivån för dessa pålagor kan jämföras med kostnadsförändringar i den en vindkraftutvecklares verksamhet. Exempelvis motsvarar en 10% ökning av kostnad för turbin ca 1.3 öre/kWh i produktionskostnad. Ett annat exempel är förändringar i kursen EUR/SEK, där en starkare EUR jämfört SEK med 10% motsvarar en lika stor ökning, 1.3 öre/kWh, för vindkraftsutvecklaren då turbiner tillverkade i Europa principiellt köps i EUR.

Kostnaden för inlösen beräknas genom att använda statistik från betänkandets bilaga 9 över ej uppförda (både tillståndgivna och ej ännu beslutade) parker i Vindbrukskollen. Av totalt 58 parker (med bra data) är det 49 parker som har minst ett hus inom 6H. Av de 49 parkerna är medianen för antal hus inom 6H följande:

- fem hus för norra Sverige (SE1+SE2)
- tio hus i södra Sverige (SE3+SE4)
- sju hus för Sverige som helhet.

Sweco antar vidare att 1/5 fastigheter bestämmer sig för att använda rätten till inlösen. För att beräkna kostnaden för projektören använder Sweco sig här dels av en mäklarkostnad[1] för försäljning av bostaden efter inköp, samt dels en kostnad för värdering i samband med inköp. Den totala kostnaden uppskattas till 1.5 gånger mäklararvodet. Sweco använder sig inte av en eventuell kostnad för ”minskat marknadsvärde” för fastigheten. Den främsta anledningen för detta är

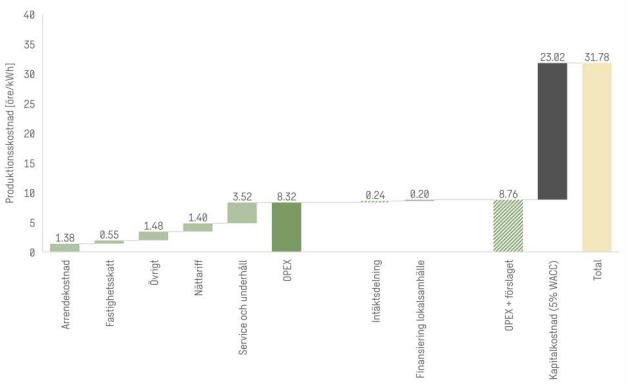
[1] 61 229 SEK. Mäklarofferter.se. Utgår från Fastighetsbyråns mäklararvode i snitt. Fastighetsbyrån har valts då de bedöms vara verksamma över hela Sverige.

att fastighetsvärdet borde rimligtvis inte minska då fastigheten får tillgång till en intäktsdelning, som i sig skulle kunna kompensera för en eventuell värdeminskning.

Kostnaden skrivs av på 25 år och justeras med en faktor 49/58 för att justera för de parker som inte har hus i närheten. Den slutgiltiga kostnaden beskrivs i föregående Tabell 2. Kostnaden för inlösen är inte med i kommande Figur 3 och efterföljande Figur 4, Figur 5 och Figur 6. Detta då kostnaden bedöms vara så pass liten i förhållande till övriga förslagen utifrån Sweco:s beräkningar.

3.2 Jämförelse mellan parkerna

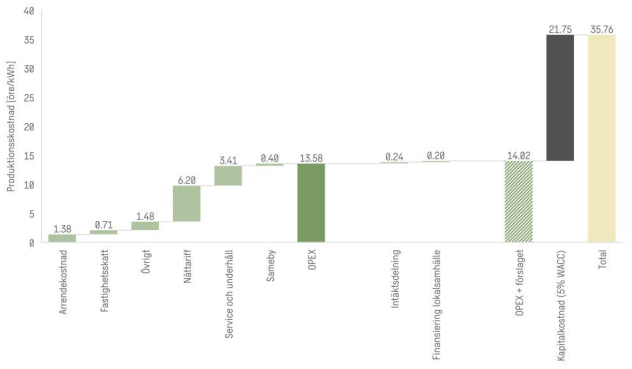
Den allmänna framtida parken år 2025 (98 MW, mellan SE2/SE3) har en uppskattad total produktionskostnad om 31.3 öre/kWh innan de föreslagna åtgärderna. Efter åtgärderna blir den uppskattade totala produktionskostnaden 31.8 öre/kWh för en framtida park. Detta motsvarar en kostnadsökning om 0.44 öre/kWh.

Figur 4 Produktionskostnad för den allmänna parken med förslaget

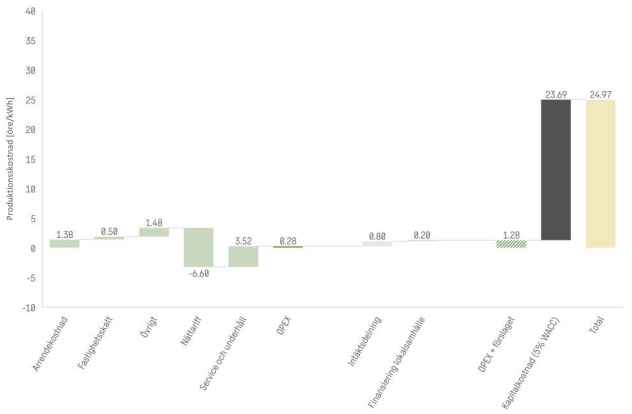
De olika kostnadselementen baseras på Sweco:s egna databas samt erfarenheter och referenser från Sweco:s projekt. De olika kostnadsmassorna kan variera beroende på de specifika förhållanden där platsen parken uppförs. Exempelvis arrendekostnad och nättariffen kan variera mycket från plats till plats. De största kostnadselementen är service och underhåll samt kapitalkostnaderna för projektet.

Swecos framtida park år 2025 i norra Sverige (245 MW, med ersättning till en sameby) har en uppskattad total produktionskostnad om 35.3 öre/kWh innan de föreslagna åtgärderna. Efter åtgärderna blir den uppskattade totala produktionskostnaden 35.8 öre/kWh för en framtida park. Detta motsvarar en kostnadsökning om 0.44 öre/kWh. Parken betalar för inmatning till nätet (både transmissionsnäts- och regionnätsdelen).

Figur 5: Produktionskostnad för Swecopark, norra Sverige med förslaget

Swecos framtida park år 2025 i södra Sverige (70 MW, maximal intäktsdelning om 2% till närboende samt låg total nättariff) har en uppskattad total produktionskostnad om 24.0 öre/kWh innan de föreslagna åtgärderna. Efter åtgärderna blir den uppskattade totala produktionskostnaden 25.0 öre/kWh för parken, vilket motsvarar en kostnadsökning om 1 öre/kWh. Parken får betalt för att mata in till nätet.

Figur 6: Produktionskostnad för Swecopark, södra Sverige med förslaget

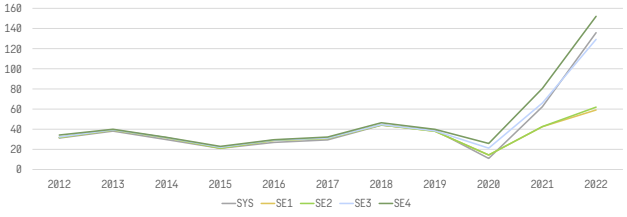
4 Intäkter från försäljning av el

Utöver produktionskostnaden beror vindkraftens lönsamhet på intäkterna. Dessa utgörs huvudsakligen av intäkterna från försäljningen av el, antingen på spotmarknaden eller genom bilaterala avtal i form av så kallade Power Purchase Agreements (PPA)[2]. Det kan tillkomma intäkter från elcertifikat som i dagsläget är väldigt låga, ursprungsgarantier för förnybar el och från försäljning av stödtjänster i den mån det är applicerbar.

Intäkterna från försäljning av el är svåra att bedöma eftersom det inte bara avser historiska eller nuvarande elpriser utan förväntningar om elprisutvecklingen över hela anläggningarnas livslängd. Detta innebär dels osäkerheter kopplade till den framtida elprisutvecklingen, dels att de förväntade intäkterna varierar mellan olika aktörer beroende på vilka prognoser som används.

4.1 Prisutveckling på elmarknaden

Figur 7 visar elprisutvecklingen under de senaste 10 åren. Figuren visar hur elpriserna varierar kraftigt från år till år. Under 2020 var elpriset nere på rekordlåga nivåer, för att under 2021 och 2022 stiga till rekordhöga nivåer. Figuren visar även hur elpriserna varierar inom Sverige, med betydligt lägre elpriser i elområde SE1 och SE2 i norra Sverige jämfört med elområde SE3 och SE4 i södra Sverige. Prisskillnaderna beror på att elproduktionen huvudsakligen utgörs av anläggningar i norra Sverige medan merparten av elanvändningen är lokaliserad i södra Sverige, i kombination med att flaskhalsar i transmissionsnätet under de senaste åren begränsat elöverföringen från norra till södra Sverige.

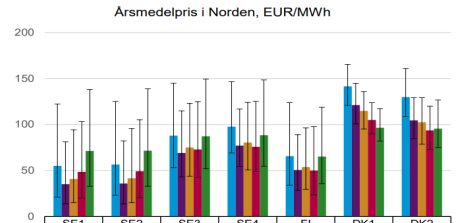
Figur 7. Historiska årsmedelpriser för det nordiska systempriset och elpriserna i svenska elområden
Källa: Nordpool

Under de senaste åren har elpriserna stigit markant. De kraftiga prisökningarna beror huvudsakligen på stigande gas- och kolpriser i Kontinentaleuropa. Även om gas- och kolkraft endast utgör en mycket liten del av den svenska elproduktionen påverkar gas- och kolpriser de svenska elpriserna eftersom den svenska elmarknaden är sammankopplad med övriga Europa. Under 2022 steg de europeiska gas- och kolpriserna rejält till följd av minskad import från Ryssland, till följd av Rysslands invasion av Ukraina.

De närmaste åren väntas priserna visserligen falla tillbaka från 2022 års toppnivåer, men allt jämnt ligga kvar på nivåer betydligt högre än nivåerna omkring 30–40 öre/kWh som priserna låg vid under 2010-talet. Figur 8 visar elprisutvecklingen i Svenska kraftnäts senaste kortsiktiga marknadsanalyser.

[2] Utöver spotmarknaden och PPA kan även aktörerna sälja elen på de finansiella marknaderna för el. Priset avräknas i dessa fall mot det på spotmarknaden och följer över tid prisutvecklingen på denna.

Utöver generellt höga prisnivåer är en annan trend att prisskillnaderna inom Sverige väntas minska inom de närmaste tio åren. Detta beror huvudsakligen på ökad elanvändning i norra Sverige, men även på utökad överföringskapacitet.

	SE1	SE2	SE3	SE4	FI	DK1	DK2
2023	55	56	88	98	66	141	130
2024	35	36	69	77	51	121	105
2025	41	41	75	80	54	115	103
2026	48	49	73	76	50	105	94
2027	71	72	87	88	65	97	96

Figur 8. Årsmedelpris i elområden i Sverige, Finland samt för Danmark. Klamrarna visar spannet mellan det väderår som ger högst årsmedelpris och det väderår som ger lägst årsmedelpris. Källa: Svenska kraftnät

Det bör betonas att elprisutvecklingen är förknippad med stora osäkerheter. En central aspekt för prisutvecklingen på kort sikt är priset på gas i Europa, där rysk import kommer att behöva ersättas med annan import. En annan viktig faktor är priset på utsläppsrätter som stigit kraftigt under de senaste åren. Handeln med utsläppsrätter sätter ett pris på utsläpp av växthusgaser, vilket innebär en högre elproduktionskostnad för gas- och kolkraft. På längre sikt ökar osäkerheterna ytterligare och prisutvecklingen beror på en mängd faktorer, inte minst utvecklingen för behovet av el och utbyggnaden av elproduktion.

4.2 Prissäkring

Som konstateras ovan är elprisutvecklingen förknippad med stora osäkerheter. På kort sikt kan priserna variera kraftigt beroende på väder, bränslepriser och tillgänglighet i produktions- och överföringsanläggningar. På längre sikt tillkommer osäkerheter kopplade till bland annat teknikutveckling, elanvändning och utbyggnad av ny elproduktion.

För att hantera riskerna med elpriset kan elproducenter sälja el på långa terminer på den finansiella marknaden. Likviditeten på terminer bortom 2-3 år är dock låg. Ett annat sätt att hantera riskerna är att ingå i bilaterala avtal i form av så kallade Power Purchase Agreements (PPA). PPA är ett långsiktigt avtal som ingås genom en elproducent och en elanvändare, där parterna kommer överens om en avgift för ett visst volymåtagande av el över en bestämd period. Det är inget nytt fenomen utan har funnits länge mellan stora aktörer och för olika kraftslag, men har blivit mer känd med vindkraftens uppgång. Idag omfattas en absolut majoritet av volymerna för nyetablerad vindkraft i Sverige av en PPA. Avtalstiden varierar men de PPA-avtal som idag tecknas på den svenska marknaden avser oftast en tidshorisont på 8–15 år.

Prissättningen av en PPA sker i förhandling mellan avtalets parter. Priset baseras till stor del av parternas förväntningar på elprisets utveckling, men även på anläggningens produktionskostnader. Historiskt har priset på en PPA för vindkraft

i stor utsträckning speglat priset på terminsmarknaden, som i sin tur speglar prisförväntningarna på spotmarknaden. En detaljerad analys över priser på PPA:er försvåras dock av att priserna bestäms bilateralt och oftast inte är publikt tillgängliga, samt att avtalen varierar vilket gör att man för en jämförelse behöver veta vilket elpris det är som faktiskt avses. En viktig skillnad är till exempel om elpriset avräknas som ”pay-as-produced” eller genom ”flat-volume”, där det skiljer sig mellan avtalen vilken aktör som står för profilrisken[3].

En PPA kan i första hand ses som en ömsesidig prissäkring, som ger förutsägbara intäkter för elproducenten och förutsägbara elkostnader för elanvändaren. För elproducenten innebär prissäkringen förbättrade möjligheter att kunna finansiera själva projektet. Därutöver tillkommer för köparen av en PPA ett värde i form av miljömärkning, om elproduktionen avser förnybar eller fossilfri el.

En PPA för vindkraft inkluderar utöver elleverans ofta ursprungsgarantier från elproduktionen. Därtill kan en PPA sägas utgöra en starkare miljömärkning, eftersom märkningen är knuten till en specifik anläggning och det (för nya anläggningar) går att påvisa additionalitet[4]. Detta gör även att PPA:er i framtiden kan komma att få en starkare roll i lagstiftningen. Ett exempel är EU-kommissionens nyligen presenterade förslag på definitionen av förnybar vätgas[5], där PPA har en stor betydelse.

5 Hur påverkar kostnadsförändringar investeringsviljan?

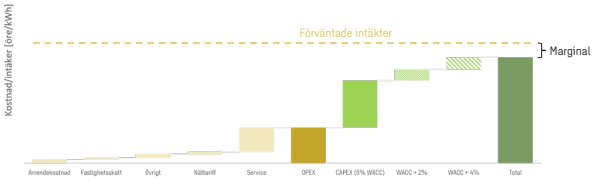
Alla kostnadsförändringar påverkar lönsamheten och därmed investeringsviljan i ny elproduktion, allt annat lika. Till vilken grad en kostnadsökning för planerade projekt påverkar lönsamheten och därmed investeringsviljan beror huvudsakligen på projektens möjligheter att absorbera och/eller vidarebefordra den högre kostnaden.

Vindkraftens lönsamhet kan beskrivas av projektens marginal, som beror på förväntade kostnader och intäkter över hela projektens livstid. Marginalen illustreras i Figur 9. En marginal större än noll innebär att det finns lönsamhet i nya projekt. För bedömningen av en kostnadsöknings påverkan på investeringsviljan betyder detta att investeringsviljan bör finnas kvar, så länge som kostnadsökningen inte leder till en negativ marginal.

[3] Profilrisken avser i detta fall att elpriset när vindkraften producerar skiljer sig från medelpriset på elmarknaden. Detta innebär att antingen producent eller konsument måste betala för skillnaden mellan det avtalade priset och det faktiska priset på elmarknaden.

[4] En åtgärd är additionell om det går att påvisa att vinsterna med åtgärden inte hade uppkommit utan åtgärden i fråga. Ursprungsgarantier för förnybar el kritiseras emellanåt för att ha begränsad klimatnytta, då dessa inte bidrar till att ny förnybar elproduktion tillkommer. Med en PPA för förnybar el från en ny anläggning går det att i större utsträckning påvisa att åtgärden faktiskt bidrar till ökad produktion av förnybar el.

[5] EU-kommissionen, *Delegated regulation on Union methodology for RFNBOs*, 2023

Figur 9. Illustration över marginalen för ett vindkraftsprojekt, öre/kWh

Utöver minskade marginaler kan det finnas möjligheter för projekten hantera en kostnadsökning antingen genom att vidarebefordra kostnadsökningen till slutkunden, eller genom att minska projektens produktionskostnader. När det gäller möjligheterna att vidarebefordra kostnaden till kund kan denna idag ses som begränsad på elmarknaden (spotmarknaden)[6]. När försäljningen av elen sker genom en PPA sker prissättningen i förhandling mellan säljare (elproducent) och köpare (elanvändare). Detta innebär att det kan finnas större förutsättningar att vidarebefordra en kostnadsökning till kund. Möjligheten beror dock på efterfrågan av en PPA på vindkraft, vilket i sin tur beror på marknadspriserna på el och värdet som en PPA:s miljömärkning ger och om kunden eller marknaden som kunden opererar i kan absorbera en sådan höjning.

En minskning av projektens produktionskostnader kan exempelvis uppnås genom minskade arrende- eller projekteringskostnader eller prispress på service- och underhållsavtal. Detta bygger i praktiken på att det finns utrymme för minskade marginaler hos markägare, projektörer eller deras underleverantörer eller att ökad sannolikhet för kommunal tillstyrkan leder till att inte lika många projekt behöver utvecklas i en långlista för att komma fram till ett investeringsbeslut. Vid en minskning eller ökning av projektens marginaler är det rimligt att anta att den förändringen av marginalen kommer att fördelas mellan investerare, projektörer och markägare baserat på förhandlingar mellan de olika parterna. Denna konsekvensutredning utgår i första hand från vindkraftens lönsamhet ur ett investeringsperspektiv, och tittar inte i detalj på arrende- och projekteringskostnader.

5.1 Investeringar sker under osäkerhet

Alla investeringar sker under osäkerhet. Osäkerheterna vid investeringsbeslut ligger runt framtida långsiktiga kostnader och intäkter. För ny elproduktion kan båda påverkas av marknadsfaktorer, teknikutveckling och politiska beslut. Osäkra kostnader är till exempel nättariffer och olika skatter, osäkra intäkter diskuteras i kapitel 3.

För de flesta investerare är det viktigaste målet med en investering att maximera sin avkastning och minimera risk. Det går dock inte att säkra sig mot alla risker och investerare är villiga att acceptera risk men då mot en högre förväntad avkastning. Investerare i kraftproduktion har och är fortfarande till största del inte riskbenägna, det vill säga mindre benägna att ta risker, och gör vad de kan för att skydda sig mot risk. Företag inom kraftproduktion ställs inför att göra re- och nyinvesteringar. Det är inte någon fundamental skillnad mellan hur företag

[6] Se närmare beskrivning i avsnitt 6.1

hanterar re- och nyinvesteringar. En av skillnaderna består av att reinvesteringar kan vara nödvändiga för att bibehålla befintlig produktion samt att avvecklingskostnader kan tillkomma om uteblivna reinvesteringar leder till nedläggning av en verksamhet. Företag har därmed oftast inte lika höga avkastningskrav för en reinvestering som för en nyinvestering. Vid osäkra tider väljer företag oftare att fokusera på reinvesteringar då det ofta uppfattas som mindre riskfyllt. Det har skett stora förändringar på marknaden för kraftproduktion och många av de traditionella investerarna har mött stora utmaningar. Det har lett till att allt fler har börjat se över sina affärsmodeller och nya aktörer har kommit in på marknaden. Innovation, sammanslagningar och förvärv står i fokus och allt fler marknadsaktörer går samman i partnerskap för att växa och ta marknadsandelar. Risker vid investering i kraftproduktion påverkar olika kraftslag olika mycket.

Regulatoriska och politiska risker rankas högt i studier om vilka faktorer som påverkar investerare i kraftproduktion. Även om elmarknaden nu är en avreglerad marknad är energiförsörjning fortfarande en mycket viktig nationell och global fråga som drar till sig stort politiskt intresse. Att elmarknaden i hög grad påverkas av politik både från EU och nationellt skapar osäkerhet för elmarknadens aktörer. Klimat- och miljömålen påverkar kraftproduktion i mycket hög utsträckning då energiförsörjningen är central för att uppnå dessa. Regleringar och stödsystem för att uppnå målen skiljer sig mellan olika länder och valet av regleringar och stödsystem påverkar riskfördelningen mellan aktörer.

Det är svårt för investerare i kraftproduktion att hantera och förhålla sig till politiska och regulatoriska risker eftersom dessa är svåra att bedöma och att säkra sig emot. De större kraftbolagen försöker via lobbying att påverka i den utsträckning de kan men risker kopplat till politik och reglering skapar stor osäkerhet hos samtliga aktörer på elmarknaden. En möjlighet för investerare att sprida risk är att sprida investeringar geografiskt och många investerare väljer därför att investera i länder där de politiska och regulatoriska riskerna är lägre. Politiska risker tillhör också kategorin av risker som i stor utsträckning påverkar att investerare väljer att avvakta med att göra investeringar.

Samtliga kraftslag möter teknik- och projektrisker i samtliga faser av ett projekt; utveckling, genomförande, drift och avveckling. Dessa risker är påtagliga även i projekt när beprövad teknik används och ytterligare risk adderas vid val av ny teknik. Teknik och projektrisker hanteras av investerare genom kunskap och erfarenhet. En ytterligare teknisk risk handlar om teknikutveckling. När det kommer till investeringar i teknik där det sker en snabb teknisk utveckling kan timing vara avgörande.

Landbaserad vindkraft är en mogen teknik med kända investerings- och underhållskostnader, vilket innebär en låg kostnadsrisk bortsett från de kostnaderna som påverkas av politiken. Den upplevda[7] låga risken är en av orsakerna till att vindkraftinvesteringar lockat till sig kapital från pensionsfonder.

Avkastningskrav reflekterar den avkastning en tillgång ska generera för att täcka affärsmässiga och finansiella risker. Avkastningskraven skiljer sig åt mellan olika verksamheter och företag och beror på en mängd faktorer. Var pengarna kommer från spelar stor roll för vilka aspekter som är viktiga för en investerare och vilken avkastning de eftersträvar samt hur de värderar risker. För att ytterligare addera till komplexiteten kring investeringsbeslut är investerarna

[7] Upplevd risk eftersom det handlar om en investering som per definition är framåtriktad. Om risken var verklig, kan endast bedömas i efterhand.

inte alltid enbart rationella, utan styrs även av beteende. Det är människor som fattar besluten, och hur olika människor förhåller sig till risker och beslut formas av tidigare erfarenheter och motivation. För att beräkna avkastningskrav vid investeringar används ofta kalkylräntan som metod. Kalkylräntan representerar alternativkostnaden för en investering. För kapitalintensiva investeringar såsom kraftproduktion, där kapitalkostnaden är en avgörande faktor, används oftast Weighted Average Cost of Capital (WACC) för att beräkna kalkylräntan.

Att beräkna en WACC är komplicerat och det är inte möjligt att gå in på alla delar i den omfattning som skulle behövas för att skapa en heltäckande bild men man kan förenklad säga att den består av element som refererar till element med olika nivåer av risk och mindre risk innebär en lägre WACC.

5.2 Återkopplingar från intervjuerna

Inom ramen för konsekvensanalysen har Sweco genomfört intervjuer med ett flertal aktörer (främst projektörer). Syftet med intervjuerna var att dels bättre förstå förslagens inverkan på de intervjuade aktörernas investeringsvilja, dels ge aktörerna en möjlighet att bidra med konkret feedback på förslagen. Se Tabell 3 för de intervjuade aktörerna.

Tabell 3: Intervjuade aktörer

Aktör	Kategori	Datum
Energiföretagen	Branschförening	8/2 – 2023
Eolus Vind	Projektör	8/2 – 2023
Holmen	Projektör/markägare	Inte intervjuad i runda 2, enbart runda 1
OX2	Projektör	10/2 – 2023
SCA	Projektör/markägare	8/2 – 2023
SR Energy	Projektör	9/2 – 2023
Vattenfall	Projektör	9/2 – 2023
wpd	Projektör	7/2 – 2023

Sweco har även deltagit på tre samrådsmöten, två möten inom ramen för processens andra samrådsomgång samt ett samrådsmöte inom ramen för processens tredje samrådsomgång: Samrådsmöte ett den 12/1 2023, från Sweco deltog Niklas Wallhed. Samrådsmöte två den 16/1 2023, från Sweco deltog Frank Krönert och Niklas Wallhed. På samrådsmöte tre den 15/2 2023 deltog Frank Krönert och Gustaf Rundqvist Yeomans.

Återkoppling från intervjuerna

De intervjuade aktörernas synpunkter på förslagen går isär. Vissa är mer positiva medan andra är mer negativa. Förslagens påverkan på investeringsviljan beskrivs antingen som neutralt till negativt, beroende på vilka delar av förslaget som diskuteras. Samtliga var positiva till att inte påverka befintlig vindkraft. Se Tabell 4.

Tabell 4: Sammanställning över de intervjuade aktörernas synpunkter

Förslag	Generell opinion	Påverkan på investeringsivlja
Inte påverka befintlig vindkraft	Positiv	Neutral
Intäktsdelning med närboende	Både negativa och positiva inspel	Neutral / Negativt
Inlösen för boendefastigheter	Både negativa och positiva inspel	Neutral / Negativt
Villkor om finansiering av lokalsamhället	Positiv	Neutral

Flera av de intervjuade aktörerna tycker att förslagen är väl genomarbetade och att intentionen bakom är god. Dock anser de att det kan vara för många förslag, vilket kan göra det krångligt. Vidare anses det viktigt att det ska gå fort att omsätta resultatet av detta arbete till en faktisk lagändring eller föreskrift. Vissa har även nämnt att det är viktigt att tänka på de regionala skillnader som finns, där exempelvis vissa aktörer betalar kompensation till rennäring, samt att kostnader för närboende kommer skilja sig åt beroende på regionala skillnader. Att ha hela kostnadsbilden i åtanke anses vara av stor vikt för att kunna sätta rimliga nivåer.

5.3 Befintlig land- och havsbaserad vindkraft

I förslaget om incitament för stärkt utbyggnad av vindkraft tillämpas kostnadsökningen endast på nya vindkraftsprojekt, och inte på befintliga projekt. Detta innebär att förslagets konsekvenser för befintlig land- och havsbaserad vindkraft är obefintliga.

Under utredningen har det förekommit förslag som inneburit kostnadsökningar även för befintlig vindkraft. Ur ett investerarperspektiv hade ett sådant förslag varit särskilt negativt, eftersom det inneburit extra pålagor för projekten som inte var kända när investeringsbesluten fattades. För investeringar i elproduktion är det viktigt med långsiktiga spelregler. Politiska beslut som ändrar spelreglerna i efterhand riskerar att agera avskräckande nya investeringar, eftersom det upplevs finnas en större risk för fler ändringar i framtiden. Alternativt kommer riskpremien behöva höjas vilket leder till högre kostnader. Politisk stabilitet är något som ofta lyfts fram av investerare som en av huvudanledningarna till att investera i elproduktion i Sverige vilket man borde värna om.

En annan viktig aspekt är att lönsamheten historiskt varit låg för flera av de befintliga parkerna, något som ledde till stora nedskrivningar på 2010-talet, främst 2016-2017. Kostnadsutvecklingen för landbaserad vindkraft har gått snabbt under det senaste decenniet. Detta är bra för nya vindkraftsprojekt men mindre bra för befintliga projekt där investeringarna redan har skett, samtidigt som elpriset pressas ned av de nya projekten med betydligt lägre kostnader. Kostnadsökningar kan på så sätt uppfattas som ytterligare pålagor på redan olönsamma projekt. En stor del av investerarna i ny vindkraft äger redan tillgångar på marknaden idag, vilket skulle riskera att förstärka den avskräckande effekten från ändrade spelregler.

5.4 Ny landbaserad vindkraft

Bedömningen av den föreslagna kostnadsökningens påverkan på investeringsviljan i ny landbaserad vindkraft utgår från projektens lönsamhet. Om lönsamheten – om än försämrad – i nya vindkraftsprojekt bedöms finnas kvar med den föreslagna kostnadsökningen, bedöms även investeringsviljan finnas kvar.

Ett problem med att bedöma lönsamheten för ny landbaserad vindkraft rör osäkerheten i bedömningen av framtida kostnader och förväntningar om framtida intäkter. Som nämns ovan är elprisutvecklingen förknippad med stora osäkerheter. Dessutom påverkas utvecklingen av flera faktorer som inte är relaterade till incitamenten för ny elproduktion eller de långsiktiga spelreglerna på marknaden. En kvantitativ analys över framtida intäkter riskerar därmed att ligga långt ifrån verkligheten och de bedömningar aktörerna använder i sina investeringsbeslut, eller lägga för stor vikt vid faktorer som är oberoende av den föreslagna kostnadsökning som konsekvensutredningen avser.

I denna konsekvensutredning görs därför ingen kvantitativ bedömning över de framtida intäkterna för landbaserad vindkraft. Bedömningen utgår i stället från följande resonemang baserat på produktionskostnaderna för olika kraftslag och den nuvarande elmarknadens utformning:

1. Behovet av el väntas öka markant under de kommande årtiondena, vilket innebär ett stort behov av investeringar i ny elproduktion. Ett ökat elbehov är på samma gång en grundläggande förutsättning för behovet av stärkta incitament för utbyggd vindkraft eftersom den kan anses kunna byggas ut relativt snabbt och kostnadseffektivt.
2. Så länge som det finns ett behov av ny elproduktion kommer det utifrån den nuvarande marknadsutformningen finnas lönsamhet i investeringar i elproduktionen med lägst långsiktiga marginalkostnader per producerad kWh
3. Även med den föreslagna kostnadsökningen bedöms landbaserad vindkraft vara det kraftslag i Sverige med lägst långsiktiga marginalkostnader per producerad kWh, både idag och på kort sikt
4. Lönsamheten och investeringsviljan i ny landbaserad vindkraft bedöms därför finnas kvar med den föreslagna kostnadsökningen

Resonemanget bygger på en något förenklad bild av hur elmarknaden fungerar. För att understödja bedömningen diskuteras därför även påverkan från ett antal faktorer som inte fångas av resonemanget ovan:

5. Lönsamheten för ny landbaserad vindkraft beror även på de olika kraftslagens intjäningsförmåga
6. Den långsiktiga prisutvecklingen på elmarknaden är förknippad med stora osäkerheter vilka innebär risker för nya investeringar. Riskerna på intäktssidan är dock i stor utsträckning oberoende av den föreslagna kostnadsökningen
7. Den svenska elmarknaden är sammankopplad med övriga Europa, vilket medför att prisutvecklingen i Sverige påverkas av den i andra länder. Produktionskostnaderna för ny landbaserad vindkraft bör inte avsevärt överstiga de i övriga Europa, i synnerlighet Norden

SWECO

Behovet av el väntas öka markant under de kommande årtiondena, vilket innebär ett behov av investeringar i ny elproduktion. Ett ökat elbehov är på samma gång en grundläggande förutsättning för behovet av stärkta incitament för utbyggd vindkraft

Elanvändningen i Sverige väntas öka markant under de kommande årtiondena. Utvecklingen drivs av klimatomställningen och elektrifiering av industri- och transportsektorn. I Energimyndighetens senaste långsiktiga scenarier[8] ökar elanvändningen till mellan 170 och 234 TWh 2050 beroende på scenario. Energimyndighetens scenarier utformades före tillkännagivandet av flera större industriprojekt och i andra nyligen framtagna scenarier från myndigheter och kommersiella aktörer är ökningen betydligt större. I rapporten *Myndighetsgemensam uppföljning av samhällets elektrifiering*[9], framtagen tillsammans med Svenska kraftnät, Energimarknadsinspektionen och Trafikverket, är elanvändningen i scenarierna betydlig högre, inom intervallet 210–370 TWh. I Energiföretagens rapport *Sveriges elbehov 2045*[10] bedöms elbehovet 2045 uppgå till 330 TWh. Den nationella elektrifieringsstrategin tar höjd för en fördubblad elanvändning 2045. Sweco utgår emellertid från ett utfallsrum på 330-370 TWh.

Ett ökat elbehov medför ett behov av investeringar i ny elproduktion. I Energiföretagens rapport bedöms investeringsbehovet för att möta ett elbehov om 330 TWh till 290 TWh, inräknat reinvesteringar i befintlig produktion. Ett ökat elbehov är också bakgrunden och en grundläggande förutsättning för behovet av stärkta incitament för utbyggd vindkraft.

Ett ökat elbehov innebär en prisökande effekt. Elpriset i Sverige är idag lågt jämfört med övriga Europa. Detta beror till stor del på att Sveriges elproduktion utgörs av fossilfri el med låga rörliga produktionskostnader. En annan anledning är att Sverige under de senaste åren byggt upp ett kraftigt produktionsöverskott, vilket innebär att Sverige producerar stora mängder el som inte används inom landet. Ett ökat elbehov innebär högre priser i Sverige, vilket ger incitament för utbyggnaden av ny elproduktion. Detta följer elmarknadens logik, där marknaden ger signaler om behovet av ny elproduktion genom högre elpriser.

Så länge som det finns ett behov av ny elproduktion ska det utifrån den nuvarande marknadsutformningen finnas lönsamhet i investeringar i elproduktionen med lägst långsiktiga marginalkostnader per producerad kWh

Dagens elmarknad är uppbyggd efter energy-only-modellen, som innebär att elproducenterna får betalt för den el de producerar och inte för att tillhandahålla en viss kapacitet. Detta medför att lönsamheten för elproduktion i huvudsak beror på produktionskostnaden för att producera en kWh el (LCOE).

Enligt marknadens logik bör investeringar i ny elproduktion endast genomföras om de långsiktiga marginalkostnaderna understiger det elpris som anläggningen intjänar. Detta sätter ett teoretiskt golv för elprisutvecklingen på sikt, i nivå med de den långsiktiga produktionskostnaden för elproduktionen med lägst kostnader, förutsatt att aktörerna agerar utefter marknadens signaler[11]. Detta innebär något förenklat att *så länge som det finns ett behov av ny elproduktion, kommer det*

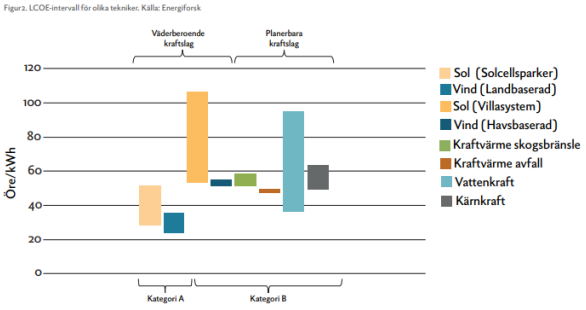
[8] Energimyndigheten, *Scenarier över Sveriges energisystem 2050*, 2021
[9] Energimyndigheten, *Myndighetsgemensam uppföljning av samhällets elektrifiering,*2022
[10] Energiföretagen, *Sveriges elbehov 2045,* 2023
[11] Priserna på sikt påverkas även av kostnader för lastföljning och balansering samt fysiska, tekniska och administrativa hinder som förhindrar utbyggnaden av elproduktionen med lägst kostnader

utifrån den nuvarande marknadsutformningen att finnas lönsamhet i investeringar i elproduktionen med lägst produktionskostnad per kWh.

Det förenklade resonemanget ovan kompliceras av att elpriset bestäms timme för timme och att olika kraftslag har olika intjäningsförmåga. Intjäningsförmågan beror dels på vilket pris ett kraftverk får, dels under hur många timmar per år det levererar el till nätet. Icke planerbar produktion möter det elpris som gäller när de producerar, medan planerbar produktion i viss utsträckning kan anpassa sin produktion till de timmar då elanvändning och elpriset är som högst. Det är därför viktigt att man även tar hänsyn till intjäningsförmågan när man gör en jämförelse mellan olika kraftslag.

Även med den föreslagna kostnadsökningen bedöms landbaserad vindkraft vara det kraftslag i Sverige med lägst långsiktiga marginalkostnader per producerad kWh, både idag och på sikt

Figur 10 visar en jämförelse av produktionskostnaderna för olika kraftslag, hämtad från Energiforsks återkommande utredning om kostnader för att etablera ny elproduktion i Sverige[12]. I jämförelsen har landbaserad vindkraft lägst produktionskostnader, följt av solcellsparker, avfallsbaserad kraftvärme och vattenkraft.

Figur 10. Långsiktiga produktionskostnader per kWh (LCOE) för olika kraftslag. Källa: Energiforsk

De föreslagna incitamenten för stärkt utbyggnad motsvarar en kostnadsökning om 0.44-1 öre/kWh. Även med en sådan kostnadsökning bedöms landbaserad vindkraft generellt sett vara det kraftslag med lägst långsiktiga marginalkostnader. Detta indikerar att lönsamheten och investeringsviljan i ny landbaserad vindkraft kommer att finnas kvar med den föreslagna kostnadsökningen, förutsatt ett växande elbehov och den nuvarande marknadsutformningen.

Lönsamheten för ny landbaserad vindkraft beror även på de olika kraftslagens intjäningsförmåga

Jämförelsen ovan tar inte hänsyn till kraftslagens intjäningsförmåga. Ett sätt att beskriva intjäningsförmågan är kraftslagens capture price, eller capture rate. Ett kraftslags, eller anläggnings, capture price motsvarar de intäkter som kraftslaget får från elmarknaden när man tar hänsyn till *när* krafslaget producerar. Capture

[12] Energiforsk, 2021, El från nya anläggningar

rate motsvarar den procentuella skillnaden mellan capture price och medelpriset. Variabel elproduktion har typiskt en capture rate under 100 % (capture price understiger medelpriset), medan planerbar elproduktion har en capture rate över 100 % (capture price överskrider medelpriset).

Capture rate för landbaserad vindkraft har historiskt uppgått till en bra bit över 90% i Sverige och många övriga länder, framförallt i Norra Europa, enligt Swecos analyser. På sikt beror utvecklingen på flera faktorer. En central faktor är utbyggnaden av vindkraft, som i sig självt innebär en sjunkande capture rate eftersom vindkraftsproduktionen samvarierar, vilket ger tillfällen med lägre priser när vindförhållanden är goda och vindkraftsproduktionen är stor (detta brukar ofta kallas att vindkraften ”kannibaliserar” på sig självt). Samtidigt finns det flera faktorer som på sikt kan leda till en stigande capture rate, däribland en utbyggnad av energilager, flexibel elanvändning och ökad transmissionskapacitet inom Sverige och till övriga Europa.

Detta innebär att en kvantitativ bedömning av vindkraftens capture rate på sikt i stor utsträckning beror på vilka antaganden som görs om elsystemets utveckling. I Sweco:s referensscenario för elsystemets utveckling till 2050, som antar en fortsatt kraftig utbyggnad av landbaserad och havsbaserad vindkraft, stabiliseras capture rate för landbaserad vindkraft utan energilager på sikt omkring 70-80 %[13]. Utan att genomföra en detaljerad, kvantitativ scenarioanalys gör Sweco följande bedömning baserad på tidigare kvantitativa analyser:

1. Eftersom den föreslagna kostnadsökningen tillämpas på alla nya landbaserade vindkraftsprojekt, har kostnadsökningen enbart en begränsad påverkan på projektens lönsamhet i förhållande till varandra (givetvis kommer det finnas regionala skillnader). Kostnadsökningen påverkar i sig självt inte eventuella kannibaliseringseffekter.
2. Utifrån en capture rate om 70 % för landbaserad vindkraft bedöms capture rate inte ha någon väsentlig påverkan för resonemanget ovan om produktionskostnader för olika kraftslag, med undantaget solcellsparker.
3. För solcellsparker är capture rate idag hög, och kan i vissa fall överstiga 100 %. Detta beror i stor utsträckning på att solkraft idag utgör en mycket liten andel av den totala elproduktionen. Med en växande andel solkraftsproduktion kommer capture rate för solkraft sjunka på grund av samma kannibaliseringseffekter som för vindkraft. Samvariationen är dessutom större för solkraft än för vindkraft, vilket innebär att capture rate för solkraft kan väntas blir lägre än den för vindkraft, allt annat lika. I Sweco:s referensscenario rör sig capture price för solkraft i sikt mot capture price för vindkraft, trots en betydligt större andel vindkraft i elsystemet.
4. Capture rate bedöms därför inte väsentligt påverka bedömningen den föreslagna kostnadsökningens påverkan på lönsamhet och investeringsvilja i ny landbaserad vindkraft, baserad på kraftslagens produktionskostnader.

Den långsiktiga prisutvecklingen på elmarknaden är förknippad med stora osäkerheter vilka medför risker för nya investeringar. Riskerna på intäktssidan är dock i stor utsträckning oberoende av den föreslagna kostnadsökningen

[13] enligt Swecos bedömningar baserad på tidigare analyser

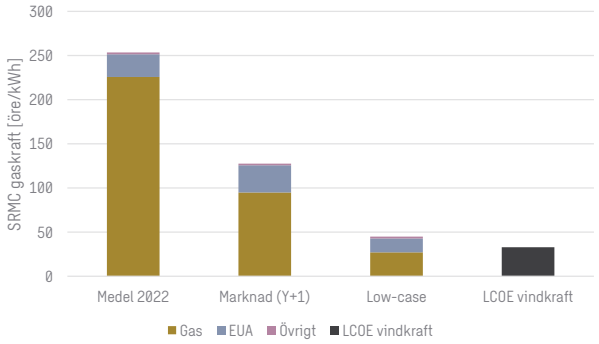
Investeringsbeslut fattas med osäkra antaganden, både kopplade till produktionskostnader och framtida intäkter. På kort sikt kan yttre faktorer såsom väderförhållanden och bränslepriser ha en stor påverkan på elpriset och därmed intäkterna för vindkraften. På lång sikt finns det därtill risker kopplade till elbehovets utveckling, teknikutveckling och utbyggnaden av elproduktion. En överutbyggnad av elproduktion skulle till exempel kunna resultera i betydligt lägre elpriser än vad som antagits vid investeringsbeslut, medan en snabb utveckling av elanvändningen resulterar i högre priser. Teknikutveckling kan leda till att ny elproduktion introduceras på marknaden, vilket i sin tur kan leda till lägre elpriser.

Det är dock viktigt att poängtera att dessa risker kopplade till elprisutvecklingen är desamma för alla kraftslag och inte påverkas av den föreslagna kostnadsökningen. I sig kan ändrade spelregler innebära ökade risker, men så länge som kostnadsökningarna inte ökar över tid och förblir desamma för alla nya anläggningar ändras kalkylen, och inte risken.

Den svenska elmarknaden är sammankopplad med övriga Europa, vilket medför att prisutvecklingen i Sverige påverkas av den i andra länder. Produktionskostnaderna för ny landbaserad vindkraft bör inte avsevärt överstiga den i övriga Europa, i synnerlighet Norden.

Utöver utbud och efterfrågan inom landet påverkas även de svenska elpriserna av priserna i andra länder, eftersom den svenska elmarknaden är sammankopplad med övriga Europa. Detta har märkts tydligt under de senaste åren, när elpriserna i Sverige stigit till rekordnivåer trots ett (rekordstort) överskott av elproduktion med låga produktionskostnader. Priskopplingen till övriga Europa innebär för resonemanget om vindkraftens lönsamhet att lönsamheten även beror på utvecklingen i övriga Europa.

På kort sikt beror elpriset i Kontinentaleuropa i stor utsträckning på den kortsiktiga marginalkostnaden för gaskraft. Marginalkostnaden för gaskraft styrs i sin tur huvudsakligen av priset på gas och utsläppsrätter. Figur 11 visar marginalkostnaden för gaskraft i tre fall: medelpriser under 2022, nuvarande marknadspriser (frontårskontrakt) samt i ett lågprisscenario där gaspriset baseras på medelpriset för perioden 2015-2020 och priset på utsläppsrätter antas till 50 EUR/t. Även i lågprisscenariot överskrider marginalkostnaden för gaskraft den långsiktiga marginalkostnaden för vindkraft. För resonemanget ovan innebär detta att elpriset i övriga Europa på kort sikt med största sannolikhet kommer att ha en positiv snarare än negativ påverkan på lönsamheten för landbaserad vindkraft.

Figur 11. Kortsiktiga marginalkostnader (SRMC) för gaskraft i Kontinentaleuropa, tillsammans med den långsiktiga marginalkostnaden för vindkraft. SRMC för gaskraft beräknas för tre fall: medelpriser under 2022, nuvarande marknadspriser (frontårskontrakt) och ett low-case med låga priser på gas och utsläppsrätter. Marknadspriser hämtades 2023-02-27. I low-case baseras gaspriser på medelpriser för perioden 2015-2020 och priset på utsläppsrätter sätts till 50 EUR/t. Källa: Sweco

På längre sikt – som är avgörande för framtida investeringsbeslut - beror hur priserna förhåller sig på elbehovets utveckling samt utbyggnaden och kostnaderna för ny elproduktion, både i Sverige och i övriga länder. Om produktionskostnaderna för ny elproduktion är avsevärt högre riskerar detta, ur ett investerarperspektiv, leda till att lägre elpriser importeras till Sverige, som skadar lönsamheten för svensk vindkraft. Ur ett elanvändarperspektiv innebär högre elproduktionskostnader på sikt högre elpriser, vilket riskerar att påverka konkurrenskraften för elintensiv industri. Produktionskostnaderna för ny landbaserad vindkraft bör därför inte avsevärt överstiga den i övriga Europa. Detta gäller i synnerlighet inom Norden, då det svenska elsystemet och elmarknaden är tätt sammankopplad med de i Norge, Finland och Danmark.

5.5 Ny havsbaserad vindkraft

Produktionskostnaderna för havsbaserad vindkraft är väsentligt högre jämfört med landbaserad vindkraft. Sweco bedömer produktionskostnaden för havsbaserad vindkraft på relevanta områden i svenskt territorialvatten till mellan 58-70 öre/kWh, vilket kan jämföras med drygt 30 öre/kWh för landbaserad vindkraft. Detta betyder att man inte kan utgå från samma resonemang som för landbaserad vindkraft, som utgår från produktionskostnaderna för kraftslaget med lägst kostnader, när man bedömer den föreslagna kostnadsökningens påverkan på investeringsviljan i ny havsbaserad vindkraft.

Idag finns det ett stort kommersiellt intresse för havsbaserad vindkraft i Sverige. I juni 2022 uppgick den totala volymen anslutningsförfrågningar till Svenska kraftnät till 125 GW (~575 TWh), varav uppskattningsvis 90 GW (~415 TWh) befann sig på icke-överlappande områden[14]. Av volymen 90 GW uppskattades ungefär 26 GW motsvaras av områden på svenska territorialvatten. Resterande 64 GW återfanns i den svenska ekonomiska zonen. Merparten av det

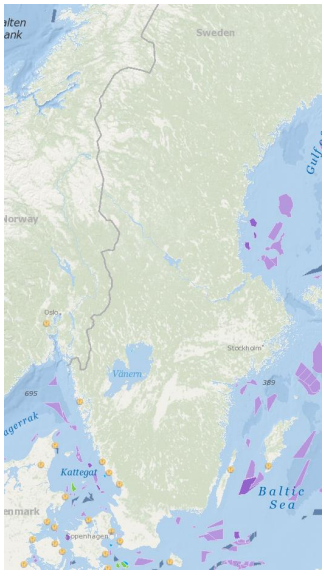
[14] Svenska kraftnät, 2022, *Uppdrag att förbereda utbyggnad av transmissionsnät till områden inom Sveriges sjöterritorium*

kommersiella intresset i havsbaserad vindkraft befinner sig alltså i den ekonomiska zonen, och omfattas inte av den föreslagna kostnadsökningen.

Projekt i den ekonomiska zonen är generellt sett associerade med högre produktionskostnader, eftersom längre avstånd till land medför större kostnader för nätanslutning, som utgör en stor andel av de totala kostnaderna samtidigt som det ofta innebär större vattendjup. Anslutningskostnader varierar från projekt till projekt, men utgör typiskt 15-30 % av de totala kostnaderna. Anledningarna till att projekten är belägna i den ekonomiska zonen är dels ett minskat antal intressekonflikter, dels en minskad risk för ett nej från kommunen. En ökad kommunal tillstyrkan skulle på så sätt teoretiskt kunna leda till minskade kostnader i form av lägre anslutningskostnader, en kostnadsminskning som flera gånger om överstiger den föreslagna kostnadsökningen.

För havsbaserad vindkraft i svenskt territorialvatten uppgår den föreslagna kostnadsökningen till mellan 0 och 0,5 öre/kWh, beroende på vilka frivilliga avsättningar till bygdemedel m.m. som projekten gör idag (För projekt som gör avsättningar som är högre än 0,25 % av omsättningen, som är det tak som föreslås, innebär förslagen en kostnadsminskning.) Kostnadsökningen anses vara liten till de totala kostnaderna för projekten och de risker som idag finns kopplade till en etablering.

Baserat på det stora kommersiella intresset för havsbaserad vindkraft, lokaliseringen av befintliga projekt och den nuvarande kostnadsbilden gör Sweco bedömningen att den föreslagna kostnadsökningen inte avsevärt påverkar investeringsviljan i nya havsbaserade vindkraftsprojekt negativt.

Figur 12: Översikt över kända svenska havsbaserade projekt (källa 4COffshore)

6 Elpriseffekter

I tillägg till en analys över förslagets konsekvenser för investeringsviljan i vindkraft har Sweco blivit ombedda att beskriva förslagets konsekvenser på elpriset i Sverige. Med elpriset avses i detta fall priset på grossistmarknaden för el. Utöver priset på grossistmarknaden påverkas den totala elkostnaden för slutanvändaren av el även av andra kostnader, i synnerlighet energiskatt och elnätsavgifter.

Vidare fokuserar analysen på elpriseffekten på *spotmarknaden,* dvs den marknaden där el köps och säljs för omedelbar leverans och betalning. Utöver *spotmarknaden* sker handel med el genom finansiell handel eller bilaterala avtal i form av PPA:er.

Priset på de finansiella marknaderna avräknas mot priset på spotmarknaderna och kan sägas återspegla aktörernas förväntningar om spotpriset i framtiden.

När försäljningen av elen sker genom en PPA sker prissättningen i förhandling mellan säljare (elproducent) och köpare (elanvändare), där både produktionskostnaden och elpriset används som ingångsvärden. Detta innebär att det kan finnas större förutsättningar att vidarebefordra en kostnadsökning till kund (vilket innebär en ökning av PPA-priset). PPA-avtal är dock frivilliga, och priset på en PPA kan därför i teorin anses spegla priset på spotmarknaden och det värde som en PPA:s miljömärkning ger. Prispåverkan på de finansiella marknaderna och PPA:er anses därför efterfölja prispåverkan på spotmarknaden.

Analysen av förslagets konsekvenser på elpriset delas in i två frågeställningar:

- Hur påverkas elpriset av den föreslagna kostnadsökningen för vindkraft?
- Hur påverkas elpriset av en stärkt utbyggnad av vindkraft?

6.1 Hur påverkas elpriset av den föreslagna kostnadsökningen för vindkraft?

En kostnadsökning för elproduktion kan påverka elpriset enligt definitionen ovan på två olika sätt. Dels kan kostnadsökningen innebära en *direkt* påverkan på elpriset genom att kostnadsökningen överförs till kund omedelbart, dels kan elpriset påverkas *indirekt* genom att kostnadsökningen påverkar lönsamheten och därmed utbyggnaden av elproduktionen på sikt. Utbyggnaden kan dock även begränsas av andra hinder som fysiska (inga ytor tillgängliga att bygga på), tekniska och administrativa (inga eller försenade tillståndsbeslut) och därmed påverka elpriset indirekt där incitamenten syftar till att minska de administrativa hindren.

På elmarknaden orienteras buden baserat på den kortsiktiga marginalkostnaden, eller de rörliga kostnaderna, snarare än den långsiktiga marginalkostnaden eller produktionskostnaden som inkluderar alla fasta och rörliga kostnader. Detta beror på att det ur en elproducents perspektiv kommer att vara fördelaktigt att producera el så länge som produktionen täcker åtminstone de rörliga kostnaderna och generar en nettointäkt, oavsett vilka investeringar och fasta avgifter som föreligger.

Den föreslagna kostnadsökningen utgörs av kostnader som inte påverkar vindkraftens kortsiktiga marginalkostnader (finansiering till lokalsamhället, intäktsdelning, inlösenrätt) eftersom de kan anses vara fasta och inte föränderlig med produktionen. Vindkraftens möjligheter att vidarebefordra dessa kostnader

till kund på spotmarknaden kan därför ses som begränsade, likaså kostnadernas *direkta* påverkan på elpriset.

6.2 Hur påverkas elpriset av en stärkt eller minskad utbyggnad av vindkraft?

Syftet med förslaget är att ge incitament för en stärkt utbyggnad av vindkraft. I denna konsekvensutredning analyseras inte förslagets effektivitet när det gäller att bidra till en ökad vindkraftsutbyggnad. Däremot diskuteras nedan effekterna på elpriset under förutsättning att förslaget är framgångsrikt och en ökad utbyggnad av vindkraft skulle komma till stånd.

Vindkraft, liksom all elproduktion med låga rörliga kostnader, har en prisdämpande effekt på elpriset. Hur stor påverkan blir beror till stor del på vilket elpris som råder på marknaden, dvs vilka kraftslag som är prissättande innan ny elproduktion tillförs och hur mycket ny elproduktion som tillförs. På kort sikt påverkas de svenska elpriserna i stor utsträckning av priset på gas, kol och utsläppsrätter samt tillgänglig överföringskapacitet. Givet dagens eller högre överföringskapacitet innebär höga priser på gas, kol och utsläppspriser höga svenska elpriser, och därmed en stor prisdämpande påverkan från tillkommande elproduktion med låga rörliga kostnader.

I uppdraget *Vindkraftens elpriseffekt*[15] åt Svensk Vindenergi analyserar Sweco kvantitativ elpriseffekten från en förväntad utbyggnad av vindkraft under åren 2022-2025. I studien uppskattas den elprisdämpande effekten till omkring 1,5-2,0 öre/kWh per TWh ny vindkraft under perioden 2022-2025. Den elprisdämpande effekten avtar sedan till 0,7 öre/kWh per TWh ny vindkraft 2030, i takt med sjunkande priser på gas och kol. Även om resultaten från studien är förknippade med specifika antaganden om elsystemets utveckling och bränslepriser ger resultaten en fingervisning av storleksordningen på vindkraftens prisdämpande effekt. Om förslaget skulle medföra en ytterligare utbyggnad om 10 TWh (cirka 3000 MW) landbaserad vindkraft till 2030 jämförd med en situation där detta inte sker, skulle detta innebära en prisminskning om omkring 7 öre/kWh.

På samma sätt skulle en inbromsad utbyggnad av vindkraften antingen på grund av minskad investeringsvilja som följd av kostnadsökningen eller fysiska (inga ytor tillgängliga att bygga på), tekniska (t.ex. avsaknad av elnätsanslutning) och administrativa hinder (inga eller försenade tillståndsbeslut) jämförd med en situation *utan* kostnadsökningen eller dessa hinder leda till högre elpriser, allt annat lika. Som beskrivet i kapitel 5, bedöms dock investeringsviljan i ny landbaserad vindkraft finnas kvar trots den föreslagna kostnadsökningen.

[15] Sweco på uppdrag av Svensk Vindenergi, *Vindkraftens elpriseffekt 2022-2025,* 2022

MISTRA ELECTRIFICATION

Konsekvenser av en avstannad vindkraftsutbyggnad inom svenskt territorialområde

- Uppdrag åt utredningen Stärkta incitament för utbyggd vindkraft (Dir. 2022:27)

Filip Johnsson, Lisa Göransson
Institutionen för Rymd-, geo- och miljövetenskap, avdelning Energiteknik, Chalmers

Lars Zetterberg
IVL Svenska Miljöinstitutet

Ebba Löfblad, Mikael Odenberger, Thomas Unger, Johan Holm
Profu

2022-12-01 (med vissa uppdateringar gjorda i mars 2023)

CHALMERS

ivl
SVENSKA
MILJÖINSTITUTET

profu

Sammanfattning

Mistra Electrification har fått ett mindre uppdrag av Regeringskansliet och utredningen Stärkta incitament för utbyggd vindkraft (Dir 2022:27) i form av att ta fram en kortare rapport som övergripande resonerar kring konsekvenserna av att ingen vindkraft utöver den som redan är tillståndsgiven byggs inom svenskt territorialområde. Rapporten ger först en kort sammanfattning av olika bedömningar av framtida elbehov samt statusen för vindkraft i Sverige. Därefter resonerar rapporten kring konsekvenserna av en avstannad vindkraftsutbyggnad med avseende på elpris, industri, hushåll och klimat.

Rapporten konstaterar att för de närmsta tio åren finns få eller inga alternativ till att möta industrins elektrifieringsambitioner annat än med vindkraft, förutom ökad import. Att sätta exakta siffror på de samhällsekonomiska konsekvenserna av att ingen vindkraft utöver den som redan är tillståndsgiven byggs inom svenskt territorialområde har inte varit möjligt inom ramen för uppdraget. Men en tekno-ekonomisk modellanalys ger att den kostnadsmässiga konsekvensen av att begränsa landbaserad vindkraft till förmån för havsbaserad vindkraft samt solkraft är en ca 10 % högre marginalkostnad för elproduktion sett över året för såväl år 2035 som för år 2045. Ett scenario utan vare sig ytterligare land- eller havsbaserad vindkraft ger en kostnadsökning på ca 25% högre marginalkostnad för elproduktion sett över året för år 2035 och ca 20 % högre för år 2045. I ett tredje scenario helt utan nyinvesteringar i vindkraft men som tillåter obegränsad expansion av kärnkraft fås betydande investeringar i både kärnkraft och solkraft. Marginalkostnaden för elproduktion år 2035 är då ca 20 procent högre sett över året än om ny vindkraft tillåts, medan motsvarande kostnadsökning för år 2045 är ringa förutsatt att systemet klarar att etablera drygt 100 TWh ny kärnkraftsel (till en kostnad av 600SEK/MWh). Samtidigt innebär en försening av elektrifieringen fram till 2035 troligtvis ett stort tapp i Sveriges möjligheter att hänga med i elektrifieringen. Det är viktigt att peka på att kostnadsuppskattningarna i detta arbete är teoretiska modellberäkningar och resultaten ska ses som storleksuppskattningar av de potentiella kostnadsökningarna. Modellanalysen gör heller inte någon skarp distinktion mellan havsbaserad vindkraft inom territorialgränsen och installationer inom den ekonomiska zonen. Men kostnaden för havsbaserad vindkraft ökar ju längre avståndet är till land. Utesluts möjligheten att investera inom territorialgränsen exkluderas företrädesvis de billigaste kostnadsklasserna i det samlade utbudet för ny havsbaserad vindkraft vilket dels ger en förskjutning av investeringar till den ekonomiska zonen till högre kostnader, dels att investeringar i havsbaserad vindkraft blir mindre till förmån för investeringar i andra konkurrerande kraftslag samt att investeringar i vindkraft i ökande utsträckning kan komma att ske i våra grannländer.

Rapporten exemplifierar elektrifiering av industrin med fossilfritt stål med antagandet att EU:s klimatpaket Fit for 55 (FF55) driver upp priset på utsläppsrätter till en nivå på 150€. Med ett antagande om 50 procent fri tilldelning år 2030 kommer masugnsbaserat stål år 2030 kosta ca 460€ per ton (antaget att övriga produktionskostnader är likvärdiga med dagens). Detta skulle göra fossilfritt stål till ett mer konkurrenskraftigt alternativ än masugnsbaserat stål. En förutsättning för denna utveckling är tillgången till fossilfri el till ett rimligt pris, vilket fram till en bit in på 2030-talet rimligtvis är begränsat till främst vindkraft. År 2035 kommer den fria tilldelningen vara helt utfasad och ersatt av en gränsjusteringsmekanism vilket troligtvis ger ytterligare ökning av priset på utsläppsrätter.

För industrin rent generellt innebär otillräcklig eller osäker tillgång till el uteblivna eller fördröjda investeringar, vilket i sin tur påverkar bland annat sysselsättning, skatteintäkter och klimatpåverkan från verksamheterna. Dessutom riskerar svensk industri att tappa sitt försprång inom vissa nyckelområden och sin globala konkurrenskraft.

Det är också viktigt att konstatera att när svensk utsläppsfri elproduktion ökar, och el exporteras till andra länder, så trängs fossilbaserad elproduktion undan i det nordeuropeiska elsystemet.

När det gäller hushållen är det mycket viktigt att Sverige säkerställer att ny elproduktion kan komma till så fort som möjligt eftersom det, tillsammans med energieffektiviseringar, är enda praktiskt genomförbara möjligheten att på kort sikt fram till runt 2030 dämpa elkostnaden för hushållen.

Innehåll

1 Bakgrund 2
2 Det framtida elbehovet 2
2.1 Scenarier över framtida elbehov 2
2.2 Industrins ambitioner i förhållande till tillgänglig elproduktion 4
3 Status för vindkraften 6
3.1 Landbaserad vindkraft 6
3.2 Havsbaserad vindkraft 7
4 Konsekvenserna av en avstannad vindkraftsutbyggnad 8
4.1 Elsystemet 8
4.2 Industrin 10
4.3 Hushåll 13
4.4 Klimatet 13
4.5 Övrigt 14
5 Referenser 17

1 Bakgrund

Mistra Electrification har fått ett mindre uppdrag av Regeringskansliet och utredningen *Stärkta incitament för utbyggd vindkraft* (Dir 2022:27) i form av att ta fram en kortare rapport som övergripande resonerar kring konsekvenserna av att ingen vindkraft utöver den som redan är tillståndsgiven byggs. Kortrapporten skulle därvidlag utgöra en konsekvensutredning (i enlighet med 6 § 2 p. konsekvensutredningsförordningen, 2007:1244) som diskuterar vilka effekterna blir inom Sveriges territorialgräns om incitament och kompensationssystem inte kommer till stånd och kommuners tillstyrkansgrad förblir på nuvarande nivå.

På grund av uppdragets begränsade omfattning (motsvarande 3 dagars arbete) har någon djupare konsekvensanalys ej varit möjlig. Denna rapport, som utgör leverans av uppdraget, ska därför ses som en övergripande konsekvensanalys med kvalitativa konsekvensresonemang kopplat till ett antal kvantitativa exempel av möjliga konsekvenser.

Rapporten ger först en kort sammanfattning av olika bedömningar av framtida elbehov (kapitel 2) samt statusen för vindkraft i Sverige (kapitel 3). Därefter resonerar kapitel 4 kring konsekvenserna av en avstannad vindkraftsutbyggnad med avseende på elpris, industri, hushåll och klimat.

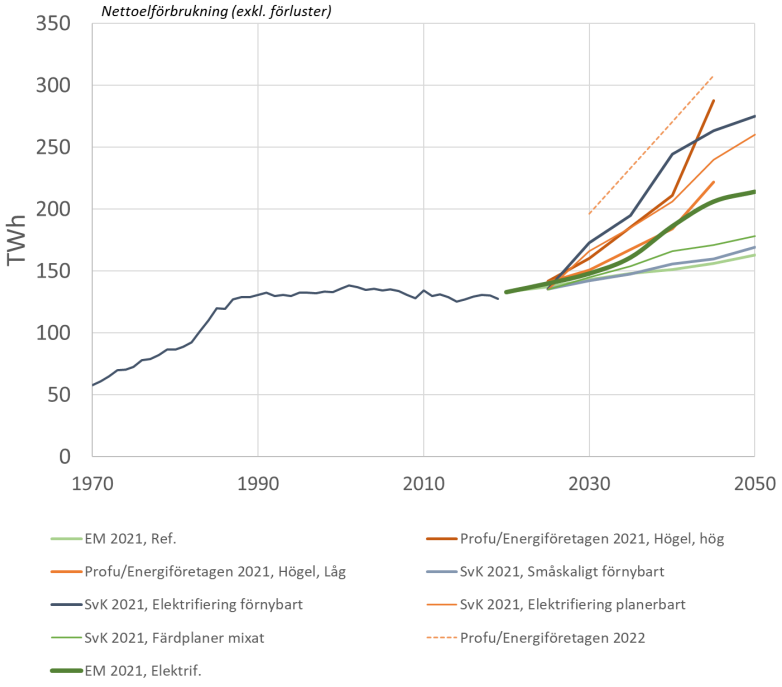
Utöver rapporten har uppdraget till Mistra Electrification omfattat att genomföra och leda en workshop med ett antal forskare från projektet. Syftet med workshopen var att diskutera metoder för att bestämma en lämplig nivå på de incitament och kompensationssystem som utredningen har att föreslå, dvs. nivåer som är tillräckligt höga för att vara verkningsfulla, men inte högre än samhällsekonomiskt lämpliga nivåer eller att det får alltför stora effekter på vindkraftens lönsamhet och utbyggnadstakt. Utkomsten av workshopen ingår inte i denna rapport.

2 Det framtida elbehovet

Mycket tyder på att elektrifiering kan bli den enskilt viktigaste åtgärden för att klimatomställningen av framförallt industri- och transportsektorerna ska ske tillräckligt snabbt och i tillräcklig omfattning.

2.1 Scenarier över framtida elbehov

Ett antal olika scenarier över den möjliga utvecklingen av Sveriges elbehov har tagits fram under de senaste åren. Figur 1 visar utfallsrummet för den totala nettoelförbrukningen (dvs. exklusive överföringsförluster) fram till 2045-2050 för några av dessa. Det totala elbehovet i dessa scenarier varierar mellan 150-250 TWh redan år 2035, vilket skulle innebära en ökning av dagens elanvändning på ca 140 TWh med mellan ca 10 och 110 TWh. Mycket pekar på att det är den övre delen av spannet som svarar mot samhällets elektrifieringsambitioner. För att möta en sådan ökning i elbehovet krävs en betydande ökning redan till år 2030 dvs om bara sju år. I skrivande stund (december 2022) arbetar både Energimyndigheten och Svenska Kraftnät med uppdaterade elektrifieringsscenarier där det förväntade elbehovet ligger betydligt över deras tidigare scenarier.

Figur 1. Sammanställning av ett antal olika framtidsscenarier för svensk elanvändning (EM= Energimyndighetens långsiktsscenarier 2021, SvK= Svenska Kraftnäts långtidscenarier 2021, Profu/Energiföretagen = de scenarier som Profu tagit fram för Energiföretagen Sverige 2021 och 2022).

Den förväntade ökningen av elbehovet beror till stor del på den befintliga industrins omställning mot minskat fossilbränsleberoende för att möta klimatmålen. Men i de scenarier som ligger i det övre spannet ingår även aviserade satsningar på nya anläggningar för produktion av framförallt stål utan utsläpp av fossil koldioxid[1], konstgödsel och batteritillverkning. Därtill förväntas även en elektrifiering av vägtransportsektorn. Det råder viss osäkerhet kring det framtida elbehovet för kemi- och raffinaderiindustrierna, som idag står inför olika vägval avseende tekniker och processer som kraftigt kan minska fossilberoendet men påverka behovet av el, utöver det som finns med i ovanstående scenarier.

I framtidsscenarier av den typ som visas i figur 1 finns förstås alltid stora osäkerheter och det finns idag många frågetecken om industrins förutsättningar med tanke på den stora utbyggnad av elproduktion och nätinfrastruktur som måste till för att möta de satsningar som planeras. Förutom tillgång till elproduktion, kostnad för el och nätinfrastruktur så handlar industrins förutsättningar för investeringar i Sverige främst om faktorer som effektiviteten i tillståndsprocesser, mål- och markkonflikter, otydligheter i befintliga och framtida styrmedel och regelverk liksom tillgång till råvaror/metaller,

[1] Det är en definitionsfråga vad som är befintlig och ny industri. Omställning av stålproduktionen skulle kunna räknas till befintlig industri medan reduktion av järnmalm till järnsvamp kan sägas vara "ny industri". Här har vi grupperat ihop det för enkelhetens skull.

komponenter och arbetskraft/kompetens. Trots de relativt stora osäkerheterna som föreligger vad gäller den exakta nivån på elbehovet fram till 2045 är det ändå troligt att det framtida elbehovet kommer att öka kraftigt, efter att under flera decennier ha legat på ungefär samma nivå som idag. Med det sagt skulle även en ökning på ”endast” 75 TWh fram till 2035 eller däromkring innebära en stor utmaning att åstadkomma beaktat den tidsrymd vi talar om.

2.2 Industrins ambitioner i förhållande till tillgänglig elproduktion

De till dags dato större planerade och aviserade industriprojekten i Sverige som kan komma att realiseras fram till 2045 kommer alltså att behöva stora mängder el, framförallt i norra Sverige. Att projekten realiseras har stor betydelse för om Sverige ska nå sina klimatmål, men också bidra till att omvärlden får tillgång till mindre klimatpåverkande produkter. Lyckas detta kommer Sverige dessutom kunna ses som föregångare för andra att ta efter, vilket skulle ge konkurrensfördelar för svenska företag på de internationella marknaderna.

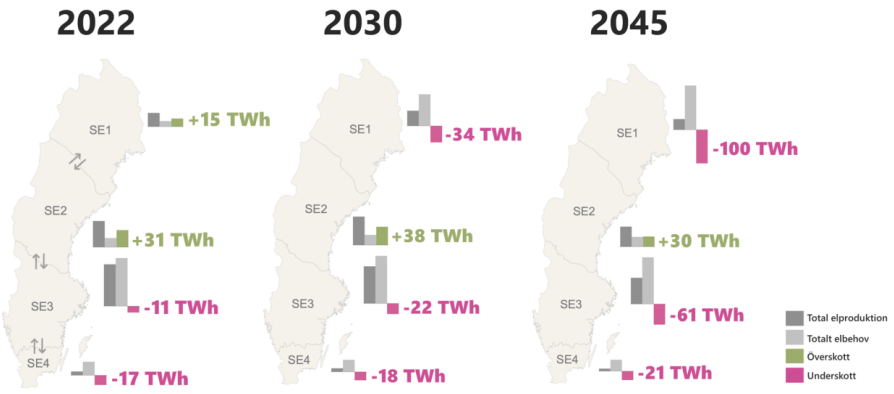
De sammanställningar i form av ”högelektrifieringsscenarier” som har gjorts de senaste två åren vad gäller elbehov från planerade industrisatsningar pekar på att industrin har ett tillkommande behov på uppemot 50 TWh el till 2030 och ytterligare 80 TWh till 2045 (se bl.a. Johnsson m.fl., 2022; Profu & Energiforsk, 2021 samt 2022). Om alla planer skulle realiseras skulle den svenska industrin behöva ca 180 TWh år 2045, vilket kan jämföras med ca 50 TWh idag. Dessa nivåer av elbehov är naturligtvis förknippade med betydande osäkerheter, och som nämnts ingår i dessa bedömningar inte de möjliga stora elbehoven från kemiindustrin och raffinaderierna.

Den förväntade ökningen av elanvändningen måste mötas med inhemsk elproduktion och/eller import. Utmaningen på tillförselsidan förstärks av det faktum att en stor del av den befintliga elproduktionen kan ha fallit för åldersstrecket efter 2040 (Energimyndigheten uppskattar exempelvis att drygt 100 TWh av den befintliga elproduktionen förväntas nå sin tekniska livslängd år 2045).[2] Så gott som alla studier pekar på att den växande efterfrågan på el i huvudsak måste mötas med ökad inhemsk elproduktion. Flertalet studier pekar dessutom på att Sverige kommer att bibehålla sitt elexportöverskott även framöver (se exempelvis NEPP, 2020 och Energimyndigheten, 2021). Det är även troligt att våra grannländer kommer att genomgå en liknande utveckling med avseende på elförbrukningen, ambitioner som har förstärkts betydligt t.ex. vad gäller den tyska industrins omställning efter Rysslands invasion av Ukraina. På den integrerade nordeuropeiska elmarknaden kommer därför marknadens aktörer att sträva efter att uppföra ny elproduktion där den är mest lönsam. Det är högst troligt att inget annat kraftslag kan mäta sig med landbaserad vindkraft under överskådlig tid (i alla fall fram till en bit in på 2030 talet) när det gäller att bygga ut stora volymer på relativt kort tid till konkurrenskraftiga kostnader. I ett nordeuropeiskt perspektiv har Sverige goda förutsättningar att bygga ut både land- och havsbaserad vindkraft. Men även våra grannländer har goda förutsättningar för vindkraft, och har kommit betydligt längre när det gäller att investera i havsbaserad vindkraft. På sikt kan naturligtvis ny kärnkraft också utgöra ett alternativ. Det är dock osäkert vad dess kostnader kommer hamna, såväl avseende stora verk av dagens generation (Gen III, III+) samt för små och modulära, som kan vara av antingen tredje eller av fjärde generationen (Gen IV).

I ett uppdrag för Energiföretagen Sverige har Profu tillsammans med Energiforsk under 2022 gjort en övergripande analys av den möjliga energibalansen år 2030 respektive år 2045 i de fyra elområdena. Figur 2 visar det möjliga framtida gapet mellan ett maxscenario för elanvändningen (en uppdatering av Profus & Energiforsks Högelscenario från 2021, se figur 1) och dagens befintliga elproduktion. Kartorna beskriver situationen i ett fall då dagens tillgängliga elproduktion bibehålls men ingen ytterligare tillkommer (utöver den som är under byggnation idag). Gapet indikerar därmed hur stor

[2] Energimyndigheten (2018), ” Vägen till ett 100 procent förnybart elsystem”, ER 2018:16

insats (i TWh) som krävs för att möjliggöra en elektrifiering av den magnitud som målas upp i Högelscenariot 2022. Det indikerade gapet måste därmed fyllas genom ny elproduktion inom Sverige och/eller import av el.

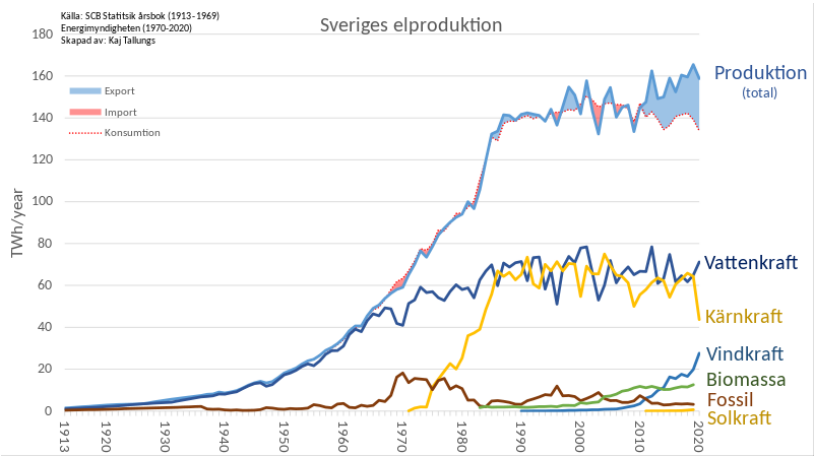

Figur 2 Energibalansen i Sveriges fyra elområden idag (2022) samt i en framtid med hög grad av elektrifiering (baseras på Energiföretagen Sveriges uppdaterade Högelscenario 2022) år 2030 och 2045 i en situation då ingen ny elproduktion tillkommer utöver den som redan finns på plats/är under byggnation idag. Kartor av Profu (hämtat från uppdrag för Energiföretagen Sverige).

Lägger man samman ovanstående "gap" till Sverigenivå innebär det ett underskott på nästan 160 TWh år 2045, förutsatt att alla de nu planerade satsningarna från industrin realiseras.

Då detta gap på kort tid i huvudsak kan mötas med vindkraft är det utbyggnaden av denna som är kritisk. I första hand landbaserad vindkraft men även havsbaserad vindkraft utgör en stor potential, då Sverige trots den långa kustlinjen endast har mycket lite havsbaserad vindkraft. Efter 2030 kan det finnas fler alternativ för att möta expansionen i elbehov (t.ex. kärnkraft). För att få elproduktionen som krävs för att möta industrins elektrifieringsambitioner på plats innan år 2030 är det därför av yttersta vikt att det görs ansträngningar för att undanröja de barriärer som idag finns för etablering av land- och havsbaserad vindkraft.

Som kan ses av figur 3 har det framförallt varit landbaserad vindkraft som bidragit till ny elproduktion i Sverige det senaste decenniet. Mellan åren 2000 och 2010 hade vi även ett ökat bidrag från biomassa i kraftvärme. Sammantaget har Sverige idag fortfarande nettoexport av el. Framöver ser det dock ut som att vindkraftsexpansionen kommer avta om det inte skapas bättre incitament för dess etablering (vilket troligtvis gäller även andra kraftslag som kräver ny lokalisering). Som nämnts ovan är det framförallt vindkraft som – förutsatt att tillståndsprocesser effektiviseras och förenklas – förväntas kunna fortsatt expandera fram till en bit in på 2030-talet. Johnsson & Wråke (2022) uppskattar att land- respektive havsbaserad vindkraft skulle kunna bidra med 52 respektive 65 TWh fram till 2030. Detta inkluderar redan gjorda turbinbeställningar för landbaserad vindkraft, som på tre år förväntas öka elproduktionen med cirka 20 TWh. I tillägg finns potentialer från kraftvärme om ungefär 12 TWh (där de framtida priserna på biobränsle dock utgör en osäkerhet), från solkraft på 10 TWh samt 2 TWh genom effekthöjningar i Forsmark 1 och 3 (Johnsson & Wråke, 2022). Trenderna samt potentialen för land- och havsbaserad vindkraft sammanfattas i kapitel 3, baserat i huvudsak på en rapport framtagen inom Mistra Electrification (Johnsson m.fl., 2022).

Figur 3 Sveriges elproduktion (årsmedelvärden). Från Wikipedia (2022)/Kaj Tallungs med data från SCB (1913-1969) samt Energimyndigheten (1970-2020).

3 Status för vindkraften

Då det som nämnts ovan är främst vindkraft som kan bidra till att möta ett ökat elbehov från elektrifieringen fram till 2030 samt att vindkraft är i fokus för den utredning som denna rapport är ett underlag för (*Stärkta incitament för utbyggd vindkraft*, Dir. 2022:27) så ges här en bild från en kartläggning (Johnsson m.fl., 2022) av statusen för vindkraft. Det bör beaktas att läget kan ha ändrats något sedan kartläggningen färdigställdes (september 2022). Trenderna har dock inte ändrats nämnvärt, möjligen att de förstärkts något.

3.1 Landbaserad vindkraft

Man kan beskriva den landbaserade vindkraftens utveckling i fem olika trender:

- antalet samråd ökar
- antal och andel samråd som inte leder till ansökan ökar
- antalet ansökningar ligger jämnt men förväntas öka
- antalet ansökta verk som beviljas minskar
- andelen ansökta verk som beviljas minskar

För att behålla vindkraftens nuvarande utbyggnadstakt (7 TWh/år), och möta det ökade elbehovet, måste det installeras cirka 280 nya vindkraftverk om året, men under 2021 var det bara 130 verk som beviljades tillstånd (medan 454 fick avslag). Det bör också noteras att Svenska kraftnät planerar att senarelägga anslutningen, från år 2026 till år 2029, av 57 av de 130 verk som beviljades 2021.

I Mistra Electrification har vi granskat 276 landbaserade vindkraftsansökningar, med totalt 5 455 verk, som mellan 2014 och 2021 beslutats i första instans och slutligt avgjorts eller återkallats (Johnsson m.fl., 2022). Av dessa verk har 45 procent beviljats, medan 55 procent inte beviljats tillstånd. Under 2021 var det bara 22 procent av verken som beviljades tillstånd.

Mistra Electrification har granskat skälet till att 2 640 verk i sammanlagt 148 ansökningar inte beviljades tillstånd (Johnsson m.fl., 2022). De vanligaste anledningarna är **kommunernas veto** (51

procent av verken), **arter och naturvård** (24 procent), **rennäringen** (12 procent) och **Försvarsmakten** (5 procent). Notera att samtliga dessa anledningar också stoppade ett stort antal projekt och verk i ett tidigare skede, före ansökan. När det gäller det kommunala vetot har det, när man också inkluderar projekt i tidigare skede än ansökan, stoppats minst 2 097 verk i 118 projekt. Johnsson m.fl. (2022) uppskattar att vetot stoppat 15–20 TWh vindkraftsel från att realiseras.

3.2 Havsbaserad vindkraft

I dagsläget finns det bara cirka en halv TWh havsbaserad vindkraft och sex av de åtta senaste ansökningarna har fått avslag (Johnsson m.fl., 2022). Ett av de två projekt som beviljats kan stoppas av kommunala vetot.

Samtidigt finns ett stort intresse att etablera havsbaserad vindkraft vilket går att mäta i antalet ansökningar om elanslutning, inledda samråd och ansökningar:

- Det fanns i mars 2022 ansökningar till Svenska kraftnät om att ansluta havsbaserad vindkraft från 42 områden, där potentialen (när man räknat bort överlappningar) uppgick till 90 GW eller 378 TWh (vid 4 200 fullasttimmar).
- Mellan den 1 januari 2014 och den 31 december 2021 inleddes minst 35 samråd om 4 320 havsbaserade vindkraftverk, motsvarande cirka 272 TWh. Hela 22 av samråden inleddes 2021. Det hade, vid årsskiftet 2021/2022, lämnats in tio ansökningar avseende 849–869 verk havsbaserad vindkraft som ännu inte var avgjorda, motsvarande cirka 54 TWh. Tre av ansökningarna avser samma områden.

Potentialen redan till 2030 är stor. Det finns ledig kapacitet i näten och projektörer vill bygga så snabbt som möjligt. Hur mycket som byggs beror på politisk vilja, Svenska kraftnäts utbyggnad av nätstationer i havet, Försvarsmaktens uppdrag att möjliggöra ytterligare 90 TWh (utöver 20–30 TWh i befintliga havsplaner), kommuners användning av vetot och möjligheten till att snabba på tillståndsprocesser.

Den förra regeringens uppdrag om att möjliggöra ytterligare 90 TWh havsbaserad vindkraft via havsplanerna lämnades i februari 2022 till Energimyndigheten, Svenska kraftnät, Försvarsmakten, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Sjöfartsverket, Statens jordbruksverk och Sveriges geologiska undersökning. Den förra regeringen avsåg troligen att ändra havsplanerna i enlighet med resultatet av ”90 TWh-uppdraget” (troligtvis år 2025). Det är i dagsläget oklart vad den nyligen tillträdda regeringen avser göra i frågan.

Det finns en relativt god bild av hittillsvarande och planerad vindkraftsutbyggnad. Men det saknas en analys av förutsättningar, hinder och förslag för att möjliggöra en ambition i enlighet med havsplanerna (alltså 90 + 30 TWh = 120 TWh).

Det tre viktigaste hindren är, enligt Johnsson m.fl. (2022), den **långsamma nätutbyggnaden** i kombination med **långa och okoordinerade tillståndsprocesser**, **Försvarsmaktens motstånd** samt **kommunala veton i Sveriges sjöterritorium**.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att ifall kompensationssystem – för både land- och havsbaserad vindkraft (inom territorialgränsen) - inte kommer till stånd och kommuners tillstyrkansgrad förblir på nuvarande nivå så är det mycket osannolikt att svensk industris ambitionsnivåer för elektrifiering fram till 2030 kan infrias (och därmed även efter det). Detta främst på grund av det kommunala vetot för landbaserad och kustnära vindkraft (dvs på svenskt territorialvatten) samt att osäkerheterna för havsbaserad vindkraft när det gäller nätutbyggnad och tillståndsprocesser är stora.

4 Konsekvenserna av en avstannad vindkraftsutbyggnad

En avstannad vindkraftsutbyggnad till land och till havs leder till en rad olika konsekvenser, framförallt försämrade möjligheter att ställa om den svenska industrin och transportsektorn genom elektrifiering men också risken för ett, åtminstone på kort sikt, mindre robust elsystem och en lägre självförsörjningsgrad. Samtidigt ser vi en alltmer osäker omvärld, med förändrad geo- och säkerhetspolitik som följd, vilket leder till nya utmaningar för investerare i både elproduktion och industrier att våga ta investeringsbeslut. Den energiprisutveckling vi nu ser, som en konsekvens av Rysslands invasionskrig i Ukraina, kommer ytterligare att spä på osäkerheterna och förutsättningarna för den industriella omställningen till fossilfrihet. Detta faktum, tillsammans med den oro som idag finns hos industriaktörer att få tillgång till den el som behövs för de planerade investeringarna skapar konsekvenser som är svåra att överblicka.

4.1 Elsystemet

I detta avsnitt för vi ett teoretiskt resonemang, utifrån ett antal modellscenarier, kring vilka konsekvenser en avstannad vindkraftsutbyggnad skulle få för det svenska elsystemets sammansättning, robusthet, systemkostnad och självförsörjningsgrad. De exempel som beskrivs ska ses som de teoretiska resonemang som de facto är, där avsikten är att visa hur ett kraftigt elbehov ska kunna mötas med de kvarvarande alternativen för att balansera elsystemet under tidsperioden fram till 2045 i det fall vindkraften är begränsad.

För att belysa konsekvenserna av en avstannad vindkraftsutbyggnad inom svenskt territorialområde med avseende på alternativ kraftproduktion samt hur handelsbalansen med el till och från kringliggande regioner påverkas har ett antal scenarier beräknats med energisystemmodellen TIMES-Nordic. De fall som beräknats är ett referensfall, ett fall utan möjlighet till ny landbaserad vindkraft utöver den som redan är under byggnation (baserat på vad Svensk Vindenergi bedömer är på plats fram till år 2025), ett fall med varken ny landbaserad eller havsbaserad vindkraft utöver den som redan är under byggnation samt ytterligare ett fall helt utan nyinvesteringar i vindkraft men som tillåter obegränsad expansion av kärnkraft. De tre första fallen inkluderar viss nyetablering av kärnkraft som motsvarar att nuvarande elproduktion ifrån kärnkraft kan bibehållas under hela den undersökta perioden. Samtliga scenarier antar en ökad efterfrågan på el som motsvarar en total efterfrågan på el på ca 330 TWh till år 2045 (dvs. baserat på Profu & Energiforsks Högelscenario 2022 för Energiföretagen Sverige).

Det är viktigt att komma ihåg att alternativen till fossilfri kraftproduktion är få och i mångt och mycket begränsade till vind- och solkraft samt, i det lite längre perspektivet, kärnkraft. Ett ytterligare, men begränsat, alternativ är biokraft som dock snabbt blir en fråga om hur mycket skogsråvara som kan allokeras till el- och värmeproduktion. Även potentialen för ny vattenkraft antas vara mycket begränsad och främst en fråga om ökad effekt och inte ökad årlig elproduktion. Att starkt begränsa något av de fossilfria produktionsalternativen som har potential att växa får stora konsekvenser för elsystemets förmåga i termer av robusthet samt hur mycket adaption som krävs för att klara balansen på både kort och lång sikt.

Det är tydligt från beräkningarna att vindkraften har en mycket viktig roll som potentiell ”bulkleverantör” av konkurrenskraftig el. I referensfallet bidrar vindkraft med mer än 50 procent av den el som används 2045, där landbaserad vind har en komparativ fördel gentemot havsbaserad vind i termer av enklare och billigare utbyggnad. Om landbaserad vindkraft begränsas till de ca 50 TWh som troligtvis kommer vara etablerat i elsystemet till omkring år 2024-2025 blir huvudalternativet (i modellscenarierna) att öka, och tidigarelägga, utbyggnaden av havsbaserad vindkraft samt en betydande ökning av solkraft. Fram till en bit in på 2030-talet finns få eller inga andra alternativ,

förutom ökad import, om elektrifieringstrenden ska kunna fortgå. **Modellberäkningarna ger att den kostnadsmässiga konsekvensen av att begränsa landbaserad vindkraft till förmån för havsbaserad vindkraft samt solkraft är en ca 10 procent högre marginalkostnad för elproduktion sett över året för såväl år 2035 som för år 2045**. Handelsbalansen för elimport och elexport påverkas mest mellan år 2030 och 2040 där begränsningar i vindkraften leder till minskad eller upphörd nettoelexport samt visst importbehov framåt år 2045 men detta skulle klart påverkas av hur mycket och när återinvesteringar i kärnkraft kan göras. Det är viktigt att peka på att detta är teoretiska beräkningar med begränsad tidsupplösning och resultaten ska därför ses som storleksuppskattningar av de potentiella kostnadsökningarna.

Beräkningarna som tillåter varken landbaserad eller havsbaserad expansion av vindkraft utöver det som redan är under byggnation leder till mycket stora utmaningar för systemet. Beräkningarna visar på ett resultat där solkraft i kombination med mycket stora batterilager samt stor ökning av import ersätter förlusten av vindkraft, vilket i sig naturligtvis reser frågor om rimligheten i en sådan framtid. En fråga man bör ställa sig är om Sverige kan bibehålla sin konkurrensfördel med avseende på god tillgång på el till låg kostnad om systemet till hälften bygger på solkraft, vars kostnad är starkt beroende av solinstrålning där Sveriges läge inte är bland de mest konkurrenskraftiga, och import. I detta scenario går Sverige från att vara en nettoexportör till att bli en stor nettoimportör, dvs dagens normala nettoexport på ca 20 TWh årligen skulle gå till ett nettoimportbehov i paritet med nuvarande export, som endast kan undvikas om andra alternativ kan öka sin elproduktion. Nyinvesteringar i kärnkraft skulle kunna bidra till minskat importberoende men kan rimligen endast ge ett ganska begränsat tillskott innan 2035. Detta leder också till frågor om den eventuella miljöpåverkan från importerad el, dvs eventuella ökade utsläpp utanför Sveriges gräns, speciellt på kort sikt innan kringliggande regioner gjort sin egen omställning bort från ett fossilbränsleberoende.

Vi kan också konstatera att ett fall utan vare sig ytterligare land- eller havsbaserad vindkraft innebär att Sveriges självförsörjningsgrad minskar betydligt och gör oss mer sårbara från händelser i omvärlden. Angående kostnadsökningen av att begränsa vindkraft både till havs inom svenskt territorialvatten och på land skulle det behövas djupare analyser med hög tidsupplösning för att ge ett uttömmande svar på den uppkomna effekten av ett sådant scenario. Detta eftersom resultatet från modellberäkningarna till stor del består av tekniker som fluktuerar mycket över både timmar och säsong (för sol än mer än vind) samt att lösningen är starkt beroende av vilka beslut och utvecklingsvägar som tas i kringliggande regioner. Dock ger beräkningen en indikation på att produktionskostnaden för el i **scenariot utan vare sig ytterligare land- eller havsbaserad vindkraft ger en kostnadsökning på ca 25 procent högre genomsnittlig marginalkostnad för elproduktion sett över året för år 2035 och ca 20 procent högre för år 2045**.

Som nämnts ovan har även ett fall utan nyinvesteringar i vindkraft (förutom de projekt som är under byggnation) men där kärnkraft tillåts expandera i princip obegränsat efter 2040 beräknats. Detta eftersom konsekvenserna av begränsad vindkraft ger stor systempåverkan samt att alternativen är få. Resultatet pekar på en tidig och snabb utbyggnad av solkraft i kombination med kärnkraft på längre sikt, efter år 2030, för att ersätta utebliven vindkraftsproduktion. Även ett sådant scenario leder dock till en ökad elproduktionskostnad och ett ökat importberoende av el. Modellberäkningarna ger att **marginalkostnaden för elproduktion år 2035 är ca 20 procent högre sett över året än om ny vindkraft tillåts, medan motsvarande kostnadsökning för år 2045 är ringa förutsatt att systemet klarar att etablera drygt 100 TWh ny kärnkraftsel.** Anledningen till att skillnaden är mindre för år 2045 förklaras av att antagna kostnader för havsbaserad vindkraft och ny kärnkraft är liknande, dvs det finns områden för havsbaserad vindkraft som beroende av vindförhållande kan etableras i systemet för ca 500-650SEK/MWh medan antagen kostnad för ny kärnkraft är 600SEK/MWh. Således är

kostnadsläget till viss del liknande för dessa tekniker och redan i grundfallet realiseras en mindre mängd ny kärnkraft vilket i sig ger ungefär samma marginalkostnad över året i båda fallen.

Som nämnts på annan plats är dock de framtida kostnaderna för kärnkraft osäkra och kan mycket väl bli betydligt högre än denna siffra. Även i fallet med mycket ny kärnkraft riskerar vi en period med stort nettoimportbehov innan ny kärnkraft kan vara på plats. Också i ett sådant fall krävs det flexibilitet i systemet eftersom kringliggande regioner förväntas göra stora satsningar på vind- och solkraft (se diskussion i Göransson & Johnsson, 2023).

Observera att vi i modellansatsen inte gör någon skarp distinktion mellan havsbaserad vindkraft inom territorialgränsen och installationer inom den ekonomiska zonen. Grundantagandet är att havsbaserad vindkraft kan byggas ut i olika kostnads- och potentialklasser och att kostnaden ökar ju längre avståndet är till land. Om vi utesluter möjligheten att investera inom territorialgränsen (i modellansatsen skulle det innebära att vi exkluderar företrädesvis de billigaste kostnadsklasserna i det samlade utbudet för ny havsbaserad vindkraft) innebär det dels en förskjutning av investeringar till den ekonomiska zonen och till högre kostnader, dels att investeringar i havsbaserad vindkraft blir mindre till förmån för fler investeringar i andra konkurrerande kraftslag exempelvis kärnkraft, dels att investeringar i vindkraft, eller andra kraftslag, i ökande utsträckning kan komma att ske i våra grannländer. Den senare effekten har också noterats från beräkningar med en annan energisystemodell med timupplösning (Göransson & Johnsson, 2023). Detta beror på att ur ett rent vindresursperspektiv så är vindförhållandena för havsbaserad vindkraft något mindre fördelaktiga i Sverige än i Danmark och norra Tyskland. Detta innebär att i den kostnadsoptimerande modell som används av Göransson & Johnsson så hamnar havsbaserad vindkraft företrädesvis i dessa länder och Sverige går från att vara nettoexportör till nettoimportör av el i ett koldioxidneutralt elsystem (modellen har även möjlighet att investera i ökad överföringskapacitet). Naturligtvis är det en mängd olika parametrar utöver de som avspeglas i en kostnadsoptimerade modell som ligger till grund för investeringsbeslut i ny elproduktion. Men om förutsättningarna för investering i havsbaserad vindkraft förutom de något sämre vindlägena, dessutom blir mindre gynnsamma i Sverige än i våra grannländer finns en risk att investeringarna i Sverige uteblir.

Avslutningsvis kan man konstatera att ett högelscenario är en gigantisk utmaning i sig och att inför en sådan önskad utveckling begränsa ett av få verktyg för att möta efterfrågan innebär stora konsekvenser och kostnadsökningar för elanvändare och i förlängningen samhället. Om vindkraftens utbyggnad avstannar eller fortsätter att begränsas blir det mycket svårt att hålla jämn takt med tilltänkta industrisatsningar samt den allmänna elektrifieringen av samhället som är en trolig del av omställningen av dagens energi- och transportsystem. Som nämnts ovan tyder det mesta på att de enda kraftslag som har potential att fram till 2030-2035 leverera stora volymer el är land- och havsbaserad vindkraft. Ledtiderna att få ny kärnkraft på plats medför att detta kraftslag främst utgör ett alternativ på längre sikt. Det är viktigt att beakta att för havsbaserad vindkraft kan själva byggandet av dessa genomföras på ett par tre år givet att alla tillstånd och nätanslutningar finns på plats. Själva byggnationen av kärnkraft torde ta betydligt längre tid, även exkluderat tiden för tillståndsprocesser. Solelen å andra sidan är ett snabbt växande kraftslag men där potentialen på sikt begränsas av andra faktorer. De modellberäkningar som beskrivs här pekar på att avstannad vindkraftsetablering kan leda till så pass stora kostnadsökningar att frågan bör ställas om det i sådana fall finns intresse från industrier att genomföra de satsningar som ligger framför oss eller ifall de kommer lokaliseras någon annanstans där förutsättningar och kostnader är mer gynnsamma.

4.2 Industrin

Att göra en fullständig analys av konsekvenserna av en avstannad vindkraftsutbyggnad för de industrier som har elektrifiering som en viktig åtgärd för sin klimatomställning är inte möjligt inom ramen för detta

korta uppdrag. Här exemplifieras i stället med en uppskattning av konsekvenserna för stålindustrin tillsammans följt av ett generellt resonemang av konsekvenser för industrin.

Den svenska järn- och stålindustrin (SSAB, LKAB) har visat att den avser ställa om till fossilfri stålproduktion genom vätgasbaserad reduktion av järnmalm till järnsvamp (Hybrit, 2022). En ny aktör, H2 Green Steel (H2GS), avser också etablera sig i norra Sverige och starta produktionen av fossilfritt stål. Tillsammans har de ambitioner som ger ett elbehov på uppemot 40 TWh år 2030 för den vätgas som behövs i processerna. På längre sikt behövs ännu mer el för att möta stålindustrins ambitioner.

Det fossilfria stålet och järnsvamp bedöms utgöra en ny och viktig exportprodukt för Sverige. Men stålet kommer även utgöra en viktig del av den svenska fordonsindustrins leveranskedjor. Volvo Cars avser nå nettonollutsläpp omfattande hela dess värdekedja (dvs. Scope 1, 2 och 3) till år 2040 och behöver därmed tillgång till fossilfritt stål. VW och Scania, som är delägare i H2GS, har liknande mål.

EU:s utsläppshandel (EU ETS) är det viktigaste styrmedlet för industrins klimatomställning. Under lång tid var priset på utsläppsrätter lågt. Under perioden 2012 - 2017 låg priset på mindre än €8 per ton och skapade knappast incitament för omställning. Men systemet reformerades år 2017 och därefter har priset ökat markant. Under år 2021 låg priset på utsläppsrätter på mellan €32 och €87 och under 2022 på mellan €58 och €96, med ett medelvärde på €82, det vill säga nästan 900 kr per ton CO_2. Incitamenten för omställning inom industrin är nu påtagliga.

Vad innebär då detta för industrins kostnader? Ett enkelt räkneexempel för stålet kan vara illustrativt. Enligt Vogl m.fl. (2018) är kostnaden för att producera 1 ton råstål med masugnsteknik är ungefär 320€ och leder till ungefär 1,9 ton CO_2-utsläpp. Antaget ett pris på utsläppsrätter på €80 – alltså ungefär dagens (november 2022) nivå - är kostnaden för utsläppsrätter 152€ per ton stål. Om stålindustrin skulle behöva köpa alla sina utsläppsrätter skulle kostnaden i dag alltså bli ca 320€ plus €152 = €472 per ton råstål. Men stålindustrin erhåller en stor del av sina utsläppsrätter gratis, så kallad fri tilldelning. Orsaken är att skydda EU:s industri mot så kallat koldioxidläckage, det vill säga att produktion flyttar utanför EU. År 2021 erhöll SSAB 88 procent av sina utsläppsrätter gratis (Burrows, 2021) så stället för en kostnad på 472€ blir den faktiska kostnaden för masugnsbaserad stålproduktion ca 330€ per ton råstål.

Kostnaden för fossilfritt stål är kraftigt beroende av elpris. Enligt Vogl m.fl. (2018) uppskattas kostnaden till mellan 360€ och 520€ per ton stål antaget ett elpris mellan 20€/MWh och 70€/MWh, vilket är 8 till 56 procent högre än motsvarade masugnsbaserat stål.

Inom EU:s klimatpaket Fit for 55 (FF55) ingår en reformering av EU ETS. Utfallet för EU ETS förväntas bli klart under december 2022 eller under 2023. EU-kommissionens förslag (som stöds av parlamentet) innebär att ambitionsnivån höjs genom att antalet utsläppsrätter minskas i en snabbare takt. Reduktionstakten (kallad LRF - *linear reduction factor*) är idag 2,2 procent per år. Med denna takt kommer EU ETS nå nollutsläpp år 2058. I FF55 föreslås LRF öka till 4,3 procent per år, vilket skulle innebära att EU ETS når nollutsläpp år 2040. Denna skärpta reduktionstakt kommer sannolikt driva upp priset på utsläppsrätter ytterligare. Med tanke på att priset varit nära €100 under 2022 är det inte orimligt att tänka sig att priset kommer nå €150 redan före år 2030. Den andra viktiga ändringen för EU ETS är en utfasning av den fria tilldelningen mellan åren 2026 och 2033. **Om förslagen genomförs och vi antar ett pris på utsläppsrätter på 150€ och 50 procent fri tilldelning år 2030 kommer masugnsbaserat stål år 2030 kosta ca 460€ per ton (antaget att övriga produktionskostnader är likvärdiga med dagens). Det skulle göra fossilfritt stål till konkurrenskraftigt alternativ till masugnsbaserat stål. Men en förutsättning för denna utveckling är tillgången till fossilfri el till ett rimligt pris. År 2035 kommer alltså den fria tilldelningen vara helt utfasad och ersatt av en gränsjusteringsmekanism** (CBAM = Carbon Border Adjustment Mechanism). Ett rimligt antagande är

att detta **ger ytterligare ökning av priset på utsläppsrätter**. Det bör också påpekas att det troligtvis finns en premiummarknad för fossilfritt stål dvs att betalningsviljan är högre än för masugnsbaserat stål speciellt i ett inledande skede.

Skulle Sverige inte kunna tillfredsställa det framtida behovet av fossilfri el till de nya stålverken i Sverige kommer sannolikt utvecklingen av fossilfritt stål försenas. Det skulle kunna leda till ett antal konsekvenser. Svensk industri skulle missa exportmöjligheter eftersom den internationella efterfrågan på fossilfritt stål kommer öka. Det skulle även påverka svenska företag längre ner i leverantörskedjan, till exempel Scania och Volvo. Utan tillgången till fossilfritt stål skulle omställningen i fordonsindustrin försenas. En tredje konsekvens är att Sveriges masugnsbaserade stålproduktion blir olönsam och avvecklas. Under detta hot kanske Sverige skulle lobba mot EU att senarelägga utfasningen av den fria tilldelningen. Detta skulle kunna rädda den svenska stålindustrin tillfälligt, men leda till att Sverige inte längre ses som ett föredöme i klimatomställningen.

Exemplet ovan är gjort för stålindustrin. Man kan göra samma resonemang för andra industrier för vilka elektrifiering är ett viktigt verktyg för omställning mot klimatneutralitet (tex inom bränsleframställning, petrokemi, cementframställning, även om dessa inte är lika beroende av elektrifiering som stålproduktionen – t.ex. kommer cementframställning även behöva CCS för att nå nettonollutsläpp).

För industrin rent generellt innebär otillräcklig eller osäker tillgång till el uteblivna eller fördröjda investeringar, vilket i sin tur påverkar bland annat sysselsättning, skatteintäkter och klimatpåverkan från verksamheterna. Dessutom riskerar svensk industri att tappa sitt försprång inom vissa nyckelområden och sin globala konkurrenskraft. Eftersom investeringscyklerna är mycket långa i stora delar av industrin behöver industrin veta att elen kommer att finnas på plats redan när den fattar sina investeringsbeslut.

Inte bara den tunga industrin utan hela näringslivet påverkas av tillgången till el och elpriser. Allra mest påverkas företagen i elområde 4, där det finns ett stort produktionsunderskott och där de nuvarande elpriserna är högst.

Länsstyrelserna i de län som helt eller delvis ligger i elområde 4 – Skåne, Blekinge, Kronobergs samt delar av Västra Götalands, Jönköpings, Kalmar och Hallands län – har tagit fram en bedömning av situationen för elförsörjningen i södra Sverige (Länsstyrelserna, 2022).

Länsstyrelserna bedömer att fortsatt höga och oförutsägbara elpriser har en betydande negativ påverkan i hela samhället, både på kort och lång sikt och att de ekonomiska konsekvenserna för samhället redan syns. Nyinvesteringar och nyetableringar inom näringsliv fördröjs eller förhindras av höga kostnader och den stora osäkerheten om energiprisutvecklingen.

På kort sikt bedömer länsstyrelserna att den tydligaste konsekvensen kommer vara att varsel och uppsägningar ökar, framför allt inom elintensiva branscher, och på längre sikt kan fler och fler delar av näringslivet i påverkas negativt. Det väntas i sin tur medföra ökad arbetslöshet, minskade skatteintäkter och ett ökat behov av försörjningsstöd.

Länsstyrelserna (Länsstyrelserna, 2022) påpekar att de aktuella länen står för huvuddelen av svensk livsmedelsproduktion, vilket innebär att kostnaderna för el i södra Sverige snabbt kan sprida sig i form av ökade matpriser i hela landet och på sikt leda till en minskad inhemsk livsmedelsproduktion.

Ökad elproduktion (tillsammans med effektiviseringar) är nödvändigt för att dämpa elpriserna. Det är dock viktigt att påpeka att elpriserna i Sverige påverkas starkt av elpriserna i våra omgivande regioner (vilket har gett kraftiga elprisökningar på grund av Rysslands krig mot Ukraina).

4.3 Hushåll

Påverkan på hushållen av att ingen vindkraft utöver den som redan är tillståndsgiven byggs kopplar direkt till påverkan på elpriset. Detta påverkas dock av en mängd andra faktorer som vilken typ av kontrakt som hushållen har och av andra omvärldsfaktorer - i nuläget naturligtvis av kriget i Ukraina med dess påverkan på gaspriserna.

Hushållen i södra Sverige påverkas kraftigt av höga elpriser, både genom höga elräkningar och genom ökade priser på mat och andra varor.

Som beskrivits i avsnitt 4.1 uppskattas att en försenad utbyggnad av elproduktion (då i form av vindkraft) ökar elpriserna mellan 20 och 30 procent. För ett hushåll med en elanvändning på 20 000 kWh/år, innebär detta en skillnad i elkostnader på tusentals kronor. Merkostnaden för all elanvändning i svenska hushåll, som år 2020 motsvarade ca 40TWh el, motsvarar kostnadsökningen ca 3,5-6,5 miljarder kronor i direkt kostnadspåslag på elmarknaden och därtill kommer mervärdesskatt. Det bör noteras att denna uppskattning är konservativ och beror av att beräkningarna är gjorda med hjälp av en investeringsmodell som har tillgång till andra investeringsmöjligheter så att bristsituation ej uppstår. Om nuvarande situation med pressad elmarknad kvarstår under ett antal år framöver kan denna merkostnad öka stort, dvs om priset på elmarknaden sätts av till exempel mycket dyr elproduktion från naturgas i regioner utanför Sveriges gränser kan sådan priskoppling med kontinenten ge en mycket större kostnadsökning än ovan givna siffror. All ny elproduktion med låg rörlig kostnad kan däremot minska antalet timmar då Sverige är priskopplat med exempelvis Tyskland.

I länsstyrelsernas bedömning av situationen för elförsörjningen i södra Sverige konstateras att höga elpriser i kombination med höga räntor och hög inflation medför en stark press, speciellt på unga familjer och socioekonomiskt utsatta. På längre sikt bedömer länsstyrelserna att socioekonomiskt utsatta gruppers situation förvärras ytterligare och att risken för social oro på grund av förstärkta ojämlikheter ökar.

Länsstyrelserna pekar också på att energifattigdom riskerar att bli en samhällsutmaning även i Sverige, där enskilda personer eller hushåll inte kan ha tillräckligt varmt i bostaden eller att de tvingas välja om de ska kunna hålla varmt eller äta sig mätta. Även om den senaste tidens stundtals mycket höga elpriser naturligtvis är en effekt av Ukrainakriget så är det **mycket viktigt att Sverige säkerställer att ny elproduktion kan komma till så fort som möjligt eftersom det, tillsammans med energieffektiviseringar, är enda möjligheten att fram till runt 2030 dämpa elkostnaden för hushållen.**

4.4 Klimatet

Uteblivna eller fördröjda investeringar i industrin, minskad takt i elektrifieringen av transportsektorn och minskad elexport (eller utebliven ökning av elexporten/ökad import) får direkta effekter på utsläppen i Sverige och i omvärlden.

Att elektrifieringen av industrin är avgörande för att minska klimatpåverkan från industrin är tydligt och framgår till exempel av Energimyndighetens elektrifieringsscenario från 2021 (se faktaruta nedan). Detta utgör ytterligare en anledning till att elektrifieringen inte får försenas, dvs att det är viktigt att det kan byggas ut en stor mängd ny elproduktion redan fram till år 2035 (vilket som nämnts tidigare kan ske främst i form av land- och havsbaserad vindkraft, även om ny kärnkraft skulle kunna ge ett visst bidrag efter 2030).

När svensk utsläppsfri elproduktion ökar, och el exporteras till andra länder, så trängs fossilbaserad elproduktion undan i det nordeuropeiska elsystemet. Den exakta nivån på de resulterande utsläppsminskningarna beror på vilken typ av elproduktion som trängs ut under enskilda

timmar, begränsningar i överföringskapaciteten och hur snabbt den förnybara elproduktionen ökar i länder som fortfarande har en hög andel fossil elproduktion.

Forskningsprojektet NEPP, som har studerat hur svensk elexport bidragit till utsläppsminskningar i Nordeuropa, indikerar att utsläppsminskningen är i storleksordningen 600 000 ton koldioxidekvivalenter per TWh (NEPP, 2019).

Den specifika utsläppsminskningen per kWh vid svensk elexport kommer att minska på sikt, då det nordeuropeiska elsystemet får en allt högre andel förnybar elproduktion. Det passar väl ihop med den pågående elektrifieringen som innebär att den el som produceras i Sverige i allt större utsträckning behöver användas för att ersätta fossila bränslen och råvaror inom landet.

Hur mycket utsläppen minskar vid elektrifiering varierar beroende på vilken typ av verksamhet som elektrifieras. Nedan ges två beräkningsexempel som pekar på att klimatnyttan vid elektrifiering är i samma storleksordning som vid elexport:

- LKAB:s omställning till att använda vätgas för produktion av koldioxidfri järnsvamp beräknas på sikt (år 2045) kräva upp till 70 TWh el och minska koldioxidutsläppen med 40–50 miljoner ton hos stålverkskunderna (LKAB, 2022). Det motsvarar en utsläppsminskning på cirka 570–714 gram CO_{2e}/kWh.
- Sveriges personbilar och lätta lastbilar släppte tillsammans ut 10,8 miljoner ton år 2021. Om alla dessa fordon skulle gå över till eldrift krävs drygt 13 TWh el. Det motsvarar en utsläppsminskning på cirka 830 gram CO_{2e}/kWh[3].

Om landbaserad vindkraft ges möjlighet att byggas ut i samma takt under andra halvan av 2020-talet, som under perioden fram till 2025, kan elproduktionen öka med 28 TWh. Baserat på antagandet att dessa 28 TWh minskar utsläppen med 600 000 ton/TWh, innebär de utsläppsminskningar på 17 miljoner ton som detta svarar mot kan uppnås snabbare än om omställningen skjuts på framtiden.

Som ett räkneexempel kan noteras att om staten skulle överföra 50 miljoner kronor per ny TWh till kommunerna för att möjliggöra utbyggnaden, så skulle statens kostnader för 28 TWh, och en möjlig utsläppsminskning på 17 miljoner ton, uppgå till 1,4 miljarder. Det skulle vara en mycket kostnadseffektiv klimatåtgärd, som exempelvis kan jämföras med statens kostnad för stöd till koldioxidlagring, där kostnaden uppskattas till minst 1 miljard kronor för 1 miljon ton.

4.5 Övrigt

När det gäller elektrifieringen av transportsektorn så kommer även denna att drabbas om ingen vindkraft utöver den som redan är tillståndsgiven byggs. Under de kommande åren är det dock troligt att elektrifieringen av transportsektorn är mer beroende av lokala effektbegränsningar och utbyggnad av laddinfrastruktur. Men självklart får en försening av vindkraftsutbyggnad en negativ effekt på elpriserna dvs de ökar och det blir dyrare att köra elbil vilket kan försena des expansion på marknaden.

En stimulering av vindkraftsutbyggnad och inte minst havsbaserad vindkraft kommer ha positiva effekter på svensk industri. Inte minst för forskning och utveckling. Ett bra exempel är flytande vindkraftverk som kan placeras på stora djup (se t.ex. Vattenfall, 2022). Sådana skulle också kunna installeras på större djup och även i ekonomisk zon, vilket på sikt skulle minska behovet av att installera vindkraft inom svensk territorialgräns. Men det är i dagsläget osäkert vad dess kostnader blir. Gynnsamma förutsättningar för havsbaserad vindkraft inom svenskt territorialvatten skulle naturligtvis underlätta för Sverige att delta i utveckling av ny vindkraftsteknik och kanske bli ledande inom delar av

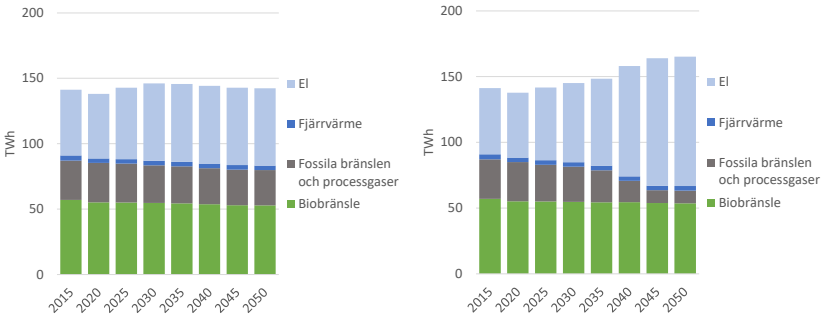
[3] Utsläppen från transporterna minskar successivt även utan elektrifiering, genom minskad bränsleförbrukning och ökad användning av förnybara drivmedel. Samtidigt krävs naturligtvis en mängd andra åtgärder för att minsta transporternas klimatpåverkan i enlighet med klimatmålen (ändrad fysisk planering för att möjliggöra byte av transportslag etc.).

havsbaserad vindkraftsteknik inklusive flytande vindkraftverk[4]. Från ett teknikutvecklingsperspektiv torde det vara en dålig strategi att inte förbättra förutsättningarna för vindkraft inom svensk territorialgräns. En försening av vindkraftutbyggnaden i Sverige gör Sverige mindre attraktivt för denna typ av utveckling och att andra länder tar ledningen istället. Här finns också en säkerhetspolitisk aspekt där framgångar inom vindkraftsområdet bidrar till att göra Sverige och Europa mindre beroende av import av fossila bränslen och då speciellt från Ryssland och andra länder med svag demokrati eller avsaknad av demokrati.

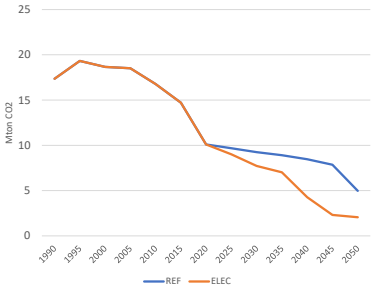
[4] Se till exempel https://seatwirl.com/sv/

Elektrifieringens betydelse för utsläppen av CO_2 från industrisektorn

Elektrifieringens betydelse för utsläppen av CO_2 från industrisektorn visas i figur A (för bränsle- och elanvändningen) respektive figur B (för CO_2-utsläppen) baserat på två av scenarierna i Energimyndighetens långsiktiga scenarier (2021), närmare bestämt referensscenariot och scenariot med en omfattande elektrifiering inom industrin (figuren visar huvuddelen av industrins utsläpp av CO_2).[5] Den nedåtgående utsläppstrenden fortsätter rimligen även utan en omfattande elektrifiering av industrin och då via bränslebyten, effektiviseringar och möjligen CCS (CCS inom järn- och stålindustrin är orsaken till att den blå kurvan bryter nedåt under sista modellåret): Däremot är det rimligt att tro, vilket också modellberäkningarna i figur B visar, att med hjälp av elektrifiering så lär det gå både snabbare och längre med avseende på utsläppsminskningen av växthusgaser. Dessutom spelar industriernas egen syn på de olika åtgärderna stor roll. Det handlar bland annat om riskbedömningar, affärsmässighet och genomförbarhet på kort och lång sikt, och där ligger just nu elektrifiering tungt i vågskålen. CCS är ett alternativ (eller kompletterande åtgärd) men skulle innebära fortsatt användning av fossila bränslen om än utan, eller med små, utsläpp. Att exempelvis den svenska järn- och stålindustrin skulle återgå till ett sådant spår känns dock tämligen avlägset. Dessutom skulle ett avbräck för elektrifieringssatsningarna sannolikt innebära att tempot i omställningsarbetet fördröjs och därmed också äventyra Sveriges nettonollmål till 2045.

Figur A: Slutlig energianvändning för industrin i Energimyndighetens referensscenario 2021 (till vänster) respektive Elektrifieringsscenario 2021 (till höger). Raffinaderiernas energianvändning ingår inte sånär som på elanvändningen. (Skälet till att det återstår en viss andel fossilbränsleanvändning år 2050 är ett antagande om att viss fossilbränsleanvändning (gasol, andra oljeprodukter och naturgas) antas vara extra svår och kostsam att ersätta.

Figur B: Utsläppen av CO_2 från den svenska tillverkningsindustrin (Källa: TIMES-NORDIC-beräkningar i samband med Energimyndighetens rapport "Långsiktiga scenarier över Sveriges energisystem 2020); beräkningarna exkluderar diffusa utsläpp och omfattar ca 70 procent av de resterande verkliga utsläppen, det vill säga energirelaterade utsläpp och processutsläpp).

[5] Utsläpp av CO2 redovisas inte i Energimyndigheten (2020) men går att utläsa ur de modellberäkningar med TIMES-NORDIC-modellen som Profu gjorde i samband med Energimyndighetens arbete.

5 Referenser

Burrows, 2021. Så funkar handeln med växthusgaser. Dagens arbete, 16 november, 2021.

Energimyndigheten (2021). Scenarier över Sveriges energisystem 2020. ER 2021:6.

Göransson, L., Johnsson, F., Ett framtida elsystem med och utan kärnkraft – vad är skillnaden? (preliminär titel) Rapport, Mistra Electrification, 2023 (rapport under färdigställande, förväntas klar i april 2023).

Hybrit, 2022, https://www.hybritdevelopment.se/

Johnsson, F., Unger, T., Löfblad, E. & Hagberg, M. (2022). Delrapport B2. Elektrifieringens betydelse för omställningen - Till Klimaträttsutredningen. Delleverans för uppdrag med diarienummer: Komm2021/00110/M. https://research.chalmers.se/publication/?created=true&id=17ed368a-1c97-4f17-8c07-0e1d35925c30

Johnsson, F., Wråke, M., Utökad elproduktion till 2030, Mistra Electrification Report 2 (underlagsrapport till artikel på DN debatt "Hantera båda kriserna genom mer elproduktion") 2022.

LKAB, 2022, https://lkab.com/press/snabbare-takt-och-hogre-mal-i-lkabs-omstallning-mot-en-hallbar-framtid/

Länsstyrelserna, Länsstyrelsernas bedömning av situationen inom elförsörjning i södra Sverige, Dnr 6819-2022.

NEPP Northern European Energy Perspectives Project, Energisystemet i en ny tid (2019).

NEPP (2020). Insikter och vägval i energiomställningen, slutrapport december 2020. https://www.nepp.se/pdf/Insikter_och_vagval.pdf

Profu & Energiforsk (2021). Efterfrågan på fossilfri el. Analys av högnivåscenario. Genomförd av Energiforsk & Profu på uppdrag av Energiföretagen Sverige. Gode, J., Löfblad, E., Unger, T., Renström, J., Holm, J. (Profu), Montin, S. (Energiforsk). Slutrapport 2021-04-23. https://www.energiforetagen.se/globalassets/dokument/fardplaner/scenario-2045-april-2021/scenarioanalys-efterfragan-fossilfri-el-2045-slutrapport.pdf

Profu & Energiforsk (2022). *Kommande rapport för Energiföretagen Sverige.* Visualisering av Sveriges framtida elanvändning och effektbehov. Holm, J., Odenberg, M., Löfblad, E. (Profu), Montin, S. (Energiforsk).

Vattenfall, 2022, https://www.vattenfall.se/fokus/hallbarhet/flytande-vindkraft/

Vogl, V., Åhman, M., Nilsson, L. J., 2018. Assessment of hydrogen direct reduction for fossil-free steelmaking. Journal of Cleaner Production 203 (2018) 736 - 745

Johnsson, F., Henryson, J., Westander, H. Studie av förutsättningar och hinder för vindkraftsutbyggnad, Rapport, Mistra Electrification, 2022-12-27. https://research.chalmers.se/publication/534519

Beräkningsbilaga till Kapitel 2 - Närboende

Modell för intäktsdelning med närboende samt tillämpning på ej uppförda verk i Vindbrukskollen

Incitamentsutredningen och Lundin Ekonomikonsult AB

28 februari 2023

Excel-fil som hör till dokumentet

Excel-fil "Beräkningar Intäktsdelning och Inlösen.xls" har dokument-ID 9 i utredningens arkiv.

Formel för intäktsdelningen

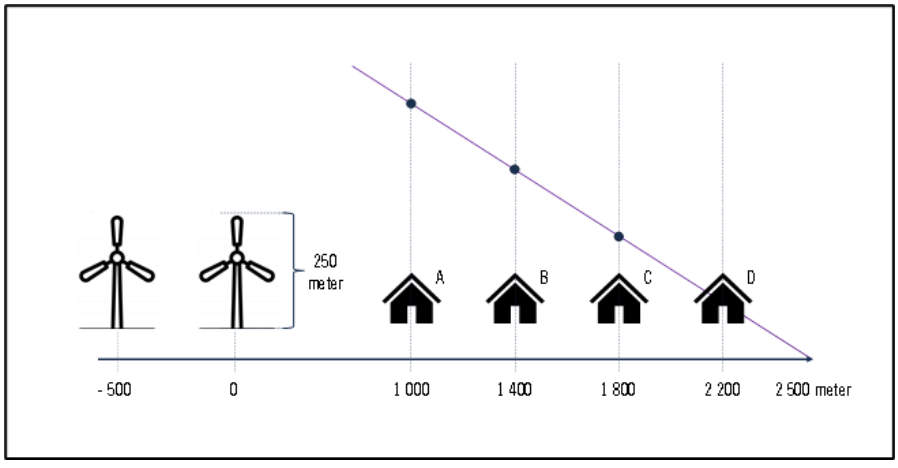
Andelen av den ersättningsgrundande produktionen per byggnad ska, på ett avstånd upp till 1 000 meter, vara 2,5 promille.

Från 1 000 meters avstånd ska andelen minska linjärt, så att den blir noll vid 10 gånger verkshöjden. Formeln blir:

$$2,5\ promille\ \times (1 - \frac{avstånd - 1000}{(totalhöjd\ x\ 10) - 1000})$$

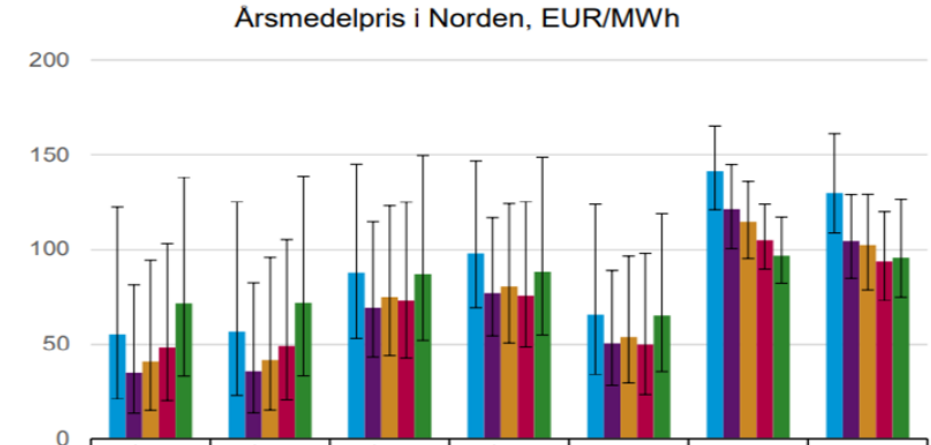
Intäktsdelning vid olika avstånd

Vi beräknar den genomsnittliga, årliga intäkten för Hus A-D i följande scenario.

Beloppet kommer bero på elpriset på spotmarknaden.

Svenska Kraftnäts långtidsprognos är enligt Swecos rapport i bilaga 8:

	SE1	SE2	SE3	SE4	FI	DK1	DK2
2023	55	56	88	98	66	141	130
2024	35	36	69	77	51	121	105
2025	41	41	75	80	54	115	103
2026	48	49	73	76	50	105	94
2027	71	72	87	88	65	97	96

De genomsnittliga elpriserna 2020-2022 på spotmarknaden (SEK/kWh) för elområdena framgår nedan.

År	SE1	SE2	SE3	SE4
2022	0,634	0,664	1,379	1,62
2021	0,432	0,433	0,67	0,817
2020	0,15	0,15	0,221	0,269
Genomsnitt	0,41	0,42	0,76	0,9

Not: Källa: Elpriser24: Spotpriser på el [dokument-ID: 133]

En sammanvägning ger rimlighet i följande tre elpriscenarier (snittpris spotmarknad):

	Lågt	Mellan	Högt	
	0,4	0,7	1,0	SEK/kWh

Vindkraftens genomsnittliga intäkt är dock lägre, eftersom spotpriset samvarierar negativt med vindkraftsproduktionen. 75 procent är det värde som anges av SWECO (Bilaga 8, s. 21). Det är deras konsekvensanalys, där skriver de “70-80%” som ett troligt långsiktigt jämviktsvärde.

x 0,75	0,3	0,525	0,75	SEK/kWh

Lämpliga scenarier för olika genomsnittliga intäkter är därför 30, 53 och 75 öre per kWh.

Vi beräknar intäkten för olika avstånd på rad 17-23 i beräkningsbilagan. Resultatet blir:

	30 öre / kWh	53 öre / kWh	75 öre / kWh	
A	26000	46000	66000	SEK / år
B	18000	31000	45000	SEK / år
C	9000	17000	24000	SEK / år
D	3000	6000	8000	SEK / år

Detta bildar Tabell 2.1 i betänkandet.

Intäktsdelning i relation till elkostnad för villa

Av uträkningen på rad 20-26 i Excel-filen framgår att intäktsdelningen motsvarar följande produktion per år.

Hus	Produktion / år (MWh)
A	87,5
B	59,5
C	31,5
D	10,5

För att översätta denna produktion till en konsuments kostnad för el, görs följande förenklade antaganden:

1) Konsumentens kostnad för inköp av el uppgår till det oviktade genomsnittspriset på dagen före-marknaden plus elhandlarens marginal om 5 procent plus moms på 25 procent. Vi antar här att det oviktade genonsnittspriset uppgår till 70 öre per KWh, dvs. scenario "Mellan".

2) Energiskatt inklusive moms uppgår till 49 öre/KWh, dvs nivån för 2023 (Ei, 2023).

3) Intäkten per KWh ifrån ersättningen uppgår till 75 procent av det oviktade genomsnittspriset på spotmarknaden, eftersom spotpriset samvarierar negativt med vindkraftsproduktionen. Som angavs ovan är 75 procent är det värde som anges av SWECO som ett troligt långsiktigt jämviktsvärde.

Av antaganden 1-2 följer att konsumentkostnaden i öre per KWh uppgår till:

0,7 x 1,05 x 1,25 + 0,49 = 1,41 öre/Kwh

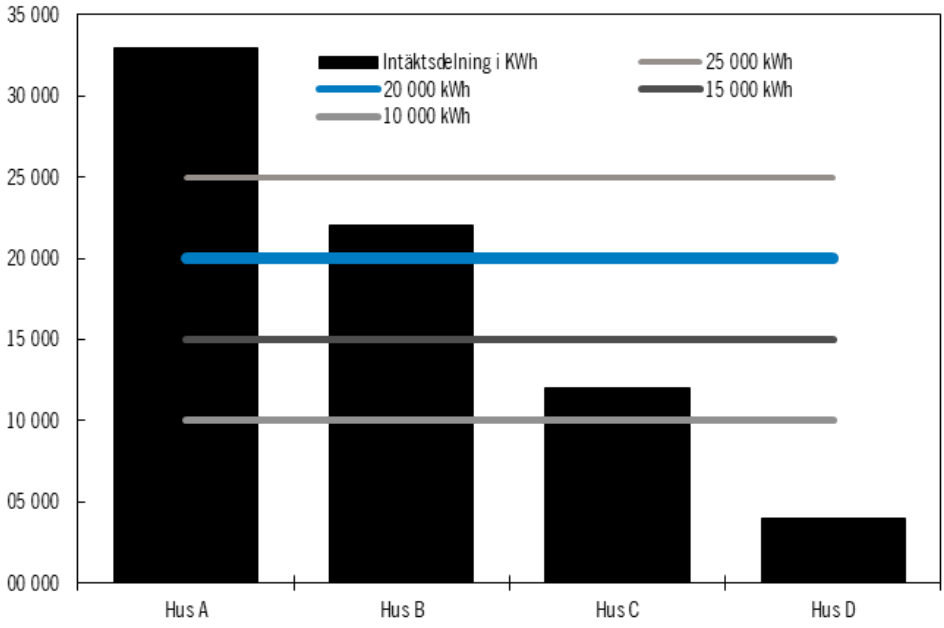
Av antagande 3 följer att intäkten ifrån ersättningen uppgår till:
0,70 x 0,75 = 0,53 öre /KWh

Detta innebär att ersättningen mätt i KWh måste uppgå till 1,41/0,53=2,66 gånger elkonsumtionen för att ersättningen ska motsvara elkostnaden, givet att ersättningen är skattefri.

Vi översätter nu den produktion som intäktsdelningen för respektive hus A-D motsvarar till motsvarande elkonsumtion.

Hus	Produktion som intäktsdelningen belöper på	Vilken konsumtion det motsvarar (/ 2,66)	
A	85 000	33 000	kWh
B	59 500	22 000	kWh
C	31 500	12 000	kWh
D	10 500	4 000	kWh

Detta bildar Figur 2.4 i betänkandet:

Storleken på ersättningen i relation till forskning om minskade fastighetsvärden

På rad 39-45 i Excel-filen beräknar vi nuvärdet av intäktsdelningen för Hus A respektive C i SE2 respektive SE4,

Först görs ett scenarioprisantagande för SE2 (genomsnitt av scenarierna Mellan och Låg ovan: 0,41 öre/kWh) och SE4 (genomsnitt av scenarierna Mellan och Hög ovan: 0,64 öre/kWh). Rad 40.

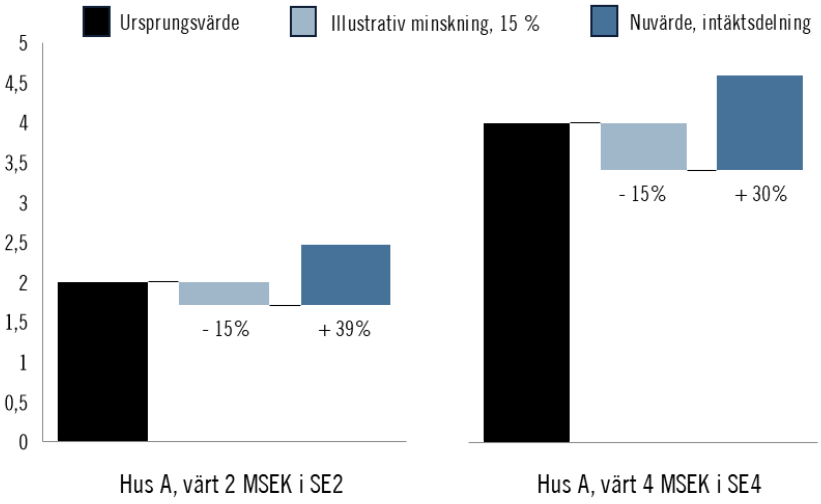
Under antagandet att intäkten återkommer årligen under all överskådlig framtid, ökar i takt med inflationen, samt att den reala diskonteringsräntan är 3.5 procent, uppgår nuvärdet till $\frac{Årlig\ intäkt}{0{,}035}$.

	Hus A		Hus C	
	SE2	SE4	SE2	SE4
Årlig intäktsdelning	27 070	41 836	9 745	15 061
Diskonterat nuvärde	773 438	1 195 313	278 438	430 313

På rad 47-54 sätter vi nuvärdet i relation till husets värde och en illustrativ värdeminskning på 15 %.

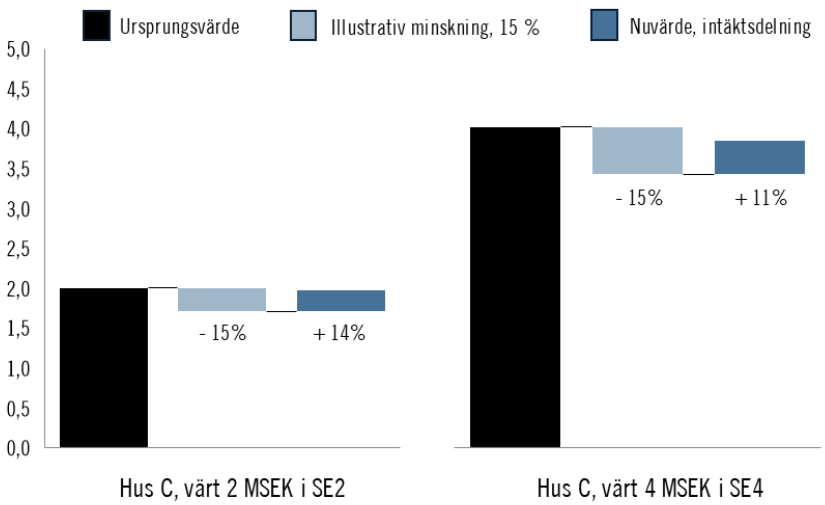
Vattenfallsdiagram Hus A					
	Värde	Illustrativ värdeminskning	Nuvärde intäktsdelning		i % av usprungsvärde
SE2	2,00	-0,30	0,77	MSEK	39%
SE4	4,00	-0,60	1,20	MSEK	30%
Vattenfallsdiagram Hus C					
SE2	2,00	-0,30	0,28	MSEK	14%
SE4	4,00	-0,60	0,43	MSEK	11%

Resultatet blir figur 2.5 och 2.6:

Hus A, värt 2 MSEK i SE2

Hus A, värt 4 MSEK i SE4

Hus C, värt 2 MSEK i SE2

Hus C, värt 4 MSEK i SE4

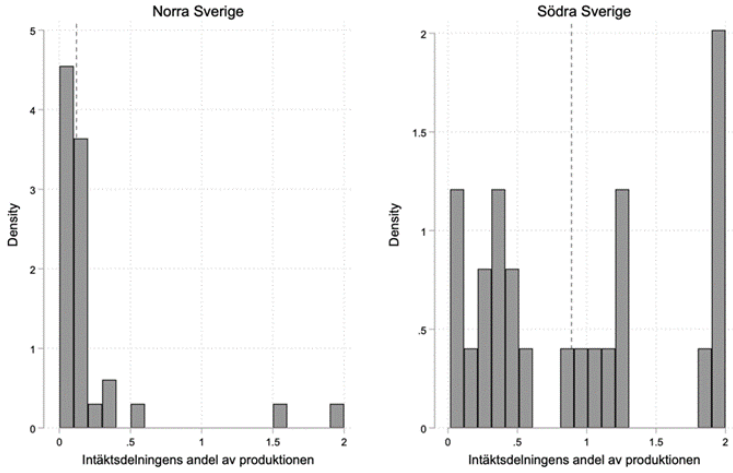
Konsekvensanalys:

Erik Lundin har genomfört en GIS-analys där modellen tillämpas på samtliga ansökningar över ännu ej uppförda verk i Energimyndighetens databas Vindbrukskollen med minst fem verk. Analysen inkluderar även redan tillståndgivna verk, även om dessa enligt utredningens förslag ej berättigar till ersättning. Anledningen att dessa verk ändå inkluderas är att de förmodas vara förhållandevis representativa för den typ av landbaserade verk som kommer att uppföras under den närmaste framtiden.

Endast parker där information om totalhöjd samt installerad effekt inkluderas, vilket innebär totalt 61 parker varav 35 (26) är belägna i norra (södra) regionen, där norra regionen inbegriper prisområde SE1 samt SE2. Av dessa parker är det endast tre stycken som inte berättigar till någon intäktsdelning (två i SE2 samt en i SE3).

I analysen inkluderas samtliga småhus i lantmäteriets databas över byggnader, även de med ett taxeringsvärde under 500 000 kr. Inga andra byggnadstyper inkluderas.

Nedan redovisas analysens huvudresultat.

Not: Intäktsdelningens andel av produktionen. Norra (södra) Sverige inkluderar prisområde 1 samt 2 (3 samt 4). Streckade vertikala linjer visar medelvärden, vilka för norra (södra) Sverige uppgår till 0.2 (0.9) procent. För 3 (19) procent av parkerna i nord (syd) uppgår andelen till 2 procent, dvs taket. Antal parker i norra (södra) regionen är 35 (26).

Figuren visar histogram över hur intäktdelningens andel av produktionen varierar i norra respektive södra regionen. För 3 (20) procent av parkerna i nord (syd) uppgår andelen till 2 procent, dvs taket. Streckade vertikala linjer visar andelens medelvärde för samtliga parker, vilken för norra (södra) Sverige uppgår till 0.2 (0.9) procent. För hela populationen är medelvärdet 0.5 procent.

Kod och dataset är [dokument-ID 48].

Antal inlösenberättigade fastigheter enligt Vindbrukskollen

Utifrån ej uppförda (både tillståndgivna och ej ännu beslutade) parker i Vindbrukskollen som det finns bra data över gäller följande:

Av totalt 61 parker ligger 35 i nord (SE1+SE2) och 26 i syd (SE3+SE4).

Av dessa är det 26 (23) parker i nord (syd) där åtminstone ett hus ligger inom 6 gånger totalhöjden.

I dessa 49 parker är medianen för antal hus inom 6H 5 (10) [7] för nord (syd) [riket].

Kod och dataset är [dokument-ID 48].

Referenser

Ei (2023), Energiskatt, websida [dokument-ID 49]

Sammanställning av forskning om vindkraft och fastighetsvärden i Europa

Erik Lundin Ekonomikonsult AB

28 februari 2023

Rapport för utredning M 2022:03 Stärkta incitament för utbyggd vindkraft

Artiklar i vetenskapliga tidskrifter

1. Dröes & Koster (2016), "Renewable energy and negative externalities: The effect of wind turbines on house prices." *Journal of Urban Economics*, Vol. 96.

Resultat: Using difference-in-difference methodology we find a 1.4% price decrease for houses within 2 km of a turbine. There is also evidence for anticipation effects a few years before

placement of a turbine. The effect is larger for taller turbines and in urban areas. Especially

the first turbine built close to a house has a negative effect. A variety of robustness checks suggest that the negative effect ranges from 0.7 to 3.1%. House prices, on average, start to decrease about two years before a nearby wind turbine becomes operational. After 10 years the effect is still statistically significant and negative (-2.2%). Moreover, we calculate that, given a range of assumptions, the external costs of a wind turbine are at least 16% of the construction costs.

Land: Nederländerna.

2. Dröes & Koster (2021), "Wind turbines, solar farms, and house prices," *Energy Policy*, Elsevier, Vol. 155.

Resultat: The results show that tall wind turbines have considerably stronger effects on house prices, as compared to small turbines. For example, a tall turbine (>150m) decreases house prices within 2 km by 5.4 % , while a small turbine (<50m) has an effect of maximally 2% and the effect dissipates after 1 km.

Land: Nederländerna.

3. Gibbons (2015), "Gone with the wind: Valuing the visual impacts of wind turbines through house prices." *Journal of Environmental Economics and Management*, Vol. 72.

Resultat: The overall finding is that operational wind farm developments reduce prices in locations where the turbines are visible, relative to where they are not visible, and that the effects are causal. This price reduction is around 5–6% on average for housing with a visible wind farm within 2 km, falling to under 2% between 2 and 4 km, and to near zero between 8 and 14 km, which is at the limit of likely visibility. Evidence from comparisons with places close to wind farms, but where wind farms are less visible suggests that the price reductions are associated with turbine visibility. As might be expected, large visible wind farms have much bigger impacts that extend over a wider area.

Land: Storbritannien.

4. Jensen et al. (2018), "The impact of on-shore and off-shore wind turbine farms on property prices." *Energy Policy*, Vol. 116.

Resultat: Turbines placed on land impacts residential housing prices in a 3 km radius. Trade prices is reduced with 3–6% when two turbines are placed within 1 km. The parameters imply that adding another wind turbine within 3 km decreases prices between 0.2% and 1.1%.

Land: Danmark.

5. Sunak & Madlener (2016), "The impact of wind farm visibility on property values: A spatial difference-in-differences analysis." *Energy Economics*, Vol. 55.

Resultat: Value for properties whose view was strongly affected decreased by 9–14%. Properties with a minor or marginal view on the turbines experienced no devaluation. Within the first kilometer around the wind farm, prices decreased by 21.5% to 29.7% according to the estimations. The negative impact within 3 and 3.5 km in the fixed city district effects model seems quite ambiguous, but is more or less negligible with a 10% significance level only.

Land: Tyskland.

6. Jensen et al. (2014), "The Vindication of Don Quixote: The Impact of Noise and Visual Pollution from Wind Turbines", *Land Economics*, Vol. 90.

Resultat: Our results show that wind turbines have a significant negative impact on the price schedule of neighboring residential properties. Visual pollution reduces the residential sales price by up to about 3%, while noise pollution reduces the price between 3% and 7%.

Land: Danmark.

7. Sunak & Madlener (2017), "The impact of wind farms on property values: A locally weighted hedonic pricing model", Papers in Regional Science, Vol. 96.

Resultat: This paper investigates the impact of wind farms on surrounding property values using a hedonic pricing model in a spatial fixed effects and a locally weighted specification. We find that proximity generally causes negative impacts on the surrounding property values. Thereby, local statistics reveal varying spatial patterns across the study area and provide evidence for visibility effects as being a key driver of negative impacts captured by distance measures. The analysis was performed for a study area in Germany.

Land: Tyskland.

8. Eichholtz et al. (2021), "Clean Electricity, Dirty Electricity: The Effect on Local House Prices", *Journal of Real Estate Finance and Economics*.

Resultat: Using a difference-in-difference as well as a repeated sales model, we study the effects of facility openings and closings. Our results show negative external price effects for gas plants and wind turbines, but positive effects for biomass plants, conditionally upon ex-ante lower priced locations.

Land: Nederländerna.

9. Skenteris et al. (2019), "Implementing hedonic pricing models for valuing the visual impact of wind farms in Greece", *Economic Analysis and Policy,* Vol. 64

Resultat: We examine the characteristics of approximately 1,800 sales of single-family homes surrounding 17 existing wind facilities in two Greek islands, namely Evia and Kefalonia. Four different hedonic price models are developed and applied, with diverging results in the two areas. We find that in Evia, the per unit floor area sales price decreased for dwellings located within a 2

km radius of the wind farms, while in Kefalonia, the distance of the house to the wind turbines had no statistically significant effect on the sales price.

Land: Grekland.

10. Westlund & Wilhelmsson (2021), "The Socio-Economic Cost of WindTurbines: A Swedish Case Study", *Sustainability*, Vol. 13

Resultat: Within the range 0–2 km, the effect is greatest. Here, the estimated capitalization effect is approximately 19–23 percent. This is a significant effect, and greater than the estimates

of many other studies. The estimate is statistically significant, but it should be noted that the estimate is based on relatively few observations. Few properties are in the range of 0–2 km. In the interval 2–4 km, the estimated effect is 10–14 percent, and then drops to 6–12 percent in the interval 4–6 km. In the interval 6–8 km, the effect falls to 2–6 percent. Distances greater than 8 km do not appear to have statistically significant estimates, nor does the effect appear to recur at distances greater than 14 km. This effect is difficult to explain.

Land: Sverige

Vetenskapliga studier som ej ännu är publicerade i vetenskapliga tidskrifter

11. Jarvis (2022), The Economic Costs of NIMBYism: Evidence from Renewable Energy Projects, *London School of Economics*, working paper.

Resultat: The median wind project causes a roughly 4-5% reduction in residential property values at distances of around 2km.

Land: Storbritannien

12. Westlund och Wilhelmsson (2022), Valuating the negative externality of wind turbines: traditional hedonic and difference-in-difference approaches, *KTH*, working paper 2022:6

Resultat: Based on data from nearly 600,000 Swedish property transactions from 2005 to 2018, our analysis has shown that proximity to wind turbines has a negative effect on property values and that this effect decreases with distance from the wind turbines and falls to 0 after 10 kilometres. The latter result holds true for Sweden as a whole, but when we analyse NUTS1 regions, it is only in southernmost Sweden that the effect stretches 10 kilometres; in the other two regions, the effect is 0 after 8 kilometres. We have also shown that the negative impact of wind turbines on property values has increased over time and with the total number of wind turbines being built.

Land: Sverige

Konsultrapporter

13. FCG Finnish Consulting Group Oy (2021), Vindkraftens inverkan på bostadspriser, 2021.

Resultat: The report finds no effect of wind turbines on property values.

Land: Finland

Avstämning av förslaget i relation till Integritetsskyddsmyndighetens vägledning för integritetsanalys i lagstiftningsarbete

Slutsats

Förslaget är förenligt med dataskyddsförordningen (GDPR).

Det är även i övrigt förenligt med Integritetsskyddsmyndighetens vägledning för integritetsanalys i lagstiftningsarbete (dnr. IMY-2022-10835).

Genomgång av vägledningens checklista

Steg 1: Kartlägg personuppgiftsbehandlingen och bedöm vilket regelverk som är tillämpligt

– Vilka personuppgifter kommer att behandlas och på vilket sätt kommer det att ske?

– Vilka aktörer kommer att behandla personuppgifterna? Om det finns flera aktörer beskriv då hela flödet.

Personnummer eller samordningsnummer för den som är berättigad till intäktsdelning kommer att tas in i ett beslut, som även är ställt till tillståndshavaren för vindkraftverket. Se avsnitt 2.1.5 i betänkandet.

I beslutet anges även vilken intäktsdelning den registrerade är berättigad till samt att hon/han enligt fastighetsregistret äger en viss byggnad.

Personuppgifterna tas dock enbart in i beslutet om den ersättningsberättigade inte, sedan hon eller han upplysts om att denna hantering kan komma att ske, motsatt sig det.

Person- eller samordningsnumret kommer vidare att hanteras av tillståndshavaren i syfte att säkert identifiera den ersättningsberättigade elektroniskt, i samband med att denne meddelar sina utbetalningsuppgifter.

Tillståndshavarens behandling får som längst ske fram till nästa beslut om intäktsdelning för samma byggnad. Om något sådant beslut inte sker under nästkommande kalenderår, får behandlingen som längst ske fram till det nästkommande kalenderårets utgång.

Om den registrerade begär det, ska den omedelbart upphöra.

– Vilket regelverk är tillämpligt?

Vi föreslår att hanteringen regleras i förordning, med bemyndigande i lagtexten. Se under avsnitt 9.2.1 och 10.2 i betänkandet samt steg 6 nedan.

Steg 2: Kartlägg och bedöm integritetsriskerna med personuppgiftsbehandlingen

– Behandlas känsliga personuppgifter, uppgifter om lagöverträdelser eller person- eller samordningsnummer?

Ja, person- och samordningsnummer.

– Behandlas andra uppgifter som innebär särskilda integritetsrisker, till exempel personuppgifter som rör enskildas privatliv, sekretessbelagda personuppgifter eller personuppgifter om barn?

Nej.

– Hur omfattande är personuppgiftsbehandlingen?

Vi bedömer att den är förhållandevis begränsad. Det är enbart fråga om person- och samordningsnummer, som behandlas under en begränsad tid (per beslut om intäktsdelning) för att möjliggöra säker identifiering inför utbetalning.

– Vem eller vilka kommer att bestämma ändamål och medel för behandlingen (personuppgiftsansvarig)?

Ändamål följer av förordningstexten.

Medel för behandlingen bestäms av beslutsmyndigheten respektive tillståndshavaren.

Såvitt avser hanteringen hos beslutsmyndigheten följer medel av myndighetens instruktioner och rutiner för hantering av personuppgifter.

– Vilket inflytande kommer de registrerade att ha över behandlingen och hur ser förhållandet ut till den personuppgiftsansvarige?

Den registrerade har möjlighet att motsätta sig behandlingen samt att begära att den upphör (”opt-out”).

Den registrerades förhållande till den personuppgiftsansvarige är att hon/han är berättigad till ersättning från denne som följer av lag.

– Vilka är de övergripande ändamålen med personuppgiftsbehandlingen?

Ändamålet med behandlingen av person- och samordningsnummer är att möjliggöra säker elektronisk identifiering av den ersättningsberättigade i samband med att denne anger sina utbetalningsuppgifter.

Behandlingen av intäktsdelningsbelopp och ägarförhållande i fastighetsregistret sker i syfte att den ersättningsberättigade ska få den intäktsdelning hon/han är berättigad till.

– Vilken spridning kommer personuppgifterna att få?

Personuppgifterna kommer, genom behandlingen, enbart att spridas till den tillståndshavare som har att utge intäktsdelningen.

Uppgiften tas in i ett beslut som eventuellt kan begäras ut av tredje part med stöd av offentlighets- och sekretesslagen. Detta skiljer dock inte denna hantering från flertalet andra beslut.

Vi har inte hunnit med att bedöma huruvida särskilda sekretessbestämmelser krävs hos beslutsmyndigheten. Det får ske i den fortsatta beredningen.

Steg 3: Kartlägg befintlig reglering

– Vilken verksamhetsreglering och personuppgiftsreglering finns för de inblandade aktörerna?

– Vilken reglering kan ge stöd för informationsutbyte mellan de inblandade aktörerna?

Beslutsmyndighetens befintliga stöd för hanteringen beror på vilken myndighet regeringen förordnar och vilka instruktioner och regleringar denna har. Uppgifterna torde dock vara av sådan karaktär att det regelmässigt finns stöd för myndighetens behandling av dem i befintligt regelverk.

Tillståndshavarens behandling har inte stöd av artikel 6.1 punkt c) dataskyddsförordningen (behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige).

Detta eftersom det finns ett – visserligen opraktiskt – alternativ i att den intäktsdelningsberättigade infinner sig fysiskt hos tillståndshavaren, legitimerar sig med identitetshandling, uppvisar bevis om lagfart samt anger sina utbetalningsuppgifter.

Däremot har tillståndshavarens behandling stöd av artikel 6.1 punkt f) dataskyddsförordningen (behandlingen är nödvändig för ändamål som rör den personuppgiftsansvariges eller en tredje parts berättigade intressen, om inte den registrerades intressen eller grundläggande rättigheter och friheter väger tyngre och kräver skydd av personuppgifter, särskilt när den registrerade är ett barn.)

Det berättigade intresset är tillståndshavarens (och även den ersättningsberättigades) intresse av att den ersättningsberättigade på

ett rimligt smidigt sätt identifierar sig för tillståndshavaren och meddelar sina utbetalningsuppgifter.

Det alternativ som står till buds, om person- och samordningsnummer inte överförs till tillståndshavaren, är att beslutsmyndighetens beslutet enbart angav vilken byggnad som berättigade till vilken intäktsdelning. Den intäktsdelningsberättigade hade då, såvitt vi kan bedöma, om en säker identifiering ska ske, behövt infinna sig fysiskt hos tillståndshavaren med identitetshandling och lagfartsbevis, som beskrevs ovan.

Den registrerades intresse av att uppgifterna inte överförs till tillståndshavaren väger samtidigt relativt lätt. Av betydelse är att den registrerade har kunnat motsätta sig överföring och att den registrerade har ett intresse av att få intäktsdelningen utbetald.

Hanteringen av person- och samordningsnummer utan samtycke har även stöd av 3 kap. 10 § lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Detta då hanteringen är klart motiverat med hänsyn till vikten av en säker identifiering.

Steg 4: Behovet av ny reglering

– Finns det rättslig grund enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen för personuppgiftsbehandlingen?

Ja, se ovan.

Utredningen bedömer dock att det *ändå* finns anledning att skapa särskild reglering för behandlingen.

Det behöver anges i författning att person- eller samordningsnummer *ska* anges i beslutet. Annars har tillståndshavaren ingen praktiskt rimlig möjlighet att uppfylla sin lagenliga skyldighet att betala ut intäktsdelningen.

Eftersom denna hantering är reglerad, framstår det också för oss som lämpligt med en tydlig reglering av hur person- och samordningsnumret ska få behandlas hos tillståndshavaren.

– Finns det stöd i artikel 9 för behandling av känsliga personuppgifter? Finns det stöd för behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser? Finns det behov av stöd för vidarebehandling av personupp-

gifter (artiklarna 5.1 b och 6.4 i dataskyddsförordningen)? Behövs det undantag enligt artikel 23 i dataskyddsförordningen?

Dessa frågeställningar aktualiseras inte av förslaget.

Steg 5: 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen

– Innebär personuppgiftsbehandlingen ett betydande intrång i den personliga integriteten?

Nej.

– Sker personuppgiftsbehandlingen utan samtycke?

Ja, men med möjlighet att motsätta sig att person- eller samordningsnummer överförs till tillståndshavaren.

– Innebär personuppgiftsbehandlingen övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden?

Nej.

– Är personuppgiftsbehandlingen proportionerlig?

Vår bedömning är att den är det, av de skäl som anges under steg 3 till varför tillståndshavarens behandling har stöd av artikel 6.1 f) i dataskyddsförordningen.

Steg 6: Utformningen av ny reglering

– Vilken normgivningsnivå är lämplig? Hur ska den rättsliga grunden regleras?

Som framgått har hanteringen redan stöd i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Skälet till ytterligare reglering är praktiskt och av tydlighetsskäl.

För att undvika riksdagsbindningar som inte är påkallade är därför lämplig normgivningsnivå förordning.

Den rättsliga grunden är artikel 6.3 i dataskyddsförordningen, reglerad genom bemyndigande i den nya värdedelningslagen för regeringen att utfärda förordning.

– Behöver det regleras vem eller vilka som ska vara personuppgiftsansvariga?

Nej, inte uttryckligen. Det framgår klart av sammanhanget.

– Behöver det preciseras vilka personuppgifter som får behandlas?

Ja, så sker i förslaget på förordningstext (avsnitt 10.2 i betänkandet).

– Behövs rättsligt stöd för behandling av känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser?

Nej.

– Behöver det regleras för vilka ändamål behandlingen får ske?

Ja, så sker i förslaget på förordningstext (avsnitt 10.2 i betänkandet).

– Behövs andra bestämmelser för att minska integritetsriskerna, till exempel bestämmelser om sökbegränsningar, sekretess och tystnadsplikt, säkerhetsåtgärder eller bestämmelser som ställer krav på att den registrerade ska ge sitt medgivande till behandlingen?

Den registrerade bör ges en ”opt-out”-möjlighet. I övrigt, nej.

– Om direktåtkomst ska förekomma bör det ofta regleras särskilt

Vi ser inte att direktåtkomst kommer behövas.

Statens offentliga utredningar 2023

Kronologisk förteckning

1. Skärpta straff för flerfaldig brottslighet. Ju.
2. En inre marknad för digitala tjänster – ansvarsfördelning mellan myndigheter. Fi.
3. Nya regler om nödlidande kreditavtal och inkassoverksamhet. Ju.
4. Posttjänst för hela slanten. Finansieringsmodeller för framtidens samhällsomfattande posttjänst. Fi.
5. Från delar till helhet. Tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja. S.
6. En lag om tilläggsskatt för företag i stora koncerner. Fi.
7. På egna ben. Utvecklad samverkan för individers etablering på arbetsmarknaden. A.
8. Arbetslivskriminalitet – arbetet i Sverige, en bedömning av omfattningen, lärdomar från Danmark och Finland. A.
9. Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans. Ökad likvärdighet, långsiktighet och kvalitet. S.
10. Tandvårdens stöd till våldsutsatta patienter. S.
11. Tillfälligt miljötillstånd för samhällsviktig verksamhet – för ökad försörjningsberedskap. KN.
12. Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende. Ju.
13. Patientöversikter inom EES och Sverige. S.
14. Organisera för hållbar utveckling. KN.
15. Förnybart i tanken. Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi. LI.
16. Staten och betalningarna. Del 1 och 2. Fi.
17. En tydligare bestämmelse om hets mot folkgrupp. Ju.
18. Värdet av vinden. Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften. Del 1 och 2. KN.

Statens offentliga utredningar 2023

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

På egna ben.
Utvecklad samverkan för individers etablering på arbetsmarknaden. [7]

Arbetslivskriminalitet – arbetet i Sverige, en bedömning av omfattningen, lärdomar från Danmark och Finland. [8]

Finansdepartementet

En inre marknad för digitala tjänster – ansvarsfördelning mellan myndigheter. [2]

Posttjänst för hela slanten.
Finansieringsmodeller för framtidens samhällsomfattande posttjänst. [4]

En lag om tilläggsskatt för företag i stora koncerner. [6]

Staten och betalningarna. Del 1 och 2. [16]

Justitiedepartementet

Skärpta straff för flerfaldig brottslighet. [1]

Nya regler om nödlidande kreditavtal och inkassoverksamhet. [3]

Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende. [12]

En tydligare bestämmelse om hets mot folkgrupp. [17]

Klimat- och näringslivsdepartementet

Tillfälligt miljötillstånd för samhällsviktig verksamhet – för ökad försörjningsberedskap. [11]

Organisera för hållbar utveckling. [14]

Värdet av vinden. Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften. Del 1 och 2. [18]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Förnybart i tanken. Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi. [15]

Socialdepartementet

Från delar till helhet. Tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja. [5]

Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans.
Ökad likvärdighet, långsiktighet och kvalitet. [9]

Tandvårdens stöd till våldsutsatta patienter. [10]

Patientöversikter inom EES och Sverige. [13]

SOU 2023:18

Värdet av vinden

Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften

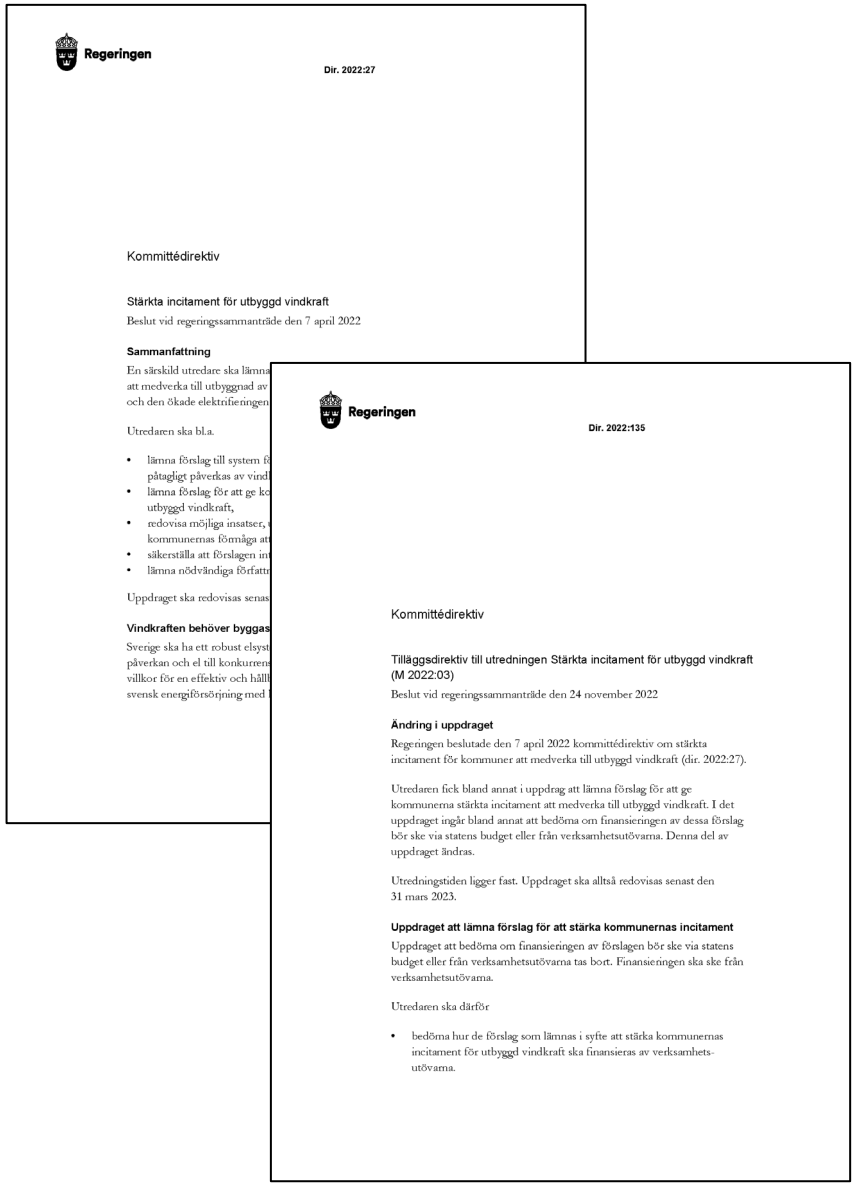
Ulrika Liljeberg, särskild utredare

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

Direktiven

- Vindkraften behöver byggas ut
  - Ökat behov av el med anledning av industrins elektrifiering. Minskad svensk sårbarhet. Fossilfri energi som möjliggör klimatomställningen.
  - Är det kraftslag som kan byggas ut snabbast med stora volymer till låg produktionskostnad
- För miljötillstånd krävs kommunal tillstyrkan. År 2021 fick 78 % av vindkraftverken nej av kommunen.
- Vårt uppdrag:
  - April 2022: System för kompensation till dem vars omgivning påtagligt påverkas, incitament för kommuner samt förslag på övriga insatser
  - Tillägg november 2022: Incitament till kommuner ska finansieras av verksamhetsutövarna

Regeringen

Dir. 2022:27

Kommittédirektiv

Stärkta incitament för utbyggd vindkraft

Beslut vid regeringssammanträde den 7 april 2022

Sammanfattning

En särskild utredare ska lämna
att medverka till utbyggnad av
och den ökade elektrifieringen

Utredaren ska bl.a.

- lämna förslag till system fö
påtagligt påverkas av vind
- lämna förslag för att ge ko
utbyggd vindkraft,
- redovisa möjliga insatser,
kommunernas förmåga att
- säkerställa att förslagen in
- lämna nödvändiga författn

Uppdraget ska redovisas senas

Vindkraften behöver byggas

Sverige ska ha ett robust elsyst
påverkan och el till konkurren
villkor för en effektiv och hållb
svensk energiförsörjning med

Regeringen

Dir. 2022:135

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till utredningen Stärkta incitament för utbyggd vindkraft (M 2022:03)

Beslut vid regeringssammanträde den 24 november 2022

Ändring i uppdraget

Regeringen beslutade den 7 april 2022 kommittédirektiv om stärkta incitament för kommuner att medverka till utbyggd vindkraft (dir. 2022:27).

Utredaren fick bland annat i uppdrag att lämna förslag för att ge kommunerna stärkta incitament att medverka till utbyggd vindkraft. I det uppdraget ingår bland annat att bedöma om finansieringen av dessa förslag bör ske via statens budget eller från verksamhetsutövarna. Denna del av uppdraget ändras.

Utredningstiden ligger fast. Uppdraget ska alltså redovisas senast den 31 mars 2023.

Uppdraget att lämna förslag för att stärka kommunernas incitament

Uppdraget att bedöma om finansieringen av förslagen bör ske via statens budget eller från verksamhetsutövarna tas bort. Finansieringen ska ske från verksamhetsutövarna.

Utredaren ska därför

- bedöma hur de förslag som lämnas i syfte att stärka kommunernas incitament för utbyggd vindkraft ska finansieras av verksamhets-utövarna.

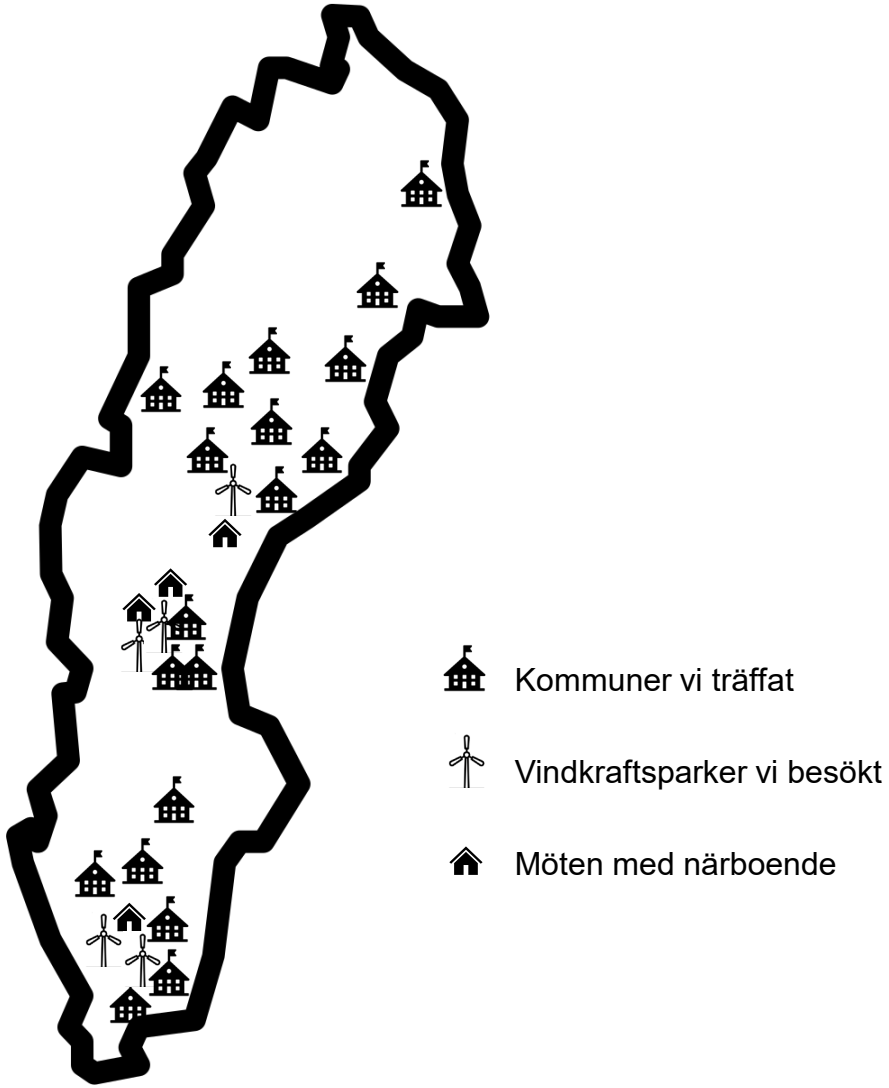
- De två direktiven sammantagna:
  - Incitamenten för kommunerna ska finansieras av verksamhetsutövarna. De får inte finansieras via statens budget.
  - Förslagen får inte påverka skatteområdet.

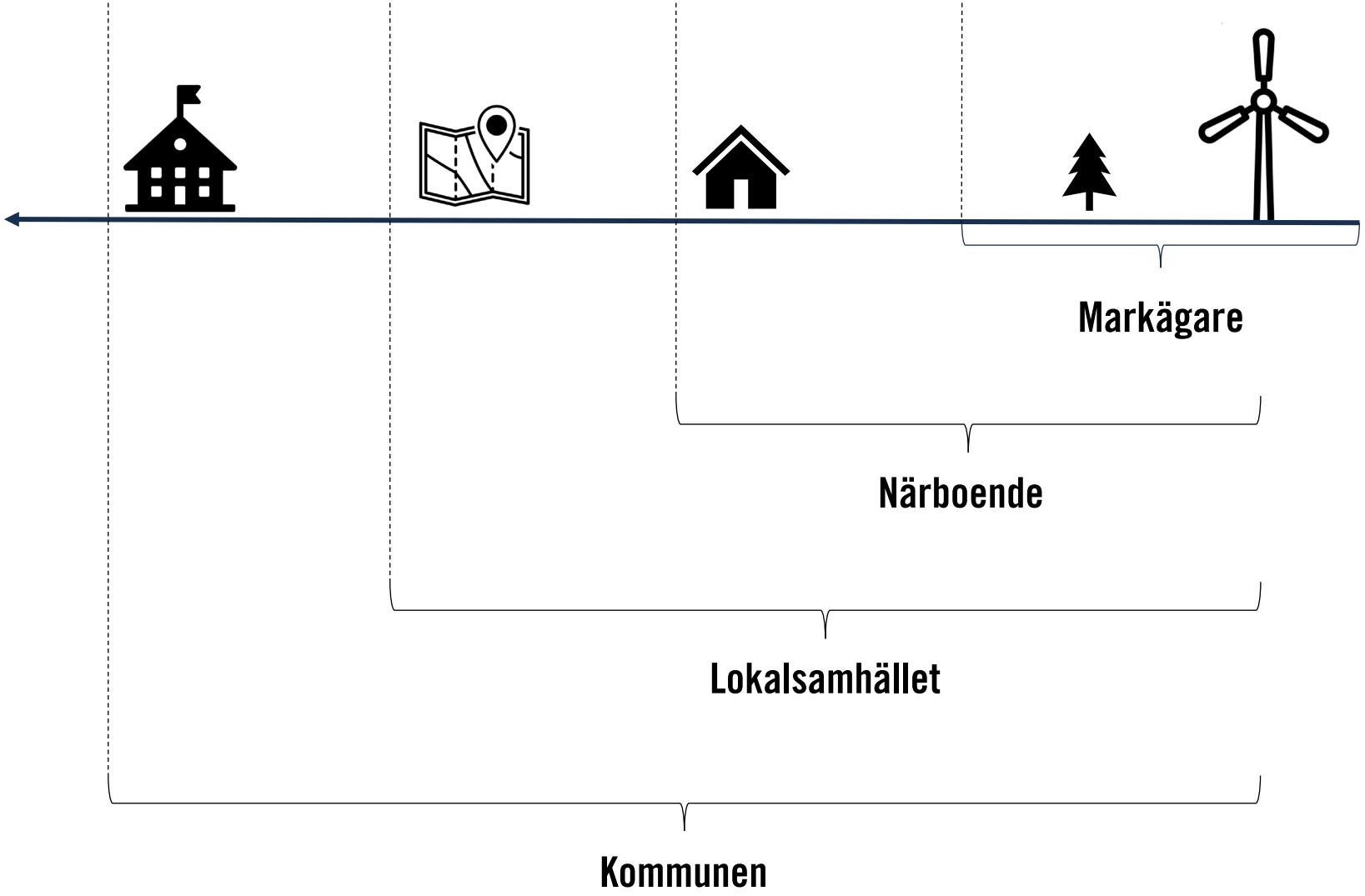
Avgränsningar – detta ingår ej:

- Havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen
- Kommunala vetots vara eller inte, eller dess utformning
- Prövningen enligt miljöbalken
  - Miljönormer, ljud m.m.
  - Riksintressen, t.ex., försvaret, energi, rennäring, friluftslivet
- Teknikneutralitet
- Elnätsfrågor, stödtjänster

Utredningens process

- Expertgrupp
  - Myndigheter, forskare, branschorganisationer, civilsamhälle m.fl.
- Samråd
  - Kommuner, vindkraftsprojektörer m.fl.
- Besök
  - Vindkraftsparker, närboende, lokalsamhälle, renbetesområde, Danmark, Skottland
- Underlagsrapporter (bilagor)
  - Konsekvensanalyser, forskningssammanställningar, intervjustudie med kommunpolitiker m.m.

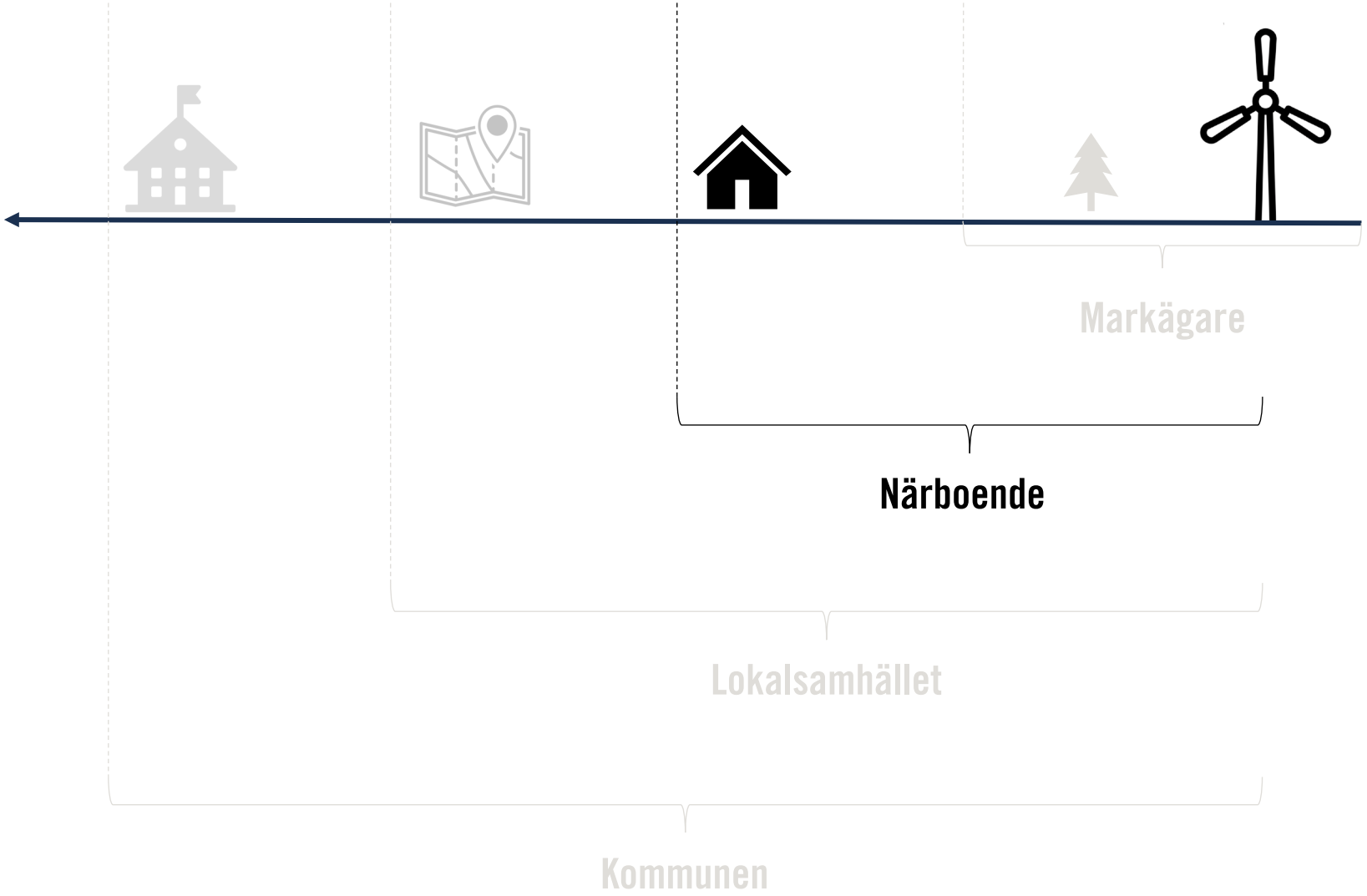

Markägare
Närboende
Lokalsamhället
Kommunen

Ärende 11

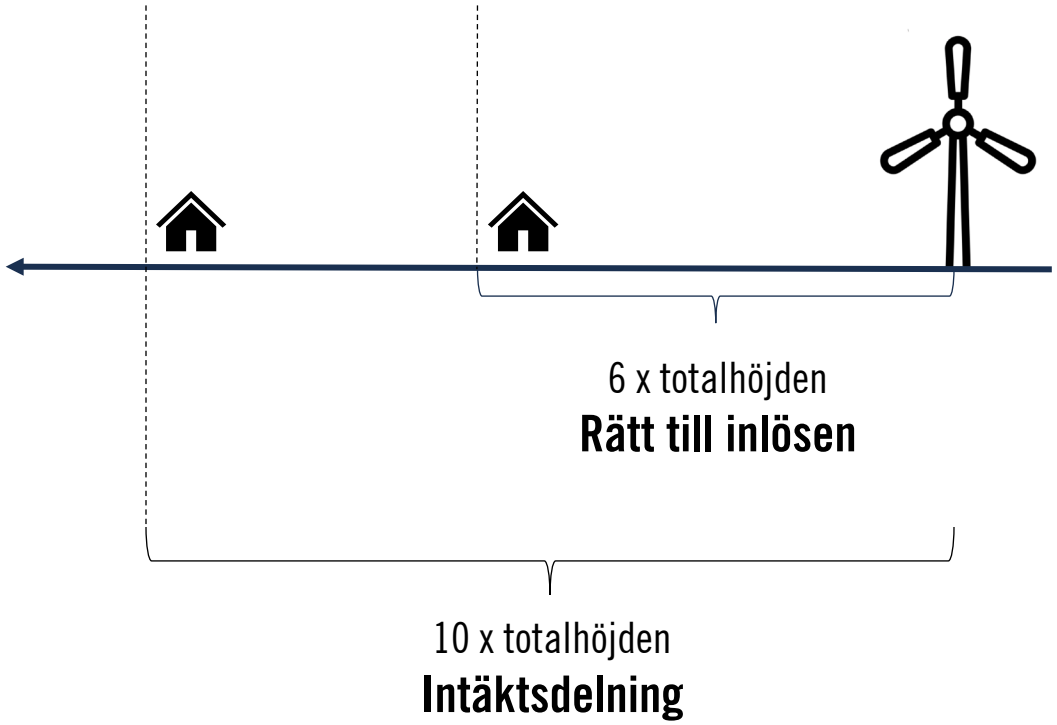

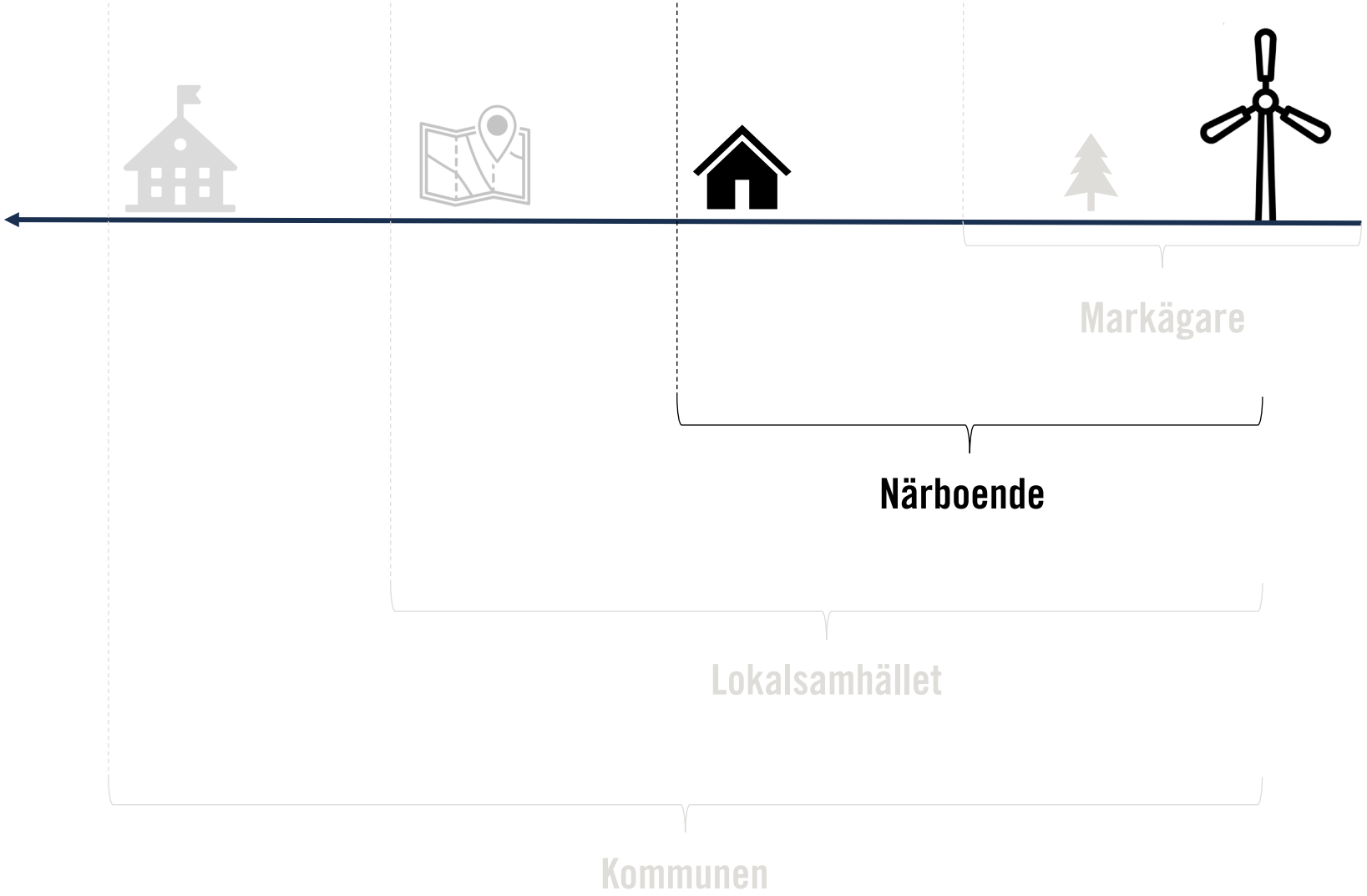
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

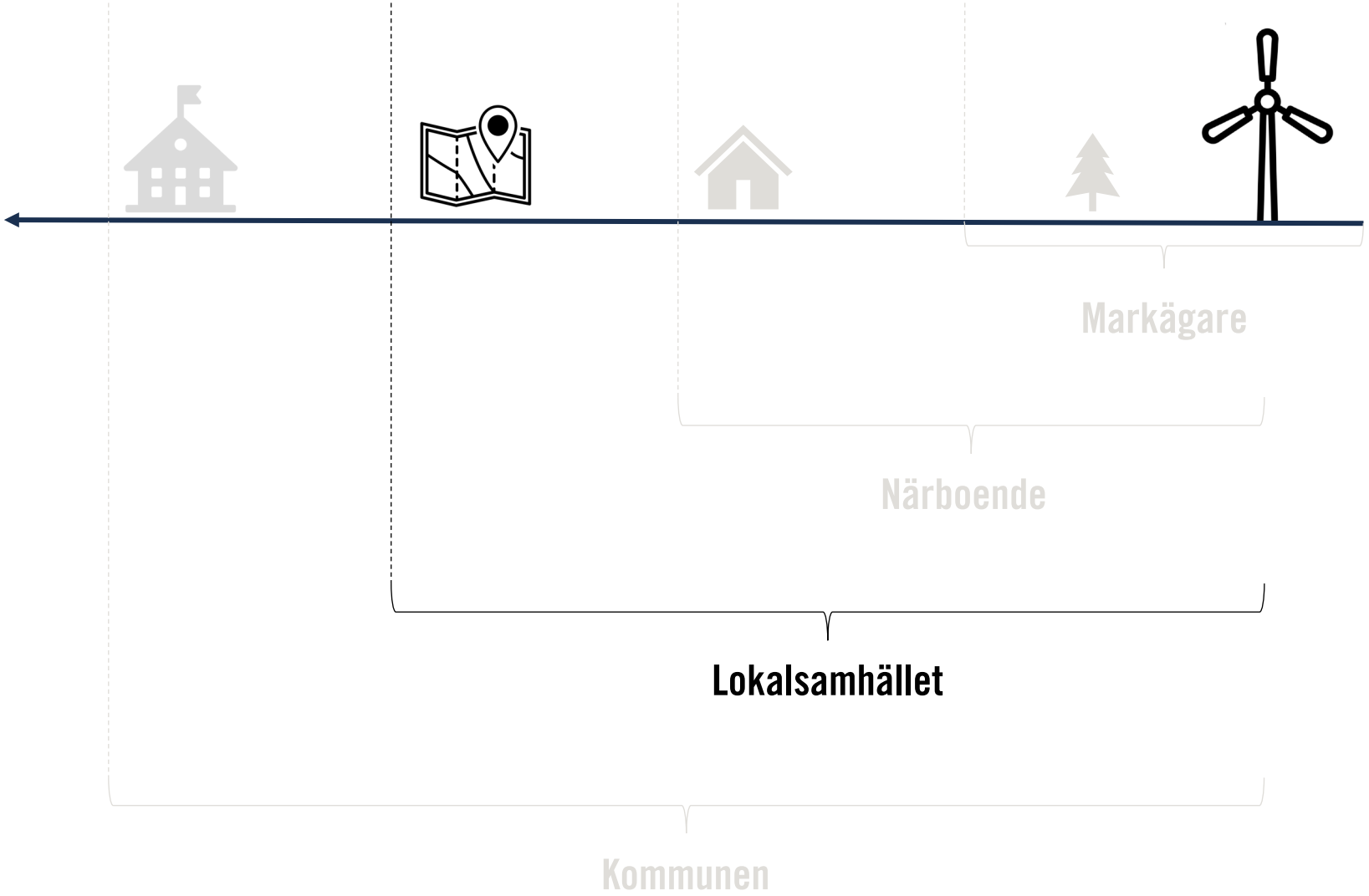

Markägare
Närboende
Lokalsamhället
Kommunen

Närboende till landbaserad vindkraft

- Behov av särskild lösning. Den grupp som påverkas mest (bl.a. ljud, skuggor och blinkningar).
  - Ofta drivande i lokal opinion. Omsorg om gruppen är ett tungt vägande skäl till kommuners nej.
  - Forskning och samråd: Gratis el, kontant ersättning och trygghet i processen har effekt för lokal acceptans
- **Vårt förslag: Intäktsdelning till ägare av bostadsbyggnader.** En andel av verkets intäkt, varje år under hela parkens livslängd. Avstånd, höjd och elpris ska avgöra beloppet.
- **Vårt förslag: Rätt att begära inlösen av sin bostadsfastighet.** Inom ett år från driftsättning. Ersättningen ska motsvara vad marknadsvärdet hade varit utan påverkan av vindkraftsparken.

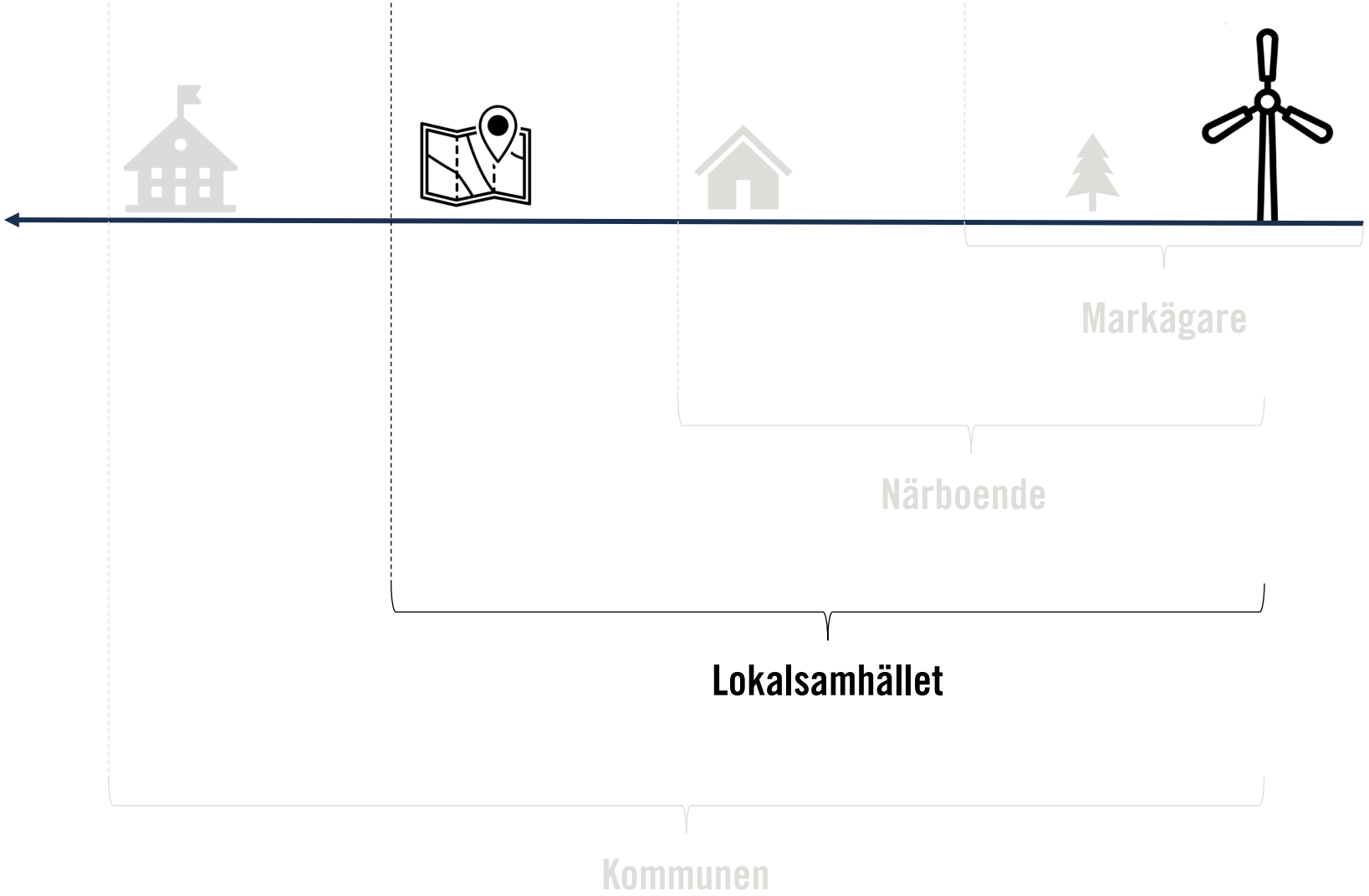

Markägare
Närboende
Lokalsamhället
Kommunen

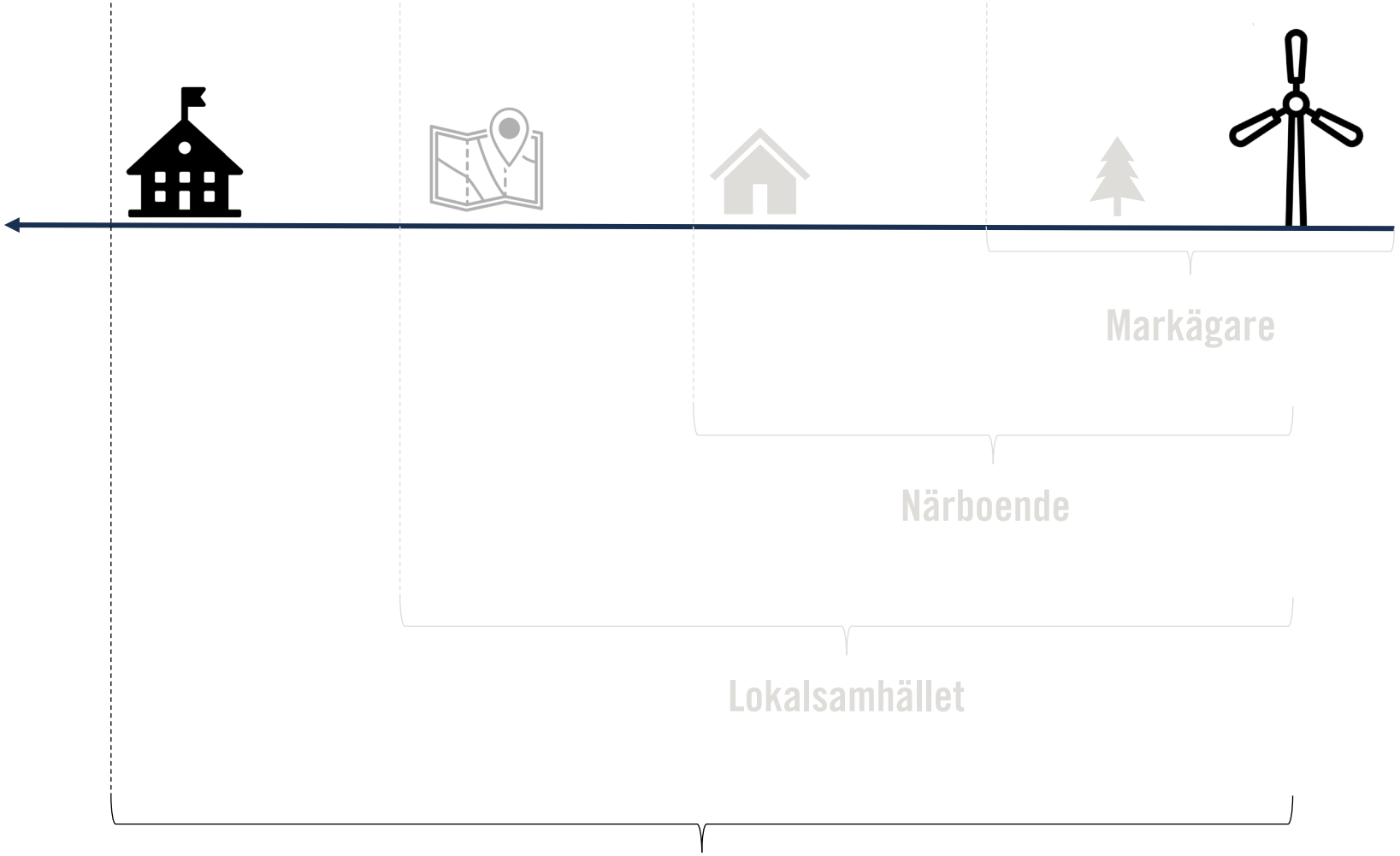

Markägare
Närboende
Lokalsamhället
Kommunen

Lokalsamhället – både land- och havsbaserad

- Föreningsliv, lokalt näringsliv, natur- och kulturmiljöer runt vindkraftsparker
- Dagens oreglerade praktik (bygdemedel, vindbonus) fungerar bra
- Men: kommunens roll behöver regleras på grund av kopplingen till myndighetsutövning
- **Vårt förslag: Finansieringsvillkor**. Kommunen får förena sin tillstyrkan med *finansieringsvillkor för lokalsamhällets utveckling*
- Skapar en rättslig ram: Utformningen är fortfarande upp till projektör och lokalsamhälle

Markägare
Närboende
Lokalsamhället
Kommunen

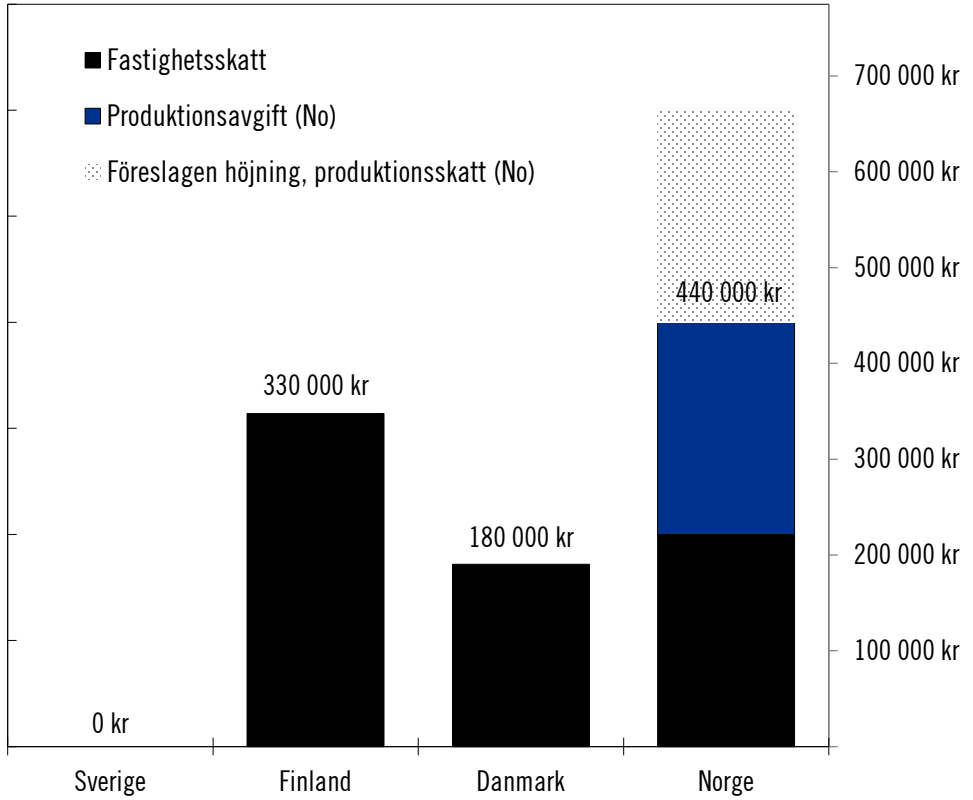

Markägare
Närboende
Lokalsamhället
Kommunen

Kommunen

- Vår bedömning: Enbart åtgärder för närboende och lokalsamhället är inte tillräckliga incitament för kommunen
- Ser olika ut, men sammantaget behövs en kommunal intäkt
  - Rättviseskäl lyfts fram av de kommuner som historiskt tagit stort ansvar för energiproduktion. Ser på grannländer.
  - Kommunal intäkt kan eventuellt påverka kustkommuner
  - Även kommuner vars nej beror på påverkan på närboende inväntar att incitamentsfrågan löses
- Men: Vi kan inte föreslå någon kommunal intäkt.
  - Verksamhetsutövaren ska finansiera förslaget
  - Vår slutsats: Det kan bara ske genom skatt, vilket vi inte får föreslå

→ **Vår bedömning:** En kommunal intäkt av vindkraft i kommunen bör skyndsamt beredas vidare inom Regeringskansliet

Nordisk jämförelse: Kommunal skatteintäkt per år av ett 6 MW landbaserat vindkraftverk

Planering och övriga insatser

- Kommunernas roll i Sveriges energiplanering behöver tydliggöras
  - **Vår bedömning:** Klimaträttsutredningens förslag om att utreda Sveriges energi- och klimatplanering bör genomföras
  - **Vårt förslag:** Vägledning till lagen (1976:439) om kommunal energiplanering ska tas fram av Energimyndigheten
- Kommunernas energiplanering (inklusive planering av elproduktion) behöver stödjas

→ **Vårt förslag:** Ett ekonomiskt planeringsstöd införs, 120 MSEK 2024-2027

Ikraftträdande

- Ny reglering gäller vindkraftverk vars miljötillstånd vinner laga kraft efter 31 maj 2023
  - Viktigt att inte förändra spelreglerna för redan gjorda investeringar

Konsekvensanalys

- Vår uppgift att lösa: att öka kommunal tillstyrkan *utan* att väsentligt minska investeringsintresset
- Vårt förslag riktade till närboende och lokalsamhälle är nödvändiga för att skapa tillräcklig lokal acceptans
- De kommer inte väsentligt minska investeringsintresset
- Men våra förslag är inte tillräckliga. En kommunal intäkt behövs.

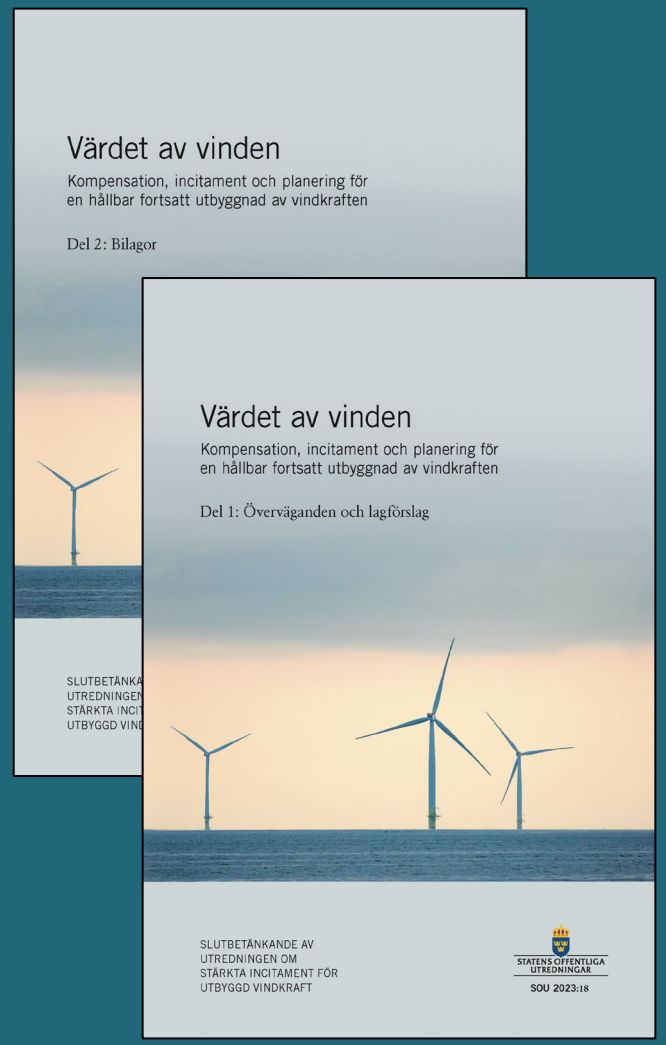
- **Vår bedömning:** Vårt förslag kommer att väsentligt öka kommunernas medverkan till vindkraft, men enbart om det kombineras med kommunala incitament i form av en tillräcklig intäkt

SOU 2023:18

Värdet av vinden

Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften

Ulrika Liljeberg, särskild utredare

Vad händer nu?

8 maj
Betänkandet går ut på remiss

8 september
Remisstiden slut

Proposition presenteras **i början av 2024**

Frågor?

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Maja Sallander

Tjänsteskrivelse
2023-08-11
DNR KS 274/2023 - 174

Förslag till remissvar från Herrljunga kommun gällande samrådsunderlag för Vattentjänstplan för Falköpings kommun

Sammanfattning

Herrljunga kommun har inbjudits att lämna synpunkter i samrådsskedet på Vattentjänstplan för Falköpings kommun. Av remitterat förslag framgår hur Falköpings kommun planerar att förse kommunens invånare med vatten- och avloppstjänster den kommande 12-årsperioden. Geografiska områden som bör införlivas i allmänt verksamhetsområde för vatten och avlopp identifieras, och en bedömning av vilka ytterligare områden som inte behöver införlivas nu, men kan komma att bli aktuella framöver, görs. Dessutom identifieras risker för VA-anläggningen som kan uppstå till följd av kraftiga skyfall, ihop med förslag på åtgärder för att hantera dessa. Herrljunga kommun är berörd i egenskap av grannkommun. Samhällsutvecklare Maja Sallander har berett ärendet i dialog med representanter från miljöenheten och Herrljunga Vatten AB (som på grund av kort beredningstid endast gjort en översiktlig bedömning). Förvaltningen ser att förslagen kan ha viss begränsad och indirekt påverkan på kommunen (till exempel via gemensamma vattenresurser), men de förslag som framförs bedöms inte ha omfattande eller direkt påverkan på Herrljunga. Förvaltningen föreslår därför att bifogat förslag till remissvar godkänns och sänds till Falköpings kommun som Herrljungas yttrande i ärendet. Med hänsyn till att sista svarsdatum (2023-08-31) är kort efter Kommunstyrelsens sammanträde föreslår förvaltningen att ärendet direktjusteras.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse i ärendet (daterad 2023-08-11)
- Förslag till remissvar från Herrljunga kommun i ärendet (daterat 2023-08-11)
- Kungörelse om samråd: Vattentjänstplan för Falköpings kommun (mejl daterat 2023-07-04) inklusive bilaga ”Annons KLF Kungörelse vattentjänstplan”
- Vattentjänstplan för Falköpings kommun (daterad 2023-07-03)
- Bilaga 1: Vattentjänstplan för Falköpings kommun - Undersökning av behov av strategisk miljöbedömning
- Bilaga 2 Vattentjänstplan för Falköpings kommun - VA utbyggnadsplan
- Karta över vattentjänstplanen identifierade områden (digitalt format)

Förslag till beslut

- Förslag till remissvar godkänns och sänds som kommunens yttrande i ärendet till Falköpings kommun.
- Ärendet direktjusteras

Maja Sallander
Samhällsutvecklare

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSEN
YTTRANDE
2023-08-11
DNR KS 274/2023 - 174
SIDA **1** AV **1**

Kommunstyrelsen/VA
FALKÖPINGS KOMMUN
S:t Sigfridsgatan 9
521 81 Falköping
kundtjanst.va@falkoping.se

Remissvar i samråd om Vattenstjänstplan, Falköpings kommun, Västra Götalands län

Sammanfattning av ärende

Herrljunga kommun har inbjudits att lämna synpunkter i samrådsskedet på Falköpings kommuns Vattentjänstplan. Av remitterat förslag framgår hur Falköpings kommun planerar att förse kommunens invånare med vatten- och avloppstjänster den kommande 12-årsperioden. Geografiska områden som bör införlivas i allmänt verksamhetsområde för vatten och avlopp identifieras, och en bedömning av vilka ytterligare områden som kan komma att bli aktuella görs. Dessutom identifieras risker för VA-anläggningen som kan uppstå till följd av kraftiga skyfall, och förslag på åtgärder presenteras. Av remissen framgår att synpunkter på vattentjänstplanen skall vara Falköpings kommun tillhanda senast 2023-08-31.

Beslutsunderlag

Remiss inkom till Herrljunga kommun 2023-07-04. Remissen består av en kungörelse om samråd, samt hänvisning till Falköpings kommuns hemsida för att hämta samrådshandlingar. Samrådshandlingarna består av:

- Vattentjänstplan för Falköpings kommun (daterad 2023-07-03)
- Bilaga 1: Vattentjänstplan för Falköpings kommun - Undersökning av behov av strategisk miljöbedömning
- Bilaga 2 Vattentjänstplan för Falköpings kommun - VA utbyggnadsplan
- Karta över vattentjänstplanen identifierade områden (digitalt format)

Yttrande

Herrljunga kommun anser att remisstiden är illa vald med hänsyn till semesterperioden. Tiden 4 juli-31 augusti ger minimalt med tid för förvaltningens beredning och politisk hantering i Herrljunga kommun.

Herrljunga kommun bedömer inte att åtgärderna som framförs i förslag till vattentjänstplan för Falköpings kommun har omfattande eller direkt påverkan på Herrljunga kommun, och väljer därför att avstå från att lämna ytterligare synpunkter.

Kommunstyrelsen
Herrljunga kommun

Ärende 12

Från: Sebastian Helin <sebastian.helin@falkoping.se>
Skickat: 2023-07-04 19:47
Till: Undisclosed recipients:; <>
Ämne: Kungörelse om samråd gällande vattentjänstplan för Falköpings kommun 4 juli - 31 augusti 2023
Bilagor: Annons KLF Kungörelse vattentjänstplan.pdf

VARNING: Det här mejlet är skickat från en extern adress. Klicka inte på länkar eller bifogade filer om du inte känner igen avsändaren och vet att innehållet är säkert.

Kungörelse om samråd
Vattentjänstplan för Falköpings kommun
4 juli – 31 augusti 2023
Den 14 juni 2023 beslutade kommunstyrelsen, § 126, om samråd för vatten-tjänstplanplan för Falköpings kommun.

Bakgrund
Innan den 1 januari 2024 ska varje kommun anta en plan för den långsik-tiga planeringen av allmänna vattentjänster. Falköpings kommun har tagit fram ett förslag till vattentjänstplan som sträcker sig cirka tolv år framåt. Planen har identifierat 25 områden som skulle kunna utgöra framtida verk-samhetsområden för Vatten & Avlopp.

Handlingar
Under samrådstiden kan du läsa de handlingar som beskriver förslaget i Stadshusets reception. Handlingarna finns även tillgängliga på kommunens webbplats **www.falkoping.se/vattentjanstplan**

Synpunkter
Eventuella synpunkter på förslaget skickar du skriftligen till Kommunstyrelsen, S:t Sigfridsgatan 9, 521 81 Falköping, eller till e-post: kundtjanst.va@falkoping.se

Senast 31 augusti 2023 vill vi ha dina synpunkter.

KONTAKT
VA-kundtjänst
kundtjanst.va@falkoping.se
0515 - 88 52 70

Kungörelse om samråd **Ärende 12**

Vattentjänstplan för Falköpings kommun

4 juli – 31 augusti 2023

Den 14 juni 2023 beslutade kommunstyrelsen, § 126, om samråd för vattentjänstplanplan för Falköpings kommun.

Bakgrund
Innan den 1 januari 2024 ska varje kommun anta en plan för den långsiktiga planeringen av allmänna vattentjänster. Falköpings kommun har tagit fram ett förslag till vattentjänstplan som sträcker sig cirka tolv år framåt. Planen har identifierat 25 områden som skulle kunna utgöra framtida verksamhetsområden för Vatten & Avlopp.

Handlingar
Under samrådstiden kan du läsa de handlingar som beskriver förslaget i Stadshusets reception. Handlingarna finns även tillgängliga på kommunens webbplats **www.falkoping.se/vattentjanstplan**

Synpunkter
Eventuella synpunkter på förslaget skickar du skriftligen till Kommunstyrelsen, S:t Sigfridsgatan 9, 521 81 Falköping, eller till e-post: kundtjanst.va@falkoping.se

Senast 31 augusti 2023 vill vi ha dina synpunkter.

KONTAKT
VA-kundtjänst
kundtjanst.va@falkoping.se
0515 - 88 52 70

Ärende 12

Vattentjänstplan för Falköpings kommun

PLAN

Typ av styrdokument	Plan
Beslutsinstans	Kommunfullmäktige
Diarienummer	KS 2022/631
Giltighetstid	
Dokumentet gäller för	Samtliga nämnder och förvaltningar i kommunen
Fastställd	
Ersätter	Finns ingen tidigare version av dokumentet
Dokumentansvarig	
Tidpunkt för aktualitetsprövning	

FALKÖPING KOMMUNEN

Namn	Roll
Adela Kapetanovic	VA-chef
Rasmus Nyman	VA-ingenjör
Josef Ydeskog	Planstrateg
Emma Stifors	Driftcontroller
Lena Gustafsson	VA-rådgivare, Miljösamverkan Östra Skaraborg
Sweco: Sofia Refsnes Karin Heimdal Jenny Forsberg	Processledare och rapportförfattare

Innehåll

1. Inledning ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

1.1 Bakgrund och syfte .. **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

1.2 Innehåll ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

1.2.1 Långsiktig planering av kommunens VA-utbyggnad **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

1.2.2 Skyfall ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

1.2.3 Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

1.2.4 Undersökning av behov av strategisk miljöbedömning **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

1.3 Arbetssätt ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

1.3.1 Uppdatering och revidering ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

1.4 Befintlig strategisk VA-planering ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

2. VA-utbyggnad ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

2.1 Identifiering av VA-planområden ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

2.2 Bedömning av möjlighet och behov .. **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

2.3 Klassificering av VA-planområden ... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

2.3.1 Enskilt VA-område .. **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

2.3.2 VA-bevakningsområde ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

2.3.3 VA-utredningsområde ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

2.3.4 VA-utbyggnadsområde ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

2.4 VA-planområden ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

2.4.1 Identifierade VA-planområden ... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

2.5 Områden med enskilt VA ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

2.6 VA-bevakningsområden ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

3. Skyfall ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

3.1 Generellt ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

3.2 Skyfallskartering .....**Fel! Bokmärket är inte definierat.**

3.2.1 Framtagande av åtgärdsförslag...**Fel! Bokmärket är inte definierat.**

3.3 Identifierade VA-anläggningar där risk för översvämning föreligger.....**Fel! Bokmärket är inte definierat.**

3.4 Ansvar för skyfall....**Fel! Bokmärket är inte definierat.**

4. Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

5. Bedömning av betydande miljöpåverkan .....**Fel! Bokmärket är inte definierat.**

6. Sammanställning åtgärder .....**Fel! Bokmärket är inte definierat.**

6.1 VA-planområden.....**Fel! Bokmärket är inte definierat.**

6.2 Skyfall .....**Fel! Bokmärket är inte definierat.**

6.3 Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

Referenser.....**Fel! Bokmärket är inte definierat.**

Ordlista

Allmän VA-anläggning är en anläggning för vatten eller avlopp som kommunen äger eller har rättsligt bestämmande över och som har anordnats för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV). De samlade VA-anläggningarna (för produktion, distribution och omhändertagande) inom en kommuns gränser, för vilka en kommun är huvudman, benämns ”den allmänna VA-anläggningen”. En allmän VA-anläggning kan även benämnas kommunal VA-anläggning.

Allmän VA-försörjning avser VA-försörjning inom allmänt verksamhetsområde för VA. Allmän VA-försörjning kan även benämnas kommunal VA-försörjning.

Avloppsvatten är samlingsnamn för spillvatten och dagvatten från detaljplanerat område.

A*vtalsanslutning* innebär att ett eller flera hushåll är anslutna till allmänt vatten och/eller avlopp och har ett avtal som styr nyttjandet av tillhandahållna VA-tjänster. Hushåll med avtalsanslutning ligger inte inom verksamhetsområde för allmänt VA.

Dagvatten är ytligt avrinnande regnvatten och smältvatten.

Enskild VA-anläggning är en anläggning eller annan anordning för vatten eller avlopp som inte ingår i kommunal VA eller allmän VA.. Enskilda anläggningar kan finnas för ett hushåll, för flera hushåll tillsammans eller för samfälligheter och föreningar.

Enskild VA-försörjning avser VA-försörjning utanför allmänt verksamhetsområde för VA.

Gemensamhetsanläggning är en enskild VA-anläggning som inrättats för två eller flera hushåll/fastigheter gemensamt.

Huvudman är den som äger en VA-anläggning.

Kommunalt VA-område används i vattentjänstplanen som begrepp på ett område som ligger inom verksamhetsområde för allmän VA-försörjning och där Falköpings kommun är huvudman för vatten- och/eller avloppsförsörjning.

Recipient är en sjö eller ett vattendrag som får motta dagvatten, bräddvatten och renat avloppsvatten.

Spillvatten är vatten från hushåll (toalett, bad/dusch, disk och tvätt) och andra verksamheter (industrier, biltvättar och dylikt).

Statusklassning av vattenförekomster innebär att tillståndet i vattenförekomsten bedömts utifrån kriterier och gränsvärden som fastlagts i vattendirektivet. För grundvattenförekomster bedöms kemisk och kvantitativ status (vattentillgång) och för ytvattenförekomster bedöms kemisk och ekologisk status. Målet är att vattenförekomsterna ska uppnå ”god status” i samtliga avseenden.

VA är ett samlingsnamn för vatten och avlopp.

Vattenförekomst är, enligt vattenförvaltningsförordningen för vatten, den minsta enheten för beskrivning och bedömning av vatten. Grundvattenförekomster är grundvattenmagasin där det idag tas ut vatten till fler än 50 personer eller där det bedöms vara möjligt att ta ut mer än 10 m^3/d. Ytvattenförekomster är sjöar med en yta större än 0,5 km^2 eller vattendrag som har ett tillrinningsområde större än 10 km^2. Vattenförekomster presenteras i den nationella databasen VISS (VattenInformationssystem i Sverige). I databasen finns uppgifter om bland annat statusklassificeringar, miljökvalitetsnormer, riskbedömningar och bedömningar av vattenmiljöproblem.

Verksamhetsområde är ett av kommunfullmäktige fastställt geografiskt definierat område, inom vilket kommunen är huvudman för vatten- och/eller avloppsförsörjning. Inom verksamhetsområdet gäller kommunal VA-taxa.

VA-planområden används i vattentjänstplanen som gemensamt begrepp för de områden med sammanhållen bebyggelse som identifierats i arbetet med vattentjänstplanen. VA-planområden delas in i fyra olika typer av områden enligt nedan:

- *Enskilt VA* är ett område som har enskild VA-försörjning med godtagbart omhändertagande av avloppsvatten och godkänt

dricksvatten. Området kan lösas genom enskilda VA-anläggningar även i framtiden, utifrån den kunskap kommunen har om området idag.

- *VA-bevakningsområde* är ett område som har enskild VA-försörjning och som, utifrån den kunskap kommunen har om området idag, sannolikt inte har behov av en förändrad VA-struktur. Bevakning av området behövs för att följa om behovet av en förändrad VA-struktur förändras över tid, utifrån den kunskap kommunen har om området idag.
- *VA-utredningsområde* är ett område som har enskild VA-försörjning och som, utifrån den kunskap kommunen har om området idag, kan ha behov av en förändrad VA-struktur. Utredning behöver utföras för att visa vilka behov som finns samt vilka möjligheter som finns för att förbättra VA-situationen i området, utifrån den kunskap kommunen har om området idag
- *VA-utbyggnadsområde* är ett område som har enskild VA-försörjning och som har behov av en förändrad VA-struktur. När beslut är fattat gällande verksamhetsområde för allmän VA-försörjning och VA-utbyggnaden är utförd blir området Kommunalt VA-område, utifrån den kunskap kommunen har om området idag

1. Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Den lagändring i Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) som trädde i kraft 1 januari 2023 innebar bland annat att alla kommuner i Sverige ska ta fram en vattentjänstplan under 2023.

Huvudsyftet med vattentjänstplanen är att ge förutsättningar för en god planering av Falköping kommuns skyldigheter att ordna allmänna vattentjänster samt att ge berörda möjlighet till insyn och deltagande i processen. Innehållet redovisas i kapitel 1.2 nedan. Arbetet resulterar sammanfattningsvis i att:

- identifierade VA-planområden kategoriseras som enskilt VA-område, VA-bevakningsområde eller VA-utredningsområde,
- risker för den allmänna VA-anläggningen som följd av skyfall identifieras och åtgärder föreslås
- långsiktig planering för behov och åtgärder gällande förbättring av den allmänna VA-anläggningen, tydliggörs
- undersökning genomförs om vattentjänstplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan

Vattentjänstplanen blir ett tillägg till kommunens VA-plan. Vattentjänstplanen ska visa hur kommunen ska förse kommuninvånarna med VA-tjänster under ett längre tidsperspektiv.

Vattentjänstplanen ska fungera som ett styrande dokument och vara en hjälp i prioritering och utveckling av nya bebyggelseområden samt befintliga områden. Planen kommer även att vara ett stöd i arbetet med översiktsplan, detaljplan samt bygglovshandläggning för att kunna avgöra om verksamheter och bebyggelse är lämpligt inom ett visst område.

1.2 Innehåll

Vattentjänstplanen ska enligt §6b i LAV innehålla

> ”*Kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. En vattentjänstplan ska också innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna va-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.*”

1.2.1 Långsiktig planering av kommunens VA-utbyggnad

Vattentjänstplanen innehåller kommunens långsiktiga bedömning av behovet av nya verksamhetsområden (VA-utbyggnadsplan).

Ändringen i LAV innebär bland annat en ökad flexibilitet för kommunerna. Vid bedömningen gällande om det finns behov av allmänt verksamhetsområde för VA, ska särskild hänsyn tas de till lokala förutsättningarna att tillgodose VA-försörjningen med en godtagbar enskild anläggning med hänsyn till människors hälsa och miljön. Bedömningen i kapitel 2 tar därför hänsyn till möjligheterna att ansluta området till allmänt VA med överföringsledning men även förutsättningarna för att lösa VA-försörjningen med enskilda anläggningar.

Ovan nämnda bedömningskrav innebär potentiellt en ökad utredningsbörda för kommunen då flera områden med enskilda lösningar behöver utredas i syfte att bestämma om de enskilda anläggningarna uppfyller lagkraven.

1.2.2 Skyfall

Vattentjänstplanen innehåller en redogörelse för kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning som uppkommer vid skyfall. Befintlig skyfallskartering (Sweco, 2023), som upprättats parallellt med vattentjänstplanen, har använts som underlag för att studera påverkan på allmänna VA-anläggningar i Falköpingskommun till följd av skyfall (se kapitel 3).

1.2.3 Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning

Den långsiktiga planeringen av kommunens allmänna VA-försörjning omfattar en kortfattad beskrivning av större förändringar, till exempel en ny vattentäkt, nya verk eller planerad sammanslagning av flera försörjningsområden. Löpande planering för exempelvis förnyelse och beredskap omnämns men redovisas inte i detalj (se kapitel 4).

1.2.4 Undersökning av behov av strategisk miljöbedömning

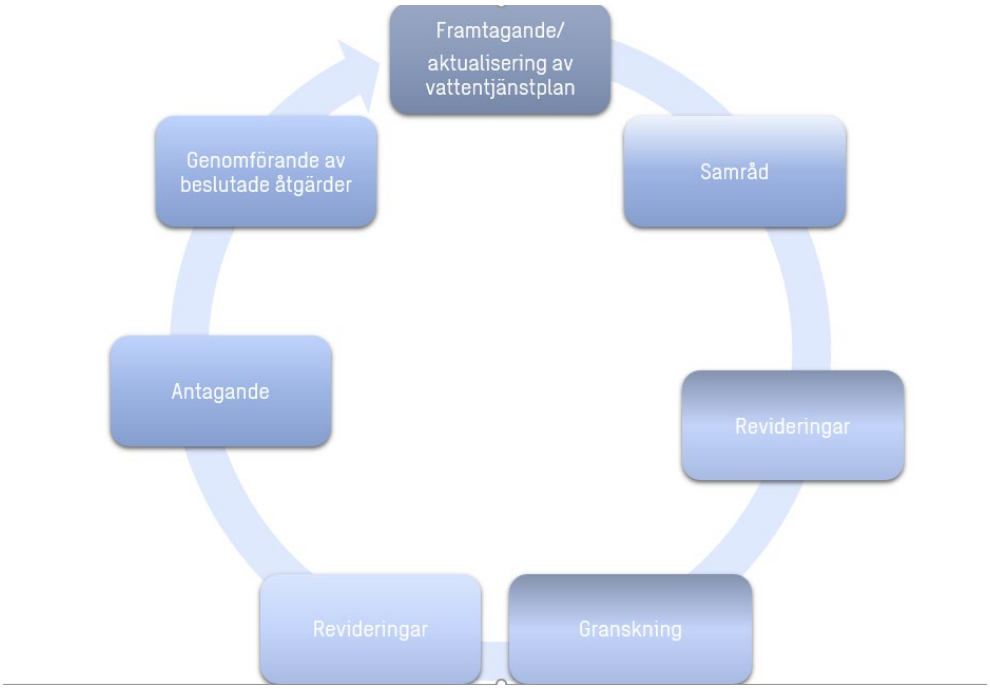
Enligt 6 kap. miljöbalken ska en strategisk miljöbedömning göras för planer som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Huruvida en vattentjänstplan kan antas medföra betydande miljöpåverkan avgörs genom

en undersökning i enlighet med kraven i miljöbalken kapitel 6 samt miljöbedömningsförordningen. Undersökningen gällande betydande miljöpåverkan för denna vattentjänstplan redovisas i kapitel 5.

1.3 Arbetssätt

Figur 1 nedan illustrerar de processteg som ingår i arbetet att ta fram/aktualisera en vattentjänstplan. En viktig framgångsfaktor är att skapa en rullande process där identifierade åtgärder planeras och genomförs kontinuerligt.

Vattentjänstplanen ska samrådas och granskas. Kommunen ska enligt §6 c LAV på lämpligt sätt och i skälig omfattning samråda med de fastighetsägare och myndigheter som kan antas ha ett väsentligt intresse av planen samt ställa ut ett förslag till vattentjänstplan för granskning under minst 4 veckor. Hur hänsyn tas till inkomna synpunkter ska också redovisas.

Figur 1. Schematisk illustration över processen att ta fram en vattentjänstplan.

1.3.1 Uppdatering och revidering

Planen är inte bindande, men ska enligt LAV antas av kommunfullmäktige som också, minst vart fjärde år, ska pröva om vattentjänstplanen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster (Regeringen, 2023). I Falköping är det kommunledningsförvaltningen som ansvarar för att driva arbetet gällande aktualisering av vattentjänstplan.

1.4 Befintlig strategisk VA-planering

2021 fastställde kommunfullmäktige en strategisk VA-plan för Falköpings kommun. Arbetet påbörjades med en nulägesbeskrivning som redovisades i en VA- översikt (2018) och fortsatte sedan med resterande delar av VA-planen. Under arbetet identifierades behovet av fördjupat arbetet inom fyra områden för vilka mer detaljerade delrapporter arbetats fram. Delrapporter för reservvatten, VA-utveckling utanför verksamhetsområdet samt brand- och släckvatten är inkluderade i VA- planen. Det är främst delrapporten för VA-utveckling utanför verksamhetsområdet som varit ett viktigt underlag för arbetet med vattentjänstplanen. Denna del utgår ur VA planen.

I *VA-planen* presenteras VA-strategier som tydliggör kommunens viljeriktning och strategiska vägval. Under arbetet identifierades åtgärder som krävs för att uppnå strategierna. Planen utgör ett underlag för fortsatt verksamhetsplanering och budgetarbete.

2. VA-utbyggnad

Det är 6 § Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) som reglerar kommunens skyldighet att förse ett område med allmänna vattentjänster. Lagtexten från § 6 LAV lyder som följer:

6 § Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska kommunen

1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och

2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

Vid bedömningen av behovet enligt första stycket ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

Enligt 6 § LAV, har kommunen ett ansvar att ordna vattentjänster (dricks- och/eller avloppsvatten) för bebyggelse som tillsammans bildar ett större sammanhang, om risk för människors hälsa eller miljön föreligger. Vid bedömning av behov ska särskild hänsyn tas till förutsättningar för att kunna tillgodose behovet av en vattentjänst. Fokus vid bedömningen är skyddet för människors hälsa och miljö, lösningen kan vara en enskild anläggning eller överföringsledning.

Eftersom kommunens samhällsbyggnadsprocess går hand i hand med planering av VA-försörjning är det viktigt att skapa förutsättningar för ett ökat handlingsutrymme genom att i god tid identifiera potentiella § 6-områden och skapa en långsiktig plan för VA- utbyggnaden. Utan en plan för detta riskerar kommunen att ställas inför förelägganden från Länsstyrelsen enligt 51 § LAV om att inrätta allmänna vattentjänster i områden där avsikten inte varit att bygga ut allmänt VA, eller där planen har varit att göra det vid ett senare tillfälle. Då minskar kommunens kontroll över VA-taxans utveckling. En god VA-planering ger kommunen möjlighet att påverka i vilken ordning olika områden ska anslutas till den allmänna VA-försörjningen.

I denna del av vattentjänstplanen som handlar om VA-utbyggnad presenteras en bedömning av områden som i dag ligger utanför verksamhetsområdet för allmän VA-försörjning i Falköping och som har, eller kan komma att få, ett behov av att lösa försörjningen av dricksvatten eller spillvatten i ett större sammanhang.

2.1 Identifiering av VA-planområden

Fastigheter inom verksamhetsområde för allmän VA-försörjning tillhör allmänt VA-område. Fastigheter i mycket gles bebyggelse, utanför allmänt verksamhetsområde, tillhör enskilt VA-område. Mellan dessa två ytterligheter finns områden med tät bebyggelse där det är enskild VA-försörjning idag.

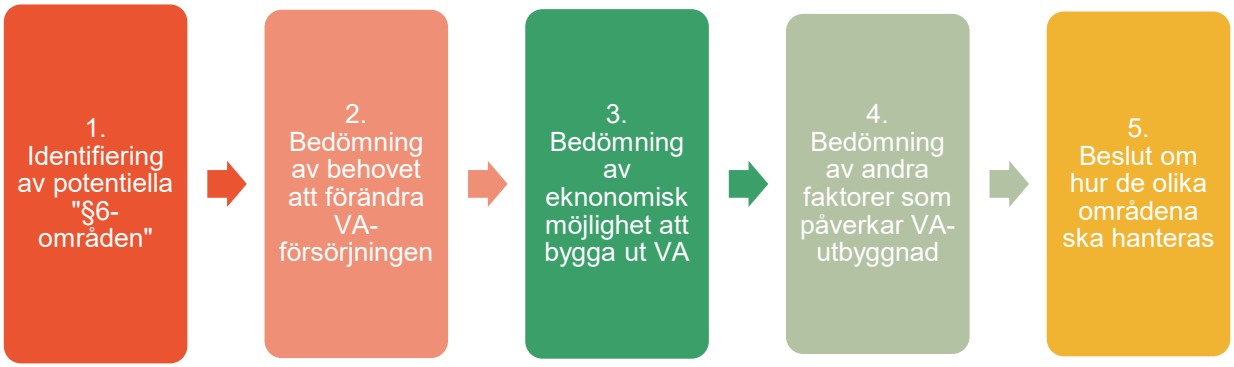
I denna del av vattentjänstplanen identifieras områden som skulle kunna utgöra så kallade ”större sammanhang”. Dessa områden benämns vidare som VA-planområden. I VA-planområden kan det finnas grund för att tillämpa 6 § LAV.

Det finns otydligheter i lagen kring vad som krävs för att bebyggelse ska utgöra ett så kallat större sammanhang. I förarbetena till lagen nämns 20–30 hushåll medan rättspraxis visar att så få som 8 hushåll kan utgöra ett större sammanhang. Detta visar på att det är svårt att ange ett schablonvärde för vad som anses med ett större sammanhang, vid bedömningen ska nu- eller framtida behov av hälsoskydd värderas. Bedömningen är komplex och en avvägning behöver genomföras i det enskilda fallet.

Gällande avstånd mellan husen anger rättspraxis i ett fall att 300 meter var för långt för att utgöra del av större sammanhang medan ett annat fall visade att 150–200 m var applicerbart.

VA-planområden i Falköping utgörs av områden som pekats ut i tidigare genomförd GIS-analys i samband med VA-planen och består av bebyggelsegrupper som uppfyller följande kriterier; 10 hus eller fler med ett avstånd om 100 meter eller mindre mellan husen. Bebyggelsestrukturen i kommunen har inte ändrats i den omfattningen att en ny GIS-analys bedömdes vara motiverad. I samband med revidering av VA-utbyggnadsplanen avses dock en ny GIS-analys genomföras. Befintlig analys har även kompletterats med områden som pekats ut av länsstyrelsen i samband med deras översyn. Dessa områden utgörs av kluster av 20 hus med ett avstånd om 150 meter eller mindre mellan husen där försörjningen av dricksvatten och omhändertagandet av spillvatten sker med enskilda anläggningar. De enskilda anläggningarna kan vara brunnar och avloppsanläggningar för enstaka hushåll eller grupper av hushåll. Om en grupp fastigheter har gått samman och bildat en förening eller gemensamhetsanläggning för samtliga eller vissa fastigheter i ett område har den gemensamma anläggningens kapacitet och status bedömts.

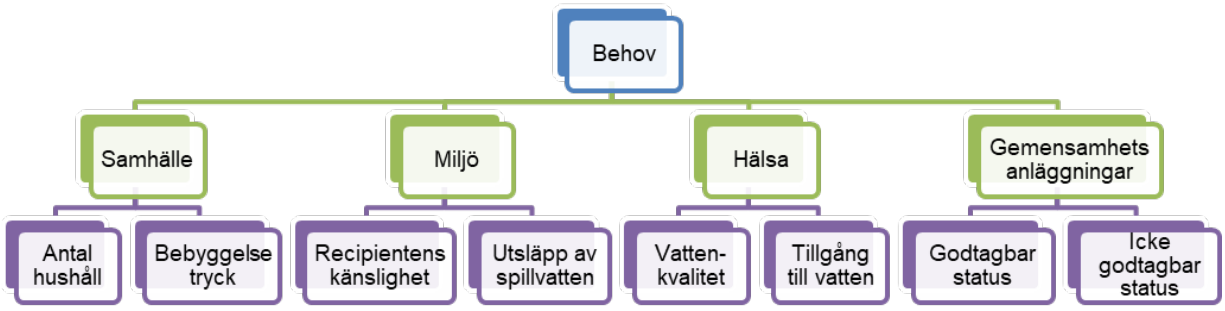
I Figur 1 beskrivs den arbetsgång som använts vid bedömning av identifierade VA-planområden.

Figur 2 Arbetsgång för bedömning av VA-planområden.

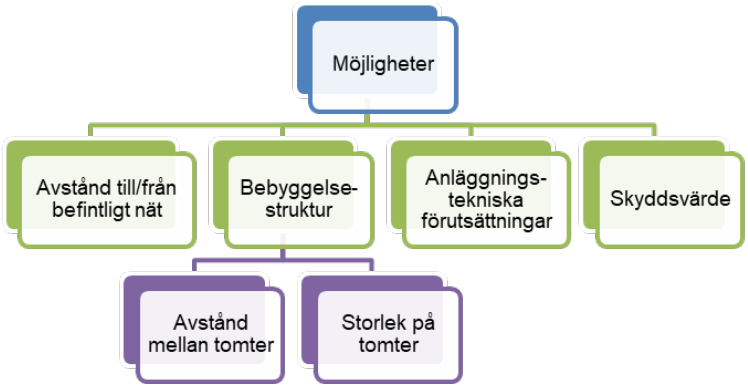
2.2 Bedömning av möjlighet och behov

De områden som utgör VA-planområden bedöms med avseende på flera kriterier som tillsammans ger en bild av områdets ”behov av en förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering”. Detta görs för att tydligt kunna redovisa vilka områden som är mest angelägna att arbeta med. Det ger också en grund för prioritering av eventuell anslutning till allmän VA-försörjning eller andra förbättrande åtgärder. Klassningen av VA-planområdena görs utifrån en kvalitativ bedömning av olika kriterier som sedan inarbetas i en bedömningsmodell. Kriterier avseende behovet visar hur angeläget det är att ett område får en förändrad VA-försörjning, se Figur 3.

Figur 3 Kriterier vid bedömning av behov av förändrad vattenförsörjning och avloppshantering

Kriterier avseende möjligheten indikerar hur kostsamt det är att ansluta ett område till allmän VA-försörjning genom överföringsledningar till den befintliga allmänna VA-anläggningen, se Figur 4

Figur 4 Kriterier vid bedömning av möjligheter till förändrad vattenförsörjning och avloppshantering

Med utgångspunkt i VA-planområdenas behov, möjlighet och ytterligare påverkansfaktorer kategoriseras de som ett av alternativen i Figur 5. Eftersom bedömningen görs utifrån tillgängliga underlag behöver dessa uppdateras när ytterligare underlag framkommer eller då förutsättningarna förändras.

Med den möjlighet som är förknippad med VA-utbyggnad i olika områden, tillsammans med den del som utgör bedömning av behov, kan, som ovan nämnt, ett resonemang föras kring prioriteringsordning och takten för VA-utbyggnad. I det här fallet analyseras möjligheten för anslutning till allmänt VA via överföringsledning till den befintliga allmänna VA-anläggningen. Syftet med denna bedömning är inte att ta fram en kostnad för VA-anslutning av respektive område utan att visa bilden bakom kostnaden, dvs i vilka aspekter är möjligheten för VA anslutning god och var är möjligheterna mer utmanande.

För mer information om bedömningsmodellen och parametrar se bilaga 2.

2.3 Klassificering av VA-planområden

Genom att följa ovanstående arbetssätt har identifierade VA-planområden bedömts och klassificerats (se Figur 5 och kap 2.3.1-2.3.4 nedan).

Behovet i Falköping har bedömts utifrån en viktning mellan de olika kriterierna samhälle, hälsa och miljö. Samhälle har ansetts ha en lägre dignitet än de andra parametrarna då bebyggelsetrycket i flertalet VA-planområden är lågt. Kriterierna hälsa och miljö har viktats högt då de anses ha högst dignitet i bedömningen. Viktningen mellan parametrarna har därför satts till följande: Samhälle 20%, Hälsa 40% och Miljö 40%. Den totala viktning av fritidsboende har därefter klassats ner med 50 % med motiveringen att de har en lägre påverkan och behov jämfört med permanentboenden.
Parametrarna som representerar möjlighet till utbyggnad består av:

- längd på överföring till befintligt nät
- bebyggelsestruktur i området

- anläggningstekniska förutsättningar
- samordningsvinster
- skyddsvärde

Den mest kostnadsdrivande parametern i Falköping är längd på överföringsledning till befintligt nät. Med anledning av detta har denna parametern viktats upp till 40%. Bebyggelsestruktur, anläggningstekniska förutsättningar samt skyddsvärde har viktats till vardera 20% medan samordningsvinster inte har tagits med i analysen och har därför viktats till 0%. Vid vidare utredning kommer samordningsvinster att beaktas.

Figur 5 Beskrivning av de olika kategorierna för VA-planområden.

2.3.1 Enskilt VA-område

Ett enskilt VA-område är ett område med en sådan karaktär att godtagbart omhändertagande av avlopp och tjänligt dricksvatten kan lösas genom enskilda VA anläggningar idag så väl som i framtiden. I områden med enskilt VA är det respektive fastighetsägares, alternativt VA-förenings, ansvar att försörjningen av dricksvatten och omhändertagandet av spillvatten och dagvatten fungerar tillfredsställande.

2.3.2 VA-bevakningsområde

Ett VA-bevakningsområde är ett område som idag har enskild VA-försörjning och som utifrån den information kommunen har, fungerar tillfredsställande i dagsläget. Om bebyggelsen skulle utökas eller förändras är det dock inte självklart att vatten- och avloppsituationen kommer att fungera tillfredställande.

Kommunen bör därför bevaka till exempel utsläpp av spillvatten från området, antalet tillkommande bygglov eller förändring i nyttjande av

bebyggelsen. När ett bevakningsområde förändras kan det klassas om till VA-utredningsområde eller VA-utbyggnadsområde.

2.3.3 VA-utredningsområde

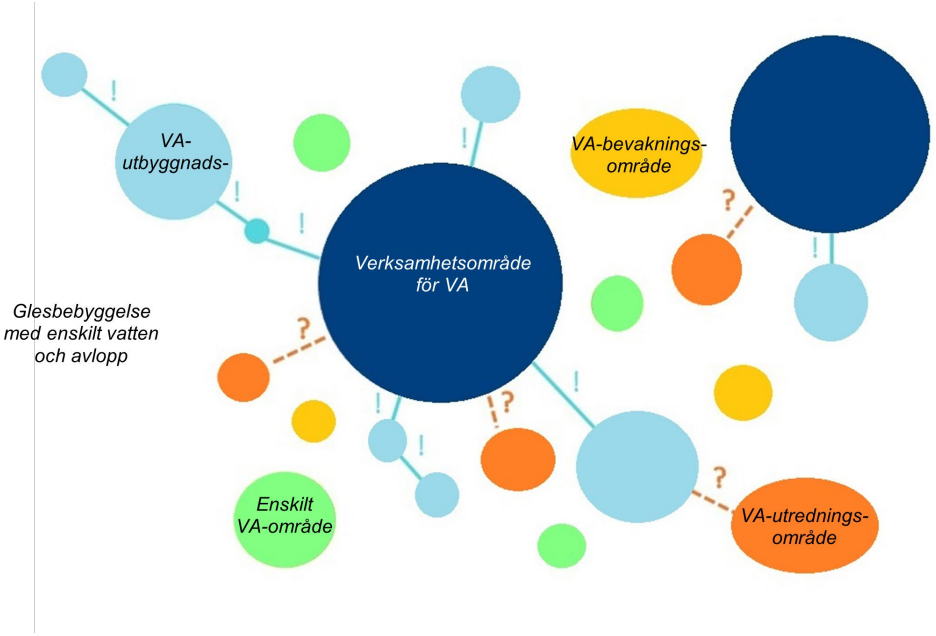
I områden som klassas som VA-utredningsområde finns osäkra parametrar som behöver utredas vidare innan beslut kan fattas kring hur området ska kategoriseras. Det kan bero på stora osäkerheter kopplat till behovet av förändrad VA-försörjning. Det kan även bero på att möjligheten till anslutning med överföringsledning är mycket låg vilket gör att alternativa lösningar behöver utredas vidare.

VA-utredningsområde är ett temporärt tillstånd. När utredningen är utförd klassificeras området till VA-utbyggnadsområde, VA-bevakningsområde eller enskilt VA-område. Att en utredning görs innebär inte per automatik att en allmän VA-utbyggnad blir aktuellt.

2.3.4 VA-utbyggnadsområde

Ett VA-utbyggnadsområde är ett område som idag har enskild VA-försörjning men som har behov av en förändrad VA-struktur. Hela eller delar av VA-utbyggnadsområdet planeras att införlivas i verksamhetsområde för allmänna dricks- och/eller spillvattentjänster.

För VA-utbyggnadsområdet bör även behovet av allmänt dagvatten utredas. Behovsutredningen ska grundas i 6 § LAV och identifiera huruvida det föreligger ett behov av allmän dagvattenhantering ur miljö – eller hälsoperspektiv.

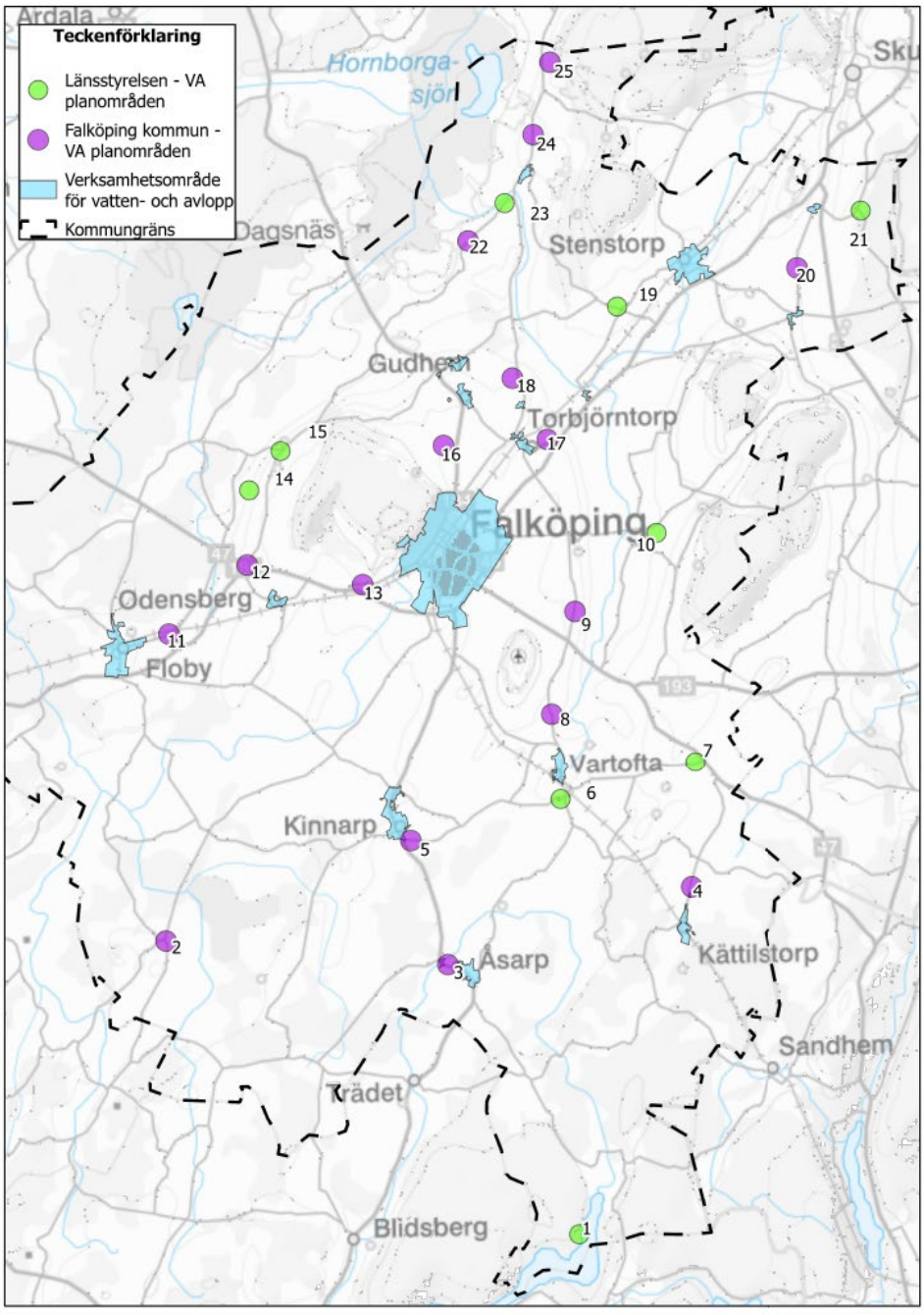
Figur 6 Schematisk figur över de fyra olika områdestyperna och verksamhetsområde för VA.

2.4 VA-planområden

2.4.1 Identifierade VA-planområden

I Figur 7 nedan redovisas vilka VA-planområden som har identifierats genom tidigare genomförd GIS-analys samt de områden som har pekats ut av Länsstyrelsen. Utpekade områden enligt GIS-analys har identifierats med ett urval baserat på 10 hus med maximalt 100 meter mellan husen. Utpekade områden enligt Länsstyrelsen har identifierats med ett urval baserat på 20 hus med maximalt 150 meter mellan husen. Notera att VA-planområdenas utbredning inte är likställt med eventuellt framtidens verksamhetsområdes utbredning. I efterföljande behovsutredning fastställs vilka fastigheter som bör ingå i respektive VA-planområdet.

Genom GIS-analysen beskriven i kapitel 2.12.1 samt Länsstyrelsens översyn har 25 VA-planområden identifierats.

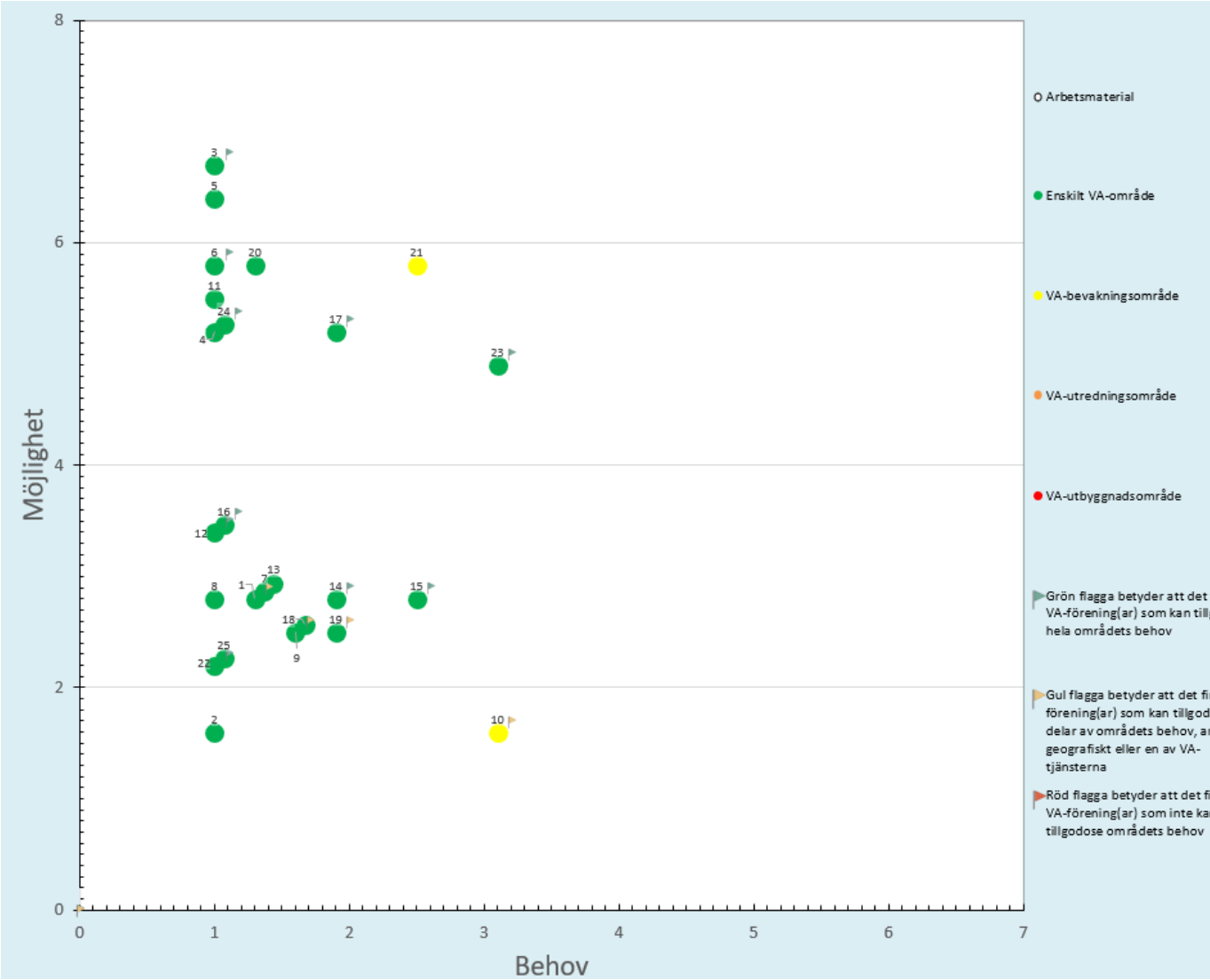

Figur 7 Identifierade VA-planområden genom tidigare kommunal GIS-analys (markerat i lila) och områden utpekade av Länsstyrelsen (markerade med grönt). Vissa områden finns med i båda analyserna men med olika utbredning. Utbredning av respektive område framgår i kap 2.5

Behovet av och möjligheten till en förändrad VA-försörjning i kommunens VA-planområden sammanfattas i Figur 8 och Figur 9. Behovet har analyserats utifrån den viktning mellan behovskriterierna som beskrivs i kap 2.3

Resultatsammanställning					
Allmänt		Behov		Möjligheter	
Område nr.	Namn	Prioriteringspoäng (1-10)		Prioriteringspoäng (1-10)	
1	Nabben	1,3	1,3	2,8	2,8
2	Jäla	1,0	1,0	1,6	1,6
3	Alvared	1,0	1,0	6,7	6,7
4	Yllestad	1,0	1,0	5,2	5,2
5	Lagerstorp	1,0	1,0	6,4	6,4
6	Vartofta-Solliden	1,0	1,0	5,8	5,8
7	Kälvene	1,4	1,3	2,9	2,8
8	Slöta	1,0	1,0	2,8	2,8
9	Karleby	1,6	1,6	2,5	2,5
10	Åsle	3,1	3,1	1,6	1,6
11	Sörby	1,0	1,0	5,5	5,5
12	"Bogrens" Gökhem	1,0	1,0	3,4	3,4
13	Skyberg	1,4	1,3	2,9	2,8
14	"Skår"	1,9	1,9	2,8	2,8
15	Vilske Kleva	2,5	2,5	2,8	2,8
16	Jättene	1,1	1,0	3,5	3,4
17	Balltorp	1,9	1,9	5,2	5,2
18	Johannedal	1,7	1,6	2,6	2,5
19	Segerstad	1,9	1,9	2,5	2,5
20	Dala station	1,3	1,3	5,8	5,8
21	Brobacken/Knölen	2,5	2,5	5,8	5,8
22	Sätuna	1,0	1,0	2,2	2,2
23	Hornborga	3,1	3,1	4,9	4,9
24	Bolum	1,1	1,0	5,3	5,2
25	Bäckagården (Norr om Bjällum)	1,1	1,0	2,3	2,2

Figur 8 Bedömning av respektive områdes behov och möjlighet till förändrad VA-försörjning

Figur 9 Diagram som redovisar Va-planområdenas behov och möjlighet till ändrad VA-försörjning

Tabellerna i kapitel 2.5 och 2.6 redovisar resultatet av den klassning som är gjord utifrån VA-situationen i respektive område. I kapitel 2.5 redovisas de områden som klassas som enskilt VA-område, dessa områden presenteras med grön färg i figur 9. I kapitel 2.6 redovisas VA-bevakningsområdena, dessa områden presenteras i gul färg i figur 9.

2.5 Områden med enskilt VA

Enskilt VA-område		
Nr	*Namn*	*Kommentar*
1	Nabben	Området har ett medelhögt antal bostäder (29 st), varpå ca 10% utgörs av permanentboende. Den höga andelen fritidsboende i området bedöms medföra en lägre belastning på recipienten. Området har enligt inspektion godtagbara avlopp som klarar hög

		skyddsnivå. Dricksvatten tillses via förening utan anslutning till den allmänna anläggningen, och vattenkvaliteten- och kvantiteten anses som god.
2	Jäla	Området har ett lägre antal bostäder (12 st). Dricksvattenkvaliteten och kvantiteten bedöms som god. Vattentjänsterna tillgodoses enskilt på varje fastighet. Ingen tillkommande bebyggelse sedan 1970-talet.
3	Alvared	Området har ett lägre antal bostäder (14 st). Vattentjänsterna tillgodoses via gemensamhetsanläggning för både vatten- och spillvatten med anslutning till den allmänna anläggningen. Området ansluter till Ätran som är påverkad, dock inte av övergödning. En tillkommande byggnad sedan 1970-talet.
4	Yllestad	Området har ett lägre antal bostäder (12 st). Dricksvatten kvaliteten- och kvantiteten bedöms som god. Vattentjänsterna tillgodoses enskilt på varje fastighet. Recipienten har en normal skyddsnivå. Ingen tillkommande bebyggelse sedan 1980-talet.
5	Lagerstorp	Området har ett lägre antal bostäder (10 st). Dricksvatten kvaliteten- och kvantiteten bedöms som god. Vattentjänsterna tillgodoses enskilt på varje fastighet. Normal skyddsnivå på recipienten. Området är inspekterat varpå 50% har åtgärdat bristerna och resterade förväntas utföra åtgärder inom två år.
6	Vartofta-Solliden	Området har ett lägre antal bostäder (12 st). Enligt GIS-analys från Länsstyrelsen har detta område 35 bostäder men efter utsök på adresspunkter konstaterades det byggnader som inte utgjorde bostadshus har tagits med i analysen varpå antal bostäder inom området anges till 12 st. Dricksvatten kvaliteten- och kvantiteten bedöms som god. Vattentjänsterna tillgodoses via gemensamhetsanläggning för både vatten- och spillvatten ansluten till den allmänna anläggningen för de flesta fastigheterna i området. Recipienten har en normal skyddsnivå.
7	Kälvene	Området har ett medelhögt antal bostäder (19 st). Dricksvatten kvaliteten- och kvantiteten bedöms som god. Vattentjänsterna tillgodoses enskilt på varje fastighet, i vissa fall genom enklare lösningar. De enskilda spillvattenlösningarna inom området är inventerade och åtgärdade. Skyddsnivån för området bedöms som högt då bebyggelsestrukturen är tät. Ingen tillkommande bebyggelse sedan 1940-talet.
8	Slöta	Området har ett lägre antal bostäder (12 st). Dricksvatten kvaliteten- och kvantiteten bedöms som god. Vattentjänsterna tillgodoses enskilt på varje fastighet. Normal skyddsnivå för recipienten. Ingen tillkommande bebyggelse sedan år 1980.

9	Karleby	Området har ett lägre antal bostäder (11 st). Inom området finns två föreningar för vatten, där den ena är ansluten till Skarabordsvatten och den andra har en egen vattentäkt. Det finns god vattenkvantitet i området, eventuellt vissa mindre kvalitetsproblem inom området.-Recipienten har normal skyddsnivå.
11	Sörby	Området har ett lägre antal bostäder (10 st). Dricksvatten kvaliteten- och kvantiteten bedöms som god. Vattentjänsterna tillgodoses enskilt på varje fastighet. Området närmast Salaholmsbäcken har hög skyddsnivå. Statusen på de enskilda spillvattenanläggningarna är godtagbara och de flesta har åtgärdats efter tillsyn.
12	Bogrens Gökhem	Området har ett lägre antal bostäder (11 st). Dricksvatten kvaliteten- och kvantiteten bedöms som god. Vattentjänsterna tillgodoses via en nyanlagd gemensamhetsanläggning för både vatten- och spillvatten anslutet till den allmänna anläggningen för de flesta fastigheterna i området. Inom området finns obebodda, så kallade ödehus.
13	Skyberg	Området har ett lägre antal bostäder (13 st). Dricksvatten kvaliteten- och kvantiteten bedöms som god. Vattentjänsterna tillgodoses enskilt på varje fastighet, med undantag för tre fastigheter som har enskilda avtalsanslutningar för kommunalt vatten. Området är inte känsligt, men det finns skyddade områden i anslutning till området. Visst bebyggelsetryck i området och bygglov har godkänts för ett mindre antal bostäder under 2000-talet.
14	Skår	Området har ett medelhögt antal bostäder (20 st) varav ungefär hälften utgörs av fritidsboenden. Vattentjänsterna tillgodoses via gemensamhetsanläggning för både vatten- och spillvatten för de flesta fastigheterna i området. Gemensamhetsanläggningen för vatten förses från kommunens allmänna anläggning och spillvattenanläggningen är inkopplad till Vilske-Kleva ARV. Samtliga enskilda spillvattenanläggningarna har åtgärdats under 2015-2016. Skyddsnivån för området är hög då det är fosforkänsligt och nära till sedimentärt berg. Dock bedöms påverkan från området vara lågt.
15	Vilske Kleva	Området har ett högre antal bostäder (32 st). Vattentjänsterna i området tillgodoses via gemensamhetsanläggning för både vatten- och spillvatten där vattenförsörjningen sker från kommunens allmänna anläggning. Spillvattenhanteringen sker genom eget reningsverk. Skyddsnivån för området är hög då det är fosforkänsligt och nära till sedimentärt berg sant utgör

		naturreservat. Dock bedöms påverkan från området vara lågt. Bebyggelsetrycket i området bedöms som lågt.
16	Jättene	Området har ett lägre antal bostäder (13 st). Vattentjänsterna för de flesta bostäderna i området tillgodoses via gemensamhetsanläggning för både vatten- och spillvatten anslutna till den allmänna anläggningen. Det bedöms finnas tillräcklig kapacitet i gemensamhetsanläggningarna för att försörja hela områdets behov.
17	Balltorp	Området har ett medelhögt antal bostäder (23 st). Vattentjänsterna tillgodoses via flera olika föreningar bestående av en förening för spillvatten med anslutning till den allmänna anläggningen och två vattenföreningar. Den ena med anslutning till den allmänna anläggningen och en med anslutning till Skaraborgsvatten. För fastigheter som inte är anslutna till föreningen för spillvatten sker avloppshanteringen inom den enskilda fastigheten. Området i stort är känsligt för fosforbelastning, recipienten Markabäcken bedöms endast ha behov av skydd med hög skyddsnivå för nya avloppsanläggningar om de placeras precis intill recipienten. I övrigt anses normal skyddsnivå råda i recipienten.
18	Johannedal	Området har ett lägre antal bostäder (10 st). Vattentjänsterna tillgodoses enskilt på varje fastighet med god dricksvattenkvalitet- och kvantitet. Området inspekterades år 2010 varpå de mest kritiska avloppen är åtgärdades. Finns åtgärdsbehov på sikt. Recipienten har normal skyddsnivå.
19	Segerstad	Området har ett medelhögt antal bostäder (23 st). Merparten av fastigheterna försörjs med vatten via en dricksvattenförening med anslutning till Skaraborgsvatten. Avlopp hanteras enskilt på varje fastighet. Området inspekterades år 2010–11 varpå de mest kritiska avloppen åtgärdades. Områdets karaktär är förtätad landsbygd/mindre by. Recipienten har normal skyddsnivå
20	Dala Station	Området har ett medelhögt antal bostäder (15 st). Vattentjänsterna tillgodoses via gemensamhetsanläggning för både vatten- och spillvatten för de flesta fastigheterna i området. Recipienten har normal till hög skyddsnivå. Bebyggelsetrycket i området bedöms som lågt.
22	Sätuna	Området har ett lägre antal bostäder (10 st). Vattentjänsterna för ungefär hälften av bostäderna tillgodoses enskilt på varje fastighet med god dricksvattenkvalitet och kvantitet. För övriga tillgodoses vattentjänsterna via förening för vatten och avlopp. Området inventerades år 2012 och krav på åtgärder ställdes på de anläggningar som inte uppnådde kraven på redning. Dessa

		anläggningar är åtgärdade. Karaktären i området är förtätad landsbygd. Recipienten har normal skyddsnivå.
23	Hornborga	Området har ett medelhögt antal fastigheter (26 st). Vattentjänsterna tillgodoses via gemensamhetsanläggning för både vatten- och spillvatten för de flesta fastigheterna i området. För bostäder nära sjön och ån kan skyddsnivån bedömas som hög, men generellt inom område råder normal skyddsnivå. Inspektion på enskilda spillvattenanläggningar för de bostäder som inte ingår i gemensamhetsanläggningen genomfördes mellan år 2011–2012 och det finns inga kända dåliga lösningar i dagsläget. För fastigheter som ingår i gemensamhetsanläggningen hanteras spillvattnet genom avtalsanslutning till den allmänna anläggningen. Hanteringen av spillvatten för hela området bedöms därmed kunna hanteras via gemensamhetsanläggningen vid behov.
24	Bolum	Området har ett lägre antal bostäder (10 st). Vattentjänsterna i området tillgodoses enskilt på varje fastighet med god dricksvattenkvalitet- och kvantitet. Området inspekterades år 2011-2012 och krav på åtgärder ställdes på de anläggningar som inte uppnådde kraven på redning. Dessa anläggningar är åtgärdade. Finns planer på att bygga ut gemensamhetsanläggning för vatten och spillvatten för anslutning till den allmänna anläggningen.
25	Bäckagården norr om Bjällum	Området har ett lägre antal bostäder (10 st) varav ca 75% utgörs av permanentboende. Vattentjänsterna i området tillgodoses enskilt på varje fastighet med god dricksvattenkvalitet- och kvantitet. Inspektion utfördes år 2011 och krav på åtgärder ställdes på de anläggningar som inte uppnådde kraven på redning. Dessa anläggningar är åtgärdade. Ny inspektion planeras inom en 12-årsperiod. Recipienten har normal skyddsnivå. Finns intresse för att bygga uthyrningsstugor i området. Dessa bedöms ha förutsättningar för enskilda VA-anläggningar

2.6 VA-bevakningsområden

VA-bevakningsområde		
Nr	*Namn*	*Kommentar*
10	Åsle	Området har ett högt antal bostäder (47st) varav samtliga utgörs av permanentboende. Vattenförsörjningen inom området sker

		gemensamt via en förening med anslutning till Vättervatten. Vidare finns en gemensamhetsanläggning för skolan i området och 2-3 bostäder, i övrigt sker spillvattenhanteringen enskilt på varje fastighet. Inspektion utfördes år 2013 och krav på åtgärder ställdes på de anläggningar som inte uppnådde kraven på redning. Dessa anläggningar är åtgärdade Recipienten för området har en hög skyddsnivå varpå området bör bevakas map förändringar i bebyggelsetryck och/eller påverkan på recipienten.
21	Brockacken/Knölen	Området har ett högt antal bostäder (42 st) varva samtliga utgörs av permanentboende. God dricksvattenkvalitet och kvantitet. Vattentjänsterna tillgodoses enskilt på varje fastighet. Inspektion i området utfördes år 2008-2009 varpå nästan samtliga åtgärdats. Recipienten för området har en normal skyddsnivå. Området bör bevakas med avseende på ökat bebyggelsetryck som kan medföra svårigheter att fortsättningsvis förse områdets behov av vatten- och spillvatten enskilt.

3. Skyfall

Enligt §6b i LAV ska:

> ”E*n vattentjänstplan innehålla en redogörelse för kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning som uppkommer vid skyfall*.”

Bedömningen ska omfatta alla allmänna vattentjänster (dricksvatten, spillvatten och dagvatten) och avgränsas till endast skyfall. Bedömningen omfattar inte andra klimatrelaterade händelser. Lagtexten innehåller inte någon närmare definition av skyfall än ”intensiv kortnederbörd”. Därmed finns en flexibilitet för kommunen att själv bedöma vilket regn som används som utgångspunkt i åtgärdsanalysen.

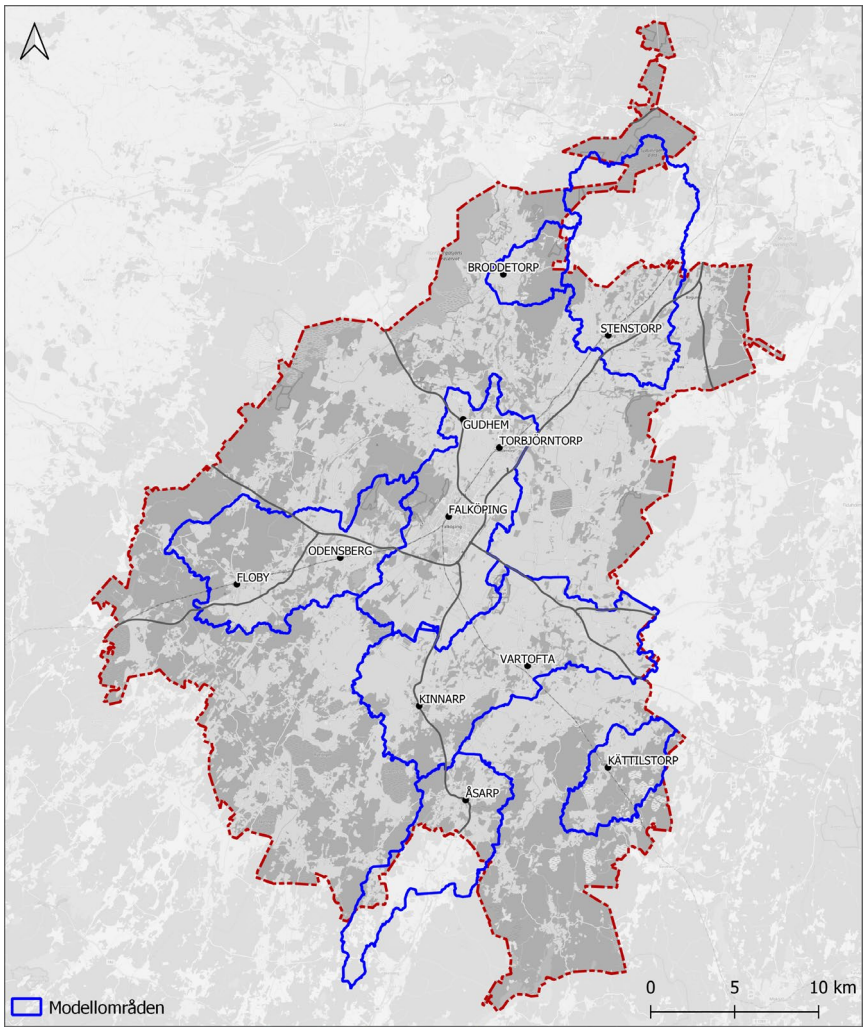
3.1 Generellt

Våra dagvattensystem är till för att avleda vatten genom ledningar och öppna diken. I samband med skyfall är dagvattensystemets kapacitet mycket begränsad i förhållande till regnets intensitet och volym. Det gäller även för markens infiltrationsförmåga som ofta inte räcker till för att ta emot regnmängderna. Följden blir avrinning på markytan som kan leda till översvämning. Höga vattennivåer som följd av skyfall kan leda till oönskade konsekvenser för ett samhälle, en stad eller en ort och medföra att viktiga försörjningsfunktioner skadas.

Beroende på var översvämningen inträffar kan den medföra allvarliga konsekvenser för exempelvis bebyggelse, infrastruktur och samhällsviktig verksamhet (MSB, 2017). I föreliggande vattentjänstplan ligger fokus på identifiering av VA-anläggningar där risk för översvämning finns, samt vilka åtgärder som kan vidtas för att bibehålla VA-anläggningarnas funktion vid skyfall.

3.2 Skyfallskartering

Parallellt med arbetet med denna vattentjänstplan upprättades också en skyfallsmodellering för samtliga av kommunens tätorter med omnejd (se Figur 10 nedan).

Figur 10. Skyfallskarterade områden i Falköpings kommun. Källa: Sweco, 2023, *Skyfallskartering Falköpings kommun.*

Skyfallsmodellerna för Falköping tätort, Åsarp och Kättilstorp består av tvåvägskopplade hydrauliska modeller som beskriver avrinningens väg i det dagvattenförande ledningsnätet och över markytan (1D-2D-modell). För övriga orter beskriver modellerna endast avrinning över markyta (2D-modell) med ett avdrag på 10 l/s i dagvattenbrunnar. Markavrinningsmodellerna beaktar markens höjdsättning, infiltrationskapacitet och strömningsmotstånd. Endast skyfall har studerats i modellarbetet. Höga flöden har inte inkluderats.

Skyfallsmodellerna har belastats med nederbörd av återkomsttider 30-, 100-, 200- och 500-årsregn med en klimatfaktor på 1,4, dvs. en förväntad ökning av nederbörd med 40% till följd av klimatförändringarna. En klimatfaktor på 1,4 går i linje med klimatförändringarnas effekt på skyfall i slutet på innevarande sekel. Utgångspunkten i detta resonemang är nuvarande kunskapsläge från SMHI (SMHI, 2017). Detta underlag förutsätter fortsatt höga utsläpp av växthusgaser i enlighet med klimatscenario RCP8,5, vilket är det klimatscenario som Boverket (Boverket, 2018) rekommenderar att använda som utgångspunkt vid bedömning av olika typer av översvämningsrisker.

De sju modellområdena har avgränsats utifrån topografiska avrinningsområdena.

3.2.1 Framtagande av åtgärdsförslag

Identifiering av de delar av den allmänna VA-anläggningen som bedöms kunna påverkas negativt av ett skyfall har gjorts genom en GIS-analys med genomförd skyfallskartering som underlag. Punktobjekt för de allmänna VA-anläggningarna (avloppsreningsverk, tryckstegring vatten och pumpstationer för spill- och dagvatten) levererades av Falköpings kommun (2023-02-20) som kompletterande underlag för analysen. Därefter gjordes en analys där punktobjekten överlagrades med karterat maximalt vattendjup [m] vid en framtida skyfallshändelse (klimatfaktor 1,4) med en återkomsttid på 100 år. I överlagringsanalysen karterades punktobjekten med en buffertzon på 5 meter runt objekten. De allmänna VA-anläggningarna som hade ett karterat vattendjup på minst 20 cm inom buffertzonen benämndes som ”riskobjekt, vilket innebär att det är ett objekt som kan komma att översvämmas vid skyfall. Dessa analyserades sedan mer detaljerat vid två mötestillfällen för att kartlägga föreliggande åtgärdsbehov. För vissa objekt kartlades även kringliggande vattennivåer mer exakt för att kunna ta fram lämpliga åtgärdsförslag.

Åtgärder för skyfallshantering kan delas in i tre kategorier, skyfallsyta, skyfallsled eller styrning, se Figur 11 nedan. Beroende på förutsättningarna i anslutning till den anläggning som påverkas kan en åtgärd t.ex innebära att arbete med marknivåer i syfte att styra skyfallsvattnet till en annan plats. Kompletterande åtgärder kan även behöva utföras för specifika objekt , exempelvis höjning av elskåp och styrskåp och/eller extern klimatsäkring av själva byggnaden.

Figur 11. Schematisk illustration av tänkbara skyfallsåtgärder.

3.3 Identifierade VA-anläggningar där risk för översvämning föreligger

Det största åtgärdsbehovet enligt genomförd riskkartering föreligger kring avloppsreningsverket i Falköping. Vid vatteninträngning i byggnaden kan verkets funktion störas och lågt placerad elektrisk utrustning kan påverkas. Som åtgärd kan det bli aktuellt att i kringliggande område planera skyfallsytor för fördröjning och/ eller kombinerat med skyfallsled eller styrning av skyfall. Kompletterande åtgärder såsom flytt av lågt placerad elektrisk utrustning kan också bli aktuellt. Exakt placering av sådan utrustning samt vilken övergripande åtgärd som är mest lämplig behöver utredas närmare i det vidare arbetet.

Det har identifierats 11 pumpstationer inom kommunen, där det finns risk för påverkan vid ett skyfall. De utpekade pumpstationerna hanterar dag- eller spillvatten, se Tabell 1 nedan. För majoriteten av stationerna handlar det om att elskåpen översvämmas med påverkan på stationens funktion som följd. Vid skyfall som resulterar i stora vattendjup kring en pumpstation kan elförsörjningen brytas. Vid elavbrott nödavleder stationen orenat spillvatten till recipienten. Vid två av stationerna handlar det om översvämning i deras källarutrymmen. I dessa utrymmen kan det finnas känslighet i pumpar och brytare m.m. Vid en översvämningshändelse finns det risk att el- och pumpkomponenter i pumpstationen slås ut och driftavbrott uppstår.

Lämplig åtgärd för varje specifik station behöver detaljstuderas i den vidare processen. Åtgärder som kan bli aktuella på kort sikt är klimatsäkring av

själva stationsbyggnaderna samt dess interiör med fokus på elektriska komponenter, Detta kan t.ex. genomföras genom invallning (mobil eller stationär), avledning av vatten genom styrning till fördörjningsmagasin, flytt av elektriska komponenter mm. . Det är viktigt att tillgängligheten till den påverkade stationen säkerställs vid ett skyfall.

En pumpstation i anslutning till ån i Stenstorp bedöms vara en av stationerna med störst åtgärdsbehov. Anledning är närheten till ån och risken för förorening av denna om pumstationens funktion slås ut eller begränsas på grund av höga flöden. Detta är en prioriterad anläggning för vidare studie av åtgärder vilket skulle kunna omfatta klimatsäkring (se ovan), invallning eller på längre sikt flytt av anläggningen. I detta fall bör analys av sannolikhet och konsekvens föreligga.

Tabell 1. Översikt allmänna VA-anläggningar där risk för översvämning finns vid skyfall.

Benämning	Vattendjup (m) vid studerat skyfall	Risk
Avloppsreningsverk	cirka 0,3 m (vissa nivåskillnader på olika ställen runt verket)	Risk för höjda vattennivåer i anslutning till byggnaden.
Pumpstation dagvatten (13962) -	3,02	Risk att elskåp översvämmas
Pumpstation spillvatten (31295) -	0,26	Risk att elskåp översvämmas
Pumpstation dagvatten (21045) -	1,66	Risk att elskåp översvämmas
Pumpstation spillvatten (31252) -	0,69	Risk att elskåp översvämmas
Pumpstation spillvatten (31264) -	0,51	Kommer rinna över tröskel. Källare i pumpstationen kan fyllas

Pumpstation dagvatten (3220) -	1,68	Risk att elskåp översvämmas
Pumpstation spillvatten (895269)	1,04	Risk att elskåp översvämmas
Pumpstation spillvatten (31255) -	0,22	Kommer rinna över tröskel. Källare i pumpstationen kan fyllas
Pumpstation spillvatten (92058) –	1,6	Risk för vatten i elskåp
Pumpstation dagvatten (92064) –	1,6	Risk för vatten i elskåp
Pumpstation spillvatten (37934) –	0,37	Risk för vatten i elskåp som står på marken
Pumpstation spillvatten -	0,78	Risk att el- och pumpkomponenter översvämmas

3.4 Ansvar för skyfall

Den allmänna dagvattenanläggningen där VA-huvudmannen enligt LAV ansvarar är till för att avleda vatten genom ledningar och öppna diken. I samband med skyfall är dagvattensystemets kapacitet mycket begränsad i förhållande till regnets intensitet och volym. När dagvattensystemet är fullt innebär det i praktiken att avrinningen sker på markytan.

Vem som ansvarar för skyfall är en frågeställning som många kommuner i Sverige står inför att utreda, det finns idag inga nationella bestämmelser i frågan. Kommunen är enligt Plan- och bygglagen (PBL) ansvarig för att bebyggelse anläggs på mark lämplig för ändamålet, och ska därmed ta hänsyn till översvämningsrisker vid nyplanering. Allt ansvar för översvämningssäkring ligger dock inte på kommunen utan fastighetsägare och verksamhetsutövare har ansvar att skydda sin egendom.

Ett vanligt sätt att betrakta frågan är att ansvaret att skydda kommunen i stort ligger både på kommunen och på den enskilda fastighetsägaren. I kommunen ansvarar för samhällsplanering ingår att tahänsyn till översvämningsrisker. När det byggs nytt ska kommunen se till att det är säkert ur ett klimatperspektiv, det innebär bland annat att se till att marken är lämplig utifrån risker för översvämning, ras, skred och erosion.

Kommunen anses också ofta ansvarig för att värdera och minska risken för klimatrelaterade skador på den redan byggda miljön. Fastighetsägaren ansvarar å sin sida för avledning och översvämningssäkring på sin egen tomt. Kommunen har således ett ansvar tillsammans med fastighetsägarna att skapa säkra vattenvägar vid skyfall.

Ett relativt vanligt sätt att betrakta ansvarsfrågan kopplat till skyfallsåtgärder för kommuner i Sverige är att:

- Åtgärder bara för att skydda VA-anläggningen genom att göra lokala lösningar så som exempelvis vallar, upphöjningar eller avskärande diken bekostas av VA-huvudmannen
- Kommunen tar ansvar för skyfallsåtgärder som är till för att säkra bebyggelse, större områden etc. Skydd av andra objekt förutom VA-anläggningen ingår därmed i kommunens ansvar.

4. Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning

Falköpings kommun försörjs med dricksvatten via Skaraborgs Vatten som är kommunalförbund med Vättern som vattentäkt. Tillgången på dricksvatten för den ordinarie försörjningen bedöms vara god, nu och på längre sikt. Det finns dock behov av att förstärka reservvattenförsörjningen. Arbete med plan för reserv- och nödvatten pågår där delen som handlar om reservvatten prioriteras och beräknas vara klart i oktober 2023. I denna plan är fokus på användning av vattenresurser inom kommunen. Efterföljande arbete de kommande åren kan därmed komma att omfatta arbete med att skapa vattenskyddsområden och ansöka om vattendomar för de resurser som pekas ut som möjliga reservvattentäkter. Redan idag finns det vattendomar för ett par grundvattentäkter som skulle kunna vara aktuella som reservvattentäkter, dessa saknar dock vattenskyddsområden. Efterföljande arbete omfattar vidare byggnation av reservvattenverk och tillhörande ledningar.

Kapaciteten i kommunens avloppsreningsverk bedöms vara goda i nuläget och kan även hantera ytterligare belastning vid behov. En begränsande faktor är dock kvävereningen. Alla bassängsvolymer är inte hydrauliskt dimensionerade för detta. Det finns i dagsläget väldigt liten marginal för rening av kväve sett ur ett årsbasis-perspektiv. Nya lagkrav (t.ex nya förslaget till avloppsdirektiv) och/eller en ökad belastning kan därmed komma att kräva ombyggnation.

För att utveckla och effektivisera kommunens avloppsförsörjning planeras tre mindre reningsverk (Broddetorp, Åsarp och Valtorp) att tas ur bruk kommande tioårsperiod. Anläggningarna kommer att ersättas av pumpstationer som kopplas till annat befintligt reningsverk. Broddetorp planeras att anslutas till Skara (ledningsarbete pågår och beräknas vara klart under 2023), Åsarp kommer att anslutas till Falköping (ledning för detta finns). Gällande vart Valtorp ska anslutas ska en förstudie kring vilket reningsverk som är mest lämpligt påbörjas inom kort. Anslutning till Falköping eller Stenstorp bedöms som de mest lämpliga alternativen i nuläget.

Det finns ett behov av långsiktigt arbete för att minska inläckaget av tillskottsvatten till spillvattenledningarna i kommunen. Vid större nederbörd är det vissa områden som är i riskzonen i dagsläget. När pumpstationen får in mycket ovidkommande vatten via ledningsnätet är det stor risk att pumparna inte har tillräckligt stor kapacitet att pumpa bort spillvattnet, vilket resulterar i att orenat avloppsvatten släpps ut i recipienten Fördjupad analys och åtgärdsförslag kring detta omfattas dock inte av denna

vattentjänstplan utan hanteras i samband kommunens kontinuerliga arbete för att minska mängden tillskottsvatten.

Det finns också behov av att öka kapaciteten i dagvattennätet då ledningsnätet inte är anpassat för vare sig dagens eller för framtidens klimatförändringar. Ett lämpligt steg för att konkretisera vilka platser som har störst åtgärdsbehov är att ta fram en modell över ledningsnätet och kartlägga trånga sektioner. Då kan platser med behov av exempelvis ökad ledningsdimension eller utjämning av dagvattnet tydliggöras.

5. Bedömning av betydande miljöpåverkan

En undersökning gällande betydande miljöpåverkan har genomförts i enlighet med 6 kap. 6 § första stycket 1 miljöbalken. Genomförandet av vattentjänstplanen för Falköpings kommun kan utifrån denna inte antas medföra en betydande miljöpåverkan eftersom planens innehåll inte anger förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller i bilagan till miljöbedömningsförordningen (jfr 2 § 2 p miljöbedömningsförordningen). Planen anger inte heller förutsättningar för att bedriva verksamheter och åtgärder med hänsyn till hur de kan påverka miljön så att en betydande miljöpåverkan kan antas (jfr 4 § miljöbedömningsförordningen). Vid bedömningen har de kriterier som anges i 5 § miljöbedömningsförordningen beaktats.

Omständigheter som påverkar bedömningen av betydande miljöpåverkan är huvudsakligen påverkan från ytterligare utbyggnad av det allmänna verksamhetsområdet för VA. Vattentjänstplanen ger dock inte förutsättningar för någon sådan planerad utbyggnad under dess genomförandetid. En omständighet som skulle kunna tala för en betydande miljöpåverkan, enligt miljöbalken 6 kap 6 §, är påkoppling av befintliga reningsverk (som ska läggas ned) till andra befintliga reningsverk. De mottagande avloppsreningsverken har dock kapacitet att inom ramen för gällande miljötillstånd ta emot det tillkommande avloppsvattnet. Därmed bedöms vattentjänstplanen inte ange förutsättningar för att bedriva sådana tillståndspliktiga verksamheter som anges i 6 § MBF.

Se bilaga 1 för mer detaljer kring bedömningen.

6. Sammanställning åtgärder

Nedan sammanfattas de åtgärder som nämns i tidigare kapitel i denna vattentjänstplan uppdelade per tematiskt område.

6.1 VA-planområden

6.1.1.1 Enskilt VA-område

- Regelbundet utföra tillsyn på enskilda anläggningar inom dessa områden samt
- Hantera eventuella rapporteringar om problem med vattenkvaliteten och vatten kvantiteten

6.1.1.2 Bevakningsområden

- Vid aktualitetsprövning av vattentjänstplanen bevaka förändringar i områdena
- Vid behov revidera klassningen av områden där en förändring sker som påverkar områdets förutsättningar till enskilda anläggningar

6.2 Skyfall

Vidare detaljstudier av:

- Lämplig åtgärd kring reningsverket i Falköping
- Lämpliga åtgärder per utpekad pumpstation med risk för påverkan vid skyfall.

6.3 Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning

Pågående eller kommande övergripande åtgärder för att uppnå en mer hållbar VA-försörjning i kommunen:

- Ta fram plan för nöd och reservvattenförsörjning (pågår, klart oktober 2023)
- Bevakning av kapacitet i reningsverk gällande kväverening
- Överföringsledning från Broddetorp reningsverk inför nedläggning av detta verk (pågår, klart under 2023)
- Genomföra förstudie gällande vilket reningsverk Valtorp ska anslutas till när detta reningsverk läggs ner.
- Kartläggning av trånga sektioner i ledningsnätet för dagvatten

Referenser

Boverket. (2018). *Tillsynsvägledning avseende översvämningsrisker, Rapport 2018:8.*

Boverket. (2018). *Tillsynsvägledning avseende översvämningsrisker, Rapport 2018:8.*

MSB. (2017). *Vägledning för skyfallskartering.* Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Regeringen. (01 2023). *Lag om allmänna vattentjänster*. Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2006412-om-allmanna-vattentjanster_sfs-2006-412

SMHI. (2017). *Extremregn i nuvarande och framtida klimat, Analyser av observationer och framtidsscenarier, Klimatologi Nr 47.*

Svenskt vatten. (01 2023). *Vägen till hållbara vattentjänster*. Hämtat från https://www.svensktvatten.se/om-oss/nyheter-lista/vagar-till-hallbara-vattentjanster--dessa-forandringar-innebar-propositionen/

Bilaga 1 Vattentjänstplan för Falköpings kommun

Undersökning av behov av strategisk miljöbedömning

FALKÖPING KOMMUNEN

Inledning

Parallellt med framtagandet av vattentjänstplanen behöver behovet av en strategisk miljöbedömning undersökas i enlighet med 6 kap miljöbalken. I detta dokument redovisas processen, relevanta lagtexter och resultatet av arbetet, där slutsatsen är att planen inte medför betydande miljöpåverkan och att en strategisk miljöbedömning därmed inte behöver genomföras.

Sammanfattning av vattentjänstplanen

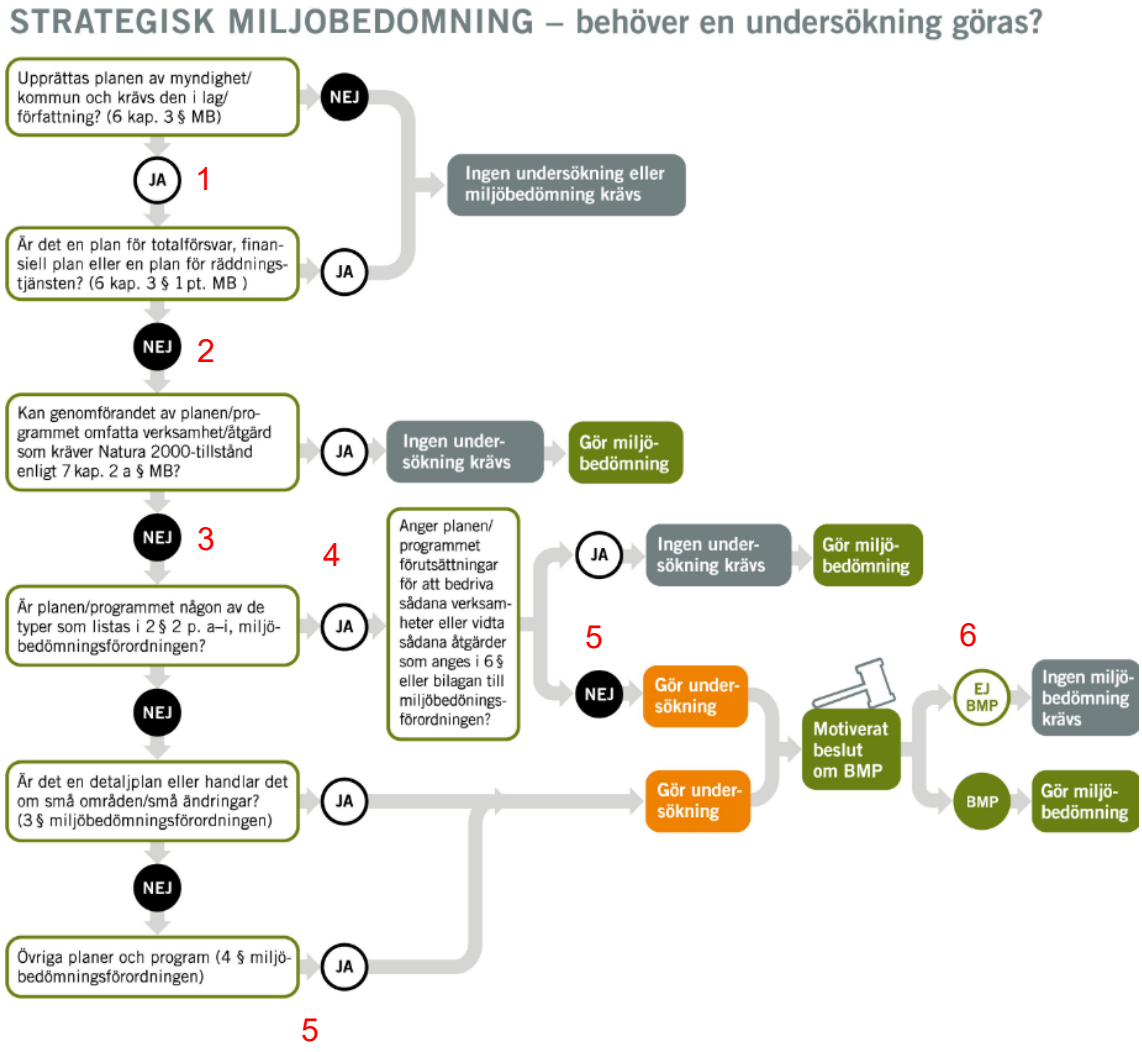
Falköping kommuns vattentjänstplan innehåller i enlighet med Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) §6b och c:

- VA-planområden kategoriserade som enskilt VA-område, VA-bevakningsområde, VA-utredningsområde eller VA-utbyggnadsområde,
- Risker och åtgärdsförslag för att den allmänna VA-anläggningen ska fungera vid skyfall
- långsiktig planering för behov och åtgärder gällande förbättring av den allmänna VA-anläggningen
- undersökning om vattentjänstplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan

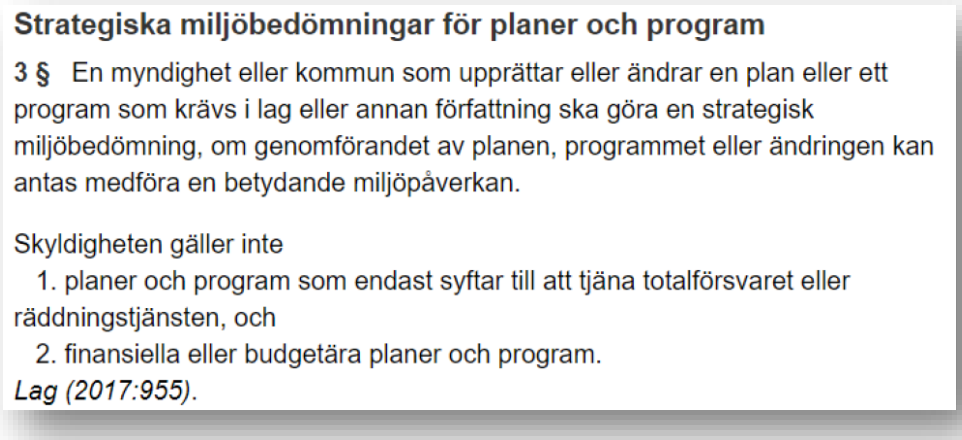
Åtgärderna i vattentjänstplanen anger vad som behöver göras men fastslår inte hur, det vill säga teknisk lösning eller eventuellt markanspråk. Det utreds vidare i respektive projekt.

Processbeskrivning

Figuren nedan är hämtad från Naturvårdsverkets handledning för strategiska miljöbedömningar. Den röda numreringen i figuren representerar de bedömningar som gjorts och redovisas nedan i respektive steg.

Steg 1 och 2

Strategiska miljöbedömningar för planer och program

3 § En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Skyldigheten gäller inte

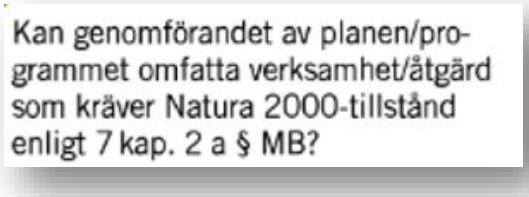
1. planer och program som endast syftar till att tjäna totalförsvaret eller räddningstjänsten, och
2. finansiella eller budgetära planer och program.

Lag (2017:955).

Slutsats steg 1: JA, vattentjänstplanen faller under sådana planer som anges i 3 § för vilka miljöbedömning ska göras om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Vattentjänstplanen är reglerad i LAV och tas fram av kommunen.

Slutsats steg 2: NEJ, vattentjänstplanen omfattas inte av undantagen som anges i 3 §, dvs det är inte en plan för totalförsvaret, en finansiell plan eller en plan för räddningstjänsten

Steg 3

Kan genomförandet av planen/programmet omfatta verksamhet/åtgärd som kräver Natura 2000-tillstånd enligt 7 kap. 2 a § MB?

Slutsats steg 3: NEJ, vattentjänstplanen omfattar inte Natura 2000-områden eller andra områden som avses i 2 §.

Steg 4

Planer och program som ska eller inte ska antas medföra en betydande miljöpåverkan

2 § En betydande miljöpåverkan ska antas enligt 6 kap. 3 § första stycket miljöbalken, om

1. genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan komma att omfatta en verksamhet eller åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, eller
2. planen, programmet eller ändringen anger förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till denna förordning och är
   a) ett åtgärdsprogram enligt 5 kap. 8 § miljöbalken,
   b) en avfallsplan enligt 15 kap. 41 § miljöbalken eller enligt 9 kap. 11 § avfallsförordningen (2020:614),
   c) en översiktsplan enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900),
   d) en regionplan enligt 7 kap. plan- och bygglagen,
   e) en plan för tillförsel, distribution och användning av energi enligt lagen (1977:439) om kommunal energiplanering,
   f) en länsplan enligt förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur,
   g) en havsplan enligt havsplaneringsförordningen (2015:400),
   h) en plan för moderna miljövillkor enligt 11 kap. 28 § miljöbalken, eller
   i) en annan plan eller ett annat program som avser jord- eller skogsbruk, fiske, energi, industri, transporter, regional utveckling, avfallshantering, vattenförvaltning, telekommunikationer, turism, fysisk planering eller markanvändning. Förordning (2020:694).

Punkt 1 ovan är inte relevant då inga Natura 2000-områden berörs av planen.

Slutsats steg 4: JA, vattentjänstplanen faller under de planer som tas upp under ”i)” p.2.

Steg 5

I 6 § miljöbedömningsförordningen listas verksamheter som alltid kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. T.ex. listas verksamheter som är tillståndspliktiga enligt 28 kap. 1 eller 2 § miljöprövningsförordningen:

- större avloppsreningsverk som tar emot avloppsvatten med en föroreningsmängd som motsvarar minst 2 000 personekvivalenter
- har en avloppsreningsanläggning med en anslutning av 2 000 personer eller fler.
- vattenöverledning av mer än fem procent av normal lågvattenmängd i något av de berörda områdena
- muddring i ett miljöriskområde

Vidare omfattas vissa sådana mer omfattande verksamheter som omfattas av krav på regeringens tillåtlighetsprövning. Av dessa är följande potentiellt aktuella (17 kap. 4 a § miljöbalken):

- 13. vattenregleringar varigenom ett vattenmagasin av minst 100 miljoner kubikmeter under året eller tio miljoner kubikmeter under veckan ska utnyttjas,
- 14. vattenöverledningar eller andra vattenbortledningar från vattendrag eller sjöar med en normal oreglerad lågvattenföring av minst tio kubikmeter i sekunden i bortledningspunkten eller utloppet, om därigenom en sådan mängd vatten tas i anspråk att vattenföringen understiger fyra femtedelar av den normala oreglerade lågvattenföringen,
- 15. grundvattentäkter för tillgodogörande av en större vattenmängd än 10 000 kubikmeter om dygnet, om inte minst nio tiondelar av det uttagna vattnet återförs till grundvattenmagasinet,
- 16. andra vattenregleringar, vattenöverledningar och vattenbortledningar än som har angetts förut, om verksamheten avser någon av sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren, Storsjön i

Jämtland eller Siljan och företaget kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag,”

Nedan listas också de infrastrukturprojekt som anges i bilagan till

10. Infrastrukturprojekt som avser
a) anläggning av industriområden,
b) tätortsbebyggelse, inklusive byggande av shoppingcentrum och parkeringsplatser,
c) byggande av järnvägar, omlastningsstationer eller terminaler för kombinerad trafik,
d) anläggning av flygfält,
e) byggande av vägar, hamnar eller hamnanläggningar, inklusive fiskehamnar,
f) anläggning av inre vattenvägar eller anläggningar för reglering av vattenflöden,
g) dammar och andra fördämningar eller vattenmagasin för långvarigt bruk,
h) spårvägar, upphöjda eller underjordiska järnvägar, hängbanor eller liknande banor av speciell typ som endast eller i huvudsak används för passagerartransport,
i) byggande av rörledningar för gas eller olja,
j) anläggning av vattenledningar över långa avstånd,
k) kustanläggningar för att bekämpa erosion eller havsanläggningar i form av vallar, pirer, vågbrytare eller andra anläggningar för skydd mot havet eller andra havsanläggningar varigenom kustlinjen kan ändras (andra verksamheter och åtgärder än sådana som avser underhåll eller återuppbyggnad av anläggningar),
l) system för utvinning av grundvatten eller konstgjord grundvattenbildning, eller
m) anläggningar för överledning av vatten mellan avrinningsområden.

miljöbedömningsförordningen (p.10):

Slutsats steg 5: NEJ, Omständigheter som påverkar bedömningen av betydande miljöpåverkan är huvudsakligen påverkan från ytterligare utbyggnad av det allmänna verksamhetsområdet för VA. Vattentjänstplanen för Falköpings kommun ger dock inte förutsättningar för någon sådan planerad utbyggnad under dess genomförandetid. En omständighet som skulle kunna tala för en betydande miljöpåverkan, enligt miljöbalken 6 kap 6 §, är påkoppling av befintliga reningsverk (som ska läggas ned) till andra befintliga reningsverk. De mottagande avloppsreningsverken har dock kapacitet att inom ramen för gällande tillstånd ta emot det tillkommande avloppsvattnet. Därmed bedöms vattentjänstplanen inte ange

förutsättningar för att bedriva sådana tillståndspliktiga verksamheter som anges i 6 § MBF.

Även om en Vattentjänstplan inte anses vara en sådan plan som omfattas av 2 § 2 p. miljöbedömningsförordningen kan en sådan plan antas medföra betydande miljöpåverkan enligt förutsättningarna som regleras i 4 § miljöbedömningsförordningen:

- Planer och program som krävs i lag eller annan författning och som upprättas av en myndighet eller kommun samt ändringar i sådana planer och program ska, om de inte omfattas av 2 §, antas medföra en betydande miljöpåverkan endast om:

  1. planerna, programmen eller ändringarna anger förutsättningar för att bedriva verksamheter och åtgärder med hänsyn till hur de kan påverka miljön, och

  2. en undersökning enligt 6 kap. 6 § miljöbalken visar att en sådan miljöpåverkan kan antas.”

Undersökning om betydande miljöpåverkan kan antas:

För att utreda om planen antas medföra betydande miljöpåverkan görs en

6 § Undersökningen ska innebära att myndigheten eller kommunen
1. identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan, och
2. samråder i frågan om betydande miljöpåverkan med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, om myndigheten eller kommunen inte redan i identifieringen kommer fram till att en strategisk miljöbedömning ska göras.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om sådana omständigheter som avses i första stycket 1. *Lag (2017:955)*.

undersökning i enlighet med miljöbalken 6 kap 6§.
Om undersökningen visar att planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan behöver en miljökonsekvensbeskrivning (strategisk miljöbedömning) tas fram och antas parallellt med planen. Undersökningen ska generera ett beslutsunderlag men den bidrar samtidigt till kunskap som kan vara användbar i det fortsatta arbetet med planen samt med miljöbedömningen i de fall en sådan ska göras. En viktig del av undersökningen är att ta reda på hur olika typer av miljöeffekter samspelar

med varandra för att få en tydligare uppfattning om eventuell betydande miljöpåverkan.

Om undersökningen visar att planen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan behöver ingen strategisk miljöbedömning tas fram.

Undersökningen har utgått ifrån 5 § miljöbedömningsförordningen där det tydliggörs vad undersökningen skall utgå ifrån vid bedömning av om planen

Att undersöka om genomförandet av en plan eller ett program kan antas medföra en betydande miljöpåverkan

5 § Vid en undersökning enligt 6 kap. 6 § miljöbalken ska identifieringen av omständigheter som i det enskilda fallet talar för eller emot en betydande miljöpåverkan utgå ifrån

1. i vilken utsträckning planen, programmet eller ändringen
   a) anger förutsättningar för verksamheter eller åtgärder när det gäller lokalisering, typ av verksamhet, storlek eller driftsförhållanden eller genom att fördela resurser,
   b) har betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför,
   c) har betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt, eller
   d) har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen,
2. miljöproblem som är relevanta för planen, programmet eller ändringen,
3. de sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper,
4. i vilken utsträckning det går att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna,
5. miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper,
6. miljöeffekternas omfattning,
7. riskerna för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter,
8. det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen, och
9. påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt.

eller programmets genomförande kan antas ge upphov till betydande miljöpåverkan.
En checklista har upprättats och använts som hjälp i arbetet med bedömningen för att tydliggöra vilka aspekter som särskilt har bedömts i undersökningen.

Vid ”ja” på följande 3 frågor innebär planen alltid en betydande miljöpåverkan och en strategisk miljöbedömning krävs.	Ja	Nej
Påverkar planen ett Natura 2000-område så att tillstånd krävs enligt MB 7 kap 28a §?		x
Anger planen/programmet förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till miljöbedömningsförordningen?		x
Innebär planens genomförande betydande miljöpåverkan? (Ställningstagande utifrån checklistan nedan)		x

Övergripande bedömningsområden	Negativ påverkan	Ingen/Neutral påverkan	Positiv påverkan	Kommentar
Globala mål/Agenda 2030			x	Vattentjänstplanen ska bidra till att säkerställa kommunens vattentjänster, vilket bidrar till måluppfyllelse av mål 6, ”rent vatten och sanitet för alla” och mål 11 ”hållbara städer och samhällen”
Nationella miljömål		x		Osäkert, möjlig koppling till att vattentjänstplanen bidrar till vissa förutsättningar att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten genom analys av påverkan från enskild VA-försörjning på recipienter samt en mer robust och

				klimatanpassat och VA-försörjning i och med ris- och åtgärdsanalys kring skyfallspåverkan
Regionala miljömål		x		Samma som för de nationella miljömålen
Översiktsplan		x		Ingen direkt påverkan i nuläget, men bebyggelseutveckling som kan påverka behovet av vattentjänster behöver bevakas i det fortsatta arbetet.
Övriga kommunala policys, planer och program		x		Vattentjänstplan ersätter delar av VA plan som behandlar vatten- och avloppsfrågor utanför verksamhetsområde.
Riksintressen		x		Ingen direkt påverkan. Inga åtgärder föreslås som påverkar riksintressen.
Kulturmiljö		x		Ingen direkt påverkan. Inga exakta ledningsdragningar föreslås i planen. Dock är bedömningen att det finns risk för påverkan på fornlämningar i det fortsatta arbetet. Hänsyn kommer tas i det fortsatta

				projekteringsarbetet.
Naturmiljö		x		Ingen direkt påverkan. Inga exakta ledningsdragningar föreslås i planen. Dock är bedömningen att det finns viss risk för påverkan på naturmiljöer i det fortsatta arbetet. Hänsyn kommer tas i det fortsatta projekteringsarbetet.
Sociala värden och rekreation		x		Eventuell liten positiv påverkan på sociala värden genom att säkra vattentjänsterna som utgör en viktig grund för ett hållbart och robust samhälle. Påverkan bedöms dock vara liten och sekundär och kan därför anses vara försumbar.
Materiella värden		x		Ingen direkt påverkan men åtgärder till följd av planen kan skydda tekniska installationer (som har materiella värden) i den allmänna VA-anläggningen. Skyddet medför dock också en kostnad att upprätta. Så påverkan bedöms vara neutral.

Hälsa och säkerhet (människa och miljö)			x	Riskerna bedöms minska något genom att säkerställa vattentjänsterna.
Ekosystemtjänster		x		Ingen direkt påverkan. Men, beroende på hur åtgärder genomförs/utformas kan olika ekosystemtjänster bevaras, utvecklas eller försämras
Vatten (yt- och grundvattenkvalitet)				Osäkert, liknande bedömning som för de nationella miljömålen gällande att vattentjänstplanen bidrar till vissa förutsättningar att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten genom analys av påverkan från enskild VA-försörjning på recipienter
Klimat (lokalt)		x		Ingen påverkan

Kommunens övergripande ställningstagande om att planen inte antas medföra betydande miljöpåverkan redovisas i huvudhandlingen med denna bilaga som komplement och underlag till bedömningen. Samrådet gällande undersökningen om huruvida vattentjänstplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan ingår således i samrådet av vattentjänstplanen i enlighet med instruktioner från Länsstyrelsen.

Beslut

Beslut i frågan om miljöpåverkan

7 § Myndigheten eller kommunen ska efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Beslutet ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan.

Beslutet ska göras tillgängligt för allmänheten. *Lag (2017:955)*.

8 § Beslutet om huruvida genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan får inte överklagas särskilt. *Lag (2017:955)*.

Beslut som följer kommunens ställningstagande om att planen inte antas medföra betydande miljöpåverkan tas av kommunstyrelsen.

Slutgiltigt beslut gällande att planen inte antas medföra betydande miljöpåverkan fattas av kommunfullmäktige i samband med antagandet av planen, då detta ställningstagande kommer ligga som en bilaga till planen vid antagande.

Bilaga 2 Vattentjänstplan för Falköpings kommun

VA utbyggnadsplan

FALKÖPING KOMMUNEN

Manual för hantering av modellverktyget

Denna manual är ett hjälpmedel vid hantering av det modellverktyg som används för att bedöma vilket behov det finns av förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering och möjlighet för anslutning till allmän VA-försörjning (via överföringsledning) i de områden i kommunen som utgör *VA-planområden*.

Manualen redovisar nedanstående moment. Tillvägagångssätt för avgränsning av VA-planområden eller vilket underlag som behövs för att utföra bedömningarna redovisas inte här.

Bedömning av behov av förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering

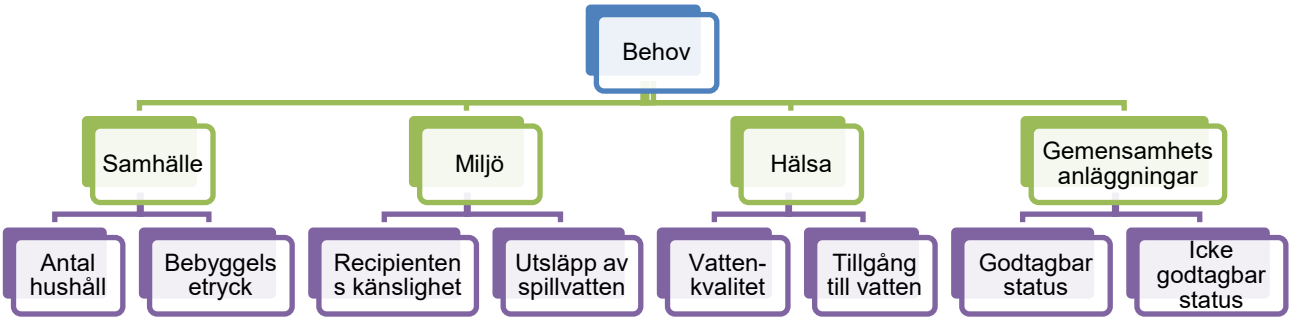
De områden som utgör VA-planområden bedöms med avseende på flera kriterier som tillsammans bildar områdets ”behov av en förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering”. Detta görs för att kommunen ska kunna se vilka områden som är mest angelägna att arbeta med. Det ger också en grund för prioritering av eventuell anslutning till allmän VA-försörjning eller andra förbättrande åtgärder. Bedömningen omfattar de bebyggelsegrupper som identifierats i tidigare genomförd GIS-analysen över fastigheter med enskild försörjning. I förarbetena till LAV ansågs 20–30 fastigheter utgöra lägsta nivån för samlad bebyggelse.

Falköpings GIS-analys omfattar bebyggelsegrupper där 10 eller fler hus ligger med minst 100 meters avstånd till varandra. Analysen har kompletterats med områden som pekats ut i Länsstyrelsens GIS-analys som baseras på 20 hus eller fler som ligger med minst 150 meters avstånd ifrån varandra.

De faktorer som bygger upp ”behovet” för en allmän VA-hantering är bebyggelsestruktur, hälsa och miljö. Ett av rekvisiten i 6 § LAV som reglerar ett kommunalt ansvar för att lösa VA-situationen i ett område är att området har en samlad bebyggelse som medför att VA-situationen behöver lösas i ett större sammanhang.

I bedömningen av områdets behov av en förändrad VA-situation ska särskild hänsyn tas till att förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. I de områden det finns en förening eller gemensam anläggning som svarar för områdets vattenförsörjning och/eller bortledande av spillvatten bedöms den befintliga anläggningens utbredning och status.

En annan faktor i behovskriteriet är områdets bebyggelsetryck och därmed på sikt förändrad VA-situation. Faktorn för miljö analyseras utifrån områdets nuvarande VA-lösning där utsläpp från avloppsanläggningar har en negativ påverkan samt om det finns risk för påverkan i en känslig recipient i området. I det sista rekvisitet, människors hälsa, bedöms områdets tillgång till dricksvatten med tillräcklig kvalitet och ett möjligt uttag som bedöms kunna tillgodose områdets behov.

1. Samhälle

Samhällsfaktorn är indelad i två kategorier, antalet hushåll och bebyggelsetryck. I förarbetet till lag (2016:412) om allmänna vattentjänster har man ansett att ett antal av 20–30 fastigheter kan tänkas utgöra ett antagbart minimum för att bebyggelsen ska anses som samlad. Bedömning av vad som kan utgöra samlad bebyggelse har inte förändrats med lagändringen i Lag (2022:1249) om ändring i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. I denna analys har man därav satt detta intervall som en lägsta nivå för att ett område ska utgöra ett VA-planområde. I denna analys har man därav satt detta intervall som en lägsta nivå för att ett område ska utgöra ett VA-planområde. Intervallerna har satts efter spridningen av bostäder inom de olika VA-planområdena

Antalet hushåll anges i tre storleksklasser enligt nedan:

+++ Området innefattar >25 hushåll

++ Området innefattar 16–24 hushåll

\+ Området innefattar 10–15 hushåll

Parametern *omvandlingstryck/bebyggelsetryck* anges i tre storleksklasser enligt nedan:

+++ Området har högt omvandlingstryck/bebyggelsetryck och omfattas av politiskt beslut, t.ex. fördjupad översiktsplan eller detaljplan.

++ Området har ett högt omvandlingstryck/bebyggelsetryck men omfattas ej av politiskt beslut.

+ Området har ej högt omvandlingstryck/bebyggelsetryck och omfattas ej av politiskt beslut.

2. Befintliga vatten- och/eller avloppsföreningar

I Lag (2022:1249) om ändring i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster tillkom ett nytt stycke i 6 § som anger att kommunen ska ta särskild hänsyn till möjligheten att uppnå syftet med bestämmelsen, det vill säga att tillgodose skyddet för människors hälsa eller miljön, genom enskilda va-anläggningar. Bedömningen i den här analysen tar sikte på att bedöma gemensamma anläggningar. Bedömningen baseras på anläggningens kapacitet och status för att bedöma anläggningens förutsättningar att tillgodose hela VA-planområdets behov av vatten- och spillvatten. Enskilda anläggningar bedöms i punkt 3 och 4 nedan i detta dokument.

3 Föreningen kan tillgodose områdets behov för vatten- och spillvatten

2 Föreningen kan tillgodose delar av områdets behov, antingen delar av området eller endast en vattentjänst.

1 Föreningen kan inte tillgodose områdets behov av vatten- och spillvatten.

0 Det finns ingen förening i området.

3. Miljö (avloppssituationen)

Miljöfaktorn är indelad i två parametrar, utsläpp och recipient.

Parametern *utsläpp* tar hänsyn till den förorenande verksamheten/källan som här utgörs av avloppsanläggningar.

+++ I området finns till stor del avloppsanläggningar som påverkar miljön negativt, eller området har inte de naturliga och/eller geografiska förutsättningarna för att avloppsfrågan ska kunna lösas ur miljömässig synpunkt.

++ I området finns en mindre andel avloppsanläggningar som påverkar miljön negativt, eller området har delvis de naturliga och/eller geografiska förutsättningarna för att avloppsfrågan ska kunna lösas ur miljömässig synpunkt.

+ I området finns ett mycket begränsat antal avloppsanläggningar som påverkar miljön negativt, eller området har de naturliga och/eller geografiska förutsättningarna för att avloppsfrågan ska kunna lösas ur miljömässig synpunkt.

Parametern recipient tar hänsyn till närheten till känslig recipient i tre nivåer:

+++ Området ligger i direkt anslutning till skyddat område eller kommunal badplats, eller inom fastställt/föreslaget vattenskyddsområde. Området ligger inom 100 meter från vattendrag eller sjö som är hårt belastat av näringsämnen. Avståndet baseras på risk för påverkan i områden som anses särskilt känsliga och riskerar att påverka människors hälsa negativt. Påverkan från avloppsvatten på vattendrag eller andra vattenförekomster anses vara en miljörisk.

++ Området ligger i direkt anslutning till vattenförekomst (inom 100 meter) som inte uppnår god ekologisk status p.g.a. övergödning, alternativt anses känslig.

+ Området ligger utanför ovan angivna områden.

4. Hälsa (dricksvattensituationen)

Hälsofaktorn är indelad i två parametrar, kvantitet och kvalitet.

Hälsofaktorn kvantitet tar hänsyn till huruvida tillgången på dricksvatten är tillräcklig eller inte.

+++ I området finns otillräcklig kapacitet.

++ I området finns tidvis otillräcklig kapacitet eller begränsad mängd dricksvatten.

+ I området finns tillräcklig kapacitet.

Hälsofaktorn kvalitet beaktar de eventuella problem som kan vara förknippad med vattenkvaliteten. Bedömningen baseras delvis på platsens fysiska förhållanden så som ogynnsamma jordartsförhållanden, mindre tomter och lutning vilket skulle kunna bidra till en ökad risk för kontaminering av enskilda vattenbrunnar.

+++ Allvarliga kvalitetsproblem förekommer i små delar av området eller mindre kvalitetsproblem i stora delar av området.

++ Allvarliga kvalitetsproblem förekommer i enstaka fall och mindre kvalitetsproblem i små delar av området.

+ Mindre allvarliga problem eller inga problem finns i området.

Bedömning av möjlighet för anslutning till allmänt VA via överföringsledning till den befintliga allmänna VA-anläggningen

De faktorer som bygger upp ”möjligheten” för ett område att anslutas till allmänt VA grundas på de huvudsakliga aspekter som i slutändan gör genomförandet mer eller mindre kostsamt. I det här fallet analyseras möjligheten för anslutning till allmänt VA via överföringsledning till den befintliga allmänna VA-anläggningen.

Områdets närhet till den allmänna anläggningen är av betydelse för bedömningen, så väl som avståndet mellan fastigheterna då det påverkar hur långt ifrån varandra förbindelsepunkten måste anläggas vilket påverkar kostnadstäckningen.

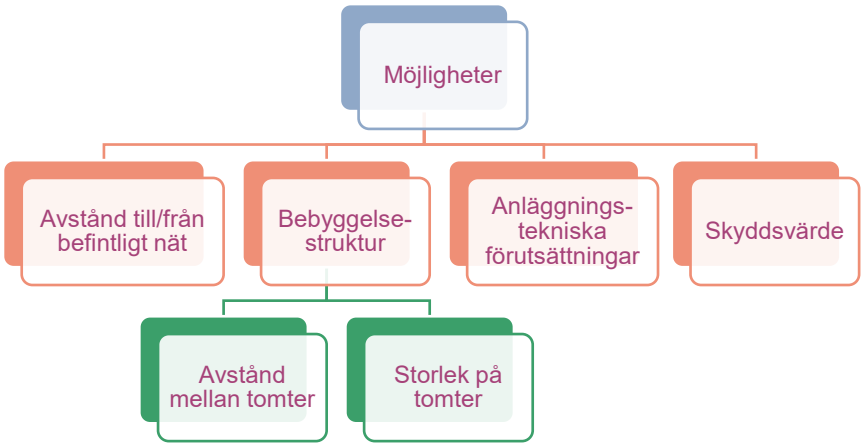
Möjligheten till utbyggnad påverkas även av områdets fysiska förutsättningar som jordartsförhållanden och höjdförhållanden då detta påverkar den allmänna anläggningens utformning om exempelvis behov av pumpning i området uppstår. Detta påverkar inte bara kostnad för utbyggnad utan även framtida drift- och underhållskostnader.

Områden som har så höga skyddsvärden att VA-utbyggnaden får ta en omväg innebär normalt att kostnaden eller det administrativa förarbetet ökar. Sådana förarbeten kan bland annat utgöras av markförhandlingar eller tillstånd- och dispensärenden.

Syftet med denna bedömning är inte att ta fram en kostnad för VA-anslutning av respektive område utan att visa bilden bakom kostnaden, dvs i vilka aspekter är möjligheten för VA-anslutning god och var är möjligheterna mindre goda.

Den bild som skapas av möjlighetsbedömningen kan användas som en grund för kostnadsberäkning. I det skede där kostnaden beräknas beaktas också sådana aspekter som har att göra med hur fördelning av kostnad ska gå till och hur investeringar ska göras över tid.

Med den möjlighet som är förknippad med VA-utbyggnad i olika områden, tillsammans med den del som utgör bedömning av behov, kan ett resonemang föras kring prioriteringsordning och takten för VA-utbyggnad. Förhoppningen är att det i resonemanget ska vara lätt för alla berörda att se bakgrunden till varför det är mer eller mindre dyrt att bygga ut VA och hur behovet inom olika områden skiljer sig åt.

1. Avstånd till/från befintligt nät

Denna faktor är avsedd att visa längden på nya, nödvändiga överföringsledningar till respektive område från närmsta möjliga anslutningspunkt i det befintliga ledningsnätet, från vilken dimension av spill- och dricksvattenledning är tillräcklig för områdets behov. Kriterier för bedömning av *Avstånd till/från befintligt nät* visas nedan.

+++ Avståndet till närmaste anslutningspunkt på befintligt nät upp till 1 km

++ Avståndet till närmaste anslutningspunkt på befintligt nät är mellan 1 – 1,5 km

+ Avståndet till närmaste anslutningspunkt på befintligt nät är större än 5 km

2. Bebyggelsestruktur

Bebyggelsestrukturen inom ett område påverkar hur god kostnadstäckning VA-utbyggnad inom ett område kan uppnå. Bebyggelsestrukturen utgörs främst av de två delarna avstånd mellan tomter och storlek på tomter. Ju närmare varandra tomterna ligger och ju mindre de är desto bättre bedöms kostnadstäckningen vara, vilket är gynnsamt vid bedömning av möjlighet. I bedömningen har medelstorleken på tomter ansetts uppgå till 2000 m^2. Modellen utgår därför från att det är den vanligaste tomtstorleken. Kriterier för bedömning av *Bebyggelsestruktur* visas nedan.

Avstånd mellan tomter

+++ Tomterna gränsar till varandra och samma huvudledning kan försörja två husrader

++ Tomterna gränsar till varandra men en huvudledning kan bara försörja en husrad

+ Tomterna är glest belägna

Storlek på tomter

+++ Medelstorlek tomt <2000 m²

++ Medelstorlek tomt 2001 – 3000 m²

+ Medelstorlek tomt> 3001 m²

3. Anläggningstekniska förutsättningar

Jordartsförhållandena och förekomst av ytligt berg inom ett område påverkar kostnad för markarbeten. Kostnaden påverkas också av hur stabil marken är, dvs de geotekniska förutsättningar som finns, vilket styrs av jordarter, berg, lutningsförhållanden och höjdvariationer. Även höjdvariationerna inom området påverkar kostnaden för VA-utbyggnad. Kriterier för bedömning av *Anläggningstekniska förutsättningar* visas nedan.

+++ Området bedöms ha goda geotekniska förutsättningar med gynnsamma jordartsförhållanden och/eller avloppsvatten bedöms kunna avledas till befintligt VA med självfall.

++ Området bedöms delvis ha goda geotekniska förutsättningar, delvis svåra geotekniska förutsättningar *och/eller* avloppsvatten kan delvis ledas till befintligt VA med självfall.

+ Området bedöms ha svåra geotekniska förutsättningar med ogynnsamma jordartsförhållanden eller berg i dagen och/eller avloppsvatten bedöms behöva pumpas till befintligt VA.

4. Skyddsvärde

De skyddsvärden som finns i kommunen kan påverka hur möjlig VA-anslutningen är till olika områden. Områden som har så höga skyddsvärden att VA-utbyggnaden får ta en omväg innebär normalt att kostnaden ökar. I områden som innehar höga skyddsvärden kan det krävas mer omfattande administrativt förarbete innan VA-utbyggnad kan ske. Sådana förarbeten kan bland annat utgöras av markförhandlingar eller tillstånd- och dispensärenden.

Kriterier för bedömning av *Skyddsvärde* visas nedan.

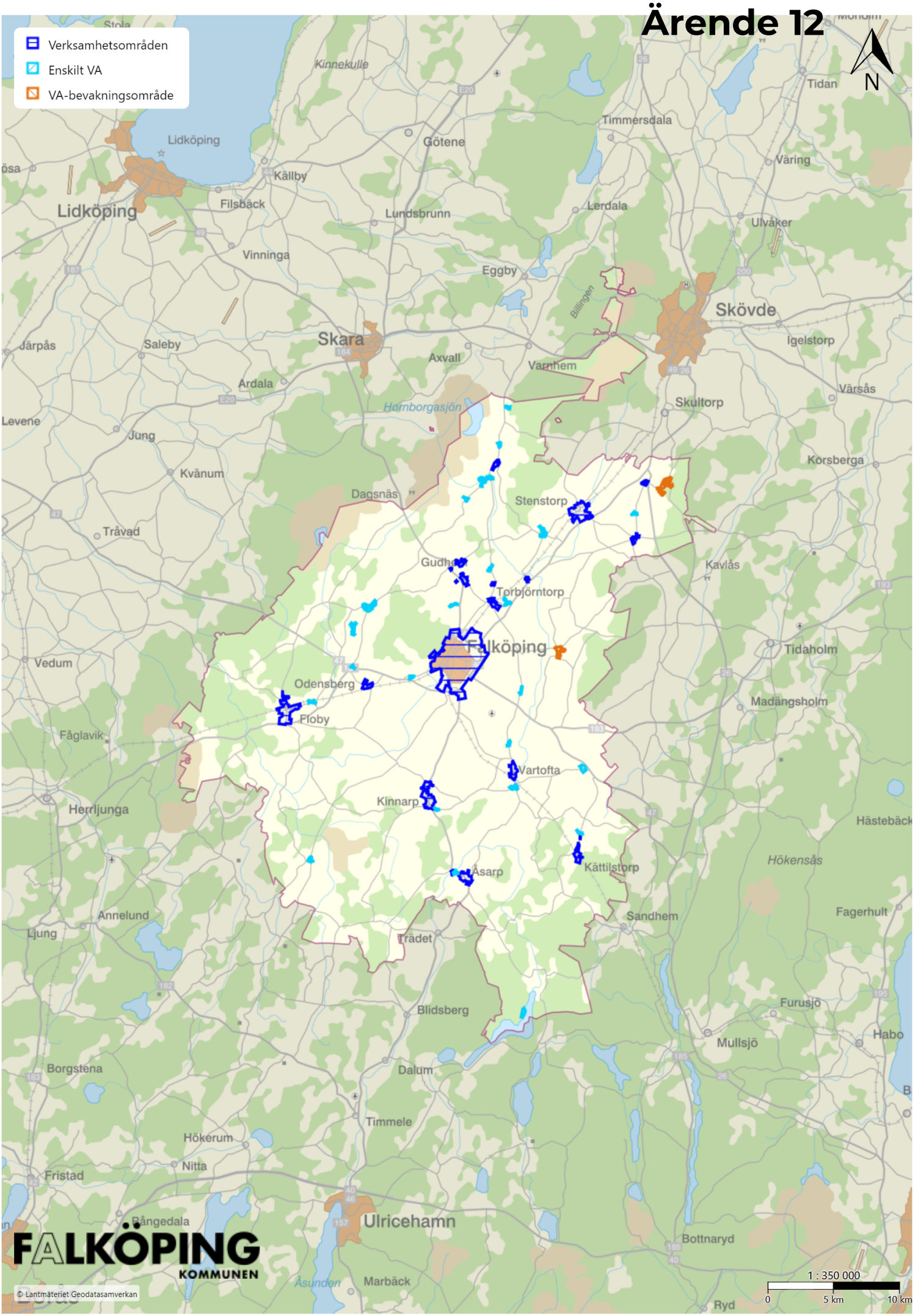
+++ Det finns inga sådana skyddsvärden som påverkar önskad VA-utbyggnad.

++ Det finns sådana skyddsvärden inom området att VA-utbyggnaden behöver ta en viss omväg.

+ Det finns sådana skyddsvärden inom området att VA-utbyggnaden behöver ta en betydande omväg.

vid antagande.

Ärende 12

FALKÖPING KOMMUNEN

OBS: Fastighetsgränser i kartan är inte rättsligt gällande.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Mirjana Lind

Tjänsteskrivelse
2023-06-27
DNR KS 2023/91 901

Redovisning av ej färdigberedda medborgarförslag 2023

Sammanfattning

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i september varje år redovisa ej färdigberedda medborgarförslag. Följande medborgarförslag återstår att bereda:

- Medborgarförslag om en ny multisporthall i Herrljunga kommun
- Medborgarförslag gällande bevarande av biologisk mångfald i tätortsnära grönområden
- Medborgarförslag angående belysning vid återvinningsstationen i Od
- Medborgarförslag om fler allmänna platser för ungdomar.
- Medborgarförslag om fritidsgård för äldre ungdomar.
- Medborgarförslag om ungdomscafé.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-06-27.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda medborgarförslag under hösten 2023 till handlingarna.

Mirjana Lind
Kansliassistent

Expedieras till: Kommunfullmäktige

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Mirjana Lind

Tjänsteskrivelse
2023-06-27
DNR KS 2023/91 901

Ej färdigberedda medborgarförslag per den 27 juni 2023

- Medborgarförslag om en ny multisporthall i Herrljunga kommun. Inkom 2023-06-16 från Martin Fredriksson. Diarienummer KS 23/266 (KS/KF beslut 230620
- Medborgarförslag gällande bevarande av biologisk mångfald i tätortsnära grönområden. Inkom 2023-03-31 från Torbjörn Palmberg Diarienummer KS 23/172 (KS/KF beslut 230404)
- Medborgarförslag angående belysning vid återvinningsstationen i Od. Inkom 2023-03-02 från Anneli Andersson Diarienummer KS 23/111 (KS/KF beslut 230306). (Överlämnad från KS/SBN 230424)
- Medborgarförslag om fler allmänna platser för ungdomar. Inkom 2022-02-23 från Elin Jakobsson Smedelind Diarienummer KS 72/22 (KS/KF beslut 220321) åter KS/KF230206
- Medborgarförslag om fritidsgård för äldre ungdomar. Inkom 2022-02-23 från Emilia Lundin Diarienummer KS 71/22 (KS/KF beslut 220321) åter KS/KF230206
- Medborgarförslag om ungdomscafé. Inkom 2022-02-23 från Sanna Källström Diarienummer KS 67/22 (KS/KF beslut 220321) åter KS/KF230206

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Mirjana Lind

Tjänsteskrivelse
2023-06-27
DNR KS 2023/92 901

Redovisning av ej färdigberedda motioner 2023

Sammanfattning

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i september varje år redovisa ej färdigberedda motioner. Följande medborgarförslag återstår att bereda:

- Motion om att etablera ett Campus klimatsmart i Herrljunga kommun
- Motion angående arbetskläder och arbetsskor till kommunens personal
- Motion om seniorkort för kostnadsfria resor med kollektivtrafik för kommunens pensionärer.
- Motion om att nyttja järnvägsstationens ena sida som reklamplats för näringsliv och kommun
- Motion om markreservation och eventuell avyttring
- Motion angående handikapparkering vid kommunhusets caféparkering
- Motion om ungdomsgård i Ljung

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-06-27.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda motioner under hösten 2023 till handlingarna.

Mirjana Lind
Kansliassistent

Expedieras till: Kommunfullmäktige

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Mirjana Lind

Ej färdigberedda motioner per den 27 juni 2023

- Motion om att etablera ett Campus klimatsmart i Herrljunga kommun. Inkom 2023-06-12 från Gunnar Andersson (M). Diarienummer 23/258 (KS/KF beslut 230620)

- Motion angående arbetskläder och arbetsskor till kommunens personal
  Inkom 2023-06-07 från Ove Severin (KD) Diarienummer KS 23/255 (KS/KF beslut 230620)

- Motion om seniorkort för kostnadsfria resor med kollektivtrafik för kommunens pensionärer. Inkom 2023-06-07 från Alexander Strömborg och Jacob Brendelius (SD) Diarienummer KS 23/254 (KS/KF beslut 230620

- Motion om att nyttja järnvägsstationens ena sida som reklamplats för näringsliv och kommun. Inkom 2023-04-28 från Carin Martinsson (M) Diarienummer KS 23/206 (KS/KF beslut 230508)

- Motion om markreservation och eventuell avyttring. Inkom 2023-03-21 från Gunnar Andersson (M) och Ove Severin (KD) Diarienummer KS 23/158 (KS/KF beslut 230404)

- Motion angående handikapparkering vid kommunhusets caféparkering. Inkom 2022-12-12 från Ove Severin (KD) Diarienummer 286/22 (KS/KF beslut 221212&221215)

- Motion om ungdomsgård i Ljung. Inkom 210816 från Mats Palm (S) Diarienummer KS 168/21 (KS/KF beslut 210920)

KFU § 13 DNR KS 2022/67

Svar på medborgarförslag om ungdomscafé

Sammanfattning

Ett medborgarförslag inkom till kommunen 2022-02-23 med förslag på en förändring i Herrljunga kommun. Förslagslämnaren skriver att en plats för ungdomar att träffas och hänga på, saknas i kommunen och att ett café med biljardbord, pingisbord och liknande skulle locka massvis med unga kunder. Detta kräver dock att caféet har lite senare öppettider än ett vanligt café, då de flesta går i skolan under dagtid. Förslagslämnaren skriver också att det vore kul att ha en plats att träffa sina vänner på under eftermiddagar och kvällar samt att det finns många lediga lokaler inne i Herrljunga centrum som skulle passa perfekt för just ett ungdomscafé. Önskemålet är att kommunen undersöker om detta är möjligt.

I dagsläget finns det inga planer för kultur- och fritidsverksamheten att starta ett ungdomscafé och inte heller någon förstudie gjord på hur ett sådant skulle kunna drivas eller kunna placeras. I budgeten för 2023 finns inga medel avsatt för något ungdomscafé och därför föreslår förvaltningen avslag på detta medborgarförslag.

Kultur- och fritidsverksamheten anser dock att frågan om ett ungdomskafé är intressant, då det saknas en plats att träffas på, anpassad efter de något äldre ungdomarna. En trygg plats där man kan koppla av och umgås med vänner och aktivera sig. Ur folkhälsoarbetets perspektiv skulle en plats där de kan mötas och träff någon vuxen skulle vara bra för utvecklingen av barns och ungas hälsa, framför allt den psykiska hälsan. Frågan om ett ungdomscafé eller liknande plats för äldre ungdomar bör därför finnas med i kultur- och fritidsverksamhetens fortsatta arbete.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-06-14
Kommunfullmäktige § 39/2022-03-21
Medborgarförslag inkommit 2022-02-23

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Medborgarförslaget avslås.
- Kultur- och fritidsutskottet uppdras att utreda möjligheten att skapa en mötesplats för äldre ungdomar i framtiden.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Fortsättning KFU § 13

Kultur- och fritidsutskottets förslag till kommunfullmäktige

1. Medborgarförslaget avslås.
2. Kultur- och fritidsutskottet uppdras att utreda möjligheten att skapa en mötesplats för äldre ungdomar i framtiden.

Expedieras till: Kommunstyrelsen, kommunfullmäktige, förslagsställare

KF § 6
KS § 10

DNR KS 2022/67 390

Svar på medborgarförslag om ungdomscafé

Sammanfattning

Ett medborgarförslag inkom till kommunen 2022-02-23 med förslag på en förändring i Herrljunga kommun. Förslagslämnaren skriver att en plats för oss ungdomar att träffas och hänga på saknas i kommunen och att ett café med biljardbord, pingisbord och liknande skulle locka massvis med unga kunder. Detta kräver dock att caféet har lite senare öppettider än ett vanligt café, då de flesta går i skolan under dagtid. Förslagslämnaren skriver också att det vore kul att ha en plats att träffa sina vänner på under eftermiddagar och kvällar samt att det finns många lediga lokaler inne i Herrljunga centrum som skulle passa perfekt för just ett ungdomscafé. Önskemålet är att kommunen undersöker om detta är möjligt.

Kommunfullmäktige har genom § 39/2022-03-21 överlämnat ärendet till kommunstyrelsen för beredning. Ärendet ska behandlas av kommunfullmäktige senast ett år efter att det inkommit. Kommunstyrelsens verksamhetsområde utökas från och med 2023 med ansvar för bibliotek, kultur och fritid. Eftersom förslaget faller under detta verksamhetsområde och kommunstyrelsens förvaltningsorganisation utökas med kultur- och fritidschef, önskar kommunstyrelsen mer tid för beredning av förslaget och återkommer till kommunfullmäktige med förslag till beslut i ärendet under våren 2023.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-01-11
Kommunfullmäktige § 39/2022-03-21
Medborgarförslag inkommit 2022-02-23

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att ge kommunstyrelsen fortsatt uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

Emma Blomdahl-Wahlberg (C) och Gunnar Andersson (M) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunstyrelsen ges i fortsatt uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

Fortsättning KF § 6

I kommunfullmäktige frågar ordföranden om kommunstyrelsens förslag till beslut antas och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

Expedieras till Kommunstyrelsen
För kännedom till:

KS § 10 DNR KS 67/2022

Svar på medborgarförslag om ungdomscafé

Sammanfattning

Ett medborgarförslag inkom till kommunen 2022-02-23 med förslag på en förändring i Herrljunga kommun. Förslagslämnaren skriver att en plats för oss ungdomar att träffas och hänga på saknas i kommunen och att ett café med biljardbord, pingisbord och liknande skulle locka massvis med unga kunder. Detta kräver dock att caféet har lite senare öppettider än ett vanligt café, då de flesta går i skolan under dagtid. Förslagslämnaren skriver också att det vore kul att ha en plats att träffa sina vänner på under eftermiddagar och kvällar samt att det finns många lediga lokaler inne i Herrljunga centrum som skulle passa perfekt för just ett ungdomscafé. Önskemålet är att kommunen undersöker om detta är möjligt.

Kommunfullmäktige har genom § 39/2022-03-21 överlämnat ärendet till kommunstyrelsen för beredning. Ärendet ska behandlas av kommunfullmäktige senast ett år efter att det inkommit. Kommunstyrelsens verksamhetsområde utökas från och med 2023 med ansvar för bibliotek, kultur och fritid. Eftersom förslaget faller under detta verksamhetsområde och kommunstyrelsens förvaltningsorganisation utökas med kultur- och fritidschef, önskar kommunstyrelsen mer tid för beredning av förslaget och återkommer till kommunfullmäktige med förslag till beslut i ärendet under våren 2023.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-01-11
Kommunfullmäktige § 39/2022-03-21
Medborgarförslag inkommet 2022-02-23

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att ge kommunstyrelsen fortsatt uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

Emma Blomdahl-Wahlberg (C) och Gunnar Andersson (M) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunstyrelsen ges i fortsatt uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

Expedieras till: Kommunfullmäktige

KF § 39 DNR KS 67/2022 390

Medborgarförslag om ungdomscafé

Sammanfattning

Följande medborgarförslag inkom 2022-02-23:
"Hej! Mitt namn är Sanna Källström och jag nar ett förslag på en förändring i Herrljunga Kommun. Jag fyller snart 18 år och har länge känt att det saknas en plats för oss ungdomar att träffas och hänga på. Jag tror att ett cafe med biljardbord, pingisbord och liknande skulle locka massvis med unga kunder. Detta kräver dock att cafeet har lite senare öppettider än ett vanligt cafe, då de flesta går i skolan under dagtid. Det vore kul att ha en plats att träffa sina vänner på under eftermiddagar och kvällar. Det finns många lediga lokaler inne i Herrljunga centrum som jag tror skulle passa perfekt för just ett ungdomscafe. Jag skulle vilja att ni undersöker om detta är möjligt."

Beslutsgång

I kommunfullmäktige frågar ordföranden om ärendet överlämnas till kommunstyrelsen för beredning och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen för beredning.

Ärende 15

HERRLJUNGA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2022-02-23
Dnr 67/2022 Beteckning 390

Herrljunga den 21 februari 2022.

Hej! Mitt namn är Sanna Källström och jag har ett förslag på en förändring i Herrljunga kommun. Jag fyller snart 18 år och har länge känt att det saknas en plats för oss ungdomar att träffas och hänga på. Jag tror att ett cafe med biljardbord, pingisbord och liknande skulle locka massvis med unga kunder. Detta kräver dock att caféet har lite senare öppettider än ett vanligt café, då de flesta går i skolan under dagtid. Det vore kul att ha en plats att träffa sina vänner på under eftermiddagar och kvällar. Det finns många lediga lokaler inne i Herrljunga centrum som jag tror skulle passa perfekt för just ett ungdomscafé. Jag skulle vilja att ni undersöker om detta är möjligt.

Kontakt
[redacted]

MVH,
Sanna Källström
Sanna Källström

KFU § 14 DNR KS 2022/72

Svar på medborgarförslag om fler allmänna platser för ungdomar

Sammanfattning

Ett medborgarförslag om fler allmänna platser för ungdomar inkom till 2022-02-23. I förslaget går att läsa följande:

''Jag har ett förslag om att Herrljunga kommun ska skaffa fler platser för ungdomar att vara på efter skolan och på sin fritid. På eftermiddagen efter skolan sitter ungdomarna ofta med läxorna och det skulle vara skönt att ha något för att bryta av. Det som idag finns att göra är att vara på Freetime, men jag känner att vi är lite för gamla för det. Visst kan man stanna kvar i skolan efter man har slutat, men skolan är ju inte öppen hela kvällen och när man har varit i skolan hela dagen vill man spendera sin tid någon annanstans. Exempel på sådant som man skulle kunna göra är att ha ett ungdomscafé eller arrangera spelkvällar där man kan spela spel och umgås. Detta skulle göra så att fler ungdomar umgås istället för att bara sitta hemma.''

I dagsläget finns det inga planer för kultur- och fritidsverksamheten att skapa fler allmänna platser för ungdomar och inte heller någon förstudie gjord på hur ett sådant skulle kunna drivas eller kunna placeras. I budgeten för 2023 finns inga medel avsatt för detta och förvaltningen förslår avslag på detta medborgarförslag.

Kultur- och fritidsverksamheten anser dock att frågan om fler allmänna platser för ungdomar är intressant, då det saknas mötesplats anpassad efter de något äldre ungdomarna. En trygg plats där man kan koppla av och umgås med vänner och aktivera sig. Ur folkhälsoarbetets perspektiv skulle en plats där de kan mötas och träffa någon vuxen skulle vara bra för utvecklingen av barns och ungas hälsa, framför allt den psykiska hälsan. Frågan om fler allmänna platser för ungdomar bör finnas med i kultur- och fritidsverksamhetens fortsatta arbete.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-06-14
Kommunfullmäktige § 44/2022-03-21
Medborgarförslag inkom 2022-02-23

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Medborgarförslaget avslås.
- Kultur- och fritidsutskottet uppdras att utreda möjligheten att skapa en mötesplats för äldre ungdomar i framtiden.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Fortsättning KFU § 14

Kultur- och fritidsutskottets förslag till kommunfullmäktige

1. Medborgarförslaget avslås.
2. Kultur- och fritidsutskottet uppdras att utreda möjligheten att skapa en mötesplats för äldre ungdomar i framtiden.

Expedieras till: Kommunstyrelsen, kommunfullmäktige, förslagsställaren

KF § 8
KS § 12

DNR KS 2022/72 380

Svar på medborgarförslag fler allmänna platser för ungdomar

Sammanfattning

Ett medborgarförslag inkom till kommunen 2022-02-23. Förslaget föreslår att Herrljunga kommun ska skaffa fler platser för ungdomar att vara på efter skolan och på sin fritid. På eftermiddagen efter skolan sitter ungdomarna ofta med läxorna och det skulle vara skönt att ha något för att bryta av. Det som idag finns att göra är att vara på freetime, men jag känner att vi är lite för gamla för det. Visst kan man stanna kvar i skolan efter man har slutat, men skolan är ju inte öppen hela kvällen och när man har varit i skolan hela dagen vill man spendera sin tid någon annanstans. Exempel på sådant som man skulle kunna göra är att ha ett ungdomscafé eller arrangera spelkvällar där man kan spela spel och umgås. Detta skulle göra så att fler ungdomar umgås istället för att bara sitta hemma. Förslagslämnaren önskar att kommunen undersöker om det finns en möjlighet till detta.

Kommunfullmäktige har genom § 44/2022-03-21 överlämnat ärendet till kommunstyrelsen för beredning. Ärendet ska behandlas av kommunfullmäktige senast ett år efter att det inkommit. Kommunstyrelsens verksamhetsområde utökas från och med 2023 med ansvar för bibliotek, kultur och fritid. Eftersom förslaget faller under detta verksamhetsområde och kommunstyrelsens förvaltningsorganisation utökas med kultur- och fritidschef, önskar kommunstyrelsen mer tid för beredning av förslaget och återkommer till kommunfullmäktige med förslag till beslut i ärendet under våren 2023.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-01-11
Kommunfullmäktige § 44/2022-03-21
Medborgarförslag inkommet 2022-02-23

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att ge kommunstyrelsen fortsatt uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunstyrelsen ges i fortsatt uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

I kommunfullmäktige frågar ordföranden om kommunstyrelsens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Fortsättning KF § 8

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

Expedieras till Kommunstyrelsen

KS § 12 DNR KS 72/2022

Svar på medborgarförslag fler allmänna platser för ungdomar

Sammanfattning

Ett medborgarförslag inkom till kommunen 2022-02-23. Förslaget föreslår att Herrljunga kommun ska skaffa fler platser för ungdomar att vara på efter skolan och på sin fritid. På eftermiddagen efter skolan sitter ungdomarna ofta med läxorna och det skulle vara skönt att ha något för att bryta av. Det som idag finns att göra är att vara på freetime, men jag känner att vi är lite för gamla för det. Visst kan man stanna kvar i skolan efter man har slutat, men skolan är ju inte öppen hela kvällen och när man har varit i skolan hela dagen vill man spendera sin tid någon annanstans. Exempel på sådant som man skulle kunna göra är att ha ett ungdomscafé eller arrangera spelkvällar där man kan spela spel och umgås. Detta skulle göra så att fler ungdomar umgås istället för att bara sitta hemma. Förslagslämnaren önskar att kommunen undersöker om det finns en möjlighet till detta.

Kommunfullmäktige har genom § 44/2022-03-21 överlämnat ärendet till kommunstyrelsen för beredning. Ärendet ska behandlas av kommunfullmäktige senast ett år efter att det inkommit. Kommunstyrelsens verksamhetsområde utökas från och med 2023 med ansvar för bibliotek, kultur och fritid. Eftersom förslaget faller under detta verksamhetsområde och kommunstyrelsens förvaltningsorganisation utökas med kultur- och fritidschef, önskar kommunstyrelsen mer tid för beredning av förslaget och återkommer till kommunfullmäktige med förslag till beslut i ärendet under våren 2023.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-01-11
Kommunfullmäktige § 44/2022-03-21
Medborgarförslag inkommet 2022-02-23

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att ge kommunstyrelsen fortsatt uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunstyrelsen ges i fortsatt uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom till: Förslagsställaren

KF § 44 DNR KS 72/2022 380

Medborgarförslag om fler allmänna platser för ungdomar

Sammanfattning

Följande medborgarförslag inkom 2022-02-23:
" Hej! Jag heter Elin Jakobsson Smedelind och jag är 18 år. Jag har ett förslag om att Herrljunga kommun ska skaffa fler platser för ungdomar att vara på efter skolan och på sin fritid. På eftermiddagen efter skolan sitter jag ofta med läxorna och det skulle vara skönt att ha något för att bryta av. Det som idag finns att göra är att vara på freetime, men jag känner att vi är lite för gamla för det. Visst kan man stanna kvar i skolan efter man har slutat, men skolan är ju inte öppen hela kvällen och när man har varit i skolan hela dagen vill man spendera sin tid någon annanstans. Exempel på sådant som man skulle kunna göra är att ha ett ungdomscafé eller arrangera spelkvällar där man kan spela spel och umgås. Detta skulle göra så att fler ungdomar umgås istället för att bara sitta hemma. Jag skulle vilja att ni ser om det finns en möjlighet till detta."

Beslutsgång

I kommunfullmäktige frågar ordföranden om ärendet överlämnas till kommunstyrelsen för beredning och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen för beredning.

HERRLJUNGA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2022 -02- 23
Dnr 72/2022 Beteckning 380

Ärende 16

Herrljunga den 2022-02-21

Hej! Jag heter Elin Jakobsson Smedelind och jag är 18 år. Jag har ett förslag om att Herrljunga kommun ska skaffa fler platser för ungdomar att vara på efter skolan och på sin fritid. På eftermiddagen efter skolan sitter jag ofta med läxorna och det skulle vara skönt att ha något för att bryta av. Det som idag finns att göra är att vara på freetime, men jag känner att vi är lite för gamla för det. Visst kan man stanna kvar i skolan efter man har slutat, men skolan är ju inte öppen hela kvällen och när man har varit i skolan hela dagen vill man spendera sin tid någon annanstans. Exempel på sådant som man skulle kunna göra är att ha ett ungdomscafé eller arrangera spelkvällar där man kan spela spel och umgås. Detta skulle göra så att fler ungdomar umgås istället för att bara sitta hemma. Jag skulle vilja att ni ser om det finns en möjlighet till detta.

MVH Elin Jakobsson Smedelind

[redacted]

Elin Jakobsson Smedelind

KFU § 15 DNR KS 2022/71

Svar på medborgarförslag om fritidsgård för äldre ungdomar

Sammanfattning

Ett medborgarförslag inkom till kommunen 2022-02-23 med förslag om inrättande av ett ställe för lite äldre ungdomar att hänga på. Förslagsställaren menar att det finns en del tomma lokaler i Herrljunga så finns det gott om plats för ett säkert ställe att umgås på, framför allt på kvällarna. I lokalen kan det finnas ett café eller lite aktiviteter att göra som passar de flesta, ett ställe att samlas och ha trevligt på.

I dagsläget finns det inga planer för kultur- och fritidsverksamheten att starta en fritidsgård för äldre ungdomar och inte heller någon förstudie gjord på hur ett sådant skulle kunna drivas eller kunna placeras. I budgeten för 2023 finns inga medel avsatt för något ungdomscafé och därför föreslår förvaltningen avslag på detta medborgarförslag.

Kultur- och fritidsverksamheten anser dock att frågan om fritidsgård för äldre ungdomar är intressant, då det saknas en plats att träffas på, anpassad efter de något äldre ungdomarna. En trygg plats där man kan koppla av och umgås med vänner och aktivera sig. Ur folkhälsoarbetets perspektiv skulle en plats där de kan mötas och träffa någon vuxen skulle vara bra för utvecklingen av barns och ungas hälsa, framför allt den psykiska hälsan. Frågan om fler allmänna platser för ungdomar bör finnas med i kultur- och fritidsverksamhetens fortsatta arbete.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-06-14
Kommunfullmäktige § 43/2022-03-21
Medborgarförslag inkom 2022-02-23

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Medborgarförslaget avslås.
- Kultur- och fritidsutskottet uppdras att utreda möjligheten att skapa en mötesplats för äldre ungdomar i framtiden.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Fortsättning KFU § 15

Kultur- och fritidsutskottets förslag till kommunfullmäktige

1. Medborgarförslaget avslås.
2. Kultur- och fritidsutskottet uppdras att utreda möjligheten att skapa en mötesplats för äldre ungdomar i framtiden.

Expedieras till: Kommunstyrelsen, kommunfullmäktige, förslagsställaren

KF § 7
KS § 11

DNR KS 2022/71 386

Svar på medborgarförslag om fritidsgård för äldre ungdomar

Sammanfattning

Ett medborgarförslag inkom till kommunen 2022-02-23 med förslag om inrättande av ett ställe för lite äldre ungdomar att hänga på. Eftersom det finns en del tomma lokaler i Herrljunga så finns det gott om plats för ett säkert ställe att umgås på, framförallt på kvällarna. I lokalen kan det finnas ett café eller lite aktiviteter att göra som passar de flesta. Ett ställe att samlas och ha trevligt på helt enkelt.

Kommunfullmäktige har genom § 43/2022-03-21 överlämnat ärendet till kommunstyrelsen för beredning. Ärendet ska behandlas av kommunfullmäktige senast ett år efter att det inkommit. Kommunstyrelsens verksamhetsområde utökas från och med 2023 med ansvar för bibliotek, kultur och fritid. Eftersom förslaget faller under detta verksamhetsområde och kommunstyrelsens förvaltningsorganisation utökas med kultur- och fritidschef, önskar kommunstyrelsen mer tid för beredning av förslaget och återkommer till kommunfullmäktige med förslag till beslut i ärendet under våren 2023.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-01-11
Kommunfullmäktige § 43/2022-03-21
Medborgarförslag inkommet 2022-02-23

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att ge kommunstyrelsen fortsatt uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunstyrelsen ges i fortsatt uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

I kommunfullmäktige frågar ordföranden om kommunstyrelsens förslag till beslut antas och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

Expedieras till Kommunstyrelsen

KS § 11 DNR KS 71/2022

Svar på medborgarförslag om fritidsgård för äldre ungdomar

Sammanfattning

Ett medborgarförslag inkom till kommunen 2022-02-23 med förslag om inrättande av ett ställe för lite äldre ungdomar att hänga på. Eftersom det finns en del tomma lokaler i
Herrljunga så finns det gott om plats för ett säkert ställe att umgås på, framförallt på kvällarna. I lokalen kan det finnas ett café eller lite aktiviteter att göra som passar de flesta. Ett ställe att samlas och ha trevligt på helt enkelt.

Kommunfullmäktige har genom § 43/2022-03-21 överlämnat ärendet till kommunstyrelsen för beredning. Ärendet ska behandlas av kommunfullmäktige senast ett år efter att det inkommit. Kommunstyrelsens verksamhetsområde utökas från och med 2023 med ansvar för bibliotek, kultur och fritid. Eftersom förslaget faller under detta verksamhetsområde och kommunstyrelsens förvaltningsorganisation utökas med kultur- och fritidschef, önskar kommunstyrelsen mer tid för beredning av förslaget och återkommer till kommunfullmäktige med förslag till beslut i ärendet under våren 2023.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-01-11
Kommunfullmäktige § 43/2022-03-21
Medborgarförslag inkommet 2022-02-23

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att ge kommunstyrelsen fortsatt uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunstyrelsen ges i fortsatt uppdrag att bereda ärendet under våren 2023.

_____

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom till: Förslagsställaren

KF § 43 DNR KS 71/2022 386

Medborgarförslag om fritidsgård för äldre ungdomar

Sammanfattning

Följande medborgarförslag inkom 2022-02-23:
"Hej, mitt namn är Emilia Lundin och jag är snart 18 år, och jag har ett förslag på en förändring i Herrljunga kommun. Jag tycker att det borde finnas ett ställe för lite äldre ungdomar att hänga på. Eftersom det finns en del tomma lokaler i Herrljunga så finns det gott om plats för ett säkert ställe att umgås på, framförallt på kvällarna. I lokalen kan det finnas ett café eller lite aktiviteter att göra som passar de flesta. Ett ställe att samlas och ha trevligt på helt enkelt."

Beslutsgång

I kommunfullmäktige frågar ordföranden om ärendet överlämnas till kommunstyrelsen för beredning och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen för beredning.

Ärende 17

HERRLJUNGA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2022 -02- 23
Dnr 71/2022
Beteckning 386

Herrljunga, 2022-02-21

Hej,
mitt namn är Emilia Lundin och jag är snart 18 år, och jag har ett förslag på en förändring i Herrljunga kommun. Jag tycker att det borde finnas ett ställe för lite äldre ungdomar att hänga på. Eftersom det finns en del tomma lokaler i Herrljunga så finns det gott om plats för ett säkert ställe att umgås på, framförallt på kvällarna. I lokalen kan det finnas ett café eller lite aktiviteter att göra som passar de flesta. Ett ställe att samlas och ha trevligt på helt enkelt.

[redacted]

Med vänliga hälsningar,
Emilia Lundin

Emilia Lundin

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Anela Lennartsson

Tjänsteskrivelse
2023-08-15
DNR KS 2023/299

Undertecknande av handlingar utifrån kommunstyrelsens delegationsordning (teckna firma Herrljunga kommun)

Sammanfattning

Då tillförordnad kommundirektör Sandra Säljö tillträder den 14 augusti 2023 behöver ett beslut fattas om rätten att underteckna handlingar utifrån kommunstyrelsens delegationsordning.

Då myndigheter, organisationer, finansiella institut och företag begär styrkta utdrag ur det beslut, som reglerar rätten att teckna firma för Herrljunga kommun, ska det framgå vilka namngivna personer som är utsedda att underteckna handlingarna. På grund av skyldigheten att kunna namnge de personer som erhållit mandatet att underteckna handlingar samt att underlätta hanteringen föreslås att kommunstyrelsen fattar ett särskilt beslut som anger rätten till firmateckning för Herrljunga kommun, i enlighet med reglemente och antagen delegeringsordning.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-08-15

Förslag till beslut

Tillförordnad kommundirektör Sandra Säljö utses, med ersättare administrations- och kommunikationschef Anela Lennartsson, att kontrasignera avtal, fullmakter, ansökningar och andra handlingar utifrån § 19 Kommunstyrelsens reglemente. Beslutet att kontrasignera för Herrljunga kommun gäller med omedelbar verkan men längst till och med 14 oktober 2023.

Anela Lennartsson
Administrations- och kommunikationschef

Initiativärende avseende att tillskriva regeringen att undanta kommunal verksamhet från anmälningsplikten

Den 15 augusti 2023 meddelade regeringen att de går vidare med förslaget om att anmälningsplikt ska gälla i all kommunal verksamhet vid misstanke om att personer vistas illegalt i Sverige.

Malmö stads kommunstyrelse fattade samma vecka beslut att skicka en skrivning till regeringen där man säger nej till att detta införs i kommunal verksamhet. Herrljunga kommun bör följa Malmö stad i denna fråga.

Vår bedömning är att kravet om anmälningsplikt skulle kunna få konsekvenser för de verksamheter i Herrljunga kommun som bygger sitt arbete på tillit och förtroendefulla relationer med Herrljungaborna. Förslaget om att införa anmälningsplikt skulle också kunna innebära negativ påverkan på arbetsmiljön för Herrljunga kommuns medarbetare

Därför föreslår vi:

Att Herrljunga kommun tillskriver regeringen att anmälningsplikt inte bör införas i kommunal verksamhet. Särskilt inte gällande pedagogisk verksamhet, fritidsverksamhet, kulturell verksamhet för barn och unga, eller socialtjänsten

Initiativtagare

Mats Palm, S

Emma Blomdahl Wahlberg, C

Lotta Norén, L

Magnus Jonsson, V

Meddelande 1

COMPANION
KOOPERATIV UTVECKLING

HEMLOSGÅRDEN
Kommunstyrelsen
2023 -06- 20
Dnr 2023/192 Beteckning 992

Borås 2023-06-15

Hej Coompanionmedlem!

Här kommer protokoll från ordinarie årsstämma för Coompanion Sjuhärad som genomfördes på Hemgården i Borås den 27 april 2023.

Vi hade en bra stämma där medlemmarna, förutom sedvanliga formalia även beslutade om att godkänna de redaktionella ändringar i föreningens stadgar som styrelsen hade föreslagit. (Se kallelsen).

Möjlighet att nominera till valberedningen.

Föreningen har haft en valberedning bestående av 3 personer men stadgarna ställer inget krav på antal valberedare, endast att årsstämman har i uppgift att välja en valberedning.

De tre valberedare som haft uppdraget i ett långt antal år, var inte tillgängliga för omval och inga nya förslag fanns för stämman att besluta om.

Vi vill därför uppmana samtliga medlemmar att passa på att nominera till valberedningen så att styrelsen under hösten kan ta ett beslut och utse valberedare. (Se § 15 i Stämmo-protokollet).

Välkomna att nominera senast fredag den 15 september via mail till sjuharad@coompanion.se

Den ni nominerar ska vara tillfrågad och positiv till att bli nominerad. Glöm inte att bifoga kontaktuppgifter med er nominering.

Med vänlig hälsning

Styrelsen

Genom
Carina Krii & Kerstin Hallenrud
Verksamhetsledare

Coompanion Sjuhärad
Box 8080
501 18 Borås
sjuharad@coompanion.se
coompanion.se/vast

PROTOKOLL ORDINARIE FÖRENINGSSTÄMMA

COOMPANION SJUHÄRAD EKONOMISK FÖRENING 769609-0781

DATUM: 2023-04-27

TID OCH PLATS: Kl. 18:00. Föreningen Hemgården, Österlånggatan 57, Borås

NÄRVARANDE: Johnny Carlsson (Herrljunga Kommun), Lena Ferm Hansson (Marks Kommun), Pontus Johansson (Studieförbundet Vuxenskolan), Anders Björklund (ABF Sjuhärad), Maria Bengtsson (Svenljunga Kommun), Stefan Hjertén (Hela Sverige Ska Leva Sjuhärad), Tina Yngvesson (Hela Sverige Ska Leva Sjuhärad), Bobbo Bolin (Bollebygds Kommun), Kerstin Hallenrud & Carina Krii (personal), Jan Åke Sjökvist (valberedningen).

DAGORDNING

1. **Mötets öppnande och fastställande av röstlängd**
   - Pontus Johansson hälsade välkommen och förklarade mötet öppnat.
   - Röstlängd upprättades och fastställdes. (Bilaga 1).
2. **Val av mötesordförande och dennes val av mötessekreterare**
   - Jan Åke Sjökvist valdes till ordförande för stämman och Carina Krii till sekreterare.
3. **Val av protokolljusterare tillika rösträknare**
   – Till protokolljusterare tillika rösträknare valdes Maria Bengtsson och Stefan Hjertén.
4. **Frågan om stämman utlysts i behörig ordning**
   – Stämman fastslog att kallelse till stämman har skett i behörig ordning.
5. **Styrelsens årsredovisning för 2022 års verksamhet**
   -Stämman tog del av styrelsens Årsredovisning samt Verksamhetsberättelse för 2022.
6. **Revisorernas berättelse**
   -Revisorernas berättelse lästes upp för stämman.
7. **Fastställande av resultat- och balansräkning**
   -Stämman fastställde Årsredovisningens resultat-och balansräkning för 2022.
8. **Beslut i anledning föreningens vinst eller förlust**
   -Stämman beslutade att 2022 års vinst ska föras över i ny räkning.
9. **Beslut om ansvarsfrihet för styrelsen**
   -Stämman beslutade att bevilja ansvarsfrihet för avgående styrelse.
10. **Beslut om ersättningar och arvoden för kommande verksamhetsår**
    -Ordförande Jan Åke Sjökvist redogjorde för valberedningens förslag och stämman beslutade att godkänna förslaget. (Bilaga 2).
11. **Beslut om medlems- och serviceavgift**
    -Stämman beslutade att medlems och serviceavgifter ska förbli oförändrade.
12. **Beslut om antal ledamöter och eventuella ersättare i styrelsen**
    -Stämman beslutade att styrelsen ska bestå av 9 ledamöter och inga ersättare.
13. **Val av styrelse**
    a/ordförande – Pontus Johansson/Omval på 1 år
    b/ledamöter
    - Patrik Harrysson, Svenljunga Kommun/Omval på 2 år
    - Johnny Carlsson, Herrljunga Kommun/Omval på 2 år
    - Anne-Marie Ekström, Borås Stad/Omval på 2 år
    - Ulrika Ahlin, Ulricehamns Kommun/Nyval på 1 år

- Pauli Kuitunen Marks Kommun/Nyval på 2 år
- Pontus Johansson/Kvarstår med 1 år
- ChrisTina Yngvesson/Kvarstår med 1 år
- Anders Björklund/Kvarstår med 1 år
- Bobbo Bolin/Kvarstår med 1 år

c/eventuella ersättare – Inga ersättare valdes

14. Val av revisorer jämte ersättare

- Stämman beslutar omval på 1 år av Eivor Ottosson och Gunnar Nilsson som ordinarie revisorer och Kenneth Max som ersättare.

15. Val av valberedning.

- Stämman beslutade att ge styrelsen i uppdrag att kontakta medlemmarna och be om nomineringar till valberedning och därefter ska styrelsen välja en valberedning.

16. Ärende som av styrelsen eller medlem hänskjutits till stämman.

- Styrelsens förslag om stadgeändring gick ut till medlemmarna tillsammans med kallelsen. Stämman gick igenom de aktuella ändringarna och styrelsen motiverade sitt förslag. Stämman beslutade om bifall av samtliga ändringar enl bifogad protokollsbilaga (Bilaga 3).

17. Övriga ärenden

- Inga övriga ärenden avhandlades.

18. Stämmans avslutning

- Stämman konstaterade att samtliga beslut varit enhälliga och därefter tackade ordförande Pontus Johansson för förnyat förtroende samt förklarade föreningsstämman avslutad.

Borås 2023-04-27

Jan Åke Sjökvist/Ordförande

Carina Krii/Sekreterare

Maria Bengtsson/protokolljusterare

Stefan Hjertén/protokolljusterare

KommunForskning i Västsverige

Protokoll fört vid Kommunforskning i Västsverige Ideell Förening
årsmöte den 16 maj 2023

1. Mötet öppnades av Björn Brorström.

2. Röstlängden fastställdes (bilaga 1).

3. Dagordningen fastställdes.

4. Till mötesordförande valdes Björn Brorström.

5. Till mötessekreterare valdes Viveka Nilsson.

6. Isabell Asadian Strandman och Emil Gisslow valdes till justeringspersoner.

7. Mötet befanns vara utlyst i vederbörlig ordning.

8. Gustaf Kastberg Weichselberger informerade om KFi:s verksamhet 2022 (bilaga 2). Under 2022 hölls sex seminarier; ”Välfärdsbokslut – framtidens styrning eller lyxförpackad statistik?”, ”Tillit och styrning i tillblivelse! Ett idéseminarium kring nya sätt att styra och leda verksamheten”, ”Digitalisering av lärarnas arbete, roller och tidsstyrning”, ”Strategisk fastighetsförvaltning”, ”Lärdomar Coronahantering” och ”Fasad, nytta eller källa till konflikt? Svenska kommuners arbete mot extremism” samt Redovisningsdagen och KFi-dagen. Deltagarantalet på seminarierna var mycket gott.

   2022 bedrevs tretton forskningsprojekt som alla är avrapporterade i KFis rapportserie. Dessa handlade om kommunal fastighetsförvaltning, kriskommunikation, den finansiella profilen, mellankommunala samarbeten, hållbara lärosäten, centrumbildningar vid universitet och högskolor, två studier kring tillitsbaserad styrning och ledning samt fem studier kring kommuners hantering av Coronapandemin. Under 2023 bedrivs för tillfället forskningsprojekt om innovationer och innovationsplattformar, mellanhänder vid upphandling, digitalisering i skolan, 1177, redovisningens aktualitet, koncernredovisning i delårsrapporten och kunskapsöversikt gällande budget.

   KFi bedriver också forskningsprogram. Ett handlade om samarbete, (Lokom - lokalt kommunforskningsprogram) som avslutats. Inom programmet bedrevs ett projekt om ägarstyrning och ett om implementering av samverkan. Ett annat avslutat forskningsprogram är KomCo (Kommuner i Coronatider). Programmet syftade till att ge deltagande kommuner en kritisk utvärdering av organisering, koordinering och lärande under Coronapandemin. I programmet deltog Göteborg, Stenungsund, Mölndal, Borås, Tanum, Trollhättan, Kungälv, Härryda, Lerum samt Västra Götalandsregionen. Inom forskningsprogrammet TillKom (Tillit och styrning i kommuner och regioner) har en etappavslutning gjorts. Fokus ligger här på hur tillitsbaserad styrning införts, vilka erfarenheter som gjorts och vilka effekter som uppstått. Även arbetet med de finansiella profilerna fortsatte under året. Den finansiella profilen belyser vilka starka och svaga finansiella sidor en kommun har i förhållande till andra kommuner i en

jämförbar grupp. Drygt 120 kommuner beställde analysen. Årsmötet beslutade att lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Pierre Donatella informerade om det ekonomiska utfallet för KFi (bilaga 3). Årsredovisningen för 2022 visar en hög omsättning på 7,9 mnkr men också höga kostnader. Resultat efter finansiella poster uppgår till -195 tkr. KFi har dock återfört 150 tkr från en periodiseringsfond och årets resultat blir därför -45 tkr. Utgående eget kapital uppgår till 1,6 mnkr. Balans- och resultaträkning godkändes och lades till handlingarna.

9. Årsmötet beslutade att lägga revisionsberättelsen till handlingarna (bilaga 4).

10. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna året.

11. Justering av KFi:s medlemsavgifter inför 2024 (bilaga 5). Förslaget innebär en uppräkning utifrån PKV (prisindex för kommunal verksamhet). KFi gör löpande justeringar av medlemsavgifterna enligt PKV och har fattat beslut på tidigare årsmöten att fortsätta med den ordningen. Årsmötet godkände förslaget om justering av medlemsavgifter.

12. Årsmötet valde följande personer till styrelseledamöter för en period av fyra år:

Magnus Andersson	Göteborgs Stad
Björn Brorström	Göteborgs universitet
Emil Gisslow	Västra Götalandsregionen
Maria Grip	Västra Götalandsregionen
Christina Hermansson	Kungsbacka kommun
Pia Jakobsson	Kungälvs kommun
Christian Jensen	Göteborgs universitet
Bengt Johansson	Göteborgs universitet
Erik Lindskog	Västkom
Kicki Nordberg	Stenungsunds kommun
Karolina Samuelsson	Lysekils kommun
Maria Standar	Alingsås kommun
Björn Söderlundh	Skövde kommun
Magnus Widén	Borås Stad
Allison Östlund	Göteborgs universitet

13. Björn Brorström omvaldes till styrelseordförande på ett år fram till nästa ordinarie årsmöte.

14. Årsmötet omvalde Roger Cardell, budget och controllerchef Borås Stad och Dan Jonasson, ekonomichef Trollhättans Stad som revisorer för en period av fyra år.

15. Årsmötet omvalde Viveka Nilsson, KFi och Erica Bjärsved, ekonomichef Stenungsunds kommun som ledamöter till valberedningen för en period av fyra år. Årsmötet valde Oskar Nilsson, ekonomichef Härryda kommun som ny ledamot i valberedningen för en period av fyra år.

16. Pierre Donatella informerade om den budget som styrelsen fastställt för KFi för verksamhetsåret 2023 (bilaga 6). Det budgeterade resultatet är -50 tkr och ligger i linje med ambitionen om att långsamt minska det egna kapitalet under de kommande åren. KFi räknar

med en fortsatt hög omsättning under 2023 på 6,7 mnkr, dock lägre än de historiskt mycket höga nivåerna under 2021 (7,0 mnkr) och 2022 (7,9 mnkr). Årsmötet noterade budgeten som en anmälan till protokollet.

Gustaf Kastberg Weichselberger informerade om verksamhetsplanen för 2023 (bilaga 7). KFi fortsätter arbetet med att förnya och utveckla verksamheten och har goda ekonomiska förutsättningar. Ansträngningarna för att skapa kapacitet och verksamhet fortsätter. Forskningsprogrammet Budkom (Budget i kommuner) startas upp. Under våren 2023 kommer sammanlagt sex KFi-seminarier att hållas: ”Mellanhänder vid upphandling”, ”Kritisk granskning av budgetprocessen”, ”Fel men rättssäkra beslut. Automatiserat beslutsfattande i offentlig förvaltning”, ”Samordnarfunktionens roll vid olika styrformer”, ”Hur säkerställer vi en oberoende revision i en politiserad process? Lekmannarevisionens roll och funktion i kommuner” samt ”Digitaliseringsmonstret. Ett seminarium kring digitalisering i svensk skola”. Årsmötet noterade verksamhetsplanen som en anmälan till protokollet.

17. Inga övriga frågor noterades. Björn Brorström tackade de avgående styrelseledamöterna Anna Cederqvist, Camilla Simonsson och Eveline Stomvall.

18. Björn Brorström avslutade mötet och tackade samtliga närvarande för visat intresse.

Vid protokollet

Viveka Nilsson

Justeras

Emil Gisslow

Justeras

Isabell Asadian Strandman

Justeras

Björn Brorström (ordf)

2023-05-16

Kommunforskning i Västsverige Ideell Förenings årsmöte

Röstlängd

Representant	**Kommun/region**
Magnus Andersson	Göteborgs Stad
Isabell Asadian Strandman	Partille kommun
Emil Gisslow	Västra Götalandsregionen
Anneli Guilotte	Vänersborgs kommun
Lena Ferm Hansson	Marks kommun
Christina Hermansson	Kungsbacka kommun
Christian Jensen	Göteborgs universitet
Erik Lindskog	Västkom
Karolina Samuelsson	Lysekils kommun
Björn Söderlundh	Skövde kommun
Maria Standar	Alingsås kommun
Jan Utbult	Öckerö kommun

KFi
KommunForskning i Västsverige

Verksamhetsberättelse 2022

2022 har varit ett mycket lyckosamt år för KFi med hög aktivitet både vad gäller forskning och seminarier. En del av verksamheten är årligen återkommande medan forskningsprojektens ansats och innehåll vanligtvis varierar mellan olika verksamhetsår. Särskilt roligt var att antalet deltagare på KFi-dagen nådde samma nivå som innan pandemin.

Forskningsområden

För att bibehålla kontinuitet över tid och därigenom skapa förutsättningar för utveckling av fördjupade kunskaper, är KFi:s verksamhet organiserad för att upprätthålla kompetens inom centrala områden med särskilt fokus på; redovisning, organisering, styrning, ledarskap, hälso- och sjukvård, granskning och upphandling, strategisk innovation och utveckling samt social styrning och redovisning. Inom forskningsområdena initieras och genomförs forskningsprojekt samt förmedlas relevanta forskningsresultat till KFi:s avnämare via seminarier och rapporter.

Forskningsprojekt

Avrapporterade projekt

Under 2022 har ett antal forskningsprojekt av varierande omfattning genomförts och avrapporterats i KFi-rapporter och U-rapporter. *Covid-19 pandemin som förändringskraft.* I rapporten ges en belysning av hur kommunledningar och Västra Götalandsregionens ledning har hanterat covid 19-pandemin (KFi-rapport 173). *Jakten efter den goda styrningen – En problematisering av idealet tillitsbaserad styrning*. I rapporten fokuseras att tillit är en viktig egenskap inom organisationer men att tillit inte kan ersätta förekomsten av styrning och ansvarsutkrävande (KFi-rapport 174).*"Det känns som att försöka styra om Titanic" – Arbetet med utveckling och implementering av strategisk kommunal fastighetsförvaltning.* Fokus ligger här på att beskriva vad det strategiska arbetet har inneburit i praktiken, vilken form av arbete som utförts och av vem (KFi-rapport 175*). En kommunikativ kris – Kriskommunikation under Covid-19*. Rapporten handlar om kriser, krishantering och Coronapandemin där även mediernas betydelse belyses (KFi-rapport 176). *Den finansiella profilen – växelverkan mellan teori och praktik som bidrar till att öka effektiviteten i kommuner och regioner*. Här görs en belysning av den vid KFi utvecklade finansiella profilen som varit i bruk i drygt 20 år och blivit ett viktigt instrument och återkommande inslag i såväl budget- som uppföljningsprocesser (KFi-rapport 177). *Vad vi vet om tillitsbaserad styrning och ledning*. Två fundamentala frågor belyses gällande styrformen med fokus på hur den utformas och används i praktiken samt vilka effekter den ger (KFi-rapport 178*). Fyra år med*

mellankommunala samarbeten – Slutrapportering av följeforskningsprojektet samarbete för kvalitativt utförande. Lokalt kommunforskningsprogram om samarbete (Lokom). I rapporten summeras projektet som helhet där två tidigare delrapporteringar gjorts (KFi-rapport 179*). Hållbara lärosäten – medel och mål.* Som ett led i att finna orsaker till ett framgångsrikt hållbarhetsarbete inom universitet och högskolor har en studie genomförts om organisering av och ideal för hållbarhetsarbetet (U-rapport 108). *"Håll i, håll ut!" Om Trollhättans Stads hantering av pandemin*. I rapporten fokuseras hur Trollhättans Stad hanterat Coranapandemin (U-rapport 109). *Struktur, improvisation och gott omdöme – Härryda kommuns hantering av konsekvenserna av coronapandemin.* Här sker en beskrivning av Härryda kommuns hantering av pandemin (U-rapport 110). *Centrumbildningar vid universitet och högskolor – förekomst, fördelar och faror*. Syftet med rapporten är att bringa ordning i hur och varför centrumbildningar finns (U-rapport 111). *"Alle man på däck" – Om Kungälvs kommuns hantering av pandemin*. En belysning av hur Kungälvs kommun har hanterat Coronapandemin ges (U-rapport 112). *Om att leverera uthållighet – Lerums kommuns arbete med pandemin*. En beskrivning ges av hur Lerums kommun agerat under pandemin (U-rapport 113).

Pågående projekt

Mellanhänder i offentlig upphandling. Syftet är här att ge en bild av hur upphandlande myndigheter, leverantörer och marknader har påverkats av möjligheten att använda mellanhänder i inköpsprocessen inom offentlig upphandling. *Staden som arena för innovation*. I projektet studeras innovationsplattformar för hållbara och attraktiva städer. *GO:innovation*. Inom ramen för projketet ska det skapas ett strukturerat arbete med forskning och innovation och stärka Göteborg som testarena. *1177 – Vårdguiden på telefon i Västra Götalandsregionen*. Studiens syfte är att generera underlag gällande organisering och styrning som kan bidra till en ökad tillgänglighet och sänkta kostnader för telefontjänsten. *Digitalisering i skolan*. I detta projekt undersöks hur digitalisering som reformagenda omsätts inom skolverksamheter. *Framtida alarmeringstjänst i Västra Götalandsregionen*. Inom projektet söks långsiktiga lösningar för hur alarmeringstjänsten ska bedrivas i Västra Götalandsregionen. *Följeforskning av innovationsplattformar.* Projektet syftar till att utveckla nya arbetssätt och verktyg för att stärka städers kapacitet som innovationsarenor och kommuners roll som innovationsaktörer.

Forskningsprogram

Lokalt kommunforskningsprogram

Under 2017 initierades ett lokalt kommunforskningsprogram (Lokom). Fokus i programmet låg på samarbete i olika konstellationer och ett antal studier på mer avgränsade samarbetsfenomen. Några av studierna har handlat om hur samverkan organiseras mellan sjukhus, primärvård och kommunal

vård och omsorg. Andra har handlat om samverkan kring produktion av gemensamma servicetjänster som lön, miljö, räddningstjänst och avfallshantering mellan kommuner. Programmet avslutades under 2022 och har totalt genererat sex KFi-rapporter (153, 156, 161, 163, 165, 179).

KomCo: Kommuner i Coronatider

Coronapandemin har ställt stora krav på kommuner och regioner. KFi har mot bakgrund av detta tagit flera forskningsinitiativ som syftat till att ta vara på de erfarenheter som gjorts med anledning av pandemin. Forskningsprogrammet Kommuner i Coronatider (KomCo) som initierades under 2020 och avslutades under 2022 byggde på att forskning genomförts med en stödjande och samtidigt kritiskt utvärderande ansats. Genom kommuners deltagande i programmet erhölls en möjlighet att inte bara lära om den egna verksamhetens kapacitet, utan också att dra lärdom av andras förutsättningar och arbete. I programmet har totalt fyra utvärderingar genomförts under 2022 i kommunerna Härryda, Kungälv, Lerum och Trollhättan. Tidigare utvärderingar har genomförts i Borås, Göteborg, Mölndal, Stenungsund och Tanum samt Västra Götalandsregionen. Programmet har totalt genererat åtta U-rapporter (103, 104, 105, 107, 109, 110, 112, 113) och fem KFi-rapporter (167, 170, 172, 173, 176).

BudKom: Budget i kommuner

KFi förbereder en forskningsinsats med ambitionen att fokusera budgeten som process och styrmedel och etablera ett forskningsprogram med benämningen BudKom (Budget i Kommuner). Teman för programmet är budget som process, ändamålsenlighet i budgetpraktiker, samspel mellan olika aktörsgrupper (politiker, tjänstemän, medborgare) samt budgetens funktionalitet i relation till en allt mer komplex styrningskontext.

Seminarier

Den årliga KFi-dagen genomfördes i november på Gothia Towers där aktuella resultat presenterades från forskare som ingår i KFi:s nätverk kompletterat med föredragningar från inbjudna forskare från andra miljöer. Under KFi-dagen gjordes presentationer gällande ledarskap, organisation och ekonomi i den kommunala sektorn och centrala teman var digitalisering, tillit och styrning, samarbete för gemensam drift och valet i Sverige och USA. Den årligen återkommande Redovisningsdagen handlade om finansiell analys. Vidare hölls ytterligare sex seminarier med rubrikerna ”Välfärdsbokslut – framtidens styrning eller lyxförpackad statistik?”, ”Tillit och styrning i tillblivelse! Ett idéseminarium kring nya sätt att styra och leda verksamheten”, ”Digitalisering av lärarnas arbete, roller och tidsstyrning”, ”Strategisk fastighetsförvaltning”, ”Lärdomar Coronahantering” samt ”Fasad, nytta eller

källa till konflikt? Svenska kommuners arbete mot extremism". Antalet besökare på KFi-dagen och seminarierna uppgick sammantaget till 305 personer.

Den finansiella profilen

Ett årligen återkommande projekt är den finansiella profilen. Den finansiella profilen är en modell som utvecklats inom ramen för KFi:s redovisningsforskning och därefter fått ett stort genomslag i praktiken. Modellen ger på ett översiktligt sätt möjligheter att jämföra den finansiella utvecklingen mellan olika kommuner i en utvald jämförelsegrupp. 2022 beställde 120 kommuner en finansiell profil från KFi.

Rapporter

Under verksamhetsåret 2022 har totalt tretton forskningsrapporter publicerats.

KFi-rapport 173. *Covid-19 pandemin som förändringskraft.* Jessica Algehed och Christian Jensen. ISBN: 978-91-87454-92-9.

KFi-rapport 174. *Jakten efter den goda styrningen – En problematisering av idealet tillitsbaserad styrning*. Björn Brorström. ISBN: 978-91-87454-93-6.

KFi-rapport 175. *"Det känns som att försöka styra om Titanic" – Arbetet med utveckling och implementering av strategisk kommunal fastighetsförvaltning.* Ingrid Svensson och Sara Brorström. ISBN: 978-91-87454-94-3.

KFi-rapport 176. *En kommunikativ kris – Kriskommunikation under Covid-19.* Bengt Johansson. ISBN: 978-91-87454-95-0.

KFi-rapport 177. *Den finansiella profilen – växelverkan mellan teori och praktik som bidrar till att öka effektiviteten i kommuner och regioner.* Hans Petersson. ISBN: 978-91-87454-96-7.

KFi-rapport 178. *Vad vi vet om tillitsbaserad styrning och ledning*. Sven Siverbo. ISBN: 978-91-87454-99-8.

KFi-rapport 179. *Fyra år med mellankommunala samarbeten – Slutrapportering av följeforskningsprojektet samarbete för kvalitativt utförande.* Isabell Meltzer och Gustaf Kastberg Weichselberger. ISBN: 978-91-89458-01-7.

U-rapport 108. *Hållbara lärosäten – medel och mål.* Björn Brorström och Birgitta Påhlsson. ISBN: 978-91-87454-97-4.

U-rapport 109. *"Håll i, håll ut!" Om Trollhättans Stads hantering av pandemin*. Gustaf Kastberg Weichselberger, Björn Brorström, Caroline Leppänen och Sanna Eklund. ISBN: 978-91-87454-98-1.

U-rapport 110. *Struktur, improvisation och gott omdöme – Härryda kommuns hantering av konsekvenserna av coronapandemin.* Björn Brorström och Viveka Nilsson. ISBN: 978-91-89458-00-0.

U-rapport 111. *Centrumbildningar vid universitet och högskolor – förekomst, fördelar och faror.* Björn Brorström. ISBN: 978-91-89458-02-4.

U-rapport 112. *"Alle man på däck" – Om Kungälvs kommuns hantering av pandemin.* Pierre Donatella, Gustaf Kastberg Weichselberger, Mikael Löfström och Viveka Nilsson. ISBN: 978-91-89458-03-1.

U-rapport 113. *Om att leverera uthållighet – Lerums kommuns arbete med pandemin*. Sanna Eklund, Christian Jensen och Bengt Johansson. ISBN: 978-91-89458-04-8.

ÅRSREDOVISNING

för

Kommunforskning i Västsverige

Org.nr. 857206-1581

Styrelsen får härmed avlämna årsredovisning för räkenskapsåret 2022-01-01 - 2022-12-31

Innehåll	**Sida**
- förvaltningsberättelse	2
- resultaträkning	3
- balansräkning	4
- noter	6
- underskrifter	7

r15B6VVZ3-HyMUp4Vbh

Kommunforskning i Västsverige
Org.nr. 857206-1581

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Årsredovisningen är upprättad i svenska kronor, SEK.

Verksamheten

Allmänt om verksamheten
Kommunforskning i Västsverige, KFI är en idéell förening bildad 1990. Föreningen har som uppgift att bedriva forskning inom kommunal ekonomi och organisation samt ge ut publikationer inom dessa områden. Föreningen bedriver också utvecklings- och utbildningsverksamhet inom nämnda områden.

Företagets säte är Göteborg.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret
Coronapandemin har ställt stora krav på kommuner och regioner. KFi har mot bakgrund av detta tagit flera forskningsinitiativ som syftat till att ta vara på de erfarenheter som gjorts med anledning av pandemin. Forskningsprogrammet Kommuner i Coronatider (KomCo) initierades under 2020 och avslutades under 2022. Stödjande och samtidigt kritiskt utvärderande uppdragsstudier har gjorts i nio kommuner samt Västra Götalandsregionen under 2021 och 2022. Detta är den främsta anledningen till trenden med en ökande omsättning.

Flerårsöversikt

	2022	2021	2020	2019
Nettoomsättning	7 941 938	7 013 264	6 344 526	6 205 889
Resultat efter finansiella poster	-194 519	109 464	23 669	299 307
Soliditet (%)	38	39	50	47
Balansomslutning	4 272 916	4 502 522	3 396 506	3 596 893

Definitioner av nyckeltal, se noter

Beträffande föreningens resultat och ställning i övrigt hänvisas till efterföljande resultat- och balansräkningar med tillhörande noter.

r15B6VVZ3-HyMUp4Vbh

Kommunforskning i Västsverige
Org.nr. 857206-1581

RESULTATRÄKNING

	Not	2022-01-01 2022-12-31	2021-01-01 2021-12-31
Föreningens intäkter			
Nettoomsättning	2	7 941 938	7 013 264
Summa föreningens intäkter		7 941 938	7 013 264
Föreningens kostnader			
Övriga externa kostnader		-2 164 058	-1 753 245
Personalkostnader	3	-5 967 912	-5 146 671
Summa föreningens kostnader		-8 131 970	-6 899 916
Rörelseresultat		-190 032	113 348
Finansiella poster			
Ränteintäkter		872	0
Räntekostnader		-5 359	-3 884
Summa finansiella poster		-4 487	-3 884
Resultat efter finansiella poster		-194 519	109 464
Bokslutsdispositioner			
Avsättning till periodiseringsfonder		150 000	-30 000
Summa bokslutsdispositioner		150 000	-30 000
Resultat före skatt		-44 519	79 464
Skatter			
Skatt på årets resultat		0	-19 458
Årets resultat		**-44 519**	**60 006**

r15B6VVZ3-HyMUp4Vbh

Kommunforskning i Västsverige
Org.nr. 857206-1581

BALANSRÄKNING	Not	2022-12-31	2021-12-31
TILLGÅNGAR			
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		894 938	828 750
Övriga fordringar		72 083	64 693
Summa kortfristiga fordringar		967 021	893 443
Kortfristiga placeringar			
Övriga kortfristiga placeringar	4	444 663	444 663
Summa kortfristiga placeringar		444 663	444 663
Kassa och bank			
Kassa och bank		2 861 232	3 164 416
Summa kassa och bank		2 861 232	3 164 416
Summa omsättningstillgångar		4 272 916	4 502 522
SUMMA TILLGÅNGAR		**4 272 916**	**4 502 522**

r15B6VVZ3-HyMUp4Vbh

Kommunforskning i Västsverige
Org.nr. 857206-1581

BALANSRÄKNING	Not	2022-12-31	2021-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Eget kapital vid räkenskapsårets början		1 656 554	1 596 548
Årets resultat		-44 519	60 006
Summa eget kapital		1 612 035	1 656 554
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfonder		0	150 000
Summa obeskattade reserver		0	150 000
Kortfristiga skulder			
Fakturerad men ej upparbetad intäkt		964 868	1 485 859
Leverantörsskulder		517 965	300 487
Övriga skulder		1 091 403	830 985
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		86 645	78 637
Summa kortfristiga skulder		2 660 881	2 695 968
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**4 272 916**	**4 502 522**

r15B6VVZ3-HyMUp4Vbh

Kommunforskning i Västsverige
Org.nr. 857206-1581

NOTER

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2016:10) om årsredovisning i mindre företag.

Tjänste- och entreprenaduppdrag
Pågående arbete för annans räkning redovisas som, Upparbetad men ej fakturerad intäkt, på tillgångssidan och som, Fakturerad men ej upparbetad intäkt på skuldsidan.

Noter till resultaträkningen

Not 2 Nettoomsättning	2022	2021
Uppdragsverksamhet/utbildning	5 586 317	5 702 198
Medlemsavgifter	1 834 630	1 784 592
Förändring upparbetade projekt.	520 991	-473 526
	7 941 938	7 013 264

Not 3 Medelantal anställda	2022	2021
Medelantal anställda Medelantalet anställda bygger på av bolaget betalda närvarotimmar relaterade till en normal arbetstid.		
Medelantal anställda har varit	8,00	8,00

Under året har fördelningen mellan seniora(disputerade) och icke seniora medarbetare varit 14/7. Föregående år var fördelningen 14/7.

Noter till balansräkningen

Not 4 Andra långfristiga värdepappersinnehav	2022-12-31	2021-12-31
Ingående anskaffningsvärden	444 663	444 663
Utgående anskaffningsvärden	444 663	444 663
Redovisat värde	444 663	444 663
Marknadsvärde	481 170	483 874

r15B6VVZ3-HyMUp4Vbh

Kommunforskning i Västsverige
Org.nr. 857206-1581

NOTER

Övriga noter

Not 5 Definition av nyckeltal

Soliditet
Justerat eget kapital i procent av balansomslutning

Göteborg

Magnus Andersson	Björn Brorström	Magnus Widén
Kicki Nordberg	Christina Hermansson	Anna Cederqvist
Maria Standar	Eveline Stomvall	Bengt Johansson
Camilla Simonsson		
Christian Jensen		
Maria Grip		
Emil Gisslow		
Allison Östlund		

Vår revisionsberättelse har lämnats den

Dan Jonasson	Roger Cardell

r15B6VVZ3-HyMUp4Vbh

Document history

COMPLETED BY ALL:
04.04.2023 17:01

SENT BY OWNER:
Björn Ellison • 31.03.2023 13:00

DOCUMENT ID:
HyMUp4Vbh

ENVELOPE ID:
r15B6VVZ3-HyMUp4Vbh

DOCUMENT NAME:
Kommunforskning i Västsverige 2022 Årsredovisning.pdf
7 pages

Activity log

RECIPIENT	ACTION	TIMESTAMP (CET)	METHOD	DETAILS
ANNA CEDERQVIST	**Signed**	**31.03.2023 13:23**	**eID**	**Swedish BankID (DOB: 1970/11/22)**
anna.cederqvist@vara.se	Authenticated	31.03.2023 13:23	Low	IP: 94.234.118.188
Emil Mattias Gisslow	**Signed**	**31.03.2023 13:33**	**eID**	**Swedish BankID (DOB: 1976/04/29)**
emil.gisslow@vgregion.se	Authenticated	31.03.2023 13:32	Low	IP: 192.71.66.6
MAGNUS WIDÉN	**Signed**	**31.03.2023 13:47**	**eID**	**Swedish BankID (DOB: 1965/05/13)**
magnus.widen@boras.se	Authenticated	31.03.2023 13:46	Low	IP: 148.160.250.6
CAMILLA SIMONSSON	**Signed**	**31.03.2023 13:58**	**eID**	**Swedish BankID (DOB: 1967/10/14)**
camilla.simonsson@goteborg.com	Authenticated	31.03.2023 13:57	Low	IP: 62.88.128.105
MAGNUS ANDERSSON	**Signed**	**31.03.2023 14:11**	**eID**	**Swedish BankID (DOB: 1969/06/09)**
magnus.andersson@stadshuset.goteborg.se	Authenticated	31.03.2023 14:09	Low	IP: 62.88.128.75
BJÖRN BRORSTRÖM	**Signed**	**31.03.2023 14:21**	**eID**	**Swedish BankID (DOB: 1953/08/11)**
bjorn.brorstrom@kfi.se	Authenticated	31.03.2023 13:21	Low	IP: 94.234.98.206
ROGER KARDELL	**Signed**	**31.03.2023 14:36**	**eID**	**Swedish BankID (DOB: 1962/04/18)**
roger.cardell@boras.se	Authenticated	31.03.2023 14:35	Low	IP: 148.160.250.6
CHRISTIAN JENSEN	**Signed**	**31.03.2023 14:38**	**eID**	**Swedish BankID (DOB: 1963/03/26)**
christian.jensen@gu.se	Authenticated	31.03.2023 14:38	Low	IP: 83.185.90.126
Kicki Ingrid Kristina Nordberg	**Signed**	**31.03.2023 15:00**	**eID**	**Swedish BankID (DOB: 1962/03/11)**
kicki.nordberg@stenungsund.se	Authenticated	31.03.2023 15:00	Low	IP: 217.213.31.207

Verified ensures that the document has been signed according to the method stated above.
Copies of signed documents are securely stored by Verified.

To review the signature validity, please open this PDF using Adobe Reader.

GDPR compliant
eIDAS standard
PAdES sealed

Meddelande 2

RECIPIENT	ACTION*	TIMESTAMP (CET)	METHOD	DETAILS
CHRISTINA HERMANSSON	Signed	03.04.2023 08:38	eID	Swedish BankID (DOB: 1973/10/09)
christina.hermansson2@kungsbacka.se	Authenticated	03.04.2023 08:33	Low	IP: 81.230.73.38
ALLISON ÖSTLUND	Signed	03.04.2023 11:51	eID	Swedish BankID (DOB: 1985/12/17)
allison.ostlund@spa.gu.se	Authenticated	03.04.2023 11:49	Low	IP: 130.241.30.97
MARIA STANDAR	Signed	03.04.2023 17:34	eID	Swedish BankID (DOB: 1975/07/07)
maria.standar@alingsas.se	Authenticated	03.04.2023 17:31	Low	IP: 193.235.138.34
BENGT JOHANSSON	Signed	03.04.2023 18:14	eID	Swedish BankID (DOB: 1964/10/01)
bengt.johansson@jmg.gu.se	Authenticated	03.04.2023 18:13	Low	IP: 31.208.29.208
EVELINE STOMVALL	Signed	03.04.2023 18:22	eID	Swedish BankID (DOB: 1958/06/16)
eveline.stomvall@molndal.se	Authenticated	03.04.2023 18:21	Low	IP: 31.193.207.2
Maria Katarina Grip	Signed	04.04.2023 13:08	eID	Swedish BankID (DOB: 1973/12/31)
maria.k.grip@vgregion.se	Authenticated	04.04.2023 13:05	Low	IP: 94.254.62.180
Dan Åke Jonasson	Signed	04.04.2023 17:01	eID	Swedish BankID (DOB: 1962/08/30)
dan.jonasson@trollhattan.se	Authenticated	04.04.2023 16:59	Low	IP: 194.236.216.162

* Action describes both the signing and authentication performed by each recipient. Authentication refers to the ID method used to access the document.

Custom events

No custom events related to this document

Verified ensures that the document has been signed according to the method stated above.
Copies of signed documents are securely stored by Verified.

To review the signature validity, please open this PDF using Adobe Reader.

GDPR compliant

eIDAS standard

PAdES sealed

Revisionsberättelse

Till föreningsstämman i Kommunforskning i Västsverige
Org.nr. 857206-1581

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Kommunforskning i Västsverige för år 2022.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av föreningens finansiella ställning per den 31 december 2022 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att föreningsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för föreningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om beslut har fattats om att avveckla verksamheten.

Revisorns ansvar

Vi har att utfört en revision enligt revisionslagen och därmed enligt god revisionssed i Sverige. Vårt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av föreningens resultat och ställning.

HJxHNerEWh-ryINIS4b3

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Kommunforskning i Västsverige för år 2022.

Vi tillstyrker att föreningsstämman beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen.

Revisorns ansvar

Vårt ansvar är att med rimlig säkerhet uttala oss om förvaltningen på grundval av vår revision. Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige.

Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi utöver vår revision av årsredovisningen granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i föreningen för att kunna bedöma om någon styrelseledamot har företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Dan Jonasson

Roger Cardell

HJxHNerEWh-ryINIS4b3

Document history

COMPLETED BY ALL:
04.04.2023 17:03

SENT BY OWNER:
Björn Ellison • 31.03.2023 13:12

DOCUMENT ID:
ryINlS4b3

ENVELOPE ID:
HJxHNerEWh-ryINlS4b3

DOCUMENT NAME:
Revisionsberättelse KFI 2022.pdf
2 pages

Activity log

RECIPIENT	ACTION*	TIMESTAMP (CET)	METHOD	DETAILS
ROGER KARDELL	**Signed**	**31.03.2023 14:37**	**eID**	**Swedish BankID (DOB: 1962/04/18)**
roger.cardell@boras.se	Authenticated	31.03.2023 14:37	Low	IP: 148.160.250.6
Dan Åke Jonasson	**Signed**	**04.04.2023 17:03**	**eID**	**Swedish BankID (DOB: 1962/08/30)**
dan.jonasson@trollhattan.se	Authenticated	04.04.2023 17:01	Low	IP: 194.236.216.162

* Action describes both the signing and authentication performed by each recipient. Authentication refers to the ID method used to access the document

Custom events

No custom events related to this document

Verified ensures that the document has been signed according to the method stated above.
Copies of signed documents are securely stored by Verified.

To review the signature validity, please open this PDF using Adobe Reader.

GDPR compliant
eIDAS standard
PAdES sealed

Justering av medlemsavgifter Kommunforskning i Västsverige

Kommun	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Justering enligt PKV	3,0%	2,7%	2,6%	1,9%	1,8%	6,4%
1 - 10 000 inv						
Bengtsfors	11 000	11 297	11 591	11 811	12 024	12 794
Bollebygd	11 000	11 297	11 591	11 811	12 024	12 794
Dals-Ed	11 000	11 297	11 591	11 811	12 024	12 794
Essunga	11 000	11 297	11 591	11 811	12 024	12 794
Färgelanda	11 000	11 297	11 591	11 811	12 024	12 794
Grästorp	11 000	11 297	11 591	11 811	12 024	12 794
Herrljunga	11 000	11 297	11 591	11 811	12 024	12 794
Hjo	11 000	11 297	11 591	11 811	12 024	12 794
Karlsborg	11 000	11 297	11 591	11 811	12 024	12 794
Mellerud	11 000	11 297	11 591	11 811	12 024	12 794
Sotenäs	11 000	11 297	11 591	11 811	12 024	12 794
Töreboda	11 000	11 297	11 591	11 811	12 024	12 794
10 001 - 15 000 inv						
Götene	16 377	16 819	17 256	17 584	17 901	19 047
Lilla Edet	16 377	16 819	17 256	17 584	17 901	19 047
Lysekil	16 377	16 819	17 256	17 584	17 901	19 047
Munkedal	16 377	16 819	17 256	17 584	17 901	19 047
Strömstad	16 377	16 819	17 256	17 584	17 901	19 047
Svenljunga	16 377	16 819	17 256	17 584	17 901	19 047
Tanum	16 377	16 819	17 256	17 584	17 901	19 047
Tibro	16 377	16 819	17 256	17 584	17 901	19 047

Bilaga 5

Tidaholm	16 377	16 819	17 256			
Tjörn	16 377	16 819	17 256	17 584	17 901	19 047
Tranemo	16 377	16 819	17 256	17 584	17 901	19 047
Vårgårda	16 377	16 819	17 256	17 584	17 901	19 047
Åmål	16 377	16 819	17 256	17 584	17 901	19 047
Öckerö	16 377	16 819	17 256	17 584	17 901	19 047
15 001 - 20 000 inv						
Orust	21 888	22 478	23 063	23 501	23 924	25 455
Vara	21 888	22 478	23 063	23 501	23 924	25 455
20 001 - 30 000 inv						
Ale	28 016	28 772	29 521	30 081	30 623	32 583
Laholm			29 521	30 082	30 623	32 583
Mariestad	28 016	28 772	29 521	30 081	30 623	32 583
Stenungsund	28 016	28 772	29 521	30 081	30 623	32 583
Ulricehamn	28 016	28 772	29 521	30 081	30 623	32 583
30 001 - 50 000 inv						
Alingsås	32 754	33 638	34 513	35 169	35 802	38 093
Falkenberg	32 754	33 638	34 513	35 169	35 802	38 093
Falköping	32 754	33 638	34 513	35 169	35 802	38 093
Härryda	32 754	33 638	34 513	35 169	35 802	38 093
Kungälv	32 754	33 638	34 513	35 169	35 802	38 093
Lerum	32 754	33 638	34 513	35 169	35 802	38 093
Lidköping	32 754	33 638	34 513	35 169	35 802	38 093
Mark	32 754	33 638	34 513	35 169	35 802	38 093
Partille	32 754	33 638	34 513	35 169	35 802	38 093

Vänersborg	32 754	33 638	34 513	35 169	35 802	38 093
50 001 - 70 000 inv						
Mölndal	43 775	44 957	46 126	47 002	47 848	50 911
Skövde	43 775	44 957	46 126	47 002	47 848	50 911
Trollhättan	43 775	44 957	46 126	47 002	47 848	50 911
Varberg	43 775	44 957	46 126	47 002	47 848	50 911
70 001 - 500 000 inv						
Borås	48 616	49 929	51 227	52 200	53 140	56 541
Halmstad	48 616	49 929	51 227	52 200	53 140	56 541
Kungsbacka	48 616	49 929	51 227	52 200	53 140	56 541
> 500 000 inv						
Göteborg	146 981	150 949	154 874	157 817	160 657	170 940
Övriga						
GU Handels	41 715	42 841	43 955	44 790	45 597	48 515
Högskolan i Borås	41 715	42 841	43 955			
VGR	263 886	271 011	278 057	283 340	288 440	306 901
VästKom	48 616	49 929	51 227	52 200	53 140	56 541
Totalt	**1 708 523**	**1 754 653**	**1 829 795**	**1 802 186**	**1 834 626**	**1 952 042**

Bilaga 6

Budget 2023

Medlemsavgifter	1 945
Forskning	-1 737
Ledning, administration och lokaler	-1 108
Resultat före projekt och seminarier	**-900**
Uppdragsforskning mm	3 200
Finansiella profiler	1 500
Omkostnader projekt	-3 760
Resultat efter projekt	**40**
Deltagaravgifter seminarier	80
Omkostnader seminarier	-175
Resultat efter seminarier	**-55**
Avskrivningar	0
Räntenetto	5
Årets resultat	**-50**

Kommunforskning i Västsverige

KFi
KommunForskning
i Västsverige

Verksamhetsplan 2023

KFi gick in i 2023 med goda förutsättningar att bedriva en relevant verksamhet. Ekonomin är god och ett flertal projekt är inplanerade. För 2023 innebär detta ett fortsatt arbete med att genomföra projekt som initierats och är under genomförande. Efter några år med ett flertal studier som fokuserat pandemin möjliggörs nu kapacitetsmässigt satsningar på nya områden. Samtidigt är det allt jämt viktigt att verka för en ökad kapacitet i form av ett utvidgat forskarnätverk.

2023 är ett år då flera större programsatsningar nyligen löpt ut. Det handlar om Komco där en rad studier genomfördes av hantering av pandemin. Ett annat program som avslutats efter flera år är Lokom. Under 2023 fortsätter genomförandet av TillKom, där en fortsättning efter de studier som genomförts utreds.

Under 2022 har strategiska diskussioner i bland annat styrelsen identifierat ett fleratal områden viktiga att initiera styrning inom. Av dem är ett kommunal budgetering där planering sker för ett program, Budkom. Under våren 2023 kommer en inbjudan till deltagande i programmet att tas fram och skickas ut. Som ett led i det arbetet genomförs också ett seminarium och en kunskapsöversikt. Utöver det sker en fortsatt planering kring hur forskning kan formeras kring övriga områden som pekats ut som viktiga att studera.

Under året planeras i linje med det upplägg som etablerats ett flertal seminarer under vår och höst tillsammans med KFi-dagen. Målsättningen är att vi ska nå ett deltagande som är i linje med eller överskrider förra årets antal som i sig var på en hög nivå.

Den budget som lagts är balanserad, men efter ett flertal år med positivt resultat är nu ambitionen att snarare låta utfallet bli svagt negativt. Detta för att stimulera mer verksamhet och undvika att det väl tilltagna egna kapitalet växer ytterligare med de negativa skatteefekter som följer. Ett sätt att möjliggöra detta är att knyta extra personalkapacitet till verksamheten om möjlighet ges.

Protokoll nr 96
Styrelsesammanträde Nossan Förvaltningsaktiebolag

Närvarande:

Styrelse: Gunnar Ingvarsson, Anders Andersson, Robert Bengtsson
Ordförande: Gunnar Ingvarsson

Tjm: Eva-Lena Egsonius (VT)

Inbjudna: Ordförande och VD för
Herrljungabostäder AB
Ordförande: Henrik Berner
VD: Christer Johansson

Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag
Ordförande: Claes Unosson
VD: Anders Mannikoff

Plats: Kommunhuset, Stensjön

Tid ägardialog: 2023-05-15 10:00-11:15

Tid styrelsemöte: 2023-05-15 11:15-12:00

1. **Styrelsesammanträdets öppnande**
   Beslut: Mötet förklarades öppnat av ordförande.

   Mötet började med en presentationsrunda.

2. **Godkänna dagordningen**
   Beslut: Dagordningen godkändes med tillägg för upphandling av revisionsbolag.

3. **Att jämte ordförande utse två justerare av dagens protokoll**
   Beslut: Anders Andersson och Robert Bengtsson valdes att justera dagens protokoll

4. **Ägardialoger med bolagen**
   - Återrapport finansrådet (detta äger rum precis före ägardialogen)
   - Pågående och planerad verksamhet
   - Ekonomi/prognos 2023. Nya utdelningskrav.

Herrljunga Elektriska

Behov av att strukturera om koncernen på grund av lagkrav. Behåller Elnät i bolaget Herrljunga El, Herrljunga elkraft blir nytt moderbolag.

Utrullning av nästa generations elmätare pågår. Ska vara klart januari 2025. Solel växer snabbt Elnätet är i gott skick. Behov av nya mottagningsstationer, beräknas klart 2027.

El energiteknik, hög beläggning av industrijobb. Industrier arbetar bra med att förnya sin teknik. Chefen för El energiteknik slutar, rekryterat ny chef. Arbetar mycket med att få unga medarbetare att utvecklas i företaget.

Reningsverken går bra efter upprustningsarbete. Får tillbaka 650-700 tkr i elstöd. Prognos för 2023 visar på budget i balans för Herrljunga El och för Herrljunga vatten några hundratusen över budget. Elnät, flera sjukskrivningar, stoppar upp produktionen. Civilt försvar växer snabbt och drar resurser. Eltjänster till Billinge energi från Herrljunga kraft är uppsagda. Trollabo kraft snurrar på bra när det gäller kilowatttimmar och får bra ersättning.

Prognos för Koncernen ca 6,5 mnkr och är i enlighet med budget och avkastningskrav.

Styrelsen har genomgått en utbildning och genomfört en introduktionsdag för alla styrelsemedlemmar.

Utdelning för år 2023 uppgår till totalt 200 kr/aktie, 3,6 mnkr fördelat på utdelning och koncernbidrag.

Herrljungabostäder
Hyreshöjningar 2023, 4,3 procent. Ingenplanerad nyproduktion av lägenheter 2023 utöver det som pågår.

Intensivt underhållsarbete just nu. Vattensparprojekt som kommer att effektivisera förbrukningen framåt. Brand i fastighet, inga personskador men en lägenhet helt utbränd. Orsak tillbranden är okänd.

Nybyggnation på Tornvägen startat upp. Inflyttning 1 augusti. Håller på med detaljplaner på Enen 10. Osäkert om det blir byggnation, beror på behovet. Tecknat mark på Skogsgatan. Marknadsföringsprojekt pågår, just nu 680 personer i kö. Fem procent av dessa klara en nyproduktion ekonomiskt. Tomhyror kommer att kosta 1 mnkr på årsbasis. Uppsägningar har minskat under 2023.

Prognosen visar på ett nollresultat, nedskrivning av Tornvägen prognostiseras bli ca 3 mnkr.

Utbildning av styrelseledamöter pågår.

Övrigt

- Upphandling revision
  Avtal med nuvarande revisionsbyrå PwC går ut vid årsskiftet. Styrelsen beslutar att upphandling ska genomföras i höst. VT arbetar med upphandlingen efter att ha fått uppgifter av bolagen.

- Gunnar återrapporterade från Deloittes utredning.

Ordförande för Nossans styrelse tackar bolagen för återrapporten.

Ägardialog slut, fortsättning på styrelsemötet

5. **Utfall och prognos Nossan 2023**
   Prognosen pekar på ett resultat om 300 tkr.

   Beslut: Styrelsen godkänner den ekonomiska redovisningen

6. **Information och planering hösten 2023.**
   Nästa ägardialog är den 16 oktober 2023

7. **Koncernbidrag Herrljunga bostäder AB**
   Förslag att förändra nuvarande utdelning på 200 tkr per år till att ta ut högsta tillåtna utdelning enligt lag.
   Beslut: Förslaget godtogs och protokollsutdrag skickas till Herrljungabostäder

8. **Koncernbidrag Herrljunga Elektriska AB**
   Förslag koncernbidrag 2024, 250 kronor/aktie
   Förslag koncernbidrag 2025, 300 kronor/aktie

   Beslut: Förslaget godtogs och protokollsutdrag skickas till Herrljunga elektriska

9. **Avslut**
   Ordförande avslutar mötet.

Vid protokollet,

Eva-Lena Egsonius

Justeras,

Gunnar Ingvarsson
Styrelseordförande

Anders Andersson
Styrelseledamot

Robert Bengtsson
Styrelseledamot

Prognos 2023

Meddelande 3

Kr	Budget 2023	Prognos 2023	Utfall tom april	Utfall 2022
Intäkter	7 000	8 000	6 000	7 965
Företagsförsäkringar	-17 000	-17 000	-12 376	-16 376
Styrelsearvoden	-98 000	-100 000	0	-78 458
Revisionsarvoden	-82 000	-82 000	70 350	-78 900
Övriga förvaltningskostnader	-520 000	-550 000	-165 028	--539 075
Rörelseresultat	**-710 000**	**-741 000**	**-101 054**	**-704 843**
Finansiella poster				
Utdelning	1 400 000	1 395 050	1 395 050	
Koncernbidrag/utdelning	2 900 000	3 600 000	-200 000	1500 000
Övriga ränteintäkter	60 000	90 000	17 177	1 012 965
Räntekostnader och liknande poster	-3 650 000	-4 080 000	-484 327	-1 074 501
Resultat efter finansiella poster	**0**	**272 050**	**632 846**	**7 333 620**
Skatt på årets resultat	0			43 895
Årets resultat	**0**	**272 050**	**632 846**	**777 515**

Koncernbidrag från Herbo 2022, inkom först i april

Låneportfölj 2023

Lånenummer	Belopp, kr	Omsättningsdatum	Gmsnitt ränta	Ränta, kr
110234 Fast	15 000 000	2023-11-13	0,57%	74 101
119662 Fast	20 000 000	2024-10-02	0,55%	110 000
138514 Fast	7 150 000	2026-02-04	0,38%	27 170
142798 Rörligt	45 000 000	2026-11-12	3,53%	1 591 301
146422 Rörligt	45 000 000		3,63%	1 635 350
38917 Rörligt	7 500 000		3,61%	270 792
75165 Rörligt	10 000 000		3,64%	364 071
Herrljunga Kommun 2023?				
Totalt	**149 650 000**			**4 072 786**

Låneportfölj april 2023

Meddelande 3

Senaste 12 mån

Bolag/Kommun	Låneskuld mnkr	Kapitalbindning	Räntebindning	Snittränta	Likvida medel mnkr
Koncernen inkl Industrifastigheter	**569,6**	**2,27**	**1,77**	**1,23**	**58,4**
Herrljunga Kommun	59,7	0,29	0,15	0,96	49,7
Nossans FörvaltningsAB	149,6	1,52	0,46	1,38	-8,2
Herrljunga Bostäder	142,9	3,76	3,76	1,06	-4,8
Industrifastigheter	171,3	2,32	1,61	1,43	1,7
Herrljunga Elektriska					19,9
Herrljunga Vatten	46,0	2,22	2,22	0,92	

Meddelande 4

HERRLJUNGABOSTÄDER AB
SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

556508-0909
Protokoll nr 3 **2023-05-22**

Plats och tid	Företagets kontor Torget 2 d Herrljunga kl.16:30 –19:30		
Beslutande	Henrik	Berner	
	~~Fredrik~~	~~Svensson~~	
	Lillemor	Fritioff	
	Hermann	Lennartsson	
	Gary	Duncan	
Övriga deltagande	Christer	Johansson	
	Annbritt	Koch	§ 18-22
Justeringsperson	Lillemor	Fritioff	
Underskrift	Sekreterare		§ 18–26
	Christer	Johansson	
	Ordförande		
	Henrik	Berner	
	Justeringsperson		
	Lillemor	Fritioff	

§ 18 Ordförande förklarar mötet öppnat.

§ 19 Lillemor Fritioff utses till justeringsperson.

§ 20 Fastställande av dagordning.

§ 21 Genomgång av föregående protokoll

§ 22 Resultatrapport kvartal 1 2023

Ekonomiansvarig presenterar resultatrapport kvartal 1.

BESLUT
Styrelsen för Herrljungabostäder AB beslutar att godkänna erhållen rapport. Bilaga 1.

§ 23 Affärsplan

Genomgång av reviderad affärsplan

BESLUT
Styrelsen för Herrljungabostäder AB beslutar att anta affärsplan 2023-05-22.
Bilaga 2.

§ 24 Byggnation

VD informerar om byggnationen på Tornvägen i Ljung samt det pågående detaljplanearbetet Enen 10.

BESLUT
Styrelsen för Herrljungabostäder AB beslutar att godkänna erhållen muntlig information.

Lillemor Fritioff

§ 25 Rapporter och information

- Låneportfölj
- Uthyrningsrapport
- Underhållsrapport
- Ägardialog
- Personal

BESLUT
Styrelsen för Herrljungabostäder AB beslutar att godkänna erhållna redovisningar enligt bilaga 3–5 samt muntliga framställningar.

§ 26 Övriga frågor

§ 27 Ordförande förklarar mötet avslutat

Meddelande 4

HERBO
Alltid nära hem

HERRLJUNGABOSTÄDER AB KVARTAL 1 ÅR 2023

RESULTATRÄKNING tkr tom MARS 2023

riktlinje 25%

	Konto	Budget 2023	% av budget	2023-03-31	2022-03-31	kommentar
1	Hyresintäkter	46 410	24%	11 152	10 571	(200 tkr värme)
	Lokaler	594	27%	159	195	
	Garage-p-platser	753	25%	188	185	
	Outhyrt	-1 083	32%	-344	-222	
	Övriga intäkter	815	28%	229	203	
	Summa Intäkter	**47 489**	24%	11 384	10 932	
2	Underhåll och reparationer	-9 466	34%	-3 186	-2 780	
3	Drift Fastighetskötsel	-2 487	28%	-691	-366	
4	Drift:Uppvärmning/El	-7 613	34%	-2 570	-2 232	
	Drift:Vatten/Renhållning	-4 115	27%	-1 095	-834	
	Drift Övrigt kabeltv, fastighetsankn.adm	-5 397	25%	-1 373	-1 192	
5	Försäkringar	-700	23%	-164	-144	
	Fastighetsskatt Taxvärden	-1 300	19%	-245	-240	
	Centraladministration (övergripande)	-3 314	23%	-766	-763	
	Avskrivningar	-4 834	25%	-1 200	-1 191	
	Nedskrivningar Tornvägen Nybygge	**-5 000**	24%	-1 200	0	
	Ränteintäkter	10	20%	2	1	
	Koncernbidrag	-200	25%	-50	0	
	Borgensavgift	-430	24%	-105	-100	
6	Räntekostnader	-2 500	16%	-411	-142	
	Summa kostnader	**-47 346**	28%	-13 054	-9 983	
	RESULTAT FÖRE SKATT	**143**		-1 670	949	

Kommentarer:

Intäkter:

1) **Hyreshöjning from 1 april 4,3%- budgeterat 5%, outhyrt ökat under perioden*

Kostnader:

2) **Underhåll: förbrukat 800 tkr mer än budget för period*

Driftskostnader

3) **Fastighets skötsel: högre belastning på snöröjning för period,*

4) **Uppvärmning/el: Kalla månader jan-mars , förbrukat 667 tkr mer än budget för period*

5) **Företagsförsäkring:Protector*

Lån

6) *Nytt lån 8 mkr from 15 maj (3,53%), nästa lån att förhandla om är 2024 10*

Meddelande 4

HERBO
Alltid nära hem

Herrljungabostäder AB
556508–0909

AFFÄRSPLAN

Inledning

Kommunfullmäktige behandlar och antar politiska program för de verksamhetsområden som kommunen ska vara engagerad i framöver samt utformar bolagsordning och ägardirektiv för de kommunägda bolagen.

Styrelsen för Herrljungabostäder är dess högsta förvaltande organ och utses av kommunfullmäktige i kommunen. Styrelsen har rätt att inom ramen för de mål och direktiv som fastställts av ägarna förvalta tillgängliga medel för att förverkliga verksamhetens ändamål. Beslut inom styrelsen skall ske utifrån företagsmässiga principer.

Syftet med Herrljungabostäders verksamhet är enligt ägardirektiven att bygga och förvalta attraktiva och prisvärda bostäder på bostadsområden i kommunen.

Affärsidé

Herrljungabostäder ska erbjuda hyresgäster i Herrljunga kommun ett brett urval av attraktiva bostäder med olika typer av upplåtelseform. Med en hög service, genomgripande miljöfokus och ett omsorgsfullt underhåll ska Herrljungabostäder vara förstahandsvalet för ett tryggt och långsiktigt boende.

Fokusområden

Social hållbarhet

Kundfokus
Herrljungabostäder lägger stor vikt vid att alla kunder ska känna sig nöjda med sin boendesituation vilket avspeglas tydligt i de fokusområden som satts upp för den kommande femårsperioden. Upprustning och anpassning av bostadsbeståndet är avsett att ha direkt positiv inverkan på kundernas trivsel.

Medarbetare
Att ständigt ha en hög kompetensnivå bland medarbetare samt ett motiverande arbetsklimat bidrar ytterligare till ökad nöjdhet bland kunderna då en stor del av arbetsstyrkan dagligen är i kontakt med de boende.

Ekologisk hållbarhet

Fortsatt fokus kommer att läggas på miljö och långsiktig hållbarhet samtidigt som Herrljungabostäder arbetar kontinuerligt med att minska den negativa miljöpåverkan.

Ekonomisk hållbarhet

Att möta efterfrågan på nya bostäder är en viktig och stor utmaning. I Herrljunga kommun är andelen äldre invånare förhållandevis stor vilket påverkar vilken typ av boenden som efterfrågas. Med den utgångspunkten behöver fokus de kommande åren ligga på bostäder för denna grupp för att på så sätt bidra till en ökad flyttrotation i syfte att frigöra småhus till marknaden.

Byggnation

Herrljunga kommun arbetar aktivt för att öka antalet invånare och har tagit fram en utvecklingsplan för hur detta ska bli möjligt. Några exempel på konkurrensfördelar i kommunen är trygghet, skolundervisningen, barnomsorgen

ett rikt föreningsliv och centralt läge i regionen med bra kommunikationsmöjligheter. Kommunens satsning öppnar upp för en ökad inflyttning varför det är av stor vikt att Herrljungabostäder under de kommande fem åren fortsätter undersöka möjligheterna till byggnationer för att vara redo att möta efterfrågan. Som ett led i detta skall bland annat fortsatt planering av byggnation ske, i första hand till de båda tätorterna Herrljunga och Ljung.
Standardhöjningar av badrum och kök skall prioriteras och utföras i relation till kunders betalningsförmåga.

Social hållbarhet

Socialt ansvar
Herrljungabostäder ska bidra till att Herrljunga kommuns utveckling stärks med långsiktig inriktning på ett hållbart samhälle. Herrljungabostäder skall även ta ansvar för integration och social sammanhållning genom att aktivt främja sammansättningen av hyresgäster i bostadsområden.

Kundfokus
För att Herrljungabostäder ska ge sina kunder det trivsamma boendet som eftersträvas är det viktigt att kundbemötandet är på högsta nivå. Herrljungabostäder jobbar med människors hem, därför kräver verksamheten att medarbetarna är engagerade och tar ansvar. De ska sprida en välkomnande och omhändertagande känsla bland kunderna. Alla kunder ska behandlas lika och ett bra kundbemötande är en självklarhet för varje medarbetare. För att öka boendekvalitén ska medarbetarna arbeta utifrån en underhållsplan där de blir uppdaterade om vad som ska göras.
Herrljungabostäder ska även ge de boende inflytande över sin bostad och över den närmaste omgivningen.

Medarbetare
Herrljungabostäder strävar efter att ha motiverade, välutbildade medarbetare som ska ha möjlighet att kunna påverka sina arbetsuppgifter. Samtliga medarbetare ska genom delaktighet och insyn stimuleras att aktivt delta i utvecklingen av Herrljungabostäder. Kompetensutveckling skall ingå som en naturlig del i verksamheten och genom att kontinuerligt erbjuda medarbetarna vidareutbildning minskar

behovet av externa tjänster och underhåll- och reparationskostnader kan minimeras.

Sociala mål

Socialt ansvar

- *Varje år skall löpande avstämningsmöten med Socialförvaltningen genomföras.*

Kundfokus

- *Rullande kundundersökning (NKI) med uppföljning via Livesteps.*
- *Anmälda serviceärenden ska ha en genomloppstid som understiger 2 arbetsdagar.*

Personal

- *Nöjdmedarbetarundersökning (NMI) ska genomföras vart annat år.*

Ekologisk hållbarhet

Minskad miljöpåverkan
Herrljungabostäder ska bidra till att Herrljunga kommuns utveckling stärks med långsiktig inriktning på ett hållbart samhälle. Detta innebär att största möjliga miljöhänsyn ska genomsyra alla verksamhetsområden samt medarbetare och hyresgäster. Herrljungabostäder är, och har länge varit, en av pionjärererna inom flera olika områden av miljöarbete.

Miljömedvetenhet bland medarbetare och kunder skall öka genom spridning av kunskap samt ett aktivt deltagande från alla parter. Att skapa ett hållbart tankesätt hos hyresgästerna är en viktig del för att kunna minska miljöpåverkan. Ett sätt att göra det på är genom indivuduell mätning av hushållens energiförbrukning vilket ger incitament för ett minskat energianvändande.

Arbetet med att installera energisnål utrustning och användandet av miljövänliga produkter kommer även fortsatt vara en självklarhet i företaget. Detta är planerat att uppnås genom att upprätthålla och förbättra återvinning, följa upp energiförbrukning månadsvis, sänka kostnader för källsortering genom att verka för att minska antalet restbehållare samt löpande informera och motivera kunderna att förbättra sin källsortering. Dessutom kommer ytterligare möjligheter till

effektivisering att undersökas, till exempel införande av kall- och varmvattenmätning i fastigheter som idag endast har värmemätning.

Herrljungabostäder ska sträva efter att söka de mest energieffektiva, förnyelsebara och miljövänliga lösningarna så som t.ex. solceller som ett energialstrande komplement i de fall där så är möjligt. En positiv effekt av arbetet mot ett hållbart samhälle är de ekonomiska vinster miljöinsatser många gånger medför.

Miljömål

- *Installation av energisnål utrustning i minst en fastighet per år.*
- *Installation av elbilsladdning i fem stycken fastigheter per år*
- *Aktivt arbeta med miljöhusgruppen minst 2 ggr/år i syfte att kunderna skall informeras och motiveras att kontinuerligt förbättra sin källsortering och andra miljöinsatser.*

Ekonomisk hållbarhet

Affärsmässighet och stark ekonomi

Enligt ägardirektiven ska Herrljungabostäder drivas enligt affärsmässiga principer samt genom långsiktighet arbeta för att kommunens risktagande som ägare ska minimeras och bolagets kreditvärdighet ska öka. Det är av största vikt
att bolaget både kort- och långsiktigt har en stark ekonomi och uppfattas som attraktivt på marknaden.

Ekonomiska mål

- *Bolaget ska över en rullande fyraårsperiod generera en avkastning om 3 % på fastighetsinnehavets marknadsvärde exklusive ränte- och avskrivningskostnader, i relation till det genomsnittliga marknadsvärdet på fastigheterna under perioden. KF § 191/2019-12-10*
- *I beslut KF § 82/2020-06-16 ändrades avkastningskravet i särskilt ägardirektiv för Herrljungabostäder AB från 3 % till* ***2 %*** *från och med 2020 till och med 2029 under förutsättning att nybyggnation av 64 lägenheter sker under den aktuella tidsperioden*
- *Soliditeten skall hållas på en nivå som överstiger 15 %.*
- *Flyttrotationen ska understiga 20 %.*
- *Högsta vakansgrad 2 %*
- *Avsättningen för underhåll av befintligt bostadsbestånd ska uppgå till minst 140 SEK/m²/år exklusive komponentutbyte.*

Meddelande 4

Bilaga 3

2023-05-10

Analysdatum	Utestående Nettobalans	Utestående Bruttoskuld	Snittränta (senaste 12	Räntekostnad (senaste 12 mån)	Upplupen Ränta	Räntebindning	Tid Till Förfall.
2023-01-10	143 644 015	143 644 015,00	**0,9%**	1 229 885,20	196 280,56	3,13	6,35
2023-02-10	143 644 015	143 644 015,00	**0,9%**	1 297 585,73	329 192,77	3,29	6,26
2023-03-10	143 063 515	143 063 515,00	**1,0%**	1 393 594,60	138 083,48	3,81	6,18
2023-04-10	142 948 515	142 948 515,00	**1,0%**	1 511 839,27	281 035,49	3,78	6,10
2023-05-10	142 948 515	142 948 515,00	**1,1%**	1 620 463,31	467 242,75	3,70	6,02

Produkttyp	Externt ID	Lånebelopp	Startdatum	Slutdatum	Långivare	Räntetyp	Räntesats	Marginal	Amorteringsmetod	
Lån	KI_112918	9 757 275	2019-09-06	**2024-10-02**	Kommuninvest	Fast	0,3%		Rak linje	
Lån	KI_128316	14 078 190	2020-12-01	**2028-09-11**	Kommuninvest	Fast	0,6%		Rak linje	
Lån	KI_128317	27 150 000	2020-10-21	**2027-09-10**	Kommuninvest	Fast	0,5%		Rak linje	
Lån	KI_135309	10 777 525	2021-06-01	**2025-05-12**	Kommuninvest	Fast	0,4%		Rak linje	
Lån	KI_136936	19 119 500	2021-09-15	**2026-11-12**	Kommuninvest	Fast	0,6%		Rak linje	
Lån	KI_144099	10 000 000	2022-04-01	**2025-09-15**	Kommuninvest	Fast	1,5%		Rak linje	
Lån	KI_145425	21 840 000	2022-06-01	**2029-05-16**	Kommuninvest	Fast	2,6%		Rak linje	
Lån	KI_152530	25 000 000	2023-02-22	**2028-02-14**	Kommuninvest	Fast	3,2%		Rak linje	
Lån	KI_154511	8 000 000	**2023-05-15**	**2028-02-14**	Kommuninvest	Fast	3,5%		Rak linje	nytt
Tillsvidarelån	KI_75545	11 896 025	2015-08-28		Kommuninvest	Rörlig		0,2%	Rak linje	
		157 618 515								

Meddelande 4

Bilaga 1

HERBO
Alltid nära hem

2023-05-12

Centrum	Lgh-nummer		Utflyttad	Hyra	Kostnad	
Styrbjörn 1	109-1-1122	3	2022-11-30	8 923	8 923	Uhyrd fr 1/6
Styrbjörn 1	109-1-1132	3	2023-01-31	8 923	8 923	
Boken 7	110-1-1322	1	2023-06-30	3 579	0	
Styrbjörn 7	111-2-2113	2	2023-04-30	4 641	4 641	
Styrbjörn 7	111-2-2323	2	2023-01-31	5 060	5 060	Ev
Styrbjörn 7	111-2-2311	2	2022-06-30	4 754	4 595	Ev
Violen 12,13	112-1-1111	3	2023-07-31	6 209	0	
Violen 12,13	112-2-2122	4	2023-08-31	7 375	0	
Violen 12,13	112-3-3211	3	2023-01-31	6 129	6 129	
Vetet 1	113-5-6211	1	2023-07-31	4 073	0	
Vetet 1	113-6-3321	2	2023-07-31	5 345	0	
Enen 11	118-2-2212	2	2023-05-31	5 347	0	Uthyrd fr 15/6, mindre renovering 1/6 - 14/6
Enen 11	118-1-1102	2	2023-07-31	6 078	0	
Mossen 3	122-1-1203	2	2023-01-31	6 132	6 132	Uthyrd fr 1 juni
Vingen 1	123-1-1004	3	2023-03-31	6 307	6 307	
Tisteln/Rödklinten	131-2-1007	2	2023-08-31	7 637	0	
Tisteln/Rödklinten	131-9-1016	3	2023-08-31	9 850	0	
Slöjdaren 5	150-5-1124	2	2022-02-28	6 419	6 419	
Slöjdaren 5	150-5-1125	2	2022-02-28	6 372	6 372	Ev
Enen 7	152-1-1112	3	2023-05-31	6 272	0	Uthyrd fr 15/6, mindre renovering 1/6 - 14/6
Köpmannen 4	156-1-1131	3	2023-08-31	7 003	0	
Mimer	158-5-1118	1	2023-05-31	4 937	0	
Kv Linden	201-1-1133	3	2023-01-31	9 096	9 096	

72 597 Månadens tomhyreskostnad

Meddelande 4

HERBO
Alltid nära hem

Annelund-Ljung

Ljung 1:202	231-1-1211	1	2023-06-30	4747	0	
Ljung 1:202	231-2-2911	1	2023-08-31	4747	0	
Annelund 7:36	233-1-1511	2	2023-08-15	5547	0	
Annelund 7:36	233-2-2311	1	2023-01-31	4 185	4 185	
Annelund 7:36	233-3-3411	2	2023-01-31	5 239	5 239	Renovering
Ljung 1:187	239-1-1311	2	2023-07-31	4 006	0	
				174 932	**9 424**	**Månadens tomhyreskostnad**

Kommentarer

Uppsägningarna i år har minskat jämfört med föregående år och flytten går till kommuner som Vårgårda, Göteborg, Alingsås, Borås, Falköping, tillbaka till sitt hemland samt inom Herrljunga kommun. De som flyttat inom kommun har köpt/byggt hus, flyttat till privata hyresvärdar och flyttat inom Herbo.

Efterfrågan på lägenheter är inte lika stor som utbudet och flera av de sökande har svag ekonomi vilket i sin tur innebär att vissa lägenheter måste läggas ut flera gånger/veckor samt att det beror på att en del av de som fått erbjudande inte bryr sig om att svara på erbjudande.
I de fall då vi har begärt in mer information/komplettering och det har uteblivit innebär det att vi inte kan erbjuda någon lägenhet till den/de sökande.

Under våren har vi fått ut tre av fyra lägenheter på Sturegatan 1 och två av tre lägenheter på Torggatan 3 samtliga lägenheter har varit svåra att få ut och har funnits med på hemsidan vid flera tillfällen.

5 lägenheter är ute på erbjudande svar väntas in 18 maj
9 lägenheter finns ute på hemsidan och få sökande på varje lägenhet.
1 lägenhet större renovering är inte klart när lgh är färdigrenoverad
3 lägenheter till stambyte Styrbjörn 7
4 lgh är uthyrda av de som är med på listan

Ingalill Unér
Uthyrningsansvarig

2023-05-22

HERBO
Alltid nära hem

Underhållsrapport

Invändiga byggnadsarbeten		status
40 st. färdiga	20 plus	Pågående
Stamrenovering	Torggatan 5	Pågående
Byte låssystem	Torggatan 5	Klar
Kökslyft (9st)	stenbyvägen1-3	pågående
Nytt badrum	Tornvägen	klar
Utvändiga byggnads/markarbeten		
Ny asfalt	Ringvägen 16-26	Klar
Ny beklädnad miljöhus	Ringvägen 19-21	Klar
Ny beklädnad miljöhus	Sveagatan 16	Klar
Ny beklädnad miljöhus	Nyponvägen 1	Pågående
Ny beklädnad miljöhus	Storgatan 74-78	Klar
Byte fönster, fönsterdörrar	S.Parkgatan 13 A-C	Klar
Byte entrépartier	S.Parkgatan 13 A-C	Klar
Plåtning vindskivor	Stenbyvägen	klar
Plåtning vindskivor	Sveagatan 16	klar
Målningsarbeten		
Trapphusmålning	storgatan 44	klar
Miljöhus	Arvidsgårdsgatan 6	Planerad
Vent.rum	Stenbyvägen 5	Planerad
Fasadmålning, etapp 2	Hantverksgatan 2	Pågående
Fasadmålning	Radhusvägen 4	Planerad
Fasadtvätt	Ringvägen 16-26	Planerad

Meddelande 4

2023-05-22

HERBO
Alltid nära hem

Murningsarbeten

Slutföra puts	Stationsvägen 16	Pågående
Lagning balkonger	Nästegårdsgatan 8	Pågående
Ytskikt tvättstuga	Torget 2	Klar
Putslagning	Stenbyvägen 1	Klar

Ventilation

OVK	Änggatan 2-16	Klar
Ovk	Elvägen 5-10	Klar

VVS

Spolning växlare	Mörlandavägen 1-5	Klar
Ny värmestam	Torggatan 10 A-C	Pågående
Ny kulvert	Blåbär-Vinbärsvägen	Pågående
Ny kulvert	Västergårdsgatan 54–64	Pågående
Montage vattenspar	Östergg-Åkerstigen	Klar

Övrigt

Renov. Tvättstuga	Torget 2	Klar

Närvarande:

Ordinarie: Claes Unosson, Madeleine Bengtsson, Robert Holmén, Richard Hällfärdsson, Annika Löfgren Lundkvist, Ove Severin, Bo Fransson, Fredrik Johansson och Linda Johansson.

Tjg. suppleant:

Övriga: Mattias Fredriksson och Anders Mannikoff.

§ 822 Mötets öppnande

Ordföranden öppnade mötet.

§ 823 Val av sekreterare och protokollsjusterare

Till sekreterare valdes Anders Mannikoff, till protokollsjusterare valdes Bo Fransson.

§ 824 Föregående mötesprotokoll

Föregående protokoll (2023-02-22, nr 1-23 och 2023-03-15, nr 2-23) gicks igenom utan kommentarer och lades till handlingarna.

§ 825 Utse firmatecknare

Till att gemensamt teckna firma omvaldes Claes Unosson och Anders Mannikoff. Verkställande direktören Anders Mannikoff har rätt att ensam teckna firma beträffande löpande förvaltningsåtgärder.

§ 826 Fastställa styrelse-, ekonomisk rapporterings- och VD-instruktioner

Styrelsen beslutade att anta styrelse-, ekonomisk rapporterings- och VD-instruktioner enligt bilaga 1.

§ 827 Fastställa attestinstruktion

Styrelsen beslutade att anta attestinstruktion enligt bilaga 2.

§ 828 Övriga frågor

a. Anmälan av arbetstagarrepresentanter

Arbetstagarna anmälde sina val av följande personer att ingå i styrelsen:

Ledamöter: Robert Holmén, Linda Johansson
Suppleanter: Emil Jonsson, Mattias Fredriksson

Aktiebolaget har en lagstadgad skyldighet att låta anmälda arbetstagarledamöter ingå i styrelsen. Genom att protokollföra anmälda arbetstagarledamöter anses villkoren under punkt 9 i bolagsordningen vara uppfyllda.

b. Redovisning av det pågående arbetet med renodling av elnätsverksamheten

VD redovisade om bakgrunden till och det pågående arbetet med renodling av elnätsverksamheten och hur detta får påverkan på koncernstrukturen i Herrljunga Elektriska AB.

§ 829 Mötets avslutning
Ordföranden avslutade mötet.

Herrljunga 2023-03-20

Anders Mannikoff

Justeras:

Claes Unosson

Bo Fransson

Styrelsens arbetsordning för Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag

Fastställd 2023-03-15 av styrelserna i Herrljunga Elektriska AB (HEAB), Herrljunga Elkraft AB (HEKAB) samt Herrljunga Vatten AB (HEVAB). Där inget annat anges gäller instruktionen för samtliga bolag.

Denna arbetsordning skall fastställas årligen vid konstituerande styrelsemöten eller senast på nästkommande styrelsemöten.

1 Årsstämma

Bolagens högsta beslutande organ är årsstämman. Årsstämma hålls senast i april månad.

Ordförande skall, i samråd med ägarföreträdare, förbereda röstlängd och dagordning för årsstämman. Övriga styrelseledamöter och verkställande direktören skall vara väl förberedda på frågor som tas upp på årsstämman.

2 Sammanträden

Styrelsen i HEAB och HEVAB skall, utöver årsstämman, hålla minst fem sammanträden.

- Februari Bokslutssammanträde.
- Mars Konstituerande sammanträde direkt efter årsstämman.
- Maj Strategisammanträde.
- September Uppföljningssammanträde.
- November Budgetsammanträde.

För det vilande bolaget HEKAB kan antalet sammanträden vara färre.

Utöver dessa styrelsemöten sammankallar ordföranden styrelsen när så behövs för verksamheten. Styrelseledamot eller verkställande direktören kan också begära att styrelsen sammanträder. Dessa extra styrelsemöten skall hållas senast tre veckor efter mötets påkallande.

Suppleanter till arbetstagarledamöter skall kallas till och har alltid rätt att delta vid styrelsens sammanträden. Suppleant får delta i diskussioner på styrelsemöten, dock utan rösträtt. Arbetstagarledamot som är förhindrad att närvara skall ersättas av en arbetstagarsuppleant. Suppleant inträder då med rösträtt. Till styrelsemöten kan medarbetare eller sakkunnig kallas för föredragning av ärenden.

Sammanträden hålls vanligen på bolagets kontor i Herrljunga. Beslut fattas via öppna val. Ordföranden har utslagsröst. Sammanträden skall protokollföras.

På varje sammanträde, förutom konstituerande sammanträde i mars, skall följande frågor behandlas:

- Aktuella beslutspunkter.
- VD:s rapporter om ekonomi, resultat, verksamhet, marknadsläge och personal.

Investeringar beslutas av styrelsen inom en budgetram för bolagen för ett år. Denna ram får inte överskridas utan nytt styrelsebeslut.

I anslutning till styrelsens sammanträden för att fastställa förslagen till årsredovisning skall bolagens revisor kallas att för styrelsen redovisa sina iakttagelser och bedömningar av bolagens verksamhet.

Styrelsens beslut skall fattas med beaktande av eventuella jäv.

3 Kallelse

Kallelse till sammanträde skall ske senast en vecka före sammanträdet. Kallelse skall ske med e-brev. Underlag för beslutspunkter bifogas. Det ankommer på styrelseledamot att meddela eventuellt förhinder samt till bolaget anmäla eventuella ändringar av kontaktuppgifter.

4 Protokoll

Protokoll från årsstämmor och styrelsemöten skall vara beslutsprotokoll. Protokollen förs av VD om inte respektive möte beslutar om annan sekreterare. Protokollens punkter skall vara numrerade i en obruten nummerföljd. Protokoll skall justeras inom 14 dagar av ordföranden och en ledamot som utses vid varje sammanträde. Protokollen skall omgående efter justering distribueras till styrelseledamöter, suppleanter, verkställande direktör, revisorer och Nossan Förvaltnings AB.

5 Arbetsfördelning

5.1 Styrelseordförande

Styrelseordförande ansvarar för sammankallning till årsstämma och styrelsemöten, tillsammans med VD upprätta dagordning, leda styrelsearbetet, upprätta arbetsordning och avtal med bolagens verkställande direktör.

Styrelsens ordförande genomför årliga utvecklingssamtal inkl revision av lön och andra ersättningsvillkor med verkställande direktören.

5.2 Styrelsen

Styrelsen beslutar i frågor som rör:

- Formella uppgifter som ankommer på styrelsen.
- Affärsidé, mål och policy.
- Årlig investeringsbudget och eventuella förändring av denna under året.
- Viktig förändring, t ex företagsinköp, större projekt, mm.
- Bolagens organisation.
- Verkställande direktör i bolagen, anställning/avsked.
- Budget, uppföljning och bokslut.
- Svar på remisser och övriga skrivelser av viktig eller principiell karaktär.

Styrelsen skall kontrollera att bolagens ekonomiska förhållanden sköts på ett betryggande sätt och skall fortlöpande bedöma bolagens ekonomiska situation.

I övrigt skall styrelsen bereda kommunfullmäktige möjlighet att ta ställning innan sådana beslut fattas som är av principiell beskaffenhet eller av större vikt. Närmare anvisningar ges i ägardirektiv.

5.3 Verkställande direktören

Verkställande direktören skall:

- Svara för bolagens löpande och dagliga verksamhet enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar.
- Ansvara för att verksamheten bedrivs enligt de lagkrav som finns.
- Tillse att bolagens bokföring fullgörs i överenstämmelse med lag och att medelsförvaltningen sköts på ett betryggande sätt.
- Tillse att skatter och avgifter betalas i tid, eller om detta inte kan ske i tid, snarast informera styrelsens ordförande.
- Tillsammans med ordföranden utarbeta förslag till dagordning inför årsstämmor och styrelsemöten.
- Ansvara för att kallelser med underlag sänds ut i tid.
- Ansvara för personalbeslut inom bolagen. När det gäller personal på ledningsnivå skall dock samråd ske med styrelsens ordförande.
- Vid befarade avvikelser från planer som redovisats för och beslutas av styrelsen eller händelser av väsentlig betydelse, utan dröjsmål informera styrelsen eller i vart fall styrelsens ordförande för vidare handläggning.

6 Instruktion för verkställande direktören

Närmare instruktion för verkställande direktören ges i bilaga 1.

7 Instruktion för ekonomisk rapportering

Instruktion för ekonomisk rapportering ges i bilaga 2.

8 Attest- och delegationsordning

Attestinstruktion ges i ett separat dokument utfärdat av styrelsens ordförande och beslutas av styrelsen.

Beloppsgränsen för VD:s rätt att attestera löpande förvaltningsåtgärder är enligt denna instruktion 250 000 kr under förutsättning att åtgärden inryms i av styrelsen fastställd budget.

Ett särskilt undantag från denna beloppsgräns medges för fakturor från Vattenfall regionnät rörande löpande nätavgifter, faktura från Elsäkerhetsverket rörande nationella avgifter samt fakturor från Solör Bioenergi Herrljunga rörande löpande fjärrvärmeinköp vilka alla tre skall anses som löpande förvaltningsåtgärder.

9 Sekretess

Originalprotokoll från möten skall förvaras i låst arkiv. Mottagare av protokoll ansvarar för att dessa kopior förvaras och hanteras på ett betryggande sätt.

Verkställande direktören och styrelse med suppleanter har lojalitetsplikt vilket innebär lojalitet med de beslut styrelsen fattar. Intern och extern information om styrelsebehandlade frågor skall ske med iakttagande av den sekretess som lagar och förordningar föreskriver. Hänsyn till person- och konkurrensskäl skall beaktas.

Bolagen omfattas av handlingsoffentligheten enligt Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Lagen medger några undantag där vissa handlingar får sekretessbeläggas enligt särskilt beslut. I beslutet krävs en motivering av varför en uppgift eller en handling inte lämnas ut. Det behöver också visas vilken skada som bolagen kan drabbas av om uppgiften lämnas ut.

Grund för sekretess kan exempelvis vara uppgift om bolagens affärs- eller driftförhållanden, uppgift som hänför sig till ärende angående förvärv, överlåtelse, upplåtelse eller användning av egendom, tjänst eller annan nyttighet, uppgift som rör upplåning, uppgifter som berör anbudsförfaranden som ännu inte avslutats, uppgift om enskilds personliga förhållanden, affärs- eller driftförhållanden för enskild.

Styrelsen ger verkställande direktören mandat att fatta löpande beslut om att sekretessbelägga uppgifter och handlingar enligt villkoren i Offentlighets- och sekretesslagen. Styrelsen ska hållas informerad om vilka uppgifter eller handlingar som belagts med sekretess och ges möjlighet att ompröva fattade beslut.

Bilaga 1 – Instruktion för verkställande direktören

Styrelsen i Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag utfärdar följande instruktion avseende arbetsfördelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören, VD i Herrljunga Elektriska AB, Herrljunga Elkraft AB samt Herrljunga Vatten AB.

1 Bolagets organisation

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation.

2 Förvaltningen av bolagets angelägenheter

Styrelsen ansvarar för förvaltningen av bolagets angelägenheter. Det ankommer dock på bolagets VD att handha den löpande förvaltningen och koordinera verksamheten i bolaget med den omsorg och i den utsträckning som krävs för att sköta dessa sysslor samt i enlighet med bolagsordningen och gällande lagstiftning. I den löpande förvaltningen ingår ekonomisk förvaltning.

3 Den ekonomiska förvaltningen

Det åligger VD att genomföra och följa upp bokföringens organisation och uppläggningen av medelsförvaltningen. VD skall tillse att bolagets bokföring fullgörs i överensstämmelse med gällande lagstiftning och att medelsförvaltningen sköts på ett betryggande sätt.

4 Anvisningar för den löpande förvaltningen

Då styrelsen vill ge VD anvisning om hur förvaltningsåtgärder skall handläggas eller beslutas skall sådan anvisning dokumenteras i protokollet från det styrelsesammanträde då anvisningen beslutades. VD är skyldig att följa anvisningar om hur löpande förvaltningsåtgärder skall handläggas eller beslutas.

5 Åtgärder utanför den löpande förvaltningen

VD får vidta åtgärd som faller utanför den löpande förvaltningen om styrelsen lämnat bemyndigande till detta. Sådant bemyndigande skall framgå av protokollet från det styrelsesammanträde då beslut om bemyndigandet fattades.

VD får, i samråd med styrelsens ordförande, också vidta åtgärd som faller utanför den löpande förvaltningen, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet. Styrelsen skall i sådant fall så snart som möjligt underrättas om åtgärden.

VD skall verkställa de beslut som styrelsen fattar.

6 Jäv

VD får inte delta i behandlingen av fråga om avtal eller tvist mellan bolaget och VD.

7 Rapportering till styrelsen

VD skall löpande hålla styrelsen informerad om verksamhetens utveckling, marknadsläge, budget, omsättningens storlek, resultat, prisutveckling, större investeringar, bolagets likviditet och kreditläge, personalfrågor etc.

Bilaga 2 – Instruktion för ekonomisk rapportering

Styrelsen vid Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag utfärdar följande instruktion för ekonomisk rapportering som underlag för styrelsens arbete.

Instruktionen skall gälla tills vidare.

Styrelsen i Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag har i uppgift att fortlöpande bedöma bolagens ekonomiska situation. För detta ändamål skall de uppgifter som behövs för styrelsens samlade bedömning samlas in, och rapporteras till styrelsen enligt följande:

1 Ansvar för rapportering

Bolagets verkställande direktör ansvarar för i denna instruktion angiven rapportering.

2 Resultatrapport

Vid varje styrelsesammanträde skall aktuell resultatrapport behandlas. Genomgång av rapporten skall göras av VD eller tillförordnad. Den skall även ange prognostiserat årsresultat.

3 Delårsrapport

Bolaget gör delårsrapport per sista augusti. Styrelsen har delegerat till VD att teckna rapporten, samt i vederbörlig ordning sända den till kommunen enligt deras anvisning och tidplan.

4 Månadsstatistik

Bolaget sammanställer ekonomisk statistik månadsvis, som utvisar jämförelsetal mot tidigare räkenskapsår. Statistiken sänds ut med e-post till styrelsen senast den 20:e i månaden (med undantag för juli).

5 Budgetförslag

Vid mötet i november skall förslag till budget för nästkommande verksamhetsår framläggas.

Förslag till budget skall bifogas kallelse till styrelsesammanträde och sändas till styrelsens ledamöter en vecka före sammanträdet.

6 Investeringar

Vid varje möte skall eventuella nya större eller strategiska investeringar behandlas.

7 Bokslut

Efter verksamhetsårets slut skall årsbokslut sammanställas och redovisas för styrelsen på bokslutssammanträdet i februari-mars.

Efter styrelsens godkännande skall årsredovisning med bokslut och verksamhetsberättelse, samt förslag till aktieutdelning, sändas till aktieägarna i samband med kallelse till årsstämma.

Attestinstruktion

1 Inledning

Fastställd 2023-03-15 av styrelserna i Herrljunga Elektriska AB (HEAB), Herrljunga Elkraft AB (HEKAB) samt Herrljunga Vatten AB (HEVAB). Där inget annat anges gäller instruktionen för samtliga bolag.

Attestinstruktionen visar vem som är ansvarig för beslut som får ekonomiska konsekvenser. Den tillser att beslut fattas på rätt nivå, samt vara ett medel för att förbättra planering, uppföljning och intern kontroll.

Attestinstruktionen överensstämmer med arbetsordningen för styrelse och VD samt ligger till grund för VD:s vidaredelegering inom företaget. Beloppsgränser för VD:s attesträtt anges i styrelsens arbetsordning.

Attesträtt innebär en förtroendeställning i bolaget. Den attestansvarige företräder alltid bolagets intressen. Med sin namnteckning på inköpsdelegationen vidimerar medarbetarna att de till fullo förstått innebörden också av denna attestinstruktion.

2 Definitioner

Attesträtt

- Rättighet att inom angivna specifikationer och belopp godkänna överenskommelser och avtal med ekonomisk innebörd för företaget.
- Skyldighet att bevaka att den kedja av aktiviteter (rutiner) som leder fram till attest är ändamålsenliga, innehåller korrekta ekonomiska överväganden, samt säkerställer god intern kontroll.

Med sin signatur vidimerar den attestansvarige i det enskilda fallet att allt är korrekt, att alla kontrollstationer på vägen från beställning till rätt leverans har passerats utan anmärkning, och att bolagets intressen tillvaratas.

Den som fått attesträtt ansvarar för att lägga upp nödvändiga rutiner som säkerställer god intern kontroll. I detta ligger bl a att skilja på beställningsrätt och attesträtt.

Beställning

Beställnings-/inköpsrätten utdelas av VD och är reglerad i en särskild inköpsdelegation.

Beställning hos leverantörer och entreprenörer binder normalt bolaget direkt vid att ta emot det beställda och betala avtalad ersättning. Det är med andra ord i detta ögonblick som de flesta besluten med ekonomisk konsekvens fattas.

Beställningar görs normalt skriftligen genom nyttjande av företagets eller leverantörens inköpssystem. Beställningen kan ske manuellt eller elektroniskt. Vid elektronisk beställning sker elektronisk loggning av beställningen. Beställningar per telefon skall bekräftas skriftligen. Obetydliga beställningar kan göras utan skriftliga beställningar.

Där verksamhetssystemet föreskriver att kalkyler skall upprättas eller ramavtal användas, är beställaren ansvarig för att förvara handlingar som styrker att så har skett. Vid förekommande fall skall beställaren arkivera underlag som styrker riktigheten i beställningen.

Godkännande/sakgranskning/leveranskontroll
Den som godkänner har av den attestansvarige fått i uppgift att utföra kontrollåtgärder.

Den som signerar sakgranskning/leveranskontroll vidimerar genom sin förattest att de kontrollåtgärder granskningen avser har genomförts på ett korrekt sätt. Den som förattesterat skall kunna redovisa riktigheten av utförd granskning.

Processen inköp är reglerad i "metod Inköp".

Utanordning (betalattest)
Den som attesterar ansvarar för att attestplanen har följts, att de som signerat och godkänt utgifterna är behöriga.

Utanordning sker genom Ekonomiavdelningen, där också bankteckning sker av medarbetare med särskild fullmakt.

3 Allmänt

Attesträtten innebär rätt och skyldighet att
- ansvara för att bakomliggande upphandling är korrekt och att åtgärden är till gagn för företaget
- ansvara för beställningsrutin, godkänna beställning av viss vara eller omkostnad
- godkänna fullgjorda prestationer (redovisade i fakturor, samlingsrapporter etc) efter det att erforderliga kontroller vidtagits
- godkänna rabatter, krediteringar, hyresreduktioner, avskrivning av fordran etc
- godkänna andra bokföringstransaktioner (bokföringsorder o dyl)
- godkänna personal- och organisationsförändringar

Kontrollåtgärder kan avse
- att beställd kvantitet har erhållits och att kvalitén överensstämmer med beställning
- à-priser, betalningsvillkor och moms
- att utlovade rabatter erhållits
- avdrag av eventuellt förskott
- att beloppet inte blivit dubbelfakturerat
- uträkning
- kontering och periodisering

Beslut med ekonomiska konsekvenser kan också fattas av någon som omfattas av så kallad ställningsfullmakt. Det innebär, att den som har en viss ställning i bolaget kan ingå avtal med omvärlden som är bindande, om det inte finns anledning för motparten att misstänka att vederbörande inte är behörig.

Firmatecknare beslutas årligen vid konstituerande styrelsemöte. Normalt tecknas firman gemensamt av styrelseordföranden och VD. Normalt ges VD rätten att ensam teckna firman

beträffande löpande förvaltningsåtgärder. Beloppsgränsen för löpande förvaltningsåtgärder är reglerad i Styrelsens arbetsordning.

Den som har delegerat attesträtt vidare till annan, är skyldig att löpande kontrollera så att rutinen fungerar. Gör den inte det, skall delegeringen återkallas.

4 Principer för beställnings- och attesträtt

Affärsområdesansvarig chef ansvarar inför VD för samtliga kostnader för respektive avdelning/affärsområde.

Inom sitt affärsområde/avdelning skall ansvarig chef tillse att tilldelad verksamhet bedrivs på optimalt sätt så att bästa möjliga resultat uppnås. Kopplat till ansvaret finns rätten att inom sin inköpsdelegation genomföra inköp enligt metoden Inköp.

Indikation om "spräckt" total investeringsram eller kostnadsbudget skall omedelbart innebära begäran om samtal med närmast överordnade chef.

Det är inte tillåtet att dela upp en aktivitet i tiden eller i flera fakturor i syfte att kringgå beloppsgränser.

Rätten att attestera innebär en förtroendeställning inom företaget. Personen ifråga skall alltid kritiskt granska underlagen för att försäkra sig om riktigheten innan godkännande sker. Än viktigare är emellertid att den attestansvarige etablerar en beställningsrutin inom sitt ansvarsområde som säkerställer att endast korrekta inköp sker.

Attestberättigad person får inte attestera underlag eller åtgärder som kan medföra ekonomisk vinning för den attesterande själv, t ex gjorda utlägg, reseräkningar, representation, egen semester etc. Dessa skall attesteras av överordnad chef eller den till vilken överordnad chef delegerar.

Utlägg rörande VD attesteras av Ekonomichefen upp till nivån för ett halvt (1/2) gällande prisbasbelopp, därutöver av styrelsens ordförande.

Attestering av utgifter för representation av alla slag skall innehålla uppgifter både om anledning till representationen och om vilka personer inom och utanför bolaget som deltagit och i övrigt följa företaget representationspolicy.

Om ordinarie attestberättigad är frånvarande är normalregeln att handlingarna attesteras av ersättare.

Kontroll, attest och attest/utanordning tecknas med varaktig skrift eller som elektronisk attest i bolagets fakturasystem Palette.

Attestberättigad har attesträtt för samtliga omkostnader och investeringar inom eget ansvar med undantag för personliga utgifter, såsom reseräkningar och representation.

Beställning och attest skall skiljas åt. Detta för att god intern kontroll kräver att minst två personer är inblandade i en rutin.

Investerings- och underhållsprojekt

Bolagets styrelse beslutar om bolagets verksamhetsplaner och budget och i samband därmed om bolagets planer för produktion, ombyggnad, underhåll och andra investeringar. Projekten i planerna har en budget som utgör gräns för kostnaderna för projektet. Projekten skall upphandlas enligt godkända regler.

Respektive affärsområdeschef är beställare och ansvarig för investerings- och underhållsplanen och dess genomförande.

Projekten skall vara kalkylerade och i övrigt så planerade att kostnaderna för projektet kan överblickas i samband med att materialbeställningar, anbudsförfrågan mm sänds ut. Till grund för beslut om beställning skall också alltid finnas en investeringskalkyl som visar investeringens ekonomiska konsekvenser.

Utökning och tilläggsbeställningar vilka leder till överskridande av beslutad projektkostnad skall anmälas och beslutas av VD. Uppstår eller befaras oförutsedda kostnader för ett projekt skall dessa genast anmälas för vederbörande beställare respektive berörd chef.

Överenskommelse av löpande projektredovisning skall fattas mellan beställare och utförare i samband med projektstart. Beställaren är alltid ytterst ansvarig för projektets ekonomi.

6 Tillgångar, ansvar

Respektive chef har ett ansvar beträffande företagets tillgångar som fastigheter, inventarier, datorer, maskiner, bilar, verktyg mm inom respektive ansvarsområde. Vid avyttring, utrangering eller förlust av tillgångar skall anläggningsregistret uppdateras samt en dokumentation biläggas. Större förluster skall utredas. Misstanke om oegentligheter skall omedelbart anmälas till VD eller styrelseordförande som fattar beslut om revisionsinsats och/eller polisanmälan.

7 Allmän attest- och utanordningsrätt för utgifter av alla slag (Firmateckning)

Firmateckning enligt styrelsens beslut gäller som beställning, attest och utanordning för alla slag av utgifter och avtal.

Närvarande:

Ordinarie: Claes Unosson, Madeleine Bengtsson, Bo Fransson, Robert Holmén, Richard Hällfärdsson, Fredrik Johansson, Linda Johansson, Annika Löfgren Lundkvist och Ove Severin.

Tjg. suppleant:

Övriga: Mattias Fredriksson, Emil Jonsson och Anders Mannikoff.

Mötet hölls på Herrljunga Hotell och Konferens.

§ 613 Mötets öppnande

Ordföranden öppnade mötet.

§ 614 Val av sekreterare och protokollsjusterare

Till sekreterare valdes Anders Mannikoff, till protokollsjusterare valdes Linda Johansson.

§ 615 Föregående mötesprotokoll

Föregående protokoll gicks igenom utan kommentarer och lades till handlingarna.

§ 616 Strategiarbete

Strategiarbetet fokuserade på relationen mellan FN:s globala mål för hållbar utveckling och bolagens särskilda ägardirektiv samt den strategiplan styrelsen tagit fram och årligen reviderar. Claes Unosson inledde med en genomgång av den hierarki av styrdokument som Herrljunga Elektriska med dotterbolag har att förhålla sig till. Strategiplanen är ett av dessa dokument där det bakomliggande strategiarbetet denna gång fokuserar ett urval av FN:s 17 hållbarhetsmål, nämligen:

- Mål 4: God utbildning
- Mål 6: Rent vatten och sanitet
- Mål 7: Hållbar energi
- Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Styrelsen fick därefter en introduktion till ett grupparbete i tre grupper baserat på ägardirektiv, strategiplan och beskrivningar av utvalda FN-mål. Efter gruppdiskussionerna samlades alla igen för att presentera resultat och diskutera slutsatser. Resultaten noterades.

Styrelsen beslutade att ge VD i uppdrag att revidera planen i linje med föreslagna ändringar, att arbeta in resultaten från grupparbetet samt att därefter distribuera den uppdaterade planen till styrelsen inför nästa styrelsemöte i september då strategiplanen fastställs slutligt.

§ 617 Rapportering från verksamheten

VD rapporterade kort om verksamheterna. Aktuellt för stunden var att det helt nyligen skett omfattande industriutsläpp som medfört överbelastning av Annelunds reningsverk. Arbetet med att återställa reningsprocessen väntas bli mycket omfattande och kommunens miljöenhet och Länsstyrelsen är inkopplade i ärendet. I övrigt hänvisade VD till den utsända verksamhetsrapporten.

Det ekonomiska resultatet efter april är bättre än för motsvarande period förra året (372 kkr för 2023 mot 274 kkr för 2022). Prognosen för helårsresultatet är att budget (250 kkr) kommer att kunna nås.

§ 618 Rapportering om arbetet med VA-utbyggnad i Norra Säm

VD rapporterade att förprojekteringen nu avslutats och att fem olika investeringsalternativ identifierats och analyserats. Ett av de fem alternativen framstår som mest fördelaktigt och hela analysen kommer nu att presenterats för de boende i Norra Säm vid ett möte under juni.

§ 619 Övriga frågor

Inga övriga frågor.

§ 620 Mötets avslutning

Ordföranden avslutade mötet.

Herrljunga 2023-06-12

Anders Mannikoff

Justeras:

Claes Unosson

Linda Johansson

Meddelande 7

MEDDELANDE FRÅN STYRELSEN NR 11/2023

Vårt ärendenr:
SKR2023/00003

2023-06-22

Kommunstyrelserna
Regionstyrelserna

Meddelande från styrelsen - Förbundsavgift år 2024 till Sveriges Kommuner och Regioner

Ärendenr: SKR2023/00736

Förbundsstyrelsens beslut

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har vid sammanträde 16 juni 2023 beslutat

att fastställa avgiftssatsen till 0,1098 promille till Sveriges Kommuner och Regioner

att även år 2024 ge en rabatt på 10 procent till kommuner med fler än 200 000 invånare och till regioner med fler än 1 000 000 invånare

att kommunicera ut beslutet till Kommunstyrelserna och Regionstyrelserna

Bakgrund

Styrelsen bestämmer förbundsavgiftens storlek inom den av kongressen fastställda ramen. Styrelsen äger rätt att besluta om reducerat avgiftsunderlag för medlem. Förbundsavgiften utgörs av en medlems avgiftsunderlag multiplicerat med den avgiftssats som styrelsen årligen fastställer (paragraf 9 i stadgarna).

Förbundsavgiften redovisas i **bilaga 1.**

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande

Sveriges Kommuner och Regioner
Post: 118 82 Stockholm, *Besök:* Hornsgatan 20
Tfn: växel 08-452 70 00, *Fax:* 08-452 70 50
Org nr: 222000-0315, info@skr.se, www.skr.se

Meddelande 7

Förbundsavgift 2024	
Avgiftssats promille	0,1098

Region	Avgift 2024, kr
Stockholm	62 842 000
Uppsala	11 462 000
Södermanland	8 666 000
Östergötland	13 517 000
Jönköping	10 571 000
Kronoberg	5 852 000
Kalmar	7 099 000
Gotland	1 752 000
Blekinge	4 552 000
Skåne	36 436 000
Halland	9 817 000
Västra Götaland	45 310 000
Värmland	8 135 000
Örebro	8 814 000
Västmanland	8 039 000
Dalarna	8 261 000
Gävleborg	8 235 000
Västernorrland	6 971 000
Jämtland	3 796 000
Västerbotten	7 911 000
Norrbotten	7 142 000

Kommun	Avgift 2024, kr
Upplands Väsby	1 403 000
Vallentuna	996 000
Österåker	1 406 000
Värmdö	1 328 000
Järfälla	2 434 000
Ekerö	835 000
Huddinge	3 275 000
Botkyrka	2 729 000
Salem	496 000
Haninge	2 792 000
Tyresö	1 410 000
Upplands-Bro	909 000
Nykvarn	334 000
Täby	2 147 000
Danderyd	938 000
Sollentuna	2 181 000
Stockholm	25 390 000
Södertälje	2 930 000
Nacka	3 130 000
Sundbyberg	1 551 000
Solna	2 451 000
Lidingö	1 391 000
Vaxholm	341 000
Norrtälje	1 876 000
Sigtuna	1 475 000
Nynäshamn	857 000
Håbo	649 000
Älvkarleby	275 000
Knivsta	575 000
Heby	412 000
Tierp	613 000

Uppsala	6 237 000
Enköping	1 369 000
Östhammar	639 000
Vingåker	257 000
Gnesta	332 000
Nyköping	1 662 000
Oxelösund	346 000
Flen	462 000
Katrineholm	991 000
Eskilstuna	3 090 000
Strängnäs	1 103 000
Trosa	423 000
Ödeshög	152 000
Ydre	106 000
Kinda	289 000
Boxholm	158 000
Åtvidaberg	329 000
Finspång	627 000
Valdemarsvik	219 000
Linköping	4 771 000
Norrköping	4 159 000
Söderköping	425 000
Motala	1 253 000
Vadstena	215 000
Mjölby	815 000
Aneby	196 000
Gnosjö	270 000
Mullsjö	215 000
Habo	375 000
Gislaved	845 000
Vaggeryd	426 000
Jönköping	4 153 000
Nässjö	914 000
Värnamo	994 000
Sävsjö	337 000
Vetlanda	793 000
Eksjö	513 000
Tranås	540 000
Uppvidinge	270 000
Lessebo	244 000
Tingsryd	353 000
Alvesta	581 000
Älmhult	517 000
Markaryd	292 000
Växjö	2 781 000
Ljungby	814 000
Högsby	160 000
Torsås	202 000
Mörbylånga	458 000
Hultsfred	404 000
Mönsterås	381 000
Emmaboda	268 000
Kalmar	2 062 000
Nybro	581 000
Oskarshamn	775 000
Västervik	1 051 000
Vimmerby	446 000
Borgholm	312 000
Gotland	1 752 000

Olofström	378 000
Karlskrona	1 911 000
Ronneby	837 000
Karlshamn	923 000
Sölvesborg	502 000
Svalöv	415 000
Staffanstorp	764 000
Burlöv	570 000
Vellinge	1 085 000
Östra Göinge	419 000
Örkelljunga	300 000
Bjuv	460 000
Kävlinge	932 000
Lomma	708 000
Svedala	667 000
Skurup	477 000
Sjöbo	561 000
Hörby	451 000
Höör	495 000
Tomelilla	395 000
Bromölla	362 000
Osby	379 000
Perstorp	214 000
Klippan	512 000
Åstorp	468 000
Båstad	454 000
Malmö	9 197 000
Lund	3 678 000
Landskrona	1 345 000
Helsingborg	4 318 000
Höganäs	805 000
Eslöv	994 000
Ystad	906 000
Trelleborg	1 335 000
Kristianstad	2 485 000
Simrishamn	547 000
Ängelholm	1 266 000
Hässleholm	1 500 000
Hylte	300 000
Halmstad	3 013 000
Laholm	762 000
Falkenberg	1 345 000
Varberg	1 940 000
Kungsbacka	2 456 000
Härryda	1 138 000
Partille	1 139 000
Öckerö	367 000
Stenungsund	798 000
Tjörn	466 000
Orust	441 000
Sotenäs	262 000
Munkedal	303 000
Tanum	372 000
Dals-Ed	134 000
Färgelanda	187 000
Ale	928 000
Lerum	1 246 000
Vårgårda	352 000
Bollebygd	277 000

Meddelande 7

Grästorp	163 000
Essunga	164 000
Karlsborg	202 000
Gullspång	149 000
Tranemo	343 000
Bengtsfors	265 000
Mellerud	266 000
Lilla Edet	414 000
Mark	1 013 000
Svenljunga	311 000
Herrljunga	272 000
Vara	462 000
Götene	380 000
Tibro	327 000
Töreboda	264 000
Göteborg	15 357 000
Mölndal	2 011 000
Kungälv	1 402 000
Lysekil	407 000
Uddevalla	1 640 000
Strömstad	382 000
Vänersborg	1 140 000
Trollhättan	1 699 000
Alingsås	1 206 000
Borås	3 280 000
Ulricehamn	719 000
Åmål	350 000
Mariestad	710 000
Lidköping	1 159 000
Skara	538 000
Skövde	1 645 000
Hjo	265 000
Tidaholm	368 000
Falköping	954 000
Kil	348 000
Eda	245 000
Torsby	327 000
Storfors	111 000
Hammarö	481 000
Munkfors	106 000
Forshaga	332 000
Grums	260 000
Årjäng	284 000
Sunne	385 000
Karlstad	2 762 000
Kristinehamn	689 000
Filipstad	296 000
Hagfors	332 000
Arvika	741 000
Säffle	437 000
Lekeberg	250 000
Laxå	160 000
Hallsberg	466 000
Degerfors	273 000
Hällefors	191 000
Ljusnarsberg	129 000
Örebro	4 524 000
Kumla	644 000
Askersund	329 000

Meddelande 7

Karlskoga	868 000
Nora	307 000
Lindesberg	673 000
Skinnskatteberg	126 000
Surahammar	287 000
Kungsör	251 000
Hallstahammar	479 000
Norberg	161 000
Västerås	4 541 000
Sala	659 000
Fagersta	383 000
Köping	748 000
Arboga	404 000
Vansbro	194 000
Malung-Sälen	293 000
Gagnef	300 000
Leksand	462 000
Rättvik	319 000
Orsa	198 000
Älvdalen	201 000
Smedjebacken	314 000
Mora	592 000
Falun	1 715 000
Borlänge	1 496 000
Säter	323 000
Hedemora	442 000
Avesta	657 000
Ludvika	755 000
Ockelbo	167 000
Hofors	272 000
Ovanåker	334 000
Nordanstig	272 000
Ljusdal	538 000
Gävle	2 963 000
Sandviken	1 121 000
Söderhamn	726 000
Bollnäs	762 000
Hudiksvall	1 080 000
Ånge	263 000
Timrå	508 000
Härnösand	713 000
Sundsvall	2 846 000
Kramfors	514 000
Sollefteå	535 000
Örnsköldsvik	1 593 000
Ragunda	149 000
Bräcke	176 000
Krokom	444 000
Strömsund	326 000
Åre	352 000
Berg	205 000
Härjedalen	292 000
Östersund	1 852 000
Nordmaling	203 000
Bjurholm	68 000
Vindeln	158 000
Robertsfors	194 000
Norsjö	113 000
Malå	87 000

Storuman	164 000
Sorsele	70 000
Dorotea	69 000
Vännäs	257 000
Vilhelmina	184 000
Åsele	80 000
Umeå	3 787 000
Lycksele	351 000
Skellefteå	2 127 000
Arvidsjaur	175 000
Arjeplog	77 000
Jokkmokk	136 000
Överkalix	91 000
Kalix	451 000
Övertorneå	118 000
Pajala	169 000
Gällivare	499 000
Älvsbyn	227 000
Luleå	2 270 000
Piteå	1 213 000
Boden	804 000
Haparanda	268 000
Kiruna	643 000

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Information om 2024 års kommuntal, andelstal samt fördelningstal för skyddsbehövande.

Länsstyrelsen beslutar årligen om kommuntal för mottagande av nyanlända som anvisas enligt lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (bosättningslagen.) Migrationsverket beslutar årligen om andelstal för anvisning av ensamkommande barn. Migrationsverket beslutar även om fördelningstal för skyddsbehövande från Ukraina.

Här beskrivs tidsramarna för de tre beslutsprocesserna, samt kommunernas möjligheter att påverka sitt mottagande på anvisning under nästa år.

Kommuntal för mottagandet av nyanlända

Kommuntalen beslutas av Länsstyrelsen utifrån förordning (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Länsstyrelsens beslut om kommuntal utgår ifrån Migrationsverkets fördelningsmodell för länstalen. Ett förslag på kommuntal skickas till länets kommuner i **augusti,** tillsammans med en beskrivning av hur läns- och kommuntalen räknas fram.

I mars i år fick Migrationsverket ett regeringsuppdrag att se över beräkningen som ligger till grund för fördelningen av nyanlända som ska omfattas av anvisningar till Sveriges län och kommuner. Syftet är att bättre ta tillvara den samlade kapaciteten för mottagandet i kommunerna när mottagandet minskar.

Migrationsverket föreslår att fördelningsmodellen ändras från nuvarande 80 % viktning för arbetsmarknadsvariablerna och 20 % för boendedygnen till 60 % arbetsmarknad och 40 % boendedygn. Migrationsverket presenterade förändringen vid ett digitalt möte den 13 juni där samtliga kommuner var inbjudna.

Innan Länsstyrelsen fattar beslut om kommuntalen kan länets kommuner inkomma med önskemål om omfördelningar av kommuntalen sinsemellan.

Tidsramar

- Länsstyrelsen skickar ett förslag på kommuntal till länets kommuners kommunbrevlådor i **augusti**.
- Kommuner kan inkomma med önskemål om omfördelningar av kommuntalen sinsemellan senast den **25 oktober.**
- Länsstyrelsen beslutar kommuntalen senast den **15 november.**

Kommuntalen för 2024 kan därefter också förändras efter överenskommelser om omfördelningar av talen mellan kommuner under 2024. En sådan omfördelning träder i kraft efter beslut av Länsstyrelsen och regleras i 7 § förordning (2016:39).

Andelstal för mottagande av ensamkommande barn

Migrationsverket beslutar om andelstalen och Länsstyrelsen ansvarar för att sammanställa kommunernas eventuella önskemål om omfördelningar av talen inför Migrationsverkets beslut. På denna länk finns mer information om Migrationsverkets anvisningssystem för ensamkommande barn.

En kommun kan välja att överlåta hela eller delar av sitt andelstal till en annan kommun. En kommun som överlåtit hela sitt andelstal kan fortfarande få anvisningar av ensamkommande barn vars anknytningspersoner bor i kommunen.

Tidsramar

- Migrationsverkets förslag på andelstal lämnas till Länsstyrelsen i **augusti**.
- Länsstyrelsen skickar förslaget på andelstal till kommunernas kommunbrevlådor i **augusti**.
- Kommunerna kan inkomma med beslutade överenskommelser till Länsstyrelsen senast den **25 oktober.**
- Länsstyrelsen återrapporterar förslag på andelstal på kommunnivå till Migrationsverket efter eventuell omfördelning inom länet senast den **15 november.**
- Migrationsverket beslutar andelstalen för 2024 i **december.**
-

Fördelningstal för anvisning av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet

Sedan den 1 juli 2022 kan Migrationsverket anvisa skyddsbehövande från Ukraina för bosättning i en kommun. Migrationsverket har i uppdrag att ta fram förslag på antalet personer som ska omfattas av anvisning per kommun (fördelningstal) och redovisa detta till regeringen.

Innan fördelningstalen på kommunnivå beslutas har kommuner möjlighet att omfördela talen sinsemellan på frivillig basis. Länsstyrelsen tar emot information om önskade omfördelningar från kommuner och rapporterar in till Migrationsverket.

Tidsramar

- Migrationsverkets förslag på fördelningstal på läns – och kommunnivå lämnas till Länsstyrelsen i mitten av **augusti**.
- Länsstyrelsen skickar förslaget på fördelningstal på kommunnivå till kommunernas kommunbrevlådor i **augusti**.
- Kommunerna kan inkomma med förslag till omfördelningar till Länsstyrelsen senast den **25 oktober.**
- Länsstyrelsen återrapporterar fördelningstal på kommunnivå till Migrationsverket efter eventuell omfördelning inom länet senast den **15 november.**
- Migrationsverket beslutar om fördelningstal på kommunivå för 2024 i **december.**

Överenskommelser mellan kommuner

Överenskommelser om omfördelningar av kommuntal, andelstal och fördelningstal ska beslutas på kommunledningsnivå. Dessa överenskommelser är i sig inte bindande, utan beslut om kommuntal, andelstal och fördelningstal fattas av Länsstyrelsen respektive Migrationsverket.

De kommuner som har för avsikt att teckna överenskommelser kan redan nu inleda dialoger med andra kommuner om möjliga omfördelningar. Kommuner som önskar genomföra omfördelningar av sina kommuntal, andelstal och fördelningstal kan också kontakta Länsstyrelsen för mer information om processen.

Beslutade överenskommelser om omfördelning inom samtliga processer skickas till:

esh.vastragotaland@lansstyrelsen.se

Kontakt
esh.vastragotaland@lansstyrelsen.se

Anna Ahlborg
010 - 22 44 431
anna.ahlborg@lansstyrelsen.se

Daniel Uddling
010-22 444 71
daniel.uddling@lansstyrelsen.se

SN § 83 DNR SN 2023/6

Handlingsplan för budget i balans

Sammanfattning

I februari presenterade socialförvaltningen i sin första prognos för helåret 2023 ett underskott på -12 450 tkr. Utifrån denna prognos har socialnämnden gett socialförvaltningen i uppdrag att ta fram en handlingsplan, med de åtgärder som behöver vidtas för att få en budget i balans under 2023. Handlingsplanen presenterades till socialnämnden första gången i maj månad med förnyat uppdrag att presentera uppföljning på åtgärdsplanen i juni.

Per sista april visar socialförvaltningens ett underskott om – 13 550 tkr en försämring med 1 100 tkr. Försämringen beror till stor del på att tidigare prognos varit för optimistisk och att det varit svårt att kvalitetssäkra utfallet jämfört med budget. I den nya prognosen finns verksamheter som gör ett bättre resultat än i februari.

Beslutsunderlag

Presidieskrivelse i ärendet daterad 2023-05-23

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Socialnämnden antar handlingsplan för budget i balans 2023 och skickar informationen vidare till kommunstyrelsen.
- Socialnämnden uppdrar åt förvaltningen att presentera en uppföljning av handlingsplanen på socialnämnden i september.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden antar handlingsplan för budget i balans 2023 och skickar informationen vidare till kommunstyrelsen.
2. Socialnämnden uppdrar åt förvaltningen att presentera en uppföljning av handlingsplanen på socialnämnden i september.

Expedieras till:
För kännedom till: Kommunstyrelsen

HERRLJUNGA KOMMUN

SOCIALFÖRVALTNINGEN
Sandra Säljö

Tjänsteskrivelse
2023-05-26
DNR SN

Handlingsplan för budget i balans för socialnämnden 2023

Sammanfattning

I februari presenterade socialförvaltningen i sin första prognos för helåret 2023 ett underskott på **-12 450 tkr.** Utifrån denna prognos har socialnämnden gett socialförvaltningen i uppdrag att ta fram en handlingsplan, med de åtgärder som behöver vidtas för att få en budget i balans under 2023. Handlingsplanen presenterades till socialnämnden första gången i maj månad med förnyat uppdrag att presentera uppföljning på åtgärdsplanen i juni.
Per sista april visar socialförvaltningens ett underskott om **– 13 550 tkr** en försämring med 1 100 tkr. Försämringen beror till stor del på att tidigare prognos varit för optimistisk och att det varit svårt att kvalitetssäkra utfallet jämfört med budget. I den nya prognosen finns verksamheter som gör ett bättre resultat än i februari.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-05-23

Förslag till beslut

Socialnämnden antar handlingsplan för budget i balans 2023 och skickar informationen vidare till Kommunstyrelsen. Socialnämnden uppdrar åt förvaltningen att presentera en uppföljning av handlingsplanen på socialnämnden i augusti.

Sandra Säljö
Socialchef

Expedieras till: Kommunstyrelsen
För kännedom till:

HERRLJUNGA KOMMUN

SOCIALFÖRVALTNINGEN
Sandra Säljö

Tjänsteskrivelse
2023-05-26
DNR SN

Bakgrund

Socialnämnden har gett socialförvaltningen i uppdrag att ta fram en handlingsplan som presenterar de åtgärder och konsekvenser som måste vidtas för att få en budget i balans under 2023. Handlingsplanen togs fram efter första prognosen i februari.

Under rubriken åtgärdsplan presenteras de verksamheter som per sista april uppvisar en negativ prognos för 2023. Då socialförvaltningen arbetar med biståndsbedömda beslut som förändras efter faktiska behov hos kommunens medborgare, beslut som förvaltningen enligt lag är skyldiga att verkställa, kan förändringar i behovsunderlaget påverka prognosen. Förvaltningen arbetar för effektiviseringar inom samtliga verksamheter för att förbättra prognosen, utöver det som redovisas nedan.

Förvaltningen har sedan januari en anställningsprövning där alla anställningar prövas av förvaltningsledningen innan de tillsätts. Från 2023-05-17 har ytterligare beslut fattats, beslutet har samverkats på extra FSG. Följande gäller: Verksamheter som har en budget i balans eller ett överskott hjälper till att balansera upp övriga enheters underskott. Enhetschefer med ett budgetunderskott skall arbeta aktivt med sina åtgärdsplaner för budget i balans som följs upp veckovis av verksamhetschef.

Utifrån detta förtydligas beslut om:

- Anställningsprövning, alla tjänster prövas och godkännas innan de läggs ut av förvaltningschef *enligt tidigare beslut 2023-01. Avstämning skall alltid ha skett med ansvarig verksamhetschef innan det skickas till socialchef av verksamhetschef för prövning.*
- Stopp för konsulter i ordinarie verksamhet som inte redan är inplanerade, omstrukturering och planering av arbetsuppgifter av ordinarie personal skall ske
- Inköpsprövning (undantaget är de inköp som planeras på investeringar i innevarande år). Övriga inköp som är nödvändiga utifrån verksamhet skall godkännas av VC.
- Stopp för alla externa utbildningar som är förenade med en kostnad och som inte är inbokade per datumet 2023-05-17
- Stopp för all extern lokalhyra som är förenad med en kostnad, aktiviteter får ske i våra egna lokaler eller utomhus.
- All schemaläggning är enhetschefens ansvar.
- Innan VAB och tillfällig sjukfrånvaro ersätts av vikarie (korttidsfrånvaro) skall bedömning om arbetsuppgifter kan omstruktureras göras och prövas av enhetschef. Kontakt med övriga enheter skall tas för att hjälpa varandra om möjlighet finns.
- Budget kommer att följas som stående punkt varje vecka på alla ledningsgruppsmöten för både VC och FC.
- Risk och konsekvensanalyser görs när situationer uppstår då det kan innebära risk.

Förvaltningen söker alla aviserade statsbidrag hittills har **15 982 tkr** tillförts budgetåret 2023 av dessa är 5 363 tkr överflyttade statsbidrag från 2022 som redan finansierar ordinarie verksamhet. Statsbidrag rekvirerade 2023 är således **10 619 tkr.** De flesta av statsbidragen för 2023 kan inte användas till redan pågående befintlig verksamhet utan är öronmärkta till specifika aktiviteter som innebär utökad verksamhet. 1 590 tkr av de rekvirerade statsbidragen har dock kunnat användas helt för att förbättra resultatet. Förvaltningen har även sökt ytterligare statsbidrag i projektform och beviljas dessa är det en summa om 5 500 tkr, inga besked finns ännu.

Regeringen aviserade även i sin vår ändringsbudget att det skall komma medel till familjehemsvården i kommunerna men ingen summa eller när i tiden har presenterats.
Verksamheter som tagits bort ur åtgärdsplanen per sista april men som fanns med i februari då de prognosticerade ett underskott men per sista april har en budget i balans är:

- IFO vuxen som i februari prognosticerade ett underskott om – 300 tkr prognosticerar ett överskott om + 100 tkr, en förbättring med 400 tkr.
- SÄBO, Hemgården omvårdnad prognosticerade ett underskott om – 100 tkr har i april en budget i balans.

Åtgärdsplan

INDIVID OCH FAMILJEOMSORGEN (IFO)

- IFO BARN OCH FAMILJ (BoF)

Prognostiseras - **4 000 tkr** (oförändrad). Detta på grund av ökade kostnader för familjehemsvård då det i budget finns utrymme för 24 placeringar och den 25 maj pågår 32 placeringar i familjehem. Av dessa är sex vårdnadsöverflyttade med samma kostnad, 22 placeringar i egna familjehem och fyra i konsulentstödda familjehem. Förvaltningen använder konsulentstödda på grund av att det inte har gått att rekrytera egna familjehem. Dessa placeringar är som regel tre gånger så dyra som att ha familjehem i egen regi.

Viktigt att påpeka att EKB-bufferten år 2023 finansierar kostnader för sex placeringar som inte inkluderas ovan, en på HVB hem, fyra i familjehem och en kostnad för särskilt förordnad vårdnadshavare. Till en kostnad av 2 200 tkr. År 2024 är EKB-bufferten slut och dessa sex placeringar skall då inkluderas i ordinarie budget. Förvaltningen kommer då att ha 38 placerade barn men om ingen justering görs inför nästa år, en budget för 24 placeringar i familjehem.

Planerade och vidtagna åtgärder per april:

- Månadsvisa uppföljningar, genomgång av planeringen och eventuell möjlighet till omförhandling av dygnspris på individnivå för alla pågående placeringar av enhetschef, handläggare och controller.
- Prisalternativ till nytillkomna placeringar ses över och följs upp av enhetschef och handläggare.
- Ett riktat arbete pågår nu för att minska kostnaderna för befintliga placeringar. Verksamheten arbetar för att hitta egna familjehem i de individärenden där hemgång inte bedöms rimlig på kort sikt och där det är möjligt ur ett barnperspektiv med ett byte av familjehem.
- Ett omfattande arbete med tidiga och kvalitativa insatser är inlett med behandlingsteamet som ett led i arbetet med att minska risken för nya placeringar och ett arbete pågår också för att skapa en tydlig struktur i samverkan för att kunna erbjuda förstärkt familjehemsvård i egen regi och därmed kunna minska risken för ökade kostnader i form av konsulentstödda och förstärkta familjehem i extern regi.

Planerade och vidtagna åtgärder per maj:

- Redan vidtagna åtgärder sker kontinuerligt och tillsvidare. Inga nya åtgärder har vidtagits sedan april.

HERRLJUNGA KOMMUN

SOCIALFÖRVALTNINGEN
Sandra Säljö

Tjänsteskrivelse
2023-05-26
DNR SN

VÅRD OCH OMSORG

- SÄRSKILT BOENDE (SÄBO)
  SÄBO har en prognos på **- 1400 tkr** (försämrad prognos med -1 000 tkr). Tidigare prognos har varit för optimistisk och det har varit svårt att kvalitetssäkra utfallet jämfört med budget.

  Hagen demens visar en prognos om **- 400 tkr** (försämring med -250 tkr) på grund av personalkostnader till följd av placeringar på Ekhagen med omfattande vårdbehov.

  Hemgården demens visar ett underskott om **-1 000 tkr** (försämring med – 850 tkr). Detta på grund av personalkostnader. Förstärkning av personal utifrån ensamarbete och våld mellan brukare har satts in för att trygga övriga brukare och medarbetarnas arbetsmiljö. Avdelningarna har även haft extremt mycket korttidssjukfrånvaro som lett till ökade vikariekostnader.

Planerade och vidtagna åtgärder per april:
- Rehabiliterande insatser pågår tillsammans med HR för berörda medarbetare
- Personalkostnaderna följs upp noggrant, schema- och resursplanering sker tätare
- Planering för att minska personalresurserna

Planerade och vidtagna åtgärder per maj:
- Åtgärderna från april pågår som ovanstående
- Nya uppföljningsmallar har tagits fram tillsammans med controller för att på ett bättre sätt kunna följa hur mycket personaltimmar som finns att använda i budget i jämförelse med hur många timmar som används i verksamheten. Detta för att skapa underlag som enhetscheferna lätt kan följa och förstå samt snabbt sätta in åtgärder om personaltimmarna ökar.
- Åtgärder pågår för att komma tillbaka till årsarbetare enligt tilldelad budget
- Regelbunden uppföljning på verksamhetschefs ledningsgrupp kring ekonomi

- KORTTID OCH BEMANNING
  Korttiden prognostiserar ett underskott om **– 400 tkr** (försämrad prognos med -150 tkr). Tidigare prognos har varit för optimistisk och det har varit svårt att kvalitetssäkra utfallet jämfört med budget.

Under årets första månader har det varit en högre beläggning på korttiden än ordinarie korttiden med sina nio platser. Furuhagen fortsatt har fler placeringar än budgeterat. Överbeläggning har sett ut enligt följande 29 dygn i januari, 24 dygn i februari, 17 dygn i mars och noll dygn i april, totalt 70 dygn. Om dessa personer inte hade tagits hem från sjukhus skulle detta genera en kostnad på **735 tkr** till regionen.
För att tillförsäkra en trygg och säker vård har man behövt öka personaltätheten dag, kväll, helg och natt.

Planerade och vidtagna åtgärder per april:

- Kostnadsmedvetenhet råder och alternativet med att ha placeringarna i egen regi ses som mer kostnadseffektiv på grund av den höga dygnskostnaden hos regionen där kostnaden är 10 500 kr/dygn och person.

Planerade och vidtagna åtgärder per maj:
- Oförändrade åtgärder sedan april
- Nya uppföljningsmallar har tagits fram tillsammans med controller för att på ett bättre sätt kunna följa hur mycket personaltimmar som finns att använda i budget i jämförelse med hur många timmar som används i verksamheten. Detta för att skapa underlag som enhetscheferna lätt kan följa och förstå samt snabbt sätta in åtgärder om personaltimmarna ökar. I detta underlag finns nu också en resursfördelningsmodell hur många fler årsarbetare än budget som kan tas in utifrån hur många överbeläggningar som är.

- HEMTJÄNST

  Hemtjänsten har en prognos på **-4 500 tkr** (försämring med - 1 750 tkr). Tidigare prognos har varit för optimistisk och det har varit svårt att kvalitetssäkra utfallet jämfört med budget.

  Per sista februari i inlämnad prognos visar:
  - Landsbygd en prognos om ett underskott på **-1 900 tkr** (försämring med -700 tkr).
  - Tätort ett underskott om **-1 000 tkr** (försämring med – 850 tkr)
  - Ljung ett underskott om - **750 tkr** (försämring med – 300 tkr)

  Orsaken till underskottet är personalkostnader till följd av ökat behov ute i verksamheten och individer med omfattande behov av stöd. Underskottet motsvarar till stor del det effektiviseringsbeting som hemtjänsten fått, dock ligger effektiviteten hos hemtjänsten stabilt. Orsaken till underskottet är därför främst behovsstyrt.

Planerade och vidtagna åtgärder per april:
- Det pågår ett effektiviseringsprojekt inom hemtjänsten som har fokus på möjliga effektiviseringar samt ändrade arbetssätt.
- Timmarna och effektiviteten följs månad för månad tillsammans med projektledare, controller, EC, VC och FC
- Ruttoptimering och schemaanalys ses över för att nyttja befintliga resurser på bästa sätt.
- Revidering av riktlinjer för äldreomsorgen pågår
- Införandet av en brytpunkt vid 100 timmars hemtjänst pågår
- Hanteringen av serviceinsatser ses över
- Hantering av ledsagning ses över
- Dubbelbemanning följs månadsvis och övervägs noggrant
- Hantering av inköp ses över
- Införandet av social dagträff ses över med möjliga statsbidrag 2023

Planerade och vidtagna åtgärder per maj:
- Oförändrade sedan april
- Nya uppföljningsmallar har tagits fram tillsammans med controller för att på ett bättre sätt kunna följa hur mycket personaltimmar som finns att använda i budget i jämförelse med hur många timmar som används i verksamheten. Detta för att skapa underlag som

enhetscheferna lätt kan följa och förstå samt snabbt sätta in åtgärder om personaltimmarna ökar.
- Kvalitetsstrateg har deltagit på medarbetarnas APT för att ha en dialog om effektivitet och arbetssätt samt vad som pågår strategiskt

SOCIALT STÖD

- FUNKTIONSHINDER 1

Funktionshinder 1 prognostiserar ett underskott på **- 7 650 tkr** (oförändrad)
Detta främst på grund av ökade kostnader för extern LSS med 7 450 tkr.

I verksamheten finns en gruppbostad LSS, placeringar LSS extern regi, samt boende socialpsykiatri (externa platser). Utöver detta prognostiseras ett underskott på -200 för gruppbostaden Ringvägen enligt LSS i och med viss överanställning som ett led i heltid som norm, deltid som möjlighet.

Planerade och vidtagna åtgärder per april:
- Arbetet har påbörjats för att flytta hem de externa placeringarna, Detta är ett omfattande arbete och ger ekonomiskt effekt först 2024 när ny gruppbostad i Herrljunga står klar.
- Möjligheten till att omförhandla avtalen pågår för pågående placeringar
- Gruppbostaden arbetar aktivt med bemanningskrav och schemaläggning. Nytt schema som beräknas ge effekt efter juni månad ger en minskning av bemanningen med 50%. Enhetschef och medarbetare ser samtidigt över hur personalstyrkan skall vara framöver utifrån förändrade behov.
- Samplanering mellan Ringvägens gruppbostad och andra enheter sker inom socialt stöd för att minska personalkostnaderna.
- Anställningar övervägs noga vid uppsägningar.
- Enhetschef följer upp frånvaro från första sjukdagen samt kontinuerligt under frånvaron.
- Beställning av timvikarier tas med enhetschef innan personalen lägger en beställning till bemanningen.
- Täta uppföljningar med personal som är på plats gällande vikarietillsättning, tex om möjligt utifrån behov ej tillsätta alla timmar.
- Semesteransökningar sker utifrån kommande schemaperiod och inte i den perioden som är låst.
- Enhetschef följer omgående upp frånvaro, vad skall arbetsgivare göra, vad behöver individen själv göra, en dialog förs mellan arbetsgivare och arbetstagare.
- Enhetschef samt schemaansvarig träffas och går igenom ny schemaperiod var 14:e dag där schemaläggs planerad frånvaro såsom semester, utbildning.

Planerade och vidtagna åtgärder per maj:
- Oförändrade sedan april
- Samma åtgärder som är planerade för april kvarstår även för maj månad

- FUNKTIONSHINDER 2

HERRLJUNGA KOMMUN

SOCIALFÖRVALTNINGEN
Sandra Säljö

Tjänsteskrivelse
2023-05-26
DNR SN

Funktionshinder 2 prognostiserar ett utfall på **– 1350 tkr** (försämring med -600 tkr)

Förändringen av prognosen från februari till april beror på fler beviljade assistanstimmar i ett ärende med motsvarande - 700 tkr.
Ökad kostnad för personlig assistans, är också delvis en effekt av överanställning i samband med heltid som norm, deltid som möjlighet, men också att det har tillkommit ett ärende samt lägre ersättning från Försäkringskassan än budgeterat. De kostnader som rör överanställning av personal arbetar enheten aktivt med. Ett assistansärende övergår till privat utförare effekten blir dock att kommunen istället får betala en timpeng till det privata bolaget. Ett nytt tillkommande assistansärende planeras att startas upp under början av juni månad.

Planerade och vidtagna åtgärder per april:

- Aktivt arbete pågår med schemaläggning och hur resurspass planeras ut och fördelas om till andra enheter.
- Aktivt arbete med att nå budget i balans avseende personalkostnader där samverkan inom främst socialt stöd sker med resurspass som används och fördelas om vilket lett till att enheterna ej behövt ta in lika mycket timvikarier.
- Vid avslut av anställningar ses behovet av exakt procent över och anställs utefter det.
- Personalruljangs har lett till att enheten kan anställa på de procent/sysselsättningsgrad som det finns beslutade timmar för vilket förväntas ge ett resultat på en minskning med 30% under juni månad.
- Ett intensivt arbete pågår fortsatt med att planera ut resterande resurspass. Nytillkommet ärende gör att vissa resurspass kan förläggas där vilket lett till att nyanställning ej behövts.
- Överskottet av arbetade timmar som uppstår utifrån överkapaciteten utifrån heltid som norm skickas till bemanningsenheten där överskottet på personaltimmar skall användas för att täcka frånvaro inom socialförvaltningen.
- Behovet av nyanställningar ses över noggrant innan rekrytering sker.

Planerade och vidtagna åtgärder per maj:

- Oförändrade sedan april
- Avvaktar i ett assistansärende med att tillsätta en tillsvidare tjänst tills att de nya EU direktiven är klarlagda

LUFT I VÄST **SAMMANTRÄDESPROTOKOLL**

Orgnr. 222000-0661 Sammanträdesdatum Sida

Årsmöte 2023-05-25 **1** av **8**

Protokoll för	Årsmöte, Luft i Väst
Plats och tid	Alingsås 25 maj 2023 kl. 11:30 – 12:15
Beslutande	Gunnar Lidell, ordförande Övriga ombud enligt bilagd lista
Övriga deltagare	Övriga deltagare enligt bilagd lista
Utses att justera	Christian Kingstad och Malin Tell
Underskrifter	***Protokollet har signerats elektroniskt via Visma Sign. Se signaturer på bifogad sida.***

Sekreterare ……
Ragnar Davidsson

Ordförande ……
Gunnar Lidell

Justerande ……
Christian Kingstad

Justerande ……
Malin Tell

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/e0aa39af-a9fc-486b-8460-c95ecf620800
visma sign
www.vismasign.com

§ 1

Årsmötets öppnande

Styrelsens ordförande Gunnar Lidell hälsade alla välkomna och förklarade årsmötet öppnat.

§ 2

Val av ordförande och sekreterare för mötet

Gunnar Lidell valdes till ordförande för mötet.
Ragnar Davidsson valdes till sekreterare för mötet.

———

§ 3

Val av justeringspersoner

Christian Kingstad och Malin Tell valdes att jämte ordföranden justera protokollet.

———

§ 4

Fråga om mötet blivit utlyst i behörig ordning

Enligt förbundets stadgar ska kallelse till årsmötet ske skriftligen minst 30 dagar före mötet.

Beslut
Årsmötet beslutade att förklara årsmötet vara utlyst i behörig ordning.

———

§ 5

Fastställande av röstlängd

Ombud och övriga deltagare är förtecknade i bilaga.

Beslut
Årsmötet beslutade att närvarolistan vid behov i tillämpliga delar ska utgöra röstlängd vid årsmötet.

———

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/e0aa39af-a9fc-486b-8460-c95ecf620800
visma sign
www.vismasign.com

§ 6

Fastställande av föredragningslista

Föredragningslistan fastställdes.

§ 7

Fastställande av förbundets förvaltnings- och revisionsberättelse samt fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för det verksamhetsår berättelsen avser

Följande underlag var utskickat inför mötet:

- Årsredovisningen för 2022 inklusive ekonomisk redovisning
- Revisionsberättelse för 2022

Styrelsen beslutade vid möte 2023-04-21 att ställa sig bakom årsredovisningen och bokslutet för 2022 och att överlämna dem till årsmötet.

Beslut
Årsmötet beslutade att:

a) fastställa styrelsens verksamhetsberättelse med ekonomisk redovisning för 2022 och att lägga den till handlingarna
b) anse förbundets revisionsberättelse för 2022 föredragen och godkänd och att lägga den till handlingarna
c) bevilja styrelsen ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2022.

§ 8

Val av ordförande och vice ordförande för förbundet intill nästa förbundsmöte

Beslut
Årsmötet beslutade att till ordföranden välja Mats Andersson, nyval och till vice ordföranden valdes Ragnar Davidsson, omval, intill nästa årsmöte.

—

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/e0aa39af-a9fc-486b-8460-c95ecf620800
visma sign
www.vismasign.com

§ 9

Val av övriga styrelseledamöter jämte ersättare intill nästa årsmöte

Beslut
Årsmötet beslutade att välja följande ledamöter och ersättare:

Representanter för kommunerna

Ledamöter	**Ersättare**
Olle Hagström (l) **omval** Fornkullevägen 5 458 30 Färgelanda	Lennart Haglund (c) **omval** Industrivägen 6A 514 54 Nittorp
Kenneth Johansson (m) **omval** Majgårdsgatan 11 523 31 Ulricehamn	Christer Nilsson (c) **omval** Flovene 14 455 95 Hedekas
Per Månsson (m) **omval** Påtorp Säteri 513 32 Fristad	Elise Benjaminsson (m) **omval** Hökås Liagärde gård 511 98 Hyssna
	Jonas Adelsten (s) **nyval** Boråsvägen 20 514 44 Långhem

Representanter för företagen

Ledamöter	**Ersättare**
Christian Kingstad **omval** Preemraff Lysekil AB 453 81 Lysekil	Helen Larsson **omval** Jirotax Furudahlsgruppen AB Box 89 518 21 Sandared
Jenny Ahlmås **nyval** Borås Energi och Miljö AB 501 17 Borås	
	Adjungerad Malin Pålsson GKN Aerospace Sweden AB

———

§ 10

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/e0aa39af-a9fc-486b-8460-c95ecf620800
visma sign
www.vismasign.com

Val av revisorer jämte ersättare för nästkommande verksamhetsår

Beslut
Årsmötet beslutade att välja Lave Thorell och Magnus Cassel till revisorer för förbundet. Frågan om ersättare kommer att lyftas på det planerade extra förbundsmötet.

———

§ 11

Val om valberedning om tre personer, varav en sammankallande

Beslut
Årsmötet beslutade att utse Bo Carlsson och Christer Wolgner till valberedningen. En plats är vakant. Frågan kommer att lyftas på det planerade extra förbundsmötet.

———

§ 12

Fastställande av medlemsavgifter och serviceavgifter för nästkommande verksamhetsår

I dagsläget betalar medlemskommuner årligen en grundavgift på 10 000 kr samt en tilläggsavgift på 90 öre per invånare. Företag betalar en årlig serviceavgift på 12 000 kr, förutom vissa mindre företag som betalar en lägre avgift.

Det finns många oklarheter i budgeten för kommande år bland annat gällande kostnader för mätningar (ökade krav) samt ökade kostnader för förbundets nya modellberäkningssystem. Förbundets intäkter behöver öka för att kunna finansiera de mätningar och annan verksamhet som behöver göras inom förbundet.

Inför mötet var underlag utskickat med några olika alternativ gällande medlemsavgifter och utgifter för mätningar.

Styrelsen beslutade vid möte 2023-04-21 att föreslå årsmötet att höja medlemskommunernas tilläggsavgift från 90 öre till 120 öre per invånare från och med 2024 (alternativ 3) medan serviceavgiften för medlemsföretagen föreslogs vara oförändrad.

Beslut
Årsmötet beslutade att höja medlemskommunernas tilläggsavgift från 90 öre till 120 öre per invånare från och med år 2024. Serviceavgiften för medlemsföretagen ska vara oförändrad.

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/e0aa39af-a9fc-486b-8460-c95ecf620800
visma sign
www.vismasign.com

§ 13

Fastställande av arbetsprogram och budget för nästkommande verksamhetsår

Inför mötet skickades underlag med arbetsprogram och budget för 2024 ut. Underlaget innehöll några olika alternativ då det vid tillfället den preliminära budgeten togs fram var oklart hur stor höjning av medlemsavgifterna som skulle göras samt hur stora utgifter förbundet kommer ha gällande mätningar med mera.

Styrelsen beslutade vid möte 2023-04-21 att ställa sig bakom preliminärt arbetsprogram och budget (alternativ 3) för 2024 och att överlämna det till årsmötet.

Beslut

Årsmötet beslutade att fastställa preliminärt arbetsprogram och budget för 2024 (alternativ 3).

§ 14

Fastställande av flerårsbudget för förbundets verksamhet 2024–2027

Inför mötet skickades underlag med preliminär flerårsbudget för 2024-2027 ut. I dokumentet gavs ett antal alternativ beroende på hur mycket medlemsavgifterna skulle höjas. Det finns också många oklarheter gällande bland annat kostnader för mätningar (ökade krav), samt hur stora eventuella intäkter från beställda spridningsberäkningar blir.

Styrelsen beslutade vid möte 2023-04-21 att ställa sig bakom den preliminära flerårsbudgeten för 2024-2027 och att överlämna den till årsmötet.

Beslut

Årsmötet beslutade att fastställa preliminär flerårsbudget för 2024–2027.

———

§ 15

Revidering av stadgar

Förbundets nuvarande stadgar är inaktuella och behöver revideras. Senaste revidering gjordes 2005.

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/e0aa39af-a9fc-486b-8460-c95ecf620800
visma sign
www.vismasign.com

Stadgarna har behandlats vid ett par tillfällen i förbundets arbetsgrupp och styrelse under våren. Även förbundets revisorer har granskat och inkommit med synpunkter.

Vid styrelsemöte 2023-04-21 beslutade styrelsen att ställa sig bakom förslaget till reviderade stadgar och att överlämna förslaget till årsmötet.

I nuvarande stadgar står att ”Beslut om ändring av förbundets stadgar är ej giltigt med mindre än att samtliga röstberättigade därom är ense eller beslut fattas på två på varandra förbundsmöten, varav minst ett skall vara årsmöte”.

Ett första beslut om ändring behöver därför tas vid detta möte därefter kan de nya stadgarna tidigast fastställas vid en extra förbundsstämma i höst.

Beslut
Årsmötet beslutade att ställa sig bakom förslaget till reviderade stadgar och att slutligt beslut tas vid en extra förbundsstämma i höst.

———

§ 16

Information gällande förbundets verksamhet

a) Ny verkställande tjänsteperson
Förbundet har fastanställt Mona Sällström som ny verkställande tjänsteperson på 50 % för att sköta förbundets löpande arbete och verkställa styrelsens beslut. Under våren 2023 har tjänsten tillfälligt varit 100 % på grund av hög arbetsbelastning. Arbetet utförs mestadels på distans. Mona presenterade sig för årsmötet.

b) Remiss gällande nytt direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa
Förbundet har svarat på en remiss gällande nytt direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa från klimat- och näringslivsdepartementet.

I korthet innebär förslaget att vissa gränsvärden och utvärderingströsklar sänks för att närma sig de riktlinjer som WHO har förslagit för människors hälsa, vilket kan leda till ökade krav på mätningar i förbundets verksamhets-område. Om förslaget går igenom är tanken att det ska implementeras i svensk lagstiftning inom ett par år.

c) I övrigt:
Nytt program för samordnad kontroll inklusive kontrollstrategi för 2023–2027 är framtagen, på uppmaning av Naturvårdsverket. Finns på förbundets hemsida. Kommer revideras i höst för 2024.

De objektiva skattningarna för samtliga medlemskommuner görs om så att de mer följer Naturvårdsverkets vägledning. Preliminärt indikerar skattningarna

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/e0aa39af-a9fc-486b-8460-c95ecf620800
visma sign
www.vismasign.com

för år 2022 att förbundet behöver göra fler mätningar i medlemsområdet. Skattningarna för varje kommun kommer att läggas ut på förbundets hemsida när de är klara i mitten av juni.

Förbundet behöver fundera på hur ett medlemskap kan vara attraktivt för företag.

Verksamheten digitaliseras mer, kontoret i Vänersborg kommer eventuellt sägas upp. Vi har övergått till digital signering av dokument.
Ser över möjligheten till uppstart av en serie digitala föreläsningar om luftkvalitet för medlemmar under hösten.

———

§ 17

Extra förbundsstämma i höst

Mötet beslutade att en extra förbundsstämma ska hållas den 22 september 2023. Kallelse om tid kommer att skickas ut senare. Avsikten är att hålla stämman via länk.

———

§ 18

Övriga frågor

a) Avtackning av kassören Leif Larsson och avgående ordförande Gunnar Lidell
b) Extra förbundsstämma se §17

———

§ 19

Mötets avslutande

Ordföranden förklarade mötet avslutat.

———

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/e0aa39af-a9fc-486b-8460-c95ecf620800
visma sign
www.vismasign.com

Meddelande 10

Bilaga

Namn	Organisation
Anders Lundgren	Karlsborgs kommun (ombud)
Annika Svensson	Länsstyrelsen
Bo Carlsson	Valberedningen
Carl Rudbeck	Lidköpings kommun (ombud)
Christian Kingstad	Styrelsen / Preemraff Lysekil
Elise Benjaminsson	Styrelsen/ Västra Götalandsregionen
Fredrik Werling	Strömstads kommun (via länk enbart på SMHI och IVL föreläsning)
Fredrik Windmark	SMHI
Gunnar Lidell	Ordförande styrelsen
Helen Larsson	Jirotex/styrelsen
Helena Ingvarsson	Alingsås kommun (chef)
Håkan Magnusson	Verksamhet miljö och bygg - Mariestad, Töreboda, Gullspång
Ingemar Lindsköld	Verksamhet miljö och bygg - Mariestad, Töreboda, Gullspång
Jenny Ahlmås	Styrelsen / Alingsås Energi
Johan Linderstad	Borås
Johannes Lundén	Vara kommun (ombud)
Jonas Adelsten	Tranemo kommun (ombud)
Karin Jarlekrantz	Alingsås kommun (ombud)
Katarina Alin	Tidaholms kommun (Tidaholms kommun ombud)
Kenneth Johansson	Styrelsen / Ulricehamns kommun (ombud)
Lars Berg	Skara kommun (ombud)
Lars-Erik Tengeland	Grästorps kommun (ombud)
Lave Thorell	Revisor
Leif Larsson	Ekonom
Lena Eckerbom Wendel	Vänersborgs kommun (ombud)
Lena Gustavsson	Miljösamverkan östra Skaraborg (ombud Skövde kommun)
Lena Sänd	Borås kommun (ombud)
Malin Fredricsson	IVL
Malin Tell	Ragn Sells (ombud)
Mona Sällström	Luft i Väst (via länk enbart årsmötet)
Olle Hagström	Styrelsen / Färgelanda
Per Månsson	Styrelsen / Borås
Peter Augustsson	Trollhättan Energi (ombud)
Pär-Erik Johansson	Marks kommun (ersättare ombud)
Ragnar Davidsson	Ragn Sells, vice ordförande
Sara Lidholm	Preemraff Lysekil (ombud)
Ulf Jonsson	Kinnarps (ombud)

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/e0aa39af-a9fc-486b-8460-c95ecf620800
visma sign
www.vismasign.com

Meddelande 10

This documents contains 9 pages before this page
Tämä asiakirja sisältää 9 sivua ennen tätä sivua
Detta dokument innehåller 9 sidor före denna sida
Dokumentet inneholder 9 sider før denne siden
Dette dokument indeholder 9 sider før denne side

authority to sign	asemavaltuutus	ställningsfullmakt	autoritet til å signere	myndighed til at underskrive
representative	nimenkirjoitusoikeus	firmateckningsrätt	representant	repræsentant
custodial	huoltaja/edunvalvoja	förvaltare	foresatte/verge	frihedsberøvende

Underlag gällande höjda medlemsavgifter för medlemskommunerna från och med 2024:

Hittills har förbundet under många år haft en kontinuerlig mätstation i Borås för PM10 och NO2 samt en mätstation utanför Mariestad för PM10 och PM2,5. Därutöver har förbundet haft någon tillfällig mätstation för PM10 och PM2,5 (i år i Alingsås) samt vissa år kampanjer där andra mätningar görs.

Baserat på resultat från både mätdata de senaste åren och de nyligen färdigställda objektiva skattningarna för år 2022 kommer förbundet framöver behöva göra fler mätningar enligt nedan.

Det behövs två kontinuerliga mätstationer för partiklar. Det går att lösa med en mätning av PM10 och PM2,5 på samma plats, men efter dialog med Naturvårdsverket är det PM10 vårt område har problem med och därför bör det vara två mätningar av PM10 på två olika platser.

Enligt lagkrav är vi på gränsen till att behöva två kontinuerliga stationer för NO2-mätning. Vi klarar oss ännu med en, men då vi är ett så pass stort medlemsområde är det enligt Naturvårdsverket lämpligt att ha minst två. Då detta inte är ett omedelbart krav har förbundet inte räknat med det det närmaste året men kommer att se över om det är möjligt i den långsiktiga planeringen.

Fördjupade kartläggningar gällande halten PM10 och NO2 vid vägar behövs i flera kommuner de kommande åren, liksom för halten bens(a)pyren i områden med omfattande vedeldning. Även vid några industrier/punktkällor är bedömningen att fördjupade kartläggningar behövs.

Utöver detta tillkommer kampanjmätningar som förbundet brukar genomföra med ett visst antal års mellanrum. Dessa kommer dock att ses över för att se om några kan avvakta medan de fördjupade kartläggningarna görs, för att hålla nere kostnaderna.

Det är även på gång ett nytt luftkvalitetsdirektiv där förslaget innebär flera sänkta gränsvärden vilket kan komma att leda till ökat antal mätningar framöver.

Exakt vilka mätningar, utöver de kontinuerliga mätningarna, som görs vilket år kommer att fastställas när förbundets *Program för samordnad kontroll* ses över för kommande femårsperiod.

Förbundet har även upphandlat ett nytt modellsystem för spridningsberäkningar med en dyrare licens än tidigare modellsystem. Det gamla modellsystemet var så pass gammalt att support och uppdateringar upphört. Det nya modellsystemet används för den kontroll av luftkvalitet som förbundet gör för medlemskommunerna och rapporterar in till datavärden, men förbundet kommer även kunna ta emot beställningar på spridningsberäkningar från medlemmar och icke-medlemmar, och samtliga medlemmar kommer även ges möjlighet att själva kunna logga in och använda systemet.

Närvarande:

Ordinarie: Claes Unosson, Madeleine Bengtsson, Robert Holmén, Richard Hällfärdsson, Annika Löfgren Lundkvist, Ove Severin, Bo Fransson, Fredrik Johansson och Linda Johansson.

Tjg. suppleant:

Övriga: Mattias Fredriksson och Anders Mannikoff.

§ 388 Mötets öppnande

Ordföranden öppnade mötet.

§ 389 Val av sekreterare och protokollsjusterare

Till sekreterare valdes Anders Mannikoff, till protokollsjusterare valdes Bo Fransson.

§ 390 Föregående mötesprotokoll

Föregående protokoll gicks igenom utan kommentarer och lades till handlingarna.

§ 391 Utse firmatecknare

Till att gemensamt teckna firma omvaldes Claes Unosson och Anders Mannikoff. Verkställande direktören Anders Mannikoff har rätt att ensam teckna firma beträffande löpande förvaltningsåtgärder.

§ 392 Fastställa styrelse-, ekonomisk rapporterings- och VD-instruktioner

Styrelsen beslutade att anta styrelse-, ekonomisk rapporterings- och VD-instruktioner enligt bilaga 1.

§ 393 Fastställa attestinstruktion

Styrelsen beslutade att anta attestinstruktion enligt bilaga 2.

§ 394 Övriga frågor

Arbetstagarna anmälde sina val av följande personer att ingå i styrelsen:

Ledamöter: Robert Holmén, Linda Johansson
Suppleanter: Emil Jonsson, Mattias Fredriksson

Aktiebolaget har ingen lagstadgad skyldighet att låta anmälda arbetstagarledamöter ingå i styrelsen då bolaget saknar anställda. Då styrelsemöten i moderbolaget Herrljunga Elektriska AB och dotterbolagen Herrljunga Vatten AB och Herrljunga Elkraft AB normalt hålls vid samma datum och i ett sammanhang är det dock motiverat att låta moderbolagets arbetstagarledamöter också ingå i dotterbolagets styrelse vilket fastställs genom denna protokollsanteckning.

§ 395 Mötets avslutning

Ordföranden avslutade mötet.

Herrljunga 2023-03-20

Anders Mannikoff

Justeras:

Claes Unosson

Bo Fransson

Styrelsens arbetsordning för Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag

Fastställd 2023-03-15 av styrelserna i Herrljunga Elektriska AB (HEAB), Herrljunga Elkraft AB (HEKAB) samt Herrljunga Vatten AB (HEVAB). Där inget annat anges gäller instruktionen för samtliga bolag.

Denna arbetsordning skall fastställas årligen vid konstituerande styrelsemöten eller senast på nästkommande styrelsemöten.

1 Årsstämma

Bolagens högsta beslutande organ är årsstämman. Årsstämma hålls senast i april månad.

Ordförande skall, i samråd med ägarföreträdare, förbereda röstlängd och dagordning för årsstämman. Övriga styrelseledamöter och verkställande direktören skall vara väl förberedda på frågor som tas upp på årsstämman.

2 Sammanträden

Styrelsen i HEAB och HEVAB skall, utöver årsstämman, hålla minst fem sammanträden.

- Februari Bokslutssammanträde.
- Mars Konstituerande sammanträde direkt efter årsstämman.
- Maj Strategisammanträde.
- September Uppföljningssammanträde.
- November Budgetsammanträde.

För det vilande bolaget HEKAB kan antalet sammanträden vara färre.

Utöver dessa styrelsemöten sammankallar ordföranden styrelsen när så behövs för verksamheten. Styrelseledamot eller verkställande direktören kan också begära att styrelsen sammanträder. Dessa extra styrelsemöten skall hållas senast tre veckor efter mötets påkallande.

Suppleanter till arbetstagarledamöter skall kallas till och har alltid rätt att delta vid styrelsens sammanträden. Suppleant får delta i diskussioner på styrelsemöten, dock utan rösträtt. Arbetstagarledamot som är förhindrad att närvara skall ersättas av en arbetstagarsuppleant. Suppleant inträder då med rösträtt. Till styrelsemöten kan medarbetare eller sakkunnig kallas för föredragning av ärenden.

Sammanträden hålls vanligen på bolagets kontor i Herrljunga. Beslut fattas via öppna val. Ordföranden har utslagsröst. Sammanträden skall protokollföras.

På varje sammanträde, förutom konstituerande sammanträde i mars, skall följande frågor behandlas:

- Aktuella beslutspunkter.
- VD:s rapporter om ekonomi, resultat, verksamhet, marknadsläge och personal.

Investeringar beslutas av styrelsen inom en budgetram för bolagen för ett år. Denna ram får inte överskridas utan nytt styrelsebeslut.

I anslutning till styrelsens sammanträden för att fastställa förslagen till årsredovisning skall bolagens revisor kallas att för styrelsen redovisa sina iakttagelser och bedömningar av bolagens verksamhet.

Styrelsens beslut skall fattas med beaktande av eventuella jäv.

3 Kallelse

Kallelse till sammanträde skall ske senast en vecka före sammanträdet. Kallelse skall ske med e-brev. Underlag för beslutspunkter bifogas. Det ankommer på styrelseledamot att meddela eventuellt förhinder samt till bolaget anmäla eventuella ändringar av kontaktuppgifter.

4 Protokoll

Protokoll från årsstämmor och styrelsemöten skall vara beslutsprotokoll. Protokollen förs av VD om inte respektive möte beslutar om annan sekreterare. Protokollens punkter skall vara numrerade i en obruten nummerföljd. Protokoll skall justeras inom 14 dagar av ordföranden och en ledamot som utses vid varje sammanträde. Protokollen skall omgående efter justering distribueras till styrelseledamöter, suppleanter, verkställande direktör, revisorer och Nossan Förvaltnings AB.

5 Arbetsfördelning

5.1 Styrelseordförande

Styrelseordförande ansvarar för sammankallning till årsstämma och styrelsemöten, tillsammans med VD upprätta dagordning, leda styrelsearbetet, upprätta arbetsordning och avtal med bolagens verkställande direktör.

Styrelsens ordförande genomför årliga utvecklingssamtal inkl revision av lön och andra ersättningsvillkor med verkställande direktören.

5.2 Styrelsen

Styrelsen beslutar i frågor som rör:

- Formella uppgifter som ankommer på styrelsen.
- Affärsidé, mål och policy.
- Årlig investeringsbudget och eventuella förändring av denna under året.
- Viktig förändring, t ex företagsinköp, större projekt, mm.
- Bolagens organisation.
- Verkställande direktör i bolagen, anställning/avsked.
- Budget, uppföljning och bokslut.
- Svar på remisser och övriga skrivelser av viktig eller principiell karaktär.

Styrelsen skall kontrollera att bolagens ekonomiska förhållanden sköts på ett betryggande sätt och skall fortlöpande bedöma bolagens ekonomiska situation.

I övrigt skall styrelsen bereda kommunfullmäktige möjlighet att ta ställning innan sådana beslut fattas som är av principiell beskaffenhet eller av större vikt. Närmare anvisningar ges i ägardirektiv.

5.3 Verkställande direktören

Verkställande direktören skall:

- Svara för bolagens löpande och dagliga verksamhet enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar.
- Ansvara för att verksamheten bedrivs enligt de lagkrav som finns.
- Tillse att bolagens bokföring fullgörs i överenstämmelse med lag och att medelsförvaltningen sköts på ett betryggande sätt.
- Tillse att skatter och avgifter betalas i tid, eller om detta inte kan ske i tid, snarast informera styrelsens ordförande.
- Tillsammans med ordföranden utarbeta förslag till dagordning inför årsstämmor och styrelsemöten.
- Ansvara för att kallelser med underlag sänds ut i tid.
- Ansvara för personalbeslut inom bolagen. När det gäller personal på ledningsnivå skall dock samråd ske med styrelsens ordförande.
- Vid befarade avvikelser från planer som redovisats för och beslutas av styrelsen eller händelser av väsentlig betydelse, utan dröjsmål informera styrelsen eller i vart fall styrelsens ordförande för vidare handläggning.

6 Instruktion för verkställande direktören

Närmare instruktion för verkställande direktören ges i bilaga 1.

7 Instruktion för ekonomisk rapportering

Instruktion för ekonomisk rapportering ges i bilaga 2.

8 Attest- och delegationsordning

Attestinstruktion ges i ett separat dokument utfärdat av styrelsens ordförande och beslutas av styrelsen.

Beloppsgränsen för VD:s rätt att attestera löpande förvaltningsåtgärder är enligt denna instruktion 250 000 kr under förutsättning att åtgärden inryms i av styrelsen fastställd budget.

Ett särskilt undantag från denna beloppsgräns medges för fakturor från Vattenfall regionnät rörande löpande nätavgifter, faktura från Elsäkerhetsverket rörande nationella avgifter samt fakturor från Solör Bioenergi Herrljunga rörande löpande fjärrvärmeinköp vilka alla tre skall anses som löpande förvaltningsåtgärder.

9 Sekretess

Originalprotokoll från möten skall förvaras i låst arkiv. Mottagare av protokoll ansvarar för att dessa kopior förvaras och hanteras på ett betryggande sätt.

Verkställande direktören och styrelse med suppleanter har lojalitetsplikt vilket innebär lojalitet med de beslut styrelsen fattar. Intern och extern information om styrelsebehandlade frågor skall ske med iakttagande av den sekretess som lagar och förordningar föreskriver. Hänsyn till person- och konkurrensskäl skall beaktas.

Bolagen omfattas av handlingsoffentligheten enligt Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Lagen medger några undantag där vissa handlingar får sekretessbeläggas enligt särskilt beslut. I beslutet krävs en motivering av varför en uppgift eller en handling inte lämnas ut. Det behöver också visas vilken skada som bolagen kan drabbas av om uppgiften lämnas ut.

Grund för sekretess kan exempelvis vara uppgift om bolagens affärs- eller driftförhållanden, uppgift som hänför sig till ärende angående förvärv, överlåtelse, upplåtelse eller användning av egendom, tjänst eller annan nyttighet, uppgift som rör upplåning, uppgifter som berör anbudsförfaranden som ännu inte avslutats, uppgift om enskilds personliga förhållanden, affärs- eller driftförhållanden för enskild.

Styrelsen ger verkställande direktören mandat att fatta löpande beslut om att sekretessbelägga uppgifter och handlingar enligt villkoren i Offentlighets- och sekretesslagen. Styrelsen ska hållas informerad om vilka uppgifter eller handlingar som belagts med sekretess och ges möjlighet att ompröva fattade beslut.

Bilaga 1 – Instruktion för verkställande direktören

Styrelsen i Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag utfärdar följande instruktion avseende arbetsfördelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören, VD i Herrljunga Elektriska AB, Herrljunga Elkraft AB samt Herrljunga Vatten AB.

1 Bolagets organisation

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation.

2 Förvaltningen av bolagets angelägenheter

Styrelsen ansvarar för förvaltningen av bolagets angelägenheter. Det ankommer dock på bolagets VD att handha den löpande förvaltningen och koordinera verksamheten i bolaget med den omsorg och i den utsträckning som krävs för att sköta dessa sysslor samt i enlighet med bolagsordningen och gällande lagstiftning. I den löpande förvaltningen ingår ekonomisk förvaltning.

3 Den ekonomiska förvaltningen

Det åligger VD att genomföra och följa upp bokföringens organisation och uppläggningen av medelsförvaltningen. VD skall tillse att bolagets bokföring fullgörs i överensstämmelse med gällande lagstiftning och att medelsförvaltningen sköts på ett betryggande sätt.

4 Anvisningar för den löpande förvaltningen

Då styrelsen vill ge VD anvisning om hur förvaltningsåtgärder skall handläggas eller beslutas skall sådan anvisning dokumenteras i protokollet från det styrelsesammanträde då anvisningen beslutades. VD är skyldig att följa anvisningar om hur löpande förvaltningsåtgärder skall handläggas eller beslutas.

5 Åtgärder utanför den löpande förvaltningen

VD får vidta åtgärd som faller utanför den löpande förvaltningen om styrelsen lämnat bemyndigande till detta. Sådant bemyndigande skall framgå av protokollet från det styrelsesammanträde då beslut om bemyndigandet fattades.

VD får, i samråd med styrelsens ordförande, också vidta åtgärd som faller utanför den löpande förvaltningen, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet. Styrelsen skall i sådant fall så snart som möjligt underrättas om åtgärden.

VD skall verkställa de beslut som styrelsen fattar.

6 Jäv

VD får inte delta i behandlingen av fråga om avtal eller tvist mellan bolaget och VD.

7 Rapportering till styrelsen

VD skall löpande hålla styrelsen informerad om verksamhetens utveckling, marknadsläge, budget, omsättningens storlek, resultat, prisutveckling, större investeringar, bolagets likviditet och kreditläge, personalfrågor etc.

Bilaga 2 – Instruktion för ekonomisk rapportering

Styrelsen vid Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag utfärdar följande instruktion för ekonomisk rapportering som underlag för styrelsens arbete.

Instruktionen skall gälla tills vidare.

Styrelsen i Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag har i uppgift att fortlöpande bedöma bolagens ekonomiska situation. För detta ändamål skall de uppgifter som behövs för styrelsens samlade bedömning samlas in, och rapporteras till styrelsen enligt följande:

1 Ansvar för rapportering

Bolagets verkställande direktör ansvarar för i denna instruktion angiven rapportering.

2 Resultatrapport

Vid varje styrelsesammanträde skall aktuell resultatrapport behandlas. Genomgång av rapporten skall göras av VD eller tillförordnad. Den skall även ange prognostiserat årsresultat.

3 Delårsrapport

Bolaget gör delårsrapport per sista augusti. Styrelsen har delegerat till VD att teckna rapporten, samt i vederbörlig ordning sända den till kommunen enligt deras anvisning och tidplan.

4 Månadsstatistik

Bolaget sammanställer ekonomisk statistik månadsvis, som utvisar jämförelsetal mot tidigare räkenskapsår. Statistiken sänds ut med e-post till styrelsen senast den 20:e i månaden (med undantag för juli).

5 Budgetförslag

Vid mötet i november skall förslag till budget för nästkommande verksamhetsår framläggas.

Förslag till budget skall bifogas kallelse till styrelsesammanträde och sändas till styrelsens ledamöter en vecka före sammanträdet.

6 Investeringar

Vid varje möte skall eventuella nya större eller strategiska investeringar behandlas.

7 Bokslut

Efter verksamhetsårets slut skall årsbokslut sammanställas och redovisas för styrelsen på bokslutssammanträdet i februari-mars.

Efter styrelsens godkännande skall årsredovisning med bokslut och verksamhetsberättelse, samt förslag till aktieutdelning, sändas till aktieägarna i samband med kallelse till årsstämma.

BF, AM

Attestinstruktion

1 Inledning

Fastställd 2023-03-15 av styrelserna i Herrljunga Elektriska AB (HEAB), Herrljunga Elkraft AB (HEKAB) samt Herrljunga Vatten AB (HEVAB). Där inget annat anges gäller instruktionen för samtliga bolag.

Attestinstruktionen visar vem som är ansvarig för beslut som får ekonomiska konsekvenser. Den tillser att beslut fattas på rätt nivå, samt vara ett medel för att förbättra planering, uppföljning och intern kontroll.

Attestinstruktionen överensstämmer med arbetsordningen för styrelse och VD samt ligger till grund för VD:s vidaredelegering inom företaget. Beloppsgränser för VD:s attesträtt anges i styrelsens arbetsordning.

Attesträtt innebär en förtroendeställning i bolaget. Den attestansvarige företräder alltid bolagets intressen. Med sin namnteckning på inköpsdelegationen vidimerar medarbetarna att de till fullo förstått innebörden också av denna attestinstruktion.

2 Definitioner

Attesträtt

- Rättighet att inom angivna specifikationer och belopp godkänna överenskommelser och avtal med ekonomisk innebörd för företaget.
- Skyldighet att bevaka att den kedja av aktiviteter (rutiner) som leder fram till attest är ändamålsenliga, innehåller korrekta ekonomiska överväganden, samt säkerställer god intern kontroll.

Med sin signatur vidimerar den attestansvarige i det enskilda fallet att allt är korrekt, att alla kontrollstationer på vägen från beställning till rätt leverans har passerats utan anmärkning, och att bolagets intressen tillvaratas.

Den som fått attesträtt ansvarar för att lägga upp nödvändiga rutiner som säkerställer god intern kontroll. I detta ligger bl a att skilja på beställningsrätt och attesträtt.

Beställning

Beställnings-/inköpsrätten utdelas av VD och är reglerad i en särskild inköpsdelegation.

Beställning hos leverantörer och entreprenörer binder normalt bolaget direkt vid att ta emot det beställda och betala avtalad ersättning. Det är med andra ord i detta ögonblick som de flesta besluten med ekonomisk konsekvens fattas.

Beställningar görs normalt skriftligen genom nyttjande av företagets eller leverantörens inköpssystem. Beställningen kan ske manuellt eller elektroniskt. Vid elektronisk beställning sker elektronisk loggning av beställningen. Beställningar per telefon skall bekräftas skriftligen. Obetydliga beställningar kan göras utan skriftliga beställningar.

Där verksamhetssystemet föreskriver att kalkyler skall upprättas eller ramavtal användas, är beställaren ansvarig för att förvara handlingar som styrker att så har skett. Vid förekommande fall skall beställaren arkivera underlag som styrker riktigheten i beställningen.

Godkännande/sakgranskning/leveranskontroll
Den som godkänner har av den attestansvarige fått i uppgift att utföra kontrollåtgärder.

Den som signerar sakgranskning/leveranskontroll vidimerar genom sin förattest att de kontrollåtgärder granskningen avser har genomförts på ett korrekt sätt. Den som förattesterat skall kunna redovisa riktigheten av utförd granskning.

Processen inköp är reglerad i ”metod Inköp”.

Utanordning (betalattest)
Den som attesterar ansvarar för att attestplanen har följts, att de som signerat och godkänt utgifterna är behöriga.

Utanordning sker genom Ekonomiavdelningen, där också bankteckning sker av medarbetare med särskild fullmakt.

3 Allmänt

Attesträtten innebär rätt och skyldighet att

- ansvara för att bakomliggande upphandling är korrekt och att åtgärden är till gagn för företaget
- ansvara för beställningsrutin, godkänna beställning av viss vara eller omkostnad
- godkänna fullgjorda prestationer (redovisade i fakturor, samlingsrapporter etc) efter det att erforderliga kontroller vidtagits
- godkänna rabatter, krediteringar, hyresreduktioner, avskrivning av fordran etc
- godkänna andra bokföringstransaktioner (bokföringsorder o dyl)
- godkänna personal- och organisationsförändringar

Kontrollåtgärder kan avse

- att beställd kvantitet har erhållits och att kvalitén överensstämmer med beställning
- à-priser, betalningsvillkor och moms
- att utlovade rabatter erhållits
- avdrag av eventuellt förskott
- att beloppet inte blivit dubbelfakturerat
- uträkning
- kontering och periodisering

Beslut med ekonomiska konsekvenser kan också fattas av någon som omfattas av så kallad ställningsfullmakt. Det innebär, att den som har en viss ställning i bolaget kan ingå avtal med omvärlden som är bindande, om det inte finns anledning för motparten att misstänka att vederbörande inte är behörig.

Firmatecknare beslutas årligen vid konstituerande styrelsemöte. Normalt tecknas firman gemensamt av styrelseordföranden och VD. Normalt ges VD rätten att ensam teckna firman

beträffande löpande förvaltningsåtgärder. Beloppsgränsen för löpande förvaltningsåtgärder är reglerad i Styrelsens arbetsordning.

Den som har delegerat attesträtt vidare till annan, är skyldig att löpande kontrollera så att rutinen fungerar. Gör den inte det, skall delegeringen återkallas.

4 Principer för beställnings- och attesträtt

Affärsområdesansvarig chef ansvarar inför VD för samtliga kostnader för respektive avdelning/affärsområde.

Inom sitt affärsområde/avdelning skall ansvarig chef tillse att tilldelad verksamhet bedrivs på optimalt sätt så att bästa möjliga resultat uppnås. Kopplat till ansvaret finns rätten att inom sin inköpsdelegation genomföra inköp enligt metoden Inköp.

Indikation om ”spräckt” total investeringsram eller kostnadsbudget skall omedelbart innebära begäran om samtal med närmast överordnade chef.

Det är inte tillåtet att dela upp en aktivitet i tiden eller i flera fakturor i syfte att kringgå beloppsgränser.

Rätten att attestera innebär en förtroendeställning inom företaget. Personen ifråga skall alltid kritiskt granska underlagen för att försäkra sig om riktigheten innan godkännande sker. Än viktigare är emellertid att den attestansvarige etablerar en beställningsrutin inom sitt ansvarsområde som säkerställer att endast korrekta inköp sker.

Attestberättigad person får inte attestera underlag eller åtgärder som kan medföra ekonomisk vinning för den attesterande själv, t ex gjorda utlägg, reseräkningar, representation, egen semester etc. Dessa skall attesteras av överordnad chef eller den till vilken överordnad chef delegerar.

Utlägg rörande VD attesteras av Ekonomichefen upp till nivån för ett halvt (1/2) gällande prisbasbelopp, därutöver av styrelsens ordförande.

Attestering av utgifter för representation av alla slag skall innehålla uppgifter både om anledning till representationen och om vilka personer inom och utanför bolaget som deltagit och i övrigt följa företaget representationspolicy.

Om ordinarie attestberättigad är frånvarande är normalregeln att handlingarna attesteras av ersättare.

Kontroll, attest och attest/utanordning tecknas med varaktig skrift eller som elektronisk attest i bolagets fakturasystem Palette.

Attestberättigad har attesträtt för samtliga omkostnader och investeringar inom eget ansvar med undantag för personliga utgifter, såsom reseräkningar och representation.

Beställning och attest skall skiljas åt. Detta för att god intern kontroll kräver att minst två personer är inblandade i en rutin.

Investerings- och underhållsprojekt
Bolagets styrelse beslutar om bolagets verksamhetsplaner och budget och i samband därmed om bolagets planer för produktion, ombyggnad, underhåll och andra investeringar. Projekten i planerna har en budget som utgör gräns för kostnaderna för projektet. Projekten skall upphandlas enligt godkända regler.

Respektive affärsområdeschef är beställare och ansvarig för investerings- och underhållsplanen och dess genomförande.

Projekten skall vara kalkylerade och i övrigt så planerade att kostnaderna för projektet kan överblickas i samband med att materialbeställningar, anbudsförfrågan mm sänds ut. Till grund för beslut om beställning skall också alltid finnas en investeringskalkyl som visar investeringens ekonomiska konsekvenser.

Utökning och tilläggsbeställningar vilka leder till överskridande av beslutad projektkostnad skall anmälas och beslutas av VD. Uppstår eller befaras oförutsedda kostnader för ett projekt skall dessa genast anmälas för vederbörande beställare respektive berörd chef.

Överenskommelse av löpande projektredovisning skall fattas mellan beställare och utförare i samband med projektstart. Beställaren är alltid ytterst ansvarig för projektets ekonomi.

6 Tillgångar, ansvar

Respektive chef har ett ansvar beträffande företagets tillgångar som fastigheter, inventarier, datorer, maskiner, bilar, verktyg mm inom respektive ansvarsområde. Vid avyttring, utrangering eller förlust av tillgångar skall anläggningsregistret uppdateras samt en dokumentation biläggas. Större förluster skall utredas. Misstanke om oegentligheter skall omedelbart anmälas till VD eller styrelseordförande som fattar beslut om revisionsinsats och/eller polisanmälan.

7 Allmän attest- och utanordningsrätt för utgifter av alla slag (Firmateckning)

Firmateckning enligt styrelsens beslut gäller som beställning, attest och utanordning för alla slag av utgifter och avtal.

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

§ 62 Tertialrapport efter april samt prognos 2023

Diarienummer: 2023/SKF0143

Beslut

Tertialrapport efter april samt prognos 2023 godkänns och översänds till medlemskommunerna för kännedom

Sammanfattning

Enligt förbundsordningen ska kommunalförbundet överlämna uppföljning per första tertialet till medlemskommunerna. Förbundet har, förutom sin bas- och projektverksamhet, ansvar för verksamheterna Business Region Borås, Dataskyddsombud, Medarbetarcentrum, Vård- och omsorgscollege, Navet science center samt Närvårdssamverkan Södra Älvsborg.

Kommunalförbundets prognos inkluderat samtliga verksamheter för helåret 2023 är ett positivt resultat om 491 tkr.

Flera av förbundets verksamheter uppvisar positiva resultat under perioden. Närvårdssamverkan Södra Älvsborgs överskott under perioden beror på lägre pensionskostnader än budgeterat. Prognosen för verksamheten är dock ett nollresultat på helårsbasis.

Välfärdsutvecklings positiva resultat under perioden förklaras främst av lägre pensionskostnader. Verksamheten prognosticerar även högre intäkter på helårsbasis om 20 000 tkr för medel kopplade till Nära vård 2023 som väntas inkomma under året. Dessa medel kommer dock att betalas ut innan årsskiftet. Prognos för helåret är därför ett nollresultat för verksamheten.

Förbundskansliets överskott under perioden beror delvis på lägre personal- och pensionskostnader samt högre ränteintäkter. Då ränteintäkten prognosticeras bli högre än budgeterat är verksamhetens prognos för helåret ett positivt resultat om 1 000 tkr.

Expedieras till

Medlemskommunerna

Budgetuppföljning januari – april 2023

Förbundets samlade verksamhet

Tkr	*Budget 2023*	*Periodiserad Budget 2304*	*Verkligt Utfall 2304*	*Periodiserat Utfall 2304*	*Prognos 2023*
Verksamhetens intäkter	106 019	35 340	14 948	16 204	128 295
Verksamhetens kostnader	-135 619	-45 206	-22 446	-23 315	-157 937
Avskrivningar	-755	-252	0	-252	-755
Verksamhetens nettokostnader	-30 355	-10 118	-7 498	-7 363	-30 397
Medlemsavgifter	28 855	9 618	9 568	9 620	28 933
Finansiella intäkter	1 500	500	568	760	2 000
Finansiella kostnader	0	0	-21	-21	-45
Resultat före extraordinära poster	0	0	2 618	2 995	491
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**0**	**0**	**2 618**	**2 995**	**491**

Förbundskansli

Tkr	*Budget 2023*	*Periodiserad Budget 2304*	*Verkligt Utfall 2304*	*Periodiserat Utfall 2304*	*Prognos 2023*
Verksamhetens intäkter	110	37	90	98	110
Verksamhetens kostnader	-6 681	-2 227	-1 734	-1 734	-6 681
Avskrivningar	0	0	0	0	0
Verksamhetens nettokostnader	-6 571	-2 190	-1 644	-1 636	-6 571
Medlemsavgifter	5 595	1 865	1 865	1 865	5 595
Finansiella intäkter	1 500	500	568	760	2 000
Finansiella kostnader	0	0	-9	-9	-9
Resultat före extraordinära poster	524	175	780	980	1 015
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**524**	**175**	**780**	**980**	**1 015**

Administration

Tkr	*Budget 2023*	*Periodiserad Budget 2304*	*Verkligt Utfall 2304*	*Periodiserat Utfall 2304*	*Prognos 2023*
Verksamhetens intäkter	9 994	3 331	2 254	2 254	9 994
Verksamhetens kostnader	-10 267	-3 422	-2 200	-2 200	-10 267
Avskrivningar	-75	-25	0	-25	-75
Verksamhetens nettokostnader	-348	-116	54	29	-348
Medlemsavgifter	348	116	116	116	348
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	0	0	0	0	0
Resultat före extraordinära poster	0	0	170	145	0
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**0**	**0**	**170**	**145**	**0**

Regional utveckling

Tkr	*Budget 2023*	*Periodiserad Budget 2304*	*Verkligt Utfall 2304*	*Periodiserat Utfall 2304*	*Prognos 2023*
Verksamhetens intäkter	31 441	10 480	5 712	5 712	31 441
Verksamhetens kostnader	-32 883	-10 961	-6 103	-6 103	-32 883
Avskrivningar					
Verksamhetens nettokostnader	-1 442	-481	-391	-391	-1 442
Medlemsavgifter	1 442	481	481	481	1 442
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	0	0	0	0	0
Resultat före extraordinära poster	0	0	90	90	0
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**0**	**0**	**90**	**90**	**0**

Välfärdsutveckling

Tkr	*Budget 2023*	*Periodiserad Budget 2304*	*Verkligt Utfall 2304*	*Periodiserat Utfall 2304*	*Prognos 2023*
Verksamhetens intäkter	33 440	11 147	1 434	1 434	55 525
Verksamhetens kostnader	-36 181	-12 060	-1 930	-1 930	-58 266
Avskrivningar	0	0	0	0	
Verksamhetens nettokostnader	-2 741	-914	-496	-496	-2 741
Medlemsavgifter	2 741	914	914	914	2 741
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	0	0	0	0	0
Resultat före extraordinära poster	0	0	418	418	0
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**0**	**0**	**418**	**418**	**0**

Business Region Borås

Tkr	*Budget 2023*	*Periodiserad Budget 2304*	*Verkligt Utfall 2304*	*Periodiserat Utfall 2304*	*Prognos 2023*
Verksamhetens intäkter	250	83	474	158	474
Verksamhetens kostnader	-1 624	-541	-414	-414	-1 848
Avskrivningar	0	0	0	0	0
Verksamhetens nettokostnader	-1 374	-458	60	-256	-1 374
Medlemsavgifter	1 374	458	458	458	1 374
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	0	0	0	0	0
Resultat före extraordinära poster	0	0	518	202	0
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**0**	**0**	**518**	**202**	**0**

Dataskyddsombud

Tkr	*Budget 2023*	*Periodiserad Budget 2304*	*Verkligt Utfall 2304*	*Periodiserat Utfall 2304*	*Prognos 2023*
Verksamhetens intäkter	0	0	0	0	0
Verksamhetens kostnader	-2 580	-860	-741	-741	-2 580
Avskrivningar	0	0	0	0	0
Verksamhetens nettokostnader	-2 580	-860	-741	-741	-2 580
Medlemsavgifter	2 580	860	860	860	2 580
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	0	0	0	0	0
Resultat före extraordinära poster	0	0	119	119	0
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**0**	**0**	**119**	**119**	**0**

Medarbetarcentrum

Tkr	*Budget 2023*	*Periodiserad Budget 2304*	*Verkligt Utfall 2304*	*Periodiserat Utfall 2304*	*Prognos 2023*
Verksamhetens intäkter	634	211	354	354	634
Verksamhetens kostnader	-3 247	-1 082	-1 088	-1 088	-3 247
Avskrivningar	0	0	0	0	0
Verksamhetens nettokostnader	-2 613	-871	-734	-734	-2 613
Medlemsavgifter	2 613	871	871	871	2 613
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	0	0	0	0	0
Resultat före extraordinära poster	0	0	137	137	0
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**0**	**0**	**137**	**137**	**0**

Vård- och omsorgscollege

Tkr	*Budget 2023*	*Periodiserad Budget 2304*	*Verkligt Utfall 2304*	*Periodiserat Utfall 2304*	*Prognos 2023*
Verksamhetens intäkter	600	200	0	85	567
Verksamhetens kostnader	-1 436	-479	-278	-364	-1 481
Avskrivningar	0	0	0	0	0
Verksamhetens nettokostnader	-836	-279	-278	-279	-914
Medlemsavgifter	836	279	278	279	914
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	0	0	0	0	0
Resultat före extraordinära poster	0	0	0	0	0
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Navet science center

Tkr	*Budget 2023*	*Periodiserad Budget 2304*	*Verkligt Utfall 2304*	*Periodiserat Utfall 2304*	*Prognos 2023*
Verksamhetens intäkter	15 224	5 075	3 141	5 075	15 224
Verksamhetens kostnader	-23 647	-7 882	-7 075	-7 858	-23 611
Avskrivningar	-680	-227	0	-227	-680
Verksamhetens nettokostnader	-9 103	-3 034	-3 934	-3 010	-9 067
Medlemsavgifter	8 579	2 860	2 809	2 860	8 579
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	0	0	-12	-12	-36
Resultat före extraordinära poster	-524	-175	-1 137	-163	-524
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**-524**	**-175**	**-1 137**	**-163**	**-524**

Närvårdssamverkan Södra Älvsborg

Tkr	*Budget 2023*	*Periodiserad Budget 2304*	*Verkligt Utfall 2304*	*Periodiserat Utfall 2304*	*Prognos 2023*
Verksamhetens intäkter	14 326	4 775	1 489	1 034	14 326
Verksamhetens kostnader	-17 073	-5 691	-883	-883	-17 073
Avskrivningar	0	0	0	0	0
Verksamhetens nettokostnader	-2 747	-916	606	151	-2 747
Medlemsavgifter	2 747	916	916	916	2 747
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	0	0	0	0	0
Resultat före extraordinära poster	0	0	1 522	1 067	0
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**0**	**0**	**1 522**	**1 067**	**0**

SJUHÄRADS SAMORDNINGSFÖRBUND

Kommunerna Bollebygd | Borås | Herrljunga | Mark | Svenljunga | Tranemo | Ulricehamn | Vårgårda och

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN Försäkringskassan ARBETSFÖRMEDLINGEN SWEDISH PUBLIC EMPLOYMENT SERVICE

ANSLAG/BEVIS

Protokollet från styrelsemöte för Sjuhärads samordningsförbund är justerat. Justeringen tillkännages genom anslag på medlemskommunernas anslagstavlor samt på Västra Götalandsregionens anslagstavla.

Sammanträdesdatum:	2023-05-31
Justeringsdatum:	2023-06-20
Anslaget sätts upp:	2023-06-21
Anslaget tas ned:	2023-07-12

Protokollet finns tillgängligt på
www.sjusam.se
Originalprotokollet förvaras hos Sjuhärads samordningsförbund, Bryggaregatan 8, Borås.

Sjuhärads Samordningsförbund

Anna Fagefors
Förbundschef

kontakt
anna.fagefors@sjusam.se
0708-854176

Organ **Förbundsstyrelsen för Sjuhärads Samordningsförbund**
Tid **Onsdag 31 maj,** konferens **kl 09.00**-14.00, beslutsmöte 14.00-**16.00**
Plats Sinnenas Hus, Yxhammarsgatan 30 i Borås

Beslutande

Ann-Charlotte Angren, Arbetsförmedlingen (till 13.30)
Lars-Erik Olsson (S), Bollebygds kommun
Leif Dahl (S), Västra Götalandsregionen
Sofia Sandänger, Försäkringskassan

Ersättare

Annette Carlson (M), Västra Götalandsregionen
Eva-Karin Haglund (S), Tranemo kommun
Helen Eriksson (S), Marks kommun
Ireen Wolter (L), Ulricehamns kommun
Kjell Persson (M), Svenljunga kommun (till 14.00)
Marie Samuelsson (S), Borås Stad

Övriga

Anna Fagefors, Förbundschef
Pernilla Andersson, Biträdande förbundschef
Malin Lundgren, enhetschef Ulricehamns kommun, (09.30-10.30)
Yvonne Augustsson, samordnare Ulricehamns kommun, (09.30-10.30)

Omfattning

§§ 27-37

Sekreterare Anna Fagefors

Ordförande Sofia Sandänger

Justerare Lars-Erik Olsson

09.00 Inledande information, samtal med Aktiv kraft representerat av Ulricehamns kommun. Genomgångar av styrdokument och samtal om förbundets uppdrag samt medlemmarnas förväntningar på förbundsdriften kopplat till utformning av förbundsordning.

14.00 Protokollfört beslutsmöte startar.

§§	Ärenden	Beslut
27	**Mötet öppnas, godkännande av dagordning**	Dagordningen godkänns.
28	**Val av justerare**	Lars-Erik Olsson justerar
29	**Föregående protokoll, den 15/3 2023** Föregående protokoll är anslaget: www.sjusam.se	Protokollet godkänns och läggs till handlingarna.
30	**Ekonomi, tertialrapport T1** Avstämning av nuläge och budget. Leaderprojektet har avslutats med måluppfyllelse på antal personer i arbete och andra mätpunkter. Kostnader redovisade i projektet ersätts därmed utan avdrag. Förbundet har tidigare år kunnat bekosta mer kompetensutveckling till medlemmarna inom ram för beslutad budget.	Styrelsen fastställer rapport för att informera medlemmar om tertial ett 2023. Kompetensutveckling är fortsatt positivt att bekosta inom befintlig budgetram.
31	**Förbundsordning** Styrelsen har under delar av temadag ingående diskuterat förutsättningar och förslag till ny förbundsordning för att svara upp till syftet med lagen om finansiell samordning och medskick från medlemmarna vid tidigare samråd.	Styrelsen fastställer förslag till förbundsordning och öppnar upp för yttranden inför begäran om beslut från förbundets medlemmar.
32	**Verksamhetsuppföljning** A, Aktiv kraft med Pulsstöd B, Gröna vägen framåt C, Studiesteget Verksamheterna drivs enligt plan med i vissa fall lägre antal personer i inflöden till Aktiv kraft, samtidigt som högre stödnivå också påverkar antal. Hade varit önskvärt att kunna jobba med statistik som uppföljning kring effekter av förbundsinsatser.	Styrelsen tar del av informationen.
33	**Projekt** Två projekt har slutförts och en ESF-utlysning är öppen inom POA1, Öka möjligheten till ett inkluderande och hållbart arbetsliv för alla. Styrelsen tar del av önskemål om insatser genom projekt och diskuterar erfarenheter och möjligheter.	Styrelsen ger i uppdrag till kansliet att inför kommande styrelsemöte konkretisera ett förslag till ansökan baserat på önskemål hos medlemmarna.

34	**Avtal för implementering efter projekt** Vård-och omsorgscollege har efterfrågat avtal där det framgår att de förvaltar konceptet Värdskapet som utvecklats inom Män i hälsa. Metodens båda delar behöver kunna särskiljas och nyttjas separat.	Ordförande ges i uppdrag att teckna avtal.
35	**Aktuellt från förbundschef** Män i hälsa är slutgodkänt av jordbruksverket. Den sedan tidigare inskickade ESF-ansökan JobMAP har genomgått granskning hos ESF och förtydliganden är inskickade. Nu förbereder arbetsmarknadsenheterna igångsättning och hoppas att projektet beviljas medel. Möte med dataskyddsombud genomfört utan synpunkter på annat än småjusteringar. Fastigheten för kansliet får nu ett renoverat tak. Förbundschef och biträdande ser fram emot att delta tillsammans med tre ledamöter den 9/6 vid regionens dialogmöte för samordningsförbund.	Styrelsen tackar för informationen
36	**Aktuellt från parterna** Kommunernas och regionens ledamöter saknar Män i hälsa på kommunalförbundets agenda för politiken. Politiker vid medlemsrådet förde fram önskemål om fortsatt drift av Män i hälsa och förbundet har erbjudit stöd till implementering hos parterna (finansiering av koordinator och lite kringkostnader). Varbergs kommun avser att bekosta och tillämpa. Önskemål finns om att frågan lyfts till politiken genom Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund. En skrivelse eller ett avtalsförslag att ta ställning till kanske underlättar?	Uppdrag till förbundschef (för Samordningsförbundet) att efterfråga en dialog med förbundsdirektören vid Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund om vad kommunalförbundet behöver för att Män i hälsa ska kunna diskuteras i beredning eller direktion.
37	**Övriga frågor, mötet avslutas** Inga övriga frågor. Alla tillönskas en fin sommar.	Mötet avslutas.

SJUHÄRADS SAMORDNINGSFÖRBUND

Kommunerna Bollebygd | Borås | Herrljunga | Mark | Svenljunga | Tranemo | Ulricehamn | Vårgårda och

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN Försäkringskassan ARBETSFÖRMEDLINGEN SWEDISH PUBLIC EMPLOYMENT SERVICE

Tertialrapport januari-april 2023

Den nya styrelsen har formerat sig och drift har pågått kontinuerligt. Utförande av insatser har skett enligt verksamhetsplan och projektplaner.
Årligt medlemsamråd hölls under mars.

Basen av verksamheter riktades i alla Sjuhäradskommuner till personer utan arbete genom främst Aktiv Kraft. Unga med funktionsnedsättning har vid behov kunnat få utökat stöd. Detta så kallade Pulsstöd har fortsatt att tillämpas efter ESF-projektet Puls för en begränsad målgrupp. Gröna vägen framåt och Studiesteget bekostades för stöd till personer som idag saknar arbete. Aktiv Kraft med Pulsstöd och Gröna Vägen Framåt är lågtröskelverksamheter som förberett deltagare att närma sig egenförsörjning medan Studiesteget underlättat övergång till studier för personer som står särskilt långt från arbete. Personer som haft behov av och önskat delta i någon av aktiviteterna har kunnat få stöd av handläggare på respektive myndighet eller på egen hand kunnat kontakta personal i den kommun som varit aktuell. Ansökningshandlingar finns på Sjusam.se

Parallellt med de tre kontinuerliga verksamheterna har förbundet drivit två projekt som båda avslutats under april. Projekt PRiA med medel från ESF och undersköterskeutbildningen Män i hälsa som riktats till personer utan arbete med finansiering genom Leader Sjuhärad. Projekt PRiA arrangerade kompetensutveckling och processtöd för verksamhetsutveckling till kommun- och regionanställda. Bland resultaten efter Projekt PRIA kan nämnas att grupphandledare utbildats i olika metoder, att Vård-och omsorgscollege har efterfrågat avtal för att överta konceptet Värdskap och att ett kommungemensamt nätverk kommer att drivas vidare genom Suntarbetsliv. Båda projekten har tillsammans format en gångbar pilotmodell ”Män i hälsa” för hur kommunernas kompetensförsörjning av personal till vård-och omsorg kan stärkas och locka fler att utbilda sig och stanna kvar i yrket. Flera Sjuhäradskommuner visade vid förbundets medlemssamråd intresse för fortsatt arbete och förbundsstyrelsen har öppnat för att, om förfrågan kommer in, täcka implementeringskostnader lokalt i ett grundskede ifall huvudmannaskap knyts an till någon av kommunerna. Varbergs kommun har under tertialet gett besked om att de planerar starta Män i Hälsa-utbildningar.

Kansliets uppdrag att ge processtöd till ett intilliggande förbund har fasats ut. I samband med det andra förbundets nyligen genomförda omorganisering har även flera av Sjuhärads verksamheter tagit emot studiebesök och delat med sig av erfarenheter kring hur det är att arbeta på uppdrag av sitt lokala samordningsförbund.

Förbundet har också under kvartalet ansökt om ett nytt ESF-projekt. Arbetsmarknadsenheterna i alla Sjuhärads kommuner står redo att om projektet beviljas ta vid med utveckling från de organisatoriska förändringar som genomförts efter projekt PULS och vidareutveckla sätten att med evidensbaserade metoder stödja en målgrupp med stora behov av att överblicka och ta riktning på en för varje person hållbar egen väg mot arbete.

Deltagarflöden i Sjuhärad:
Det tidigare nationella uppföljningssystemet SUS har tagits ur bruk. Det finns ett nytt system, men det saknar möjlighet till motsvarande deltagarregistrering som fanns tidigare. Eftersom Sjuhärads samordningsförbund har avtalat med kommunerna om utförande av verksamhet och att de i sin tur hanterar deltagaruppgifter kan förbundet ändå presentera en begränsad anonymiserad uppföljning. Antalet per kommun avser hur många personer som deltagit i respektive kommun och kan inte kopplas till folkbokföring.
Verksamheter i Borås har summerats.

Kommun	Antal	Kvinnor	Män
Bollebygd	12	7	5
Borås	96	72	21
Herrljunga	12	10	2
Mark	32	23	9
Svenljunga/Tranemo	9	7	2
Vårgårda	10	6	4
Ulricehamn	16	11	5
Summa	187	136	48

Antalet är lägre än föregående år, vilket kan stå för att fler individer fått ett utökat stöd. Liksom tidigare perioder har långt fler kvinnor (136) än män (48) deltagit i förbundets insatser. (tre personer saknar angiven könsidentitet)

Resultaträkning:

		Ackumulerat	April
Intäkter			
	Män i Hälsa, ESF		472 792,79
	PRIA, ESF		438 363,00
	PR hälsa i hållbart arbetsliv		0,00
	Puls, ESF		0,00
	Moves, SKR		54 068,00
	Övriga intäkter		-3,65
Summa Verksamhetens intäkter			**965 220,14**
Kostnader			
	Arvoden		-64 361,55
	Reseersättning		-8 155,97
	Sociala avgifter		-16 066,00
	Övriga Personalkostnader		-612 092,23
	Verksamhetsanknutna kostnader		-4 973 057,04
	Lokalkostnader		-48 720,00
	Övriga kostnader		-79 157,49
Summa Verksamhetens kostnader			**-5 801 610,28**
RES1	**Verksamhetens nettokostnad**		**-4 836 390,14**
	Erhållna bidrag från huvudmännen		6 337 000,00
	Övriga finansiella intäkter		0,00
	Övriga finansiella kostnader		-2 986,21
Summa Finansiella intäkter/kostnader			**6 334 013,79**
RES2	**Resultat före extraordinära poster o spec beslut**		**1 497 623,65**
	Extraordinära intäkter		0,00
	Extraordinära kostnader		0,00
RES3	**PERIODENS RESULTAT**		**1 497 623,65**

Uppföljning per kostnadsställe:

	Nettokostnad och finansnetto i tkr per område	Ack April 2023	Budget Helår 2023
1001	Styrelse (arvoden, konferenser, bilers etc)	-99	230
1002	Revisionskostnader	0	65
1003	Ekonomiservice, arvodesservice	-28	115
1010	Kansli (personal, hyra, IT, informationdiv mtrl)	-703	3 040
3001	Aktiv Kraft Borås	-2 000	6 050
3005	Utbildning/Utveckling	-59	380
3006	Gröna Vägen Framåt	-652	1 955
3008	Aktiv Kraft Mark	0	2 370
3011	Aktiv Kraft Bollebygd	0	650
3013	Aktiv Kraft Svenljunga och Tranemo	0	1 550
3016	Aktiv Kraft Ulricehamn	-550	1 650
3018	Aktiv Kraft Vårgårda	0	800
3019	Aktiv Kraft Herrljunga	-217	650
3045	Studiesteget i Borås	-250	700
Summa		**-4 558**	**20 205**

Uppbokning av periodens förväntade intäkter och kostnader har inte skett. I sammanställningen syns flera kostnadsställen utan utfall av kostnader under perioden. Verksamhet har bedrivits inom alla budgeterade insatsområden, men enbart inkomna fakturor finns med.

	Nettokostnad och finansnetto i tkr per område	Ack April 2023
3043	PRIA, Faktiska	-192
3044	PRIA, Schablonbaserade	-771
3046	Leader Män i hälsa	-283
Summa		**-1 246**

Ekonomisk uppföljning och prognos:

Förbundets verksamhetsplan har ett beräknat negativt resultat för år 2023. Avsikten är att hålla befintlig och efterfrågad omfattning i drift samt att anpassa eget kapital relativt angivna nationella rekommendationer. Även eventuell projektdrift påverkar summan av kostnader. Maximalt budgeteras kostnaderna överstiga förväntade intäkter med 1069tkr. Styrelsen prognosticerar ett lägre minusresultat.

§ 59 Kulturstrategi Västra Götaland och regional kulturplan 2024-2027

Diarienummer: 2023/SKF0115

Beslut

Direktionen godkänner yttrandet gällande Kulturstrategi Västra Götaland och regional kulturplan 2024-2027

Sammanfattning

Den regionala kulturstrategin är ett av Västra Götalandsregionens fyra måldokument med det övergripandende målet *Ett fritt, rikt och starkt kulturliv i hela Västra Götaland.* Strategin pekar ut fem strategiska utvecklingsområden med prioriteringar för hur kulturpolitiken ska genomföras. Strategin är styrande för Västra Götalandsregionen. Den är menad att vägleda och inspirera kommuner, kommunalförbund i Västra Götaland, liksom de organisationer som utvecklar och möjliggör kulturen i Västra Götaland.

Kulturstrategin visar också på prioriteringarna för hur den regionala kulturpolitiken ska bidra till att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen, enligt kultursamverkansmodellen. Modellen förutsätter dialog med kommuner, kommunalförbund, näringslivet, det fria kulturlivet och det civila samhället för att öka decentralisering.

Boråsregionens synpunkter i korthet

Kulturen är en viktig drivkraft i det regionala utvecklingsarbetet. Kulturen i Boråsregionen ska synas och sticka ut, väcka intresse och skapa framtidstro. Samverkan med Västra Götalandsregionen är en förutsättning för att uppnå dessa mål och regionens styrdokument pekar ut färdriktningen på ett positivt och konstruktivt sätt för de kommande åren.

Inom kulturområdet har medlemskommunerna antagit en delregional kulturplan för att prioritera och effektivisera det delregionala kultursamarbetet. Ett övergripande mål är kultur som horisontellt perspektiv, en aspekt som beskrivs i flera avsnitt av den nya regionala kulturstrategin. Det ligger helt i linje med förbundets prioriteringar. En ny delregional kulturplan ska tas fram under året och den ska samspela med den regionala kulturstrategin.

Boråsregionen vill lyfta

- Förbundet önskar att den fortsatt bra tillitsbaserade dialogen ska fortleva i arbetet med den reviderade kulturstrategin. Det är angeläget att Västra Götalandsregionen har förutsättningar och arbetssätt som möjliggör att lyssna in kommunernas behov och utgå ifrån de utvecklingsfrågor som identifieras gemensamt med kommunerna.
- Boråsregionen vill lyfta ”stad och land” perspektivet; den urbana normen som finns i samhället. Förbundet vill, tillsammans med Västra Götalandsregionen och övriga kommunalförbund, verka för jämlikhet mellan det urbana och rurala.
- Boråsregionen vill lyfta in idrott och folkhälsa istället för den mer snäva formuleringen idrott. Folkhälsa bidrar med fler möjligheter ur ett samverkansperspektiv. Förbundet anser dock att idrotten är en viktig del inom folkhälsan med sitt föreningsdrivna engagemang.

Boråsregionen ställer sig bakom

- Principen om armslängds avstånd är något som lyfts av samtliga medlemskommuner som värdefullt och viktigt att slå vakt om.
- Deltagandet i kulturlivet är det prioriterade område som lokalt engagerar mest, att kulturen ska nå och angå alla invånare är något som ses som en grundförutsättning för de övriga målen och prioriteringarna.
- Det prioriterade målet kring digitalisering är bra och välformulerat, det kan dock kompletteras med AI, och de möjligheter och utmaningar som hör till det nya området.
- Det prioriterade målet kring internationalisering är tydligt och bra. Den nya funktionen med finansiering från VGR av Kulturutvecklare finansiering och projekt kan bidra till att uppfylla målet. Förbundet ser fram emot att utforska vad en medvetenhet om vad resurser och möjligheter inom EU kan bidra med för vår region.

Boråsregionen saknar

- I strategin saknar Boråsregionen unga vuxna som målgrupp, och tillsammans med dem de typer av kulturuttryck som företräds framförallt av målgruppen unga vuxna, de kulturuttryck som ligger utanför de etablerade ramarna. Att genom strategin finna utrymme även för detta kan bidra till utveckling och innovation.
- Boråsregionen saknar också tydligheten kring det delregionala samarbetet, som är en viktig del och en förutsättning för mycket av det kulturstrategiska arbetet och som skapar synergier. Kommunerna välkomnar fortsatt modellen med att fördela resurser på delregional nivå; det skapar förankring lokalt och förtroende mellan de olika funktionerna inom kultursamverkansmodellen.
- Boråsregionen skulle önska att kulturskolan får vara ett eget område, då kulturskolan behöver stöttning på regional nivå kring utvecklingsarbete även framåt. Ett eget område underlättar den gemensamma målsättningen.
- Boråsregionen saknar en tydlighet hur regionen och delregionen kan samverka kring kulturarv, utanför institutioner som museer och regelverk som kulturmiljövårdsplaner.
- I kommunerna är biblioteken en av de viktigaste plattformarna för att nå invånarna. Förbundet saknar skrivningar om bibliotekens demokratiuppdrag, deras roll inom digitalisering och även det läsfrämjande arbete som är viktigt för kulturell och samhällelig inkludering.
- Boråsregionen önskar också ett tydligare fokus på Gestaltad livsmiljö och dess europeiska motsvarighet i New European Bauhaus. I dialoger med kommuner har bland annat området ”rummen mellan husen”, inkluderande mötesplatser, offentlig konst och andra samhällsplanerande insatser med kulturfokus, lyfts som viktiga.

Expedieras till

Västra Götalandsregionen
Medlemskommunerna

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

Lisa Haeger Kulturstrateg
lisa.haeger@borasregionen.se
Telefon: 0729-930104

Remissvar Västra Götalands Kulturstrategi 2024-2027- RS 2023-01333

Kulturstrategi Västra Götaland och regional kulturplan 2024-2027

Bakgrund

Den regionala kulturstrategin är ett av Västra Götalandsregionens fyra måldokument, tillsammans med Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030, Trafikförsörjningsprogram 2021–2025 – Hållbara resor i Västra Götaland och Strategi för omställningen av hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen 2023–2027.

Kulturstrategin utgår från utmaningar och behov inom kulturområdet i Västra Götaland, sammanställda genom dialog med en stor mängd kulturaktörer samt kommuner i länet. Strategin pekar ut fem strategiska utvecklingsområden med prioriteringar för hur kulturpolitiken ska genomföras. Strategin är styrande för Västra Götalandsregionen. Den är menad att vägleda och inspirera kommuner, kommunalförbund i Västra Götaland, liksom de organisationer som utvecklar och möjliggör kulturen i Västra Götaland.

Kulturstrategin visar också på prioriteringarna för hur den regionala kulturpolitiken ska bidra till att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen, enligt kultursamverkansmodellen. Modellen förutsätter dialog med kommuner, kommunalförbund, näringslivet, det fria kulturlivet och det civila samhället för att öka decentralisering.

Kulturstrategins övergripande mål är *Ett fritt, rikt och starkt kulturliv i hela Västra Götaland.*

Strategin pekar ut fem strategiska utvecklingsområden (1-5) med prioriteringar (a - x) för hur kulturpolitiken ska genomföras under perioden.

1. Deltagande i kulturlivet
    a. Öka geografisk spridning av konst och kultur
    b. Stärka barns och ungas rätt till konst och kultur
    c. Stärka nationella minoriteters egenmakt och tolkningsföreträde
    d. Främja och stärka det ideella kulturlivet
    e. Motverka hinder för jämlikt deltagande i kulturlivet
    f. Stärka arenor för yttrandefrihet och demokrati
2. Konstnärligt skapande
    a. Stärka förutsättningarna för skapande och konstnärlig frihet
    b. Främja och utveckla platser för kultur och konstnärlig verksamhet
    c. Bidra till kompetensutveckling och återväxt i kultursektorn
3. Samverkan och synergi
    a. Främja samverkan och gemensam resursanvändning
    b. Utveckla former för flernivåsamverkan
    c. Stärka samverkan över politikområden
4. Digitalisering
    a. Skapa förutsättningar att höja den digitala kompetensen

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

   b. Främja utveckling av digitala kulturupplevelser
5. Internationalisering
   a. Stärka kulturutövares möjlighet till interkulturellt och internationellt samarbete
   b. Fördjupa internationella samarbeten med nätverk och organisationen

Boråsregionens synpunkter

Den statliga och regionala kulturpolitiken verkar inom kultursamverkansmodellen. Kultursamverkansmodellen, som har varit i kraft sedan 2011, är en modell för fördelning av statliga medel till regional kulturverksamhet. Syftet med kultursamverkansmodellen är att den ska bidra till ökad uppfyllelse av de nationella kulturpolitiska målen och föra kulturen närmare medborgarna. Syftet är även att ge regionerna ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer. I Boråsregionen har den Kulturstrategi som styr Västra Götalandsregionen sedan 2012 kompletterats med en delregional kulturplan, där kommunerna gemensamt identifierar samverkansmöjligheter och utvecklingsområden, kopplade till Kulturstrategin, men med ett lokalt perspektiv.

Kulturen är en viktig drivkraft i det regionala utvecklingsarbetet. Kulturstrategin samspelar med de prioriterade områdena i den regionala utvecklingsstrategin och det finns tydliga kopplingar till trafikförsörjningsprogrammet och strategin för omställning av hälso- och sjukvård.

Kulturen i Boråsregionen ska synas och sticka ut, väcka intresse och skapa framtidstro. Samverkan med Västra Götalandsregionen är en förutsättning för att uppnå dessa mål och regionens styrdokument pekar ut färdriktningen på ett positivt och konstruktivt sätt för de kommande åren.

Inom kulturområdet har medlemskommunerna antagit en delregional kulturplan för att prioritera och effektivisera det delregionala kultursamarbetet. Ett övergripande mål är kultur som horisontellt perspektiv, en aspekt som beskrivs i flera avsnitt av den nya regionala kulturstrategin. Det ligger helt i linje med Boråsregionens prioriteringar. En ny delregional kulturplan ska tas fram under året och den ska samspela med den regionala kulturstrategin.

Boråsregionen vill lyfta

Boråsregionen ser kulturen i ett horisontellt perspektiv som går igenom all kommunal verksamhet och planering, tillsammans med jämställdhet, tillgänglighet, mångfald och internationalisering. Kulturen kan bidra till, lyfta fram och stärka mjuka värden, kreativa lösningar och skapa ett attraktivt samhälle att bo, leva och verka i. Kommunerna står för den största delen av kulturens resurser i regionen och har det kulturpolitiska ansvaret för huvuddelen av den offentligt finansierade kulturverksamheten i regionen.

Förbundet önskar att den fortsatt bra tillitsbaserade dialogen ska fortleva i arbetet med den reviderade kulturstrategin. Det är angeläget att Västra Götalandsregionen har förutsättningar och arbetssätt som möjliggör att lyssna in kommunernas behov och utgå ifrån de utvecklingsfrågor som identifieras gemensamt med kommunerna.

Boråsregionen vill också lyfta ”stad och land” perspektivet; den urbana normen som finns i samhället. Förbundet vill, tillsammans med Västra Götalandsregionen och övriga kommunalförbund, verka för jämlikhet mellan det urbana och rurala.

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

Boråsregionen vill lyfta in idrott och folkhälsa istället för den mer snäva formuleringen idrott. Folkhälsa bidrar med fler möjligheter ur ett samverkansperspektiv. Förbundet anser dock att idrotten är en viktig del inom folkhälsan med sitt föreningsdrivna engagemang.

Boråsregionen ställer sig bakom
Boråsregionen anser att kultursamverkansmodellen fungerat bra, en modell som bygger på samverkan och tillit och som syftar till decentralisering. Den översyn som pågår bör nämnas (Dir. 2022:103) och den fokusförflyttning mot kommunerna som mer aktiva parter inom kultursamverkansmodellen.

Principen om armslängds avstånd är något som lyfts av samtliga medlemskommuner som värdefullt och viktigt att slå vakt om. Här ställer sig Boråsregionen starkt bakom både andemening och formuleringen om principen om kulturens frihet och dess koppling till demokrati.

Deltagandet i kulturlivet är det prioriterade område som lokalt engagerar mest; att kulturen ska nå och angå alla invånare är något som ses som en grundförutsättning för de övriga målen och prioriteringarna.

Västra Götalandsregionens ambition att öka geografisk spridning av konst och kultur samt kollektivtrafikens roll i det arbetet, ser förbundet som en självklarhet för deltagande i kulturlivet - inte bara för den unga målgruppen. Nya mobilitetslösningar och ett större invånarperspektiv på kollektivtrafiken skulle minska utanförskap, öka deltagande och även stärka platser, där besöksmål finns utanför de större städerna.

Det prioriterade målet kring digitalisering är bra och välformulerat, det kan dock kompletteras med AI, och de möjligheter och utmaningar som hör till det nya området. Boråsregionen önskar däremot att blandningen av metod och syfte förtydligas, digidel är en metod, men finns även andra metoder, exempelvis att att nyttja den plattform som biblioteken är för den digitala kompetenshöjningen.

Det prioriterade målet kring internationalisering är tydligt och bra. Boråsregionen ställer sig bakom det och hoppas med den nya funktionen med finansiering från VGR av Kulturutvecklare finansiering och projekt, kunna bidra med att uppfylla målet, tillsammans med kommuner och Västra Götalandsregionen. Förbundet ser fram emot att utforska vad en medvetenhet om vad resurser och möjligheter inom EU kan bidra med för vår region.

Boråsregionen saknar
I strategin saknar Boråsregionen unga vuxna som målgrupp, och tillsammans med dem de typer av kulturuttryck som företräds framförallt av målgruppen unga vuxna, de kulturuttryck som ligger utanför de etablerade ramarna. Att genom strategin finna utrymme även för detta kan bidra till utveckling och innovation.

Boråsregionen saknar också tydligheten kring det delregionala samarbetet, som är en viktig del och en förutsättning för mycket av det kulturstrategiska arbetet och som skapar synergier. Det är en viktig plattform. Samverkan i Sjuhärad har bidragit till att stärka Boråsregionens position och det är en aktiv part. Det finns en stor potential i det delregionala och med hjälp av processledarfunktionen skapas samverkan och utveckling. Kommunerna välkomnar fortsatt modellen med att fördela resurser på delregional nivå; det skapar förankring lokalt och förtroende mellan de olika funktionerna inom kultursamverkansmodellen. En förstärkning av resurser skulle ge ännu mer effekt.

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

Kulturskolan har i och med revideringen inkluderats på andra platser i strategin, men saknar egen rubrik. Kulturskolan är den plats, tillsammans med bibliotek, där unga i kommuner kan komma i kontakt med kultur. Boråsregionen skulle önska att kulturskolan får vara ett eget område, då kulturskolan behöver stöttning på regional nivå kring utvecklingsarbete även framåt. Ett eget område underlättar den gemensamma målsättningen.

Boråsregionen saknar också en tydlighet hur regionen och delregionen kan samverka kring kulturarv, utanför institutioner som museer och regelverk som kulturmiljövårdsplaner. I en region med ett starkt kulturarv skulle det behövas hjälp, stöttning och samverkan för att lyfta, bevara och informera om kulturarvet.

I kommunerna är biblioteken en av de viktigaste plattformarna för att nå invånarna. Förbundet saknar skrivningar om bibliotekens demokratiuppdrag, deras roll inom digitalisering och även det läsfrämjande arbete som är viktigt för kulturell och samhällelig inkludering.

Boråsregionen önskar också ett tydligare fokus på Gestaltad livsmiljö och dess europeiska motsvarighet i New European Bauhaus. I dialoger med kommuner har bland annat området ”rummen mellan husen”, inkluderande mötesplatser, offentlig konst och andra samhällsplanerande insatser med kulturfokus, lyfts som viktiga. Detta är något som kan hanteras inom dessa två insatsområden och en tydligare skrivning om hur Västra Götalandsregionen strategiskt ämnar ta sig an dessa vore önskvärt.

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

Plats och tid	Borås kl 9.00-12.00
Beslutande	Ulf Olsson (S) Borås Stad, Ordförande Annette Carlson (M) Borås Stad, 1:e vice ordförande §§ 56-69 Ulf Rapp (S) Bollebygd Mats Palm (S) Herrljunga Johan Björkman (M) Svenljunga Wiktor Öberg (M) Ulricehamn Bengt Hilmersson (C) Vårgårda
Ersättare	Daniel Persson (SD) Bollebygd Gunnar Andersson (M) Herrljunga Klas Redin (S) Ulricehamn Tony Willner (S) Vårgårda
Adjungerade	Stefan Lindborg (V) Mikael Levander (NU)
Övriga deltagare	Magnus Haggren, Förbundsdirektör Linda Bergholtz, Administrativ chef Anna Laang, Enhetschef Regional utveckling Lisa Belfrage, Verksamhetschef Navet science center §§ 54-55 Sandra Johansson, Regionutvecklare Johanna Björkmalm, Regionutvecklare §§ 52-56 Ellen Lageholm, Regionutvecklare §§ 56-69 EvaLotta Petersson, Regionutvecklare § 55 Carita Brovall, Kommunchef Tranemo Gustaf Olsson, Kommundirektör Ulricehamn Sebastian Nydén, Kommunchef Svenljunga §§ 55-64 Carina Sahlén, VD Mediapoolen AB § 54 Andreas Johansson, Redaktionschef Mediapoolen AB § 54 Helena Ransjö Alcenius § 55 Stina Hallhagen § 55

Utses att justera	Bengt Hilmersson (C) Vårgårda kommun	
Omfattning	§§ 52-69	
Underskrifter	Sekreterare	Linda Bergholtz Linda Bergholtz
	Ordförande	Ulf Olsson
	Justerare	Bengt Hilmersson

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

Innehåll

§ 52 Fastställande av dagordning 4
§ 53 Val av justerare 4
§ 54 Mediapoolen AB 5
§ 55 Besöksnäring 6
§ 56 Dialog Gemensam plan för energiförsörjning 7
§ 57 Justerad modell delregionala utvecklingsmedel samt tidplan för utlysning 2024 8
§ 58 Omdisponering utvecklingsmedel Kommunikationsplan 9
§ 59 Kulturstrategi Västra Götaland och regional kulturplan 2024-2027 10
§ 60 Åtgärder utifrån granskningsrapport samordnad funktion för dataskyddsombud 12
§ 61 Processledare gemensam avfallsplan Boråsregionen 13
§ 62 Tertialrapport efter april samt prognos 2023 15
§ 63 Representant Naturbruksavtal 16
§ 64 Förbundsdirektör informerar 17
§ 65 Återkoppling från VästKoms styrelse och BHU 18
§ 66 Övrig politisk information 19
§ 67 Anmälningsärenden 20
§ 68 Övriga frågor 21
§ 69 Nästa sammanträde äger rum den 29 september kl 9.00-12.00 21

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

§ 52 Fastställande av dagordning

Beslut
Dagordningen fastställs

§ 53 Val av justerare

Beslut
Bengt Hilmersson (C) Vårgårda kommun utses att jämte ordförande justera dagens protokoll

§ 54 Mediapoolen AB

Beslut

Informationen tas till dagens protokoll

Sammanfattning

Carina Sahlén, VD, och Andreas Johansson, redaktionschef, på Mediapoolen AB berättar om verksamheten. Mediapoolen har löpande dialog med samtliga ägarkommuner genom den inrättade utvecklingsgruppen men ser gärna att kommunerna tar kontakt för fortsatt utveckling av verksamheten.

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

§ 55 Besöksnäring

Beslut

Informationen tas till dagens protokoll

Sammanfattning

EvaLotta Petersson, Boråsregionen, Helena Ransjö Alcenius, Borås TME, och Stina Hallhagen, Marks kommun, ger en lägesrapport när det gäller genomförandet av den besöksnäringsstrategi för Sjuhärad som antagits av samtliga åtta kommuner. Nätverket för besöksnäring har gemensamt tagit fram ett koncept och material för att marknadsföra Sjuhärad som plats.

Turistrådet Västsverige kommer att satsa 200 tkr för ett projekt kopplat till Sjuhärad i höst.

§ 56 Dialog Gemensam plan för energiförsörjning

Beslut

Informationen tas till dagens protokoll

Sammanfattning

Sandra Johansson, Boråsregionen, redogör för det arbete som gjorts delregionalt gällande energiförsörjning inom ramen för projektet Fossilfri Boråsregionen samt de dialoger som pågår delregionalt och regionalt gällande framtida satsningar och överenskommelser. Energiförsörjningen kommer att vara ett temaområde under Direktionens strategidagar i augusti.

§ 57 Justerad modell delregionala utvecklingsmedel samt tidplan för utlysning 2024

Diarienummer: 2023/SKF0144

Beslut

Direktionen beslutar att

- genomföra begränsad utlysning av DRUM-medel inför 2024
- avsätta medel till processledning enligt överenskommelse
- använda samma kriterier och modell som enligt tidigare beslut
- teckna långsiktigt avtal med Science Park Borås
- inför den nya programperioden 2025-2028 revidera styrdokument
- skapa en mer flexibel modell för fördelning av DRUM-medel med fler utlysningar
- utlysningen av kulturmedel sker efter att Direktionen antagit den nya kulturplanen

Sammanfattning

En översyn av modellen för fördelning av delregionala utvecklingsmedel inför 2024 har skett under våren. En fråga handlar om långsiktig finansiering av särskilda aktörer.

Boråsregionen utlyser årligen utvecklingsmedel för samverkansprojekt som ska bidra till utveckling och tillväxt i Sjuhärad och som ligger i linje med den delregionala utvecklingsstrategin och kulturplanen. Fördelningen av medel sker enligt den tredelade behovsstyrda tillväxtmodell som infördes 2020. Inför utlysningen av medel 2023 reviderades och anpassades kriterier och styrdokument efter den nya utvecklingsstrategin och den nya överenskommelsen 2021-2024 som reglerar finansiering och fördelning av utvecklingsmedel.

Förslaget är att påbörja en utlysning av utvecklingsmedel för 2024 för de aktörer som beviljats ett inriktningsbeslut för 2023 med sista ansökningsdag 2023-09-03. Science Park Borås med Circular Hub och Do-Tank center är sedan flera år tillbaka ett prioriterat spetsprojekt för Sjuhärad och förslaget är att teckna ett långsiktigt avtal med Science Park för att fortsätta utveckla detta styrkeområde i enlighet med fokusområdet En innovativ och konkurrenskraftig delregion.

Den regionala kulturstrategin ska revideras inför kommande period från 2024 och parallellt pågår en utvärdering och revidering av Kulturplan för Boråsregionen som löper ut 2023. Beslut om ny kulturplan för Boråsregionen förväntas antas av Direktionen under hösten. Förslaget är att utlysningen av kulturmedel sker efter att Direktionen antagit den nya kulturplanen.

För att undvika inlåsningseffekter och skapa en mer flexibel modell för fördelning av utvecklings-medel till regionala utvecklingsprojekt är förslaget att kansliet får i uppdrag att sta fram en modell med flera ansökningsperioder under året.

§ 58 Omdisponering utvecklingsmedel Kommunikationsplan

Diarienummer: 2022/SKF0146

Beslut

Direktionen beslutar att omdisponera resterande utvecklingsmedel från projektet Kommunikationsplattform om 282 484 kr till projektet Kommunikationsplan för Boråsregionen

Sammanfattning

På Direktionens sammanträde 2022-05-16 beslutades att 150 000 kr från projektet Kommunikationsplattform skulle omdisponeras till det nya projektet Kommunikationsplan för Boråsregionen. Medlen skulle användas till att tydliggöra Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbunds kommunikation internt och externt som en fördjupning och fortsättning på det arbete som inleddes med kommunikationsplattformen i Destinationsprojektet. Arbetet pågår och i skrivande stund tas nya mallar fram för förbundet.

Syftet är att förbättra förbundets kommunikation och förenkla administrationen. Det ska vara tydligt var informationen kommer ifrån, vart den ska och hur den ska kommuniceras. Det är ett led i arbetet att tydliggöra förbundets roll och uppdrag. Planen är att även ta fram ett bildmaterial som lyfter fram medlemskommunerna på ett positivt sätt i kommunikationen för att även bildmässigt förmedla Sjuhäradsperspektivet.

Projektet Kommunikationsplattform har slutredovisats och då det fortsatt finns medel kvar, föreslås dessa flyttas över till projektet Kommunikationsplan för Boråsregionen för fortsatt genomförande.

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

§ 59 Kulturstrategi Västra Götaland och regional kulturplan 2024-2027

Diarienummer: 2023/SKF0115

Beslut

Direktionen godkänner yttrandet gällande Kulturstrategi Västra Götaland och regional kulturplan 2024-2027

Sammanfattning

Den regionala kulturstrategin är ett av Västra Götalandsregionens fyra måldokument med det övergripandende målet *Ett fritt, rikt och starkt kulturliv i hela Västra Götaland.* Strategin pekar ut fem strategiska utvecklingsområden med prioriteringar för hur kulturpolitiken ska genomföras. Strategin är styrande för Västra Götalandsregionen. Den är menad att vägleda och inspirera kommuner, kommunalförbund i Västra Götaland, liksom de organisationer som utvecklar och möjliggör kulturen i Västra Götaland.

Kulturstrategin visar också på prioriteringarna för hur den regionala kulturpolitiken ska bidra till att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen, enligt kultursamverkansmodellen. Modellen förutsätter dialog med kommuner, kommunalförbund, näringslivet, det fria kulturlivet och det civila samhället för att öka decentralisering.

Boråsregionens synpunkter i korthet

Kulturen är en viktig drivkraft i det regionala utvecklingsarbetet. Kulturen i Boråsregionen ska synas och sticka ut, väcka intresse och skapa framtidstro. Samverkan med Västra Götalandsregionen är en förutsättning för att uppnå dessa mål och regionens styrdokument pekar ut färdriktningen på ett positivt och konstruktivt sätt för de kommande åren.

Inom kulturområdet har medlemskommunerna antagit en delregional kulturplan för att prioritera och effektivisera det delregionala kultursamarbetet. Ett övergripande mål är kultur som horisontellt perspektiv, en aspekt som beskrivs i flera avsnitt av den nya regionala kulturstrategin. Det ligger helt i linje med förbundets prioriteringar. En ny delregional kulturplan ska tas fram under året och den ska samspela med den regionala kulturstrategin.

Boråsregionen vill lyfta

- Förbundet önskar att den fortsatt bra tillitsbaserade dialogen ska fortleva i arbetet med den reviderade kulturstrategin. Det är angeläget att Västra Götalandsregionen har förutsättningar och arbetssätt som möjliggör att lyssna in kommunernas behov och utgå ifrån de utvecklingsfrågor som identifieras gemensamt med kommunerna.
- Boråsregionen vill lyfta ”stad och land” perspektivet; den urbana normen som finns i samhället. Förbundet vill, tillsammans med Västra Götalandsregionen och övriga kommunalförbund, verka för jämlikhet mellan det urbana och rurala.
- Boråsregionen vill lyfta in idrott och folkhälsa istället för den mer snäva formuleringen idrott. Folkhälsa bidrar med fler möjligheter ur ett samverkansperspektiv. Förbundet anser dock att idrotten är en viktig del inom folkhälsan med sitt föreningsdrivna engagemang.

Boråsregionen ställer sig bakom

- Principen om armslängds avstånd är något som lyfts av samtliga medlemskommuner som värdefullt och viktigt att slå vakt om.
- Deltagandet i kulturlivet är det prioriterade område som lokalt engagerar mest, att kulturen ska nå och angå alla invånare är något som ses som en grundförutsättning för de övriga målen och prioriteringarna.
- Det prioriterade målet kring digitalisering är bra och välformulerat, det kan dock kompletteras med AI, och de möjligheter och utmaningar som hör till det nya området.
- Det prioriterade målet kring internationalisering är tydligt och bra. Den nya funktionen med finansiering från VGR av Kulturutvecklare finansiering och projekt kan bidra till att uppfylla målet. Förbundet ser fram emot att utforska vad en medvetenhet om vad resurser och möjligheter inom EU kan bidra med för vår region.

Boråsregionen saknar

- I strategin saknar Boråsregionen unga vuxna som målgrupp, och tillsammans med dem de typer av kulturuttryck som företräds framförallt av målgruppen unga vuxna, de kulturuttryck som ligger utanför de etablerade ramarna. Att genom strategin finna utrymme även för detta kan bidra till utveckling och innovation.
- Boråsregionen saknar också tydligheten kring det delregionala samarbetet, som är en viktig del och en förutsättning för mycket av det kulturstrategiska arbetet och som skapar synergier. Kommunerna välkomnar fortsatt modellen med att fördela resurser på delregional nivå; det skapar förankring lokalt och förtroende mellan de olika funktionerna inom kultursamverkansmodellen.
- Boråsregionen skulle önska att kulturskolan får vara ett eget område, då kulturskolan behöver stöttning på regional nivå kring utvecklingsarbete även framåt. Ett eget område underlättar den gemensamma målsättningen.
- Boråsregionen saknar en tydlighet hur regionen och delregionen kan samverka kring kulturarv, utanför institutioner som museer och regelverk som kulturmiljövårdsplaner.
- I kommunerna är biblioteken en av de viktigaste plattformarna för att nå invånarna. Förbundet saknar skrivningar om bibliotekens demokratiuppdrag, deras roll inom digitalisering och även det läsfrämjande arbete som är viktigt för kulturell och samhällelig inkludering.
- Boråsregionen önskar också ett tydligare fokus på Gestaltad livsmiljö och dess europeiska motsvarighet i New European Bauhaus. I dialoger med kommuner har bland annat området ”rummen mellan husen”, inkluderande mötesplatser, offentlig konst och andra samhällsplanerande insatser med kulturfokus, lyfts som viktiga.

Expedieras till

Västra Götalandsregionen
Medlemskommunerna

§ 60 Åtgärder utifrån granskningsrapport samordnad funktion för dataskyddsombud

Diarienummer: 2023/SKF0133

Beslut

Direktionen godkänner kansliets förslag på åtgärder utifrån granskningsrapporten

Sammanfattning

Insatt AB har på uppdrag av Revisorerna i Sjuhärads kommunalförbund genomfört en fördjupad granskning av dataskyddsombudens verksamhet inom Sjuhärads kommunalförbund. Det övergripande syftet med granskningen var att undersöka de förutsättningar kommunalförbundets dataskyddsombud har för att verka gentemot de medlemskommuner som deltar i samverkan och att granska dataskyddsombudens arbetssätt med fokus på följsamhet mot lagar och prioritering av granskningsarbetet.

Revisorerna bedömer att förutsättningarna i huvudsak är tillräckliga samt att verksamheten bedrivs på ett i huvudsak ändamålsenligt sätt. I granskningen framkommer dock flera utvecklingsområden och rekommendationer. Svar från Direktionen med planerade åtgärder ska vara revisorerna tillhanda senast 2023-06-22.

De synpunkter och rekommendationer som lämnats gällande upplägget på granskningar och utbildningar har tagits omhand av dataskyddsombuden. Arbetssättet utvecklas löpande. Generellt undersöker dataskyddsombuden hur arbetet kan effektiviseras och bli mer verksamhetsnära, utifrån inkomna synpunkter.

När det gäller rekommendationen att renodla dataskyddsombudens roll och utreda ansvarsfrågan mellan dataskyddsombuden och kommunerna när det gäller efterlevnad av lagar och regler inom området, är det en fråga som kräver ytterligare utredning och analys. En arbetsgrupp med kommunrepresentanter kommer att sättas samman och frågan kommer att utredas under hösten 2023. Resultatet lämnas till kommunchefsgruppen för beslut om vidare åtgärder.

Expedieras till

Revisorerna Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund

§ 61 Processledare gemensam avfallsplan Boråsregionen

Diarienummer: 2023/SKF0112

Beslut

Direktionen beslutar att en samordningsfunktion för den gemensamma regionala avfallsplanen för Boråsregionen inrättas på Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund

Sammanfattning

Avfallsnätverkets förslag är att förlänga kommunernas samfinansiering av en gemensam processledare för den gemensamma avfallsplanen och att funktionen blir stadigvarande på kommunalförbundet.

Kommunerna och de kommunala energi- och avfallsbolagen i Boråsregionen har samlats kring en gemensam avfallsplan för Boråsregionens åtta kommuner för perioden 2021–2030. Direktionen för Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund beslutade vid sitt sammanträde 2021-09-10 att rekommendera medlemskommunerna att anta den gemensamma avfallsplanen.

Avfallsplanen är lagstyrd och ett viktigt styrdokument för kommunerna och delregionen för arbetet med att förebygga avfall, hantera avfall som uppkommer på ett hållbart sätt, förebygga och begränsa nedskräpning samt lyfta fram hur den fysiska planeringen spelar in för att använda resurserna på ett hållbart sätt. Flera kommunala verksamheter har önskat stöd samt vägledning i dessa frågor.

Av avfallsplanens 16 mål syftar 10 till att bidra till cirkulära flöden, ett arbete som gynnas av att delvis bedrivas på delregional nivå. Trots kommunernas olika förutsättningar har de liknande utmaningar med att mycket arbete ska ske i verksamheter som har andra typer av uppdrag och kärnverksamheter. Ett sådant exempel är minskning av engångsprodukter, som framförallt äldreboenden behöver fokusera på.

2021-12-10 beslutade Direktionen att en gemensam samordnande funktion skulle fortsätta arbetet med att implementera den gemensamma avfallsplanen. Detta skulle ske i två år för att därefter omprövas. Under hösten 2022 anställdes en processledare för att knyta ihop arbetet med implementeringen av den gemensamma avfallsplanen över kommungränserna och på så vis effektivisera arbetet genom att bedriva omvärldsbevakning, öppna upp för samverkan, söka projektmedel, projektleda och guida verksamheter i vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå målen.

Avfallsplanen ställer höga krav på verksamheter att ta fram en nulägesanalys och för att kunna göra sammanställningar på delregional nivå måste arbetet med nuläget koordineras. Processledaren har haft överblick över hela Boråsregionen och på så vis kunnat knyta ihop de verksamheter som gynnas av att arbeta gemensamt samt även för att kunna koordinera uppföljning och mätning av målen.

En utvärdering av den gemensamma samordningsfunktionen och dess placering på kommunalförbundet genomfördes under våren 2023 enligt uppdrag från Direktionen. Den visar att placeringen av tjänsten på kommunalförbundet bidrar till ett helikopterperspektiv och att arbetet

med avfallsplanen kopplar an till andra områden och mål, såsom det miljöstrategiska nätverket och Klimat2030. Kommunalförbundet har ett stort kontaktnät mellan olika områden i kommunerna, regionalt och nationellt. Samarbetet med de andra kommunalförbunden, exempelvis Göteborgsregionen, bidrar till att stärka arbetet lokalt i kommunerna och stärker den gemensamma avfallsplanen i Sjuhärad. Den neutrala ytan som kommunalförbundet utgör bedöms värdefull.

Kommunerna finansierar tjänsten och detta regleras i ett avtal mellan kommunerna och kommunalförbundet. Processledaren har i dagsläget finansiering fram till augusti 2024. För att inte skapa glapp i finansieringen och därmed osäkerhet kring tjänsten samt det delregionala arbetet med den gemensamma avfallsplanen, tas detta upp nu inför budgetprocesserna för år 2024.

Expedieras till

Medlemskommunerna
Borås Energi och Miljö
Ulricehamns Energi

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

§ 62 Tertialrapport efter april samt prognos 2023

Diarienummer: 2023/SKF0143

Beslut

Tertialrapport efter april samt prognos 2023 godkänns och översänds till medlemskommunerna för kännedom

Sammanfattning

Enligt förbundsordningen ska kommunalförbundet överlämna uppföljning per första tertialet till medlemskommunerna. Förbundet har, förutom sin bas- och projektverksamhet, ansvar för verksamheterna Business Region Borås, Dataskyddsombud, Medarbetarcentrum, Vård- och omsorgscollege, Navet science center samt Närvårdssamverkan Södra Älvsborg.

Kommunalförbundets prognos inkluderat samtliga verksamheter för helåret 2023 är ett positivt resultat om 491 tkr.

Flera av förbundets verksamheter uppvisar positiva resultat under perioden. Närvårdssamverkan Södra Älvsborgs överskott under perioden beror på lägre pensionskostnader än budgeterat. Prognosen för verksamheten är dock ett nollresultat på helårsbasis.

Välfärdsutvecklings positiva resultat under perioden förklaras främst av lägre pensionskostnader. Verksamheten prognosticerar även högre intäkter på helårsbasis om 20 000 tkr för medel kopplade till Nära vård 2023 som väntas inkomma under året. Dessa medel kommer dock att betalas ut innan årsskiftet. Prognos för helåret är därför ett nollresultat för verksamheten.

Förbundskansliets överskott under perioden beror delvis på lägre personal- och pensionskostnader samt högre ränteintäkter. Då ränteintäkten prognosticeras bli högre än budgeterat är verksamhetens prognos för helåret ett positivt resultat om 1 000 tkr.

Expedieras till

Medlemskommunerna

§ 63 Representant Naturbruksavtal

Diarienummer: 2023/SKF001

Beslut

Direktionen utser Bengt Hilmersson (C), Vårgårda, till Boråsregionens representant i arbetet med översyn av naturbruksavtalet

Sammanfattning

Befintligt naturbruksavtal ska ses över och respektive kommunalförbund ska utse en representant till arbetet. Förslaget är att ordförande för beredning Välfärd och Kompetens utses till Boråsregionens representant.

Expedieras till

Västra Götalandsregionen

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

§ 64 Förbundsdirektör informerar

Beslut

Informationen tas till dagens protokoll

Sammanfattning

BHU-dag 12 oktober

Gemensam dag för samtliga KSO och ledande oppositionsråd samt kommunchefer i Västra Götaland planeras till 12 oktober.

Stråksamverkan Borås-Värnamo

Avtalsförslag framtaget som ska behandlas politiskt av deltagande kommuner i Småland.

Organisation Lockryd/Business Region Borås

Dialog kring den nya situation vi står inför när det gäller den gröna omställningen och andra strategiska frågor och dess koppling till näringslivet. Förutsättningarna har förändrats sedan Business Region Borås bildades vilket kräver fortsatt dialog kring hur vi ska möta framtiden.

Strategidagar 23-24 augusti

Diskussion kring möjligt innehåll på strategidagarna i augusti.

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

§ 65 Återkoppling från VästKoms styrelse och BHU

Beslut

Informationen tas till dagens protokoll

Sammanfattning

Direktionen delges information gällande kommande möte med VästKoms styrelse.

§ 66 Övrig politisk information

Beslut

Kansliet ges i uppdrag att undersöka ansvarsförhållandena när det gäller kalkning av vattendrag
Övrig information tas till dagens protokoll

Sammanfattning

Trafikverkets slutrapport gällande regeringsuppdraget järnvägen Göteborg-Borås kommer att redovisas för Trafikverkets styrelse den 12 juni.

Diskussion om uppdraget gällande kalkning av vattendrag där de ekonomiska förutsättningarna förändrats. Det råder vissa oklarheter gällande huvudmannaskapet och kansliet får i uppdrag att kartlägga dessa samt hur respektive kommun hanterar frågan.

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

§ 67 Anmälningsärenden

Beslut

Redovisningen av delegationsbeslut godkänns

Sammanfattning

Följande delegationsbeslut anmäls till Direktionen

Datum	Beslut	Delegat
230201	1. Förlängd överenskommelse med Borås Kulturskola gällande kulturskolesamverkan	Enhetschef Regional utveckling
230303	2. Processledare för Samsjukvården Södra Älvsborg, Närvårdskontoret – Ulricehamns kommun	Förbundsdirektör
230414	3. Reviderad ansökan Extra kulturmedel	Förbundsdirektör
230425	4. Avtal Cognit, digital plattform	Förbundsdirektör
230425	5. Utlämnande av allmän handling, tilldelningsbeslut	Administrativ chef
230426	6. Beslut förstudieansökan Hantverk i Sjuhärad – Ett innovationskluster Avslag	Ordförande BH7
230426	7. Beslut förstudieansökan Stödet – stöd till etablerade företag i Sjuhärad Beviljas	Ordförande BH7
230426	8. Beslut förstudieansökan Sjuhärads attraktionskraft Avslag	Ordförande BH7
230426	9. Beslut förstudieansökan Fullföljda studier genom likvärdig sambedömning och betygsättning för kompetensförsörjning Avslag	Ordförande BH7
230426	10. Beslut förstudieansökan Framtidens kompetens i Sjuhärad Beviljas	Ordförande BH7
230426	11. Beslut förstudieansökan Möjligheten att undersöka förutsättningar för en arbetsintegrerande innovationsplattform eller sakfrågeråd i Sjuhärad Beviljas	Ordförande BH7
230426	12. Beslut förstudieansökan Symbios som ett strategiskt arbetssätt vid etableringar i Sjuhärad Avslag	Ordförande BH7
230426	13. Beslut förstudieansökan Pilot studie ”Seat Liner – automotive” Avslag	Ordförande BH7
230426	14. Beslut förstudieansökan Cirkulär arena Avslag	Ordförande BH7
230426	15. Beslut förstudieansökan Jämlik tillgång till äldreboenden Avslag	Ordförande BH7
230426	16. Beslut förstudieansökan Naturljud Sjuhärad Avslag	Ordförande BH7
230426	17. Beslut förstudieansökan Platsens kreativa potential Avslag	Ordförande BH7
230426	18. Beslut förstudieansökan Utreda förutsättningar för att ansöka om att Borås blir Europas kulturhuvudstad 2029 Beviljas	Ordförande BH7
230426	19. Beslut förstudieansökan Förstudie om Bokbox Avslag	Ordförande BH7
230426	20. Beslut förstudieansökan Food journeys Beviljas	Ordförande BH7
230504	21. Reviderad ansökan Keramik och kulturkollo i Uddebo	Enhetschef Regional utveckling
230508	22. Utlämnande av allmän handling, upphandlingsunderlag	Administrativ chef
230525	23. Omdisponering av utvecklingsmedel Symbios som ett strategiskt arbetssätt vid etableringar i Sjuhärad	Förbundsdirektör

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

§ 68 Övriga frågor

Beslut

Inga övriga frågor anmäldes till dagordningen

§ 69 Nästa sammanträde äger rum den 29 september kl 9.00-12.00

Närvarande:

Ordinarie: Claes Unosson, Madeleine Bengtsson, Bo Fransson, Robert Holmén, Richard Hällfärdsson, Fredrik Johansson, Linda Johansson, Annika Löfgren Lundkvist och Ove Severin.

Tjg. suppleant:

Övriga: Mattias Fredriksson, Emil Jonsson och Anders Mannikoff.

Mötet hölls på Herrljunga Hotell och Konferens.

§ 830 Mötets öppnande

Ordföranden öppnade mötet.

§ 831 Val av sekreterare och protokollsjusterare

Till sekreterare valdes Anders Mannikoff, till protokollsjusterare valdes Linda Johansson.

§ 832 Föregående mötesprotokoll

Föregående protokoll gicks igenom utan kommentarer och lades till handlingarna.

§ 833 Strategiarbete

Strategiarbetet fokuserade på relationen mellan FN:s globala mål för hållbar utveckling och bolagens särskilda ägardirektiv samt den strategiplan styrelsen tagit fram och årligen reviderar. Claes Unosson inledde med en genomgång av den hierarki av styrdokument som Herrljunga Elektriska med dotterbolag har att förhålla sig till. Strategiplanen är ett av dessa dokument där det bakomliggande strategiarbetet denna gång fokuserar ett urval av FN:s 17 hållbarhetsmål, nämligen:

- Mål 4: God utbildning
- Mål 6: Rent vatten och sanitet
- Mål 7: Hållbar energi
- Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Styrelsen fick därefter en introduktion till ett grupparbete i tre grupper baserat på ägardirektiv, strategiplan och beskrivningar av utvalda FN-mål. Efter gruppdiskussionerna samlades alla igen för att presentera resultat och diskutera slutsatser. Resultaten noterades.

Styrelsen beslutade att ge VD i uppdrag att revidera planen i linje med föreslagna ändringar, att arbeta in resultaten från grupparbetet samt att därefter distribuera den uppdaterade planen till styrelsen inför nästa styrelsemöte i september då strategiplanen fastställs slutligt.

§ 834 Rapportering från verksamheterna

VD rapporterade kort om verksamheterna och hänvisade i övrigt till den utsända verksamhetsrapporten. Det ekonomiska resultatet efter april är något svagare än resultatet för motsvarande period förra året (4,2 Mkr för 2023 mot 5,1 Mkr för 2022). Prognosen för helårsresultatet är att budget (6,6 Mkr) kommer att nås.

§ 835 Granska och besluta om årsrapporter för elnät och fjärrvärme

VD redovisade kort om årsrapporterna 2022. Framlagda årsrapporter är förhandsgranskade av revisor och baseras på ordinarie årsredovisning men enligt en fastställd särredovisning av elnäts- och fjärrvärmeverksamheterna.

Styrelsen beslutade att underteckna årsrapporterna och ge VD i uppdrag att lämna rapporterna vidare till revisor för slutlig granskning.

§ 836 Behandling av och beslut om fjärrvärmestrategi

VD redovisade fjärrvärmesystemets och fjärrvärmeaffärens uppbyggnad i Herrljunga tätort.

Styrelsen gav ordförande och VD i uppdrag att se över fjärrvärmeavtalet för PC Sågen.

§ 837 Övriga frågor

VD informerade om läget för elnätsverksamhets organisering i en ny koncernstruktur. Tämligen omfattande arbeten återstår för att få alla delar på plats till 2024-01-01 och styrelsen gav VD i uppdrag att påskynda arbetet och återrapportera senast vid mötet i september.

§ 838 Mötets avslutning

Ordföranden avslutade mötet.

Herrljunga 2023-06-12

Anders Mannikoff

Justeras:

Claes Unosson

Linda Johansson

ITVT § 9 DNR ITVT 4/2023

Intern kontrollplan 2023 för gemensam servicenämnd för IT, Växel och Telefoni

Sammanfattning

Intern kontroll är verktyg som syftar i att identifiera verksamhetens mest relevanta risker och arbeta förebyggande för att motverka riskerna. Genom intern kontroll säkrar och utvecklar organisationer kvalitet i sina verksamheter och säkerställer effektiv användning av skattepengarna och en bra service till kommunmedlemmar. Internkontrollen hjälper också organisationen att kontrollera om de av fullmäktige fastställda målen uppfylls genom en effektiv, ändamålsenlig och säker förvaltning.

Alla nämnderna ska anta internkontrollplaner för kommande år. Detta har inte gjorts för servicenämnden än. En risk- och konsekvensanalys för 2023 samt internkontrollplan för 2023 för gemensam servicenämnd för IT, växel och telefoni har tagits fram.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-02-22

Internkontrollplan 2023 inkl. risk- och konsekvensanalys för 2023 för gemensam servicenämnd för IT/Växel och Telefoni

Förvaltningens förslag till beslut

Servicenämnden antar internkontrollplan 2023 för gemensam servicenämnd för IT, växel och telefoni.

Beslutsgång

Bengt Hilmersson, med instämmande av servicenämnden, föreslår att under punkten digitalisering ska siffrorna ändras, sannolikheten blir 4 och konsekvensen blir 2.

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas med ovanstående ändring och finner att så sker.

Gemensam servicenämnd för IT, växel och telefonis beslut

Servicenämnden antar internkontrollplan 2023 för gemensam servicenämnd för IT, växel och telefoni.

_____

Expedieras till: Kommunstyrelsen i respektive kommun

Risk- och konsekvensanalys och åtgärdsplan för:						
Kommunstyrelseförvaltning (IT, Växel och Telefoni)		**År 2023**				
Beskrivning		**Bedömning**			**Nuläge**	
Riskbenämning Förutsägbara händelser som kan påverka verksamhet/miljö/ säkerhet negativt.	**Beskrivning** Definiera, beskriv dessa förhållanden/händelser/risker.	**Sannolikhet** Bedöm sannolikhet att händelsen inträffar.	**Konsekvens** Värdera konsekvens om händelsen inträffar	**Riskvärdering** S x K = Riskvärdering	**Ansvar/Status** Kan riskerna accepteras eller minskas till en acceptabel nivå? Om svaret är nej, omdefiniera åtagande, ansvar.	**Prioritering/Åtgärd** Gör en prioritering. Behövs det en åtgärdsplan för att minska negativa konsekvenser?
Digitalisering	Bristsituation mellan behov och resurser/kompetens för att klara av att införa digitalisering och välfärdsteknik i den takt som behövs och realisera nyttorna av dessa	4	2	8	nej	• Införande och uppföljning av nyttokalkyl. • Införande av ett kommunövergripande digitaliseringsråd • Införande och uppföljning av instyrningsprocess
Informationssäkerhet	Förlust av information i samband med cyberattacker, felaktig hantering eller dyl. Konsekvensen innebär att kommunen förlorar vital information för myndighetsutövning. Information som skyddas av sekretess och hanteras felaktigt kan medföra men för organisation och medborgare samt skadar förtroendet för kommunen. Kan ytterst påverka kommunens/ rikets säkerhet och leda till viten/ skadeståndsanspråk.	4	3	12	Nej	• Förnyat arbete med handlingsplan för informationssäkerhet. • Införa krypterad e-post. • Jobba med interna utbildningar för att höja kompetensen i informationshantering. • Revidera och inför informations-säkerhetsrutin. • Inför systematisk uppföljning/stickprov av loggar m.m.
IT Säkerhet	Skydd mot intrång och sabotage. I och med det försämrade säkerhetsläget i omvärlden ökar risken för cyberangrepp. Detta innebär ett behov av att säkerställa ett fullgott skydd mot angrepp och intrång i verksamheters IT-miljöer	4	4	16	Nej	• Inför systematisk uppföljning/stickprov av loggar m.m. • Revidera rutiner för hantering vid sabotage och intrång • Genomföra sabotageövning • Begränsa och skydda användningen av systemadministrativa behörigheter • Inaktivera oanvända tjänster och protokoll (härda systemen)

Aktiv systemförvaltning	Låg kunskap av systemförvaltning i våra verksamheter. För att ett system skall vara av nytta för verksamheten krävs att dess systemcykel optimeras under hela dess livslängd. Genom att arbeta med systemförvaltning aktivt värderas systemet utifrån satta perimetrar samt med återkommande intervall. Detta skapar en kostnadseffektiv förvaltning samt bibehållen säkerhetsnivå för systemet. Aktiv systemförvaltning bidrar till enkel och effektiv kommunikation inom verksamheten samt genomförande av förändringar i systemen.	4	2	8	Nej	• Jobba med kontinuerligt systemförvalatar-utbildningar • Hämta hem de små systemen till IT • Information om IT säkerhet • Uppgradera mjuk- och hårdvara • Omvärldsbevakning för att identifiera hantera och åtgärda förändringar som systemförvaltaren beställt åtgärder för
Autentisering till IT system	Obehöriga kan få tillgång till fel IT system. För att möjliggöra att rätt personer och tjänster har access till varandra krävs autentisering av dessa enheter. Autentiseringen medför att man kan verifiera identiteten på aktören dvs personer, tjänster, datorer m m	3	3	9	Nej	• Införa systematisk stickprovskontroll 1ggn/år • Begränsa och skydda användningen av administrativa behörigheter • Inför Multifaktorsautentisering i våra verksamhetssystem tillsammans med systemförvaltare
Uppföljning av IT projektkostnader	För att få en uppfattning av vilka resurser som nyttjas för IT projekt behöver uppföljning av resursåtgång och andra kostnader kopplat till projekten för att arbeta så effektivt som möjligt	3	2	6	Nej	• Säkra rätt kompetens • Jobba med interna utbildningar för att höja kompetensen i IT projekt

Intern kontrollplan 2023 för servicenämnden IT, växel och telefoni					
Verksamhetsansvar					
Risk	**Kontrollmoment**	**Risk- och konsekvens bedömning RxK**			**Ansvar för kontroll och rapportering**
Digitalisering	1. Kontroll att behörigheter är rätt för IT personal	3	4	12	Digitaliseringsledare / Changemanager
Informationssäkerhet IT	1. Kontrollera att alla system per förvaltning är uppdaterade	4	3	12	IT Arkitekt/informationssäkerhetsansvarig IT
IT säkerhet	1. Förändringsprocessen ska följas upp	4	4	16	IT arkitekt
Aktiv systemförvaltning	1. Ärenden med status incident ska följas upp	4	2	8	Systemförvaltaransvarig
Autentisering till IT system	1. Alla inköp skall gå igenom utsedd roll innan inköp görs	3	3	9	IT Arkitekt
Uppföljning av IT-projektkostnader	2. Fakturering mot budget och resultat	3	2	6	IT-Controller/IT chef

KS § 170 Dnr 2022/13 906

Internkontrollplan 2023 Herrljunga kommun

Sammanfattning

Intern kontroll syftar till att säkerställa kvaliteten i den kommunala verksamheten. Senast under oktober månad ska respektive nämnd fastställa en upprättad internkontrollplan för det kommande året. Kommunstyrelsen ska samla alla nämnders internkontrollplaner och fastställa helheten inklusive kommunstyrelsens egen internkontroll. I samband med årsbokslutet sker uppföljning av föregående års genomförda kontroll till kommunstyrelsen.

Internkontrollplanerna följs även upp i samband med de verksamhetsdialoger som kommunstyrelsen har tillsammans med representanter från nämnderna och förvaltningsledningen inom ramen för kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Nämnderna har antagit sina interna kontrollplaner för 2023. Interna kontrollplanen för Herrljunga kommun för år 2023 har i beredningen sammanställts en och samma mall för att skapa tydlighet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2022-11-14
Intern kontrollplan för Herrljunga kommun år 2023
Bildningsnämnden § 105/2022-10-03
Socialnämnden §110/2022-10-25
Bygg- och miljönämnden § 60/2022-11-02
Tekniska nämnden § 86/2022-11-03

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Internkontrollplan 2023 för Herrljunga kommun fastställs.
- Kommunstyrelsen uppmana servicenämnden i uppdrag att ta fram en internkontrollplan för 2023.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens beslut

1. Internkontrollplan 2023 för Herrljunga kommun fastställs.
2. Kommunstyrelsen uppmana servicenämnden i uppdrag att ta fram en internkontrollplan för 2023.

Expedieras till: Servicenämnden
För kännedom till: Samtliga nämnder

KFU § 12 DNR KS 2021/209

Återkoppling gällande projekt fritidsbank

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beviljade genom § 188/2021-11-22 medel för uppstart av idrottsbibliotek. Projektorganisationen uppdrogs även att inkomma med utvärderingar av projektet till kommunstyrelsens sammanträden i december 2022 och i april 2023. Då verksamheten ännu inte startat upp kan ingen utvärdering lämnas i nuläget, utan projektorganisationen lämnar i stället en återkoppling av hur arbetet fortlöper. Uppstartsnamn för projektet var Idrottbibliotek eftersom kommunen inte fick använda varumärket Fritidsbanken och dess profil, bilder med mera. Under tiden pågick en process och dialog mellan Fritidsbanken och Herrljunga Kommun. Förslag och beslut från Herrljunga Kommun godkändes ej av Fritidsbanken. En dialog startade våren 2022 för att uppfylla de krav Fritidsbanken ställde för att bli del av varumärket ”Fritidsbanken”. Herrljunga Kommun fick i november godkänt och alla kriterier uppfyllda, sedan skrevs kontrakt. Profilmateriel beställdes och marknadsföring av Fritidsbanken startades. Namnbyte till Fritidsbanken gjordes i november 2022 och under vinter/vår 2022/2023 påbörjades arbete med att samla in utrustning. I januari 2023 fanns ca. 350–400 olika artiklar i kommunens fritidsbank. Fritidsbankens verksamhet beräknades invigas den 7 mars 2023. I nuläget, 2023-06-05, har Fritidsbanken inte öppnat sin verksamhet på grund av olika omständigheter och det går därför inte att utvärdera verksamheten. Kultur- och fritidsverksamheten är redo för att öppna när som helst och ambitionen nu är att öppna Fritidsbanken senast vecka 27, efter klartecken från fastighetsenheten.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-06-05

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Återkoppling avseende projekt Fritidsbanken godkänns.
- Förvaltningen uppdras återkomma med utvärdering av verksamheten till utskottets sammanträden i januari 2024.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kultur- och fritidsutskottets beslut

1. Återkoppling avseende projekt Fritidsbanken godkänns.
2. Förvaltningen uppdras återkomma med utvärdering av verksamheten till utskottets sammanträden i januari 2024.

För kännedom till: Kommunstyrelsen

Närvarande:

Ordinarie: Claes Unosson, Madeleine Bengtsson, Robert Holmén, Richard Hällfärdsson, Annika Löfgren Lundkvist, Ove Severin, Bo Fransson, Fredrik Johansson och Linda Johansson.

Tjg. suppleant:

Övriga: Mattias Fredriksson och Anders Mannikoff.

§ 605 Mötets öppnande

Ordföranden öppnade mötet.

§ 606 Val av sekreterare och protokollsjusterare

Till sekreterare valdes Anders Mannikoff, till protokollsjusterare valdes Bo Fransson.

§ 607 Föregående mötesprotokoll

Föregående protokoll gicks igenom utan kommentarer och lades till handlingarna.

§ 608 Utse firmatecknare

Till att gemensamt teckna firma omvaldes Claes Unosson och Anders Mannikoff. Verkställande direktören Anders Mannikoff har rätt att ensam teckna firma beträffande löpande förvaltningsåtgärder.

§ 609 Fastställa styrelse-, ekonomisk rapporterings- och VD-instruktioner

Styrelsen beslutade att anta styrelse-, ekonomisk rapporterings- och VD-instruktioner enligt bilaga 1.

§ 610 Fastställa attestinstruktion

Styrelsen beslutade att anta attestinstruktion enligt bilaga 2.

§ 611 Övriga frågor

a. Anmälan av arbetstagarrepresentanter

Arbetstagarna anmälde sina val av följande personer att ingå i styrelsen:

Ledamöter: Robert Holmén, Linda Johansson
Suppleanter: Emil Jonsson, Mattias Fredriksson

Aktiebolaget har ingen lagstadgad skyldighet att låta anmälda arbetstagarledamöter ingå i styrelsen då bolaget saknar anställda. Då styrelsemöten i moderbolaget Herrljunga Elektriska AB och dotterbolagen Herrljunga Vatten AB och Herrljunga Elkraft AB normalt hålls vid samma datum och i ett sammanhang är det dock motiverat att låta moderbolagets arbetstagarledamöter också ingå i dotterbolagets styrelse vilket fastställs genom denna protokollsanteckning.

b. Redovisning av det pågående arbetet med utbyggnad av VA för Norra Säm

VD redovisade om bakgrunden till och det pågående arbetet med VA-utbyggnad för Norra Säm.

§ 612 Mötets avslutning

Ordföranden avslutade mötet.

Herrljunga 2023-03-20

Anders Mannikoff

Justeras:

Claes Unosson

Bo Fransson

Styrelsens arbetsordning för Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag

Fastställd 2023-03-15 av styrelserna i Herrljunga Elektriska AB (HEAB), Herrljunga Elkraft AB (HEKAB) samt Herrljunga Vatten AB (HEVAB). Där inget annat anges gäller instruktionen för samtliga bolag.

Denna arbetsordning skall fastställas årligen vid konstituerande styrelsemöten eller senast på nästkommande styrelsemöten.

1 Årsstämma

Bolagens högsta beslutande organ är årsstämman. Årsstämma hålls senast i april månad.

Ordförande skall, i samråd med ägarföreträdare, förbereda röstlängd och dagordning för årsstämman. Övriga styrelseledamöter och verkställande direktören skall vara väl förberedda på frågor som tas upp på årsstämman.

2 Sammanträden

Styrelsen i HEAB och HEVAB skall, utöver årsstämman, hålla minst fem sammanträden.

- Februari Bokslutssammanträde.
- Mars Konstituerande sammanträde direkt efter årsstämman.
- Maj Strategisammanträde.
- September Uppföljningssammanträde.
- November Budgetsammanträde.

För det vilande bolaget HEKAB kan antalet sammanträden vara färre.

Utöver dessa styrelsemöten sammankallar ordföranden styrelsen när så behövs för verksamheten. Styrelseledamot eller verkställande direktören kan också begära att styrelsen sammanträder. Dessa extra styrelsemöten skall hållas senast tre veckor efter mötets påkallande.

Suppleanter till arbetstagarledamöter skall kallas till och har alltid rätt att delta vid styrelsens sammanträden. Suppleant får delta i diskussioner på styrelsemöten, dock utan rösträtt. Arbetstagarledamot som är förhindrad att närvara skall ersättas av en arbetstagarsuppleant. Suppleant inträder då med rösträtt. Till styrelsemöten kan medarbetare eller sakkunnig kallas för föredragning av ärenden.

Sammanträden hålls vanligen på bolagets kontor i Herrljunga. Beslut fattas via öppna val. Ordföranden har utslagsröst. Sammanträden skall protokollföras.

På varje sammanträde, förutom konstituerande sammanträde i mars, skall följande frågor behandlas:

- Aktuella beslutspunkter.
- VD:s rapporter om ekonomi, resultat, verksamhet, marknadsläge och personal.

Investeringar beslutas av styrelsen inom en budgetram för bolagen för ett år. Denna ram får inte överskridas utan nytt styrelsebeslut.

I anslutning till styrelsens sammanträden för att fastställa förslagen till årsredovisning skall bolagens revisor kallas att för styrelsen redovisa sina iakttagelser och bedömningar av bolagens verksamhet.

Styrelsens beslut skall fattas med beaktande av eventuella jäv.

3 Kallelse

Kallelse till sammanträde skall ske senast en vecka före sammanträdet. Kallelse skall ske med e-brev. Underlag för beslutspunkter bifogas. Det ankommer på styrelseledamot att meddela eventuellt förhinder samt till bolaget anmäla eventuella ändringar av kontaktuppgifter.

4 Protokoll

Protokoll från årsstämmor och styrelsemöten skall vara beslutsprotokoll. Protokollen förs av VD om inte respektive möte beslutar om annan sekreterare. Protokollens punkter skall vara numrerade i en obruten nummerföljd. Protokoll skall justeras inom 14 dagar av ordföranden och en ledamot som utses vid varje sammanträde. Protokollen skall omgående efter justering distribueras till styrelseledamöter, suppleanter, verkställande direktör, revisorer och Nossan Förvaltnings AB.

5 Arbetsfördelning

5.1 Styrelseordförande

Styrelseordförande ansvarar för sammankallning till årsstämma och styrelsemöten, tillsammans med VD upprätta dagordning, leda styrelsearbetet, upprätta arbetsordning och avtal med bolagens verkställande direktör.

Styrelsens ordförande genomför årliga utvecklingssamtal inkl revision av lön och andra ersättningsvillkor med verkställande direktören.

5.2 Styrelsen

Styrelsen beslutar i frågor som rör:

- Formella uppgifter som ankommer på styrelsen.
- Affärsidé, mål och policy.
- Årlig investeringsbudget och eventuella förändring av denna under året.
- Viktig förändring, t ex företagsinköp, större projekt, mm.
- Bolagens organisation.
- Verkställande direktör i bolagen, anställning/avsked.
- Budget, uppföljning och bokslut.
- Svar på remisser och övriga skrivelser av viktig eller principiell karaktär.

Styrelsen skall kontrollera att bolagens ekonomiska förhållanden sköts på ett betryggande sätt och skall fortlöpande bedöma bolagens ekonomiska situation.

I övrigt skall styrelsen bereda kommunfullmäktige möjlighet att ta ställning innan sådana beslut fattas som är av principiell beskaffenhet eller av större vikt. Närmare anvisningar ges i ägardirektiv.

5.3 Verkställande direktören

Verkställande direktören skall:

- Svara för bolagens löpande och dagliga verksamhet enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar.
- Ansvara för att verksamheten bedrivs enligt de lagkrav som finns.
- Tillse att bolagens bokföring fullgörs i överenstämmelse med lag och att medelsförvaltningen sköts på ett betryggande sätt.
- Tillse att skatter och avgifter betalas i tid, eller om detta inte kan ske i tid, snarast informera styrelsens ordförande.
- Tillsammans med ordföranden utarbeta förslag till dagordning inför årsstämmor och styrelsemöten.
- Ansvara för att kallelser med underlag sänds ut i tid.
- Ansvara för personalbeslut inom bolagen. När det gäller personal på ledningsnivå skall dock samråd ske med styrelsens ordförande.
- Vid befarade avvikelser från planer som redovisats för och beslutas av styrelsen eller händelser av väsentlig betydelse, utan dröjsmål informera styrelsen eller i vart fall styrelsens ordförande för vidare handläggning.

6 Instruktion för verkställande direktören

Närmare instruktion för verkställande direktören ges i bilaga 1.

7 Instruktion för ekonomisk rapportering

Instruktion för ekonomisk rapportering ges i bilaga 2.

8 Attest- och delegationsordning

Attestinstruktion ges i ett separat dokument utfärdat av styrelsens ordförande och beslutas av styrelsen.

Beloppsgränsen för VD:s rätt att attestera löpande förvaltningsåtgärder är enligt denna instruktion 250 000 kr under förutsättning att åtgärden inryms i av styrelsen fastställd budget.

Ett särskilt undantag från denna beloppsgräns medges för fakturor från Vattenfall regionnät rörande löpande nätavgifter, faktura från Elsäkerhetsverket rörande nationella avgifter samt fakturor från Solör Bioenergi Herrljunga rörande löpande fjärrvärmeinköp vilka alla tre skall anses som löpande förvaltningsåtgärder.

9 Sekretess

Originalprotokoll från möten skall förvaras i låst arkiv. Mottagare av protokoll ansvarar för att dessa kopior förvaras och hanteras på ett betryggande sätt.

Verkställande direktören och styrelse med suppleanter har lojalitetsplikt vilket innebär lojalitet med de beslut styrelsen fattar. Intern och extern information om styrelsebehandlade frågor skall ske med iakttagande av den sekretess som lagar och förordningar föreskriver. Hänsyn till person- och konkurrensskäl skall beaktas.

Bolagen omfattas av handlingsoffentligheten enligt Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Lagen medger några undantag där vissa handlingar får sekretessbeläggas enligt särskilt beslut. I beslutet krävs en motivering av varför en uppgift eller en handling inte lämnas ut. Det behöver också visas vilken skada som bolagen kan drabbas av om uppgiften lämnas ut.

Grund för sekretess kan exempelvis vara uppgift om bolagens affärs- eller driftförhållanden, uppgift som hänför sig till ärende angående förvärv, överlåtelse, upplåtelse eller användning av egendom, tjänst eller annan nyttighet, uppgift som rör upplåning, uppgifter som berör anbudsförfaranden som ännu inte avslutats, uppgift om enskilds personliga förhållanden, affärs- eller driftförhållanden för enskild.

Styrelsen ger verkställande direktören mandat att fatta löpande beslut om att sekretessbelägga uppgifter och handlingar enligt villkoren i Offentlighets- och sekretesslagen. Styrelsen ska hållas informerad om vilka uppgifter eller handlingar som belagts med sekretess och ges möjlighet att ompröva fattade beslut.

Bilaga 1 – Instruktion för verkställande direktören

Styrelsen i Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag utfärdar följande instruktion avseende arbetsfördelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören, VD i Herrljunga Elektriska AB, Herrljunga Elkraft AB samt Herrljunga Vatten AB.

1 Bolagets organisation

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation.

2 Förvaltningen av bolagets angelägenheter

Styrelsen ansvarar för förvaltningen av bolagets angelägenheter. Det ankommer dock på bolagets VD att handha den löpande förvaltningen och koordinera verksamheten i bolaget med den omsorg och i den utsträckning som krävs för att sköta dessa sysslor samt i enlighet med bolagsordningen och gällande lagstiftning. I den löpande förvaltningen ingår ekonomisk förvaltning.

3 Den ekonomiska förvaltningen

Det åligger VD att genomföra och följa upp bokföringens organisation och uppläggningen av medelsförvaltningen. VD skall tillse att bolagets bokföring fullgörs i överensstämmelse med gällande lagstiftning och att medelsförvaltningen sköts på ett betryggande sätt.

4 Anvisningar för den löpande förvaltningen

Då styrelsen vill ge VD anvisning om hur förvaltningsåtgärder skall handläggas eller beslutas skall sådan anvisning dokumenteras i protokollet från det styrelsesammanträde då anvisningen beslutades. VD är skyldig att följa anvisningar om hur löpande förvaltningsåtgärder skall handläggas eller beslutas.

5 Åtgärder utanför den löpande förvaltningen

VD får vidta åtgärd som faller utanför den löpande förvaltningen om styrelsen lämnat bemyndigande till detta. Sådant bemyndigande skall framgå av protokollet från det styrelsesammanträde då beslut om bemyndigandet fattades.

VD får, i samråd med styrelsens ordförande, också vidta åtgärd som faller utanför den löpande förvaltningen, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet. Styrelsen skall i sådant fall så snart som möjligt underrättas om åtgärden.

VD skall verkställa de beslut som styrelsen fattar.

6 Jäv

VD får inte delta i behandlingen av fråga om avtal eller tvist mellan bolaget och VD.

7 Rapportering till styrelsen

VD skall löpande hålla styrelsen informerad om verksamhetens utveckling, marknadsläge, budget, omsättningens storlek, resultat, prisutveckling, större investeringar, bolagets likviditet och kreditläge, personalfrågor etc.

Bilaga 2 – Instruktion för ekonomisk rapportering

Styrelsen vid Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag utfärdar följande instruktion för ekonomisk rapportering som underlag för styrelsens arbete.

Instruktionen skall gälla tills vidare.

Styrelsen i Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag har i uppgift att fortlöpande bedöma bolagens ekonomiska situation. För detta ändamål skall de uppgifter som behövs för styrelsens samlade bedömning samlas in, och rapporteras till styrelsen enligt följande:

1 Ansvar för rapportering

Bolagets verkställande direktör ansvarar för i denna instruktion angiven rapportering.

2 Resultatrapport

Vid varje styrelsesammanträde skall aktuell resultatrapport behandlas. Genomgång av rapporten skall göras av VD eller tillförordnad. Den skall även ange prognostiserat årsresultat.

3 Delårsrapport

Bolaget gör delårsrapport per sista augusti. Styrelsen har delegerat till VD att teckna rapporten, samt i vederbörlig ordning sända den till kommunen enligt deras anvisning och tidplan.

4 Månadsstatistik

Bolaget sammanställer ekonomisk statistik månadsvis, som utvisar jämförelsetal mot tidigare räkenskapsår. Statistiken sänds ut med e-post till styrelsen senast den 20:e i månaden (med undantag för juli).

5 Budgetförslag

Vid mötet i november skall förslag till budget för nästkommande verksamhetsår framläggas.

Förslag till budget skall bifogas kallelse till styrelsesammanträde och sändas till styrelsens ledamöter en vecka före sammanträdet.

6 Investeringar

Vid varje möte skall eventuella nya större eller strategiska investeringar behandlas.

7 Bokslut

Efter verksamhetsårets slut skall årsbokslut sammanställas och redovisas för styrelsen på bokslutssammanträdet i februari-mars.

Efter styrelsens godkännande skall årsredovisning med bokslut och verksamhetsberättelse, samt förslag till aktieutdelning, sändas till aktieägarna i samband med kallelse till årsstämma.

Attestinstruktion

1 Inledning

Fastställd 2023-03-15 av styrelserna i Herrljunga Elektriska AB (HEAB), Herrljunga Elkraft AB (HEKAB) samt Herrljunga Vatten AB (HEVAB). Där inget annat anges gäller instruktionen för samtliga bolag.

Attestinstruktionen visar vem som är ansvarig för beslut som får ekonomiska konsekvenser. Den tillser att beslut fattas på rätt nivå, samt vara ett medel för att förbättra planering, uppföljning och intern kontroll.

Attestinstruktionen överensstämmer med arbetsordningen för styrelse och VD samt ligger till grund för VD:s vidaredelegering inom företaget. Beloppsgränser för VD:s attesträtt anges i styrelsens arbetsordning.

Attesträtt innebär en förtroendeställning i bolaget. Den attestansvarige företräder alltid bolagets intressen. Med sin namnteckning på inköpsdelegationen vidimerar medarbetarna att de till fullo förstått innebörden också av denna attestinstruktion.

2 Definitioner

Attesträtt

- Rättighet att inom angivna specifikationer och belopp godkänna överenskommelser och avtal med ekonomisk innebörd för företaget.
- Skyldighet att bevaka att den kedja av aktiviteter (rutiner) som leder fram till attest är ändamålsenliga, innehåller korrekta ekonomiska överväganden, samt säkerställer god intern kontroll.

Med sin signatur vidimerar den attestansvarige i det enskilda fallet att allt är korrekt, att alla kontrollstationer på vägen från beställning till rätt leverans har passerats utan anmärkning, och att bolagets intressen tillvaratas.

Den som fått attesträtt ansvarar för att lägga upp nödvändiga rutiner som säkerställer god intern kontroll. I detta ligger bl a att skilja på beställningsrätt och attesträtt.

Beställning

Beställnings-/inköpsrätten utdelas av VD och är reglerad i en särskild inköpsdelegation.

Beställning hos leverantörer och entreprenörer binder normalt bolaget direkt vid att ta emot det beställda och betala avtalad ersättning. Det är med andra ord i detta ögonblick som de flesta besluten med ekonomisk konsekvens fattas.

Beställningar görs normalt skriftligen genom nyttjande av företagets eller leverantörens inköpssystem. Beställningen kan ske manuellt eller elektroniskt. Vid elektronisk beställning sker elektronisk loggning av beställningen. Beställningar per telefon skall bekräftas skriftligen. Obetydliga beställningar kan göras utan skriftliga beställningar.

Där verksamhetssystemet föreskriver att kalkyler skall upprättas eller ramavtal användas, är beställaren ansvarig för att förvara handlingar som styrker att så har skett. Vid förekommande fall skall beställaren arkivera underlag som styrker riktigheten i beställningen.

Godkännande/sakgranskning/leveranskontroll
Den som godkänner har av den attestansvarige fått i uppgift att utföra kontrollåtgärder.

Den som signerar sakgranskning/leveranskontroll vidimerar genom sin förattest att de kontrollåtgärder granskningen avser har genomförts på ett korrekt sätt. Den som förattesterat skall kunna redovisa riktigheten av utförd granskning.

Processen inköp är reglerad i "metod Inköp".

Utanordning (betalattest)
Den som attesterar ansvarar för att attestplanen har följts, att de som signerat och godkänt utgifterna är behöriga.

Utanordning sker genom Ekonomiavdelningen, där också bankteckning sker av medarbetare med särskild fullmakt.

3 Allmänt

Attesträtten innebär rätt och skyldighet att
- ansvara för att bakomliggande upphandling är korrekt och att åtgärden är till gagn för företaget
- ansvara för beställningsrutin, godkänna beställning av viss vara eller omkostnad
- godkänna fullgjorda prestationer (redovisade i fakturor, samlingsrapporter etc) efter det att erforderliga kontroller vidtagits
- godkänna rabatter, krediteringar, hyresreduktioner, avskrivning av fordran etc
- godkänna andra bokföringstransaktioner (bokföringsorder o dyl)
- godkänna personal- och organisationsförändringar

Kontrollåtgärder kan avse
- att beställd kvantitet har erhållits och att kvalitén överensstämmer med beställning
- à-priser, betalningsvillkor och moms
- att utlovade rabatter erhållits
- avdrag av eventuellt förskott
- att beloppet inte blivit dubbelfakturerat
- uträkning
- kontering och periodisering

Beslut med ekonomiska konsekvenser kan också fattas av någon som omfattas av så kallad ställningsfullmakt. Det innebär, att den som har en viss ställning i bolaget kan ingå avtal med omvärlden som är bindande, om det inte finns anledning för motparten att misstänka att vederbörande inte är behörig.

Firmatecknare beslutas årligen vid konstituerande styrelsemöte. Normalt tecknas firman gemensamt av styrelseordföranden och VD. Normalt ges VD rätten att ensam teckna firman

beträffande löpande förvaltningsåtgärder. Beloppsgränsen för löpande förvaltningsåtgärder är reglerad i Styrelsens arbetsordning.

Den som har delegerat attesträtt vidare till annan, är skyldig att löpande kontrollera så att rutinen fungerar. Gör den inte det, skall delegeringen återkallas.

4 Principer för beställnings- och attesträtt

Affärsområdesansvarig chef ansvarar inför VD för samtliga kostnader för respektive avdelning/affärsområde.

Inom sitt affärsområde/avdelning skall ansvarig chef tillse att tilldelad verksamhet bedrivs på optimalt sätt så att bästa möjliga resultat uppnås. Kopplat till ansvaret finns rätten att inom sin inköpsdelegation genomföra inköp enligt metoden Inköp.

Indikation om "spräckt" total investeringsram eller kostnadsbudget skall omedelbart innebära begäran om samtal med närmast överordnade chef.

Det är inte tillåtet att dela upp en aktivitet i tiden eller i flera fakturor i syfte att kringgå beloppsgränser.

Rätten att attestera innebär en förtroendeställning inom företaget. Personen ifråga skall alltid kritiskt granska underlagen för att försäkra sig om riktigheten innan godkännande sker. Än viktigare är emellertid att den attestansvarige etablerar en beställningsrutin inom sitt ansvarsområde som säkerställer att endast korrekta inköp sker.

Attestberättigad person får inte attestera underlag eller åtgärder som kan medföra ekonomisk vinning för den attesterande själv, t ex gjorda utlägg, reseräkningar, representation, egen semester etc. Dessa skall attesteras av överordnad chef eller den till vilken överordnad chef delegerar.

Utlägg rörande VD attesteras av Ekonomichefen upp till nivån för ett halvt (1/2) gällande prisbasbelopp, därutöver av styrelsens ordförande.

Attestering av utgifter för representation av alla slag skall innehålla uppgifter både om anledning till representationen och om vilka personer inom och utanför bolaget som deltagit och i övrigt följa företaget representationspolicy.

Om ordinarie attestberättigad är frånvarande är normalregeln att handlingarna attesteras av ersättare.

Kontroll, attest och attest/utanordning tecknas med varaktig skrift eller som elektronisk attest i bolagets fakturasystem Palette.

Attestberättigad har attesträtt för samtliga omkostnader och investeringar inom eget ansvar med undantag för personliga utgifter, såsom reseräkningar och representation.

Beställning och attest skall skiljas åt. Detta för att god intern kontroll kräver att minst två personer är inblandade i en rutin.

Investerings- och underhållsprojekt
Bolagets styrelse beslutar om bolagets verksamhetsplaner och budget och i samband därmed om bolagets planer för produktion, ombyggnad, underhåll och andra investeringar. Projekten i planerna har en budget som utgör gräns för kostnaderna för projektet. Projekten skall upphandlas enligt godkända regler.

Respektive affärsområdeschef är beställare och ansvarig för investerings- och underhållsplanen och dess genomförande.

Projekten skall vara kalkylerade och i övrigt så planerade att kostnaderna för projektet kan överblickas i samband med att materialbeställningar, anbudsförfrågan mm sänds ut. Till grund för beslut om beställning skall också alltid finnas en investeringskalkyl som visar investeringens ekonomiska konsekvenser.

Utökning och tilläggsbeställningar vilka leder till överskridande av beslutad projektkostnad skall anmälas och beslutas av VD. Uppstår eller befaras oförutsedda kostnader för ett projekt skall dessa genast anmälas för vederbörande beställare respektive berörd chef.

Överenskommelse av löpande projektredovisning skall fattas mellan beställare och utförare i samband med projektstart. Beställaren är alltid ytterst ansvarig för projektets ekonomi.

6 Tillgångar, ansvar

Respektive chef har ett ansvar beträffande företagets tillgångar som fastigheter, inventarier, datorer, maskiner, bilar, verktyg mm inom respektive ansvarsområde. Vid avyttring, utrangering eller förlust av tillgångar skall anläggningsregistret uppdateras samt en dokumentation biläggas. Större förluster skall utredas. Misstanke om oegentligheter skall omedelbart anmälas till VD eller styrelseordförande som fattar beslut om revisionsinsats och/eller polisanmälan.

7 Allmän attest- och utanordningsrätt för utgifter av alla slag (Firmateckning)

Firmateckning enligt styrelsens beslut gäller som beställning, attest och utanordning för alla slag av utgifter och avtal.

Meddelande 20

Sveriges Kommuner och Regioner

MEDDELANDE FRÅN STYRELSEN NR 11/2023

Vårt ärendenr:
SKR2023/00003

2023-06-22

Kommunstyrelserna
Regionstyrelserna

Meddelande från styrelsen - Förbundsavgift år 2024 till Sveriges Kommuner och Regioner

Ärendenr: SKR2023/00736

Förbundsstyrelsens beslut

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har vid sammanträde 16 juni 2023 beslutat

att fastställa avgiftssatsen till 0,1137 promille till Sveriges Kommuner och Regioner

att även år 2024 ge en rabatt på 10 procent till kommuner med fler än 200 000 invånare och till regioner med fler än 1 000 000 invånare

att kommunicera ut beslutet till Kommunstyrelserna och Regionstyrelserna

Bakgrund

Styrelsen bestämmer förbundsavgiftens storlek inom den av kongressen fastställda ramen. Styrelsen äger rätt att besluta om reducerat avgiftsunderlag för medlem. Förbundsavgiften utgörs av en medlems avgiftsunderlag multiplicerat med den avgiftssats som styrelsen årligen fastställer (paragraf 9 i stadgarna).

Förbundsavgiften redovisas i **bilaga 1.**

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande

Sveriges Kommuner och Regioner
Post: 118 82 Stockholm, *Besök:* Hornsgatan 20
Tfn: växel 08-452 70 00, *Fax:* 08-452 70 50
Org nr: 222000-0315, info@skr.se, www.skr.se

Meddelande 20

Förbundsavgift 2024	
Avgiftssats promille	0,1098

Region	Avgift 2024, kr
Stockholm	62 842 000
Uppsala	11 462 000
Södermanland	8 666 000
Östergötland	13 517 000
Jönköping	10 571 000
Kronoberg	5 852 000
Kalmar	7 099 000
Gotland	1 752 000
Blekinge	4 552 000
Skåne	36 436 000
Halland	9 817 000
Västra Götaland	45 310 000
Värmland	8 135 000
Örebro	8 814 000
Västmanland	8 039 000
Dalarna	8 261 000
Gävleborg	8 235 000
Västernorrland	6 971 000
Jämtland	3 796 000
Västerbotten	7 911 000
Norrbotten	7 142 000

Kommun	Avgift 2024, kr
Upplands Väsby	1 403 000
Vallentuna	996 000
Österåker	1 406 000
Värmdö	1 328 000
Järfälla	2 434 000
Ekerö	835 000
Huddinge	3 275 000
Botkyrka	2 729 000
Salem	496 000
Haninge	2 792 000
Tyresö	1 410 000
Upplands-Bro	909 000
Nykvarn	334 000
Täby	2 147 000
Danderyd	938 000
Sollentuna	2 181 000
Stockholm	25 390 000
Södertälje	2 930 000
Nacka	3 130 000
Sundbyberg	1 551 000
Solna	2 451 000
Lidingö	1 391 000
Vaxholm	341 000
Norrtälje	1 876 000
Sigtuna	1 475 000
Nynäshamn	857 000
Håbo	649 000
Älvkarleby	275 000
Knivsta	575 000
Heby	412 000
Tierp	613 000

Uppsala	6 237 000
Enköping	1 369 000
Östhammar	639 000
Vingåker	257 000
Gnesta	332 000
Nyköping	1 662 000
Oxelösund	346 000
Flen	462 000
Katrineholm	991 000
Eskilstuna	3 090 000
Strängnäs	1 103 000
Trosa	423 000
Ödeshög	152 000
Ydre	106 000
Kinda	289 000
Boxholm	158 000
Åtvidaberg	329 000
Finspång	627 000
Valdemarsvik	219 000
Linköping	4 771 000
Norrköping	4 159 000
Söderköping	425 000
Motala	1 253 000
Vadstena	215 000
Mjölby	815 000
Aneby	196 000
Gnosjö	270 000
Mullsjö	215 000
Habo	375 000
Gislaved	845 000
Vaggeryd	426 000
Jönköping	4 153 000
Nässjö	914 000
Värnamo	994 000
Sävsjö	337 000
Vetlanda	793 000
Eksjö	513 000
Tranås	540 000
Uppvidinge	270 000
Lessebo	244 000
Tingsryd	353 000
Alvesta	581 000
Älmhult	517 000
Markaryd	292 000
Växjö	2 781 000
Ljungby	814 000
Högsby	160 000
Torsås	202 000
Mörbylånga	458 000
Hultsfred	404 000
Mönsterås	381 000
Emmaboda	268 000
Kalmar	2 062 000
Nybro	581 000
Oskarshamn	775 000
Västervik	1 051 000
Vimmerby	446 000
Borgholm	312 000
Gotland	1 752 000

Olofström	378 000
Karlskrona	1 911 000
Ronneby	837 000
Karlshamn	923 000
Sölvesborg	502 000
Svalöv	415 000
Staffanstorp	764 000
Burlöv	570 000
Vellinge	1 085 000
Östra Göinge	419 000
Örkelljunga	300 000
Bjuv	460 000
Kävlinge	932 000
Lomma	708 000
Svedala	667 000
Skurup	477 000
Sjöbo	561 000
Hörby	451 000
Höör	495 000
Tomelilla	395 000
Bromölla	362 000
Osby	379 000
Perstorp	214 000
Klippan	512 000
Åstorp	468 000
Båstad	454 000
Malmö	9 197 000
Lund	3 678 000
Landskrona	1 345 000
Helsingborg	4 318 000
Höganäs	805 000
Eslöv	994 000
Ystad	906 000
Trelleborg	1 335 000
Kristianstad	2 485 000
Simrishamn	547 000
Ängelholm	1 266 000
Hässleholm	1 500 000
Hylte	300 000
Halmstad	3 013 000
Laholm	762 000
Falkenberg	1 345 000
Varberg	1 940 000
Kungsbacka	2 456 000
Härryda	1 138 000
Partille	1 139 000
Öckerö	367 000
Stenungsund	798 000
Tjörn	466 000
Orust	441 000
Sotenäs	262 000
Munkedal	303 000
Tanum	372 000
Dals-Ed	134 000
Färgelanda	187 000
Ale	928 000
Lerum	1 246 000
Vårgårda	352 000
Bollebygd	277 000

Grästorp	163 000
Essunga	164 000
Karlsborg	202 000
Gullspång	149 000
Tranemo	343 000
Bengtsfors	265 000
Mellerud	266 000
Lilla Edet	414 000
Mark	1 013 000
Svenljunga	311 000
Herrljunga	272 000
Vara	462 000
Götene	380 000
Tibro	327 000
Töreboda	264 000
Göteborg	15 357 000
Mölndal	2 011 000
Kungälv	1 402 000
Lysekil	407 000
Uddevalla	1 640 000
Strömstad	382 000
Vänersborg	1 140 000
Trollhättan	1 699 000
Alingsås	1 206 000
Borås	3 280 000
Ulricehamn	719 000
Åmål	350 000
Mariestad	710 000
Lidköping	1 159 000
Skara	538 000
Skövde	1 645 000
Hjo	265 000
Tidaholm	368 000
Falköping	954 000
Kil	348 000
Eda	245 000
Torsby	327 000
Storfors	111 000
Hammarö	481 000
Munkfors	106 000
Forshaga	332 000
Grums	260 000
Årjäng	284 000
Sunne	385 000
Karlstad	2 762 000
Kristinehamn	689 000
Filipstad	296 000
Hagfors	332 000
Arvika	741 000
Säffle	437 000
Lekeberg	250 000
Laxå	160 000
Hallsberg	466 000
Degerfors	273 000
Hällefors	191 000
Ljusnarsberg	129 000
Örebro	4 524 000
Kumla	644 000
Askersund	329 000

Karlskoga	868 000
Nora	307 000
Lindesberg	673 000
Skinnskatteberg	126 000
Surahammar	287 000
Kungsör	251 000
Hallstahammar	479 000
Norberg	161 000
Västerås	4 541 000
Sala	659 000
Fagersta	383 000
Köping	748 000
Arboga	404 000
Vansbro	194 000
Malung-Sälen	293 000
Gagnef	300 000
Leksand	462 000
Rättvik	319 000
Orsa	198 000
Älvdalen	201 000
Smedjebacken	314 000
Mora	592 000
Falun	1 715 000
Borlänge	1 496 000
Säter	323 000
Hedemora	442 000
Avesta	657 000
Ludvika	755 000
Ockelbo	167 000
Hofors	272 000
Ovanåker	334 000
Nordanstig	272 000
Ljusdal	538 000
Gävle	2 963 000
Sandviken	1 121 000
Söderhamn	726 000
Bollnäs	762 000
Hudiksvall	1 080 000
Ånge	263 000
Timrå	508 000
Härnösand	713 000
Sundsvall	2 846 000
Kramfors	514 000
Sollefteå	535 000
Örnsköldsvik	1 593 000
Ragunda	149 000
Bräcke	176 000
Krokom	444 000
Strömsund	326 000
Åre	352 000
Berg	205 000
Härjedalen	292 000
Östersund	1 852 000
Nordmaling	203 000
Bjurholm	68 000
Vindeln	158 000
Robertsfors	194 000
Norsjö	113 000
Malå	87 000

Storuman	164 000
Sorsele	70 000
Dorotea	69 000
Vännäs	257 000
Vilhelmina	184 000
Åsele	80 000
Umeå	3 787 000
Lycksele	351 000
Skellefteå	2 127 000
Arvidsjaur	175 000
Arjeplog	77 000
Jokkmokk	136 000
Överkalix	91 000
Kalix	451 000
Övertorneå	118 000
Pajala	169 000
Gällivare	499 000
Älvsbyn	227 000
Luleå	2 270 000
Piteå	1 213 000
Boden	804 000
Haparanda	268 000
Kiruna	643 000

KF § 99
KS § 102

DNR KS 2023/245

Avsteg från kommunens ekonomistyrningsprinciper avseende månadsrapport för Herrljunga kommun

Sammanfattning

I kommunens ekonomistyrningsprinciper anges riktlinjer för kommunens process för ekonomiuppföljning. Förvaltningarna ska upprätta en månadsuppföljning som presenteras nämnderna fyra gånger per år. Månadsuppföljning ska göras per februari, april, juli och oktober. Förstärkt månadsuppföljning upprättas per april.

Ekonomiavdelningen har en ansträngd personalsituation på grund av personalomsättning. Tre nya medarbetare, med var sitt verksamhetsområde i Herrljunga, påbörjar sina tjänster i juni. Med tanke på den korta anställningstiden för ny personal samt befintliga personalens behov av sommarsemester är ekonomichefens bedömning att ekonomiavdelningen inte har nog med resurser att genomföra en månadsuppföljning per juli under 2023.

Ekonomiavdelningen kommer att upprätta delårsrapport enligt plan. Delårsrapport per augusti månad presenteras för nämnderna i september och för kommunstyrelsen/kommunfullmäktige i samband med oktobersammanträdet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2023-05-29

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsens föreslår kommunfullmäktige att bevilja avsteg från ekonomistyrningsprinciper under 2023 avseende månadsuppföljning per juni.

Mats Palm (S) föreslår en ändring i form av att juni ändras till juli.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Ordföranden frågar om Mats Palms (S) ändringsförslag antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Avsteg från ekonomistyrningsprinciperna beviljas för 2023 gällande månadsuppföljning per juli.

Fortsättning KF § 99

I kommunfullmäktige yrkar Mats Palm (S) bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Ordföranden frågar om kommunstyrelsens förslag till beslut antas och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Avsteg från ekonomistyrningsprinciperna beviljas för 2023 gällande månadsuppföljning per juli.

Expedieras till: Revisionen
För kännedom till: Samtliga nämnder och förvaltningschefer